BÜTÜN ÖYKÜLERİ 1

JULIO CORTÁZAR

ÖTEKİNİN RÜYASI

Çeviri: SÜLEYMAN DOĞRU

can
öykü

JULIO CORTÁZAR

ÖTEKİNİN RÜYASI

BÜTÜN ÖYKÜLERİ 1

Cuentos Completos 1 (La otra orilla, Bestiario, Las armas secretas, Final del juego), Julio Cortázar
© 1945, 1951, 1964, 1956, Julio Cortázar vârisleri
© 2016, Can Sanat Yayınları A.Ş.
Bu eserin Türkçe yayın hakları Agencia Literaria Carmen Balcells S.A. aracılığıyla alınmıştır.
Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: Aralık 2016, İstanbul
Bu kitabın 1. baskısı 2000 adet yapılmıştır.

Editör: Emrah İmre

Düzelti: Aylin Samancı Elmasdağ
Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Kapak baskı: Azra Matbaası
Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi D Blok 3. Kat No: 3-2
Topkapı-Zeytinburnu, İstanbul
Sertifika No: 27857

İç baskı ve cilt: Yıldız Matbaa Mücellit
Davutpaşa Cad. Emintaş Kazım Dinçol San. Sit. No: 81/25-26
Topkapı-İstanbul
Sertifika No: 33837

ISBN 978-975-07-3362-8

CAN SANAT YAYINLARI
YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.
Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul
Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33
canyayinlari.com
yayinevi@canyayinlari.com
Sertifika No: 31730

JULIO CORTÁZAR

ÖTEKİNİN RÜYASI

BÜTÜN ÖYKÜLERİ 1

ÖYKÜ

İspanyolca aslından çeviren

Süleyman Doğru

can

Julio Cortázar'ın Can Yayınları'ndaki diğer kitabı:

Seksek, 1988

JULIO CORTÁZAR, 1914'te Brüksel'de doğdu. Arjantin'de öğrenim gördükten sonra, öğretmenlik ve çevirmenlik yaptığı sıralar, Perón hükümetinin uygulamalarından duyduğu düş kırıklığıyla ülkesini terk ederek Paris'e yerleşti. 1981'de Fransız uyruğuna geçti ama Arjantin yurttaşlığından da ayrılmadı. 1950'li yıllarda yayımlanan *Hayvan Hikâyeleri, Oyunun Sonu* ve *Gizli Silahlar* adlı öykü kitaplarını 1963'te yayımlanan *Seksek* adlı romanı izledi. Bugün yazarın başyapıtı sayılan *Seksek*, geleneksel romanın olay örgüsünü altüst eden, belirli bir sona bağlanmayan açık uçlu bir romandı. Cortázar'ın öteki önemli yapıtları arasında *Manuel'in Kitabı* ve *Mırıldandığım Öyküler* sayılabilir. Edgar Allan Poe'nun yapıtlarını İspanyolcaya kazandıran Cortázar, son yıllarında kendini insan hakları davalarına adadı ve UNESCO'da çalıştı. 1984'te Paris'te öldü.

SÜLEYMAN DOĞRU, 1969'da Keşan'da doğdu. İlköğrenimini Keşan'da, ortaöğreniminiyse İstanbul'da, Galatasaray Lisesi'nde yaptı. İstanbul Üniversitesi Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden 1998'de mezun oldu. Institut Catholique de Paris'te kütüphanecilik ve dokümantasyon formasyonu aldı. İspanyolca ve Fransızcadan çok sayıda çevirisi bulunmaktadır.

İçindekiler

Maria Vargas Llosa'nın Önsözü 13

ÖTEKİ YAKA

İNTİHALLER VE ÇEVİRİLER

I. Vampirin Oğlu 35
II. Büyüyen Eller 40
III. Telefon Çalıyor, Delia 50
IV. Remi'nin Derin Öğle Uykusu 59
V. Yapboz 63

GABRIEL MEDRANO ÖYKÜLERİ

I. Gecenin Dönüşü 73
II. Cadı 84
III. Taşınma 95
IV. Uzaktaki Ayna 107

ASTRONOMİYE GİRİŞ

I. Gezegenlerarası Simetri Hakkında 121
II. Yıldız Temizleyicileri 124
III. Kısa Okyanusbilim Kursu 129
IV. Elin Uğrak Yeri 134

HAYVAN HİKÂYELERİ

Ele Geçirilmiş Ev 143
Paris'teki Genç Bir Hanımefendiye Mektup 150
Uzaktaki 162
Otobüs 174
Baş Ağrısı 187
Kirke 203
Cennetin Kapıları 223
Hayvan Hikâyeleri 240

GİZLİ SİLAHLAR

Annenin Mektupları 263
İyi Hizmetler 287
Şeytanın Salyaları 319
Takipçi 338
Gizli Silahlar 406

OYUNUN SONU

I

Koruların Sürekliliği 441
Kimsenin Suçu Değil 444
Nehir 450
Zehirler 454
Hükümlü Kapı 472
Mainad'lar 482

II

Kyklad İdolü 501
Bir Sarı Çiçek 512
Sofra Sohbeti 521
Bando 531

Arkadaşlar 538
Güdü 541
Torito 550

III

Ötekinin Rüyası 563
Öğle Yemeğinden Sonra 571
Aksolotl 583
Geceleyin Sırtüstü 590
Oyunun Sonu 600

DEIÀ'DAKİ TROMPET

Aurora Bernárdez'e

1984 yılının o Pazar günü bir makale yazmak için çalışma masama daha yeni oturmuştum ki telefon çaldı. Artık hiç yapmadığım bir şeyi yapıp ahizeyi kaldırdım. "Julio Cortázar öldü," diye buyurdu gazetecinin sesi. "Yorumunuzu alayım."

Vallejo'nun bir dizesini düşündüm –"Ey gidi koca İspanyol"– ve kekeleyerek isteğini yerine getirdim. Ama o pazar günü, makaleyi yazmak yerine hafızamda çok canlı biçimde muhafaza ettiğim kimi öykülerinin ve romanlarının sayfalarını karıştırıp yeniden göz gezdirdim. Uzun zamandan beri ondan hiç haber almıyordum. Ne amansız hastalığını duymuştum ne de acılı can çekişmesini. Ama son aylarında Aurora'nın yanında olduğunu ve onun sayesinde, son yıllarında ondan o kadar çok istifade etmiş olan devrimci kargaların bildik saçmalıklarına mahal vermeden, sade bir cenaze töreniyle gömüldüğünü öğrenmek beni mutlu etti.

İkisini çeyrek asır önce, Paris'teki ortak bir arkadaşımızın evinde tanımıştım ve o andan itibaren, 1967'de Yunanistan'da –üçümüzün de çevirmen olarak çalıştığımız uluslararası bir pamuk konferansında– onları son kez birlikte gördüğüm sefere kadar, Aurora ve Julio'yu yan yana sohbet ederken seyretmek ve dinlemekten müteşekkil gösteri beni daima büyüledi. Biz, geri kalan herkes, fazlalık gibi görünüyorduk. Onların söyledikleri her şey zekice, bilgece, eğlenceli ve capcanlıydı. Birçok kez şöyle düşünmüşümdür: "Her zaman böyle olamazlar.

Tuhaf anekdotlar, ışıltılı alıntılar ve ağır entelektüel havayı rahatlatmak için en uygun anda patlatılan esprilerle dinleyenlerin gözlerini kamaştırmak için bu konuşmaları evde çalışıyor olmalılar."

İki usta jonglör gibi konudan konuya atlıyorlardı ve insan onların yanında asla sıkılmıyordu. Onları birleştiriyormuş gibi görünen bu kusursuz işbirliği ve gizli akıl, çift olarak onlarda hayranlık duyduğum ve gıpta ettiğim bir şeydi; tıpkı sevecenlikleri, edebiyatla –seçkinci ve çok derin olduğu izlenimi veren– bağlaşıklıkları ve herkese, özellikle de benim gibi çömezlere karşı gösterdikleri cömertlikleri gibi.

Hangisinin daha çok ve daha nitelikli okuduğunu, hangisinin kitaplar ve yazarlar hakkında daha keskin ve beklenmedik şeyler söyleyeceğini kestirmek zordu. Julio'nun yazıp Aurora'nın *sadece* çeviri yapması (buradaki bu *sadece* sözcüğü göründüğünün tam tersi bir anlam ifade ediyor) benim her zaman geçici kabul ettiğim bir durum oldu; bunu, ailede şimdilik bir yazar yeter düşüncesiyle Aurora'nın bir fedakârlığı olarak gördüm. Onca yıl sonra onunla yeniden görüşmeye başladığım şimdilerde, kâğıda döktüğü çok şeyi olup olmadığını, onları nihayet yayımlamaya karar verip vermediğini ona sorma noktasına geldiğim iki-üç sefer kendimi zor tuttum... Şimdi saçları griye dönmüş ama bunun dışında her şeyiyle aynı kişi: Eskiden olduğu gibi zekâ ve çarpıcı bir canlılık dolu o kocaman mavi gözleriyle ufak tefek, narin bir kadın. Mayorka Adası'ndaki Deià kayalıklarını beni daima nefes nefese bir halde geride bırakan bir çeviklikle inip çıkıyor. O Cortázarvari erdem, yani bir Dorian Gray olmak, onda da, kendine özgü bir biçimde tezahür ediyor.

1958 sonlarındaki o akşam beni çok uzun boylu, zayıf, kısacık saçlı, parlak suratlı, büyük ellerini konuşurken hareket ettiren bir delikanlının yanına oturttular. O âna kadar küçük bir öykü kitabı yayımlamıştı ve şimdi, Meksika'da Juan José Arreola'nın hazırladığı küçük bir dizide ikinci derlemesini yayımlamak üzereydi. Ben de bir öykü kitabı yayımlama safhasındaydım ve edebî silahlarını birbirine gösteren iki yeniyetme gibi deneyimlerimizi ve projelerimizi paylaştık. Onun *Hayvan Hikâyeleri*'nin yanı sıra Borges ile Victoria Ocampo'nun dergisi *Sur*'da okuduğum onca metnin yazarı ve Porto Riko Üniver-

sitesi'nin iki hacimli cilt halinde yayımladığı ve benim yalayıp yuttuğum Poe'nun bütün eserlerinin hayranlık uyandıran çevirmeni olduğunu ancak vedalaşırken öğrendim. Aynı yaşta gibi duruyorduk, ama meğerse o benden yirmi iki yaş büyükmüş.

Altmışlı yıllarda, özellikle de Paris'te yaşadığım yedi yıl boyunca en iyi arkadaşlarımdan biri ve aynı zamanda da benim için bir örnek ve bir tür akıl hocası oldu. İlk romanımın müsveddesini okuması için ona verdim ve düşüncelerini bir kateşizm öğrencisinin heyecanıyla bekledim. Onaylama ve tavsiyeler içeren cömert mektubunu alınca kendimi mutlu hissettim. Sanırım çok uzun zaman boyunca teşvik edici ya da eleştirel bakışlarını omzumun üzerimde hissederek yazmaya alıştım. Yaşantısına, tutkularına ve alışkanlıklarına olduğu kadar yazılarındaki akıcılık ve duruluğa da hayrandım, fantastik konuların onun öykü ve romanlarında büründüğü o gündelik, evcil ve güleç görünüme de. O ve Aurora'nın beni yemeğe davet ettikleri her sefer –önceleri Sèvres Sokağı'ndaki küçük apartman dairesine, daha sonraysa Général Bouret Sokağı'ndaki spiral biçimli küçük eve– benim için bir şenlik ve mutluluktu. Üzerine tuhaf haberlerin kupürlerinin yapıştırıldığı o pano, bir yerlerden bulduğu ya da imal ettiği gerçekdışı nesneler ve efsaneye göre evinde *var olan* ve Julio'nun trompet çalıp çocuk gibi eğlenmek için kapandığı o gizemli oda, yani oyuncak odası beni büyülüyordu. Hiçbir rehber kitapta yer almayan gizli ve sihirli Paris'i biliyordu ve onunla her buluşmadan hazineleri yüklenmiş olarak ayrılıyordum: seyredilecek filmler, gezilecek sergiler, araştırılacak köşeler, keşfedilecek şairler, hatta beni müthiş sıkan ama onun daha sonra eğlenceli bir kıyamet diye, muhteşem bir şekilde bahsedeceği Mutualité'deki bir cadılar kongresi.

O Julio Cortázar'la arkadaş olmak mümkün, samimiyet kurmak ise imkânsızdı. Arkadaşlığını sürdürmek için uyulması gereken bir nezaket ve kurallar sistemi sayesinde dayatmayı bildiği aradaki mesafe, kişiliğini çekici kılan özelliklerden biriydi: Onu belli bir gizemle taçlandırıyor ve yaşamına, en hınzır ve en komikleri de dahil olmak üzere metinlerinde bazen kendini gösteren o endişe verici, akıldışı ve şiddetli fonun kaynağı gibi görünen gizli bir boyut katıyordu. Bir sanat eseri gibi inşa edilmiş, korunaklı, içine muhtemelen sadece Aurora'nın girebildiği

bir iç dünyaya sahip, son derece mahrem bir adamdı ve karşısındakinde, edebiyat dışında onun için hayatta hiçbir şeyin önem taşımadığı, hatta var olmadığı izlenimi bırakıyordu.

Bütün bunlar onun, mesela çok dürüstçe, "Çok şey okudum, az şey yaşadım," diyen Borges tarzında bir kitap kurdu, allame, entelektüel biri olduğu anlamına gelmiyor. Julio'da edebiyat günlük deneyimden süzülüp tüm hayatı –onu dirimden, içgüdüden ve kendiliğindenlikten mahrum etmeden çok özel bir ışıltıyla canlandırarak ve zenginleştirerek– sarmalıyormuş gibi görünüyordu. Oyuna Cortázar kadar itibar kazandıran, onu böylesine esnek ve kullanışlı bir sanatsal yaratıcılık ve keşif unsuruna dönüştüren başka yazar herhalde olmamıştır. Ama bunu böylesine ciddi bir biçimde söyleyerek gerçeği değiştiriyorum, çünkü Julio edebiyat yapmak için oynamıyordu. Yazmak onun için oyun oynamak, eğlenmek, çocukların ya da delilerin keyfiliği, serbestliği, fantezisi ve sorumsuzluğuyla –sözcükler, fikirler– yaşamı organize etmekti. Ama bu şekilde oynayarak ortaya çıkan Cortázar edebiyatı, daha önce görülmedik kapılar açtı, insanlık halinin bilinmeyen özelliklerini göstermeyi ve transandantale dokunmayı –eminim ki asla böyle bir niyet taşımadan– başardı. Romanlarının en iddialısı *Seksek*'in ismini bir çocuk oyunundan alması rastlantı değildir (aslında daha ziyade öyledir, ama bu rastlantısallık *62 Maket Seti*'nde betimlediği türden bir rastlantı düzeneğidir).

Roman ve tiyatro gibi oyun da yaşamın yerine geçen kurgunun bir biçimi, dünyanın üzerine konmuş suni bir düzen ve hayalî bir şeyin temsilidir. İnsanın, o yerine geçiş sürdüğü müddetçe, kesin kuralları kendisi tarafından belirlenmiş farklı bir hayat yaşayarak oyalanmasını, asıl gerçekliği ve kendisini unutmasını sağlar. Oyalanma, eğlenme, uydurma gibi işlevlerinin yanı sıra, oyun aynı zamanda da, insanoğlunun dünyanın gizli anarşisinden, kökeninin gizeminden, durumundan ve yazgısından duyduğu korkuyu def etmek için başvurduğu sihirli bir gereçtir. Johan Huizinga, *Homo Ludens* adlı ünlü eserinde, oyunun medeniyetin omurgası olduğunu; kurumlarını, sistemlerini, uygulamalarını ve inançlarını çocuk oyunlarındaki o temel tören ve ayin biçimlerinden yola çıkarak inşa eden toplumun günümüze kadar oyun oynarcasına geliştiğini iddia etmiştir.

Cortázar'ın dünyasında oyun bu yitik sanallığını, onu an-

laşılmaz, absürd ve tehlikelerle dolu bir dünya karşısındaki korkularını ve güvensizliklerini kovmak için kullanan yetişkinlerin ciddi etkinliğinden geri alır. Onun karakterlerinin oynarken eğlendikleri bir gerçek, ama bu oyun çoğu zaman, onlara içinde bulundukları durumu bir süreliğine unutturmakla kalmayıp beraberinde öylesine tehlikeli eğlenceler getirir ki onları herhangi bir korkunç bilgi, yabancılaşma ya da ölümle karşı karşıya bırakır.

Başka örneklerde, Cortázarvari oyun hassasiyet ve hayal gücü için bir sığınaktır; hassas ve saf kişilerin toplumsal düzenticilerden korunmak için ya da kitaplarının en hınzırı *Açıklayıcı Bilgiler El Kitabı*'nda dediği gibi "faydalı amaçlara ulaşmaya yönelik korkunç eğilime ve pragmatizme karşı mücadele etmek için" başvurdukları bir savunma tarzıdır. Bunlar, prefabrike olana, kullanım ve istismarla donmuş fikirlere, önyargılara ve özellikle de, Cortázar'ın kendi ülkesinin kültürünü ve duyarlılıklarını eleştirirken hedef aldığı kara hayvan, aşırı ciddiyete karşı akıl yürütmeler içeren oyunlardır.

Oyundan bahsederken benim aslında çoğul kullanmam gerekiyordu. Zira Cortázar'ın kitaplarında yazar oynar, anlatıcı oynar, karakterler oynar ve hiç ummadığı bir sayfanın arkasında kendisine kurulan şeytani tuzaklarla buna mecbur bırakılan okur oynar. İnsanın kendini bir anda, heykellerin taklidini yapan, içlerine mizah üfleyerek hayat vermek için mezarlıkta (akademik sözlükler) sözcük arayan ya da seksek oyununda cennetle cehennem arasında atlayan Cortázar'ın nasıl becerdiği meçhul hokkabazlıklarının arasında bulması, hiç kuşkusuz, müthiş özgürleştirici ve huzur vericidir.

Seksek 1963'te yayımlandığında İspanyolca konuşulan dünyada deprem etkisi yarattı. Yazarlar ve okurlar olarak anlatı sanatının araçları ve amaçları hakkındaki inanış ve önyargılarımız temelinden sarsıldı ve anlatı türünün sınırları düşünülemez noktalara kadar genişledi. *Seksek* sayesinde, yazmanın olağanüstü bir eğlenme biçimi olduğunu, dünyanın ve dilin sırlarını çok güzel vakit geçirerek keşfetmenin mümkün olduğunu ve hayatın rasyonel bilgiye, mantıksal akla kapalı gizemli katmanlarında, kimsenin ölüm ya da delilik gibi büyük riskler almadan kafasını uzatıp bakamadığı deneyimin derinliklerinde oyun oynayarak sondaj yapılabileceğini öğrendik. *Seksek*'te akıl ve akılsız-

lık, uyku ve uyanıklık, nesnellik ve öznellik, öykü ve fantezi belirleyici özelliklerini yitiriyor, aralarındaki sınırlar ortadan kalkıyordu ve La Maga'yla Oliveira ve sonraki kitaplarındaki meşhur *çatlaklar* gibi bazı ayrıcalıklı varlıkların özgürce dolaşabilecekleri tek bir gerçeklikte birbirlerine karışmak üzere karşıtlıklarını bir kenara bırakıyorlardı. (Altmışlardaki birçok *Seksek* okuru çift gibi, Patricia'yla ben de kuşdilinde konuşmaya, özel bir jargon icat etmeye ve kendi sevecen sırlarımızı onun şakırtılı ezoterik sözcüklerine tercüme etmeye başladık.)

Seksek'ten ve Cortázar'ın tüm kurgularından bahsederken, oyun nosyonu kadar vazgeçilmez bir diğer unsur da özgürlüktür: Bu yazı ve anlatım yapısının yerleşik kurallarını ihlal etme, öykünün geleneksel düzenini düzensizliğe benzeyen gizli bir düzenle değiştirme, anlatıcının bakış açısında, anlatı zamanında, karakterlerin psikolojisinde, öykünün mekânsal düzenlemesinde, sonuç çıkarımında devrim yapma özgürlüğüdür. Roman boyunca Horacio Oliveira'yı ele geçiren (ve onu giderek daha şiddetli biçimde bir zihinsel sığınağa hapseden) dünyaya karşı korkunç güvensizlik, o labirentin içinde ilerlediği ve anekdotun köşe bucağında kaybolmak üzere kendini Makyavelist anlatıcının insafına bıraktığı ölçüde *Seksek* okuruna da eşlik eden duygudur. Orada hiçbir şey bildik ve güvenli değildir: Ne yön, ne anlamlar, ne simgeler, ne de ayağın bastığı zemin. Bana ne anlatıyorlar? Neden bunların hepsini anlamıyorum? Acaba idrak etmesi imkânsız derecede gizemli ve karmaşık bir şeyle mi karşı karşıyayım yoksa müthiş bir kafaya alma mı söz konusu? Aslında her ikisi de. *Seksek*'te ve Cortázar'ın birçok öyküsünde alay, şaka ve bazı ustaların kendi elleriyle yapıverdikleri kimi hayvan figürcükleri ya da parmakların arasında kaybolduktan sonra burunda ya da kulaklarda tekrar ortaya çıkan bozuk paralar türünden sihirbazlık örnekleri sıklıkla mevcuttur, ama bunlar, yine çok sık bir biçimde – piyanist Berthe Trépat'nın Paris'te, Talita'nınsa yüksekteki bir kalasın üzerinde yaptığı denge hareketleriyle Buenos Aires'te canlandırdığı *Seksek*'in o meşhur absürd bölümlerinde olduğu gibi– hiç çaktırmadan davranışın mahzenlerine, uzak geçmişteki akıldışı kökenlere, rasyonel medeniyetin temelinde yatan ve bazı durumlarda, onu bozup yeniden yapan insanlık deneyiminin değişmez –sihirli, barbar, törensel– özüne doğru bir

inişe dönüşüverirler. (Bu, "Kyklad İdolü" ve "Geceleyin Sırtüstü" gibi Cortázar'ın en iyi öykülerinden bazılarının temasıdır: İnsan kurbanlarla doyurulmaları gereken acımasız tanrıların yaşadığı uzak ve vahşi bir geçmiş, süregiden modern yaşamın tam ortasında birden ortaya çıkar.)

Seksek, kendinden önceki ya da sonraki çok az kitabın yapabildiği ölçüde, yeni Hispanoamerikan yazarlardaki biçimsel cüretkârlıkları teşvik eder, ama onu *deneysel* bir roman olarak adlandırmak haksızlık olur. Bu niteleme soyut ve gösterişçi bir hava yayar, deney tüpleri, imbikler ve üzerleri cebir hesaplarıyla kaplı yazı tahtalarıyla dolu, biraz cansız, anlık yaşamdan, arzu ve zevkten kopuk bir dünyayı çağrıştırır. Oysaki *Seksek*'in tüm gözeneklerinden yaşam fışkırır, o bir tazelik ve hareket patlamasıdır, bir gençlik heyecanı ve patavatsızlığı patlamasıdır, Cortázar'ın deyimiyle, yazmaya oturmadan önce ceket giyip kravat takan o yazarların karşısında ortalığı çınlatan bir kahkaha. O hep üzerinde tişörtle, insanın evde yemek masasına otururkenki ya da evin samimi ortamında en sevdiği plağı dinlerkenki rahatlık ve neşesiyle yazdı. *Seksek* bize gülmenin ciddiyetin düşmanı olmadığını ve sahte ya da gülünç ne varsa, bunların hepsinin fazla ciddiye alınan deneysel heveste bulunabileceğini öğretti. Nasıl ki Marquis de Sade, romanlarında yinelenemez noktalara taşıdığı cinsel gaddarlığın tüm olası aşırılıklarını bir anlamda daha başından tüketmişse, *Seksek* de ciddi oyunun bir tür muhteşem finalini teşkil ettiği için, kendisinden sonra gelen bütün *deneysel* romanlar yaşlı ve tekrar olarak doğuyordu. İşte bu yüzden Borges gibi Cortázar'ın da birçok taklitçisi oldu ama hiçbir ardılı olmadı.

Romanı roman olsun diye yazmamak, edebiyatı yıkmak, "*dişi okur*"un* alışkanlıklarını yerle bir etmek, sözcükleri süslememek, kötü yazmak vs.; *Seksek*'teki Morelli'nin üzerinde on-

* Cortázar'a göre sadece iki tip okur vardır: Bunlardan ilki olan *dişi okur* terimi, fişi içine alan dişi priz misali sadece yazarın aktardığı başkalarının sahte sorunlarını rahat koltuğunda okumakla ilgilenir, kendisinin de bir parçası olacağı sorunlar değil sadece çözümler ister, kendinden bir şey vermek istemez, sadece almakla ilgilidir; *yardakçı okur* diye nitelediği diğer okur türüyse yazarın içinden geçtiği deneyime ortak olup onun çektiği ıstırabı aynı biçimde ve aynı anda paylaşabilir. (Ç.N.)

ca ısrarla durduğu, çok basit bir şeyin metaforlarıydı: Edebiyat aşırı basmakalıpçılıktan ve ciddiyetten boğuluyor. Retorikten ve sıradan mekânlardan arındırıp ona yenilik, neşe, küstahlık ve özgürlük kazandırmak gerekir. Cortázar'ın biçeminde bunların hepsi var ve özellikle, alter egosu Morelli'nin edebiyat üzerine ahkâm keserken kullandığı tumturaklı ve büyülü kişileştirmeden uzaklaştığı zamanlarda, bir başka deyişle, genelde öykülerinde karşımıza çıkarlar; romanlarının göz kamaştırıcı albenisine sahip olmasalar da, onlardan daha saydam ve daha yaratıcı olan öykülerinde.

Cortázar'ın öyküleri, onun uzun soluklu anlatı metinlerine göre daha az iddialı ya da daha az putkırıcı değildir. Ne var ki orijinallik ve kopuş adına onlarda olan şey genellikle hikâyelerin içine daha fazla yedirilmiş haldedir ve bazen okurun kendini entelektüel yeterlilik sınavlarındaymış gibi hissettiği *Seksek*, *62 Maket Seti* ve *Libro de Manuel*'deki [Manuel'in Kitabı] gibi arsız bir virtüözlükle ortaya konduğu çok nadirdir. Söz konusu romanlar devrimci manifesto niteliği taşımaktadır, ama Cortázar esas devrimi öyküleriyle yaptı. Daha sessiz ama daha derin ve kalıcı, çünkü kurgunun bizzat doğasını, en başarılı yaratıcıların şiar edindiği şu biçim-içerik, araç-amaç, sanat-teknik gibi birbirinden ayrılamaz bileşenlerden oluşan özü temelinden sarstı. Cortázar, öykülerinde deney yapmadı: Kalıcı bir şey buldu, keşfetti, yarattı.

Nasıl ki *deneysel* yazar yaftası ona küçük geliyorsa, *fantastik* yazar diye adlandırmak da yetersiz kalacaktır, ama mademki tanımlarla oynamaya başladık, hiç kuşku yok ki bu ikincisi ilkine nazaran onun daha çok hoşuna giderdi. Julio fantastik edebiyatı çok seviyordu, ayrıntısıyla biliyordu ve bu türde, bir adamın su hayvancağızına zahmetli dönüşümünü konu alan küçük başyapıt "Aksolotl" ya da giderek yoğunlaşan coşku yüzünden aşka gelen seyircilerin sahneye atlayıp orkestra şefi ve müzisyenleri yemeleriyle eşi görülmemiş bir katliama dönüşen sıradan bir konseri anlattığı "Mainad'lar" gibi, olağanüstü olayların yaşandığı bazı muhteşem öyküler yazdı. Ama aynı zamanda Ortodoks realizmin en seçkin örneklerini de kaleme aldı. Mesela bir boksörün düşüşünü kendi ağzından anlattığı harika öykü "Torito" gerçekte, onun konuşma şeklinin hikâyesi, neşe, müzikalite ve mizah yüklü bir dilbilimsel şenlik, mahalle arası tadın-

da, halk duyarlılığı ve mitolojisinden esintiler taşıyan bir tarzın icadıdır. Ya da okurun şimdiki zamanında çözünen –ve bu şekilde, mutlak olanı saksofon vasıtasıyla bulmaya yönelik büyüleyici arayışı bize "realist" (rasyonel ve pragmatik) indirgeme aracılığıyla müzisyenin eleştirmen ve biyografı, öykünün anlatıcısı Bruno üzerinden ulaşan dâhi cazcı Johnny'nin kademeli dağılışını bilinçaltında çağrıştıran– incelikli bir geçmiş zamanla anlatılmış "Takipçi" buna güzel bir örnektir.

Gerçekten, Cortázar aynı anda hem realist hem de fantastik bir yazardı. İcat ettiği dünyanın benzersiz özelliği de zaten, Roger Caillois'nın *fantastik* olarak adlandırılmanın olmazsa olmaz koşulu olarak gördüğü bu tuhaf simbiyozdur. Kendi hazırladığı *Antología de literatura Fantástica* [Fantastik Edebiyat Antolojisi] adlı eserin önsözünde, Caillois *hakiki* fantastik sanatın, yaratıcısının düşünüp taşınarak karar vermesi neticesinde değil, onun yönelimlerinin arasından tesadüfün ya da gizemli güçlerin eseri olarak sızmak suretiyle doğduğunu savundu. Bu yüzden, ona göre "fantastik" denen şey, bir tekniğin sonucu ya da bir yazınsal simülasyon değil, edebî metinde birden *tezahür eden* önceden kestirilemez bir gerçekliktir. Cortázar'la Montparnasse'daki bistrolardan birinde Caillois'nın bu tezi üzerine yaptığımız uzun ve ateşli sohbeti, Cortázar'ın ondan kaynaklanan coşkusunu ve bu teorinin onun kurgularında ortaya çıkan şeyin üzerine bir eldiven gibi oturduğunu kendisine söylediğimde yaşadığı şaşkınlığı dün gibi hatırlıyorum.

Cortázarvari dünyada banal gerçeklik belli belirsiz bir biçimde çatlamaya ve onu olağanüstüye doğru iten kimi gizli basınçlara boyun eğmeye başlıyor, ama bir anda tamamen o tarafa da geçmiyor, ortalarda bir yerde, gerçekle fantastiğin tamamen bütünleşmeden çakışıp durdukları sinir bozucu ve kafa karıştırıcı topraklardaki pozisyonunu koruyor. "Şeytanın Salyaları", "Annenin Mektupları", "Gizli Silahlar", "Hükümlü Kapı" ve her tarafa çekilebilecek, realist olduğu kadar fantastik olarak da yorumlanabilecek –onlardaki olağanüstülük acaba karakterlerin fantezisi mi yoksa mucizenin kendisi mi?– diğer birçok öyküdeki dünya budur.

Bu, Henry James'in *Yürek Burgusu* adlı eserinin güzel bir örneğini teşkil ettiği bir kısım klasik fantastik edebiyatın belirleyici unsuru olan meşhur muğlaklıktır: Belirsizlik üstadı, hassas

hikâyeyi öyle bir biçimde anlatmayı başarır ki, öyküde geçenler gerçekten geçiyor mu yoksa bunlar sadece karakterlerden birinin halüsinasyonu mu, anlamanın imkânı yoktur. Cortázar'ı bir James'ten, bir Poe'dan, bir Borges'ten ya da bir Kafka'dan farklı kılan muğlaklık ya da entelektüelizm (onda olduğu kadar diğerlerinde de sıklıkla rastlanan eğilimler) değil, son derece incelikle işlenmiş ve kült hikâyelerin Cortázar'ın kurgularında asla gerçeklikten tamamen kopup soyuta geçmemeleri, gündelik ve somut hayatta çakılı kalmaları ve bir futbol maçının ya da bir mangal partisinin canlılığına sahip olmalarıdır. Aragon'un *Le Paysan de Paris* [Paris Köylüsü] ve Breton'un *Nadja*'sı gibi kitapların anlattıkları uyku ya da hezeyan vasıtasıyla şairin görünüşlerin altında algılayabildiği o şiirsel, gizemli koşullardan ve bilimsel yasalardan kurtulmuş gerçeklik için sürrealistler "gündelik olağanüstü" terimini icat ettiler. Ama inanıyorum ki, olağanda olağandışını, mantıklıda absürdü, kaidede istisnayı ve banalde fevkaladeyi algılayan, gaipten haber alan biri tanımı zamanımızın başka hiçbir yazarının üzerine Cortázar kadar iyi oturmaz. Onun kaleminin hokkabazlıklarında gizli bir sevgi yayan ya da taşkın, görkemli ya da tüyler ürperten bir yüz sergileyen insan yaşamının öngörülebilir, alışıldık ve sıradan taraflarını kimse onun kadar yazınsal bir biçimde yüceltmedi. En uç noktada, onun elinin değdiği bir saati kurma ya da merdiven çıkma talimatları aynı zamanda insanın içini daraltan nesir şiirler ve huzur bozucu patafizik metinler olabilirler.

Cortázar'ın kurgularında bedenin ve sokağın keyifli yaşamıyla en gerçekdışı fanteziyi, hayal gücünün hiçbir sınır tanımayan mutlak özgür yaşamıyla bedenin ve hikâyenin kısıtlı yaşamını kaynaştıran bu simyanın açıklaması biçemdir. Sıradan insanın törpüsüz, kibirsiz sözel dilini, günlük konuşmasının akıcı rahatlığını, anlık kendini ifade biçimini olağanüstü derecede taklit eden bir biçem. Aslında burada bir yanılsama söz konusu, zira sıradan adam gerçekte kendini karman çorman bir şekilde, tekrarlarla ve kafa karışıklıklarıyla ifade eder ki bunlar yazıya taşındıklarında dayanılmaz olacaklardır. Cortázar'ın dili aynı zamanda da titizlikle üretilmiş bir kurgu, *doğal* görünecek denli başarılı bir insan yapımı alet, kanlı canlı erkeklerin ve kadınların o hareketli ağızlarından ve dillerinden doğrudan okura akan, yaşamdan türetilmiş bir konuşma biçi-

mi, belirttiği şeylerle –durumlar, nesneler, varlıklar, peyzajlar, düşünceler– tıpkı onları daha iyi göstermek için içeriden aydınlatan ölçülü bir parıltı gibi, hakikilik ve doğruluğunda içli dışlı olacak denli saydam ve düz bir dil. Cortázar'ın kurguları güçlü sahiciliklerini, en karmaşıkları da dahil olmak üzere tamamından yayılan insani canlılıklarını işte bu biçeme borçludurlar. Bu biçem o denli işlevseldir ki, Cortázar'ın en güzel metinleri *konuşulmuş* gibidir.

Ne var ki biçemin saflığı, o hikâyelerin içeriğinin de aynı şekilde berrak, gölgesiz bir dünya olduğuna inandırmak suretiyle bizi sıklıkla aldatır. Burada yine bir hokkabazlık söz konusudur. Çünkü o dünya gerçekte şiddetle dolu; acı, sıkıntı ve korku oranın sakinlerinin peşini hiç bırakmaz ve onlar da içinde bulundukları durumun dayanılmazlığından kaçmak için sıklıkla deliliğe ya da ona çok benzeyen bir şeye sığınırlar (Horacio Oliveira gibi). *Seksek*'ten beri deliler Cortázar'ın eserlerinde çok önemli bir yer işgal ediyorlar. Ama delilik onlarda, alışıldık tehdit ya da trajedi yansımaları olmadan, daha ziyade sevimli ve yumuşak denebilecek bir sızlanmayla, akılcılık ve sağduyu maskelerinin ardında dünyada hüküm süren temel saçmalığı gözler önüne sererek, aldatıcı bir biçimde kendini gösteriyor. Cortázar'ın *çatlakları* cana yakınlar ve neredeyse her zaman iyicil, varoluşu çılgınca bir nomenklatüre uygun olarak yeniden düzenlemek ve yeniden sınıflandırmak için –Ceferino Pérez gibi– akıl almaz dilbilimsel, yazınsal, toplumsal, politik, etik projeleri saplantı haline getirmiş kişiler. Tuhaflıklarının yarıkları arasından bakıldığında, onları aklayan ya da doğrulayan bir şeyin belli belirsiz seçilmesine daima izin veriyorlar: Var olana karşı bir memnuniyetsizlik ve tutsağı olduğumuzdan daha öngörülemez, daha şiirsel (bazen de karabasanlı) başka hayatı karmaşık bir biçimde arayış. Biraz çocuk, biraz hayalci, biraz şakacı, biraz aktör olan Cortázar'ın *çatlakları*, bizde açıklanamaz bir dayanışma duygusu uyandırırken, aynı zamanda da kendimizi suçlu hissettiren bir savunmasızlık ve bir tür ahlaki bütünlük sergiliyor.

Düşkünlüklerini, tutkularını, saplantılarını, sempatilerini ve fobilerini bir yeniyetmenin arsız neşesiyle gözler önüne serdiği *La vuelta al dia en Ochenta mundos* [Seksen Dünyada Gün Turu], *Son Raunt* ve bir Fransız otoyolundaki o çılgın ni-

hai yolculuğun tanıklığı *Los Autonautas de la Cosmopista*'nın [Kozmopistin Otonotları] karışık yapısında, simya karışımlarını andıran oyun, delilik, şiir ve mizah bir arada bulunuyor. Tinsel bir otobiyografinin diğer onca kilometre taşı arasında bulunan bu üç kitap, yaşamda ve edebiyatı sürekli bir arsızlık, sevimli bir saygısızlık gibi algılama ve yapma tarzlarıyla Cortázar yapıtlarında bir devamlılığı vurguluyormuş gibi görünürler. Ama burada bir yanılsama da söz konusu. Zira altmışların sonlarında Cortázar, o olsa *sadece-edebiyatta-görülen* diye niteleyeceği, şu dönüşümlerden birini sergiledi. Julio bu konuda da öngörülemez bir *kronop** oldu.

Hayatım boyunca bir insanda şahit olduklarımın en olağanüstüsü ve birçok kez "Aksolotl"daki anlatıcının başından geçenle kıyasladığım bir mutasyon olan Cortázar'ın değişimi, resmî versiyona göre –bunu kendisi de teyit etti– Fransa'daki Mayıs 1968 Olayları'nda gerçekleşti. O çalkantılı günlerde, Paris barikatlarında "hayal gücünü iktidara" taşımak isteyen gençlerin arasına karışıp kendi yazdığı el ilanlarını dağıtırken görüldü. O sırada elli dört yaşındaydı. Yaşamından geriye kalan on altı yıl boyunca sosyalizmle bağlaşık bir yazar, Küba ve Nikaragua davalarının savunucusu, bildirilerin imzacısı ve ölümüne kadar düzenlenen devrimci kongrelerin *habitué*** siması olacaktı.

Benzer bir militanca tutumu ama snobizm ya da oportünizm güdüsüyle –bu tutum, o günlerde sol düşüncenin tekelinde olan ve bugün de bir şekilde öyle olmayı sürdüren İspanyolca dil dünyasında entelektüel yapının pozisyonlarını daha hızlı tırmanmak için gerekli bir *modus vivendi*, yani yaşam tarzı olarak görüldüğü için– seçen onca meslektaşımızdan farklı olarak onunki hakiki, alerjik davranmayı sürdürdüğü ideolojiden ziyade etikten kaynaklanan ve tamamen tutarlı bir değişim oldu. Buna göre düzenlediği hayatı umumi, neredeyse uluorta bir hale büründü ve politikayı çok uzak bir şey gibi algılayan ve ona

* 1962'den itibaren Cortázar'ın birçok eserinde karşılaşılan kurgusal kişilik özelliği. Cortázar'ın ifadesiyle, *kronop* çerçeve dışına taşan bir resimdir, kafiyesiz bir şiirdir. (Ç.N.)

** (Fr.) Alışıldık, bildik. (Ç.N.)

ironik bir küçümsemeyle bakan (Şimdi hatırlıyorum da, onu bir keresinde Juan Goytisolo'yla tanıştırmak istemiştim: "Yok almayayım," diye şaka yapmıştı, "benim için fazla politik.") eskilerinden çok farklı olarak, yapıtlarının önemli bir bölümü, sanki başkası tarafından yazılmış gibi görünecek kadar ortamın ve güncelin içinde dağıldı. İlkinde olduğu gibi hayatının bu ikinci etabında da, belki farklı bir biçimde ama yine aldığından daha çoğunu verdi ve birçok kez yanlış yaptığını düşünsem de –Stalinizmin bütün suçlarının komünizmin açısından sadece *accident de parcours** olduğunu açıkladığı seferdeki gibi– bu yanlışlarda bile öylesine bariz bir masumiyet ve saflık vardı ki, ona karşı saygıyı kaybetmek imkânsızdı. Ben ona karşı saygımı hiçbir zaman yitirmedim, aynı şekilde, aramızdaki tüm politik çekişmelere rağmen ona olan sevgimi ve dostluğumu –uzaktan da olsa– daima muhafaza ettim.

Ama Julio'nun kendindeki değişim politik eylemdekinden çok daha derin ve kapsamlı oldu. Ben bunun 68'den bir yıl önce, Aurora'dan ayrılınca başladığına eminim. Demin dediğim gibi, 1967'de üçümüz çevirmen olarak çalışmak üzere Yunanistan'a gittik. Sabahı ve öğleden sonrayı Hilton'un konferans salonunda, akşamlarıysa şaşmaz bir şekilde yemek yemeye gittiğimiz, Akropolis'in hemen dibindeki Plaka semtinin lokantalarında aynı masada oturarak geçiriyorduk. Ayrıca müzeleri, Ortodoks kiliselerini, tapınakları birlikte gezdik ve bir hafta sonu Hydra Adası'na gittik. Londra'ya dönünce Patricia'ya şöyle dedim: "Kusursuz çift diye bir şey gerçekten varmış. Aurora ve Julio mutlu evlilik mucizesini gerçekleştirmeyi bilmişler." Bundan birkaç gün sonra Julio'dan, ayrıldıklarını haber veren mektubu aldım. Hayatımda hiçbir zaman bu kadar şaşırdığımı hatırlamıyorum.

Onu yeni kadın arkadaşıyla birlikte Londra'da tekrar gördüğümde bambaşka bir insandı. Saçını uzatmıştı ve İncil'deki peygamberleri andıran görkemli bir kızıl sakalı vardı. Kendisini erotik dergi satın almaya götürmemi istedi ve eskiden caz ya da hayaletlerden bahseden Julio, sürekli olarak marihuana, kadınlar ve devrim hakkında konuştu. O sıcak sempati, şu kendi-

* (Fr.) Yol kazası. (Ç.N.)

ni beğenmişlikten ve başarılı yazarları ellisinden sonra neredeyse kaçınılmaz bir şekilde çekilmez kılan pozlardan uzak tavır onda hâlâ devam ediyordu ve şunu da eklemek gerekir ki, daha zinde ve daha genç görünüyordu, ama onu daha önceki Julio'yla ilişkilendirmekte güçlük çekiyordum. Onu daha sonraki seferlerde her gördüğümde –Barcelona, Küba, Londra ya da Paris'teki kongreler, yuvarlak masalar, toplumsal ya da özel toplantılarda– her seferinde bir öncekinden daha çok şaşkınlık yaşadım: Bu o muydu? Julio Cortázar mıydı? Hiç kuşkusuz oydu, ama böcek büyüyüp kelebeğe dönüşmüştü ya da masaldaki Hint fakiri gibi rüyasında mihrace olduğunu gördükten sonra gözlerini açmış ve kendini etrafı cariyelerle çevrili bir halde tahtta otururken bulmuştu.

Bu diğer Cortázar, yazar olarak, bana göre, ilk halindekinden daha az kişisel ve daha az yaratıcı. Ama bu durumu telafi edercesine, varoluşun onun için bir kitapla özetlendiğini yazdığı önceki hayatından daha yoğun ve belki de daha mutlu günler geçirdiği yönünde bir kanaate sahibim. En azından onunla her karşılaştığımızda bana gayet genç, coşkulu, derli toplu göründü.

Eğer bunu bilen biri varsa bu elbette ki Aurora'dır. Ama ben kalkıp bunu ona sorma densizliğini yapmam. Zaten Deià yazının o sıcak günlerinde Julio'dan çok fazla bahsetmedik, ama o hep orada, bütün sohbetlerin arkasındaydı ve karşı bakış açısını eskinin maharetiyle o üstleniyordu. Zeytin ağaçlarının, servilerin, begonvillerin, limon ağaçlarının ve ortancaların arasında kısmen kaybolan küçük evde doğal olarak Aurora'nın düzeni ve tinsel temizliği hâkim ve yamacın hemen yanındaki küçük terasta günün batışını, akşamın meltemini hissetmek ve tepenin üzerinde ayın boynuzunun belirdiğini görmek çok büyük bir keyif. Ara ara kulağıma bir trompet sesi geliyor. Etrafta hiç kimse yok. Bu durumda ses odanın diğer ucundan, Alman tıraşı kesilmiş saçları ve kısa kollu tişörtüyle en sevdiği oyunu oynayan parlak suratlı, sırık gibi uzun delikanlının –benim tanıdığım Julio Cortázar'ın– fotoğrafından geliyor olsa gerek.

Kasım 1992
Mario Vargas Llosa

Öteki Yaka

Bu öykülerden hoşlanan Paco'ya

And we are here as on a darkling plain
Swept with confused alarms of struggle and flight,
*Where ignorant armies clash by night.**

Matthew Arnold

* (İng.) Karanlık çöken bir ovada gibiyiz burada / Süpürülmüşüz kavga ve kaçışın birbirine karışan ikazlarıyla, / Cahil ordularının geceleri çarpıştığı diyarda. (Ç.N.)

Geniş bir zaman aralığında –1937-1945– kaleme alınmış olmalarına rağmen, ve biraz da, kırılgan yapılarıyla bir demet oluşturunca acaba bir ışık yayarlar mı diye görmek için bu öyküleri bugün zorlayarak bir araya getiriyorum. Onlara defterlerde bir başlarına her rastladığımda birbirlerine ihtiyaç duyduklarından, yalnızlıklarının içinde kaybolduklarından kesin emin oldum. Bir arada bulunmayı hak ettiklerine hiç kuşku yok, çünkü her birinin hayal kırıklığı bir sonrakinin ortaya çıkma hevesini büyüttü.

Bir dönemi kapatmak ve daha az namussuz yeni bir tanesinin karşısına tek başıma çıkmak için onları kitap halinde veriyorum. Her yeni kitap artık kusursuzluğa ulaşmış bir halde zirvede bekleyen sonuncuya yaklaşma yolunda eksilen bir tane demektir.

İntihaller ve Çeviriler

I

VAMPİRİN OĞLU

Duggu Van'ın bir vampir olduğunu muhtemelen bütün hayaletler biliyordu. Ondan korkmuyorlardı ama saat tam gece yarısını gösterdiğinde mezarından çıkıp en sevdiği besini bulmak için eski şatoya girdiğinde ona yol veriyorlardı.

Duggu Van'ın çok hoş bir suratı yoktu. Görünüşteki -1060 yılında, hançerini çekmiş genç Davud'u andıran bir çocuğun elinden gelen- ölümünden beri içtiği onca kan solgun tenine, uzun süre su altında kalan odunların yumuşak rengini vermişti. O surattaki yegâne canlı taraf gözlerdi. O hafif bedenden başkasını hiç tanımamış olan yatakta bir bebek gibi uyumakta olan Lady Vanda'ya sabitlenmiş gözler.

Duggu Van hiç gürültü etmeden yürüyordu. Yüreğinin ele verdiği yaşamla ölüm karışımı, insanlık dışı niteliklerle kendini gösteriyordu. Şatonun koridorlarında lacivert kıyafetiyle ve etrafına daima ağır parfüm kokuları yayarak dolaşan vampir canlı kan depoları arıyordu, zira soğutucu sanayisine hiçbir zaman sıcak bakmamıştı. Sanki bir tehlike sezmiş gibi bir eli gözlerinin üzerinde uyuyan Lady Vanda aniden hissizleşmiş bir bibloya benziyordu. Ve aynı zamanda da düzgün biçilmiş bir çime ya da bir heykel sütuna.

Duggu Van'ın övgüye değer alışkanlığı eyleme geçmeden önce asla düşünmemesiydi. Odanın içinde, yatağın başında, ritmik heykelin vücudunu usulca soyduğu sırada kana susuzluğu azalmaya başladı.

Vampirlerin âşık olması efsanede gizli kalmış bir konudur. Eğer bunun üzerinde düşünmüş olsaydı, geleneksel davranış biçimi belki de onu hijyenik ve yaşamsal kanla sınırlayarak aşkın kıyısında durduracaktı. Ama Lady Vanda onun için sadece birkaç öğününü karşılayacak bir kurban değildi. O sırada başka bir âlemde bulunan bedeninden yayılan güzelliği, ikisinin bedenlerini ayıran boşluğun tam ortasında açlıkla mücadele halindeydi.

Duggu Van, şaşkınlık hissetmeye vakit bulamadan, kayda değer bir oburlukla kendini aşka kaptırdı. Lady Vanda'nın korkunç uyanışı tüm savunma imkânlarını bir saniye içinde etkisiz hale getirdi ve kendinden geçmenin sahte uykusu, gecenin içinde beyaz bir ışığı andıran kadını sevgiliye teslim etmek zorunda kaldı.

Vampir ertesi sabah doğasının dürtülerine elbette ki karşı koyamadı ve oradan çok erken bir saatte ayrılmadan önce baygın İspanyol kadının sırtına küçük bir ısırık atıp orayı kanattı. Duggu Van daha sonra bunun üzerinde düşünürken, kan almanın bayılan kişilere çok iyi geldiğine kendini inandırdı. Tüm varlıklarda olduğu üzere, onun da düşüncesi davranışın kendisinden daha az soyluydu.

Şatoda düzenlenen doktorlar kongresinde can sıkıcı uzman raporları, şeytan kovma ve aforoz seanslarının yanı sıra içkiyi hayranlık verici bir rahatlıkla içen Miss Wilkinson adında bir İngiliz hemşire de vardı. Lady Vanda uzun bir süre yaşamla ölüm (*metinde öyle yazılı*) arasında kaldı. Gerçeğe aşırı derecede yakın bir kâbus varsayımı, tartışılmaz görsel kanıtlar karşısında anlamını

yitirdi; ayrıca aradan mantıklı bir süre geçtikten sonra, kadın hamile kaldığından emin oldu.

Yale kilidiyle kapalı kapılar Duggu Van'ın tüm girişimlerini engelledi. Vampir, çocukların, koyunların, hatta –söylemesi bile korkunç!– domuzların kanıyla beslenmek zorundaydı. Ama Lady Vanda'nınkinin yanında bu kanların hepsi ona su gibi geliyordu. Neticede basit bir benzetme ama onun vampir karakteri bunu kafasından bir türlü atamıyor ve dilinin bir balık misali, içinde keyifle yüzdüğü o kanın tadını gerçekte olduğundan çok daha güzel hatırlıyordu.

Mezarı günlük gezinti konusunda tavizsiz olduğundan, açlıktan gözü dönmüş bir şekilde yerinden fırlamak için horozun ötüşünü beklemesi gerekiyordu. Lady Vanda'yı bir daha görmemişti ama adımları onu her seferinde sarı renkli yuvarlak Yale kilidin alaycılığında son bulan galeriye götürüyorlardı. Duggu Van'ın ruh hali gitgide kötüleşiyordu.

Bazen –taş yuvasının içinde yatay bir halde ve rutubet içindeyken– Lady Vanda'nın belki de çocuğunu dünyaya getireceğini düşünüyordu. İşte o anlarda aşk açlıktan daha fazla acı veriyor ve ter içinde, kilitleri parçalama, insan kaçırma ve daha geniş kapasiteli yeni bir aile mezarı inşa ettirme rüyaları görüyordu. Artık sıtma ona hiç merhamet göstermiyordu.

Bebek, Lady Vanda'nın karnında kararsız bir şekilde büyüyordu. Bir akşam Miss Wilkinson, hanımının bağırdığını işitti. Onu solgun ve perişan bir halde buldu. Saten kumaşın altındaki karnına dokunarak şöyle diyordu:

"Tıpkı babası gibi, tıpkı babası gibi."

Vampirlerin öldüğü gibi ölmek üzere olan (anlaşılır sebeplerden ötürü bu onu dehşete düşürüyordu) Duggu Van'ın, belki de kendisiyle aynı sağgörü ve becerilere sa-

hip olacak oğlunun onu bir gün annesine ulaştırmanın yolunu bulacağına dair hâlâ çok küçük bir umudu vardı.

Lady Vanda günden güne daha beyaz ve daha uçuk bir görünüme bürünüyordu. Doktorlar lanet yağdırıyor, ilaçlar hiçbir işe yaramıyordu. O ise tekrarlayıp duruyordu:

"Tıpkı babası gibi, tıpkı babası gibi."

Miss Wilkinson küçük vampirin annesini zalimliklerin en rafine biçimiyle kanattığı sonucuna vardı.

Doktorlar bunu fark edince ona zaruri olarak kürtaja başvurmak gerektiğini söylediler, ama Lady Vanda kafasını bir pelüş ayıcık gibi sallayarak ve sağ eliyle saten kumaşın altındaki karnını okşayarak bunu reddetti.

"Tıpkı babası gibi," dedi. "Tıpkı babası gibi."

Duggu Van'ın oğlu hızlı büyüyordu. Sadece doğanın ona bahşettiği boşluğu doldurmakla kalmıyor, aynı zamanda Lady Vanda'nın bedeninin geri kalan kısmını da istila ediyordu. Lady Vanda artık zorlukla konuşabiliyordu ve neredeyse hiç kanı kalmamıştı; eğer biraz kanı varsa o da oğlunun bedenindeydi.

Ve doğum için anılardan yola çıkarak hesaplanan gün geldiğinde, doktorlar bunun çok tuhaf bir doğum olacağını söylediler. Dört doktor hamile kadının yatağının etrafında toplanıp Duggu Van'ın saldırısının dokuzuncu ayının otuzuncu gününün gece yarısını beklemeye başladılar.

Miss Wilkinson galeride bir gölgenin yaklaştığını gördü. Çığlık atmadı çünkü bunun ona bir şey kazandırmayacağından emindi. Şurası kesin ki Duggu Van'ın suratı görenlerde tebessüme yol açmıyordu. Yüzü toprak rengi morumsu yekpare bir çıkıntıya dönüşmüştü. Gözler yerine, iki kocaman ağlamaklı soru işareti keçeyi andıran saçların altında salınıyordu.

"O tamamıyla bana ait," dedi vampir, mezhebine

özgü kaprisli dille, "ve kimse onun tözüyle benim şefkatimin arasına giremez."

Çocuktan bahsediyordu; Miss Wilkinson sakinleşti.

Yatağın bir kenarında toplanmış olan doktorlar korkmadıklarını birbirlerine göstermeye çalışıyorlardı, zira Lady Vanda'nın bedeninde değişimler fark etmeye başlamışlardı. Teninin rengi bir anda koyulaşmıştı, şimdi bacaklarındaki adaleler şişiyor, karnı yavaş yavaş düzleşiyor ve cinsel organı, neredeyse bildik gelen bir doğallıkla, karşı cinsinkine dönüşüyordu. Surat artık Lady Vanda'nın suratı değildi. Eller artık Lady Vanda'nın elleri değildi. Doktorlar dehşet içindeydi.

Ve saat on ikiyi vurduğunda, eskiden Lady Vanda'nınkiyken şimdi oğluna ait olan beden yatakta yavaşça doğruldu ve kollarını açık kapıya doğru uzattı.

Duggu Van kapıdan içeri girdi, doktorların önünden onları görmeden geçti ve oğlunun ellerine sarıldı.

İkisi, sanki çok eskiden beri tanışıyormuşçasına bakışarak pencereden çıktılar. Hafifçe dağılmış yatak, onun etrafında, bir şeyler kekeleyerek masaların üzerindeki tıbbi gereçleri ve yeni doğan bebeği tartacak teraziyi seyreden doktorlar ve kapıda, ellerini ovuşturarak sorgulayan, sorgulayan, sorgulayan Miss Wilkinson.

II

BÜYÜYEN ELLER

Bunu o başlatmamıştı. Cary, "Sen ödleğin tekisin, aşağılık birisin ve üstelik kötü bir şairsin," deyince, hayatta her zaman olduğu gibi, sözcükler eylemlerin yönünü belirlediler.

Plack, Cary'ye doğru iki adım attı ve ona vurmaya başladı. Cary'nin de ona aynı şiddette cevap verdiğinden emindi, ama kollarının seri hamlelerini tamamlayarak olağanüstü bir süratle Cary'nin burnuna, gözlerine, ağzına, kulaklarına, boynuna, göğsüne ve omuzlarına inen elleri hariç hiçbir tarafını hissetmiyordu.

Cary'nin tam önünde, gövdesini müthiş bir hızla sağa sola hareket ettiren Plack geri adım atmadan vuruyordu. Plack geri adım atmadan vuruyordu. Gözleri hasmının siluetini bütünüyle seçiyordu. Ama yerini en iyi kestirebildiği şey hâlâ kendi elleriydi; onların iyice kapalı olduklarını, otomobil pistonları ya da çok hızlı bir biçimde inip kalkarak görevini yapan diğer herhangi bir şey gibi görevlerini yaptıklarını görüyordu. Cary'ye vuruyordu, vurmaya devam ediyordu ve yumrukları kaygan ve sıcak bir kütlenin içine –bu hiç kuşkusuz Cary'nin suratıydı– her gömüldüğünde, yüreğinin büyük bir sevinçle dolduğunu hissediyordu.

En sonunda kollarını indirip vücudunun iki yanında dinlenmeye bırakırken şöyle dedi:

"Bu sana yeter, sersem. Hoşça kal."

Belediye salonundan sokağa doğru giden uzun koridorda yürümeye başladı.

Plack mutluydu. Elleri iyi bir iş başarmıştı. Onları hayranlıkla seyretmek için şöyle ileriye doğru uzattı; onca yumruk atmaktan ötürü sanki biraz şişmişler gibi geldi. Ama iyi bir iş başarmışlardı, keratalar; artık kimse onun da herkes kadar boks yapabileceğini tartışamayacaktı.

Koridor oldukça uzun ve ıssızdı. Sonuna ulaşması neden bu kadar uzun sürüyordu? Belki de yorgunluktur, ama kendini çok hafif ve fiziksel tatminin görünmez elleri tarafından desteklenmiş hissediyordu. Fiziksel tatminin elleri. Eller mi?.. Onun elleriyle kıyaslanabilecek el dünyada yoktu; öte yandan bu kadar şişmiş olmalarının sebebi de muhtemelen o yumruklar değildi. Manivela ya da tatildeki kız çocukları gibi sallayarak onlara tekrar baktı; onların tamamen kendisine ait olduklarını ve bileklerindeki bağlantıdan çok daha derin sebeplerle kendisine bağlı olduklarını hissetti. Onun zafer kazanan tatlı, muhteşem elleri.

Islık çalıyor ve sonu gelmez koridorda yürürken adımlarıyla şarkının ritmini çıkarıyordu. Çıkış kapısına ulaşması için önünde hâlâ uzun bir yol vardı. Ama neticede bu çok da önemli değildi. Emilio'nun evinde öğle yemeği geç yeniyordu, zaten o Emilio'nun evine öğle yemeğine değil, Margie'nin dairesine gidecekti. Sadece ona sevgi dolu sözcükler söyleme zevkini tatmak için öğle yemeğini Margie'yle yiyecek ve ardından öğleden sonraki mesaisini tamamlamak üzere geri dönecekti. Belediyede iş bitmiyordu. Bütün o eller işleri tamamlamaya yetmiyorlardı. Eller... Lakin onunkiler daha biraz önce bir hayli yoğun çalışmışlardı. Vura vura hınçlarını almışlardı; belki de bu yüzden bu kadar ağırlaşmışlardı. Bu arada sokak hâlâ uzaktaydı ve öğlen olmuştu.

Kapının ışığı Plack'ın görsel atmosferinde oynaşmaya başlamıştı. Islık çalmayı bırakıp şöyle dedi: "Bliblug, bliblug, bliblug." Hoş, amaçsız, anlamsız konuşma. İşte tam o sırada bir şeyin yerde sürüklendiğini hissetti. Bu bir şeyden fazla bir şeydi; kişisel eşyaları da yerlerde sürünüyordu.

Aşağıya doğru baktı ve el parmaklarının yerde süründüğünü gördü.

El parmakları yerde sürünüyordu. On farklı his Plack'ın beyninde ani haberlerin sinir bozucu şiddetiyle tezahür ediyordu. O buna inanmak istemiyordu, ama her şey ortadaydı. Elleri Afrika fillerinin kulaklarına benziyordu. Yerlerde sürünen devasa et parçaları.

Yaşadığı dehşete rağmen histerik bir biçimde güldü. Parmaklarının sırtında gıdıklanmalar hissediyordu; yer karolarının birleşme yerleri derisinin üzerinden zımpara kâğıdı gibi geçiyordu. Bir elini kaldırmak istedi ama başaramadı. Ellerinin her biri yaklaşık elli kilo geliyor olmalıydı. Kaldırmayı bırak, onları kapatmayı bile beceremedi. Bunu yapabilseydi, ortaya çıkacak yumrukları gözünün önüne getirince kahkahaya boğuldu. Ne devasa şeyler bunlar! Cary'nin yanına sessizce ve petrol varili gibi yumruklarla geri dönmek, varillerden birini yavaşça koyuvererek ve parmak kemiklerinin, tırnakların kendilerini göstermelerine müsaade ederek ona doğru yollamak, Cary'yi sağ elinin içine, ayasının üzerine koymak, sonra sol elinin ayasını sağ elinin ayasıyla örtmek ve ellerini çok yumuşak bir biçimde birbirine sürterek Cary'yi, tıpkı bir parça makarna hamuru gibi ve her perşembe öğle vaktinde Margie'ye yaptığı gibi, bir uçtan diğer uca döndürerek yuvarlamak geçti aklından. Islığıyla neşeli şarkılar çalarken onu avucunun içinde yuvarlayıp duracaktı, ta ki en sonunda Cary'yi bayat bir bisküviden daha ufalanmış bir halde bırakana dek.

Plack şimdi çıkışa ulaşmıştı. Ellerini yerlerde sürükleyerek güçlükle ilerleyebiliyordu. Yer karolarının her çıkıntısında sinirlerinin öfkeyle dikildiğini hissediyordu. Alçak sesle küfretmeye başladı, sanki her şey kırmızıya dönüşüyormuş gibi geldi, ama bunun sebebi kapının camlarıydı.

Şimdi esas sorun lanet olası kapıyı açmaktı. Plack bunu kapıya bir tekme patlatıp kanatlardan biri dışarıya doğru açılınca vücudunu araya sokarak çözdü. Lakin elleri bu haliyle, açılan aralıktan geçmiyordu. Yan dönerek ilk önce sağ elini, ardından diğerini geçirmek istedi. Ama bu da bir işe yaramadı. *Onları burada bıraksam*, diye düşündü. Sanki mümkünmüş gibi bunu ciddi ciddi düşündü.

"Saçma," diye mırıldandı ama sözcük şimdiden boş bir kutuydu sanki.

Kendini sakinleştirmeyi denedi ve kapının önünde duran banka oturdu; elleri, çapraz duran minik ayaklarının yanına bitkin bir halde yığıldılar. Plack onlara dikkatle baktı; büyümenin dışında hiç değişmemişlerdi: Sağ el başparmağındaki siğil o güzelim Adriyatik mavisi rengini muhafaza ediyordu; ancak büyüklüğü şimdi bir çalar saatinki kadardı. Tırnakların kesimi hâlâ aynı uzunluktaydı (Margie). Plack derin bir nefes aldı; bu onun sakinleşme tekniğiydi, zira durum ciddiydi. Çok ciddi. Kimin başına gelse onu delirtmeye yetecek kadar. Ama zekâsının gösterdiği şeyi hissetmeyi tam olarak başarıyordu. Durum ciddiydi, ciddi ve vahim; ama bunu söylerken bir rüyadaymışçasına gülümsüyordu. Derken birden, kapının iki kanadı olduğunu fark etti. Yerinden doğrulup ikinci kanada bir tekme yapıştırdı ve sol elini bir sopa gibi araya soktu. Hiç acele etmeden, mesafeleri titizlikle hesaplayarak, iki elini de yavaş yavaş dışarı çıkardı. Kendini hafiflemiş, hatta mutlu hissediyordu. Şimdi yapması gereken sokağın köşesine gidip hemen bir otobüse binmekti.

Meydandaki insanlar ona korku ve şaşkınlık dolu gözlerle baktılar. Plack bundan rahatsızlık duymadı, zira ona hiç bakmamaları çok daha tuhaf bir şey olurdu. Bir otobüsün şoförüne aracı tam o köşede durdurması için başıyla kararlı bir işaret yaptı. Otobüse tırmanmak istiyordu ama elleri çok ağır geliyordu ve daha ilk denemesinde bitkin düştü. Kaldırıma bakan kısımda cam kenarında oturan yaşlı kadınlar, içeriden gelen keskin çığlıklar eşliğinde birbiri ardına bayılmaya başlayınca, otobüse binmekten vazgeçti.

Yol kenarında öylece kalan Plack, aralarına çöp, çalı çırpı ve küçük taşların dolduğu ellerine bakıyordu. Otobüsle şansı yaver gitmemişti. Tramvay neden olmasındı?

Tramvay önünde durduğunda, yerde sürünen elleri ve onların arasında ufacık, solgun Plack'ı gören yolcular korkunç çığlıklar attılar. Erkekler, histerik bir şekilde şoförü hemen hareket etmeye zorladılar. Plack ona da binemedi.

"Taksiyle gideceğim," diye mırıldanırken ufaktan çaresizlik hissetmeye başlamıştı.

Taksiden bol bir şey yoktu. Sarı bir tanesine seslendi. Taksi önünde sanki biraz isteksizce durdu. Direksiyonda zenci bir adam vardı.

"Yeşil çayırlar aşkına!" diye kekeledi zenci. "Şu ellere bakın!"

"Kapıyı açıp aşağıya in, sol elimi kaldırıp arabaya bindir, sağ elimi de bindir, arabaya girebilmem için beni içeriye doğru it, biraz daha yavaş, evet böyle iyi. Şimdi beni On İkinci Sokak, dört bin yetmiş beş numaraya götür ve sonra sen de aynı cehenneme git, şeytanların dölü zenci."

"Yeşil çayırlar aşkına!" dedi bildik kül rengine dönüşen şoför. "Bu ellerin size ait olduğundan emin misiniz, efendim?"

Plack koltuğunda inliyordu. Oraya zar zor sığabil-

mişti: Eller yeri tamamen kaplayıp koltukların üzerine taşmıştı. Hava serinlemeye başlamıştı ve Plack hapşırdı. İçgüdüsel olarak burnunu bir eliyle kapatmak istedi ve neredeyse kolu çıkıyordu. Bitkin, yenilgiyi kabullenmiş ve neredeyse mutlu bir halde kendini olayların akışına bıraktı. Kirli ve kallavi eller taksinin zemininde dinlenmekteydiler. Bir elektrik direğine çarpmış olan siğilden kocaman kan damlaları sızıyordu.

"Önce bir doktora uğrayacağım," dedi Plack. "Margie'nin evine bu şekilde giremem. Tanrı aşkına, bunu yapamam; bunlarla dairesinin tamamını doldururum. Gidip bir doktora görüneceğim; bunların kesilmesini söylerse hemen kabul edeceğim çünkü bu tek çare gibi görünüyor. Ayrıca karnım aç, uykum var."

Alnıyla yolcu bölümünü ayıran cama vurdu.

"Beni Ellinci Sokak dört bin sekiz yüz elli altı numaraya götür. Doktor September'ın muayenehanesi."

Ardından, aklına gelen bu fikir karşısında o kadar mutlu oldu ki ellerini keyiften ovuşturmak güdüsünü bile hissetti; onları zorlukla kıpırdattı ve durdukları şekilde bıraktı.

Zenci, elleri doktorun muayenehanesine kadar ter içinde kalarak ve inleyerek çıkardı. Onun başparmaklardan tutarak taşıdığı ellerinin peşinden yürüyen Plack'ın gelişiyle birlikte bekleme odasında korkunç bir koşuşturmaca yaşandı.

"Beni şu koltuğa kadar götür; tamam, böyle iyi. Eli ceketimin cebine sok. Kendi elini, sersem; hayır, ona değil, diğer cebe. Daha derine, salak, ah, işte böyle. Oradan para destesini çıkar, içinden bir dolar al, üstü kalsın ve hadi güle güle."

Zencinin hizmetinden kurtulduğu için mutluydu, ama neden böyle hissettiğini bilmiyordu. Belki de ırksal bir sorundu, evet hiç kuşkusuz öyleydi.

Plack'ın ellerini taşımaya yardım etmek için gelen iki hemşirenin yüzünde de üstü örtülü bir panik içeren tebessümler vardı. Büyük bir çaba sarf ederek onu muayenehanenin içine kadar sürüklediler. Doktor September'ın yuvarlak suratı iflas etmiş bir kelebeği andırıyordu; gelip Plack'ın elini sıktı, durumunun kimi zorlama değerlendirmeler gerektireceği konusunda onu uyardı, eli bırakıp yüzüne bir tebessüm kondurdu.

"Sizi buraya getiren nedir, Plack dostum?"

Plack ona kederli bir ifadeyle baktı.

"Hiç," dedi kızgınlıkla. "Soyağacımın ağrısı vardı da. Ellerimi görmüyor musunuz, doktor bozuntusu?"

"Ah!" diye karşıladı bunu September. "Ahhh!"

Diz çöktü ve Plack'ın sol elini yoklamaya başladı. Oldukça endişelenmiş gibi görünüyordu. Bu şaşırtıcı durumda başvurulduklarında kulağa tuhaf gelen o alışıldık soruları sormaya başladı.

"Çok garip," dedi en sonunda ikna olmuş bir havada. "Kesinlikle çok garip, Plack."

"Size öyle mi görünüyor?"

"Evet, kariyerim boyunca karşılaştığım en garip vaka. Doğal olarak, Pennsylvania'daki tuhaflıklar müzesine göndermek için birkaç fotoğraf çekmeme izin verirsiniz, değil mi? Ayrıca *The Shout* adındaki az bilinen, küçük tirajlı bir gazetede çalışan bir kayınbiraderim var. Zavallı Korinkus şu sıralar meteliğe kurşun atıyor; onun için bir şeyler yapmayı çok isterim. Mesela böyle ellerin... limitleri aşan ellerin sahibi adamla bir röportaj yapmak Korinkus için büyük bir başarı olacaktır. Bu haberi ona yaptıracağız, değil mi? Onu hemen bu gece buraya getirebiliriz."

Plack öfkeyle tükürdü. Bütün bedeni titriyordu.

"Ben, ben bir sirk hayvanı değilim," dedi belli belirsiz bir biçimde. "Ben buraya sadece bunları kesmeniz

için geldim. Hemen şimdi, anlıyor musunuz? Ne kadar para isterseniz vereceğim, çünkü bu harcamaları karşılayan bir sigortam var. Ayrıca onlar benim her şeyimle ilgilenen dostlarım; başıma geleni öğrenir öğrenmez tek yumruk halinde gelip masraflarımı... Her neyse, buraya geleceklerdir."

"Siz nasıl isterseniz, sevgili dostum," derken Doktor September kol saatine bakıyordu. "Şu anda saat öğleden sonra üç (bunu duyan Plack irkildi, çünkü bu kadar zaman geçtiğinin farkında değildi). Sizi hemen şimdi ameliyat edersem, en kötü kısmı geceleyin geçirmek zorunda kalacaksınız. Yarın sabahı bekleyelim mi? Bu arada, Korinkus..."

"En kötü kısmı şu anda geçirmekteyim zaten," dedi Plack ve ellerini gayriihtiyari başına götürdü. "Tanrı aşkına, beni ameliyat edin, doktor. Beni ameliyat edin... Size beni ameliyat etmenizi söylüyorum! Beni ameliyat edin, dostum... böyle gaddar olmayın! Ne kadar acı çektiğimi anlayın! Sizin elleriniz hiç büyümedi mi? Ama benim büyüdü!!! İşte bakın... benim büyüdü!!!"

Ağlıyordu ve hiçbir engelle karşılaşmadan suratından aşağıya damlayan gözyaşları, buz gibi yer karolarının üzerinde sırtüstü yatmış dinlenen ellerin ayalarındaki kocaman kırışıklıkların arasında kayboluyordu.

Doktor September'ın etrafı şimdi hepsi birbirinden güzel hamarat hemşirelerle çevriliydi. Hemşireler hep birlikte onu bir tabureye oturttular ve ellerini mermer bir masanın üzerine koydular. Ateşler yanıyor, havada çok ağır kokular algılanıyordu. Parlayan çelikler ve yağan emirler göz kamaştırıyordu. Doktor September yedi metrelik beyaz bir kumaşa bürünmüştü; yegâne canlı tarafı gözleriydi. Plack anestezinin ardından gelecek o korkunç yeniden hayata dönüş ânını düşünmeye başladı.

Elleri kurban etme olayının gerçekleşeceği mermer

masanın üzerinde kalacak şekilde onu yavaşça yatırdılar. Doktor September, maskesinin altından gülerek yanına yaklaştı.

"Korinkus birkaç fotoğraf çekmeye gelecek," dedi. "Dinleyin, Plack, bu çok kolay olacak. Neşeli şeyler düşünün, o zaman yüreğiniz acı çekmeyecektir. Ellerinizle vedalaştınız mı? Uyandığınızda... onlar artık sizinle olmayacaklar."

Plack çekingen bir hareket yaptı. Ellerine bakmaya başladı, önce birine sonra diğerine. "Elveda çocuklar," diye düşündü. "Özel olarak sizin için hazırlanmış, formol dolu akvaryumun içindeyken beni düşünün. Sizi öpen Margie'yi düşünün. Saçını okşadığınız Mitt'i düşünün. Cary'ye, o kendini beğenmiş aşağılık herife indirdiğiniz şamarın hatırına geçmişteki kötülüklerinizi affediyorum..."

Yüzüne pamuklar yaklaştırmışlardı ve Plack şimdi tatlı ama çok hoş olmayan bir koku hissetmeye başlıyordu. Bir itirazda bulunmayı denedi fakat September ona olumsuz anlamda yumuşak bir işaret yaptı. Bunun üzerine Plack sustu. En iyisi kendisini uyutmalarına izin vermekti, bu arada neşeli şeyler düşünerek oyalanacaktı. Mesela Cary'yle kavgasını. O başlatmamıştı. Cary, "Sen ödleğin tekisin, aşağılık birisin ve üstelik kötü bir şairsin," deyince, hayatta her zaman olduğu gibi, sözcükler eylemlerin yönünü belirlediler. Plack, Cary'ye doğru iki adım attı ve ona vurmaya başladı. Cary'nin de ona aynı şiddette cevap verdiğinden emindi, ama kollarının seri hamlelerini tamamlayarak olağanüstü bir süratle Cary'nin burnuna, gözlerine, ağzına, kulaklarına, boynuna, göğsüne ve omuzlarına inen elleri hariç hiçbir tarafını hissetmiyordu.

Yavaş yavaş kendine geliyordu. Gözlerini açınca onların içinde beliren ilk görüntü Cary'ninki oldu. Beti benzi atık ve çok endişeli Cary üzerine eğilmiş bir şeyler kekeliyordu.

"Aman Tanrım! Plack, dostum... Böyle bir şeyin olacağını asla düşünmemiştim..."

Plack anlamadı. Cary, orada ne işi vardı? Belki de ameliyat sonrası olası bir kritik durum öngören Doktor September'ın, arkadaşlarına haber verdiğini düşündü. Çünkü yatakta yatan bedeninin etrafında şimdi Cary'nin yanı sıra diğer belediye çalışanlarının yüzlerini de görüyordu.

"Nasılsın, Plack?" diye soruyordu Cary boğuk bir sesle. "Kendini... kendini daha iyi hissediyor musun?"

İşte o anda, Plack birden gerçeği anladı. Düş görmüştü! Düş görmüştü! *Cary çeneme yumruğu yapıştırıp beni bayıltı ve baygınlık ânımda ellerle ilgili o korkunç rüyayı gördüm...*

Gürültülü bir rahatlama kahkahası patlattı. Bir, iki ve daha fazla kahkaha. Arkadaşları onu endişeli ve korkmuş gözlerle izlemeye devam ediyorlardı.

"Ah, seni koca sersem!" dedi parıldayan gözlerle Cary'ye bakan Plack. "Beni alt ettin, ama bekle biraz kendimi toparlayayım... Sana öyle bir şamar patlatacağım ki bir yıl yataktan kalkamayacaksın!"

Sözlerini tamamlayıcı bir hareketle daha inandırıcı kılmak için kollarını kaldırdı. İşte o zaman gözleri bileklerine takıldı.

1937

III

TELEFON ÇALIYOR, DELIA

Delia'nın elleri sızlıyordu. Sabunun köpüğü tıpkı cam kırıkları gibi derisinin çatlaklarına giriyor ve iğneler batırılıyormuş hissiyle bir anda her tarafına yayılan keskin bir acıyı sinirlere taşıyordu. Delia, acıya gerekli bir sarılış gibi sığınarak hiç gizlemeden ağlamalıydı. Ağlamıyordu çünkü gizli bir enerji hıçkırığın kolayca dökülmesini engelliyordu; onca zaman Sonny için, Sonny'nin yokluğu için ağlayarak yaşadıktan sonra, sabunun acısı yeterli gerekçe değildi. Ona göre gözyaşlarını akıtmaya değecek yegâne sebep olmadan kendini alçalmış hissedecekti. Hem sonra, taksitle alınmış demir beşiğindeki Babe vardı. Babe ve Sonny'nin yokluğu, her zamanki gibi orada duruyorlardı. Babe, ya beşiğinde yatıyor ya da eskimiş halının üzerinde emekliyordu; Sonny'nin yokluğuysa, tüm yokluklar gibi her yerde oluyordu.

Ovmanın ritmiyle durduğu yerde sallanan leğen, Delia'nın radyo dergilerinde hayranlıkla seyrettiği koyu renk tenli genç kız tarafından seslendirilen bir blues parçasının vurmalı çalgılarına eşlik ediyordu. Blues şarkıcısı genç kızın programlarını hiç kaçırmıyordu: Program akşamları saat yedi çeyrekten –radyo, müziğin arasında "iyk iyk" diye korkmuş bir fare sesiyle saati haber veriyordu– yedi buçuğa kadar sürüyordu. Delia asla düşünmüyor-

du: "Saat on dokuz otuz." O, Babe'in artık kararsız minik başını komik bir biçimde sallayarak seyrettiği yorgun sarkaçlı duvar saatinin ilan ettiği gibi eski, bildik adlandırmayı tercih ediyordu. Zamanı Sonny'nin yokluğuyla, Sonny'nin kötülüğüyle, terk edişiyle, Babe'le, ağlama arzusuyla ve Morris Hanım'ın ona nasıl bakkal borcunun hemen kapatılması gerektiğini ve açık kahverengi çoraplarının ne kadar güzel olduğunu söylemesiyle ilişkilendirmek onu hüzünlendirse de, Delia sürekli olarak saate bakmaktan ya da radyodaki "iyk iyk" sesine kulak vermekten hoşlanıyordu.

Telefonun durduğu rafın hemen yanında asılı duran Sonny'nin bir fotoğrafına atılan kaçamak bir bakışta, ilk başta nedenini bilmeden, Delia kendi kendinin farkına vardı. Şöyle düşündü: "Bugün beni kimse aramadı." Her ay telefon faturasını ödemeye devam etmenin gerekçesini tam olarak anlayamıyordu. Sonny gittiğinden beri kimse bu numarayı aramıyordu. Arkadaşları –zira Sonny'nin bir sürü arkadaşı vardı– onun artık Delia için, Babe için ve eşyaların üst üste yığıldığı iki odalı bu küçük daire için bir yabancı olduğunu biliyorlardı. Sadece arada sırada Steve Sullivan arıyor ve Delia'yla konuşuyordu; Delia'ya sağlığının iyi olduğunu öğrenmekten ne kadar mutluluk duyduğunu söylüyor ve Sonny'yle arasında geçenlerin arada bir arayıp halini hatırını ve Babe'in dişlerinin ne durumda olduğunu sormayı bırakması için bir sebep teşkil edeceğini asla düşünmemesini ekliyordu. Sadece Steve Sullivan arıyordu ve o gün telefon bir kez bile çalmamış, numarayı yanlışlıkla çeviren dahi olmamıştı.

Saat yediyi yirmi geçiyordu. Delia, diş macunu ve mentollü sigara reklamlarının arasına karışan "iyk iyk" sesini duydu. Ayrıca, Daladier Kabinesi'nin tehlikeli anlar yaşadığını öğrendi. Ardından kadın blues şarkıcısı geri döndü ve o âna dek ağlamaya meyilli görünen Babe,

sanki o esmer ve yoğun seste çok sevdiği şekerlemelerden biri varmışçasına neşeli bir hale büründü. Delia sabunlu suyu dökmeye gitti ve suda yumuşamış tenine sürtünen havlunun verdiği acıdan ötürü sızlanarak ellerini kuruladı.

Ama ağlamayacaktı. O sadece Sonny için ağlayabilirdi. Yüksek sesle, dağınık beşiğinden ona gülümseyen Babe'e hitaben, bir hıçkırığı, bir acı çekişi doğrulayacak sözcükleri aradı.

"Eğer bize yaptığı kötülüğü anlayabilseydi, Babe... Eğer ruhu olsaydı, öfkeli bir itişle kapıyı çarptığı anda arkasında bıraktıklarını bir saniyeliğine düşünebilseydi... İki yıl, Babe, iki yıl... ve ondan hiç haber alamadık... Ne bir mektup ne bir havale... Sana kıyafet ve ayakkabı almam için bile tek kuruş göndermedi... Doğum gününü artık hatırlamıyorsun, değil mi? Geçen aydı ve seni kucağıma alıp telefonun yanında aramasını, sana sadece şöyle demesini bekledim: 'Merhaba, mutluluklar!' Ya da sana bir hediye, şöyle küçücük bir şey, bir tavşancık ya da bir altın para göndermesini..."

Böylece, yanaklarını yakan gözyaşları ona haklı göründüler çünkü onları Sonny'yi düşünerek döküyordu. İşte tam o sırada, can sıkıcı ve tiz ses saatin yedi yirmi iki olduğunu radyodan haber veriyordu ki telefon çaldı.

"Arıyorlar," dedi Delia, sanki çocuk anlayacakmış gibi Babe'e bakarak. Arayanın belki de tahsilat peşindeki Morris Hanım olduğunu düşünerek biraz kararsız bir biçimde telefona yaklaştı. Tabureye oturdu. Cihazın ısrarlı çalışına rağmen acele eder bir hali yoktu. En sonunda açıp şöyle dedi:

"Alo."

Karşıdan yanıtın gelmesi zaman aldı.

"Evet. Kim?.."

Bunu tabii ki biliyordu ve bu yüzden sanki oda etra-

linda dönüyormuş, saatin yelkovanı da öfkeli bir pervaneye dönüşmüş gibi geldi.

"Benim Sonny, Delia... Sonny."

"Ah, Sonny."

"Kapatacak mısın?"

"Evet, Sonny," dedi çok yavaşça.

"Delia, seninle konuşmam gerekiyor."

"Evet, Sonny."

"Sana bir sürü şey anlatmam gerekiyor, Delia."

"Tamam, Sonny."

"Kızgın mısın?"

"Kızgın olamam. Üzgünüm."

"Artık senin için tanımadığın biri... bir yabancı mıyım?"

"Bana bunu sorma. Bana bunu sormanı istemiyorum."

"Bu bana çok acı veriyor, Delia."

"Ah, demek acı veriyor."

"Tanrı aşkına böyle, bu ses tonuyla konuşma..."

"..."

"Alo."

"Alo. Sandım ki..."

"Delia..."

"Evet, Sonny."

"Sana bir şey sorabilir miyim?"

Sonny'nin sesinde bir tuhaflık algılıyordu. Elbette ki artık Sonny'nin sesini bir parça unutmuş olabilirdi. Onun hapishaneden mi yoksa bir bardan mı aradığını merak etti, ama bunu ona sormadı... Sesinin gerisinde sessizlik vardı ve Sonny sustuğunda tam bir sessizlik, gece sessizliği çöküyordu.

"... sadece bir soru, Delia."

Babe, küçücük başını bir merak ifadesiyle eğerek beşiğinden annesine baktı. Halinde ne bir sabırsızlık ne de ağlamaya başlama arzusu görülüyordu. Odanın diğer

ucundaki radyo bir kez daha saati haber verdi: "İyk iyk"; yedi yirmi beş. Ve Delia henüz Babe'in sütünü ısınması için ocağa koymamıştı; ayrıca yeni yıkadığı çamaşırları da asmamıştı.

"Delia... beni affedip affetmediğini öğrenmek istiyorum."

"Hayır, Sonny, seni affetmiyorum."

"Delia..."

"Evet, Sonny."

"Beni affetmiyor musun?"

"Hayır, Sonny, artık affın hiçbir değeri yok... İnsan hâlâ biraz sevdiklerini affeder... ve seni Babe yüzünden, Babe yüzünden affetmiyorum."

"Babe yüzünden mi, Delia? Onu unutabildiğimi mi zannediyorsun?"

"Bilmiyorum Sonny. Ama onun yanına dönmene asla izin vermeyeceğim çünkü o artık sadece benim çocuğum, sadece benim çocuğum. Sana asla izin vermeyeceğim."

"Bunun artık bir önemi yok," dedi Sonny'nin sesi ve Delia bir kez daha, ama daha güçlü bir biçimde, Sonny'nin sesinde bir şeyin eksik (ya da fazla) olduğunu hissetti.

"Beni nereden arıyorsun?"

"Bunun da bir önemi yok," dedi sanki böyle bir cevap vermekten üzüntü duyan Sonny'nin sesi.

"Ama..."

"Bu konuya girmeyelim, Delia."

"Tamam, Sonny."

(Saat yedi yirmi yedi.)

"Delia... düşünsene ben gidiyorum ve..."

"Gitmek mi? Neden peki?"

"Bu olabilir, Delia... O kadar çok şey yaşanıyor ki... Anlasana, anlasana... Bu şekilde, senin tarafından bağışlanmadan gitmek... Bu şekilde gitmek, Delia, her şeyi bırakıp... çırılçıplak... çırılçıplak ve yalnız!"

(Sesi ne kadar tuhaf. Sonny'nin, sanki aynı anda hem ona aitmiş hem de değilmiş gibi gelen sesi.)

"Öylesine bomboş, Delia... Yalnız ve çıplak bir şekilde gideceğim... yanımda suçumdan başka bir şey götürmeden... Senin affın, senin affın olmadan, Delia!"

"Neden böyle konuşuyorsun, Sonny?"

"Çünkü bilmiyorum... O kadar yalnızım, o kadar sevgiden mahrumum, o kadar tuhafım ki..."

"Ama..."

Bakışlarını karşısındaki duvar saatine doğru sabitlemiş olan Delia sanki bir sisin içinden bakıyormuş gibiydi. Saat yedi yirmi dokuz; yelkovan, yarım saati gösteren kalın çizginin biraz öncesinde duruyordu.

"*Delia... Delia!..*"

"Nereden arıyorsun?.." diye telefonun üzerine eğilerek bağıran Delia korku, korku ve aşk hissetmeye başlamıştı; ve susuzluk, büyük bir susuzluk; Sonny'nin simsiyah saçlarını parmaklarıyla taramak ve onu ağzından öpmek istiyordu. "Nereden arıyorsun?.."

"..."

"Nereden arıyorsun, Sonny?"

"..."

"Sonny!"

"..."

"Alo, alo!.. Sonny!"

"... *Bağışlaman, Delia...*"

Aşk, aşk, aşk. Bağışlama, artık ne kadar anlamsız...

"Sonny... Sonny, gel! Gel, seni bekliyorum! Gel!"

(*Tanrım. Tanrım!*)

"..."

"Sonny!"

"..."

"Sonny! *Sonny!!!*"

"..."

Sessizlik.

Saat yedi otuz olmuştu. Saat bunu gösteriyordu. Ve radyo da: "İyk iyk." Saat, radyo ve annesine gecikme yüzünden biraz şaşkınlıkla bakan, karnı acıkmış Babe.

Ağlamak, ağlamak. Aşırı derecede sessiz ve böyle bir hıçkırık karşısında bütün taklitlerin susması gerektiğini sanki anlayan bir çocuğun yanında hıçkırıkların boşalmasına izin vermek. Radyodan akıcı akorlarla çalan bir piyanonun yumuşacık sesi yükseldi ve işte o sırada Babe, başı annesinin omzuna dayalı şekilde uyuyakaldı. Oda, dikkat kesilmiş kocaman bir kulağa dönüşmüştü sanki ve Delia'nın hıçkırıkları nesnelerin spirallerinden yükseliyor ve sessizliğin iç dehlizlerinde kaybolmadan önce mızmızlanarak bekliyorlardı.

Kapı zili. Tok bir vuruş. Birisi kapının önünde öksürüyordu.

"Steve!"

"Benim, Delia," dedi Steve Sullivan. "Geçiyordum ve..."

Uzun bir sessizlik oldu.

"Steve... yoksa sizi o mu gönderdi?"

"Hayır, Delia."

Steve üzgündü ve Delia onu mekanik bir hareketle içeri buyur etti. Delia onun adımlarının eskiden, Sonny'yi görmeye ya da birlikte akşam yemeği yemeye geldiği zamanlardaki gibi yere sağlam basmadıklarını fark etti.

"Otursanıza, Steve."

"Hayır, hayır... hemen gideceğim. Delia, siz o konuda hiçbir şey bilmiyorsunuz..."

"Hayır, hiçbir şey..."

"Ve tabii ki siz artık onu sevmiyorsunuz..."

"Hayır, onu sevmiyorum, Steve. Ve şu..."

"Bir haber getirdim, Delia."

"Morris Hanım'dan mı?"

"Sonny'yle ilgili."

"Sonny mi? Tutuklandı mı?"

"Hayır, Delia."

Delia kendini tabureye bıraktı. Eli soğuk telefona dokundu.

"Ah! Beni hapishaneden aradığını düşündüm..."

"O sizinle konuştu mu?"

"Evet, Steve. Kendisini affetmemi istiyordu."

"Sonny mi? Sonny sizden telefonla af mı diledi?"

"Evet, Steve. Ve ben onu affetmedim. Ne Babe ne de ben onu affedebiliriz."

"Ah, Delia!"

"Yapamazdık, Steve. Ama sonra... bana öyle bakmayın... sonra bir sersem gibi ağladım... şu gözlerime bakın... ve isterdim ki... ama bana bir haber getirdiğinizi söylediniz... Sonny'den bir haber..."

"Delia..."

"Biliyorum, biliyorum... bana söylemenize gerek yok; yine bir soygun yaptı, değil mi? Tutuklandı ve beni hapishaneden aradı... Steve... şimdi bu haberi duymak istiyorum!"

Steve sersemlemiş gibi duruyordu. Sanki bir destek noktası ararmışçasına dört bir yana bakındı.

"O sizi ne zaman aradı, Delia?"

"Biraz önce, saat yedide... yok, şimdi hatırladım, saat yediyi yirmi geçe. Saat yedi buçuğa kadar konuştuk."

"Ama bu mümkün değil, Delia."

"Neden ki? Kendisini affetmemi istiyordu, Steve ve daha konuşma kesildiği anda onun gerçekten yalnız ve çaresiz durumda olduğunu anladım... Sonra telefonda bağırdım, bağırdım, ama artık çok geçti. Beni hapishaneden arıyordu değil mi?"

"Delia..." Steve'in suratı bembeyaz, ifadesizdi ve

elinde tuttuğu şapkanın kenarlarını parmaklarıyla sıkıp duruyordu. "Tanrı aşkına, Delia..."

"Ne oldu, Steve?"

"Delia... bu mümkün değil, mümkün değil! Sonny seni yarım saat önce aramış olamaz!"

"Neden olamaz?" diye sordu, bir panik güdüsüyle birden ayağa fırlayan Delia.

"Çünkü Sonny saat beşte öldü, Delia. Onu sokak ortasında tek kurşunla öldürdüler."

Beşikten Babe'in, sarkacın gidiş gelişiyle uyumlu ritmik nefes alışı geliyordu. Radyoda artık piyanist çalmıyordu; sunucunun görkemli sesi yeni bir otomobil modeline övgüler yağdırıyordu: modern, ekonomik, aşırı süratli.

1938

IV

REMI'NİN DERİN ÖĞLE UYKUSU

İşte geliyorlardı. Adımları birçok kez gözünde canlandırmıştı: İlk başta uzak ve hafif, daha sonraysa yoğun ve yakın olacak, son metrelerdeyse sanki son bir tereddütle kendilerini biraz dizginleyeceklerdi. Kapı, anahtarın bildik gıcırtısı duyulmadan açıldı; cellatlarıyla birleşeceği ve yüzleşeceği anı beklerken böylesine dikkatliydi.

Cümle, belediye başkanının dudakları tarafından biçimlendirilmeden çok önce onun beyninde kuruldu. O anda sadece tek bir şeyin, her şeyi içeren basit ve net bir şeyin söylenebileceğini kaç kez hayal etmişti. Onu işitti:

"Vakit geldi, Remi."

Kollardaki baskı çok belirgindi ama kötücül bir sertlik yoktu. Koridorda sanki bir gezintiye çıkarıldığı hissine kapıldı, parmaklıklara yaklaşan ve birden devasa ve korkunç derecede gereksiz bir önem, sadece daha uzun süre hareket edecek canlı siluetler olmalarından kaynaklanan bir önem kazanan kimi siluetlere ilgisizce baktı. Daha önce görmediği (ama Remi onu hayal etmişti ve birebir hayalindeki gibiydi) büyük oda, tırabzansız bir merdiven, zira gardiyanlar tırabzan niyetine onunla birlikte çıkıyorlardı ve yukarıya, yukarıya...

Yuvarlak ilmiği hissetti, onu aniden bıraktılar, hiçlikle dolu büyük bir sessizliğin ortasında bir an için yal-

nız ve özgür gibi kaldı. Bunun üzerine, çocukluğundan beri olayları düşünce yoluyla nasıl hep hızlandırdıysa, şimdi yine olacak olanı hızlandırmak istedi; göz açıp kapayacak kadar bir sürede, alt kapak açıldıktan bir saniye sonra bedeninde oluşacak duyumsal olasılıkları düşündü: Kapkaranlık ve derin bir kuyuya düşme, sadece yavaş, korkunç bir boğulma ya da zihinsel kurmaca olarak onu tam anlamıyla tatmin etmeyen bir şey; kusurlu, eksik bir şey...

Sabunlu urgan yerine geçen elini bezgin bir şekilde boynundan çekti; hastalıklı hayal gücü yüzünden kaybedilmiş bir aptal komedi daha, bir öğlen uykusu daha. Yatağında doğrulup sırf bir şey yapmış olmak için sigarasını aradı; sonuncusunun tadı hâlâ ağzındaydı. Kibriti yaktı ve neredeyse elini yakıncaya değin onu seyretti; alev gözlerinde dans ediyordu. Ardından lavabonun aynasında beyhude bir biçimde kendini inceledi. Banyo yapmak ve Morella'ya telefon açıp ona Senyora Belkis'in evinde randevu vermek için harcayacağı zamanı düşündü. Kaybedilen bir öğlen uykusu daha; bu düşünce tıpkı bir sivrisinek gibi ona eziyet ediyordu, güçlükle kafasından attı. Çocukluktan kalma bu kötü alışkanlıklar, şubat uyuşukluğunda bir kahramanın kişiliğine bürünme ve ölümün onu surlarla çevrili bir şehrin kıyısında ya da bir darağacının tepesinde beklediği uzun senaryolar oluşturma eğilimi neden hâlâ sürüyordu? Çocukluğunda korsan, Galyalı savaşçı, Sandokan olup aşkı, karşısında sadece ölümün zafer kazanabildiği bir şey olarak algılıyordu. Ergenlikte, kendini yaralı ya da fedakâr biri olarak hayal ediyor (candan arkadaşlarından birinin onunkine karşılık olarak hayat bulduğu öğlen uykusu devrimleri, hayranlık verici bozgunlar), kurmaya, anımsamaya, listelemeye bayıldığı herhangi bir ölmeden önceki son sözün zarif arka kapısını kullanarak ortadan kaybolmayı daima başarıyordu. Önceden kurdu-

gu şöyle şemalar vardı: a) Hilario'nun onunla düşman siperlerinde karşı karşıya geldiği devrim. Aşamalar: siperin ele geçirilmesi, Hilario'nun yakalanması, yıkımın ortasında karşılaşma, üniformasını ona verip gitmesini sağlayarak kendini feda etme ve görünüşü gizlemek için kafaya sıkılan mermiyle intihar. b) Morella'nın imdadına yetişme (neredeyse her zaman belirsizdi); ölüm döşeği –gereksiz bir cerrahi müdahale– ve onun ellerine sarılıp ağlayan Morella; muhteşem bir veda cümlesi, terli alnının üzerine Morella'nın kondurduğu öpücük. c) Darağacının etrafını saran halkın önünde ölüm; kralı öldürmekten ya da vatana ihanetten hüküm giymiş ünlü kurban, Sör Walter Raleigh, Álvaro de Luna, vs. son sözler (davulların gümbürtüsü XVI. Louis'nin sesini bastırdı), cellat onun tam karşısında, yüzünde beliren muhteşem aşağılama tebessümü (I. Carlos), bu tür bir kahramanlık gösterisi karşısında halkın hayranlığa dönüşen korkusu.

Böyle bir gündüz düşünden geri dönmüştü ve yatağın kenarına oturarak aynaya bakmaya devam ediyordu. Sanki artık otuz beş yaşında değilmiş, bu çocukluk alışkanlıklarını muhafaza etmek sersemlik değilmiş ve benzer dalınçları zihninde canlandırmak için hava aşırı sıcak değilmiş gibi, gücenik bir hali vardı. Bugünkünün farklılığı: Londra'nın herhangi bir hapishanesinde az sayıdaki tanığın önünde, özel bir infaz. Zayıf ama hiç acele etmeden zevkine varmaya layık bir final; saatine baktı, dördü yirmi geçiyordu. Heba edilen bir öğleden sonra daha...

Neden Morella'yla laflamıyordu? Numarayı çevirirken öğlen uykusu uyuşukluğunu hâlâ üzerinden atamadığını hissetti; oysaki uyumamıştı bile, sadece çocukluğunda birçok kez yaptığı gibi ölümü hayal etmişti. Karşı taraf telefonu açınca, "Alo!" diyen Morella değil, bir erkek sesiymiş gibi geldi Remi'ye ve ona boğuk bir mırıldanmayla cevap verdi: "Morella?" Ve ardından onun diri

ve tiz sesi, her zamanki selamlaşma faslı, ancak bu selamlaşma sanki her zamankinden biraz daha az kendiliğindendi, çünkü Remy'nin kulağına tanımadığı bir kendiliğindenlikle geliyordu.

Greene Sokağı'yla Morella'nın evi arasında tam on sokak mesafe vardı. Otomobille iki dakika. Ama ona, "Seninle saat sekizde Senyora Belkis'in evinde görüşürüz," dememiş miydi? Oraya varıp kendini neredeyse taksiden dışarı attığında saat dördü çeyrek geçiyordu. Aceleyle oturma odasına daldı, birinci kata çıktı, maun kapının (merdivenden gelirken sağdaki) önünde durdu ve onu çalmadan açtı. Daha Morella'yı görmeden çığlığını işitti. Morella ve Teğmen Dawson oradaydılar, ama tabancayı görünce sadece Morella çığlık attı. Kasılmış gırtlağında birden kırılan bu çığlık Remi'ye sanki kendi ağzından çıkmış gibi geldi.

Bedenin titreyişi sona eriyordu. İnfazcının eli bileklerdeki nabız atışını aradı. Tanıklar oradan ayrılmaya başlamışlardı bile.

1939

V

YAPBOZ

Rufus King'e

Siz her şeyi o kadar temiz bir biçimde halletmiştiniz ki, hiç kimse, ölünün kendisi bile, sizi cinayetle suçlayamazdı.

Geceleyin, maddeler sadece ışığın kırabileceği bir köşeler ve düzlemler kimliğine büründüğünde, ağzı titreşen ve çınlayan kavisli bir bıçakla silahlanmış olarak geldiniz ve odanın yanında durdunuz. Etrafı dinlediniz ve sessizlik dışında bir yanıt gelmeyince kapıyı ittiniz; bunu tedbirsizlikten nefret eden bir Poe karakterinin sistematik yavaşlığıyla değil, sevgilisinin evine giren ya da maaşına zam almaya giden birinin neşeli kararlılığıyla yaptınız. Kapıyı ittiniz ve sizi bir melodiyi ıslıkla çalmaktan vazgeçirebilen, çok doğal bir ihtiyat dürtüsünden başka bir şey değildi. Bu melodi, söylemeye bile gerek yok, *Senin için inlerken* olacaktı.

Ralph genellikle yan yatarak uyuduğundan, bir tarafı bakışlara ve bıçaklara açık kalıyordu. Yatakla aranızdaki mesafeyi hesaplayarak usulca yaklaştınız; bir metre kalınca durdunuz. Ralph'ın sabah esintisi girsin diye açık bıraktığı (ve sadece saat ona kadar yeniden uyumanın

zevkine varmak için kalkıp kapattığı) pencereden ışıltılı reklam panoları görülebiliyordu. New York o gece çok geveze ve kaprisliydi; sigara markalarıyla farklı türde otomobil lastikleri arasında yaşanan amansız rekabeti seyretmek sizi eğlendirdi.

Ama o an mizahi düşünceler için uygun değildi. Sevinçli bir kararlılıkla başlanan bir görevin sonuçlandırılması gerekiyordu ve siz parmaklarınızı saçlarınızın arasına daldırarak ve bu saçları arkaya atarak bıçağı hemen Ralph'a saplamaya karar verdiniz; böylece tüm o ön hazırlık ve mizansen safhalarından tasarruf edecektiniz.

Bu ilkeye uygun olarak, sağ ayağınızı Ralph'ın yatağının tam konumunu gösteren (elbette ki bir adım ileriye doğru) küçük kırmızı halının üzerine koydunuz; ışıltılı reklam panolarını unutup gövdenizi sola doğru döndürdünüz ve kolunuzu sanki golf sopasıyla bir vuruş yapacakmış gibi hareket ettirerek bıçağı Ralph'ın böğrüne, koltukaltının birkaç santim aşağısına sapladınız.

Ralph tam ölüm ânında uykusundan uyandı ve ölümünün bilincine vardı. Bu sizin çok hoşunuza gitti. Ralph'ın ölümünü anlamasını ve böylesine aşağılık bir hayatın son bulma ânının onunla doğrudan alakalı bir izleyicisinin daha olmasını istiyordunuz.

Ralph nefesini dışarıya doğru verdi, ardından bir inilti çıkardı ve sonra bir nefes daha verdi, daha sonra da gaz çıkardı ve ölümün bıçakla birlikte o bedene girdiğine ve yeni kazanımını kucakladığına dair havada hiçbir şüphe kalmadı.

Siz bıçağı oradan çıkardınız, mendilinizle temizlediniz, Ralph'ın saçını hafifçe okşadınız –bu önceden tasarlanmış bir saldırıydı– ve pencereye doğru gittiniz. Uzunca bir süre orada durup New York'u seyrettiniz. Gemisinin pruvasında bakışlarını ileriye yöneltmiş bir kâşif gibi dikkatliydiniz. Gecenin şiirsel bir tarafı yoktu, tekdüzey-

di. Aşağıda, otomobillerin siluetleri, saatin ve mesafenin etkisiyle, bir renk imparatorluğunun bokböceklerine ve ateşböceklerine benziyorlardı.

Kapıyı açtınız, yeniden kapattınız ve dişlerinizin arasında yitip giden tatlı bir melek tebessümüyle koridordan yürüyüp gittiniz.

"Günaydın."
"Günaydın."
"İyi uyudun mu?"
"Evet, ya sen?"
"Ben de."
"Kahvaltı ediyor musun?"
"Evet, kardeşim."
"Kahve alır mısın?"
"Evet, kardeşim."
"Kek?"
"Teşekkür ederim, kardeşim."
"Gazete şurada."
"Okuyacağım, kardeşim."
"Ralph'ın hâlâ kalkmamış olması tuhaf."
"Evet, çok tuhaf, kardeşim."

Rebeca aynanın önünde yüzünü pudralıyordu. Polis odanın kapısında onun hareketlerini gözlemliyordu. Suratı bir kuş avcısınınkini andıran memurun, suçları uzaktan sezdiği izlenimi veren şüpheci bir bakma biçimi vardı.

Pudra Rebeca'nın yanaklarını kaplıyordu. Mekanik hareketlerle makyajını yaparken sürekli olarak Ralph'ı düşünüyordu. Ralph'ın bacaklarını, pütürsüz ve bembeyaz baldırlarını. Ralph'ın öylesine kendine özgü köprücükkemiklerini. Ralph'ın giyinme biçimini, sanatsal intizamsızlığını.

Etrafınız müfettiş ve birçok dedektifle çevrili halde

onun odasındaydınız. Size sorular yöneltiyorlardı ve siz de sol elinizi saçlarınızın arasına daldırarak onlara cevap veriyordunuz.

"Hiçbir şey bilmiyorum, beyler. Onu son kez dün akşamüstü gördüm."

"Sizce bu bir intihar mı?"

"Cesedi görmüş olsam bir şey diyebilirdim."

"Onu belki bugün buluruz."

"Odasında bir şiddetin izleri yok muydu?"

Memurlar sizin müfettişi sorguya çekmeye başlamanıza bayıldılar ve bu sizi de müthiş eğlendirdi. Öte yandan müfettiş şaşkınlığını üzerinden atamıyordu.

"Hayır, herhangi bir şiddet izi yok."

"Ah. Yatakta, yastıkta kan lekesi bulmuş olabileceklerini düşündüm."

"Kim bilir."

"Neden böyle diyorsun?"

"Hâlâ yapılması gereken bir şey var."

"O neymiş, kardeşim?"

"Akşam yemeğini yemek."

"Ha!"

"Ve Ralph'ın gelmesini beklemek."

"Umarım gelir."

"Gelecek."

"Çok emin konuşuyorsun, kardeşim."

"Gelecek."

"Beni ikna ediyorsun."

"Göreceksin."

İşte o zaman siz bazı olayları yeniden gözden geçirdiniz. Bunu polis kuşatmasına verilen bir aradan istifade ederek yaptınız.

Ne kadar ağır olduğu aklınıza geldi. Kendi kendinize, becerinin sonuç elde etmede önemli bir faktör oldu-

günü tekrarladınız. Koridor, şafak vakti. Ve tereyağı rengi gezgin köpeklerle dolu kurşuni gökyüzü.

Yakında bir kuş kafesini boyamak gerekecekti. Kan kırmızısı ya da en iyisi ateş kırmızısı ya da daha da iyisi mor boya satın almalı, ama belki de ona en mükemmel gidecek renk eflatundur. Şimdi bir şeyin yanında duran pantolon ve gömlek kullanılarak kafes eflatuna boyanacak.

İkincisi: Kum satın alma ve onu en fazla beşer kiloluk paketlere bölerek eve getirme ihtiyacını düşündünüz. Kum, duyumsal türden çıkarımları en aza indirgemeye yarayacaktı.

Üçüncüsü: Rebeca'nın sakinliğinin nevrotik kökenleri olması gerektiğini düşündünüz ve netice itibarıyla ona çok özel bir iyilik yapıp yapmadığınızı kendi kendinize sordunuz.

Ama bu tür şeyler elbette ki çok net bir biçimde öğrenilemezdi.

"Hoşça kalın, çavuş."
"Hoşça kalın, bayım."
"Mutlu Noeller, çavuş."
"Size de, bayım."
Bomboş bir ev ve iki sakini.

Rebeca çorba tenceresinin kapağını kapattı. Bunu çok yavaşça yaptı. Siz o sırada yemek odasındaydınız ve akşam yemeğini beklerken radyo dinliyordunuz. Rebeca tencereye, salata tabağına ve sonra da şaraba baktı. Siz zihinsel olarak Ruddy Vallée'yi eleştiriyordunuz.

Rebeca elinde tepsiyle yemek odasına girip yerine otururken siz de radyoyu kapatıp masanın başköşesine yerleşiyordunuz.

"Dönmedi."
"Dönecek."

"Dönebilir, kardeşim."

"Yoksa bundan şüphen mi var?"

"Hayır. Yani, şüphe duymak istemem."

"Sana döneceğini söylüyorum."

Siz ironiye doğru çekildiğinizi hissettiniz. Bu tehlikeliydi ama kendinize hâkim olamıyordunuz.

"Acaba gitmeyen biri... geri dönebilir mi diye kendime soruyorum."

Rebeca gözlerini milim oynatmadan size bakıyordu.

"Bu benim de kendime sorduğum soru."

Bu cevap hiç hoşunuza gitmedi.

"Bunu neden kendine soruyorsun, kardeşim?"

Rebeca gözlerini milim oynatmadan size bakıyordu.

"Neden onun gitmediğini varsayıyorsun?"

Ensenizdeki saçlar dikilmeye başlamıştı.

"Neden? Neden, kardeşim?"

Rebeca gözlerini milim oynatmadan size bakıyordu.

"Çorbayı koy."

"Onu neden ben servis etmek zorundaymışım, kardeşim?"

"Bu akşam sen servis et."

"Tamam, kardeşim."

Rebeca çorba tenceresini size doğru uzattı ve siz de onu yanınıza koydunuz. Bir şey yeme isteğiniz hiç yoktu ki bunu zaten öngörmüştünüz.

Rebeca gözlerini milim oynatmadan size bakıyordu.

Sonra, tencerenin kapağını kaldırdınız. Bunu çok yavaş, Rebeca'nın kapatırkenki yavaşlığıyla yaptınız. Çorba tenceresinin içine bakmaya nedense korkuyordunuz, ama bunun sinirlerinizin size oynadığı kötü bir oyun olduğunu anlıyordunuz. Otuz katlı binanın en üst katında kız kardeşinizle baş başa olmak yerine uzaklarda, en alt katta olmanın ne kadar güzel olacağını düşündünüz.

Rebeca gözlerini milim oynatmadan size bakıyordu.

Ve tencerenin kapağı tamamen kalkınca içine baktınız, sonra Rebeca'ya baktınız ve Rebeca gözlerini milim oynatmadan size baktı ve sonra da tencerenin içine bakıp gülümsedi, siz inlemeye başladınız ve her şey gözlerinizin önünde dans etmeye koyuldu, nesneler şekillerini yitirdi ve geriye sadece yavaşça kalkmakta olan kapağın, tenceredeki sıvının görüntüsü kaldı ve... ve...

Bunu hiç beklemiyordunuz. Siz böyle bir şeyi beklemek için fazla zeki biriydiniz. Zekânız size o kadar fazla geliyordu ki, artan kısım beyninizin içinde yaşamaya devam etmeyi kendine yediremeyip bir kaçış yolu aramaya karar verdi. Şimdi yatağın üzerine oturmuş birbiri ardına numaralar yapıp duruyorsunuz. Kimse sizden tek bir kelime dahi duymayı başaramıyor, ama siz sanki ışıltılı reklam panolarını görmeyi beklermişçesine pencereye doğru bakıp duruyorsunuz ve sonra sağ ayağınızı ileri doğru atıyor, golf sopasıyla bir atış yapmaya hazırlanan biri gibi gövdenizi döndürüyor ve boş elinizi hücrenin havasının boşluğuna daldırıyorsunuz.

1938

Gabriel Medrano Öyküleri

Jorge D'Urbano Viau'ya

I

GECENİN DÖNÜŞÜ

İnsan uyuyakalır; hepsi bu. Uykunun kapısından tam olarak ne zaman geçildiğini kimse söyleyemez. O gece her zamanki gibi uyudum ve her zamanki gibi bir rüya gördüm. Yalnız şu var...[1]

O gece rüyamda kendimi çok kötü hissettiğimi gördüm. Her bir hücremle yavaş yavaş ölüyordum. Göğsümde korkunç bir ağrı vardı ve nefes aldığımda yatak kılıçlara ve cam kırıklarına dönüşüyordu. Her tarafımdan soğuk terler dökülüyordu, bacaklarımda o korkunç titremeyi hissediyordum, hani yıllar önce bir kez... Beni duymaları için çığlık atmak istedim. Susamıştım, korkuyordum, ateşim vardı; bir yılan gibi yapış yapış, buz gibi bir ateş. Uzaklardan bir horozun ötüşü duyuluyordu ve birisi, yürek parçalayıcı bir şekilde, yolda ıslık çalıyordu.

Uzun süre rüya görmüş olmalıyım, ama düşüncelerimin bir anda berraklaştığını ve kâbusun etkisi altında

1. Bu öykünün, İngiliz romancıların eserlerine gizem kattıkları tonda, uygun bir giriş bölümüne ihtiyaç duyduğunun farkındayım. Omurilikte konuşlanan karanlık bir akor; mor bir ışık. Aynı şekilde, kalbimdeki rahatsızlıktan ve bu gecelerin herhangi birinde nasıl bir anda suratıma bir maske gibi yapışmış o son ifadeyle kalakalacağımdan da ayrıntısıyla bahsetmek gerekirdi. Ama artık sözcüklere ve giriş bölümlerine inancımı yitirdim ve dile sadece bu şeyleri söylemek için başvuruyorum.

hâlâ titrerken karanlıkta yataktan doğrulduğumu biliyorum. Bir uyanışın ilk anlarında, uyanıklıkla uyku halinin ayrılmayı reddederek nasıl birbirlerine sımsıkı tutundukları açıklanamaz bir şey. Kendimi kötü hissediyordum; başıma gelenin kesin bu olduğundan emin değildim, ama rahatlamış bir şekilde derin bir nefes alıp artık korkulardan arınmış bir uykuya geri dönmem de mümkün değildi. Gece lambasını aradım ve sanırım onu yaktım çünkü perdeler ve büyük dolap bir anda gözlerimin önünde belirdi. Betimin benzimin atık olduğunu düşünüyordum. Artık nasıl becerdiysem, ayağa kalktım ve yüzümü görüp kâbusun anlık ürküntüsünü kovma arzusuyla dolabın aynasına doğru gittim.

Aynanın önüne geldiğimde, bedenimin aynada yansımadığını anlayana kadar birkaç saniye geçti. Tam uyanık olsam saçımın dikildiğini hissederdim, ama tüm hareketlerimin bu otomatiğe bağlanmışlığı içinde hemen aklıma gelen basit açıklama, dolap kapağının kapalı olduğu ve bu yüzden aynanın görüş açısına giremediğim oldu. Sağ elimle hemen kapıyı açtım.

Ve o zaman gördüm, ama gördüğüm kendim değildi. Demek istediğim kendimi aynada görmedim. Aynanın karşısında benden eser yoktu. Gece lambasının zayıf ışığında yatak ve onun üzerinde yere doğru sarkan çıplak kolu ve kansız, bembeyaz suratıyla yatan bedenim görünüyordu.

Sanırım çığlık attım. Ama hemen kendi kendimi ellerimle susturdum. Arkama dönüp onu uyandırmaya cüret edemiyordum. Mevcut durumun absürd gerçekdışılığı dermansızlığımda bile doğrulanmıyordu. Görüntümü yansıtmayan aynanın önünde ayakta, arkamda duran şeye bakmayı sürdürdüm. Yatakta yatmakta olduğumu ve kısa bir süre önce öldüğümü yavaş yavaş idrak ediyordum.

Kâbus... Hayır, hayır kâbus değildi. Ölümün gerçekliğiydi. Peki ama...

"Nasıl?"

Soru cümlesini kurmayı beceremedim. Kaçınılmaz, çoktan olup bitmiş bir şeyle karşı karşıya olduğuma dair şaşırtıcı bir his bilincime yerleşti. Çok net gördüğümü sandım, bana her şey apaçık ortadaymış gibi geldi. Ama net bir şekilde gördüğümün ne olduğunu ve bütün bunların nasıl açıklanabileceğini bilmiyordum. Aynanın önünden yavaşça ayrıldım ve yatağa baktım.

O kadar doğaldı ki. Hafif yan yattığımı, yüzümde ve kol kaslarımda bir katılaşma başlangıcı olduğunu gördüm. Dağınık ve parlak saçım, düşlediğimi sandığım bir can çekişmeden, topyekûn tükeniş öncesindeki amansız can çekişmeden ötürü ıslaktı.

Cesedime yaklaştım. Ellerimden birine dokundum ve soğukluğu beni itti. Ağzımda bir köpük çizgisi vardı ve neredeyse sırtımın altına kaymış yamuk duran yastığın üzerinde kan damlaları göze çarpıyordu. Bir anda ufalmış olan burnum o âna dek hiç görmediğim damarlar sergiliyordu. Ölmeden önce çektiğim bütün acıları anladım. Sımsıkı kapalı dudaklarım korkunç derecede sertti ve yeşil-mavi gözlerim yarı aralık gözkapaklarımın arasından ısrarcı bir serzenişle bana bakıyordu.

Sakinlikten şaşkınlığa ani bir geçiş yaptım. Bir saniye sonra, başım dönerek ve tir tir titreyerek, yatağın işgal ettiği köşeden en uzak noktaya sığınmıştım. Orada, yatağın üzerindeki tavizsiz sakinliğim neredeyse bir kanıttı, ama sırtımda deliliğin kırbaçlarını hissetmiyor ve bir kurtuluş olarak korkuya sığınıyordum. Hadi bu mümkün olsun, ben orada, ölümüne teslim olmuş bedenimin üç metre uzağında olayım ve gece ve kâbus ve ayna ve korku ve üç on dokuzu gösteren saat ve sessizlik...

Zirveye ulaşınca aşağı inmek gerek. Sinirlerim *-si-*

nirlerim mi?– laçka oldular; sakinliğim tatlı bir acıya, karanlığın içinden bir dost eli gibi uzanan bir hıçkırığa dönüşüyordu. O eli yakaladım ve beni alıp götürmesine sonsuza dek izin verdim.

"O halde, ben ölüyüm. Absürd bir konu hakkında daha fazla araştırmaya gerek yok. İşte şuradayım: Ben yeterli kanıtım. Giderek daha katıyım ve daha uzağım. Gergin yay kırıldı ve ben, avının gecesini uzaklaştıran ışık karşısında gözlerimi kısarak şu yatakta yatıyorum. Ölüyüm. Daha ötesi yok. Ölü. Bunda gerçekdışı, karabasanımsı... ne var ki? Ölü. Ben ölüyüm. Cesedimin yere sarkan kolunu kaldırıyor ve üzerini örtüyorum. Orada daha iyi olacak. Hiçbir soru istemiyorum. Her şey kesinlikle temeline ve özüne uygun: bildik ölüm şeması. Evet, *ama*... Hayır, hiçbir sorun yok; biliyorum, yatakta ölü olarak yatmamın yanı sıra, aynı zamanda da burada, öteki taraftayım. Tamam, yeter artık, bu kadarı yeter; şimdi düşünecek başka bir şey var. Hiçbir soru istemiyorum. Üzerinde ölü halde bulunduğum bir yatak var. Gerisi basit; buradan çıkıp olanları nineme haber vermem gerekiyor. İç sıkıntımı, bütün gece tek başıma çektiğim onca ıstırabı anlamaması için bunu çok yumuşak bir biçimde, kesinlikle aşırıya kaçmadan yapmalıyım... Ama onu nasıl uyandıracak, bunları ona nasıl söyleyeceğim?.. Soru istemiyorum; sevgi bana yol gösterecektir. Onun kahvaltı esnasındaki korkunç sabah huysuzluğundan, o sert ve gergin bostan korkuluğuyla buluşma ânından kaçınmam gerekiyor... Sert ve gergin korkuluk... Sert... Sert ve gergin korkuluk..."

Bu kederli bir mutluluk olsa da kendimi mutlu hissettim. Başıma böyle bir şeyin gelmesi iyi olmuştu. Ninem bunu hak ediyordu; onu en kötüsüne hazırlamak gerekiyordu. Tatlılıkla, görkemli yatağın yanında çocuğa dönüşen adamın mimikleriyle.

"Şu suratın görünümünü iyileştirmeliyim," diye düşündüm odadan çıkmadan önce. Ninem bazen geceleri kalkıp yatak odalarında uzun teftişler yapıyordu. Her türlü kötü sürpriz ihtimalini ortadan kaldırmalıydım; eğer birden içeri girip de beni kendi cesedime çekidüzen verirken yakalarsa...

Kapıyı kilitledim ve kendimle barışık bir şekilde işe koyuldum. Sorular, dehşet verici sorular gırtlağıma düğümleniyordu, ama onları hırıltılarla boğarak, olumsuz yanıtın içine gömerek zihnimden zorla uzaklaştırdım. Ve bu arada görevimi yapıyordum. Çarşafları düzelttim, döşeği kabarttım; parmaklarım saçlarımı beceriksizce taradılar, hatta onları geriye doğru yatırdılar. Ve sonra, ah! Sonra cesaretimi topladım! Baygın suratımın dudaklarına şekil verdim, hatta uzun uğraşların sonucunda onlara tebessüm görüntüsü kazandırmayı başardım... Gözkapaklarını kapattıktan sonra suratım o şeklini muhafaza edene ve çektiği acılardan zevk alan genç bir azizin (yediği oklardan memnun bir Aziz Sebastian'ın) fizyonomisine kavuşana dek üzerlerine bastırdım.

Ortalık neden bu kadar sessizdi? Neden şimdi bir ses, bir keresinde gözyaşlarıyla dinlenmiş bir ses, "Biliyorum ki Tanrı elini üzerime koydu," diye şarkı söyleyen bir zenci kadının sesi anılarımın arasından öne çıkıyordu? Bütün bunların herhangi bir sebebi yoktu; kendiliğinden oluveriyordu. Özünden kopmuş bir görüntüden ibaret ben, soğuk, törensel ve hünerimin ona kazandırdığı sahte dinginlikle ölü cesedimin karşısında ayaktaydım.

"Ah, derin nehir ve şimdi sensin geceden beri." Ağlayan zenci kadının sesi tekrarlıyor: "Derin nehir, yüreğim Ürdün Nehri'nde benim." – "Peki, bu sonsuza dek böyle mi sürecek? Bu ilk gece ebediyetin aynası mı olacak? Zaman cesedimin içinde ölmüş mü olacak? Terk edilince gevşekçe açık duran bu eller mi onu hapsededenler? Da-

ima böyle mi olacağız, bedenim, zenci kadının sesi ve sorular sorup duran bilincim?"

Ama geç oluyordu; bu düşünce beni tamamlanması gereken bir görevin boyutlarına taşıdı. Zaman akmaya devam ediyordu; saat ondan akmasını talep ediyordu. Cesedimin bembeyaz alnına düşen asi bir perçemi geriye doğru atıp odadan çıktım.

Kül rengi lekelerin –tablolar, biblolar– serpiştirildiği geniş koridoru geçtikten sonra ninemin yattığı büyük odaya ulaştım. Hafif, ani hıçkırıklar sebebiyle biraz kırık nefes alışı (o nefes alışı nasıl da iyi tanıyordum; inanılmaz uzak, gri, yitik bir çocuklukta benim için nasıl da ninni vazifesi görmüştü) yatağa kadar bana yol gösterdi.

İşte o sırada, yapacağım şeyin korkunçluğunu anladım. Uyuyan kadını mümkün olduğunca tatlılıkla, parmaklarımın ucunu gözkapaklarına hafifçe sürterek uyandırmak ve ona şöyle demek: "Nine, bilmen gerekiyor..." Ya da: "Görmüyor musun? Ben artık bir..." Ya da: "Sabah bana kahvaltı getirme çünkü..." Bu habere hazırlama safhasının en korkunç gerçeği ifşa makinesinin işleyişini hızlandırdığını fark ediyorum. Hayır, kutsal bir uykuyu bölmeye hakkım yoktu; ölümün kendisinin önüne geçmeye hakkım yoktu.

Kararsız, ürkek bir halde kaçacaktım –nereye, ne zamana kadar?– ama tek yapabildiğim kendimi yatağın yanına bırakmak ve alnımı kırmızı battaniyeye gömerek, onunla ve geceyle, ninemin gözkapaklarının altında sakladığı o derin, muhteşem uykuyla iç içe geçmek oldu. Usulca ayağa kalkıp odama dönmek, kâbusun etkisinden kurtulmak ya da onunla sonuna kadar bütünleşmek istiyordum. Ama tam o sırada korkunç bir irkilme sesi duydum ve ninemin beni karanlığın içinde hissettiğini anladım. Sessiz kalmak çok gaddarca olurdu: İtiraf etmek ya da yalan söylemek gerekiyordu. (Ve o orada, odamda, beklerken...)

"Ne oluyor, Gabriel, ne oluyor?"

"Hiçbir şey, nine. Hiçbir şey. Hiçbir şey olmuyor."

"Neden kalktın? Bir şey mi oldu?"

"Şey..." (*Söyle ona, söyle ona. Yok, hayır, ona şimdi söyleme, ona asla söyleme...*)

Ninem yatağına oturmuştu, elini alnıma yaklaştırdı. Titredim, çünkü eğer bana dokunursa... Ama okşaması her zamanki gibi çok tatlıydı ve ninemin benim ölü olduğumu fark etmediğini anladım.

"Kendini kötü mü hissediyorsun?"

"Hayır, hayır... Sadece uyuyamıyorum. Hepsi bu. Uyuyamıyorum."

"Burada kal..."

"Şimdi kendimi iyi hissediyorum. Uyu, nine. Ben yatağıma döneceğim."

"Su iç, uykusuzluğa iyi gelir..."

"Tamam nine, içeceğim. Ama sen uyu, hadi uyu."

Sakinleşmiş bir şekilde, kendini bitkinliğine teslim ediyordu. Onu alnından, gözlerinin üstünden –onu öpmenin öylesine tatlı olduğu o yerden– öptüm ve gözyaşlarıyla kaplı suratımla oradan çıkmak için ayağa kalktığımda, zenci kadının sesi uzaklardan, eskilerden, sevilmiş ve unutulmuş bir yerden kulağıma geldi... "Ruhum Tanrı'ya adanmış..."

Tek derdim uyuyamamak. Odama geri dönerken yalan ayaklarımın altında ezildi. Yatak odamın önüne geldiğimde içimde bir anlığına kör bir umut belirdi. Her şey çok net ve farklı görünüyordu. Hortlakları kovmak için kapıyı açmam yetecekti. Boş yatak, aslına uygun ayna... ve sabaha kadar huzurlu bir uyku...

Ama hâlâ oradaydım ve ölü bir halde, kendimi bekliyordum. Ölü suratıma hünerle yerleştirdiğim sahte tebessüm beni alaycı bir şekilde karşıladı. O perçem yine alnımın üzerine düşmüş, eski renginden artık tamamen

uzaklaşmış kül rengi, zalim dudaklarım nihai kavislerini kazanmışlardı.

Cesedin oradaki iğrenç varlığı beni duraksattı. Bej renkli bir ışık yayan masa lambasının aydınlattığı cesedim gayet dolgun hacmiyle inkâr edilemez bir biçimde karşımda duruyordu. Yatağa atılıp o suratı öfkeli tırnaklarımla parçalama arzusunun ellerimde uyanmaya başladığını hissettim. Bir hıçkırık boşalmasıyla ona sırtımı döndüm ve kendimi ay ışının boyadığı, ıssız sokağa attım.

Ve sonra yürüdüm. Evet, sonra sokak sokak, tanıdık kaldırımların üzerinde süzülerek köyümün mahallelerinde yürüdüm. Kendimi orada yatan bedenimden uzak hissetmek bana yenilginin sahte rahatlamasını getirdi ve insanı düşünmeye davet eden o lüzumsuz dinginliği kafama soktu. Böylece, gecenin ilerlemiş saatlerinde, soğuk ay ışığı altında hiç durmadan yürürken, ölümümün teorisini oluşturdum.

Ve doğru gerçeği bulduğuma inandım. "Uyudum ve bir düş gördüm. Hiç kuşku yok ki görüntüm düş mekânımın ötesindeki boyutlara gitmişti; sınırları belli bir hapishaneyi andıran uyanıklık halimize tuhaf gelen mekân ötesi ve zaman ötesi, eşsiz boyutlar..."

Meydanda, yaşlı ıhlamur ağacının altındaydım.

"Kim bilir neden, birden vaktinden evvel uyandım. *Fazlasıyla vaktinden evvel*; şu anki durumumun anahtarı orada yatıyor. İnsan ölümüne uyanmaz mı? Ben insani diyarıma o kadar büyük bir hızla geri döndüm ki, görüntüm –o sırada benim hayatımın ve düşüncemin barınağını teşkil eden uykudaki görüntüm– bu hıza ayak uydurup benimle birlikte geri dönemedi... Ve böylece bu absürd bölünme, benim özünden kopmuş düşsel görüntü şaşkınlığım vuku buldu; bu arada bedenim, uyku esnasındaki küçük ölümden şimdi bana içinden gülümsediği büyük ölüme geçmek zorunda kaldı."

Gri bir ok uzaktaki duvarlarda yön gösteriyordu.

"Ah, o kadar ani uyanmamalıydım. Şu görüntüm etten kemikten yapılmış beden hapishanesine geri dönmeliydi; eğer ölmek gerekiyorsa, ikimiz birlikte, böyle ucunun nereye varacağını kestiremediğim bir bölünmeye maruz kalmadan ölmeliydik... Yaşam zamandır! Bu düşünce neden bana işkence ediyor? Yaşam zamandır! Ama benim şu anki zamanım her türlü ölümden daha beter; bu bilincine varılan bir ölüm, bir ölüm döşeğinin başucundan kendi bedenimin çürüyüşüne şahit olmam demek..."

Ve tanyeri orkestrası nefesli çalgılarını akort ediyordu.

"Orada kaldım, mutlak mekânda; buradayım, canlı zamanda. Gerçekliğin çerçeveleri kırıldı! Cesedim orada, ama o artık benim için bir hiç; bu arada ben, artık var olmamamın, hiçbir biçime uygulanamayacak saf zamanın, sabah aydınlığının insanların karanlık gözlerinin önüne sereceği hayaletin dehşetini daha yeni yeni idrak ediyorum..."

Zira artık neredeyse hava aydınlanmıştı.

"Ben görünüyor muyum? Görünmez miyim? Ninem benimle konuştu, beni okşadı. Ama ayna görüntümü yansıtmak istemedi, hiç değişmeden kaldı. Kimim ben? Bu iğrenç maskeli balonun sonu nasıl olacak?"

Yeniden evin kapısının önünde olduğumu fark ettim. Ve bir horozun cırtlak ötüşü başımın üzerinden içinde bulunduğum ânın iç sıkıntısı olarak döküldü; ninemin kahvaltımı getireceği saat gelmişti. Kilise ilk oklarını gökyüzüne doğru gönderiyordu; ninemin odama gireceği ve beni ölü bulacağı saatti bu. Bense sokakta dikilip onun çığlığını, ilk koşuşturmaları, artık ortaya çıkan gerçeğin sebep olacağı tarifsiz feryatları dinleyecektim.

Bana ne oldu bilmiyorum. Aceleyle odama girdim. Yatağın ayakucuna çömeldiğimde sabah ışığı cesedimin

üzerinde çok beyaz görünüyordu. Koridorda bir gürültü duyduğumu sandım. *Nine!* O mermer omuzları kavrarken, kendimi deli gibi silkelerken, ağzımı gülümseyen dudaklarımın üzerine bastırırken, o mutlak hareketsizliği yeniden canlandırmaya çalışırken kendi üzerime düştüm. Kendimi hareketsiz bedenime bastırdım, o kolları kancalarımla kırmak istedim, söz dinlemez ağzı çaresizce emdim, alnımı alnıma tokuşturarak korkumu parçaladım, derken gözlerim kararıp görmez oldu ve diğer yüz beyazımsı bir sisin içinde kayboldu ve geriye sadece titreyen bir perde, kesik kesik bir soluma, bir yok oluş kaldı...

Gözlerimi açtım. Güneş yüzüme vuruyordu. Zorlukla nefes aldım; göğsüm sıkışmıştı, sanki birisi vargücüyle üzerine bastırıyormuş gibi hissettim. Kuşların ötüşü beni bütünüyle gerçekliğe geri döndürdü.

Tek bir fasılda her şeyi hatırladım. Ayaklarıma baktım. Yataktaydım, sırtüstü yatıyordum. O alışık olmadığım bezginlik, sonsuz yorgunluk duygusu dışında hiçbir şey değişmemişti...

Ne büyük bir keyifle bir iç çekişin tesellisine gömüldüm! Oradan geriye denizden çıkmış gibi döndüm, aklımdan geçen tüm düşünceleri kuru ve susamış dudaklarımdan bir ıslık gibi çıkan üç sözcükle özetleyebildim:

"Ne korkunç bir kâbus..."

Kötü bir rüyadan uyanmayı izleyen o muhteşem duygunun keyfini çıkararak, yatakta yavaşça doğrulmaktaydım. Tam o sırada yastıktaki kan lekelerini gördüm, sonra da dolabın aynalı kapısının yatağın görüntüsünü yansıtacak şekilde yarı açık durduğunu fark ettim. Onda kendime bakınca, saçımın, sanki birisi onu geceleyin düzeltmiş gibi, geriye doğru düzgünce taranmış olduğunu gördüm...

Ağlamak, mutlak bir terk edişte yitip gitmek iste-

dim. Ama şimdi ninem kahvaltıyla birlikte içeri giriyordu ve sesini çok uzaklardan, sanki diğer odadan geliyormuş gibi işittim, ama her zamanki gibi tatlıydı...

"Daha iyi misin? Gece yataktan kalkmaman gerekiyordu, çok soğuktu... Eğer uyku tutmadıysa, bana seslenmeliydin... Bir daha bu şekilde gecenin bir yarısında yataktan kalkma..."

Fincanı ağzıma götürdüm ve içtim. Benliğimin derinliklerindeki bir karanlıktan zenci kadının sesi geri geliyordu. Şarkı söylemeye devam ediyordu... "Biliyorum ki Tanrı elini üzerime koydu..." Fincan şimdi boştu. Nineme baktım ve ellerini tuttum.

O, gözlerimi yaşlarla dolduranın gün ışığı olduğunu düşünmüş olmalı.

1941

II

CADI

Şişleri kucağına bırakıyor. Sallanan koltuk belli belirsiz hareket ediyor. Paula ara sıra kendisini esir alan şu tuhaf duygulardan birini hissediyor; o anda duyularının erişebileceği her şeyi yakalamaya yönelik karşı konulamaz bir ihtiyaç duyuyor. Anlık sezgilerini derleyip toparlamaya, onları tanımlamaya ve tanımaya çalışıyor: Sallanan koltuğun hareketi, sol ayağındaki ağrı, saç kökündeki batma, tarçın tadı, kanaryanın ötüşü, penceredeki eflatun ışık, odanın her iki tarafında mor karanlıklar, eskiliğin kokusu, yün kokusu, mektup balyalarının kokusu. Analizi bitirir bitirmez şiddetli bir mutsuzluk, gırtlağına kadar yükselip onu koşmaya, çekip gitmeye, hayatını değiştirmeye (akıldan uzaklaştırmak için derin bir nefesin, gözleri iki saniye kapatmanın ve kendi kendine sersem demenin yettiği şeyler) kışkırtan histerik bir yutkunmayı andıran fiziksel bir baskı tarafından ele geçiriliyor.

Paula'nın gençliği köylük yerde, okumayı meydanda fink atmaya tercih eden, karşısına çıkan taliplerini hor gören ve bir evin alanını yeterli yaşam boyutu kabul eden her genç kızınki gibi hüzünlü ve sessiz geçti. İşte bu yüzden, şimdi açık renk gözlerini örmekte olduğu kazaktan –çok sade, gri bir şey– ayırırken, tam bir varoluşun neşeli karmaşasıyla değil, ılımlı bir akıl yürütme yoluyla hu-

zura kavuşan birinin karanlık uyarlığı suratında daha da belirginleşiyor. O hüzünlü, iyi ve yalnız bir genç kız. Yirmi beş yaşında, gece korkusu ve biraz da melankoli yaşıyor. Piyanoda Schumann ve bazen de Mendelssohn çalıyor; hiç şarkı söylemiyor ama artık ölmüş olan annesi, kızını on beş yaşındayken öğleden sonraları alçak sesle ıslık çalarken işittiğini hatırlıyordu.

"Ne olursa olsun," diyor Paula, "burada birkaç tane çikolata bulunmasını isterdim."

İsteklerin böylesine kolay ve faydacı bir biçimde yer değiştirmesi karşısında gülümsüyor; korkunç kaçış arzusu alçakgönüllü bir kaprise indirgeniyor. Ama sanki gülüşünü yüzünden söküp almışlar gibi birden gülümsemeyi bırakıyor: Sineğin hatırası arzusuna katılıyor ve boş ellerine endişe verici bir titreme getiriyor.

Paula on yaşında. Yemek odasının lambası ensesine ve kısa kâkülüne kırmızı ışıltılar saçıyor. Onun üzerinde –çok uzun, uzak, imkânsız hissettiği– anne babasıyla yaşlı amca anlaşılmaz konuları tartışıyorlar. Zenci hizmetçi kız Paula'nın önüne geri çevrilemez çorba tabağını koydu. Solundaki babası "Paula" demeden ve bu basit adlandırmaya bir tür gizli tehditler yüklemeden, annesinin alnı ani bir hoşnutsuzlukla kırışmadan önce, yemek şart.

Çorbayı yemek. İçmek değil, yemek. Oldukça yoğun, sıcak bir irmik çorbası; kirli beyaz, cıvık görüntüsünden nefret ediyor. Keşke tesadüf bir sineği tabağın içindeki o uçsuz bucaksız sarımtırak bataklığa bir an önce getirse diye aklından geçiriyor, o zaman tabağın geri gitmesine izin verir ve onu tiksinç mecburiyetten kurtarırlardı. Tabağına düşecek bir sinek. Sadece küçük, zavallı, donuk bir sinek.

Bakışlarını tamamen çorbaya yoğunlaştırmış. Bir sineği düşünüyor, onu arzuluyor, onu bekliyor.

Ve o sırada irmik çorbasının tam ortasında bir sinek beliriyor. Yapış yapış ve acınacak halde, boğularak ölmeden önce birkaç milimetre sürükleniyor.

Tabağı götürüyorlar ve Paula kurtuluyor. Ama o gerçeği asla itiraf etmeyecek; sineğin irmiğe düştüğünü görmediğini asla söylemeyecek. Onun bir anda orada belirdiğini gördü ve bu farklı bir şey.

Anının etkisi altında hâlâ titreyen Paula aklını kurcalayan şeyin katiyeti konusunda neden ısrarcı olmadığını, bunu öğrenmek için neden sonuna kadar gitmediğini kendi kendine soruyor. Yanıt çok açık: Korkuyor. Bütün hayatı boyunca korktu. Kimse cadılara inanmıyor, ama bir tane bulurlarsa onu hemen öldürüyorlar. Paula, içinde çok sayıda sessizliğinin bulunduğu büyük sandığa mahrem bir katiyeti sakladı; içinden bir ses bunu başarabileceğini söylüyor. Çocukluğunun kekelemeler ve beklentiler arasında geçip gitmesine izin verdi; gençliğinin, kararsız eller tarafından havaya asılmış, mücevherleri yavaş yavaş dökülen hüzünlü bir taç gibi geçişini seyretmekte. Onun hayatı böyle; korkuyor, canı çikolata yemek istiyor. Kazaklar ve şallar dolaplarda yığılıyor; aynı şekilde Puvis de Chavannes desenleriyle incelikle tasarlanmış örtüler de. Köye uyum sağlamak istemedi; Raúl, Atilio González, solgun René geçmişin tanıkları; onu sevdiler, onu aradılar, onları reddederken yüzlerine gülümsedi. Onlardan kendisi gibi korkuyordu.

"Ne olursa olsun, burada birkaç tane çikolata bulunmasını isterdim."

Evde tek başına. Yaşlı amca Tokyo isimli salonda bilardo oynuyor. Paula ilk kez, bulantı geçirecek denli yoğun bir şekilde cazibeye kapıldığını hissediyor. Neden olmasın, neden olmasın. Sorarken teyit ediyor, teyit ederken soruyor. Bu artık kaçınılmaz bir şey, yapılması gerekiyor. Ve önceki sefer olduğu gibi, arzusunu gözlerinde

yoğunlaştırıyor, bakışlarını sallanan koltuğun yanında duran sehpanın üzerine yöneltiyor, kendisini bir boşluk, eskiden işgal ettiği kocaman, boş bir kalıp, gönül rızasıyla varlığından koparıp götüren tam bir kaçış gibi hissedene dek tüm benliğiyle bakışının peşinden gidiyor...

Ve yavaş yavaş arzusunun gerçekleştiğine tanık oluyor. İncecik pembemsi paketler, mavi ve kırmızı şeritli alüminyum folyonun zayıf yansımaları; naneli, cevizli bonbonların göz kamaştırıcı ışıltısı; aromalı çikolatanın koyu renk kütlesi. Bunların hepsi saydam, berrak; masanın kenarına ulaşan güneş büyüyen kütleye düşüyor, içine nüfuz ederek onu saydam ışınlarla dolduruyor; ama Paula iradesini yaptığı işe daha da yoğunlaştırıyor ve başarıyla var edilen maddenin görkemli matlığı en sonunda ortaya çıkıyor. Güneş tüm parlak yüzeylerde geri yansıtılıyor, ambalajların üzerindeki sözcükler net bir biçimde belirginleşiyor ve şekerlemelerden zarif bir piramit gözler önüne seriliyor. Pralin. Moka. Nugat. Rom. Kummel. Maroc...

Toprak zeminin üzerine kurulu kilise bir hayli büyük. Orada birazcık daha kalma arzularına meydandaki ağaçların serin gölgesini bahane eden kadınlar, daldıkları sohbetlerle ayinden eve dönüşü geciktiriyorlar. Kendisine çok yakışan mavilere bürünmüş Paula'nın dışarı çıktığını ve aceleci adımlarla tek başına yürüdüğünü görünce, onu sinsi bakışlarla takip ediyorlar. Bu yeni hayatın gizemi onları sinirlendiriyor, çıldırtıyor: Bunca uzun araştırmaya rağmen gizemin sürüyor olmasına zor tahammül ediyorlar. Yaşlı amca öldü; Paula evde yalnız yaşıyor. Aile hiçbir zaman zengin olmadı; ama bu mavi elbise...

Ve yüzük; zira köy sinemasındaki film aralarında, Paula kestane rengi saçlarının bir kanadını mekanik bir

biçimde arkaya atarken, göz kamaştırıcı yüzüğün bazen küstahça yanıp söndüğünü görüyorlar.

Paula köy kilisesinde her gün dua ediyor. Kendisi için, işlediği korkunç suç için dua ediyor. Bir insanı öldürdüğü için dua ediyor.

O bir insani varlık mıydı? Evet öyleydi, evet öyleydi. Kapıldığı cazibenin peşinden sürüklenmeye, anormalin topraklarına ayak basmaya, çocukluğundaki bebekleri hatırlatacak hareketli bir idol arzulamaya nasıl da kendini bırakmıştı. Yüzük, mavi elbise, hepsi iyiydi; onları arzulamada bir kötülük yoktu. Ama canlı bebeği tasavvur etmek, elinin tersiyle itmeden böyle bir şeyi düşünmek... İdol o gece yarısı çekingenlikle gülümseyerek masanın kenarına oturdu. Siyah saçları, kırmızı eteği, beyaz korsesi vardı; bu onun oyuncak bebeği Nené'ydi, ama canlıydı. Küçük bir kıza benziyordu, ama Paula yirmi santimlik bu bedenin korkunç bir olgunluk barındırdığını hissetti. Şaşan hesabı bir kadın yaratmıştı, bir kadın.

Ve sonra onu öldürdü. İllaki ortaya çıkacak, cadıların adını ve lanetini üzerine çekecek eserinin yok edilmesi ona şart gözüktü. Paula köyünü tanıyordu; kaçacak cesareti kendinde bulamadı. Neredeyse kimse köylerden kaçmaz ve bu yüzden kazanan köyler olur. Sessiz ve güler yüzlü idol geceleyin bir yastığın üzerinde uyuyunca Paula onu mutfağa götürdü, fırının içine koydu ve düğmeyi çevirdi.

Limon ağacının olduğu avluda gömülüydü. Katil, onun için ve kendisi için, her gün kilisede dua ediyordu.

Akşam oldu, yağmur yağıyor. Bir evde yalnız yaşamak üzüntü verici. Paula az okuyor, nadiren piyano çalıyor. Bir şey isterdi, ama bunun ne olduğunu bilmiyor. Korkmamak, kaçıp gitmek isterdi. Buenos Aires'i düşünüyor; belki de

kimsenin onu tanımadığı Buenos Aires. Belki de Buenos Aires. Ama mantığı ona, gittiği yere kendisini de götürürse neresi olursa olsun korkunun mutluluğunu boğacağını söylüyor. O halde burada kalacak ve makul derecede bir mutluluk kovalayacak. Mutlu bir yuva kuracak, binlerce minik arzunun, çocukluğunda ve gençliğinde titizlikle yok edilen kaprislerin gerçekleşmesine odaklanacak. O şimdi yapabilir, onların hepsini yapabilir. O şimdi dünyanın sahibi, yeter ki cesaretini toplayıp...

Ama korku ve çekingenlik gırtlağını tıkıyor. Cadı, cadı.

Cadılar cehenneme.

Bütün suç kadınlarda değil. Eğer Paula'nın gizlice vücudunu sattığına inanıyorlarsa, bunun sebebi böylesine küstah bir zenginliğin kökenini anlayamamalarıdır. Mesela köyün dışındaki şu ev. Sonra kıyafetler, otomobil, yüzme havuzu, cins köpekler ve vizon kürk. Ama âşığı bu köyden değil, orası kesin ve Paula da malikânesinden neredeyse hiç uzaklaşmıyor. Bu kadar azıyla yetinecek erkekler var mıdır?

O üzerine yönelen bakışları değerlendiriyor ve bazen evine bir fincan çay içmeye uğrayan, sorularıyla onu bunaltmayan az sayıdaki aile dostunun ağzından köyde kendisiyle ilgili olarak yapılan yorumları öğreniyor. Hüzünlü bir şekilde gülümsüyor ve bunları umursamadığını, mutlu olduğunu söylüyor. Onu elde etmenin imkânsızlığına ikna olmuş eski hayranlarından oluşan arkadaşları, Paula'nın bakışlarında bu mutluluğu teyit ediyorlar. Şimdi açık renk gözbebeklerinde fosfor parıltısı gibi bir şey var. Kaliteli fincanlara çay koyarken hareketinde muzaffer bir eda, çekingen bir karakter tarafından frenlenmesine rağmen kendiliğinden dışarıya fırlayan bir başarmışlık cakası var.

Tek başına kalınca, Paula yaratıcılık uğraşını, yavaş ve titiz bir biçimde arzuları gerçekleştirme işini hatırlıyor. İlk sorun ev oldu: Köyün dışında, meşgalesinin gerektirdiği rahatlığı sunacak bir ev sahibi olmak istedi. Yeri, ortamı aradı; aşırı yakın olmasa da anayol civarında bir yer baktı. Yüksek topraklar, tuzsuz sular. Araziyi satın almak için para yarattı ve malikâneyi inşa etmesi için bir mimarla anlaştı. Ne var ki finansal konuları idare etmek, her selamlaşmada, daha kesin bir ifadeyle söylemek gerekirse, her kibirli suskunlukta gizli şüpheleri artırmak onu korkutuyordu. Bir öğleden sonra, arazisinde tek başınayken, evi kendisi yaratmayı düşündü ama korktu. Onu gözetliyorlardı, takip ediyorlardı; köylerde bir ev asla yoktan var olmaz. Yoktan var olmamalı. O halde mimara başvurmak gerekiyordu; her sorun karşısında ürken Paula tereddüt yaşıyordu. Köyden ayrılmak hepsini sona erdirecekti; bu ve cesur olma konusu: İkisi de imkânsız görünüyordu.

Bunun üzerine büyük bir şey yaptı: Yarattı, ama evi değil, evin inşaatını. Gece gündüz çalışarak, malikânenin kimsede o korkulan rahatsızlığı uyandırmadan inşa edilmesini başardı. Ardından adım adım çiftliğinin inşaatını yarattı ve onu bitirtince işçilerin ne yapacağını kendi kendine sorduğu zamanlar olsa da, en sonunda adamların paralarını sayarak sessizce gittiklerini görme mutluluğunu yaşadı. Sonra, dışarıdan gerçekten çok güzel görünen evin içini yavaş yavaş dayayıp döşemeye girişti.

Bu kısım çok eğlenceliydi; hoşuna gidecek ortamı ararken bir dergi alıyor, belli bir sayfayı seçiyor ve o görüntülerdeki her şeyi aynen yaratıyordu. Goblenleri, bir Tahran halısı, bir Guido Reni tablosu oldu; Çin balıkları, Pomeranya köpekleri ve bir leyleği oldu. Evine gelen az sayıdaki arkadaşı aşırıya kaçmayan bir burjuva zevkle döşenmiş geniş odalarda ağırlanıyorlardı; Paula onları se-

vecenlikle karşılıyor, evin içini ve bahçeyi gezdiriyor, oradaki krizantemleri ve menekşeleri gösteriyordu; Paula son derece ketum olduğu için, misafirler çaylarını içiyor ve yeni hiçbir şey öğrenemeden malikâneden ayrılıyorlardı.

Pembe dizi kitaplardan oluşan bir kütüphane oluşturdu, Pedro Vargas'ın bütün, Elvira Ríos'unsa bazı plaklarını edindi; bir an geldi, arzuları çok azaldı ve kaprisi kendini ancak bir çikolatada, yeni bir parfümde, bir balığın lezzetinde gösterdi. Ama bir süre sonra Paula kendisini sevecek bir erkeğe sahip olmak istedi ve acaba hayranı adaylardan birini mi yatağa alsa yoksa geçmişin tüm romantik unsurlarını içinde barındıran birini mi yaratsa diye uzun süre tereddüt yaşasa da, bu konuda alternatifi olmadığını ve mecburen ikinci olasılığı seçmesi gerektiğini anladı. Köyden bir âşık tebessümün ardındaki cadı gücünü ortaya çıkarana dek soruşturacak, araştıracaktı. Sonra gelsin korku, zulüm, delilik.

Erkeğini yarattı. Erkeği onu sevdi. Yakışıklıydı, zarifti, adı Esteban'dı ve asla evden dışarı çıkmak istemiyordu: Zaten olması gereken de buydu. Artık yakınlarından tamamen tecrit olan Paula bir gün ziyaretine gelen arkadaşlarına çay ikram etmeyip onları kapıdan çevirince, evde bir erkeğin varlığını hissettiler. Kırık kalplerle köye döndüler.

O şimdi yaratıcılık uğraşını hatırlıyor. Neredeyse gece oldu; Paula üzgün değil ama göğsüne dayanmış, memelerinin arasındaki oyuğu kaplayarak şiddetli bir biçimde bastıran soğuk bir el var. "Yorgunum," diyor kendi kendine. "O kadar çok düşünmek, o kadar çok arzulamak zorunda kaldım ki..." Sözcüklere gerek kalmadan Tanrı'nın yorgunluğunu anlıyor. Tamamen mutlu olmak için onun da yedinci güne ihtiyacı var.

Esteban ona doğru eğiliyor ve siyah, derin gözleriyle bakıyor; ona biraz gülümsüyor.

"Paula," diye mırıldanıyor.

Paula bir şey söylemeden onun saçını okşuyor. Bu aşırı hassas, her türlü insani zorunluluktan muaf, kendini tamamen onu sevme görevine adamış oğlana karşı annelik duygusu hissetmemek mümkün değil. Esteban soru sormuyor, daima onun bir şey söylemesini bekler gibi görünüyor. Böylesi daha iyi.

Ve Paula birden, hastalandığına, öleceğine, yedinci günün ertelemesi imkânsız bir biçimde geldiğine dair, tıpkı çok uzaklardan gelen bir boynuz sesi gibi belli belirsiz ama farklı bir duyguya kapılıyor.

İki doktor köye döndüklerinde söyleyebilecekleri pek fazla bir şey yok. Ertesi gün yine aynı şey. Üçüncü günün akşamında doktorların otomobili meydanda bir tur atıyor ve cenaze levazımatçısının önünde duruyor.

Bunun üzerine Paula'nın arkadaşları, tamamı Hıristiyan bir köyün kontrolden çıkan öfkesine karşı mücadele etmek zorunda kalıyorlar. Yöre ahlakını temsil eden evli kadınlar, kız kardeşler, öğretmenler; içlerinde Paula'nın evinin yalnızlığında, hayatı gibi özgür ve terk edilmiş bir halde çürümesini arzulayanlar var. Bu dünyada benimsenen öbür tarafta da sürdürülmeli. Gece malikâneye gidip arkadaşlarının ölüsü başında nöbet tutanların sayısıysa çok az, bunlar topu topu beş sessiz erkek.

Cenaze evi çalışanları ve komşu çiftlikten iki kadın ölüyü tabutun içine koyup katafalka kaldırıyorlar. Arkadaşlar Esteban'ı neredeyse hiç şaşkınlık yaşamadan karşılıyorlar. Onu ilk kez görüyorlar, elini sıkıyorlar. Esteban bir şey anlamıyormuş gibi görünüyor; cesedin sağında, sırt dayama kısmı hasır işlemeli yüksek bir koltukta oturuyor. Belli aralıklarla yerinden kalkıyor, Paula'nın yanına

kadar gidiyor ve onu ağzından öpüyor; bu arzulu, güçlü öpücüğü arkadaşlar ürküntüyle izliyorlar. Genç bir savaşçının çarpışma öncesinde tanrıçasına verdiği türden bir öpücük. Esteban bunun ardından yerine dönüyor ve tamamen hareketsizleşerek tabutun üzerinden duvara doğru bakmaya başlıyor.

Paula gün batarken öldü ve şimdi gece yarısı oldu bile. Arkadaşları, onun ve Esteban'ın yanındalar. Dışarısı soğuk ve bazıları köyü, yatakların içindeki sıcak su dolu şişeleri, radyo haberlerini düşünüyor.

Yarım daire şeklinde dizilmişler, genç kızlıktaki görünümlerini hiçbir zaman kaybetmemiş olan küçücük omuzlarına haddinden ağır gelen bir yükten nihayet kurtulmuşçasına bitkin bir halde yatan Paula'ya bakıyorlar. Upuzun kirpiklerinin gölgesi gri elmacıkkemiklerinin üzerine belli belirsiz bir şekilde düşürüyor. Doktorlar ölümünün yavaş ama bir meyvenin olgunlaşıp düşmesi gibi acısız olduğunu söylediler. Ve beş arkadaşın aklından sırasıyla aynı şefkatli ve bildik düşünce geçiyor: "Sanki uyuyormuş gibi."

Odaya neden bu kadar çok soğuk giriyor? Aniden başladı ve giderek artıyor. Belki de bu içeriden doğan bir soğuktur, diye düşünüyor arkadaşlar; ölünün başında beklerken hep hissedilen türden bir soğuk. Biraz konyak... Ve içlerinden biri koltuğunda kaskatı oturan Esteban'a bakınca birden büyüyen ve saçını, ellerini, dilini esir alan, korku benzeri bir şey hissediyor; Esteban'ın göğsüne doğru bakınca koltuğun arkalığındaki hasır desenleri görünüyor. Diğerleri de oraya bakıyor ve hepsinin beti benzi atıyor. Soğuk yükseliyor, tıpkı bir gelgit gibi yükseliyor. Kapalı kapının bayağı bir ilerisinde, birden ay ışığıyla yıkanan sık bir okaliptüs ormanı yükseliyor ve onlar kapalı kapının ardını görmekte olduklarını anlıyorlar. Şimdi duvarlar, soğuk bir dolunay ışığının altındaki kır manzarası-

nın ve komşu çiftliğin önünden çekiliyorlar. Hiçliğin ilerleyişi karşısında tıpkı kendisi gibi kaderine boyun eğmiş koltuğunda oturan yakışıklı ve hüzünlü Esteban artık bir jelatin köpüğüne dönüşmüş durumda. Tavandan giren gümüşi bir ışık huzmesi katafalkın keskin parıltısını yumuşatıyor. Beş arkadaş şimdi, toprağın serin rutubetinin, çim ve yoncalarla birlikte ayakkabılarının tabanından içeri sızdığını hissediyor ve şahit oldukları olay karşısında tek bir sözcük dahi söylemekten âciz bir şekilde aralarında bakışıyorlar. Artık Paula'yla, daha doğrusu Paula ve tarlaların ortasında, kaçınılmaz ay ışığının altında yükselen katafalkla baş başalar.

1943

III

TAŞINMA

Of! Sadece ofis olsa neyse, ama şimdi, insanların taşıtlara binmek için kuyruk oldukları bu saatte, tramvayların içinde yenilenmeye vakit bulamadan kalan aynı havayı, bir tür beyazımsı tozu içine çekerek ve dışarıya vererek –ne iğrenç bir şey!– yapılan bir dönüş yolculuğuna katlanmak gerekiyor. Raimundo Velloz, 97 numaradan inince büyük bir rahatlama yaşıyor ve durakta durup bir gasp mağdurunun, aniden hesap ödemek zorunda kalmış ve şimdi cebinde bir tane yüzlük yerine iki tane onluk banknot olduğu için, maddi durumu kafasına yavaş yavaş dank eden birinin hareketleriyle ceplerini dışarıdan yokluyor. Akşam oldu bile, haziranda hava çok çabuk kararıyor. Çalışma odasındaki kanepesini, María'nın hazırladığı sıcacık kahveyi, içi guanako derisi kaplı yumuşacık terliklerini düşünüyor. Ve saat ondaki BBC bültenini.

Ofis onu yoruyor ve mesai saati dışında dinlenmeyle alakalı olmayan her şeye karşı bir kirpi gibi kapanmasına neden oluyor. Devlet Demir Yolları, muhasebe bölümündeki ofisi... Mecburi mesaisi akşam yedide sona eriyor, ne önce ne sonra, tam yedide. Dinlenmesi saat sekizi çeyrek geçe zile basıp kapının ardında bildik adımları işittiğinde başlıyor; ardından selamlaşma faslı, bir-iki soru ve kanepe. Muhasebe bölümünde beşinci yıl –o sırada henüz

gençti–; onuncu yıl –henüz yaşlı değildi–; eylülde, eylülün yirmi ikisinde, sabah on birde on beşinci yıl dolacak. İyi bir iş geçmişi, dört terfi – ve o şimdi, aklından geçenleri resmedercesine, dairesine giden basamakları çıkıyor. Şikâyet edeceği bir şeyi yok: Tucumán piyangosunda kazanılmış beş bin pesoluk ödülü, Salsipuedes'teki küçük arsası ve *El Hogar* dergisi aboneliği var, çocuklarıyla dost ve bekârlığını fazla özlemiyor. Annesi, ninesi, kız kardeşi var. Ayrıca kanepesi, kahvesi ve BBC. Diğer onca insanı düşününce, az buz şey değil bunlar... İşte ikinci kata vardı bile ve Senyora De Peláez –eğer Senyora De Peláez ise, zira sık sık güzellik salonuna dönüşüyor ve mahallenin dedikodu malzemesi oluyor– onu merdiven sahanlığında selamlarken gözüne sanki birazcık daha genç görünüyor, inanılır gibi değil.

"Evren," diye düşünüyor Raimundo Velloz, "ne büyük saçmalık!" Metafiziğin uyduruk birimi. (Kendisi Nacional Central mezunu.) Tek bir evren yok, iç içe geçmiş ve her birinin içinde beş, on, on dört değişik, bambaşka evrenin bulunduğu milyonlarca, milyarlarca evren var. Düşüncelerin eşmerkezli diziler, artan ve azalan çağrışımlı kavram sütuncukları şeklinde olmasından hoşlanıyor. Kahve tanesinden yola çıkıp onun içinde bulunduğu kahve makinesine ulaşıyor, oradan da kahve makinesinin bulunduğu mutfağa, mutfağın bulunduğu eve, evin bulunduğu sokağa... Bu şekilde imgenin iki ucuna doğru da devam edilebiliyor: Bin tane evreni kapsayan kahve tanesine doğru da gidilebiliyor, içinde kim bilir kaç evrenin bulunduğu bir evren olan, belki de bir bahçede oynayan (bu bahçenin çiçekleri elbette ki yıldızlar olacak) kozmik bir çocuğun ayakkabı tabanının sadece küçük bir parçasını oluşturan –bunu bir yerde okuduğunu hatırlıyor– insanlar evrenine de. Bahçe, bir banliyö evinin çatı katına konmuş bir kapana yakalanmış bir farenin dişinin

minik bir parçası olan bir evrenin parçasını oluşturan bir ülkenin parçasını teşkil ediyor. Banliyö de şeyin bir parçasını... Herhangi bir şeyden bir parçacık ama daima küçük bir parçacık alıyorsun ve büyüklük denen şey insanda neredeyse acıma hissi uyandıran bir yanılsamaya dönüşüyor.

Ve kanepe.

O daha zile dokunmadan María kapıyı açıyor. Bazen iki incecik damarın akvaryumdaki gibi yarıp geçtiği bembeyaz yanağını ona uzatıyor, Raimundo onu öpüyor ve yanağın o denli yumuşak ve pürüzsüz olmadığını fark ediyor, o ki yanaklardan pek anlamaz ve onları sadece sinemada –kaz ciğerini fazla kaçırdığı zamanlarda uyuklayarak– sayar, bir an için başka bir yanağı öptüğü hissine kapılıyor. María onu dikkatlice ve endişeli bir ifadeyle süzüyor.

"Diğer günlerden daha geç geldin, saat sekizi yirmi geçiyor."

"Tramvay. Sanırım Once'de uzun süre bekledi."

"Ah! Ninemiz endişelendi."

"Ah!"

Arkasında kapının kapanma sesini duyuyor, şemsiyesini ve şapkasını koridordaki askıya asıyor, masayı hazırlamayı bitirmek üzere olan annesinin ve ninesinin bulunduğu yemek odasına gidiyor. Elbisesi gözle görünür derecede eskimiş olan (ona bir şey söylemiyor ve bunu daha önce fark etmemiş olmasının tek sebebi dalgınlık) annesine yaklaşıyor ve onu öpüyor. Ne tatlı bir huzur! Alışkanlığın arzuladığı ve beklediğiyle birebir örtüşen bir duygu. Birazcık pütürlü bir yanak (çünkü annesi yanaklarındaki tüyleri alıyor, bu doğal bir şey), şeftali tadı ve belli belirsiz bir mektup ve pembe kurdele kokusu. Öylesine yalnız ki elbise... Ama havada sallanan parmağın neşeli tehdidi onu ninesinin yanına kadar götürüyor, el-

lerini kırılgan omuzlara dayıyor –peki ama, ellerinin ölçülü ağırlığına direndiklerini ve onu yumuşattıklarını hissetmeyecek denli mi kırılganlar?– ve onu, incecik bir kumaşı andıran derisinin, miadını doldurmuş, tasavvur edilemez bir kemiği yarım yamalak koruyabildiği kül rengi, narin alnından öpüyor.

"Benim için endişelendin mi? Sadece beş dakika geciktim."

"Hayır, endişelenmedim, otobüs gecikmiştir diye düşündüm."

Raimundo gidip yerine oturuyor ve dirseklerini masaya dayıyor. Her zaman yaptığı gibi ellerini yıkamak aklına gelmiyor; profilaksi konusunu sabitfikir haline getiren ve tramvaylardaki tutma yerlerinden mikrop bulaştığını düşünen María'nın da bunu ona hatırlatmamış olması tuhaf. Ninesinin otobüsle tramvayı karıştırdığını fark ediyor, o asla otobüse binmez bunu artık bilmeleri gerekirdi. Belki de ninesi otobüs diye duymuştur, ama onun kullandığı 97 numaralı tramvay.

Aslında söz konusu olan belki de aynı tablodur ve avizenin ışığı, camında tuhaf yansımalara sebep olarak bu gece onun dudaklarını daha etli ve yeşilimtırak gösteriyordur. Horacio Amca'nın resmi kanepeden bakınca çok net bir görünüme sahip ama Raimundo şu dudakları ve açık bir mendil gibi sarkan şu eli daha önce gördüğünü hatırlamıyor, çünkü gerçekte Horacio Amca'nın tablosunda eller ceplerde; sadece çalışma odasındaki avizenin farklı bir yansıması o beyaz eli ve o neredeyse yeşil dudakları gösteriyor, üstelik tablonun tüm havası bir kadına ait, Horacio Amca'ya değil.

BBC'de *Atalaya* yorumları. María'nın kanepenin arkasından uzattığı kahvenin ağzı hafifçe yakan sıcaklığına bu yorumlardan daha iyi eşlik edecek bir şey olamaz. Raimundo kahveyi teşekkür ederek alıyor, ayakları kürk-

lü terliklerin içinde rahat rahat dolaşırken tüm benliğini rahat ve terk edilmiş hissediyor, ama sanki bu his sanki diğer gecelere, evin diğer gecelerine nazaran biraz daha az. Birisi mutfakta, annesinin bulaşıkları kurularken söylediği şarkıyı söylüyor. Aynı şarkı –"Rosas de Picardía" [Picardie'nin Gülleri], nadiren de "Caminito" [Patika]– ve aynı annesinin söyleyiş biçimi, sadece ses daha kısık ve daha boğuk, akşamüstü meydana bakmak için balkona çıkınca biraz üşütmüş olmalı.

"Git anneme söyle bir aspirin alsın, boğazına da bir şey sarsın."

"Ama onun bir şeyi yok ki," diye homurdanıyor alçak koltukta gazete okumakta olan María. "Lucas Amca öğleden sonra buradaydı ve onu muhteşem buldu."

Fincanı tabağına koyuyor ve yavaşça kız kardeşine bakıyor. Şaka yapıyor olmalı, zira annelerinin bütün kardeşleri çoktan ölmüş. Şimdi gazetenin ardına saklanıyor; en iyisi şakayı sürdürüp onu kurnazca alt etmek.

"Keşke Lucas Amca doktor olsaydı. O zaman söylediğinin bir değeri olurdu."

"Doktor değil ama çok şey biliyor," diyor María'nın dingin sesi ve Raimundo'ya María'nınkilerden daha büyük görünen elleri gazetenin sayfalarını yavaşça çeviriyor.

"Bana sesi biraz kısılmış gibi geliyor. Peki ya ninem, daha yatmadı mı?"

"O geç yatar, biliyorsun. Daha bir sürü şey örecek."

Şaka devam ediyor ve Raimundo, çok eğleniyormuş görünen María'nın eğlencesini bozmanın çok zarif bir davranış olmayacağını anlıyor. Tıpkı çocukken oynadıkları ve kendilerini büyümüş, evlenmiş, çoluk çocuk sahibi olmuş ve önemli görevler üstlenmiş olarak hayal ettikleri oyunlar gibi. Birbirlerine her gün evleri, kanları, kocaları, çocukları Raulito ve Marucha'nın sağlıklarıyla ilgili sorular soruyorlardı... Ta ki bir gün kavga edene ya da unut-

kanlık onları sorunsuz bir çocukluğa geri götürene dek. Eski çocukluk eğlencelerinin María'da böyle yeniden canlanması tuhaf –hatta biraz üzüntü verici– bir şey; sanki ninemiz örgü örmeyi bilirmiş gibi. Şimdi kapıya bakıyor ve bir şey bekliyormuş gibi görünüyor. Acayip kız, birden toplanmış saçını açıp tarıyor ve havalandırıyor; bu arada kapı zili evde kapı zilinin asla çalmadığı bir saatte çalıyor.

"Bu münasebetsiz de kim?" diye mırıldanıyor Raimundo.

María çoktan kalkıp kapının yanına gitti ve şimdi Raimundo'ya bakmak için kafasını çeviriyor.

"Tanrım, ne kadar acayipsin! Kim olacak, kapıcı kadın tabii ki."

Bu o kadar da tabii bir şey değil, çünkü kapıcı kadının bu saatte yukarı çıktığı hiç görülmedi. María birkaç tane mektup ve mektup kutusunun anahtarını alıyor, kapıyı kayıtsızca kapatıyor ve lambaya doğru, neredeyse elleriyle Raimundo'nun kafasına dokunacak denli eğilerek mektuplara tek tek bakıyor.

"Hepsi anneme," diyor hayal kırıklığına uğramış bir şekilde. "Bebe bana yazmadı... Ama benim mektubumu bekliyor, beklesin bakalım."

Annenin elbisesi, tam o çalışma odasına girdiği sırada üzerinden çıkarmaya başladığı bir mutfak önlüğünün altında kısmen kayboluyor. Elleri sıcak sudan ötürü kızarmış, mutlu ve yorgun bir şekilde gülümsüyor. Mektup tomarını alıyor ve derin bir cebin içinde kaybediyor; cebin etrafındaki pembe danteli Raimundo çok güzel buluyor ama bir cep için uygun olmadığını düşünüyor; ceple yer değiştirmiş bir yaka gibi duruyor. Peki ya yaka? Çok basit, kumaş dümdüz bitiyor, sadece biraz büzgülü bir şerit var. Kendi kendine María'nın kime Bebe dediğini sormakta olan Raimundo, annesinin elbiselerden anladığını düşünüyor ve yanından geçerken ona gülümsüyor.

"Yorgun musun?" diye soruyor annesi.

"Yo, her zamanki gibi. Bu gece ilginç haberler yok."

"Müzik dinleyelim."

"Tamam."

İstasyon düğmesini çeviriyor, bekliyor, seçiyor, değiştiriyor. Annesi nerede? María nereye gitti? Sadece ninesi yavaşça oradan geçiyor –Doktor Ríos'un talimatları doğrultusunda çoktan uyumuş olması gereken ninesi– koltuğa doğru eğiliyor ve dikkatlice onu inceliyor.

"Mesai saatlerin çok uzun, evladım. Yüzünden belli oluyor."

"Her zamanki mesai saatlerim, nine."

"Evet, ama çok uzun. Bu çalan müzik de neyin nesi?"

"Bilmiyorum, galiba New York'tan; bir caz parçası. İstersen değiştireyim."

"Hayır, çok sevdim; orkestra bir harika."

Alışkanlık, diye düşünüyor Raimundo. Bir gün öncesine –hatta o saate– kadar iğrenç, köpeklerin müziği, cehennem azabı gibi gelen şeyi eski kuşaklar bile en sonunda kabulleniyorlar. Ninesinin dinçliği onu öylesine şaşırtıyor ki, şu anda dünyaları verseler gidip yatmasını söyleyerek ona işkence edemez; eğer bu gece içinden geldiği gibi davranmaya karar verdiyse bu sıhhatinin iyi, zihninin de açık olduğunun işaretidir. Koltuğun kenarında asılı duran bir torbaya doğru eğildiğini ve oradan siyah örgüyü, şişleri çıkardığını, onlara işi bilen birinin derin ve dikkatli bakışıyla baktığını görünce içinden bir yorum yapmak dahi gelmiyor. Bunda şaşıracak ne var? Evin âdetleri o farkına bile varmadan değişiyor; onca saat ofis mesaisi, gece gündüz kafasını meşgul eden muhasebe sorunları derken... Kendini aile fertlerinden uzaklaşmış hissediyor, tam bir robot gibi akşam eve gelirken, terliklerini giyip BBC dinlerken ve kanepede uyurken haftalar geçmiş olmalı diye düşünüyor. Bu arada annesi elbiseyi kesmiş, María, Be-

be'yle arkadaşlık kurmuş ve nine örgü örmeyi öğrenmişti. Bunda şaşıracak ne var? Onlardan böylesine uzaklaşmış, olması gereken kişiden böylesine farklı biri olmuş, böylesine kötü bir evlat ve kötü bir kardeş gibi davranmıştı hepsi bu. Hayatta bu tür şeyler oluyor ve Devlet Demir Yolları'ndaki bir ofis işi küçümsenebilecek bir şey değil. Netice itibarıyla, nasıl ki herkesin onun iradesine bağlı olması diye bir şey mümkün değilse, evdeki herhangi bir değişiklik de onu kişisel olarak etkilemek zorunda değil. Kaldı ki bütün bu değişiklikler basit ayrıntılardan ibaret: avizenin ışığında Horacio Amca'nın resmini farklı gösteren bir değişiklik, kız kardeşinin bir arkadaşı, gecenin bu saatinde mektup getiren kapıcı kadın, annesinin tuhaf cebi, daha önceki şu sıska ve kırılgan omuzlarından eser kalmayan dinçleşmiş ninesi. Bir evde sürekli olarak yaşanıp duran şeyler, ayrıntılar.

"Lucía," diyor annesinin sesi (evet, kısılmış) yatak odasından.

"Geliyorum, anne," diye cevap veriyor María'nın bildik sesi.

Nihayet düşünmek istemeyi bıraktı –hepsi çoktan uyumuştu– ve o da gidip yatağına yattı. Odasının ışığını seviyordu; evin geri kalanından daha yumuşak ışık, rakam sütunlarına bakmaktan yorulan gözlerine iyi geliyordu. Bedeni pijamanın içine neredeyse farkına varmadığı mekanik hareketlerle girdi, yatağa sırtüstü uzandı ve ışığı kapattı.

Onları görmek istememişti. Yanına gittiklerinde ve kanepeye eğilerek iyi geceler dilediklerinde, belli belirsiz bir çaresizlik duygusuyla gözlerini kapattı ve üç öpücüğü, üç iyi geceler dileğini ve kendi odalarına doğru uzaklaşan üçünün adımlarının sesini kabul etti. Sonra radyoyu kapattı ve düşünmek istedi; şimdiyse yatıyordu ve düşün-

mek istemiyordu. Her iki an arasında bir şeyi anlar gibi oldu ki bu hiçbir şey anlamadığıydı; sadece en aptalca düşünceleri net bir şekilde anlıyordu. Mesela: "Bu apartmandaki bütün daireler tıpatıp aynı olduğu için, belki de ben..." Düşüncesinin sonunu dahi getiremedi. Aynı şekilde, daha az aptalca olan şununkini de: "Sakın bende o şey başlamış olma?.." Ve ardından, alışıldık davranış biçiminin bir özeti olarak: "Belki de yarın..." İşte bu yüzden gidip yatmıştı; uykunun araya girebileceğini ve yolunda gitmeyen bir şeylerin onun algılamak istemediği bir biçimde hareket ettikleri bu döngüyü kapatabileceğini ummuştu. Yarın sabah her şey yerli yerine oturmuş olacaktı. Yarınla birlikte her şey yeniden düzelecekti.

Muhtemelen uyudu, ama Raimundo, yarı uyanıkken aklından geçen düşüncelerin anısıyla rüyaları birbirinden ayırmakta zorlanıyordu. Belki de gecenin bir saatinde yataktan kalkmış (ama bunu çok daha sonra, Ulusal Posta ve Telgraf'ın ofisinde kendisine verdikleri büyük deftere bir anlaşmayı beceriksizce kopya ederken düşündü) ve nedenini tam olarak bilmeden ama bunun gerekliliğinden ve eğer yapmazsa uyku tutmayacağından emin bir biçimde evin içinde dolaşmıştı. Önce çalışma odasına gitti ve dipteki duvarın alacakaranlığı arasında Horacio Amca'nın resmine bakmak için ışığı yaktı. Onu değiştirmişlerdi, şimdi orada, ellerini aşağıya sarkıtmış ve ince dudakları ressamın kaprisiyle yeşile çalan bir kadın duruyordu. María'nın, Horacio Amca'nın resminden pek hoşlanmadığını ve bir keresinde duvardan indirmekten bahsettiğini hatırladı. Ama karşısındaki bu kötücül ve sert kadının kim olduğunu bilmiyordu; bu kadın aileden biri değildi.

Ninenin odasından yoğun bir nefes alış sesi geliyordu. Kim bilir Raimundo oraya kadar gitti mi gitmedi mi, ama o kendisini odaya girerken ve yastığın üzerindeki,

bir nümismatik kadifesinin üzerindeki sikkenin profilini andıran suratı –çalışma odasından yansıyan zayıf ışıkta– seyrederken görüyordu. Yastığın üzerinde uzun belikler duruyordu; uzun ve siyah belikler. Suratın profili karanlıkta kalıyordu ve Raimundo'nun nineyi tanıyabilmesi ancak o tarafa çok fazla eğilmesiyle mümkün olabilirdi. Ama siyah belikler, güçlü sırtın kütlesi, ayrıca nefes alışın gürültüsü. Muhtemelen oradan yemek odasına döndü ya da aynı odada uyuyan María ve annesinin nefes alışlarını dinlemek için bir süre orada kaldı. İçeri girmedi, artık başka bir odaya giremezdi, o anda kendi odasına dönmesi, kapıyı kapatması –hiç kullanılmamaktan pas tutmuş– sürgüyü çekmesi, kendini sırtüstü yatağa atması ve ışığı söndürmesi bile zordu. Kim bilir evin içinde bu kadar dolaştı mı; insan bazen rüyasında evin içinde dolaştığını görür, ama gerçekte tek yaptığı korkunç bir iç sıkıntısı altında birden hıçkırıklara kapılarak yatakta dönüp durmak, isimler tekrarlamak, suratlar görmek, boyutları hesaplamaktır ve Bebe'den hâlâ mektup yoktur.

Sabahleyin kapının kolu zorlanıyor ve Raimundo gece sürgüyü çektiğini ve bu sersemliği yapmasına María'nın bitmek bilmez şakalarının sebep olduğunu hatırlayarak yataktan doğruluyor. Üzerinde pijaması olduğu için hemen yataktan atlıyor ve kapıyı açmaya koşuyor. Lucia elinde kahvaltı tepsisiyle ona gülümseyerek içeri giriyor ve yatağın ayakucuna oturuyor; sürgüyü çekmiş olmasına şaşırmış gibi görünmüyor ve onun şaşırmamasına Raimundo da pek şaşırmıyor.

"Senin çoktan kalktığını zannediyordum. Uyanamamışsın, işe geç kalacaksın."

"Saat on ikiye daha çok var..."

"Ama senin mesain onda başlıyor..." diyor Lucia ona biraz şaşkınlıkla bakarak. Lucía uzun boylu, sapsarı saçlı

bir genç kız ve esmer teni, bütün sarışınları olduğu gibi onu da muhteşem gösteriyor. Sütlü kahveyi karıştırıyor, şekeri kapatıyor ve odadan çıkıyor. Raimundo onun beyaz eteğine, bluzun körpe göğüslerin üzerindeki hafif çıkıntısına, sabah telaşıyla yapılmış saç topuzuna bakıyor. Sürgüyü çekmekle iyi mi yaptı? Aklına bundan başka bir şey gelmiyor ama bunun belki de çok şey olduğunu düşünüyor. Tam o sırada Lucía tekrar beliriyor ve dostça bir tebessümle kapıdan bir mektup uzatıp gidiyor. Senyor Jorge Romero, sokak ve kapı numarası. İsim hariç hepsi doğru, kaldı ki isim de doğru olmalı çünkü Lucía mektubu getirdi ve suratında bir gülücükle ona uzattı. Düşünülebileceğinden daha az saçma bir durum, sadece Raimundo Velloz yerine Jorge Romero; zarfın içinde bir dans partisi daveti ve C.D.den çok içten selamlar var.

Şimdi omuzlarında, dilinin altında, ensesinde ağırlık gibi bir şey hissediyor; sanki ayakkabılarını bağlama işi bir türlü bitmeyecekmiş ve kravatı bağlamak hiçbir anlamı olmayan çok uzun bir görevmiş duygusuna kapılıyor.

"Jorge, geç kalacaksın!"

Annesi – sesi gerçekten kısılmış. Geç kalacaksın, Jorge. On ikiye kadar daha çok... Şimdi hemen çıkmak, gerçek haline, muhasebe bölümüne, dün yarım kalan formu doldurmaya geri dönmek en iyisi. Kahve, bir sigara, form, yekpare evren. En iyisi hoşça kalın demeden gitmek. Hemen gitmek ve hoşça kalın demeden.

Kimseye belli etmeden çalışma odasına kadar geliyor ve çalışma odasına hep dipteki koridordan girdiğini unutarak sağ taraftaki kapıdan giriyor. Ama neticede aynı şey, şu anda nereden girdiği umurunda değil ve kayıtsızlığı o denli büyük ki, onun kendisinden esirgediği bakışı ona atıyormuş gibi duran kadının tablosuna dönüp bakmıyor bile. Kapıya iki metre mesafedeyken zil çalıyor. Ne yapacağını bilmiyor, Luisa elinde toz alma

püskülüyle mutfaktan çıkmış koşarak geliyor ve yüzünde bir mutluluk tebessümüyle onu hafifçe kenara itiyor.

"Çekil yolumdan, Jorge canavarı!"

Kenara çekiliyor ve kapının açıldığını görüyor. Neredeyse hiç şaşırmadan, María'nın sokak kıyafetiyle karşısında durduğunu ve Luisa onun elini sıkıp içeri buyur ederken kendisine baktığını fark ediyor.

"Nihayet evin erkeğini tanıyacaksınız! Bunu bugün geç kalmış olmasına borçluyuz... Kardeşim Jorge, Senyora María Velloz, Fransızca öğretmenim, biliyorsun ki..."

Kadın, tanışmanın gerektirdiği mekanik bir hareketle elini uzatıyor. Raimundo bir an bekliyor, olması gereken şeyin olması için bekliyor, ama kız kardeşinin eli hâlâ havada durduğu ve hiçbir şey olmadığı için sağ elini uzatıyor ve bunu yapmak ona düşünebileceğinden çok daha kolay geliyor. Aniden her şey yolundaymış gibi görünüyor, onun kız kardeşi María olduğunu haykırmak sersemce bir hareket olacaktı... Sadece az kalsın bunu söyleyeceğini düşünüyor; bunu düşünüyor ama hissetmiyor. Hiçbir şekilde hissetmiyor, sadece insanın aklından geçen onca düşünceden biri işte. Kaldı ki, düşünüp düşünmediğini kim biliyor ki? Aksine, içinde doğan bir şey onu rahatlatıyor ve Senyora María Velloz'la tanıştırılmış olmaktan ötürü onu neşelendiriyor. Eğer insan birisini tanımıyorsa, onunla tanıştırılması doğru bir şeydir.

1945

IV

UZAKTAKİ AYNA

I feel like one who smiles, and turning shall remark,
*suddenly, his expression in a glass.**

T.S. ELIOT

Lakin onları her seferinde vazgeçirmeyi başardım. Hepsi iyi insanlar ve beni yalnızlık içindeki hayatımdan çekip çıkarmak, sinemalara ve kafelere götürmek, şehir merkezindeki meydanda benimle birlikte sayısız tur atmak istediler. Ama benim –gülümseyen bir "hayır" ile suskunluk arasında gidip gelen– geri çevirmelerim onların bu taleplerinin sonunu getirdi ve dört yıldan beri burada, Chivilcoy şehrinin tam merkezinde, sessiz ve gözden uzak bir varoluş yaşıyorum. İşte bu yüzden, 15 Haziran'da yaşanan olay, onda sadece –Chivilcoy'a özgü demeye bin şahit ister– hayatımın onlara sezdirdiği bir monomanyak nevrozun ilk tezahürünü görecek olan hemşerilerim tarafından himmetle dinlenecek. Belki de haklılar; ben sadece anlatmakla yetineceğim. Burada anlatacaklarım, benim anlayışımın ancak dışarıdan bakarak

* Kendimi gülümseyen ve aniden dönüp aynada kendi yüz ifadesine bakan biri gibi hissediyorum. (Ç.N.)

idrak edebildiği kimi olaylara dikkat çekmek suretiyle, geçmişi olduğu gibi aktarma biçimi. Dahası, bunu inkâr etmek aptalca olur, güzel bir öykü var ortada.

Chivilcoy'da sürdürmekte olduğum, benim anlayışıma göre bir araştırma hayatı (buranın sakinlerine göreyse inziva). Sabahları Öğretmen Enstitüsü'nde verdiğim dersler öğlene ya da biraz daha geç bir saate kadar sürüyor; işim bitince daima aynı yolu izleyerek Donya Micaela'nın pansiyonuna dönüyor, birkaç banka memuruyla birlikte öğle yemeğimi yiyor ve hemen odama çekiliyorum. Orada, iki geniş pencereden giren güneş tarafından aydınlatılarak saat üç buçuğa kadar derslerimi hazırlıyor ve o andan itibaren kendimi tüm zamanımın mutlak efendisi olarak addediyorum. Başka bir deyişle, canımın istediğini araştırabiliyorum; mesela Luther'in İncil'ini açıyorum, iki saat boyunca adım adım Almancaya giriş yapıyorum ve Cipriano de Valera versiyonu İncil'imin yardımına başvurmadan bir bölümün tamamını okumayı başardığımda çok mutlu oluyorum. Birden bu işi bırakıyorum (ilginin hassas sınırları var ve onlara ulaştığımda, artık aklımı veremediğimi hissettiğim anda hiç zorlamıyorum), ocağa su koyarken Radio El Mundo'nun akşamüstü bültenini dinliyor ve uzun zamandan beri bana eşlik eden küçük emaye kupama mate çayımı titizlikle dolduruyorum. Bütün bunlar benim için, öğrencilerimin lisanıyla söyleyecek olursak, bir "teneffüs" teşkil ediyor; matenin keyfini çıkarır çıkarmaz içten bir zevkle başka bir okumaya dalıyorum. Tercihlerim zaman içinde değişiyor: 1939'da Sigmund Freud'un bütün eserleri ilgimin odağı oldular; 1940'ta İngiliz ve Amerikan romanları, Éluard'ın ve Saint-John Perse'in şiirleri; 1941'de, Lewis Carroll (derinlemesine bir biçimde), Kafka ve Vicente Fatone'nin Hint kültürü hakkındaki bazı kitapları; 1942'de, Francis Carco'nun özellikle argoyu mü-

kemmelleştirme niyetiyle kotarılmış on iki romanının haricinde, J.B. Bury'nin Yunanistan tarihi, Thomas de Quincey'nin bütün eserleri ve Sandro Botticelli hakkında ciddi bir bibliyografi; son olarak, içinde bulunduğumuz yıl, Louis Untermeyer'in Angloamerikan modern şiir antolojisi, John Addington Symonds'un Romalı Caesar'lar ve –absürd zevk– Ammianus Marcellinus, serinin isim babası kahramandan en son cilde kadar Romalı Caesar'lar dizisinin tamamını birbirine paralel olarak inceliyorum. Bu çalışma için Tacitus'un, Suetonius'un, Augustan History yazarlarının ve Marcellinus'un eserlerini –okulun kadın kütüphanecisinin nazik onayıyla– yanımda getiriyorum. Bu öyküyü kaleme alma sürecinde Probus'a kadar bütün imparatorların hayatlarını ayrıntılı bir biçimde öğrendiğimi söyleyebilirim; odamın duvarına büyük bir karton yapıştırdım ve o Romalıların isimlerini ve hüküm sürdükleri tarihleri birer birer not ediyorum. Bu eğlenceliden ziyade hatırlatıcı ve temizlik yapmak için odama her geldiklerinde Donya Micaela'nın kızlarında şaşırtıcı bakışlara yol açan (bunu neşeyle fark ettim) bir yöntem.

"*And such is our life.*"* İçinde yaşadığım ortam hakkında tam bir fikir vermek için, geriye kalan az sayıdaki unsuru da ekleyeceğim: Bunaltıcı miktarda şiir (neredeyse hepsi benim, of!), *Noticias Gráficas*'ın beşinci baskısı, BBC ve KGEI (San Francisco) programları gibi gece eğlenceleri, bir şişe Mountain Cream marka viski, bir çakıyı üzerine ustalıkla fırlattığım kartondan bir hedef tahtası (onunla kendi kendime büyük ödüllü yarışmalar düzenliyor ama hiçbirini kazanamıyorum); bir önceki maddedekiyle aynı özensizlikle analiz edilmiş Gauguin, Van Gogh ve Giotto röprodüksiyonları. Ve yerel firma

1. (İng.) Hayatımız işte böyle bir şey. (Ç.N.)

açıklanamaz bir hata yapar da, bir René Clair, Walt Disney, Marcel Carné filmi getirirse, nadiren sinemaya gitmeler. Ara sıra uğrayıp yabaniliğim karşısında her seferinde şaşkınlık yaşayan bir öğretmeni ve beni şefkatli bir danışman ya da olası ama sonsuza dek ertelenebilir bir dost olarak gören bazı eski öğrencilerimi saymazsak ziyaretime gelen kimse yok.

Öykümün şu âna kadar bir günlüğün dıştan görünümünü benimsediğinin –ki bu geleceğin biyograflarına *comptes rendues** sağlamanın zarif bir biçimidir– farkındayım, ama 15 Haziran günü öğleden sonra hissettiğim o tuhaf kapalı kalma duygusu karşısında olası okurun, tıpkı benim yaptığım gibi, şaşkınlık yaşaması için bu gerekliydi. Adına klostrofobi dedikleri bir hastalık var; ben ona karşı bağışıklığım olduğunu sanıyordum, oysaki benim bağışıklığım onun tam zıddına karşıymış. Ne yaparsam yapayım okuduğum şeyle bütünleşemiyor, *Apostelgeschichte*'nin onuncu bölümünde Cornelius'un Petrus'u neden çağırdığını tam olarak anlayamıyordum. İçimdeki bir boşluğa, kitabı kapatıp kendimi sokağa, odamın dışında bir yere atmaya yönelik aniden bastıran bir arzuya karşı mücadele ederek zorlukla ilerledim. Zihnin bizzat zihne karşı verdiği bu çok çetin savaşta çarpışıyor ve Lutherci metinle devam etmekte zorlanıyordum –bunu anlamak imkânsız, oysaki o kadar basit ki: *"Darum habe ich mich nicht geweigert zu kommen..."* X, 29– ve karşıma biraz daha zor bir bölüm çıkınca şapkamı elime aldım ve çok uzun zamandan beri ilk kez odamı terk edip şehrin güneşli sokaklarında dolaşmaya çıktım.

Amaçsızca yürümek benimki gibi düzen ve verimliliği seven biri için en az keyif veren şeylerden biri. Buna

* (Fr.) Raporlar, tutanaklar. (Ç.N.)

karşılık güneş yumuşacık parmaklarıyla ensemi okşuyordu ve kuşlarla dolu bir gökyüzü, güzel bir ortam ve belki de saat dörtteki bu kör edici ışıkta gözlerimi kırpıştırıp durmama şaşırmış, bana gülümseyerek bakan güzel kızlar vardı. Verandaları ve evleri seyrederek bildiğim sokaklarda yürüdüm; iç huzurum geri geliyordu ama bende, artık birçok sokak ötede bulunan odama geri dönme arzusu uyandırmıyordu. Vücudum –yazları plajlarda defalarca keyfini çıkardığım– o güneşin altında erime, mavi gökyüzüne karışma ve sadece uçucu, göksel, rahat hissetmenin gücünü muhafaza ederek bedensiz hale geri dönme duygusunu, o olağanüstü duyguyu yeniden tadıyordu. Yaz tatili onca zamandır sırtımda bir yüktü! Buna karşılık o sonbahar akşamüstü benim için bir teselli, hatta neredeyse bir vaatti ve sokağa çıktığım, kendimi şeytana teslim ettiğim ve böylece o kutsal metinlerden koptuğum için benliğimde uçarı bir sevinç hissettim.

Carlos Pellegrini ve Rivadavia caddelerinin kesiştiği, Banco de la Provincia binasının yükseldiği köşeye varınca her şey değişti. Túpac Amaru hali ne demektir bilir misiniz? Hani ruh ve beden birbirinden ayrılır, insan aynı anda hem bir şeyi yapmak ister hem de istemez, sağa giderken eşzamanlı olarak sola gitmek ister ya, işte o. Böylece, bankanın köşesinde, ben keyifli bir şekilde meydana, Chivilcoy'un geniş ve güzel meydanına doğru devam etmeyi planlıyordum ki, biraz önce Cornelius ve Petrus'tan kopmama neden olan o tuhaf çekim şimdi beni karşı konulmaz bir biçimde, meydandan giderek uzaklaşan Rivadavia Caddesi'ne yönlendirdi. Ve güneş tarafından terk edilmiş, ağaçları ve meydandaki o son derece davetkâr bankı arkamda bırakarak güneş tarafından terk edilmiş o karanlık sokakta devam etmek zorunda kaldım. Bir an için karşı koymak istedim ama beni yönlendiren güç tüm direncimi yok ediyordu; sanırım omuzlarımı silktim (ka-

dın arkadaşlarımın haklı olarak hep serzenişte bulundukları bir hareket) ve kendimi olayların akışına bırakırken akşamüstünün ılık havasını yeniden hissediyor ve verandaların nasıl birdenbire ince bir eflatunla boyanmaya başladıklarını uzaktan görüyordum...

"Şuna bak, Donya Emilia'nın evi. Girip merhaba desem mi?" Zira Donya Emilia benim Chivilcoy'daki az sayıdaki kadın arkadaşımdan biri. Okulda dil dersleri veriyor, annelik duygularının diğer tüm geçici tutkuların önüne geçtiği bir yaşta ve beni, belki de doğal sempatikliğimden ötürü, çok seviyor; bir keresinde bana evini gösterip bir çay içmeye davet etmişti, ama o gün teklifini geri çevirmiştim. Ama bu akşamüstü... Ne yapacağımı bir kez daha düşünürken elim çoktan zile basmıştı; ikinci avludan gelen keskin ve şiddetli zil sesini işittiğim sırada, holün ortasında durmuş bu münasebetsiz ziyaretimi doğrulamak için Donya Emilia'ya ne söyleyeceğime kafa yormaktaydım. Ona bir Túpac Amaru sendromu yaşadığımı söylemeyi düşündüm... İmkânsız. Yegâne çözüm o bildik bahaneydi: Buradan geçiyordum da, birden aklıma geldi, vs. Bu arada beklemeye devam ediyordum, ama kimse gelmedi.

Evin her tarafından, ön verandadan bile duyuluyor olması gereken zile bir kez daha bastım. Sonra, öyle beklerken, korkunç bir şey yaptım: Holden çok rahat adımlarla ilerledim ve sanki kendi evime girer gibi oturma odasına daldım.

Sanki...

Ama burası benim evimdi. Bunu neredeyse hiç şaşırmadan, sadece saçımın kökünde küçük bir sızıyla sezdim. Oturma odası tıpkı Donya Micaela'nınki gibi döşenmişti; soldaki, hiç kuşkusuz, bir odaya açılan kapıysa benim kapımdı ve benim odama açılıyordu.

Oradan aniden kaçmam gerekebilir diye, özgür ira-

demden geriye kalan küçük bir kısmı kendime saklayarak kapının önünde kalakaldım; işte tam o sırada odanın içinden öksürüldüğünü duydum.

Zille yaşadığımın aynısı oldu; elim irademden önce davrandı. Son derece tanıdık kapı kolu baskıya boyun eğdi ve içeri girmeyi başardım. Ama burası herhangi bir oda değil, benim çalışma odamdı. Tamamıyla ve kesinlikle benim çalışma odam. Öylesine tam ve kesin ki, eksiksiz bir fikir vermesi için, ben masamda oturmuş ahşap rahlesinde duran Luther'in İncil'ini okuyordum. Üzerimde mavi çizgili eski robdöşambr ve annemin bana o sonbaharda hediye ettiği kürklü terlikler olan ben.

O sırada düşünmeyi başardığım şeyi, edebî ve biraz savunmacı özelliğine rağmen tüm içtenliğimle itiraf edeceğim. "Aman Tanrım, bu 'LE HORLA'.* Şimdi onunla sohbet etmemiz falan gerekecek." Ve bu düşünceyle birlikte aktif rolümü sonlandırdım; o andan itibaren kapının yanında dikilen hareketsiz bir şeye, gündelik bir sahnenin gelişiminin tanığına, dikkatli ve aşırı korkudan korkmayan izleyiciye dönüştüm.

Kendimi Pfohl sözlüğüne başvururken gördüm ve kendi sesim (plaklardaki gibi değişmişti) görkemli bir şekilde İncil'in dizelerini şakıdı. Cornelius Almanca dilinde Petrus'u çağırıyordu ve beriki, gastronomik bir görüntünün ardından, Tanrı'nın ismini anarak onun davetine icabet ediyordu; Donya Micaela'nın evindeki odamdan çıkarken belirsiz kalan bütün bu şeyler şimdi hiç kesilmeden akıp gidiyordu. Birden kitabı bırakıp radyoyu açtığımı gördüm; onu yanıma koydum, çaydanlığın altını yaktım ve radyoda bir İnka şarkısı çalmaya başlayınca ona keyifli bir şekilde ıslıkla eşlik ettim ve Kuzeyli doğaçlama

* Guy de Maupassant'ın Türkçede bazen özgün adıyla bazen de "Saplantı" ismiyle yayımlanmış öyküsü. (Ç.N.)

modülasyona oldukça güzel ayak uydurdum. Bütün bunları odadaki kendi varlığımı fark etmeden, kendime tek bir bakış atmadan –Tanrı'ya şükürler olsun ki 'LE HORLA' değildi– tamamıyla tatlı mate ayinine ve müziğe dalmış bir halde yaptım; ya da insanın bir aynanın önünden geçerken kendi yansımasına bakarkenki kayıtsızlığıyla yaptım. Liberator bombardıman uçaklarının Pantelleria Adası'nı dümdüz ettiğini, Kral George'un Afrika'da olduğunu ve onu fark eden askerlerin ona hitaben "For He's a Jolly Good Fellow" [Yaman Adamdır O] şarkısını söylediklerini ve General Pedro Pablo Ramírez'in zaruri ihtiyaç maddelerinde spekülasyona müsaade etmeyeceklerini dinlemek zorunda kaldım. Neredeyse hava kararmıştı, ışığı yaktım; koltuğu masanın yanına çektim, Symonds'un *Renaissance in Italy* [İtalya'da Rönesans] adlı eserinin ilk cildini buldum, orasında burasında gülümseyerek, notlar alarak, yazarın fikirlerine bazen coşkuyla karşı çıkıp bazen açık bir memnuniyetle benimseyerek okumaya koyuldum. Ve birden –çünkü o saatlerde genellikle mesanemin şiştiğini hissederim– kitabı masanın üzerine bıraktım, benim bulunduğum tarafa doğru geldim ve odadan çıktım. Aktör sahneyi terk ediyordu; seyirci de aynı şeyi yapma cesaretini kendinde buldu, ama o sokağa yöneldi ve aniden bilincine vardığı bu şoke edici, imkânsız durumdan ötürü çılgın gibiydi.

En sonunda evime döndüm (bunun ne kadar zor anlaşılır bir çağrışım barındırdığını bir tek ben biliyorum). Akşam yemeği saatiydi ve iyi kalpli ev sahibeme gidip o gece ızgara kaburgasından ve taze marulundan mahrum kalacağımı haber vermek istedim. Donya Micaela beni titizlikle inceledi ve ardından çok solgun göründüğümü söyledi.

"Dışarısı çok soğuk," dedim beyhude bir şekilde. "Hemen gidip yatacağım. Yarın görüşürüz."

Avluyu geçerken, kızlardan biri dışarıda nemli bir sıcak olduğundan yakınıyordu; başımı eğdim ve odama döndüm.

Her şey her zamanki gibiydi; İncil'imi öğleden sonra bıraktığım sayfada, kalemimi ve Pfohl sözlüğümü onun yanında buldum. Onun hemen yanında yeni yeni çözümlemeye başladığım Hugo von Hofmannsthal'in şiirlerinden küçük bir cilt duruyordu. Bu benim arzuma ve alışkanlıklarıma göre düzenlenmiş gündelik, sıcak ve rahat ortamdı.

Dingince düşünmekten âciz bir şekilde Nembutal ilacı aradım, su içtim ve bir fincan ıhlamur hazırladım. Saat ona gelmişti, ama içinde bulunduğum şartlara özgü bir karanlık ve sessizliğin korkunç etkisi altında geceyi uykusuz geçireceğimden emin olduğum için bir türlü yatağa gitme kararını veremiyordum. Saatlerce yazı masamda oturduğumu ve onca şey arasında hiçbir şey düşünmeden –ki bu en korkunç düşünme biçimidir– bir çakıyla (kartona nişan alma yarışmalarında kullandığım çakı) masanın tahtasına ismimin baş harflerini kazıyışıma şaşırdığımı hatırlıyorum. Tahta parçacıklarını yerinden koparırken, G ve M harflerini beceriksizce oyarken kendi kendime bakıyordum. Sonra gün ağardı ve sabah dokuzda dersim olduğunu hatırladım; üzerimde kıyafetlerimle yatağa uzanıp bir fındık faresi gibi uyudum ve uyanınca, o hiçbir özelliği olmayan sıradan mekânın derin güzelliğine minnet duydum.

Öğleden sonra (derslerde Hollanda coğrafyası ve Diocletianus'un tetrarşisini çocuklara nasıl anlatabildiğim benim için sonsuza dek bir muamma olarak kalacak; aynı şekilde, korkarım, onlar için de), öğleden sonra be-

nim yerimdeki her insanın yapacağı şeyi yaptım: Hiç zaman kaybetmeden Donya Emilia'nın evine gittim.

İşaretparmağımı zilin üzerine koyduğum sırada bu davranışla dünkü benzeri arasında derin bir farklılık olduğunu fark ettim; şimdi soğukkanlılıkla, kendimden emin bir şekilde ve bilmeceyi (eğer söz konusu olan bir bilmece kadar basit bir şeyse) çözmeye hazır bir halde hareket ediyordum. Arkadaşıma ne diyebilirdim? Araştırmanın doğası basit bir sorgulamayı aşıyordu; Donya Emilia ve tüm Chivilcoy halkı için gerçek ve kabul edilebilir olanın, şu normal dediğimiz şeyin ötesine geçiyordu. Evden, ne şekilde davranacağım üzerine düşünmeden çıkmıştım; sadece Browning tabancamı cebime attığımı hatırlıyorum; bunu niçin yaptığımı bana açıklayacak kişi büyük iyilik yapmış olur.

Donya Emilia'nın iyi huylu fizyonomisi bana oturma odasından gülümsedi. Hangi dağda kurt ölmüştü, bu büyük bir zevkti, ben ki sürekli kayıptım; beni kendi evimmiş gibi girebileceğim (bunu söyleyince elimde olmadan gerildim) evinde görmekten o kadar mutluydu ki; kıyafeti için özür diliyordu, ama henüz çok erkendi, üstelik... Sözlerini neredeyse işitmiyordum; holü geçip oturma odasına gelince orada kendimi aradım, arkadaşımın elini sıkarken ise sola doğru bakıp o kapıyı. Ve onu elbette ki gördüm, ama benim oda kapıma hiç benzemiyordu; daha geniş ve masifti, camlarının arasında kalın makrame perdeleri ve iç panjurları vardı.

"Orası salon," dedi Donya Emilia, incelememe ve sessizliğime biraz şaşırarak. "İsterseniz oraya geçelim."

Nezaket icabı birkaç soru gevelemeyi başardım; kocası, onunla birlikte yaşayan torunları vs hakkında... Ama Donya Emilia kapıyı çoktan açmıştı ve salona ilk giren o oldu. "Şimdi beni orada görüp çığlığı patlatacak," diye düşündüm. Bir şey olmayınca ben de girdim. Duvarları

kiraz rengi baklava desenli, belli belirsiz subtropikal meyvelerle bezeli duvar kâğıdı kaplı, bir Rejans konsol, aile tabloları, bir Voltaire büstü ve daha ileride, kıvrımlı ayaklarıyla gerçekten çok güzel, büyük bir yazı masasıyla döşeli hoş bir burjuva salondu.

"Bazen burada çalışıyorum," dedi Donya Emilia bana yer gösterirken. "Ama soğuk ve keyifsiz bir yer, bu yüzden ödevleri düzeltirken ve derslerimi hazırlarken, buradan daha iyi ışık alan büyük kızımın odasını kullanıyorum. Burada torunlarım oyun oynuyor... Bir şeyleri kırmalarını engellemek için görseniz ne çaba harcıyorum!"

İçimde doğan bir mutluluk ayakkabılarımdan, bacaklarımdan yukarı doğru çıkıyor, karın boşluğumda ilerledikten sonra kalbimde ve akciğerlerimde kendini muhteşem bir biçimde dışavuruyordu. Rahatlamış bir halde içimi çekip mobilyalarla ve tablolarla ilgili bir şey söylemem gerekti, zira Donya Emilia eski fotoğrafların her birinin hangi vesileyle çekildiğini anlatmaya koyuldu. Akıcı anlatımını Lares ve Penates gibi Roma mitolojisi figürleriyle süsledi; o sırada ben kendimi, gerçeği teyit etmenin, o yaşadığımın bir fantezi, büyülenmiş birinin uydurması olduğunu ve viskiyle bromürleri bir süreliğine bırakmam, bir dinlenme kürü yapmam ve o saçma kâbuslardan kurtulmam gerektiğini anlamanın mutluluğuna kaptırmıştım. Çünkü o salonda benim odamı ve benim varlığımı hatırlatabilecek hiçbir şey yoktu; çünkü oradaki her şey bunca çılgın düşüncenin kocaman özrü gibiydi. Çünkü...

"... çünkü dün," diyordu Donya Emilia, "çiftlikteki tavşan yavrularını görmeye gittiğim için bütün gün kırdaydım. Flaman tavşanları, biliyorsunuz..."

Dün. Donya Emilia bütün gün kırdaydı. Tavşan yavrularını görmeye gitmişti. Kurtuluşun tam kıyısında buzdan bir elin beni yavaş yavaş ensemden yakaladığını ve beni aşağıya, diğer tarafa fırlattığını hissettim. İşte tam o

sırada Donya Emilia konuşmasını zayıf ve öfkeli bir çığlıkla kesti. O güzelim yazı masasına doğru çok üzgün bir biçimde bakıyordu.

"Ah şu veletler!" diye ellerini birleştirerek inledi. "Bir gün bunu mahvedeceklerini biliyordum!"

Masanın üzerine eğildim. Birisi, vakit geçirmek için masanın kenarına kesici bir aletle harfler kazımıştı. Harfler rasgele bir biçimde birleşmişlerdi ama bir G ve bir M harfi seçilebiliyordu; ustaca bir çalışmadan ziyade dalgın, ne yaptığının farkında olmayan ve elinin altındaki bir çakıyı bu iş için kullanan birinin eğlencesine benziyordu.

1943

Astronomiye Giriş

I

GEZEGENLERARASI SİMETRİ HAKKINDA

*This is very disgusting.**

Donald Duck

Faros gezegenine iner inmez Faroslular beni fiziksel, fitocoğrafik, zoocoğrafik, politik-ekonomik ortamı ve 956 adını verdikleri başkentlerinin gecelerini tanıtmaya götürdüler.

Faroslular burada olsalar onlara "böcek" derdik; yerden oldukça yüksek örümcek ayakları var (onları sert saçlara ve müzikal bir biçimde kullanıldığında lisanlarını teşkil eden bir tür flüt sesini hiç kesintisiz dışarıya yayan parlak yumrulara sahip yeşil örümcekler olarak farz edersek); gözlerinden, giyim şekillerinden, politik sistemlerinden ve erotik davranışlarından başka bir zaman bahsedeceğim. Sanırım beni çok seviyorlar; evrensel el kol hareketleriyle onlara tarihlerini ve âdetlerini öğrenme arzumdan bahsettim; inkâr edilemez bir sıcakkanlılıkla karşılandım.

956'da üç hafta kaldım; bu süre, Farosluların kültürlü

* (İng.) Bu çok iğrenç. (Ç.N.)

varlıklar olduklarını, günbatımlarını ve zekâ problemlerini çok sevdiklerini anlamama yetti. Geriye dinlerini tanımam kalmıştı ve bildiğim çok az sözcükle (onları ustaca imal ettiğim bir kemik düdükle çıkarıyordum) onlardan bu konuda bilgi talebinde bulundum. Bana tektanrıcı bir inanç sistemleri olduğunu, ruhban sınıfının henüz tüm saygınlığını yitirmediğini ve ahlaki yasanın onlara yeterince iyi olmayı emrettiğini söylediler. Güncel sorun İlli'den kaynaklanıyormuş gibi görünüyordu. İlli, vasküler sistemlerden ("kalpler" demek morfolojik açıdan doğru olmayacaktı) inancı temizleme niyeti taşıyan ve bunu başarma yolunda ilerleyen bir Farosluydu.

Beni 956'nın ileri gelenlerinin İlli onuruna verdikleri bir ziyafete götürdüler. Sapkın düşünceliyi bir piramidin (Faros'ta masa) üzerinde yemek yer ve vaaz verirken buldum. İlli konuştukça konuşuyor, diğerleri büyük bir dikkatle dinliyor ve ona tapıyormuş gibi görünüyorlardı.

Ben sadece birkaç sözcüğü anlamayı başarıyordum. Onlar sayesinde İlli hakkında kafamda yüce bir fikir oluştu. Derken birden bir anakronizm yaşadığımı, nihai dinlerin ortaya çıkmakta olduğu dünya dönemlerine geri gittiğimi sandım. Haham İsa'yı hatırladım. Haham İsa da konuşuyor, yiyor ve konuşuyordu, bu arada diğerleri onu dikkatle dinliyor ve ona tapıyormuş gibi görünüyorlardı.

Bir an düşündüm: "Ya bu da İsa'ysa? Tanrı'nın Oğlu'nun gezegenleri dolaşarak evrendeki diğer canlıları doğru yola döndürebileceği yeni bir hipotez değil. Neden kendini tamamen Dünya'ya adasın ki? Biz artık Dünya merkezli evren fikrinin hâkim olduğu bir çağda yaşamıyoruz; zorlu görevini evrenin her tarafında yerine getirme hakkını ona verelim."

İlli davetlilere öğretilerini aktarmayı sürdürüyordu. O Faroslunun İsa olabileceği fikri bana giderek daha güçlü göründü. "Ne zorlu bir görev," diye düşündüm.

"Ayrıca monoton da. Bu noktada bilinmesi gereken, varlıkların her yerde aynı tepkiyi gösterip göstermedikleriydi. Mars'ta, Jüpiter'de, Plüton'da da onu çarmıha gererler miydi?"

Bir Dünyalı olarak içimde geçmişe yönelik bir utanç doğduğunu hissettim. Golgota Tepesi'nde yaşanan olay sadece insanlığın alnına kazınan bir leke değil, aynı zamanda da bir gerçeğin teyidi olmuştu. Biz muhtemelen Tanrı'nın Oğlu'nu bir oduna çivilemek gibi bir alçaklığı yapmaya muktedir yegâne varlıklardık.

Faroslular benim şaşkın bakışlarım altında sevgi gösterilerinin dozunu sürekli artırıyorlardı; yere kapanmış bir halde (o anki duruşlarını betimlemeye kalkışmayacağım) üstada tapınıyorlardı. Birden bana sanki İlli bütün bacaklarını (her Faroslunun on yedi tane bacağı vardır) aynı anda kaldırıyormuş gibi geldi. Havada kasıldı ve piramidin (masanın) sivri ucunun üzerine sert bir şekilde düştü. Hemen o anda karardı ve suskunlaştı; ona ne olduğunu sorunca bana öldüğünü söylediler. Göründüğü kadarıyla yemeğine zehir koymuşlardı.

1943

II

YILDIZ TEMİZLEYİCİLERİ

Bibliyografya: Bu öykü bir demircinin önünden geçerken içinde gizemli bir nesne bulunan bir karton kutunun üzerinde şu yazının okunmasıyla doğdu: STAR WASHERS*.

YILDIZ TEMİZLEYİCİLERİ adında bir şirket kuruldu.

Her türlü araç gereçle ve hayata geçirmek için sabırsızlandıkları faydalı komutlarla donatılmış temizlik ekiplerini göndermeleri için 50-4765 numaralı telefonu aramak yeterliydi; en azından şirketin reklamında aynen böyle söyleniyordu.

Gökyüzündeki yıldızlar böylece zamanın, tarihsel araştırmaların ve uçakların dumanının donuklaştırdığı parlaklıklarına kısa sürede yeniden kavuştular. Bu sayede çok daha gerçekçi bir büyüklük sınıflandırmasına başlamak mümkün oldu ve söz konusu temizlik sürecine tabi tutulmalarının ardından bütün yıldızların ilk üç yıldıza ait oldukları şaşkınlık ve mutlulukla teyit edildi. O güne dek hiçbir önem teşkil etmediği düşünülen şeyin –doğ-

* (İng.) Yıldız temizleyicileri. (Ç.N.)

ruyu söylemek gerekirse yüzlerce ışık yılı uzakta bulunan bir yıldızı kim umursar ki?– gerçek ışıltısını yeniden kazanmayı bekleyen sıkışmış ateş olduğu ortaya çıktı.[1]

Tabii ki bu kolay bir iş değildi. Özellikle ilk zamanlarda 50-4765 numaralı telefon hiç susmuyordu ve şirketin yöneticileri ekiplerin sayısını nasıl artıracaklarını ve birbiriyle bağlantılı kayda değer miktarda yıldızın eşzamanlı olarak temizlenebilmesi için, ekiplerin aynı mesai saatleri içinde belli bir takımyıldızın Alfa'sından Kappa'sına geçmelerini sağlayacak karmaşık güzergâhların rotalarını onlara nasıl çizeceklerini bilemiyorlardı. Bir takımyıldız gecenin bir vakti daha önce hiç olmadığı gibi ışıldamaya başlayınca, kıskançlığını gizlemekten âciz ve şirketten daha önce hizmet alanlar gibi parlamak için her şeyi yapmaya hazır on binlerce yıldız hemen ahizeleri kavrıyor ve şirketin telefonunu kilitliyorlardı. Yıkaması biten yıldızları ancak belli bir süre sonunda eriyerek göz kamaştırıcı ışığın ortaya çıkmasına izin veren şeffaf filmlerle kaplamak ya da yıldızların Dünya'yla bağlantıyı kaybettikleri ve temizlik talebiyle şirketi aramalarının imkânsız olduğu yoğun bulutlu dönemlerden istifade etmek gibi değişik hilelere başvurmak gerekti. Şirket yönetimi, hizmetlerini iyileştirecek ve takımyıldızlarla nebulalar arasındaki kıskançlıkları ortadan kaldıracak her dâhiyane fikri satın aldı. Sadece madde katılaşmalarını giderecek bir enerji fırçalaması ve buhar banyosunun avantajlarından faydalanabilen nebulalar, en alımlı görünümlerine kavuşmuş yıldızlara karşı kıskançlık

1. 1942 Kasım'ında, Doktor Fernando H.Dawson (La Plata Üniversitesi Astronomik Gözlemevi'nden) 8h.9 ½'ta yer alan dik yükselimli ve 35°12' güney sapmalı bir "nova" keşfettiklerini ve bunun "Sirius, Canopus ve ufuk bölgesi arasında en parlak yıldız olduğunu" yaygaralı bir şekilde ilan etti (*La Prensa*, 10 Kasım, s.10). Meleksi Varlıklar! Gerçek şu ki bu yıldız temizleme şirketinin ilk –elbette ki gizli– denemesiydi.

besleyerek, melankolik bir şekilde dönüp duruyorlardı. Öte yandan şirket yönetimi çok şık basılmış bazı prospektüslerde şöyle bir açıklama yapıyordu: "Fırçalama işlemi sayesinde nebulalar, evrendeki gözlere, şair ve ressamların hep arzuladıkları o daimi mutasyondaki çizginin kalıcı zarafetini sunuyorlar. Artık tanımlanmış her şey takdiriilahiye mutluluk veren diğer çoklu biçimlerin reddi anlamına gelir." Bu sefer de yıldızların bu prospektüsten rahatsızlık duymaları kaçınılmaz oldu ve şirketin bunu telafi etmek için birçok temizliğin bedavaya geldiği yüz yıllık bir abonelik sunması gerekti.

Astronomik araştırmalar öyle bir krize girdi ki, yoksul ve derme çatma bilim üslerinin büyük yankı uyandıran iflasları birbiri ardına geldi. Devasa kütüphaneler ateşlerde yakıldı ve bir süre boyunca insanlar, daha o dönemde endişe verici bir hal alan yakacak ihtiyacını düşünmeden huzur içinde uyuyabildiler. Kopernik, Martin Gil, Galileo, Gaviola ve James Jeans gibi isimler panteonlardan ve akademilerden silindi; onların yerine, şirketi kuranların isimleri büyük ve kalıcı harflerle işlendi. Şiir de gözle görülür bir çöküş yaşadı; Güneş ilahileri artık gözden düştüler ve antolojilerden alaycı bir şekilde sürgün edildiler; Betelgeuse, Cassiopeiae ve Alfa Centauri'nin isimlerinin geçtiği şiirler kendilerini tam bir unutulmuşlukta buldular. Ay'ı konu edinen önemli bir edebiyat, sanki devasa süpürgelerle süpürülmüşçesine ortadan kayboluverdi; o günden sonra Laforgue, Jules Verne, Hokusai, Lugones ve Beethoven isimlerini hatırlayan kimse var mı? Ay İnsanı elindeki demeti yere bıraktı ve oturup Nem Denizi üzerinde uzun uzun ağladı.

Böylesine büyük boyutta yıldız dönüşümlerinin sonuçları şirket içinde maalesef öngörülmemişti. (Yoksa evreni bekleyen korkunç gelecek öngörülmüş ama kâr hırsıyla gözü dönmüş yönetim tarafından görmezden mi

gelinmişti?) Şirket tarafından benimsenen çalışma planı sırasıyla hayata geçirilecek olan üç aşamadan oluşuyordu: Hepsinden önce, 50-4765 numaralı telefon vasıtasıyla anlık talepleri almak; ikinci olarak, etkili bir propaganda sayesinde güzel görünme arzularını kışkırtmak; son olarak da, *kayıtsız ya da alçakgönüllü diğer yıldızları iyi ya da kötü derecede temizlemek*. Protestolar ve yüreklendirici seslerin birbirine karıştığı bir yaygarayla karşılanan bu sonuncusu, organizasyonun hizmetlerinden hiçbir yıldızın mahrum kalmamasını arzulayan şirket tarafından titizlikle yerine getirildi. Belli bir süre boyunca, gökyüzünün çok dostane olmayan bölgelerine çalışma ekipleriyle birlikte saldırı birlikleri ve kuşatma makineleri de gönderildi. Takımyıldızlar, birbiri ardına, parlaklıklarını yeniden kazandılar; şirket telefonları sessizliğe büründü ama kör bir içgüdüyle hareket eden ekipler bitmek bilmez çalışmalarını sürdürüyorlardı. Ta ki temizlenecek sadece bir yıldız kalana dek.

Nihai emri vermeden önce, şirket yönetimi tam kadro olarak –isimlerinin hakkını veren– gökdelenlerin teraslarına çıktı ve eserini gururla seyretti. Dünyadaki tüm insanlar bu görkemli âna eşlik ediyorlardı. Elbette ki böyle bir gökyüzü hiçbir zaman görülmemişti. Her yıldız tarif edilemez derecede yoğun ışık yayan bir güneşti. Eski zamanlardaki gibi sorular artık sorulmuyordu: "Sence bu turuncu mu, kızılımsı mı yoksa sarı mı?" Şimdi renkler en saf halleriyle kendilerini gösteriyorlardı, çift yıldızlar ışınlarını sırasıyla tek bir tonda yayıyorlardı ve temizleyicilerin çok başarılı çalışmasıyla görünmez, bozguna uğramış, gözden düşmüş bir hale gelen Güneş ile Ay, yıldız kalabalığı arasında kaybolmuş gibi görünüyorlardı.

Ve temizlenecek sadece bir yıldız kaldı. Çok az bilginin tanıdığı, oralarda bir yerde, kendi sahte yirminci kadirinde kaybolmuş bu yıldızın adı Nausicaa'ydı. Ekip

işini bitirdiğinde gökyüzü tamamen tertemiz olacaktı. Şirket başarmıştı. Şirket zamanın katmanlarını ölümsüzlüğünden emin bir şekilde inecekti.

Komut verildi. Müdürler ve halk neredeyse görünmez olan yıldızı teleskoplarından heyecanla seyrediyorlardı. Kısa bir an sonra o da yoldaşlarının ışıltılı konçertosuna katılacaktı. Ve gökyüzü, sonsuza dek mükemmel olacaktı...

Derken bir anda korkunç bir feryat yükseldi, gözüne camlar batmış biri haykırıyordu sanki ve hiç beklenmedik bir biçimde bir tür devasa Yggdrasill'e dönüştü. Şirket yöneticileri boylu boyunca yerde yatıyor ve kasılmış ellerini gözkapaklarına bastırıyorlardı ve bütün dünyada insanlar yüzlerini yere doğru dönüyor, binaların bodrumlarına ve karanlığa doğru kaçıyor ve görmemek için, görmemek için, görmemek için tırnaklarıyla ve kılıçlarıyla kendilerini kör ediyorlardı...

Görev tamamlanmış, yıldız tertemiz olmuştu. Ama ışığı, şirket tarafından hizmet götürülen diğerlerinin ışığıyla birleşince karanlık ihtimali artık tamamen ortadan kalkıyordu.

Gece aniden yokluğa karıştı. Her şey bembeyaz oldu, uzay beyaz, boşluk beyaz, gökyüzü çarşaflarını gösteren bir yatak gibi beyaz... Ve temizlenen yıldızların toplamından oluşan mutlak beyazlıktan başka bir şey kalmadı.

Şirketin yöneticilerinden biri ölmeden önce parmaklarını birazcık aralamayı ve oradan bakmayı başardı: Gökyüzünün tamamen beyaz olduğunu ve yıldızların, bütün yıldızların orada *siyah* noktalar oluşturduklarını gördü. Bunlar takımyıldızlar ve nebulalardı: Takımyıldızlar, siyah noktalardılar; nebulalar ise fırtına bulutları. Ve sonra, tamamen bembeyaz gökyüzü.

1942

III

KISA OKYANUSBİLİM KURSU

On peut dire alors que, sur la Lune, il fait clair de Terre.
Diccionnaire Encyclopédique Quillet, art. "Lune"*

Bir Ay haritası dikkatlice incelendiğinde, oradaki "denizlerin" ve "nehirlerin" aralarında doğru dürüst bir iletişim olmadığı hemen fark edilecektir; bunlar bağımsız birer rezerv niteliği taşımakta ve orada eskiden içlerine kapanık bir halde bulunan suların anısını yaşatmaktadırlar. İşte bundan yola çıkan üstatlar ağzı açık dinleyen talimizlerine Ay'da bir zamanlar kapalı havzalar olduğunu ve kesinlikle birleşik kaplar sisteminin bulunmadığını öğretmektedirler.

Bunun yegâne sebebi uydumuzun diğer yüzü hakkında elimizde resmî bir bilginin bulunmamasıdır. O güzelim sırtını sadece bana gösterdin, tatlılar tatlısı Selene! Eskiden orada, Endymion serseminin sırf zevk olsun diye istila ettiği bölgede, nehirler ve denizler çok geniş bir akarsuda, bir nehir ağzında birleşiyorlardı; şimdi orası ürkütücü derecede kuru ve cılız bir görünüme sahip

* (Fr.) *O halde Ay'ın üzerindeyken* Dünya ışığı *var denilebilir. Quillet Ansklopedik Sözlük*, "Ay" maddesi. (Ç.N.)

ve üzerini tamamen kaplayan güneşin sert yeleleri tarafından gece gündüz dövülüyor ve tedirgin ediliyor, ama gerçek şu ki değişen hiçbir şey olmuyor.

Korkma, Astarte. Trajedin, kederin, özlemin anlatılacak; onu çok güzel bir biçimde dile getireceğim, zira burada, bağımlı olduğun gezegende, biçim etikten daha çok önemsenir.[1] Eski zamanlarda yüreğinin üzerinde nasıl tümü şehvetli kıvrımlara sahip, dağları yutan, yüksekten korkan, onları OKYANUS'a –birçok kafası ve memesi olan bin bir biçimli Okyanus'a![2]– götürecek olan sırtındaki büyük akarsuda buluşana dek sürekli aşağıya inen ırmakların aktığı tükenmez bir kaynak olduğunu anlatmama izin ver.

Geniş yataklı akarsu yeniyetme oyunların artık unutulmuş sularıyla ortaya çıkıyordu. Ay evlilik çağındaki bir genç kızdı ve onun nehri, kürek kemiklerinin arasındaki ince oyuktan aşağıya inip mahmuz altındaki taylar gibi titreyen böbreklerin bulunduğu bölgeyi buz gibi eliyle yakarak ona bir belik örüyordu. Sonsuza dek aynı şekilde devam ediyordu, şimdiden engin hidrografilerin özetini teşkil eden ciddi bir beğeninin desteğine sahip belik, mineral manzaralara bürünmüş halde hiç durmaksızın iniyor, iniyordu.

Eğer o zamanlar onu görebilmiş olsaydık, eğer o zamanlar eğreltiotuyla pterodaktil arası bir süreçte, daha iyi şartlara doğru ilerleyen yolun henüz başında olmasaydık, gözlerimizden ne çok gümüş ve köpük dökülürdü. Elbette ki toplayıcı akarsu, Ana Akım, Dünya'dan görünmeyen yüzde akıyordu. Peki, dağların arasındaki o denizler, elastik maddeyle ağzına kadar dolu o muhte-

1. Şükranlar Tanrı'ya sunulsun.
2. *Hesiodos'a saygılar.*

şem yuvarlaklar? Kendi mimarilerini alkışlayan dalgaların yansıması? Şaşırtıcı su! Binlerce kısacık ömürlü şato ve masa örtüsünden sonra, tekne yarışlarından, düğün pastalarından ve arpalığına sığınmış kayalıkların önündeki büyük denizcilik gösterilerinden sonra, gürültü koparan teori diğer taraftaki geniş nehir ağzına doğru birliklerine emirler yağdırarak ilerliyordu.

Şunu insanlara söylememe müsaade et, kıvrak Selene; o sularda fuziform biçimli, dingin karakterli ve daima yüce gönüllü göksel bir ırk ikamet ediyordu. Yunusları bilir misin, okur? Evet, transatlantiğin güvertesinden, sinema salonundan, denizcilik romanlarından bilirsin. Ben sana onları içtenlikle tanır mısın, onların görünüşte son derece neşeli yaşamlarının melankolik tarafını sorgulamaya fırsatın hiç oldu mu diye soruyorum.[1] Ben sana, zooloji metinlerinin verdiği kolaycı mutluluğun ötesine geçerek, bir yunusun gözlerinin tam merkezine bakıp bakmadığını soruyorum...

Zira büyük akarsuyun sularıyla, henüz kıyastan ve isimden muaf, yüzücü ve lotograf, etraflarındaki her türlü aşırılığa karşı yarı kapalı varlıklar olan selenitalar iniyordu. Yunuslardan farklı olarak suyun üzerine sıçramıyorlardı; tembel sırtları suların durulmasıyla yüzeye çıkıyordu, ışıldayan gözbebekleri daimi bir büyülenmişlikle kıyıda sıralanan dumanlı yanardağları ve karınlarının suyun altında vıcık vıcık eller tarafından yoklandığı hissi veren soğuk sularla birlikte aniden ortaya çıkan buzulları seyrediyorlardı. Ve buzullardan kaçarak akıntının ham mavi derin katmanlarında muhafaza ettiği ılıklığı aramaya gidiyorlardı.

1. "Yunuslar, oyun oynamayı çok seven varlıklar oldukları izlenimini veren sıçrayışlar sergilerler..." (Jonathan Thorpe, *Foam and Ashes*). "Yunuslar, bir aynaya poz veren ağız gibi hüzünlü hayvanlar..." (Francis de Mesnil, *Monotonies*).

Anlatması en üzüntü verici, dayanması en zor olan işte bu. Toplayıcı akarsuyun bir gün yatağına sadakati unuttuğunu, Ay'ın basit kıvrımı üzerinde kendine ıslak bir başkaldırı tanjantı yarattığını, yoğun havayı kendine yatak yaparak uzay ve özgürlük istikametinde yola çıktığını anlatmak... Omurlarında keskin bir uyumsuzluk duygusu hissetmeden bu nasıl anlatılır ki?[1] Akarsu havanın üzerinde belirli bir başkaldırı rotası izleyerek ve bir anda okşayışlardan mahrum, çırılçıplak kalan, şaşkınlık içindeki Ay'ın sularını yanında götürerek uzaklaşıyordu.

Zavallı selenitalar, zavallı sıcakkanlı ve sevimli selenitalar! Suların içine gömülmüş giderken, yıldızlar âleminde yaşayacakları bozgunlardan tamamen bihaberdiler; onlara yetişemediği için kaderine terk edilen bir selenita büyük akarsu yatağının ortasında bir anda yapayalnız ve kupkuru kalmıştı; öylesine yalnızdı ki belirsiz yazgısına şimdiden ağlayıp sızlanabilirdi. Selenita akarsuyun uzayda uzaklaşmasını uzun süre seyretti. Gözlerini ondan ayırmaya cesaret edemiyordu çünkü bazen çok küçülüyor ve ancak gökyüzünün tepesindeki bir gözyaşına benziyordu. Sonra zaman kendi ekseninde döndü ve usulca yaklaşan ölüm, elini terk edilmiş selenitanın çıkıntılı alnının üzerine tatlılıkla dayadı. Ve o andan itibaren Ay kitapların öğrettiği gibi olmaya başladı.

Bütün bunların suçlusu –ah, Selene, daha şiddetli bir ceza gelir korkusuyla karşı çıksan da bunu söyleyeceğim! – Dünya'ydı. Yedek kuvvetler de dahil olmak üzere tüm çekim gücünü Kilimanjaro'nun zirvesine yoğunlaştırarak çok biçimli beliğini Ay'dan koparan bu hastalıklı gezegendi. Şimdi bir susamışlık ifadesiyle ardına kadar açtığı ağzıyla[2] büyük akarsuyun gelişini beklerken onunla süslen-

1. Lautréamont'a saygılar.

2. Macellan şaşkınının Pasifik Okyanusu diye adlandırdığı şey.

mek ve gayet iyi tanıdığımız sakinlerinin çirkinliğini kozmetik sıvının altına saklamak için sabırsızlanıyordu.

Başka bir şey diyecek miydim? Havanın korkunç gürültülerle kaçıp gittiği uçurumları mesken edinerek daha sonra ilkel cürufla kirlenmiş kusmuk köpükleri gibi yayılmak üzere toprağa melankolik bir şakırtıyla çarpan o suların gelişine tanıklık etmek üzüntü verici, çok üzüntü verici... Ah, Astarte, artık en iyisi susmak; en iyisi, gece sana ait olduğunda, gemilerin güvertesinde dirseklerini kenara dayayıp topaç gibi sıçrayan ve denize geri dönen, tekrar sıçrayan ve hapishanelerine geri dönen yunusları seyretmek. Ve yunusların seni nasıl aradıklarını, nasıl çağırdıklarını görmek, kederli Astarte; selenitalara, fuziform biçimli, dingin karakterli ve daima yüce gönüllü o göksel ırka nasıl da benziyorlar. Yürekleri şimdi kurumuş kir ve belli belirsiz senin suretinin ışığıyla dolu; o ışık ki minik incinin içinde onların her biri için gecelerinin en derininde ışıldıyor.

1942

IV

ELİN UĞRAK YERİ

Gladys ve Sergio Sergi'ye

Bahçeye bakan penceremin kanadını biraz açarak akşamları içeri girmesine izin veriyordum; gevşek parmaklı ve biraz dalgın görünümlü el, sadece avuç içinden destek alarak çalışma masasının kenarından usulca iniyor ve en sonunda piyanonun, bir tablonun çerçevesinin ya da bazen şarap rengi halının üzerinde hareketsiz kalıyordu.

Ben o eli seviyordum çünkü hiç kaprisi yoktu, ama çok fazla kuşu ve kurumuş yaprağı vardı. Acaba benim hakkımda bir şey biliyor muydu? Akşamları hiç tereddüt yaşamadan doğrudan pencereye geliyor ve bazen telaş içinde –kâğıtların üzerine birden yansıyan küçük gölgesiyle– sanki onu hemen açmamı istiyor; bazen de hiç acele etmeden, ine çıka derin bir iz bıraktığı sarmaşığın basamaklarından yavaşça yukarı çıkıyordu. Evin güvercinleri onu iyi tanıyordu; birçok sabah tedirgin ve tekdüze bir kuğurma işitince, elin yuvaların içinde dolaştığını ve en genç kuşların körpecik göğüs tüyleriyle kıskanç erkek kuşların sert tüyünü toplamaya çalıştığını anlıyordum. Güvercinleri ve soğuk suyu seviyordu; onu kaç kere bir cam bardağın kıyısında, parmakları, keyifle dans eden suyla

hafifçe ıslanmış halde buldum. Ona asla dokunmadım; bunu yapmanın gizemli bir olayın düğümünü zalimce çözmek olacağının farkındaydım. Ve el günlerce benim eşyalarımın arasında dolaştı, defterleri kitapları açtı, işaretparmağını –hiç kuşkusuz onunla okuyordu– en güzel şiirlerimin üzerine koydu ve onları tek tek onayladı.

Zaman geçiyordu. Yaşamımın acı çekerek mecburen tabi olduğu dış olaylar bana sadece dönüşlerde dokunan keskin virajlar gibi zikzaklar çizmeye başladı. Aritmetiğe boş verdim, en özen gösterdiğim kıyafetimin yosunla kaplandığını gördüm; artık odamdan nadiren çıkıyor, sarmaşıktaki ilk –ve en uzak, en derin– izi hevesle gözleyerek elin gelişini bekliyordum.

Ona isimler taktım; ona Dg demek hoşuma gidiyordu, çünkü bu sadece düşünmeye yönelik bir isimdi. Rafların üzerine yüzükler ve bilezikler bırakıp davranışını uzaktan gizlice gözetleyerek olası kibrini kışkırttım. Birçok kez mücevherleri takacağını sandım, ama o, tıpkı güvensiz bir örümcek gibi hiç dokunmadan etraflarında dönüp duruyor ve onları uzaktan incelemekle yetiniyordu; bir seferinde bir ametist yüzüğü parmağına taksa da, bu sadece bir an sürdü ve sanki parmağını yakmış gibi hemen çıkardı. Onun yokluğunda hemen koşup mücevherleri sakladım ve o günden beri bana sanki daha mutluymuş gibi geldi.

Kimisi uzun, kimisi şiddetli ışıklara bezenmiş haftalardan ibaret mevsimler bu şekilde sona erdi ve münasebetsiz çağrıları bizim ortamımıza kadar ulaşamadı. El her akşamüstü geldiğinde genellikle sonbahar yağmurlarından ıslanmış oluyordu; halının üzerine sırtüstü yerleştiğini ve bir parmağını diğeriyle titizlikle kurularken arada keyifli küçük sıçrayışlar yaptığını görüyordum. Günbatımlarında soğuktan mosmor görünüyordu. Bu durumda ayaklarımın dibine bir mangal yerleştiriyordum

ve hemen oraya kıvrılıyordu, ama önünde resimli bir albüm ya da düğümlemekten ve bükmekten hoşlandığı bir yün yumağı yoksa çok geçmeden sıkıntıdan patlıyordu. Uzun süre hareketsiz duramadığını çok çabuk fark ettim. Bir gün, içinde ıslak kil duran bir leğen gördü ve ilk kez karşılaştığı bu yeni şeyin üzerine hemen atladı; o kili saatlerce yoğururken, ben sırtımı dönüp onun uğraşıyla ilgilenmiyormuş gibi yaptım. Elbette ki ortaya bir el çıkardı. Onu kuruttum ve eserinin çok hoşuma gittiğini kanıtlamak için yazı masamın üzerine koydum. Ama bu bir hataydı: Diğer sert ve biraz kasıntı elin hayranlıkla seyredilmesi her sanatçı gibi en sonunda Dg'yi de rahatsız etti. Onu odadan çıkarınca mahcubiyetinden ötürü bunu fark etmemiş gibi yaptı.

İlgim çok kısa bir süre sonra analitik bir hal aldı. Büyülenmişlikten bıkıp *öğrenmek* istedim; her maceranın değişmez ve korkunç sonu gelip çatmıştı. Konuğumla ilgili sorular kafama hücum ediyordu: Büyüyor mu, hissediyor mu, anlıyor mu, seviyor mu? Testler uydurdum, tuzaklar kurdum, deneyler hazırladım. Okuyabilmesine rağmen elin asla yazmadığını fark etmiştim. Bir akşamüstü pencereyi açıp masanın üzerine bir kalemle boş kâğıtlar bıraktım ve varlığım onda bir çekingenlik yaratmasın diye, Dg odaya girer girmez, dışarı çıktım. Anahtar deliğinden her zamanki gezintilerini yaptığını ve daha sonra tereddütlü bir şekilde çalışma masasına gidip kalemi aldığını gördüm. Kalemin sürtünme sesini işittim ve heyecan içinde geçen kısa bir sürenin sonunda odaya girdim. Dg, kâğıdın üzerine çapraz bir şekilde ve düzgün harflerle şöyle yazmıştı: *Bu karar yeni bir emre kadar öncekilerin tamamını iptal ediyor.* Bir daha ona bir şey yazdırmayı asla başaramadım.

Analiz süreci devam ederken Dg'yi gerçekten sevmeye başladım. Vazodaki çiçeklere bakışını, bir gülün

etrafında, parmakların ucu taçyapraklara sürtünecek denli yaklaşarak yaptığı ritmik dönüşü ve bir çiçeği –ona dokunmadan– sarmalamak için girdiği ve belki de onun kokuyu içine çekme biçimi olan o içbükey şekli seviyordum. Yeni satın aldığım bir kitabın sayfalarını kestiğim bir akşamüstü, Dg'nin içten içe beni taklit etmeyi arzuladığını gözlemledim. Bunun üzerine çıkıp daha başka kitaplar satın aldım ve kendi kütüphanesini oluşturmasının belki hoşuna gideceğini düşündüm. Dudaklar ya da saçlara yönelik olan diğerleri gibi, eller için yazılmış izlenimi uyandıran tuhaf kitaplar buldum ve ayrıca minik bir mektup açacağı satın aldım. Hepsini halının üzerine –onun gözde mekânına– bırakınca, Dg her zamanki tedbirliliğiyle onları inceledi. Mektup açacağından korkmuş görünüyordu ve ancak birkaç gün sonra ona dokunmaya karar verdi. Ona güven aşılamak için kitaplarımı kesmeye devam ediyordum ve bir gece (onun ancak şafak sökerken, karanlığı alıp gittiğini söylemiş miydim?) kendi kitaplarını açmaya ve sayfalarını ayırmaya başladı. Çok geçmeden olağanüstü bir beceriye kavuştu; mektup açacağı beyaz ya da opalin rengi sayfaların arasına ışıltılı bir zarafetle giriyordu. İşini bitirince mektup açacağını bir rafa –yünler, resimler, yanık kibritler, bir kol saati, kül tepecikleri gibi tüm gözde eşyalarını biriktirdiği yere– bırakıyor ve halının üzerine yüzükoyun uzanıp okumaya başlamak için hemen yere iniyordu. Parmağını sözcüklere sürterek çok hızlı okuyordu; resimlerle karşılaştığında, boylu boyunca sayfanın üzerine uzanıyor ve uyuyormuş gibi görünüyordu. Kitap seçimimin isabetli olduğunu fark ettim; bazı sayfalara tekrar tekrar geri dönüyor (Gautier'nin *Étude de Mains* [Eller Üzerine Bir İnceleme] adlı kitabı; çok eskiden yazdığım ve "Ellerini tutabilmek..." diye başlayan bir şiirim; Reverdy'nin *Le Gant de Crin* [Eldivenli Banyo Kesesi] adlı kitabı) ve

onların yerini hatırlamak için yün iplikler koyuyordu. Ben kanepede uyurken, gitmeden önce kitaplarını bu amaç için ayırdığım bir küçük dolaba yerleştirdiği için uyandığımda hiçbir zaman dağınıklıkla karşılaşmadım.

Böyle kendiliğinden şekillenen –tamamen gizemin basitliğine dayalı– bir karşılıklı saygı ve mutabakat sürecini birlikte yaşadık. Her türlü sorgulama aşıldı ve her türlü şaşkınlık sona erdi; öylesine mükemmel bir deneyim yaşıyorduk ki! Hayatımız, bu haliyle, muhatabı olmayan bir methiye, daha önce kimsenin aklından dahi geçirmediği, katıksız bir uç noktaydı. Dg penceremden içeri giriyordu ve onunla birlikte giriş yapan, akrabaların ve mecburiyetlerin sınırlandırmalarından en sonunda kurtarılmış, mutlak surette bana ait olan şeydi ve beni özgürleştiren bu şeyle aramızda karşılıklı bir hoşa gitme isteği vardı. Ne kadar devam ettiğini hesaplayamayacağım bir süre boyunca bu şekilde yaşadık, ta ki gerçekliğin kestiği ceza, boyalı hapishanesinin dışına kafasını biraz uzatınca karşılaştığı böylesine büyük mutluluk karşısında kıskançlığa kapılan zafiyetimin üzerinde etkisini gösterene kadar. Bir gece şöyle bir rüya gördüm: Dg elime âşık olmuştu –hiç kuşkusuz sol elime, zira o sağ eldi– ve uykuda olmamdan istifade ederek mektup açacağıyla bileğimden kestiği sevgilisini kaçırıyordu. O elin kullanımına bir silah bırakmanın nasıl bir delilik olduğunu ilk kez idrak ederek dehşet içinde uyandım. Hâlâ rüyanın bulanık sularının etkisi altında, Dg'yi aradım; halının üzerinde kıvrılmış yatıyordu ve gerçekten de sol elimin hareketlerine dikkat kesilmiş gibi görünüyordu. Ayağa kalktım ve gidip mektup açacağını onun ulaşamayacağı bir yere kaldırdım, ama sonra bu yaptığımdan pişman oldum ve kendi kendime kızarak tekrar eski yerine koydum. Biraz hayal kırıklığına uğramış gibiydi ve yarı aralık parmaklarında gizemli bir hüznün tebessümü vardı.

Bir daha geri gelmeyeceğini biliyorum. Böylesine sersemce bir davranış onun masum ruhunda bir gurur ve kızgınlığa sebep oldu. Bir daha geri dönmeyeceğini biliyorum! Artık sizleri okşamayan el yüzünden yukarıda yaygara koparan, güvercinler, neden beni suçluyorsunuz ki? Flaman gülü, sonu gelmez ölçümlerine artık seni asla dahil etmeyecekse, böyle çabalamak niye? Siz de benim gibi yapın: Geçmişe dönük hesapları kapatın, güzelce giyinin ve örnek bir vatandaş profilini şehirde dolaşmaya çıkarın.

1943

Hayvan Hikâyeleri

Öykülerimden hoşlanan Paco'ya

ELE GEÇİRİLMİŞ EV

Evi seviyorduk çünkü geniş ve eski olmasının yanı sıra (günümüzde eski evler arsalarının avantajlı bir biçimde paraya çevrilmesine pek direnemiyorlar) baba tarafından büyükdedelerimizin, dedemizin, anne babamızın ve tüm çocukluğumuzun anılarını muhafaza ediyordu.

Irene ve ben orada tek başımıza oturmaya alışmıştık ki bu bir delilikti, zira o evde sekiz kişi birbirleriyle karşılaşmadan yaşayabilirlerdi. Temizliği sabahları, saat yedide kalkarak yapıyorduk ve ben saat on bir gibi, son odaları gözden geçirme işini Irene'ye bırakarak, mutfağa gidiyordum. Öğle yemeğimizi daima çok dakik bir şekilde tam öğle saatinde yiyorduk; ondan sonra birkaç kirli tabağın dışında yapacak iş kalmıyordu. Yemeğimizi yerken bu geniş, ıssız evi ve onu temiz tutmaya ikimizin nasıl yettiğimizi düşünmek hoşumuza gidiyordu. Bazı dönemler evlenmemize müsaade etmeyenin o olduğuna inanacak noktaya kadar geldik. Irene iki talibini belli bir sebep göstermeden reddetti ve benim Maria Esther'im de daha biz nişanlanamadan öldü. Kırk yaşımıza, bizimkinin sıradan ve sessiz bir kardeş evliliği olduğu ve büyükdedelerimiz tarafından evimizde başlatılan şecerenin zaruri kapanışını teşkil ettiği yönünde, dile getirilmemiş bir düşünceyle bastık. Günün birinde orada ölecektik ve

kim bilir nerede yaşayan uzak kuzenler eve konacak ve arsasıyla tuğlalarını satarak zengin olmak için onu yıkacaklardı; ya da daha iyisi, çok geç olmadan onu adil bir biçimde biz kendimiz yerle bir edecektik.

Irene kimseyi rahatsız etmemek için doğmuş bir kızdı. Sabah etkinliğinin dışında günün geri kalan kısmını odasındaki kanepede örgü örerek geçiriyordu. Neden bu kadar çok ördüğünü bilmiyorum, ben kadınların başka bir iş yapmamak için gereken en güzel bahaneyi buldukları için örgü ördüklerine inanıyorum. Irene böyle değildi, o daima gerekli şeyler örüyordu: kış için kazaklar, benim için çoraplar, kendisi için lizözler ve yelekler. Bazen bir yelek örüyor ve sonra onu hemen söküyordu çünkü bir şey hoşuna gitmemiş oluyordu; birkaç saat önceki biçimlerini kaybetmemeye direnen kıvır kıvır yünlerin sepette yığılmasını seyretmek çok hoşuma gidiyordu. Cumartesi günleri şehir merkezine yün almaya gidiyordum; Irene zevkime güveniyordu, getirdiğim renklere bayılıyordu ve asla yün çilelerini geri götürmek zorunda kalmadım. Kitapçılarda bir tur atmak ve Fransız edebiyatında yeni bir şeyler var mı diye boş yere sormak için o evden çıkışlardan yararlanıyordum. Arjantin'e 1939'dan beri işe yarar bir şey gelmiyordu.

Ama ben ev hakkında konuşmak istiyorum, ev ve Irene hakkında, çünkü benim hiç önemim yok. Şu örgü işi olmasa Irene ne yapardı diye kendi kendime soruyorum. İnsan bir kitabı tekrar okuyabilir, ama bir süveter bittiğinde onu aynı rahatlıkla tekrar yapamaz. Bir gün kâfur komodininin alt çekmecesini beyaz, yeşil ve eflatun fularlarla dolu halde buldum. Naftalinlenmiş olarak bir tuhafiye dükkânındaki gibi dizilmişlerdi; onlarla ne yapmayı düşündüğünü Irene'ye soracak cesareti kendimde bulamadım. Hayatımızı kazanmamıza ihtiyacımız yoktu, tarlalardan her ay bir para geliyordu, ayrıca

bir birikimimiz de vardı. Ama Irene'yi oyalayan yegâne şey örgü örmekti, bu konuda muhteşem bir yetenek sergiliyordu ve onun gümüşi kirpileri andıran ellerini, inip çıkan şişleri ve bir ya da iki küçük sepetin içinde durmadan yuvarlanıp duran yumakları seyrederken saatlerim geçiyordu. Çok güzeldi.

Evin odalarının dağılımını nasıl hatırlamam. Yemek odası, gobelinli bir oda ve kütüphanenin yanı sıra Rodríguez Peña Caddesi'ne bakan daha arka kısımda üç büyük yatak odası vardı. Bir banyo, mutfak, bizim yatak odalarımız ve diğer yatak odalarıyla koridorun açıldığı ana oturma odasının bulunduğu ön kanadı diğer kısımdan sadece masif meşe kapılı bir koridor ayırıyordu. Eve duvarı çini kaplı bir antreden giriliyor ve iç kapı oturma odasına açılıyordu. Böylece antreden giren biri iç kapıyı açıp oturma odasına geçiyordu; iki tarafta bizim yatak odalarımızın kapıları, karşıdaysa arka kısma giden koridor bulunuyordu; koridordan ilerleyince meşe kapıya ulaşılıyordu ve oradan itibaren evin diğer kısmı başlıyordu. Ya da meşe kapıdan hemen önce sola dönülebilir ve daha dar bir koridordan mutfak ve banyoya doğru devam edilebilirdi. Kapı açık olduğunda insan evin çok büyük olduğunu fark ediyordu; aksi takdirde, günümüzde inşa edilen şu içinde ancak hareket edilebilen apartman dairelerine benziyordu; Irene ve ben daima evin bu tarafında yaşıyor, meşe kapıdan öteye çok nadiren geçiyorduk; oraya geçiş sebebimiz genelde temizlik yapmaktı, zira mobilyalarda nasıl bu kadar toz toplandığı tam bir muamma. Buenos Aires ileride temiz bir şehir olacaksa, bunu sadece sakinlerine borçlu olacak, başka bir şeye değil. Havada haddinden fazla toz var ve şöyle güçlü bir rüzgâr estiğinde konsollerin mermeri ve makrame halıların baklavaları hemen tozla kaplanıyor; toz püskülüyle

onları çıkarmak gayet zorlu bir iş ve toz uçup havada asılı kalıyor, bir an sonra yeniden mobilyaların ve piyanonun üzerine konuyor.

O olayı daima çok net bir biçimde hatırlayacağım çünkü çok basit ve gereksiz ayrıntılardan arınmış bir şekilde gerçekleşti. Irene yatak odasında örgü örüyordu, saat akşamın sekiziydi ve birden aklıma mate çayı için ocağa su koymak geldi. Koridordan yarı aralık meşe kapıya kadar yürüdüm ve mutfağa doğru döndüğüm sırada yemek odasından ya da kütüphaneden gelen bir gürültü işittim. Halının üzerine devrilen bir sandalyenin ya da fısıltıyla yapılan bir sohbetinkini andıran ses, belli belirsiz ve boğuk bir biçimde geliyordu. Aynı anda ya da bir saniye sonra, onu odalardan kapıya kadar taşıyan koridorun ucunda da duydum. Çok geç olmadan kapıya atıldım ve onu vücudumla iterek kapattım; neyse ki anahtar bizim bulunduğumuz taraftaydı ve daha güvenli olması için büyük sürgüyü de çektim.

Mutfağa gidip suyu ısıttım ve mateyi taşıdığım tepsiyle birlikte geri dönünce Irene'yi durumdan haberdar ettim:

"Koridorun kapısını kapatmak zorunda kaldım. Dip tarafı ele geçirmişler."

Örmekte olduğu şey elinden kayıp düştü ve yorgun gözlerle bana baktı.

"Emin misin?"

Emindim.

"O halde," dedi şişleri yerden alarak, "bu tarafta yaşamak zorunda kalacağız."

Mateyi büyük bir dikkatle hazırladım, ama o işine kaldığı yerden devam etmekte bir süre gecikti. Gri bir yelek ördüğünü hatırlıyorum; o yelek çok hoşuma gidiyordu.

İlk günler bizim için çok zor oldu çünkü sevdiğimiz birçok şeyi ele geçirilmiş tarafta bırakmıştık. Mesela benim Fransız edebiyatı kitaplarımın hepsi kütüphanedeydi. Irene bazı halıları ve kışın ayaklarını sıcacık tutan bir çift pantuflayı özlüyordu. Ben ardıç pipomu ve sanırım Irene de bir şişe yıllanmış Hesperidina'yı düşündü. Sık sık (ama bu sadece ilk günlerde oldu) komodinlerden birinin çekmecesini kapatıyor ve birbirimize üzüntüyle bakıyorduk.

"Burada değil."

Evin diğer tarafında yitirdiğimiz onca şeye bir yenisi ekleniyordu.

Ama yeni durumun bize faydası da oldu. Temizlik işi o kadar kolaylaştı ki, çok geç, mesela dokuz buçukta uyansak bile, daha saat on bir olmadan bütün işi bitirmiş, oturuyor oluyorduk. Irene benimle birlikte mutfağa girmeye ve öğle yemeğini hazırlamama yardım etmeye alıştı. Çok iyi düşünüp şu karara vardık: Ben öğle yemeğini hazırlarken Irene akşam soğuk yiyeceğimiz yemekleri hazırlayacaktı. Buna çok sevindik zira gün batarken yatak odalarımızdan çıkıp yemek yapmaya koyulmak bize hep zor gelmişti. Şimdi Irene'nin yatak odasındaki masa ve önceden hazırlanmış soğuk yemekler bize yetiyordu.

Irene bundan çok memnundu çünkü ona örgü örecek daha çok vakit kalıyordu. Ben kitaplar yüzünden biraz ne yapacağımı bilmez haldeydim, ama kız kardeşimi üzmemek için babamın pul koleksiyonunu gözden geçirmeye koyuldum ve bu meşgale sayesinde zaman öldürebildim. Her birimiz kendi uğraşıyla meşgul bir halde, neredeyse daima Irene'nin odasında (çünkü orası daha konforluydu) takılıyorduk ve çok eğleniyorduk. Irene bazen şöyle diyordu:

"Şu yaptığım düğüme baksana. Bir yoncaya benzemiyor mu?"

Biraz sonra bu kez ben, bir Eupen-Malmédy pulunun değerini görsün diye gözlerinin önüne bir kâğıt uzatıyordum. Böyle gayet iyiydik ve yavaş yavaş düşünmeyi bırakıyorduk. İnsan düşünmeden de yaşayabiliyor.

(Irene rüyasında konuşmaya başladığında benim uykum hemen kaçıyordu. O heykel ya da papağan sesine, gırtlaktan değil rüyalardan gelen o sese asla alışamadım. Irene benim uyurken bazen battaniyeyi yere atacak denli şiddetli sarsıntılar yaşadığımı söylüyordu. Yatak odalarımızın arasında oturma odası bulunmasına rağmen geceleri evdeki her şey duyulabiliyordu. Birbirimizin nefes alışını, öksürüğünü duyuyor, başucu sehpasının anahtarına giden el hareketini, çift taraflı ve sıklıkla yaşadığımız uykusuzlukları hissediyorduk.

Bunun dışında evdeki her şey sessizdi. Gündüzleri evin bildik sesleri işitiliyordu: örgü şişlerinin metalik sürtünme sesi, filateli albümünün sayfaları çevrilirken çıkan hışırtı. Meşe kapının masif ahşap olduğunu sanırım daha önce söylemiştim. Ele geçirilmiş kısma bitişik olan mutfak ve banyoda yüksek sesle konuşmaya başlıyorduk ya da Irene ninniler söylüyordu. Bir mutfakta haddinden fazla porselen ve cam gürültüsü olduğu için diğer sesler oraya pek giremiyor. Orada sessizlik oluşmasına çok nadiren müsaade ediyorduk, ama yatak odalarına ya da oturma odasına geri döndüğümüzde ev yeniden sessizliğe ve yarı aydınlık haline bürünüyordu, hatta birbirimizi rahatsız etmemek için yere bile çok dikkatli basıyorduk. Sanırım bu yüzden, Irene geceleri rüyasında konuşmaya başlayınca benim hemen uykum kaçıyordu.)

Sonuçları farklı olsa da, neredeyse aynı şeyi tekrar yaşadım. Gece susadım ve yatmadan önce mutfağa gidip bir bardak su içeceğimi Irene'ye söyledim. Yatak odası-

nın kapısından (Irene örgü örüyordu) mutfaktaki gürültüyü duydum; ya mutfak ya da banyodan geliyordu zira koridorun dönüşü sesi boğuyordu. Yürürken aniden durmam Irene'nin dikkatini çekti ve bir şey söylemeden hemen yanıma geldi. Orada durup mutfaktan ya da banyodan ya da koridorun dönemecinin başladığı neredeyse hemen yanımızdaki noktadan, her halükârda meşe kapının bu tarafından geldikleri çok bariz olan gürültüleri dinlemeye koyulduk.

Göz göze bile gelemeden, Irene'nin kolunu kavradım ve ikimiz birlikte iç kapıya kadar, arkamıza dahi bakmadan koşturduk. Gürültüler daha güçlü duyuluyordu ama hâlâ arkamızdan ve boğuk bir biçimde geliyorlardı. İç kapıyı çabucak kapattım ve antrede kaldık. Şimdi hiçbir şey duyulmuyordu.

"Bu tarafı ele geçirdiler," dedi Irene. Örgüsü elinden sarkıyordu ve ipler iç kapıya kadar gidip gözden kayboluyordu. Yün yumakların diğer tarafta kaldığını görünce örgüsünü yere bırakıverdi.

"Yanına bir şey almaya fırsatın oldu mu?" diye gereksiz bir soru yönelttim.

"Hayır, hiçbir şey alamadım."

Sadece üzerimizdekiler vardı. Yatak odamdaki dolabın içinde duran on beş bin pesoyu hatırladım. Artık çok geçti.

Kol saatim takılı olduğu için saatin gece on bir olduğunu gördüm. Kolumu Irene'nin beline doladım (sanırım ağlıyordu) ve sokağa çıktık. Evden uzaklaşmadan önce içimde bir merhamet uyandı ve giriş kapısını iyice kilitleyip anahtarı kanalizasyon ızgarasından attım. Şimdi zavallı bir serseri evi soymaya kalkar ve bu saatte içeri dalarsa, ele geçirilmiş bu evde hali nice olurdu.

PARİS'TEKİ GENÇ BİR HANIMEFENDİYE MEKTUP

Andrée, sizin Suipacha Sokağı'ndaki dairenizde yaşamak istemiyordum. Bunun sebebi tavşancıklardan ziyade, lavantanın müziğini, tozlu bir kuğunun kanat çırpışını, Rará'nın küçücük odasında keman ve viyola çalışını içinde muhafaza eden ve en kıyıda köşedeki sineklikliere varasıya tamamıyla inşa edilmiş bir kapalı düzene girmenin bana acı vermesiydi. Gayet güzel yaşayıp giden birinin, buraya kitaplar (bir tarafa İspanyolcalar, diğer tarafa Fransızca ve İngilizceler), şuraya yeşil yastıklar, sehpanın tam şu noktasına bir sabun köpüğünün kesitini andıran cam küllük ve daima bir koku, bir ses, bir bitki büyümesi, ölmüş bir arkadaşın fotoğrafı, çay servisinin yapıldığı ayinsel tepsi ve şeker maşası şeklinde, ruhunun gözle görülür yansıması gibi oluşturduğu bir ortama girmek bana yürek burkucu geliyor. Ah, sevgili Andrée, bir kadının gündelik yaşam alanında kurduğu titiz düzene –onu benliğinin mutlak teslimiyetiyle kabul ederek dahi– karşı çıkmak ne kadar zor. Küçük bir metal kabı buradan alıp masanın diğer ucuna koymak, sırf birisi İngilizce sözlüklerini getirdi diye ve onların bu tarafta, el altında olmaları gerektiği için o kabı karşıya koymak ne büyük bir suçtur. O küçük kabın yerini değiştirmek bir Ozenfant tablosunda, sanki bir Mozart senfonisinin en

sessiz ânında tüm kontrbasların teli aynı anda, aynı ürkütücü şaklamayla kopmuşçasına beklenmedik, korkunç bir kırmızıya mal oluyor. O küçük kabı yerinden oynatmak, sadece evin tüm düzenini ve nesnelerin kendi aralarındaki karşılıklı ilişkilerini etkilemekle kalmıyor, bu nesnelerin her birinin ruhuyla evin topyekûn ruhu ve onlara uzak ev sahibi arasındaki ilişkileri de etkiliyor. Bu durumda bendeniz, bir tecavüz ve meydan okuma duygusu gözlerimin önünden bir serçe sürüsü gibi geçmeden ne parmaklarımı bir kitaba yaklaştırabiliyor, ne bir lambanın ışık konisini kucaklayabiliyor, ne de müzik kutusunu açabiliyorum.

Evinize, daha doğrusu öğle vaktinin gözde mekânı sessiz salonunuza neden geldiğimi biliyorsunuz. Gerçeğin bilinmediği her zaman olduğu gibi, dışarıdan bakınca her şey son derece doğal görünüyor. Siz Paris'e gittiniz, Suipacha Sokağı'ndaki daire bana kaldı, her iki tarafa da uyan basit ve tatmin edici bir plan yaptık, ta ki eylül ayı sizi tekrar Buenos Aires'e getirene ve beni başka herhangi bir eve postalayana kadar ve orada belki de... Her neyse, benim size yazma sebebim bu değil, bu mektubu size tavşancıklar yüzünden yazıyorum, sizi bundan haberdar etmek bana doğru bir davranış gibi geliyor; diğer bir sebepse mektup yazmayı seviyor olmam, ama belki de esas sebep yağan yağmurdur.

Geçen perşembe günü, akşamüstü saat beş gibi, sis ve bitkinlik arasında taşındım. Hayatım boyunca o kadar çok valiz kapattım, o kadar çok saatimi hiçbir yere götürmeyen eşyaları toparlarken geçirdim ki, o perşembe de benim için gölgeler ve kayışlarla dolu bir gün oldu, çünkü ben valizlerin kayışlarını görünce sanki gölgeleri, beni en incelikli ve en korkunç bir biçimde dolaylı olarak kamçılayan bir kırbacın parçalarını görmüş gibi oluyorum. Lakin çantalarımı hazırladım, gelip yerleşeceğimi hizmetçi-

nize bildirdim ve asansöre bindim. Tam birinciyle ikinci katın arasındaydım ki, bir tavşancık kusacağımı hissettim. Daha önce size bundan hiç bahsetmemiş olmamı samimiyetsizlik olarak algılamayın, zira insanın kalkıp etrafındakilere arada sırada bir tavşancık kustuğunu kolayca açıklayamayacağını elbette ki takdir edersiniz. Bu hep yalnızken başıma geldiği için, tam mahremiyette gerçekleşen (ya da insanın gerçekleştirdiği) onca şey gibi onu da içimde bir sır olarak saklıyordum. Beni bu yüzden suçlamayın, Andrée, beni bu yüzden suçlamayın. Arada sırada bir tavşancık kustuğum oluyor. Herhangi bir evde yaşamamak için bir gerekçe değil bu, insanın utanması, inzivaya çekilmesi ve hiç sesini çıkarmadan yaşaması için de bir gerekçe olmadığı gibi.

Bir tavşancık kusacağımı anladığım zaman iki parmağımı açık bir kerpeten gibi ağzımın içine sokuyor ve tıpkı bir meyve tuzu efervesanı gibi yukarı çıkan ılık tüyleri gırtlağımda hissetmeyi bekliyorum. Bütün hepsi hızlı ve hijyenik bir biçimde göz açıp kapayıncaya dek olup bitiyor. Parmaklarımı ağzımdan çıkarıyorum ve onlarla birlikte beyaz bir tavşancık kulaklarından yakalanmış olarak geliyor. Tavşancık halinden memnun görünüyor, o normal ve mükemmel bir tavşancık, sadece çok küçük, tavşancık biçimli bir çikolata kadar küçük ama beyaz ve her şeyi yerli yerinde bir tavşancık. Onu avucumun içine koyuyorum, parmaklarımla okşayarak tüylerini kurutuyorum, tavşancık doğmuş olmaktan mutlu görünüyor; tüylerini kabartıyor, ağzını tenime yapıştırıyor ve bir tavşanın ağzı insanın eline temas edince hissedilen şu gıdıklayıcı ve sessiz çiğneme hareketiyle onu oynatmaya başlıyor. Yiyecek aradığı belli oluyor; bunun üzerine (bu olayın şehir dışındaki evimde gerçekleştiği zamanlardan bahsediyorum) onu balkona çıkarıp bu amaçla yonca yetiştirdiğim büyük saksının üzerine koyuyorum. Tavşancık kulaklarını tama-

men dikiyor ve körpecik yoncayı ağzının içinde hızlı bir şekilde öğütmeye başlıyor; o zaman onu orada bırakıp gidebileceğimi ve tavşanlarını çiftlikten satın alan onca insanınkinden farkı olmayan yaşamıma bir süreliğine devam edebileceğimi anlıyorum.

Birinci ve ikinci katın arasında, Andrée, sanki evinizde hayatımın nasıl olacağına dair bir uyarı gibi, bir tavşancık kusacağımı anladım. Hemen korkuya kapıldım (yoksa şaşırdım mı? Hayır, ama belki de bu, şaşkınlıktan kaynaklanan bir korkuydu) çünkü evimi bırakmadan önce, sadece iki gün önce, bir tavşancık kusmuştum ve bir ay, beş hafta, belki de biraz şans yardım ederse, altı hafta boyunca bunun tekrarlamayacağından emindim. Bakın, bu tavşancık sorununu mükemmel bir biçimde çözmüştüm. Diğer evimin balkonunda yonca yetiştiriyordum, bir tavşancık kusuyordum, onu yoncanın üzerine koyuyordum ve bir ayın sonunda, artık yenisi gelebilir diye kuşkulanmaya başlar başlamaz... artık büyümüş olan diğerini Senyora Molina'ya hediye ediyordum ve bunu bir hobi zanneden Senyora Molina hiç sesini çıkarmıyordu. Diğer bir saksıda, körpe ve yemeye elverişli yoncalar yetişmiş oluyordu ve ben tüyün gıdıklamasının yukarı çıkarak gırtlağımı tıkayacağı ve yeni tavşancığın o saatten itibaren bir öncekinin yaşamını tekrarlayacağı sabahı hiçbir endişeye kapılmadan beklemeye koyuluyordum. Alışkanlıklar, Andrée, ritmin somut biçimleridir, yaşamamızı kolaylaştıransa ritim kotamızdır. Değişmez döngüye bir kez girdikten sonra tavşancıklar kusmak o kadar korkunç bir şey değildi. Neden bunca çaba, bunca yonca ve Senyora Molina, diye merak edebilirsiniz. Tavşancığı doğar doğmaz öldürmek daha kolay bir çözüm olmaz mıydı, diye düşünebilirsiniz. Ah, keşke sadece bir tanecik kusabilseydiniz ve onu iki parmağınızla çıkarıp olayın kendinden ötürü, kopmak üzere olan yakınlığını-

zın tarifsiz atmosferinden ötürü size hâlâ sıkı sıkıya bağlıyken, onu avucunuzun içine koymuş olsaydınız, anlardınız. Bir aylık bakım yeterli bir süre; bir ayda büyüyor, tüyleri uzuyor, sıçramayı öğreniyor, yabani bakışlara ve mutlak kayıtsızlığa kavuşuyor. Andrée, bir ay bir tavşan demek, bir ayda ortaya gerçekten bir tavşan çıkıyor; ama ılık ve kıpır kıpır topağın diğer her şeyden farklı bir varlığı gizlediği o başlangıç dakikası var ya... Tıpkı ilk dakikalarındaki bir şiir, bir Edom gecesinin meyvesi gibi: Sizin kendinizden bile daha siz bir şey... Lakin daha sonra mektup boyutundaki beyaz dümdüz dünyasında o kadar siz değil, o kadar münferit ve o kadar uzak ki.

Tavşancığı doğar doğmaz öldürmeye tüm benliğimle karar verdim. Sizin evinizde dört ay yaşayacaktım: Ağzına dökeceğim dört –belki de, şans yardım ederse, üç– çay kaşığı alkole bakacaktı. (Merhametliliğin bir tavşancığı bir çay kaşığı alkol içirmek suretiyle ânında öldürmeye izin verdiğini biliyor muydunuz? Böylece etinin daha lezzetli olduğunu söylüyorlar, gerçi ben... Üç ya da dört çay kaşığı alkol, ardından doğru tuvalete ya da bilemediniz, çöplere eklenecek bir paket.)

Üçüncü katı geçerken tavşancık açık avucumda hareket ediyordu. Sara valizleri içeri taşımama yardım etmek için yukarıda bekliyordu... Bunu ona nasıl açıklayabilirdim ki? Anlık bir heves, karşıma çıkan bir hayvan mağazası, ona ne diyecektim? Tavşancığı mendilime sardım, bu şekilde pardösümün cebine koydum ve tavşancık orada sıkışmasın diye önümü iliklemedim. Ancak hareket edebiliyordu. Cılız bilinci ona önemli olgular ifşa ediyor olmalıydı: Hayat nihai bir *klik* ile yukarıya doğru bir harekettir; aynı zamanda da ılık bir kuyunun dibindeki alçak, beyaz, sarmalayan ve lavanta kokan bir gökyüzüdür.

Sara, düzen duygusunu benim kıyafet valizime, kâğıtlarıma ve "örneğin" ifadesini bolca kullandığı ayrın-

tılı açıklamaları karşısında takındığım asabi tavra göre ayarlamak gibi zorlu bir sorunla o kadar meşguldü ki hiçbir şey görmedi. Fırsatını bulur bulmaz tuvalete kapandım; onu hemen öldürecektim. İnce bir sıcaklık bölgesi mendili çepeçevre sarıyordu, tavşancık bembeyazdı ve sanırım diğerlerinden daha güzeldi. Bana bakmıyordu, sadece kıpır kıpırdı ve hayatından memnun görünüyordu ki bu en korkunç bana bakma biçimiydi. Onu boş ilkyardım çantasının içine koydum, valizimi boşaltma işine dönerken kafam karışıktı ama mutsuz değildim, suçluluk duymuyordum ve son çırpınışı oradan temizlemek amacıyla ellerimi sabunlamakla meşgul değildim.

Onu öldüremeyeceğimi anladım. Ama aynı gece siyah bir tavşancık kustum.

Ve iki gün sonra beyaz bir tane. Dördüncü geceyse gri bir tavşancık.

Yatak odanızdaki, büyük kapısı ardına kadar açılan, boş bölmeleri benim giysilerimi bekleyen güzel dolabı seviyor olmalısınız. Tavşancıklar şimdi orada duruyorlar. Orada, dolabın içinde. Kulağa gerçekten inanılmaz geliyor; Sara bile buna inanmazdı. Zira Sara hiçbir şeyden kuşkulanmıyor ve onun hiçbir şeyden kuşkulanmaması benim korkunç çabam, bir çırpıda gündüzlerimi ve gecelerimi alıp götüren, içimin kabuk bağlamasına, küvetin üzerine koyduğunuz ve her banyoda insanın vücudunu tuz, güneşin yakıcı darbeleri ve derinliğin büyük uğultularıyla dolduruyormuş hissi veren o denizyıldızı gibi sertleşmesine neden olan çabamdan kaynaklanıyor.

Gündüzleri uyuyorlar. On taneler. Gündüzleri uyuyorlar. Kapalı kapısıyla dolap sadece onlar için bir gündüz gecesi yaratıyor ve geceleri orada sakin bir uysallıkla uyuyarak geçiriyorlar. İşe giderken yatak odasını kilitleyip anahtarları yanımda götürüyorum. Sara dürüstlüğü-

ne güvenmediğimi düşünüyor olmalı ve bana tereddütlü bakıyor, her sabah bana bir şey söyleyecekmiş gibi oluyor ama sonra susuyor ve ben bundan çok memnun oluyorum. (Saat dokuzla on arası yatak odasını topladığı esnada, salonda gürültü yapıyorum ve bütün ortamı dolduran bir Benny Carter plağı koyuyorum. Sara *saeta* ve *pasodoble* türü müzikten hoşlandığı için dolap ona sessizmiş gibi geliyor ve belki de gerçekten öyle, çünkü o sırada tavşancıklar için artık gece hüküm sürüyor ve dinlenmekteler.)

Onların günü akşam yemeğinin ardından, Sara'nın bana iyi geceler dilediği –evet, bana iyi geceler diliyor, Andrée, en acısı da bu, bana iyi geceler dilemesi– şeker maşasının belli belirsiz tıngırtısıyla birlikte tepsiyi götürdüğü ve odasına kapandığı saatten itibaren başlıyor. Bir anda yalnız başıma kalıyorum, lanetli dolapla yalnız başıma, görevim ve hüznümle yalnız başıma.

Onları dışarı salıyorum, ceplerimde gizlice eve soktuğum ve şimdi halının üzerinde yer değiştiren, hareket eden ve bir anda yok olan kısa ömürlü noktacıklar oluşturan yonca yapraklarını iştahla koklayarak salonda hoplayıp zıplamalarına izin veriyorum. Sessiz, düzgün bir şekilde güzelce yiyorlar, o âna kadar söyleyecek hiçbir şeyim yok, elimde laf olsun diye bir kitapla –ben ki sizin tüm Giraudoux'larınızı ve en alt rafta duran López'in Arjantin tarihini okumak istiyordum– kanepeden onları seyretmekle yetiniyorum ve onlar yoncayı yiyorlar.

On taneler. Neredeyse hepsi beyaz. Sıcacık başlarını salonun lambalarına, kendi gündüzlerinin üç hareketsiz güneşine doğru kaldırıyorlar ve onlar ışığı seviyorlar çünkü onların gecesinde ne ay ne yıldızlar ne de sokak lambaları var. Üçlü güneşlerine bakıyorlar ve mutlular. Halının üzerinde, sandalyelerde hoplayıp zıplıyorlar, on uçarı leke bir taraftan diğer tarafa hareketli bir takımyıldız gibi

gidip geliyor, oysaki ben onları uslu görmek isterdim, ayaklarımın dibinde uslu bir şekilde otururken görmek isterdim –bir anlamda her tanrının rüyası, Andrée, tanrıların asla gerçekleşmeyen rüyası– bu şekilde Miguel de Unamuno'nun tablosunun arkasında, açık yeşil vazonun etrafında, yazı masasının karanlık boşluğunda oynaşmalarını değil ve daima ondan azlar, daima altı ya da sekiz taneler ve ben eksik olan iki tanenin nereye gittiğini kendime sormaktayım, ya şimdi Sara herhangi bir sebeple kalkarsa, ayrıca benim López'in tarih kitabından okumak istediğim Rivadavia'nın başkanlık dönemi vardı.

Nasıl dayandığımı bilmiyorum, Andrée. Evinize dinlenmek için geldiğimi hatırlarsınız. Arada sırada bir tavşancık kusmam, bu taşınmanın beni içten de etkilemiş olması –bu nominalizm değil, bu sihir değil, sadece bazen işler böyle birden değişebilir, çok ani bir biçimde yön değiştirebilir ve siz tokadı sağ yanağınıza beklerken– benim suçum değil. İşte böyle, Andrée, ya da başka bir biçimde, ama daima böyle.

Size gece yazıyorum. Şu anda saat öğleden sonra üç, ama size onların gecesinde yazıyorum. Gündüz vakti uyuyorlar. Gürültüler, komutlar, Royal daktilolar, başkan yardımcıları ve teksir makineleriyle kaplı o büro nasıl da ferah! Nasıl da ferah, huzurlu ve dehşetli, Andrée! Şimdi beni telefonla arıyorlar, bunlar benim içe kapanık gecelerimden endişelenen arkadaşlar, Luis beni yürüyüş yapmaya davet ediyor ya da Jorge bir konsere gitmeyi öneriyor. Onlara doğrudan hayır demeye cesaret edemiyor, bunun yerine sağlık sorunları, gecikmiş çeviriler, kaçışla ilgili haddinden uzun ve işe yaramaz hikâyeler uyduruyorum. Eve dönüp asansöre bindiğimdeyse, birinci ve ikinci kat arasındaki o kısımda, bütün bunların gerçek olmadığı boş umudunu kendi kendime her akşam tekrarlıyorum.

Eşyalarınızın zarar görmemesi için elimden geleni yapıyorum. En alt raftaki kitapları biraz kemirdiler, siz onları Sara fark etmesin diye kamufle edilmiş halde bulacaksınız. Kelebekler ve eski zaman süvarileri kaplı porselen gövdeli lambanızı çok sever miydiniz? Kırık parça neredeyse hiç fark edilmiyor, bir İngiliz dükkânından –en iyi yapıştırıcıların İngiliz dükkânlarında olduğunu bilirsiniz– satın aldığım özel bir yapıştırıcıyla bütün gece uğraştım ve şimdi onu yanımda tutuyorum ki hiçbiri ön ayaklarıyla yüklenip devirmesin (görseniz arka ayaklarının üzerinde dikilmekten ne hoşlanıyorlar, insanın çok eski atalarına yönelik bir nostalji, belki de ortalıkta dolaşıp asık suratıyla onlara bakan tanrılarının bir taklidi; ayrıca bir tavşanı cezalandırmak için arka ayaklarının üzerine dikip ön ayaklarıyla bir duvara dayadığınızda o şekilde saatlerce kımıldamadan tutabileceğinizi belki çocukluğunuzda öğrenmişsinizdir).

Sabah beşte (yeşil kanepeye uzanmış halde ve her kadifemsi koşuda, her tıngırtıda uyanarak biraz kestirdim) onları dolaba yerleştiriyorum ve temizlik yapıyorum. Bu yüzden Sara her şeyi derli toplu buluyor, ama bazen bir eşyaya ya da halıdaki hafif renk solmasına bakarken suratında belli belirsiz bir şaşkınlığı, bakışlarının takılıp kalışını ve bir kez daha bana bir şey sorma arzusunu yakalıyorum, ama ben ıslıkla Frank'in senfonik varyasyonlarını çalmaya başlayınca bir kez daha vazgeçiyor. Gözlerimden uyku akarken, Gide çevirisi gecikmişken, Troyat çevirisine henüz başlamamışken ve bana sorular yönelten uzaklardaki bir hanımefendiye cevaplarım beklerken, böyle uykulu gözlerle evin içinde dolaşıp yonca saplarını, kopmuş yaprakları, beyaz tüyleri topladığım bu sessiz ve bitkisel şafak vaktinde size talihsiz ayrıntıları anlatmanın ne anlamı var, Andrée? Bütün bunları sürdürmenin ne anlamı var? Gelen telefonların ve yaptığım gö-

rüşmelerin arasında yazdığım bu mektubu sürdürmenin ne anlamı var?

Andrée, sevgili Andrée, tesellim sayılarının onda kalması, daha fazla artmaması. On beş gün önce avucumun içinde son tavşancığı tuttum ve o günden beri gelen giden olmadı, benimle yaşayan sadece on tane var, bizim gündüzümüz onların gecesi ve bu şekilde büyüyorlar, artık çirkinler ve tüyleri uzamaya devam ediyor, artık ergenlik çağındalar ve bir sürü ihtiyaçları, kaprisleri oluyor, Antinous'un (kör gibi bakan şu delikanlı Antinous, değil mi?) büstünün üzerine zıplıyorlar ya da gözden kaybolduklarını oturma odasında koştururken çıkardıkları gürültü evin içinde yankılanıyor, o derece ki bunu Sara da duyacak ve tüyleri diken diken bir halde, belki de gecelikle –çünkü Sara muhtemelen gecelikle uyuyordur– karşımda belirecek korkusuyla onları hemen oradan çıkarmak zorunda kalıyorum... Sadece on taneler, hepsinin ortasında yaşadığım o küçük mutluluğu, birinci ve ikinci katın sert gökleri arasında kendime yeniden yol açmamı sağlayan o giderek büyüyen dinginliği düşünün.

Mektubuma ara verdim zira bir komisyon görevine katılmam gerekiyordu. Ona şimdi burada, sizin evinizde, şafak vaktinin cansız griliği altında devam ediyorum, Andrée. Şimdi gerçekten bir sonraki gün mü, Andrée? Sayfada bırakılan bir parça boşluk size göre mektuba verilmiş ara olacak, bir anlamda dün yazdıklarımla bugün yazdıklarım arasında bir köprü. Size bu ara esnasında her şeyin darmadağın olduğunu, sizin sıradan bir köprü algıladığınız yerde benim suyun öfkeli belinin kırılışını işittiğimi, benim için kâğıdın bu kısmında, mektubumun bu kısmında, o komisyon görevine katılmak için ara verdiğim yere kadar hâkim olan dinginlikten eser olmadığını size söylemeliyim. On bir tavşancık, üzüntüden eser

olmayan kübik gecelerinde uyuyorlar; acaba hemen şimdi, ama hayır, şimdi değil. Daha sonra, asansörde ya da içeri girerken; eğer "o zaman" şimdiyse, eğer bana kalan "şimdilerden" herhangi birinde olabilirse, "nerede" olacağının hiçbir önemi yok.

Bu kadar yeter, size bu mektubu yazdım çünkü evinizde meydana gelen telafi edilemez hasarda o denli suçumun bulunmadığını size kanıtlamak benim için çok önemli. Mektup sizi burada bekleyecek, zira postacının onu güzel bir Paris sabahında size vermesi iğrenç bir şey olurdu. Dün gece ikinci raftaki kitapları ters çevirdim; dikilerek ya da sıçrayarak artık oraya erişiyorlardı ve dişlerini bilemek için –açlıktan değil, onlara bol bol yonca satın alıyor ve yazı masasının çekmecelerinde saklıyorum– kitapların sırtlarını kemirdiler. Perdeleri, koltukların kumaşlarını, Augusto Torres'in otoportresinin kenarını yırttılar, halıyı tüyle doldurdular ve ayrıca, lambanın ışığının altında bir çember oluşturduktan sonra, sanki bana tapınıyormuşçasına, birden çığlık atmaya, benim tavşanlarda hiç görmediğim biçimde çığlık atmaya başladılar.

Halıyı mahveden tüyleri temizlemeye, kemirilen kumaşların kenarını düzeltmeye, tavşancıkları yeniden dolaba kapatmaya boş yere uğraştım. Gün başlıyor, herhalde Sara da birazdan kalkar. Artık Sara'yı umursamıyor olmam tuhaf sayılabilecek bir durum; aynı şekilde tavşancıkların oyuncak peşinde oradan oraya zıplamalarını da. Bütün bunlarda benim fazla suçum olmadı, kırıp döktüklerinin çoğunun bir İngiliz dükkânından satın aldığım yapıştırıcıyla ne kadar güzel tamir edildiğini, geldiğinizde göreceksiniz, sizin öfkeye kapılmanızı engellemek için elimden geleni yaptım... Bana gelince, onla on bir arasında sanki aşılamaz bir uçurum var. Emin olun, sayıları onken gayet iyiydi, çünkü bir dolap, yonca ve

umutla ne kadar çok şey inşa edilebilir. Ama on bir olunca, artık mümkün değil, çünkü on bir demek, Andrée, kesinlikle on iki demek, sonra da on üç. Sonra gün ağarıyor ve içine neşe, anılar, siz ve belki de daha onca şeyin sığdığı soğuk bir yalnızlık başlıyor. Suipacha Sokağı'nın üzerindeki bu balkon şimdi şafakla ve şehrin ilk sesleriyle dolu. Kaldırıma saçılan on bir tavşancığı toplamanın zor bir iş olacağını sanmıyorum, ama insanlar bir an önce bir yerlere götürülmesi gereken başka bir vücutla meşgul oldukları için, belki de ilk öğrenciler oradan geçene kadar, onlara dönüp bakmayacaklardır bile.

UZAKTAKİ

Alina Reyes'in günlüğü

12 Ocak

Dün gece bir kez daha oldu; bileziklerden ve tatlı sözlerle kandırılmaktan, *pink champagne*'den ve Renato Viñes'in o son günlerindeki Dorian Gray portresi, tükürük saçan fok suratından öylesine bıkmıştım ki. Nane şekeri, "Red Bank Boogie" melodisi ve sürekli esneyen, kül rengi suratlı anne (parti dönüşlerinde hep olduğu gibi kül rengi suratlı, uyuklayan, devasa balık ve her zamanki ondan öylesine farklı ki) tadıyla gidip yattım.

Nora ışığı söndürmeden, hayhuy içinde, kız kardeşinin yarı giyinik bir halde ısrarla anlattığı hikâyeleri dinlerken uyuyakaldığını söylüyor. Ne büyük mutluluk, bense ışıkları ve elleri söndürüyorum, gündüze ve harekete dair her şeyden haykırışlarla soyunuyorum, uyumak istiyorum ama çınlayan korkunç bir çan, ya da bir dalga, ya da Rex'in kurtbağırlarına doğru bütün gece çekiştirdiği zincir oluyorum. *Now I lay me down to sleep**... Dizeler tekrarlamam gerekiyor ya da *a* harfiyle sözcükler bulma sistemi, sonra *a* ve *e* harfleriyle, beş ünlüyle, sonra dört ünlüyle. İki ünlü bir ünsüzle (ara, oba), üç ünsüz ve bir ün-

* (İng.) Şimdi uzanıyorum uyumak için... (Y.N.)

lüyle (kart, grip) ve yeniden dizeler, Hint sümbüllerinden kabarık eteğiyle indi ay demirci fırınına / çocuk ona bakıyor bakıyor / çocuk ona bakmakta. Üç ünlü üç ünsüzle, kabala, matara, oturum; domino, esinti, tedavi.

Bu şekilde saatler geçiriyorum: dörtlü, üçlü ve ikili, ardından da palindromlar. Önce kolaylar: Şatonun o taş; daha zor ve daha güzelleri, al kazık çak karaya, kayarak kaç kızakla; Anastas mum satsana. Ya da o güzelim anagramlar: Salvador Dali, *Avida Dollars*; Alina Reyes, *es la reina y**... Bu o kadar güzel ki, çünkü bir yol açıyor, çünkü orada sona ermiyor. Çünkü kraliçe ve...

Hayır, korkunç. Korkunç çünkü kraliçe olmayan ve benim bir kez daha geceleyin nefret ettiğim kişiye yol açıyor. Şu Alina Reyes'e, ama o anagramın kraliçesi değil; başka herhangi bir şey olabilir, mesela Budapeşte'de dilenci, Jujuy'daki bir genelevde acemi fahişe, Quetzaltenango'da hizmetçi, uzaklarda ve kraliçe olmadığı herhangi bir yerde. Ama Alina Reyes olacak ve işte bu yüzden dün gece bir kez daha oldu, onu ve öfkeyi hissetti.

20 Ocak

Bazen üşüdüğünü, acı çektiğini, onu dövdüklerini biliyorum. Ben sadece ondan bu kadar nefret edebiliyor, onu yere fırlatan ellerden tiksinebiliyorum ve aynı zamanda ondan da, ondan daha bile çok, çünkü ben benim ve onu dövüyorlar. Ah, uyurken, bir giysiyi keserken ya da annemin kabul saatinde ve ben Regules Hanım'a ya da Rivas'ların oğluna çay servisi yaparken o kadar çaresizliğe kapılmıyorum. O anlarda daha az önemsiyorum, bu biraz kişisel, kendimle benim aramda bir şey; onu bahtsızlığının daha bir sahibiymiş gibi hissediyorum,

* (İsp.) O kraliçedir ve... (Ç.N.)

uzaklarda ve yalnız ama kara baht sahibi. Acı çeksin, soğuktan donsun; ben burada dayanıyorum ve böylece ona biraz yardım ettiğime inanıyorum. Bu henüz yaralanmamış bir askerin yarasına bandaj yapmak ve bunun kabul edilebilir bir şey olduğunu, bunun onu peşinen, uzak görüşlülükle rahatlattığını hissetmek gibi bir şey.

Acı çeksin. Regules Hanım'a bir öpücük, Rivas'ların oğlana çay veriyorum ve kendimi o iç direniş için saklıyorum. Kendime şöyle diyorum: "Şimdi buz tutmuş bir köprüyü geçiyorum, şimdi kar yırtık ayakkabılarımdan içeri giriyor." Onun hiçbir şey hissetmediği doğru değil. Sadece böyle olduğunu, tam Rivas'ların oğlan, uzattığım çayı aldığı ve suratına en sersem bakışını yerleştirdiği anda (tam o anda mı, bilmiyorum) bir yerlerde bir köprüyle karşılaştığımı biliyorum. Yine de, bu anlamsız insanların arasında olmama rağmen iyi dayanıyorum ve çok fazla çaresizliğe kapılmıyorum. Nora dün gece afallamış gibi kaldı ve şöyle dedi: "Sana ne oluyor böyle?" Olan şey ona, çok uzaklardaki bana oluyordu. Başına korkunç bir şey gelmiş olmalıydı, onu dövüyorlardı ya da kendini hasta hissediyordu ve bu tam da Nora'nın Fauré'nin bir parçasını söyleyeceği sırada oluyordu ve ben son derece mutlu mesut bir halde piyanonun başında, arpejleri dinlemeyi beklerken dirseklerini ona çerçeve vazifesi gören kuyruk kısmına dayamış, bana bir köpek yavrusunun mutlu yüzüyle bakan Luis Maria'ya bakıyordum; ikimiz öylesine yakındık ve birbirimizi öylesine seviyorduk ki. Böylesi daha kötü, onun hakkında yeni bir şeyi tam da Luis Maria'yla dans ederken, onu öperken ya da sadece Luis Maria'nın yakınındayken öğreniyorum. Çünkü beni, uzaktaki beni, sevmiyorlar. Bu onların sevmedikleri parça ve beni dövdüklerini ya da ayakkabılarıma kar girdiğini hissetmeyi içimden koparıp atmayacağıma göre Luis Maria benimle dans ederken ve belimdeki eli öğlen sıca-

ğı, acı portakal ya da kırbaçlayan kamışın tadı gibi içimde yükseliyor ve onu dövüyorlar, direnmek imkânsız ve bu yüzden Luis María'ya kendimi iyi hissetmediğimi söylemeliyim, nemden olmalı demeliyim, hissetmediğim ama ayakkabılarımın içine girmekte olan o kardaki nemden.

25 Ocak

Beklenildiği gibi, Nora beni görmeye geldi ve yaygarayı kopardı. "Tatlım, bana piyanoda eşlik etmeni senden son kez istiyorum. Muhteşem bir gösteri hazırladık." Ben gösteriden ne anlarım, elimden geldiğince ona eşlik ettim, onu sanki sesini kısmış gibi dinlediğimi hatırlıyorum. *Votre âme est un paysage choisi**... ama tuşların arasında gidip gelen ellerimi görüyordum ve bana iyi çalıyorlarmış, Nora'ya düzgün bir biçimde eşlik ediyorlarmış gibi geliyordu. Luis María da ellerime baktı, zavallıcık, sanırım bunun sebebi yüzüme bakmaya cesaret edememesiydi. Öylesine tuhaf görünüyor olmalıyım ki.

Zavallı Nora'cık, ona başka biri eşlik etsin. (Bu gitgide daha çok bir cezaya benziyor, artık kendimi sadece orada mutlu olacağım, mutlu olduğum zaman tanıyorum, Nora, Fauré'nin bir parçasını söylediğinde kendimi orada tanıyorum ve geriye nefretten başka bir şey kalmıyor.)

Gece

Kraliçe olmayan ve oralarda dolaşana karşı bazen şefkat, ani ve gerekli bir şefkat hissediyorum. Ona bir telgraf çekmek, tavsiyelerde bulunmak, çocuklarının iyi olduğunu ya da çocuğunun olmadığını –çünkü sanırım orada

* (Fr.) Ruhunuz seçkin bir manzara. (Y.N.)

çocuğum yok– ve teselliye, acımaya, şekerlemelere ihtiyaç duyduğunu öğrenmek. Dün gece mesajlar, buluşma noktaları tasarlarken uyuyakaldım. Perşembe günü orada olacağım stop bekle beni köprü. Ne köprüsü? Budapeşte gibi ikide bir zihnimde beliren bir fikir bu, onca köprünün ve içeri sızan karın bulunduğu Budapeşte'deki dilenciye inanmak. Bunun üzerine kaskatı bir halde yataktan fırladım ve neredeyse avaz avaz bağıracak, neredeyse koşa koşa annemi uyandırmaya, uyanması için onu ısırmaya gidecektim. Hepsi sadece düşünceden ibaret. Bunu söylemek henüz kolay bir şey değil. Eğer canım gerçekten isterse, hemen şimdi Budapeşte'ye gidebileceğimi düşünmekten ibare the psi. Yada Jujuy'a, yada Quetzaltenango'ya. (Bu isimleri geçmiş sayfalara dönüp aradım.) Aslında bir şey ifade etmiyorlar, pekâlâ Tres Arroyos, Kobe, Florida Sokağı dört yüz numara da diyebilirdim. Sadece Budapeşte kalıyor çünkü soğuk *orada*, beni orada dövüyorlar ve bana orada zulmediyorlar. Orada (onu rüyamda gördüm, o bir rüyadan başka bir şey değil, ama nasıl da yapışıyor ve ben uyanıkken de kendini hissettiriyor) Rod –ya da Erod veya Rodo– adında biri var ve beni dövüyor ama ben onu seviyorum, onu sevip sevmediğimi bilmiyorum ama beni dövmesine ses çıkarmıyorum, her gün geri geliyor ve bu yüzden onu muhtemelen seviyorum.

Daha sonra

Yalan. Rod'u rüyamda gördüm ya da onu rüyanın daha önceden kullanılmış ve el altında hazır duran herhangi bir imgesiyle yaptım. Rod falan yok, orada beni cezalandırıyor olmalılar, ama kim bilir bunu yapan bir erkek mi, öfkeli bir anne mi, yoksa yalnızlık mı?

Gidip kendimi arayacağım. Luis María'ya şöyle diyeceğim: "Evlenelim ve beni Budapeşte'ye götür; üstünde

birisinin olduğu karlı bir köprüye." Diyorum ki: Ya oysam? (Çünkü her şeyi derinlemesine inanmak istemeden, gizli bir menfaat penceresinden düşünüyorum. Ya oysam?) Pekâlâ, eğer oysam... Ama sadece deli tarafım, sadece... Ne balayı ama!

28 Ocak

Tuhaf bir şey düşündüm. Üç günden beri bana uzaklardan gelen bir şey yok. Belki de artık onu dövmüyorlardır ya da başını sokacak bir yuva bulmuştur. Ona bir telgraf çekmeyi, birkaç çift çorap göndermeyi düşündüm... Tuhaf bir şey düşündüm. Korkunç şehre vardığımda akşam olmuştu, yeşilimsi ve ıslak bir akşamdı, eğer onlara düşünce yoluyla yardımcı olmazsa insanın asla göremeyeceği türden bir akşam. Dobrina Stana kıyısında, Skorda yönünde, dikit gibi kalkık atlar ve sert aynasızlar, dumanı tüten ekmek somunları ve rüzgârın pencereleri gururlandıran püsküllleri. Mavi elbisemin (hava bu kadar soğukken mantomu Burglos'ta bıraktım) cebinde harita, Dobrina kıyısında turist adımlarıyla yürüyerek, kırık buzlar, tekneler ve oradaki ismi sbunáia tjéno ya da daha kötü bir şey olan bir yalıçapkınıyla birlikte gürüldeyerek akan nehrin neredeyse üzerinde asılı duran bir meydana varıyorum.

Meydanın ardından köprünün geldiğini tahmin ettim. Bunu düşündüm ve devam etmek istemedim. Elsa Piaggio de Tarelli'nin Odeon'da verdiği konserin akşamıydı, beni daha sonra uyku tutmayacağı yönünde şüpheler duyarak isteksizce giyindim. Geceleri, çok geç saatlerdeki bu düşünceler... Acaba yitip gitmeden onu bulabilecek miyim? İnsan düşünce yoluyla seyahat ettiğinde isimler uyduruyor, sonra o an geldiğinde onları hatırlıyor: Dobrina Stana, sbunáia tjéno, Burglos. Ama meydanın ismini

bilmiyorum, sanki Budapeşte'deki bir meydana gerçekten varmışım da ismini bilmediğim için kaybolmuşum (orada, bir ismin bir meydana ait olduğu yerde).

Hemen geliyorum, anne. Senin Bach'ına ve Brahms'ına tam vaktinde yetişeceğiz. O kadar basit bir yol ki bu. Ne meydan var ne de Burglos. Burada biz, orada Elsa Piaggio. Düşüncelerimin kesintiye uğramış olması ne üzücü, tam da bir meydanda olduğumdan eminken (ama artık çok kesin değil, bunu sadece düşünüyorum ve böylesi hiç yoktan iyidir). Ve meydanın bitiminde köprü başlıyor.

Gece

Başlıyor, devam ediyor. Konserin sonuyla ilk bis arasında onun ismini ve yolu buldum. Vladas Meydanı, Pazarcılar Köprüsü. Vladas Meydanı'ndan köprünün başlangıcına kadar dolaşa dolaşa ve bazen evleri ya da vitrinleri, sıkı sıkıya giydirilmiş çocukları ve Tadeo Alanko ve Vladislas Neroy gibi beyaz pelerinli, uzun boylu kahramanları olan çeşmeleri, Tokay içenleri ve cimbalo çalanları seyrederek devam ettim. Elsa Piaggio'nun bir Chopin'le başka bir Chopin arasında seyirciyi selamladığını görüyordum, zavallıcık, oysaki benim koltuğumdan doğrudan, geniş sütunların arasında köprünün girişinin bulunduğu meydana çıkılıyordu. Ama bunu ben düşünüyordum, dikkat, tıpkı Alina Reyes yerine *es la reina y*... anagramı gibi, ya da annemin yanımda değil de Suárez'lerin evinde olduğunu hayal etmek gibi. Önemli olan aptallığa düşmemek: Bu sadece beni ilgilendiren bir şey, sadece canımın istediğini, gerçekten istediğini yapıyorum. Gerçek çünkü Alina, o kadar –diğeri değil, onun üşüdüğünü ya da kötü muameleye maruz kaldığını hissetmek değil–. Bunu canım çekiyor ve sırf zevk olsun diye, nereye varacağını görmek, Luis María beni Budapeşte'ye götürecek mi, ev-

lenecek miyiz, bunu anlamak için sürdürüyorum ve ondan beni Budapeşte'ye götürmesini istiyorum. Çıkıp o köprüyü aramak daha kolay, çıkıp kendimi aramak ve şimdi olduğu gibi kendimi bulmak, zira bağırışlar ve alkışlar arasında köprünün yarısına kadar geldim, "Albéniz!" ve daha çok alkış ve "Polonez!" arasında, rüzgârla birlikte beni sırtımdan iten kar ve beni belimden köprünün ortasına doğru götüren yumuşacık bir havlu gibi eller arasında sanki bunun bir anlamı varmış gibi.

(Şimdiki zamanda konuşmak daha kolay. Saat sekiz civarıydı, Elsa Piaggio üçüncü kez bis çalıyordu, sanırım Julián Aguirre ya da Carlos Guastavino'ydu, çimen ve kuşlarla ilgili bir şey.) Ama zaman içinde bir çakala dönüştüm, artık ona saygım yok. Bir gün şöyle düşündüğümü hatırlıyorum: "Orada beni dövüyorlar, orada ayakkabılarımın içine kar giriyor ve ben bunu ânında biliyorum, bu orada başıma gelirken ben onu ânında biliyorum. Peki, ama neden ânında? Belki de bana daha geç ulaşıyordur, belki de bunlar henüz yaşanmamıştır. Belki de onu on dört yıl içinde döveceklerdir ya da belki de artık sadece Azize Ursula Mezarlığı'ndaki bir haç ve bir numaradır." İşte bu bana güzel, mümkün ve o denli sersemce görünüyordu. Çünkü bu tür şeylerin ardında insan daima bir eşzaman düşünüyor. Eğer o şu anda gerçekten köprüye giriyor olsaydı, biliyorum ki bunu hemen şimdi ve buradan hissederdim. Durup çok öfkeli bir biçimde köprünün ayaklarına vuran, çağıldayan, kırbaç gibi şaklayan bozuk mayonez görünümlü nehre baktığımı hatırlıyorum. (Bunu düşünüyordum.) Köprünün korkuluğundan kafayı uzatıp aşağıdaki buzların kırılışını kulaklarımda duymaya değerdi. Biraz manzaranın güzelliğinden biraz içimde yükselen korkudan –ya da kalın giyinmemiş olmam, atıştıran kar ve otelde kalan mantom– orada bir süre kalmaya değerdi. Tamam, ben alçakgönüllü, çok sıradan bir kızım, ama kalk-

mışlar bana aynı şeyleri yaşayan, Odeon'un ortasında otururken Macaristan'a yolculuk yapan başka bir kızdan bahsediyorlar. Bunu kim duysa ürperir, burada ya da Fransa'da.

Ama annem beni kolumdan çekiştiriyordu ve konser salonunda neredeyse kimse kalmamıştı. Oraya kadar yazıyorum, çünkü düşündüklerimi hatırlamaya devam etmek içimden gelmiyor. Hatırlamaya devam edersem kendimi kötü hissedeceğim. Ama şurası kesin, kesin; tuhaf bir şey düşündüm.

30 Ocak

Zavallı Luis María, benimle evlenmesi ne aptalca bir davranış. Üzerine neyin bulaştığının farkında değil. Ya da altına, Nora'nın özgür entelektüel pozlarında dediği gibi.

31 Ocak

Oraya gideceğiz. Buna o kadar sevindim ki, neredeyse çığlık atacaktım. Biraz da korktum, zira bana sanki bu oyuna aşırı kolay bir biçimde dahil oluyormuş gibi geldi. Ama hiçbir şeyin farkında değil, kraliçeyi* koruyan piyoncuk gibi oyunun sonuna kadar hiçbir şeyden kuşkulanmıyor. Kraliçesinin yanındaki piyoncuk Luis María. Kraliçesinin ve –

7 Şubat

Şu anda en önemlisi iyileşmek. Konserde düşündüklerimin sonunu yazmayacağım. Dün gece bir kez daha onun acı çektiğini hissettim. Orada beni bir kez daha

* Türkçede "vezir" adı verilen satranç taşı kimi dillerde "kraliçe" olarak adlandırılır. Bağlam nedeniyle "kraliçe" diye çevrilmiştir. (Ç.N.)

dövdüklerini biliyorum. Bunu bilmekten kaçınamıyorum, ama bu kadar yazıp çizme yeter. Eğer sırf hoşuma gittiği için ya da teselli olsun diye kendimi bir kanıt bırakmakla sınırlandırmış olsam neyse... Ama daha kötüsü oluyor, onları tekrar okurken içimde bir anlama arzusu doğuyor; o gecelerin ardından kâğıda geçirilmiş her sözcükte bir şifre arıyorum. Tıpkı meydanı, kırık nehri, gürültüleri ve sonrasını... düşündüğümdeki gibi. Ama artık onları yazmıyorum, onları artık asla yazmayacağım.

Oraya gitmek ve bekârlığın bana yaramadığına kendimi ikna etmek, hepsi bundan ibaret, sebep yirmi yedi yaşına gelip bir erkeğimin olmaması. Artık benim süs köpeğim olacak, benim sersemim, bunun için düşünmek yeterli ve olmak, en sonunda ve benim iyiliğim için olmak.

Öte yandan, artık bu günlüğün sonuna gelmişken, çünkü bir genç kız ya evlenir ya da günlük yazar, ikisi birden yürümez –şimdi bile bunu neşeli bir umutla, bir neşe umuduyla söylemeden ona son noktayı koymak içimden gelmiyor–. Oraya gidiyoruz ama konser gecesinde düşündüğüm gibi olmak zorunda değil. (Onu yazacağım ve benim iyiliğim için bu kadar günlük yeter.) Onu köprüde bulacağım ve birbirimize bakacağız. Konser gecesi orada aşağıdaki buzların kırılışını kulaklarımda hissediyordum. Ve kraliçe, o kötücül ilişki, o münasebetsiz ve sessiz gasp karşısında zafere ulaşacak. Eğer o gerçekten bense boyun eğecek, benim ışıltılı, daha güzel ve daha güvenli hayatıma katılacak; sadece yanına gidip elimi omzuna koymam yeterli olacak.

Alina Reyes de Aráoz ve kocası 6 Nisan'da Budapeşte'ye geldiler ve Ritz Oteli'ne yerleştiler. Bu boşanmalarından iki ay önceydi. İkinci gün öğleden sonra, Alina şehri tanımaya ve nehrin çözülen buzlarını görmeye

çıktı. Yalnız yürümekten hoşlandığı için –dinamik ve meraklıydı– ne olduğuna çok fazla kafa yormadığı bir şeyi nafile bir biçimde ararken, seçimi yüreğinin sesine bırakıp onun sürekli kaldırım değiştirten ve bir vitrinden diğerine sürükleyen ani tercihlerle kendini ifade etmesine izin vererek dört bir yanı dolaştı.

Köprüye vardı; şimdi kar engellediği için ve Tuna'dan yükselip aşağıdan vuran, sert ve düşmanca rüzgâr yüzünden zorlukla yürüyerek köprünün tam ortasına kadar geldi. Eteğinin sanki baldırlarına yapıştığını (kalın giyinmemişti) ve belki de bir geri dönme, şehrin bildiği kısmına geri gitme arzusu hissediyordu. Issız köprünün ortasındaki siyah düz saçlı pejmürde kılıklı kadın, kıvrımlı suratında ve biraz kapalı ama çoktan ona doğru uzatılmış ellerinin kırışıklığında kararlı ve hevesli bir ifadeyle bekliyordu. Alina, sanki genel bir provanın ardından –artık bunu biliyordu– jestleri ve mesafeleri tekrarlayan biri gibi onun yanında durdu. Hiç korkmadan, nihayet özgürlüğüne kavuşmuş bir halde –buna korkunç bir sevinç ve soğuk patlamasıyla inanıyordu– onun yanında durdu ve düşünmeyi reddederek, tıpkı onun gibi ellerini uzattı ve köprüdeki kadın onu göğsüne bastırdı ve altlarında akan yüzeyi çatlamış nehrin suları köprünün ayaklarına çarparken, iki kadın köprünün üzerinde birbirlerine sıkıca ve sessizce sarıldılar.

Kucaklaşmanın gücünün tatlı ve dayanılır bir incitmeyle göğüslerinin arasına bastırdığı çantanın kilidi Alina'nın canını acıttı. Bütünüyle ve mutlak bir biçimde kollarının arasında hissettiği aşırı sıska kadını tıpkı bir marştaki, güvercinlerin havalanışındaki ya da şarkı söyleyen nehirdeki gibi giderek artan bir mutlulukla kucaklıyordu. Dışarının etkilerinden, alacakaranlığın ışığından uzaklaşarak tam bir kaynaşma içinde gözlerini kapattı; birden kendini çok yorgun ama zaferinden emin hissetti;

öylesine kendisine ait ve nihayet ulaştığı için kutlamadığı zaferinden.

Ona ikisinden biri tatlılıkla ağlıyormuş gibi geldi. Ağlayan kendisi olmalıydı çünkü yanaklarının ıslandığını ve çene kemiğinin darbe almış gibi ağrıdığını hissetti. Aynı şekilde boynunun ve birden tarifsiz yorgunluklardan bitkin düşen omuzlarının da. Gözlerini açınca (belki de çoktan çığlık atmaya başlamıştı) ayrıldıklarını gördü. Şimdi çığlık attı. Soğuktan olsa gerekti, çünkü kar yırtık ayakkabılarından içeri giriyordu, çünkü saçı rüzgârda bir parça uçuşan ve gri elbisesinin içinde çok güzel görünen Alina Reyes arkasına dahi bakmadan meydana doğru yürüyordu.

OTOBÜS

"Size zahmet olmazsa gelirken bana *El Hogar* dergisi getirin," diye ricada bulundu öğlen uykusu için koltukta arkasına dayanan Senyora Roberta. Clara ilaçları tekerlekli sehpanın üzerine diziyor ve titiz bir bakışla odayı gözden geçiriyordu. Hiçbir eksik bulamadı, onun yokluğunda Senyora Roberta'ya Matilde bakacaktı, hizmetçi kız gereken her şeyi biliyordu. Şimdi çıkabilirdi, bütün bir cumartesi öğleden sonrası sadece ona aitti, sohbet etmek için arkadaşı Ana, harikulade beş buçuk çayı, radyo ve çikolatalar onu bekliyordu.

Saat ikide, çalışanlar dalgası onca evin eşiğinde kırılmasını tamamlayınca, Villa del Parque Mahallesi berrak bir ıssızlığa bürünüyordu. Clara farklı bir güzergâh kullanarak ve ziraat fakültesinin bahçesindeki ağaçların yolu üzerine bıraktığı gölge adalarıyla kırılan kasım güneşinin keyfini çıkararak Tinogasta ve Zamudio sokaklarından indi. San Martín Caddesi'nin Nogoyá Sokağı'yla kesiştiği köşede 168 numaralı otobüsü beklerken, başının üzerinde bir serçeler savaşı işitti ve San Juan María Vianney Kulesi bulutsuz gökyüzünde ona daha kırmızı ve başını döndürecek denli yüksek gözüktü. Saatçi Don Luis geçti ve boyunu posunu, onu daha ince gösteren ayakkabılarını, krem rengi bluzunun üzerinden çıkan

beyaz narin boynunu takdir ediyormuşçasına, değer verir bir şekilde selamladı.168, boş sokaktan tembel bir biçimde geldi ve öğleden sonrasının sessiz köşesindeki yegâne yolcu Clara için kapıyı açarken o keskin memnuniyetsizlik homurtusunu çıkardı.

Bir sürü şeyle dolu çantasında bozuk para ararken bileti ödemekte gecikti. Virajlarda ve frenlerde düşmeme konusunda deneyimli tıknaz biletçi, çarpık bacaklarının üzerinde soğuk bir yüz ifadesiyle bekliyordu. Clara ona iki kez, "On beşlikten," diye tekrarlarken, adam ona sanki tuhaf bir şey görmüş gibi dik dik bakıyordu. Sonra pembemsi bileti verdi ve Clara çocukluğundan şöyle bir dize hatırladı: "Ver, ver biletçi, mavi ya da pembe bileti; bir şarkı söyle sayarken ücretini." Buna gülümseyerek arka tarafta oturacak bir yer aradı, Acil Çıkış Kapısı'nın önündeki koltuğu boş buldu ve cam tarafının ona hep verdiği o mülk sahibi mutluluğuyla oraya yerleşti. İşte o sırada, biletçinin kendisini bakışlarıyla takip ettiğini gördü. Ve San Martin Caddesi'ndeki köprünün köşesini dönmeden önce, şoför de arkasına dönüp ona baktı, aradaki mesafeden ötürü zorlamasına rağmen, koltuğuna gömülmüş durumdaki Clara'yı sonunda seçebildi. Aç kalmış suratlı, sarı saçlı, çıkık kemikli bir adam olan şoför biletçiyle bir şeyler konuştu, ikisi birden Clara'ya baktılar, aralarında bakıştılar, otobüs birden hızlandı ve tam gaz Chorroarin Caddesi'ne daldı.

"İki sersem," diye düşündü Clara gururu okşanmış ve öfkeli arası bir ruh haliyle. Biletini cüzdanına yerleştirmekle meşgulken gözucuyla ön koltukta seyahat eden hanımefendinin elindeki büyük karanfil buketine baktı. Tam o sırada hanımefendi de kafasını çevirerek buketin üzerinden, tıpkı çitin üzerinden bakan bir ineğin tatlılığıyla ona baktı. Bunun üzerine Clara hemen aynasını çıkarıp dudaklarını ve kaşlarını incelemeye girişti. Aynı

anda ensesinde rahatsız edici bir duygu hissetti; başka bir münasebetsizlik kuşkusu başını hızla arkaya çevirtti ve bu kez gerçekten sinirledi. Suratının iki santim ötesinde kaskatı boyunlu ve neredeyse bayıltıcı bir koku yayan papatya buketli bir ihtiyarın gözleri duruyordu. Otobüsün en arkasındaki yeşil uzun koltukta oturan tüm yolcular Clara'ya baktılar; göründüğü kadarıyla bir şeyini eleştirdikleri Clara bu bakışlara tahammül etmek için giderek daha büyük bir çaba harcıyordu ama bu gidişle işinin çok zor olacağını hissetti; bunun sebebi bütün bakışları üzerine yönelten rastlantı ya da yolcuların ellerinde taşıdıkları buketlerden ziyade, burnuna bulaşmış siyah bir leke gibi bir gülme sebebi, sevimli bir son ümit etmiş olmasıydı (ama böyle bir şey yoktu); tam gülmeye başlayacağı sırada üzerine çullanan o dikkatli ve ısrarcı bakışlar, sanki asıl bakan ellerindeki o buketlermişçesine, bu gülüşü donduruyorlardı.

Birden endişeye kapıldı, vücudunu koltuktan aşağı doğru biraz kaydırdı, gözlerini öndeki koltuğun yıpranmış arkalığına dikti, Acil Çıkış Kapısı'nın açma kolunu ve üzerinde yazan *Kapıyı açmak için kolu içeriye doğru* ÇEKİN VE KALDIRIN yazısını, harfleri birer birer gözden geçirip sözcükler halinde birleştirmeyi başaramadan inceledi. Böylece kendine bir güvenlik bölgesi, durup düşünebileceği bir ateşkes alanı oluşturuyordu. Yolcuların yeni binene bakmaları gayet doğaldı, Chacarita Mezarlığı'na giden insanların ellerinde buket taşımaları doğaldı ve otobüsteki herkesin elinde buket olması da neredeyse doğaldı. Alvear Hastanesi'nin önünden geçiyorlardı ve Clara'nın tarafında uzanan boş arazilerin en ucunda kirli su birikintilerinin ve boyunlarından ip parçaları sarkan sarı atların bölgesi La Estrella yükseliyordu. Güneşin keskin parlaklığının neşelendirmeyi başaramadığı bir manzaradan gözlerini ayırmak Clara'ya zor geliyordu ve

aracın içine ancak bir ya da iki kez, hızlıca göz atmaya cüret edebildi. Kırmızı güller ve gelinçiçekleri, daha ötede ezilmiş ve kirli gibi duran korkunç glayöller. Üçüncü penceredeki beyefendi (ona bakmaktaydı, şimdi değil, şimdi yine) neredeyse siyah renkli ve buruşuk bir deriyi andıran tek bir kütleye dönüşecek denli sımsıkı bağlanmış karanfiller taşıyordu. Ön taraftaki yan koltukların birinde oturan zalim burunlu iki gencecik kızın arasında duran yoksul buketi krizantemler ve yıldızçiçeklerinden oluşuyordu, ama kızlar yoksul görünmüyorlardı ve üzerlerinde zarif kesimli kısa ceketler, pilili etekler, beyaz diz altı çoraplar vardı ve kibirle Clara'ya bakıyorlardı. Sümüklü münasebetsizler, bakışlarını indirtmek istedi, ama dört sabit gözbebeğiydiler ve ayrıca biletçi, karanfilli beyefendi, arkadaki bütün o insanlar yüzünden ensesini kavuran ateş, hemen dibindeki kaskatı boyunlu ihtiyar, arka koltuktaki gençler, La Paternal: Cuenca biletlilerinin son durağı.

Kimse inmiyordu. Bir adam çevik hareketlerle araca bindi ve kendisini otobüsün ortasında ellerine bakarak bekleyen biletçiyle karşılaştı. Adamın sağ elinde yirmi *centavo* vardı ve diğer eliyle de ceketini düzeltiyordu. Biletinin kesilmesini kayıtsızlık içinde bekledi: "On beşlikten," dediğini duydu Clara. Tıpkı kendisi gibi: on beşlikten. Ama biletçi bileti kesmiyor, adama bakmayı sürdürüyordu ve en sonunda adam da bunu fark edip dostça bir sabırsızlık işareti yaptı: "Size on beşlikten demiştim." Bileti aldı ve para üstünü bekledi. Daha parayı almadan karanfilli beyefendinin yanındaki boş koltuğa doğru hafifçe kaykılmıştı bile. Biletçi ona beş centavo para üstünü verdi ve sanki kafasını inceliyormuş gibi, şöyle yukarıdan biraz baktı; siyah karanfilleri hayranlıkla izlemeye dalmış olan adam bunun farkına varmadı. Beyefendi onu gözlemliyordu ve bir-iki kez hızlıca baktıktan sonra

adam da bakışlarını karanfilli beyefendiye dikti; ikisi de kafalarını neredeyse aynı anda oynatıyorlardı, ama ortada bir kışkırtma falan yoktu, sadece bakışıyorlardı. Clara'nın öndeki genç kızlara yönelik öfkesi devam ediyordu; ona uzun bir süre baktıktan sonra bakışlarını yeni yolcuya çeviriyorlardı. 168, Chacarita Mezarlığı'nın yüksek duvarlarına yapışık halde gitmeye başladığı sırada, bütün yolcular adama ve Clara'ya bakmaktaydılar; gerçi artık Clara'ya doğrudan bakmıyorlardı, çünkü yeni gelen onları daha çok ilgilendiriyordu, ama sanki onu da bakışlarına dahil ediyor gibiydiler, sonra bir an geldi ikisi, adam ve Clara, aynı gözlemde birleştiler. Bu insanlar ne kadar da aptal şeylerdi, çünkü şu iki sümüklü bile o kadar da küçük değillerdi, her biri elinde buketi ve önlerinde meşgaleleri, ne kadar da görgüsüzce davranıyorlardı. Diğer yolcuyu uyarmak isterdi, Clara'nın içinde nedenini bilmediği esrarengiz bir dayanışma duygusu büyüyordu. Ona şöyle diyecekti: "İkimiz de on beşlik bilet aldık." Sanki bu onları birbirlerine yaklaştıracakmış gibi. Koluna dokunup ona tavsiyede bulunacaktı: "Hiç üzerinize alınmayın, bunlar sersemce bir şekilde çiçeklerin ardına saklanan birkaç kendini bilmez." Onun gelip yanına oturmasını isterdi, ama delikanlı –yüzünde sert izler olsa da, genç birisiydi– en yakında bulduğu ilk boş koltuğa kendini bırakmıştı. Eğlenceliyle endişeli arası bir hareketle biletçinin, iki kızın, glayöllü hanımefendinin bakışlarını iade etmeye hazırlanıyordu; ama şimdi kırmızı karanfilli beyefendi de kafasını arkaya doğru çevirmiş Clara'ya bakıyordu; ona çok ifadesiz bir biçimde, ponzataşının opak ve dalgalı yumuşaklığıyla bakıyordu. Clara ona inatla karşılık verirken kendini biraz kibirli hissediyordu; içinden otobüsten inmek geçiyordu ama bu sokakta, bu raddede ve bir hiç yüzünden, sırf elinde bir buket olmadığı için otobüsten inmek ne derece mantık-

lıydı. Delikanlının endişeli göründüğünü fark etti, bir o yana bir bu yana, sonra da arkaya bakıp duruyor ve en arka koltuktaki dört yolcuyla, elinde papatya buketi taşıyan kaskatı boyunlu ihtiyarı görünce afallıyordu. Gözleri Clara'nın yüzünde dolaşırken bir saniyeliğine ağzında ve çenesinde durdu; ön taraftan biletçinin, iki genç kızın ve glayöllü hanımefendinin bakışları hücuma kalkmıştı; delikanlı onlara bakmak için o tarafa dönene ve sanki bu şekilde onları yumuşatana kadar böyle devam etti. Clara, dakikalar önce kendisinin maruz kaldığı, şimdi de yeni yolcuyu endişelendiren tacizi düşündü ve aklından absürd bir biçimde, "Elleri de boş zavallının," diye geçirdi. Onda bir savunmasızlık görüyordu, zira dört bir taraftan yağan o soğuk ateşi durdurmak için elinde sadece gözleri vardı.

168, hiç durmadan mezarlığın sütunlu giriş kapısının önündeki geniş düzlüğe çıkan virajlara girdi. İki kız koridorda yürüdüler ve çıkış kapısının önünde durdular; onların arkasında papatyalar, glayöller, gelinçiçekleri sıralandı. Arkada karışık görünümlü bir grup vardı ve ellerindeki çiçeklerin kokusu, penceresinin önünde sessizce, ama bunca insanın indiğini görmekten rahatlamış bir halde oturan ve yolun geri kalan kısmının çok iyi geçeceğini düşünen Clara'nın burnuna ulaşıyordu. Siyah karanfiller başının üzerinde belirdi, zira son binen yolcu inecek olan siyah karanfilli adama yol vermek için ayağa kalkmış ve Clara'nın önündeki boş bir koltuğun üzerine doğru hafifçe yan yatmıştı. Yakışıklı bir delikanlıydı, mütevazı ve içten görünüyordu, herhalde bir eczane çalışanı, bir muhasebe müdürü ya da bir inşaatçıydı. Otobüs yavaşça durdu ve kapı bir homurtuyla açıldı. Yolcu, zevkine göre bir yer seçmek için insanların inmesini beklerken Clara da onun sabırlı bekleyişine eşlik ediyor ve bir an önce inmeleri için glayöllerle gülleri aşağıya itesi geli-

yordu. Artık kapı açıktı ve hepsi tek sıra halinde dizilmişlerdi, ama hâlâ otobüsten inmiyor, ona ve diğer yolcuya bakıyorlardı; sanki rüzgâr –yerin altından eserek bitkilerin köklerini hareket ettiren ve buketleri topyekûn sallayan bir rüzgâr– varmış gibi sallanan buketlerin arasından onlara bakıyorlardı. Gelin çiçekleri, kırmızı karanfiller, buketleriyle birlikte arkadaki adamlar, iki genç kız, papatyalı ihtiyar otobüsten indiler. Sadece ikisi kaldı ve 168, onlara birden daha küçük, daha gri, daha güzel göründü. Clara, seçim yapmak için önünde bütün bir otobüs varken yolcunun gelip yanına oturmasını iyi karşıladı, hatta bunu zaruri buldu. Yolcu oturdu ve ikisi başlarını önlerine eğip birbirlerinin ellerine baktılar. Orada bomboş bir halde öylece duruyorlardı; o kadar.

"Chacarita!" diye bağırdı biletçi.

Clara ve yolcu onun zorlayıcı bakışına basit bir cümleyle karşılık verdiler: "Bizim on beşlik biletlerimiz var." Sadece bunu düşündüler ve bu yeterliydi.

Kapı hâlâ açıktı. Biletçi onlara doğru yaklaştı.

"Chacarita," dedi neredeyse tane tane bir biçimde.

Yolcu ona bakmıyordu bile, ama Clara adama acıdı.

"Ben Retiro'ya gidiyorum," dedi ve ona biletini gösterdi. Ver, ver biletçi, mavi ya da pembe bileti. Şoför neredeyse koltuğundan kalkmış, onlara bakıyordu; biletçi kararsız bir şekilde geri döndü ve bir işaret yaptı. Arka kapı homurdanarak kapanırken (önden kimse binmemişti) hafif ve çevik 168, Clara'nın midesini sıkıştıran bir yolda, öfkeli yalpalamalarla süratini artırdı. Şoförün yanında duran biletçi şimdi kromajlı boruya tutunmuş ve derin bakışlarını onlara yoğunlaştırmıştı. Onlar da adamın bakışına karşılık verdiler ve Dorrego'nun girişindeki viraja kadar bu şekilde devam etti. Bir süre sonra, Clara delikanlının bir elinin, sanki önden göremeyecek olmalarından istifade ederek, usulca kendisininkinin üzerine kon-

duğunu hissetti. Yumuşak, sıcacık bir eldi ve Clara kendisininkini çekmedi ama onu usulca ilerleterek kasığından uzaklara, neredeyse dizinin üzerine taşıdı. Süratten kaynaklanan bir rüzgâr tam gaz giden otobüsü sarmalıyordu.

"Onca insan," dedi delikanlı, neredeyse fısıltıyla. "Ve birden hepsi iniyor."

"Chacarita'ya çiçek getiriyorlardı," dedi Clara. "Cumartesi günleri birçok insan mezarlıklara gidiyor."

"Evet, ama..."

"Tamam, biraz tuhaftı. Şeyi fark ettiniz mi?.."

"Evet," dedi delikanlı neredeyse onun sözünü keserek. "Size de aynısı oldu, bunu fark ettim."

"Çok tuhaf. Ve artık kimse binmiyor."

Central Argentino'daki demiryolu bariyerinin önüne geldiğinde araç keskin bir fren yaptı. Bir sürprize, bir silkelenişe yelken açmanın rahatlatıcı etkisiyle kendilerini olayın akışına bıraktılar. Araç devasa bir beden gibi titriyordu.

"Ben Retiro'ya gidiyorum," dedi Clara.

"Ben de."

Biletçi yerinden kıpırdamamıştı, şimdi hiddetli bir şekilde şoförle konuşuyordu. Şoförün koltuğundan kalktığını ve peşinde biletçi olduğu halde koridordan nasıl onlara doğru geldiğini (sahneyi pür dikkat izlediklerini kabullenmek istemeseler de) gördüler. Clara, ikisinin delikanlıya baktıklarını ve berikinin sanki gücünü toplar gibi, kaskatı kesildiğini fark etti; bacakları ve onunkine dayanan omzu titredi. Tam o sırada son sürat giden bir lokomotif korkunç bir biçimde uludu ve kara bir duman güneşin önünü kapattı. Süratin uğultusu şoförün söylüyor olması gereken sözcüklerin duyulmasını engelliyordu; onlara iki koltuk mesafede durdu ve üzerlerine atlayacakmış gibi öne doğru eğildi. Biletçi bir eliyle omzun-

dan tutarak şoförü durdurdu ve son vagon büyük bir demir gürültüsüyle geçerken kalkmaya başlayan bariyerleri buyurgan bir tavırla işaret etti. Şoför dudaklarını sıktı ve koşarak koltuğuna döndü; 168, bir öfke sıçrayışıyla karşı rampaya doğru yola koyuldu.

Delikanlı gevşedi ve kendini koltuğa yumuşak bir biçimde bıraktı.

"Böyle bir şey hiç başıma gelmemişti," dedi sanki kendi kendine konuşur gibi.

Clara ağlamak istiyordu ve hiçbir şeyi çözmeyecek lüzumsuz hıçkırık orada hazır bekliyordu. Uzun uzadıya düşünmeden her şeyin yolunda olduğuna, diğer yolcu dışında boş bir 168'de yolculuk ettiğine ve bu mevcut düzene yönelik her türlü memnuniyetsizliğin çıngırağı çalıp ilk köşede inmek suretiyle çözülebileceğine dair inancı tamdı. Ama bu şekilde her şey yolundaydı ve tek sorun eline yeniden sımsıkı sarılan o elden ayrılıp inme fikriydi.

"Korkuyorum," dedi tüm doğallıyla. "Keşke en azından bluzuma birkaç tane menekşe takmış olsaydım."

Delikanlı önce ona, sonra da düz bluzuna baktı.

"Bazen ceketimin yakasına beyaz bir yasemin takmayı severim," dedi. "Bugün aceleyle çıktım ve farkına dahi varmadım."

"Yazık olmuş. Biz gerçekten Retiro'ya gidiyoruz, değil mi?"

"Evet, Retiro'ya gidiyoruz."

Bu bir diyalogdu, gerçekten bir diyalog. Ona dikkat etmek, onu beslemek gerekiyordu.

"Camı biraz açar mısınız? Burada boğulacak gibi oldum."

Delikanlı Clara'ya biraz şaşkınlıkla baktı, çünkü o daha ziyade üşüyordu. Biletçi şoförle konuşurken bir yandan da gözucuyla onları süzüyordu; 168, bariyerden sonra

bir daha durmamıştı ve şimdi Cánning ile Santa Fe caddelerinin kesiştiği köşeyi dönüyordu.

"Bu koltuğun camı sabit," dedi delikanlı. "Acil Çıkış Kapısı olduğu için, otobüsün camı açılmayan yegâne koltuğu bu."

"Ah," dedi Clara.

"Başka bir koltuğa geçebiliriz."

"Hayır, hayır," derken kalkmaya yeltenen delikanlıyı durdurmak için parmaklarını sıktı. "Ne kadar az hareket edersek o kadar iyi."

"Pekâlâ, ama hiç olmazsa öndeki camı açabilirdik."

"Hayır, lütfen hayır."

Delikanlı Clara'nın bir şey ekleyeceğini düşünerek bekledi, ama o koltuğunda giderek büzüştü. Şimdi ön tarafın çekiminden, onlara bir sessizlik ya da sıcaklık gibi ulaşan o öfkeden kaçmak için bakışlarını tamamen ona yoğunlaştırmıştı. Yolcu, diğer elini Clara'nın dizinin üzerine koydu, Clara da elini onunkine yaklaştırdı ve böylece parmaklarıyla, avuç içlerinin ılık okşamasıyla esrarengiz bir iletişim kurdular.

"Bazen insan o kadar dikkatsiz oluyor ki," dedi Clara çekinerek. "Her şeyinin tamam olduğunu zannediyor, fakat daima bir şey unutuyor."

"Ama bilmiyorduk ki."

"Tamam, ama aynı şey. Özellikle şu iki kız bana öyle bir bakıyorlardı ki, kendimi kötü hissettim."

"Tahammül ötesiydiler," dedi delikanlı. "Bakışlarını üzerimize dikmek için nasıl da sözleşmişlerdi, gördünüz mü?"

"Alt tarafı krizantem ve yıldızçiçeklerinden bir buket taşıyorlardı," dedi Clara. "Ama böbürlenmekten geri kalmıyorlardı."

"Çünkü diğerleri onlara kanat geriyordu," dedi delikanlı kızgınlıkla. "Mesela sımsıkı bağlanmış karanfilleri

ve kuşu andıran suratıyla yanımda oturan şu ihtiyar. Arka taraftakileri iyi göremedim. Sizce onların hepsi?.."

"Hepsi," dedi Clara. "Daha biner binmez onları gördüm. Ben Nogoyá Sokağı'yla San Martín Caddesi'nin kesiştiği noktada bindim ve neredeyse hemen akabinde arkamı dönünce gördüm ki hepsi, hepsi..."

"Neyse ki indiler."

Pueyrredón Caddesi, sert bir fren. Bulunduğu yüksekçe noktada trafiğin akışını düzenleyen esmer polis memuru sanki bir şeyle suçlanmışçasına kollarını haç gibi iki yana açıyordu. Şoför, koltuğundan süzülürcesine çıktı, biletçi onu kolundan tutmak istedi, ama kendini sert bir hareketle çekip kurtardı ve her ikisine dönüşümlü olarak bakarak, hafif kambur vaziyette ve nemli dudaklarını titreştirerek koridordan yürüdü. "Hadi yol açılıyor!" diye bağırarak onu çağıran biletçinin sesi bir tuhaftı. Durakta otobüs kuyruğunda bekleyen on ağızdan protestolar yükselirken şoför öfkeli bir halde koltuğuna döndü. Biletçi, arada bir dönüp onlara doğru bakarak, şoförün kulağına bir şeyler fısıldadı.

"Eğer siz olmasaydınız..." diye mırıldandı Clara. "Sanırım ki, eğer siz olmasaydınız çoktan bu otobüsten inmiştim."

"Ama siz Retiro'ya gidiyorsunuz," dedi delikanlı, biraz şaşkınlıkla.

"Evet, birini ziyaret etmem gerekiyor. Ama hiç fark etmez, yine de inerdim."

"Ben on beşlik bilet aldım," dedi delikanlı. "Retiro'ya kadar."

"Ben de. İşin kötü tarafı insan bir kere indi mi, sonraki otobüs gelene kadar..."

"Tabii ki, ayrıca tamamen dolu da olabilir."

"Olabilir. Artık o kadar kötü şartlarda yolculuk yapılıyor ki. Hiç metroya bindiniz mi?"

"İnanılmaz bir şey. İnsan çalıştığı işten ziyade yolda gidip gelirken yoruluyor."

Aracın içinde yeşil ve berrak bir hava dalgalanıyordu, müzenin gülkurusu rengini ve yeni hukuk fakültesi binasını seyrettiler; 168, gideceği yere bir an önce varmak için kudurmuşçasına, Leandro N. Alem Caddesi'nde daha da hızlandı. Trafik polisleri onu iki kez durdurdular ve şoför iki kez onların üzerine atılmak istedi; ikincisinde, biletçi önüne dikildi ve bundan çok rahatsız olmuş gibi onu öfkeli bir şekilde engelledi. Clara dizlerinin göğüslerine kadar çıktığını hissediyordu ki, yol arkadaşının onu aniden terk eden ellerindeki çıkık kemikler sert damarlarla kaplandı. Clara bir erkeğin elinin yumruğa dönüşmesini daha önce hiç görmemişti, o güçlü nesneleri korkunun altında neredeyse ezilen cılız bir güvenle seyretti. Bu arada yolculuklardan, Mayıs Meydanı'nda girilmesi gereken kuyruklardan, insanların terbiyesizliğinden, sabırdan konuşmayı sürdürüyorlardı. Sonra susup demiryolu istasyonunun kalın duvarlarını seyrettiler; derken delikanlı cüzdanını çıkardı ve suratında çok ciddi bir ifadeyle, parmakları biraz titreyerek içindekileri gözden geçirdi.

"Çok az kaldı," dedi Clara doğrulurken. "Neredeyse geldik."

"Evet. Bakın, Retiro'ya dönünce inmek için çabucak ayağa kalkalım."

"Tamam. Meydanın tam yanına gelince."

"Evet, orada. Durak İngilizlerin kulesinin daha ilerisinde kalıyor. Önce siz inin."

"Ah, hiç fark etmez."

"Hayır, ne olur ne olmaz diye ben arkada kalacağım. Döner dönmez ben kalkıp size yol vereceğim. Sizin de çabucak kalkmanız ve kapının basamağını inmeniz gerekiyor; o sırada ben sizin hemen arkanızda olacağım."

"Tamam, teşekkür ederim," dedi Clara ona duygu

yüklü bir bakış atarak. Ardından bacaklarının pozisyonunu ve işgal edecekleri alanları incelemek suretiyle plana odaklandılar. Meydanın köşesine varınca 168'in gidiş yolunun açık olacağını gördüler; viraja son sürat girerken aracın camları titredi ve meydanın içine dalacakmış gibi oldu. Yolcu, koltuğundan öne doğru kalktı, Clara onun arkasından hızla süzüldü ve o geri dönüp onu vücuduyla gizlerken basamağı iniverdi. Clara kapıya, siyah lastik şeritlere ve kirli dikdörtgen camlara bakıyordu; başka bir şey görmek istemiyordu ve korkunç terliyordu. Saçında yol arkadaşının soluğunu hissetti, sert fren onları bir tarafa yatırdı ve tam kapının açıldığı anda şoför gergin kollarıyla koridorda onlara doğru koşmaya başladı. Clara çoktan meydana atlamıştı ve arkasını dönüp baktığında yol arkadaşının da atladığını gördü. Kapı onların arkasından homurtuyla kapandı. Şoförün beyaz ve güçlü parmaklı eli siyah lastik şeritlerin arasına sıkıştı. Clara otobüsün camından, biletçinin kapı açma kapama koluna ulaşmak için direksiyonun üzerine atlamış olduğunu gördü.

Delikanlı onun koluna girdi, çocuklar ve dondurma satıcılarıyla dolu meydanda hızla yürüdüler. Ne bir şey söylediler ne de bakıştılar, ama mutluluktan titriyor gibiydiler. Önünde giderek belirginleşen nehir havasını içine çeken Clara, çimleri ve çiçek tarhlarını belli belirsiz fark ediyor, kendini yol arkadaşının kılavuzluğuna bırakıyordu. Delikanlı, meydanda çiçekçinin bulunduğu tarafa doğru gitti, tezgâh sehpasının üzerinde duran sepetin önünde durdu ve iki buket hercaimenekşe seçti. Önce birini Clara'ya uzattı, sonra cüzdanını çıkarıp çiçeklerin parasını öderken ikisini de ona tutturdu. Ama tekrar yürümeye başladıklarında (delikanlı onun koluna girmedi) her birinin elinde kendi buketi vardı, her biri kendi düşüncelerine dalmıştı ve ikisi de mutluydu.

BAŞ AĞRISI

Bu öykünün en güzel imgelerini Doktor Margaret L. Tyler'a borçluyuz. "Baş dönmesi ve baş ağrısının en bilinen ilaçlara yönelten belirtileri", *isimli şiiri* Homeopatia *dergisinin (Arjantin Homeopatik Tıp Derneği tarafından yayımlanmaktadır) yıl XIV, Sayı 32, Nisan 1946 tarihli nüshasının 33. ve takip eden sayfalarında yayımlandı. Aynı şekilde Ireneo Fernando Cruz'a da, San Juan'a yapılan bir yolculuk sırasında bizi* mancuspia'*larla** *tanıştırdığı için, teşekkürlerimizi sunuyoruz.*

Mancuspia'larla akşam saatlerine kadar ilgileniyoruz, çünkü şimdi yaz sıcağıyla birlikte kaprisleri ve değişkenlikleri artıyor: En bakımsızları özel beslenmeye gereksinim duyuyor ve onlara büyük kapların içinde maltlı yulaf ezmesi taşıyoruz; yaşlıları sırt derilerini değiştiriyor, bu yüzden onları diğerlerinden ayırmak, bir battaniyeye sarmak ve kafeslerde uyuyup sekiz saatte bir yemek yiyen diğerleriyle bir araya gelmemelerine dikkat etmek gerekiyor.

* Cortázar'ın önemli özelliklerinden biri metinlerinde kendi uydurduğu sözcüklere yer vermesidir. Zeki ve kötü niyetli hayvancıklar anlamı yüklediği *mancuspia* sözcüğünü de bu öyküyü ithaf ettiği profesör dostu Ireneo Fernando Cruz'la birlikte o uydurmuştur. (Ç.N.)

Kendimizi iyi hissetmiyoruz. Bu, sabahtan beri devam ediyor, belki de eve bütün gün vuran bu kavurucu güneşin doğmasından önce, şafak vaktinde esen o sıcak rüzgâr yüzündendir. Hasta hayvanlarla ilgilenmekte –bu iş saat on birde yapılıyor– ve öğlen uykusunun ardından yavruları gözden geçirmekte zorlanıyoruz. Devam etmek, rutini sürdürmek bize giderek daha zor geliyor; tek bir gece dahi ilgilenmemenin *mancuspia*'lar için ölümcül neticeler doğuracağı ve bunun hayatımızı telafisi olmayan bir yıkıma sürükleyeceği hissine kapılıyoruz. Bu yüzden, alışkanlığın düzenlediği davranışları birbiri ardına, hiç düşünmeden, yerine getirmeyi sürdürüyor, sadece yemek yemek (masada ve oturma odasındaki rafın üzerinde ekmek parçaları var) ya da yatak odasını iki katı büyük gösteren aynada kendimizi seyretmek için mola veriyoruz. Geceleri erkenden yatağa giriyoruz ve uyumadan önce dişlerimizi fırçalama eğilimi yorgunluğa yenik düşüyor; masa lambasına ya da ilaçlara uzanacak gücü kendimizde ancak buluyoruz. Dışarıda daireler çizerek yürüyen, yürüyen, yürüyen yetişkin *mancuspia*'ların sesi kulağımıza geliyor.

Kendimizi iyi hissetmiyoruz. Birimiz *Aconitum* kullanmak zorunda, mesela korku onda vertigoya neden olduğunda, bu kurtboğan zehrini iyice seyreltilmiş halde ilaç olarak alması gerekiyor. *Aconitum kısa süren şiddetli bir fırtına.* Kayda değer hiçbir tarafı olmayan herhangi bir şeyden, bir hiçten kaynaklanan bir vesveseye yönelik bir karşı atak bundan daha güzel bir biçimde betimlenemez. Bir kadın aniden bir köpekle karşı karşıya kalıyor ve çok şiddetli bir baş dönmesi hissediyor. *Aconitum* işte o zaman alınıyor ve kısa bir süre sonra sadece, geriye doğru gitme eğilimi taşıyan tatlı bir sersemlik hissi kalıyor. (Biz bunu yaşadık ama *Bryonia* ile, sanki yatakla birlikte ya da yatağın içinden geçip dibe vuruyormuşuz gibi oluyorduk.)

Buna karşılık, diğerimiz çok net bir biçimde bir *Nux Vomica* vakası. *Mancuspia*'lara maltlı yulaf ezmesini verirken, belki de yemek kabını doldururken fazla çömelmekten ötürü birden sanki beyninin döndüğünü hissediyor, ama yanlış anlaşılmasın etrafındaki her şey –vertigoda olduğu gibi– dönmüyor, dönen sadece görüş, ama bilinç de onun içinde tıpkı kasnağındaki bir jiroskop gibi dönüyor; dışarıdaysa her şey tamamen hareketsiz, ama ondan kaçıyorlar ve onları yakalaması imkânsız. Acaba bu bir *Phosphorus* belirtisi mi diye düşünmedik değil, zira çiçeklerin (ya da kokuları biraz leylağı andıran küçük *mancuspia*'ların) kokusu da onu çekiyor ve fiziksel özellikleri fosfor ihtimalini güçlendiriyor: Uzun boylu, zayıf, canı hep soğuk içecekler, dondurma ve tuz çekiyor.

Geceleri durum o denli kötü değil, yorgunluk ve sessizlik bize yardımcı oluyor –çünkü *mancuspia*'lar pampanın bu sessizliğini uysalca kolaçan ediyorlar– ve bazen gün ağarana kadar uyuyoruz ve bizi uyandıran ümit verici bir iyileşme duygusu oluyor. Eğer ikimizden biri diğerinden önce yataktan fırlarsa, insanın belli bir yöne doğru gittiğini zannederken aslında tam zıt yöne gitmesinden müteşekkil *Camphora monobromata* vakasını, bedbaht bir halde yeniden yaşamamız büyük ihtimaldir. Bu korkunç bir şey, kendimizden son derece emin bir şekilde tuvalete doğru gidiyoruz ama birden suratımızda boy aynasının çıplak yüzeyini hissediyoruz. Bunu neredeyse her seferinde şakaya vuruyoruz, çünkü bizi bekleyen işleri düşünmek gerekiyor ve bu kadar çabuk moralimizi bozmamızın hiçbir faydası olmaz. Kapsüller aranıyor, Doktor Harbin'in talimatları herhangi bir yorum yapmadan ve cesaretimizi kaybetmeden yerine getiriliyor. (Belki de biz farkına varmadan biraz *Natrum muriaticum* olmuşuzdur. Bu tür bir rahatsızlık yaşayan hasta ti-

pik olarak ağlar, ama kimse onu görmemelidir. Kederlidir, içine kapanıktır; tuz sever.)

Ağıllarda, serada ve mandırada işler beklerken bunca fuzuli şeyi kim düşünebilir ki? Leonor ve Chango dışarıda çoktan şamataya başlamışlar, ama biz elimizde banyo için termometreler ve leğenlerle çıkınca, o ikisi sanki çabucak yorulmak istermişçesine hemen çalışmaya koyuluyor ve akşam nasıl kaytaracaklarının planlarına girişiyorlar. Bunu çok iyi biliyoruz, bu yüzden her işi kendimiz yapabilmemiz için sağlıklı olmak bizi sevindiriyor. Yetişebildiğimiz müddetçe ve baş ağrıları da olmazsa böyle devam edebiliriz. Şimdi aylardan şubat, mayıs geldiğinde *mancuspia*'lar satılmış olacaklar ve biz de bütün kış rahat edeceğiz.

Mancuspia'lar bizi çok meşgul ediyor ve bunun sebebi kısmen zeki ve kötü niyetli olmaları, kısmen de üretimlerinin kesintisiz ve titiz bir dakiklik gerektiren çok nazik bir iş olması. Bu konuda çok şey söylemeye gerek yok, ama bir örnek verecek olursak, birimiz anaç *mancuspia*'ları sera kafeslerinden çıkarıyor –sabah altı otuzda– ve kuru ot ağılında topluyor. Yirmi dakika hoplayıp zıplasınlar diye bırakıyor, bu arada diğerimiz yavruları her birinin klinik kayıtlarının bulunduğu numaralı yuvalardan topluyor, hızlıca rektal ısılarını kontrol ediyor, 37°C'yi geçenleri yuvalarına geri koyuyor ve öbürlerini emzirme için teneke bir kabın içinde annelerinin yanına getiriyor. Bu belki de sabahın en güzel ânı; küçük *mancuspia*'ların ve annelerinin neşesi, mırıldanarak yaptıkları sohbetleri bizi duygulandırıyor. Ağılın çitlerine dayanıp onları seyrederken, yaklaşan öğlenin zahmetini ve ertelenemez öğleden sonranın külfetini unutuyoruz. Bazen ağılın zeminine doğru bakmaya korkuyoruz –çok belirgin bir *Onosmodium* belirtisi– ama geçiyor ve ışık bizi sonraki semptomdan, karanlıkla birlikte ağırlaşan baş ağrısından kurtarıyor.

Saat sekiz banyo zamanı; içimizden biri leğenlerin içine avuç avuç Krüschen tuzu ve kepek atarken diğeri ılık su dolu kovaları getiren Chango'yu yönlendiriyor. Anaç *mancuspia*'lar banyo yapmayı sevmiyor, onları tıpkı tavşanlar gibi kulaklarından ve bacaklarından dikkatlice tutup birçok kez leğene daldırmak gerekiyor. *Mancuspia*'ların tüyleri çaresizlikten diken diken oluyor ki, tuzun o çok hassas deriye kadar ulaşması için bizim de istediğimiz bu.

Leonor'a düşen görev annelere yemlerini vermek ve bu işi çok güzel başarıyor; porsiyonların dağıtımında yanıldığını asla görmedik. Onlara maltlı yulaf ezmesi veriyor ve haftada iki kere de beyaz şaraplı süt. Chango'ya fazla güvenmiyor ve şarabı içtiğinden kuşkulanıyoruz; şarap fıçısını içeride saklasak daha iyi olurdu ama ev çok küçük ve güneşin tepede olduğu saatlerde etrafa yayılan o tatlı koku da cabası.

Bütün bu anlattıklarımız kendi tekrarı içinde yavaşça değişikliğe uğramasa belki de monoton ve lüzumsuz bir şey olurdu; son günlerde –şimdi kritik memeden kesme dönemine girmişken– birimiz bir *Silica* semptomunun ilerleyişini, ne acı duygularla, kabul etmek zorunda kaldı. Tam uykuya yenik düştüğümüz anda başlıyor, bir tür denge yitimi, bir içsel sıçrayış, omurgadan kafanın içine doğru tırmanan bir vertigo; tıpkı küçük *mancuspia*'ların ağılın direklerine sürüngence tırmanışı gibi (daha iyi bir betimleme olamaz). Sonra bir anda, çoktan tatlılıkla daldığımız uykunun karanlık kuyusunun üzerinde, *mancuspia*'ların oyun oynarken tırmandıkları o sert ve yakıcı direk oluyoruz. Gözler kapalıysa daha kötü. Böylece uyku kaçıyor, çünkü kimse gözleri açık uyumuyor, yorgunluktan ölüyoruz ama anlık bir kendini bırakma, sanki kafanın içi kendi etrafında dönen canlı şeylerle (mesela *mancuspia*'lar) doluymuş gibi, sürünen vertigoyu, kafatasındaki o gelgiti hissetmeye yetiyor.

İşin komik tarafı, *silica* hastalarında silisyum, yani kum eksikliği olduğu kanıtlandı. Bizse burada, devasa kum tepeleri tarafından tehdit edilen küçük bir vadide, etrafımız kum tepeleriyle çevrili olmasına rağmen uyumaya gideceğimiz zaman kum eksikliği yaşıyoruz. Bunun ilerleme ihtimaline karşı çok yüksek dozlar kullanarak belli bir süreyi kaybetmeyi yeğledik; öğlen on ikide ilacın etkisini gösterdiğini fark ettik ve öğleden sonraki işlerimizi hiç sorunsuz yerine getirdik, sadece, galiba nesnelerde çok hafif bir karışıklık sezinledik, sanki bunlar karşımıza dikilip hiç kımıldamadan öylece duruyorlarmış gibi geliyordu; her yönüyle tam bir yaşamın kıyısında olma hissi. Burada *Dulcamara*'ya doğru bir dönüşten kuşkulanıyoruz, ama emin olmak zor.

Havada yetişkin *mancuspia*'ların tüyleri yumuşak bir biçimde süzülüyor. Öğlen uykusunun ardından, Chango'nun onları kırkım için topladığı etrafı tel örgüyle çevrili ağıla makas ve kauçuk torbalarla gidiyoruz. Daha şubat ayında geceler soğumaya başladığı için *mancuspia*'lar tüye ihtiyaç duyuyorlar, çünkü onlar gerinerek uyuyorlar ve bacaklarını kıvırıp büzüşen hayvanların kendi kendilerine sağladıkları korumadan mahrumlar. Ne var ki, sırtlarındaki tüyler yavaş yavaş dökülüp etrafa yayılıyor ve rüzgâr estiğinde ağıldan yükselen incecik tüy sisi burnumuzu gıdıklıyor ve evin içinde bile bizi rahatsız ediyor. Bu yüzden, *mancuspia*'ları topluyor ve onları soğuğa karşı korumasız bırakmamaya özen göstererek, sırtlarını yarıya kadar kırkıyoruz; havada uçamayacak denli kısa olan bu tüyler döküldükçe yerde sarımtırak bir toz tabakası oluşturuyorlar ve Leonor bunları her gün hortumla ıslatıp bir top haline getirdikten sonra kuyuya atıyor.

Birimizin erkek *mancuspia*'ları genç dişilerle belli dönemlerde çiftleştirmesi, Chango yüksek sesle bir önceki günün ağırlıklarını okurken yavruları tartması, her

mancuspia'nın gelişimini kontrol etmesi ve zayıf kalanları yoğun bir beslenmeye tabi tutmak üzere ayırması gerekiyor. Bu iş hava kararana kadar devam ediyor, sonra geriye sadece ikinci yemeğin yulaf ezmesini dağıtmak kalıyor ki Leonor bu işi çabucak hallediyor ve ardından anneleriyle birlikte kalmakta inat eden yavruların ciyaklamaları arasında anaç *mancuspia*'ları kapatıyor. Yavruları tek tek yuvalarına kapatmak Chango'nun işi, biz sadece verandadan kontrol ediyoruz. Saat sekizde kapılar ve pencereler kapanıyor; saat sekizde içeride yalnız başımıza kalıyoruz.

Eskiden bu tatlı bir vakitti, yaşadıklarımızın ve umutlarımızın bir bilançosunu çıkarıyorduk. Ama kendimizi iyi hissetmemeye başladığımızdan beri bize sanki günün en sıkıcı saatiymiş gibi geliyor. İlkyardım çantasını düzenleyerek –ilaçların alfabetik sırası dikkatsizlik yüzünden sık sık bozuluyor– kendimizi nafile bir şekilde oyalamaya çalışıyoruz; bir süre sonra masa her seferinde sessizliğe bürünüyor ve Álvarez de Toledo'nun *Estudiate A Ti Mismo* [Kendi Kendini Eğit] ya da Humphreys'in *Homeopathic Mentor* [Homeopatik Mentor] kitaplarını okumaya dalıyoruz. Birimiz aralıklı olarak bir *Pulsatilla* vakası yaşıyor; bir başka deyişle, kendisini dengesiz, ağlak, müşkülpesent, hırçın gösterme eğilimi sergiliyor. Havanın kararmasıyla birlikte bunun semptomları hafifliyor ve etkisi altına girdiği *Petroleum* safhasıyla çakışıyor; öyle anlarda her şey –nesneler, sesler, anılar– üzerinden geçip onu hissizleştiriyor ve katılaştırıyor. Netice itibarıyla ortada bir şok hali olmuyor, sadece paralel ve katlanılabilir bir ıstırap görülüyor. Bunun ardından, bazen, uykuya dalıyor.

Bu notlara yoğunluğu giderek artan bir vurgu yüklemek, büyük orkestranın, akabinde seslerin yavaş yavaş susacağı ve bıkkınlık verici bir sessizliğin geri geleceği o dokunaklı patlamasına kadar enstrümanların giderek ar-

tan katılımını çağrıştırmak gibi bir niyetimiz yok. Bazen geçmişte yaşadığımız şeyleri not ediyoruz (*mancuspia*'ların ikinci batın yavrularının doğduğu günkü büyük *Glonoinum* baş ağrısı gibi), bazen de o anda ya da o sabah yaşadıklarımızı. Buenos Aires'e döndüğümüzde Doktor Harbin'in bunları klinik kaydımıza eklemesi için bu safhaların kâğıda dökülmesini gerekli görüyoruz. Elimiz bu işe çok yatkın değil, birden konudan uzaklaştığımızın farkındayız, ama Doktor Harbin safhaların genel hatlarını öğrenmeyi tercih ediyor. Dün gece duyduğumuz şu banyo penceresini tırmalama sesi önemli olabilir. Bu bir *Cannabis indica* belirtisi gibi geliyor; Hint kenevirinin aşırı duygulara, zaman ve mesafede abartıya sebebiyet verdiği biliniyor. Belki de bir *mancuspia* yuvadan kaçmıştı ve diğerleri gibi ışığa doğru gidiyordu.

Başlangıçta iyimserdik ve büyüyen yavruların satışından iyi para kazanma umudunu hâlâ kaybetmedik. Nihai safhada zamanın nasıl giderek artan bir değeri olduğunu bildiğimizden, erkenden kalkıyoruz ve Chango'yla Leonor'un kaçışı ilk başta bizi neredeyse hiç etkilemedi. Orospunun çocukları önceden haber vermeden, yasal formalitelerin hiçbirini yerine getirmeden, atı ve arabayı, birimizin battaniyesini, karpit lambasını ve *Mundo Argentino* dergisinin son sayısını da yanlarına alarak gece vakti kaçıp gittiler. Ağıllardaki sessizlikten ötürü yokluklarından işkillendik, yavruları bir an önce emzirmeye çıkarmak, banyoları ve maltlı yulaf ezmesini hazırlamak gerekiyor. Sürekli olarak bu olanları düşünmememiz gerektiğini düşünüyoruz ve şimdi yapayalnız kaldığımızı, bizi otuz kilometre mesafedeki Puán'a götürecek atımızın olmadığını, erzağımızın sadece bir hafta yeteceğini ve diğer yerleşimlerde *mancuspia*'lar yetiştirdiğimize dair aptalca söylenti yüzünden hastalık kaparız korkusuyla kimse buraya yaklaşmadığından beri, etrafımızın lüzumsuz otlak-

çılarla çevrili olmasını hiç kafaya takmadan işimize bakıyoruz. Gün ortasına doğru, öğle yemeği saatlerinde (birimiz alelacele bir kutu dil konservesiyle bir kutu bezelye konservesi açıyor ve sahanda jambonlu yumurta pişiriyor) üzerimize çöken, öğlen uykusu uyumama fikrini reddeden ve bizi yatak odasının karanlığına çift kilitli kapılardan daha katı bir biçimde hapseden bir lanete ancak çalışarak ve sıhhatli kalarak tahammül edebiliyoruz. Gece ne kadar kötü uyuduğumuzu, o tuhaf ve eğer tabiri caizse saydam vertigoyu şimdi daha yeni tüm netliğiyle hatırlıyoruz. Uyanırken, kalkarken, ileriye doğru bakarken, her türlü nesne –mesela gardırop– değişken bir hızla dönüyormuş ve belirsiz bir biçimde bir tarafa doğru (sağ tarafa) sapıyormuş gibi geliyor; ama aynı anda, burgacın içinden bakınca, aynı gardırobun karşıda sapasağlam durduğu görülüyor. Burada bir *Siklamen* vakasını fark etmek için fazla düşünmeye gerek yok, işte bu yüzden tedavi birkaç dakika içinde etkisini gösteriyor ve ayağa kalkıp işe koyulmak üzere bize dengemizi geri kazandırıyor. Çok daha kötüsü öğle uykusunun tam ortasında (nesnelerin tamamen kendileri oldukları, güneşin onları kenarlarından sertçe katladığı o esnada) büyük *mancuspia*'ların ağılında, onları semirten öğle uykusunu endişe verici bir biçimde aniden tehdit eden bir gürültü ve kargaşa işitmek. Dışarı çıkmak istemiyoruz, tepedeki güneş baş ağrısı yapıyor, şimdi bütün iş yükü omuzlarımızdayken baş ağrısı ihtimalini nasıl göze alırız? Ama bunu yapmak gerekecek, *mancuspia*'lara yönelik kaygımız giderek büyüyor ve ağıllardan daha öne hiç duymadığımız bir gürültü yükselirken bu şekilde evde kalmaya devam etmemiz imkânsız, bu yüzden kafamıza güneş kaskları takıp dışarıya fırlıyoruz, hızlıca bir fikir alışverişinin ardından birbirimizden ayrılıyoruz; birimiz anaçların kafeslerine doğru koşarken diğeri kapıların kilitlerini, Avustralya tankındaki su sevi-

yesini, bir tilki ya da bir dağ kedisinin içeri girip girmediğini kontrol ediyor. Daha ağılların girişine varırken güneş gözlerimizi çoktan kör etmiş oluyor, albinolar gibi beyaz parıltıların arasında sendeliyoruz, işimize kaldığımız yerden devam etmek istiyoruz ama artık geç oldu, *Belladona* semptomları bize ıstırap verince bitkin bir halde kendimizi sundurmanın yoğun gölgesine zor atıyoruz. Nefesimiz tıkanmış, suratımız kızarmış bir halde ve ateş gibi yanıyoruz; ayrıca gözbebeklerimiz de büyüdü. Beyinde ve şahdamarlarında şiddetli titreşimler hissediyoruz. Şiddetli sancılar ve batmalar. Sarsıntı gibi bir baş ağrısı. Sanki kafanın arka kısmında bir ağırlık varmış gibi, her adımda aşağı doğru sarsılıyoruz. Ağrılar ve sancılar. Kafa çatlayacakmış gibi; sanki birisi beyne bastırıyor; çömelince daha kötü, beyin, sanki ileriye doğru ittiriliyormuşçasına, dışarıya doğru düşecekmiş ya da gözler yuvalarından fırlayacakmış gibi oluyor. (*Sanki* şöyle, *sanki* böyle; ama asla gerçekten değil.) Gürültüler, sarsıntılar, hareket, ışık daha da kötüleştiriyor. Ve birden kesiliyor; gölge ve serinlik onu bir anda alıp götürüyor, bize harikulade bir minnet, bir koşma ve kafayı sallama arzusu, bir şaşkınlık duygusu bırakıyor, zira daha bir dakika önce... Ama iş bizi bekliyor ve *mancuspia*'ların endişeli halinin sularının bitmiş olmasından, Leonor ve Chango'nun yokluğundan –öylesine hassaslar ki, bu yokluğu bir şekilde hissetmiş olmalılar– ve biraz da sabah işlerinin akışındaki değişikliği, bizim beceriksizliğimizi, bizim telaşımızı tuhaf karşılamalarından kaynaklandığını düşünüyoruz. Kırkım günü olmadığı için, birimiz önceden belirlenmiş çiftleştirme ve kilo kontrolü işini üstlenecek; yavruların dünden bugüne bir anda kötüye gittiklerini fark etmek çok kolay. Anaçların iştahı yerinde değil, maltlı yulaf ezmesini, bu besleyici ılık lapayı ağızlarına almaya değer bulmadan önce uzun uzun kokluyorlar. Son görevleri sessizlik içinde yerine getirdik, şim-

di gecenin gelişinin irdelemek istemediğimiz başka bir anlamı var, Leonor, Chango ve *mancuspia*'ların, her birinin kendi yerini bildiği, o kurulu ve tıkır tıkır işleyen düzenin dışına artık çıkmıyoruz. Evin kapılarını kapatmak, hiçbir kanunun olmadığı bir dünyayı kendi başına, gece ve şafak vakti olaylarının insafına bırakmak demek. Ürkek ve bıkkın bir halde içeri girerken en fazla ağırdan alıyoruz, zira onu ertelemekten âciziz, bu yüzden bir göz gibi bekleyen bütün gece boyunca tedirgin ve kaçak yaşıyoruz.

Neyse ki uykumuz var, güneş altında geçirilen onca zaman ve yaptığımız onca iş dile getirilmeyen bir endişeden çok daha etkili oluyor, büyük bir çaba harcayarak çiğnediğimiz soğuk yemek artıklarının, omlet parçaları ve süte batırılmış ekmeğin üzerinde uyuyakalıyoruz. Bir şey banyo penceresini yine tırmalıyor, çatıdan koşuşturma sesleri gelir gibi oluyor; rüzgâr esmiyor, dolunay gecesi ve eğer horozlarımız olsaydı, gece yarısından önce öterlerdi. Hiç konuşmadan yatağa gidiyoruz ve neredeyse el yordamıyla tedavinin son dozunu bölüşüyoruz. Söndürülmüş ışıkta –ama bu doğru bir ifade değil, söndürülmüş ışık yok, sadece ışık eksik, evin içi karanlığın dibi, dışarıdaysa dolunay aydınlığı var– birbirimize bir şey söylemek istiyoruz ve bu sadece yarınki işlerle, yiyecek bulma ve köye ulaşmayla ilgili olarak kafamıza takılan sorulardan ibaret. Ve uyuyoruz. Bir saat, hepsi bu, pencerenin yansıttığı kül rengi çizgi yatağa doğru çok az hareket etti. Birden karanlığın içinde yatakta oturup karanlığın içinde dinliyoruz, çünkü böyle daha iyi duyuluyor. *Mancuspia*'lara bir şey oluyor, gürültü şimdi öfkeli ya da ürkütücü bir feryada dönüşmüş durumda, dişilerin tiz iniltisi ve erkeklerin daha boğuk uluması ayırt ediliyor, derken birden hepsi kesiliyor ve ev tamamen sessizliğe bürünüyor, sonra o feryat, geceye ve mesafeye karşı bir kez daha yükseliyor. Dışarı çıkmayı düşünmüyoruz, onları böyle dinlemek bile

yeterince kahredici, birimiz haykırışların dışarıdan mı yoksa içeriden mi geldiği konusunda şüpheye düşüyor, çünkü bir an geliyor sanki içeriden doğuyormuş gibi oluyor ve o bir saat boyunca her şeyin birbirine karıştığı ve hiçbir şeyin karşıtından daha az kesin olmadığı bir *Aconitum* safhasına giriyoruz. Evet, baş ağrıları öyle bir şiddetle hücum ediyor ki onları zar zor betimleyebiliyoruz. Korku, ateş ve iç sıkıntısıyla birlikte efkâr, beyinde ve saçlı deride yanma hissi. Alında, sanki orada dışarıya doğru bastıran bir ağırlık varmış, sanki her şey orada toplanmışçasına, bir doygunluk ve ağırlık duygusu. *Aconitum* çok ani; vahşi; soğuk rüzgârlar estiğinde daha da beter oluyor; ayrıca endişe, iç sıkıntısı ve korku da var. *Mancuspia*'lar evin etrafını kuşatmaktalar; kendi kendimize onların ağıllarda olduklarını, kilitlerin dayanacağını tekrarlayıp durmamızın hiçbir faydası yok.

Günün ağardığını fark ediyoruz, saat beşe doğru üzerimize amansız bir uyku çöküyor ve ellerimiz bu uykudan ancak saati geldiğinde kapsülleri ağzımıza götürmek için çıkıyor. Bir süreden beri oturma odasının kapısına vuruluyor, haşin darbeler giderek şiddetlenince birimiz terliklerin ayaklarına geçmesine ve onu anahtara kadar sürüklemelerine müsaade ediyor. Polis Chango'nun tutuklanma haberiyle gelmiş; at arabasını bize geri getirdiler; onu bulunca hırsızlık yapıp çekip gittiğinden kuşkulanmışlar. Bir ifade imzalamak gerekiyor, her şey yolunda, güneş ve ağıllarda tam bir sessizlik hüküm sürüyor. Polisler ağıllara bakıyorlar, biri mendiliyle burnunu kapatıyor, öksürür gibi yapıyor. İstediklerini hemen söylüyoruz, altını imzalıyoruz ve neredeyse koşarak gidiyorlar, ağılların uzağından geçiyorlar ve geçerken bakıyorlar, bize de aynı şekilde baktılar, içeriye şöyle bir göz attılar (kapıdan dışarıya bir havasızlık kokusu yayılıyor) ve neredeyse koşarak gidiyorlar. Bu sersemlerin ortalığı biraz

araştırmak istememeleri çok tuhaf, hastalık kapacakmış gibi kaçıyorlar, yan yoldan dörtnala geçtiler bile.

Sabah görevleri yerine getirildiği sırada, birimiz diğerinin at arabasıyla hemen yiyecek getirmeye gitmesine kendi başına karar vermiş gibi görünüyor. İsteksizce arabaya biniyoruz, at yorgun çünkü koşturarak getirmişler, yavaş yavaş çıkarken arkamıza bakıyoruz. Her şey yerli yerinde, o halde evdeki gürültüyü çıkaranlar *mancuspia*'lar değildi, çatıdaki fareleri ilaçlamak gerekiyor, tek bir farenin geceleri o gürültüyü çıkarmasını insanın aklı almıyor. Ağılları açtık, anaçları bir araya topladık ama maltlı yulaf ezmesi çok az kaldı ve *mancuspia*'lar aralarında yırtıcı bir şekilde kavga ediyorlar, birbirlerinin sırtlarından ve boyunlarından parçalar koparıyorlar, kan akıyor ve onları kırbaçlarla, bağırışlarla ayırmak gerekiyor. Bundan sonra yavruları emzirme işi zahmetli ve yarım yamalak oluyor, yavruların aç oldukları fark ediliyor, bazıları koşmakla tel örgülere yaslanmak arasında kararsız kalıyor. Bir erkek *mancuspia*'nın ölüsü açıklanamaz bir biçimde kafesinin girişinde yatıyor. Evden yaklaşık bir buçuk kilometre mesafedeyiz ve at tırısa kalkmayı reddediyor; kafası önüne düşmüş bir halde, oflaya puflaya yürümeye devam ediyor. Cesaretimizi yitirip geri dönüyor ve son kalan yemlerin bir kavga kargaşasında nasıl heba olduğunu görüyoruz.

Daha fazla üstelemeyip doğrudan verandaya yöneliyoruz. Birinci basamakta can çekişen bir yavru *mancuspia* var. Onu yerden kaldırıp içi saman dolu bir sepete koyuyoruz, nesi olduğunu bilmek isterdik ama şu anda tek bildiğimiz hayvanların o karanlık ölümüyle ölmekte olduğu. Oysaki kapılardaki kilitler sapasağlam duruyordu, bu *mancuspia* kafesinden nasıl kaçabildi acaba? Ölümü mü kaçışıydı yoksa kaçışı mı ölümüydü, bilmiyoruz. Gagasına on kapsül *Nux Vomica* boşaltıyoruz, orada küçük inci taneleri gibi kalıyorlar, artık yutamıyor. Bulunduğumuz

yerden bir erkek *mancuspia*'nın ellerinin üzerine düştüğü görünüyor; bir silkinişle doğrulmayı deniyor ama tekrar düşüyor ve dua edercesine yere kapaklanıyor.

Bağırışlar duyduğumuzu zannediyoruz ve bu sesler o kadar yakından geliyor ki, eğilip verandadaki hasır koltukların altına bile bakıyoruz; Doktor Harbin bizi sabahları saldıran hayvanların tepkilerine karşı uyardı ama böyle bir baş ağrısı olabileceğini hiç düşünmemiştik. Artkafa ağrısı, arada sırada bir haykırış yükseliyor: *Apis* semptomları, arı sokması gibi ağrılar. Kafamızı geriye doğru yatırıyoruz ya da yastığa gömüyoruz (bu arada yatağa geldik). Susama yok ama terliyoruz; nadir idrar, canhıraş feryatlar. Sanki tenimiz çürümüş gibi, dokunuşa duyarlıyız; bir ara el ele tutuştuk ve sonuç korkunçtu. Bir keresinde olduğu gibi, arının ardından hayvan değiştireceği ve bu kez yılan olarak yeniden saldıracağı korkusunu bize yaşattıktan sonra kademeli olarak kesilene kadar böyle devam etti. Saat iki buçuk.

Hava henüz aydınlıkken bu raporları tamamlamayı tercih ediyoruz ve şimdi kendimizi iyi hissediyoruz. Aslında birimizin hemen şimdi köye gitmesi gerekiyor, eğer siesta vakti geçerse geri dönüş için çok geç olacak ve bütün gece, belki de ilaç alamadan evde tek başımıza kalma fikri bize ürkütücü geliyor... Siesta vakti sessizce durağanlaşıyor, odalar çok sıcak, eğer verandaya kadar gidersek toprağın, ambarların, çatıların kireç rengi bizi gerisingeri gönderir. Ölen başka *mancuspia*'lar da oldu ama kalanların pek sesi çıkmıyor, ancak çok yakından solumaları işitiliyor. Birimiz onları hâlâ satabileceğimize inanıyor ve bunun için köye gitmemiz gerektiğini söylüyor. Diğerimiz bu notları alıyor ve artık birçok şeye inanmıyor. Önce şu sıcak gitsin, gece olsun. Evden çıktığımızda saat neredeyse yedi, ambarda hâlâ birkaç avuç yem var, çuvalları silkeleyince yulaf tozu dökülüyor ve onları

titizlikle bir araya topluyoruz. *Mancuspia*'lar yemeğin kokusunu alıyorlar ve kafeslerdeki hareketlenme giderek şiddetleniyor. Onları dışarı salmaya cesaret edemiyoruz, en iyisi her kafese bir kaşık lapa koymak, bu şekilde galiba daha mutlu görünüyorlar, hem böylesi daha adaletli. Ölü *mancuspia*'ları bile kafeslerinden çıkarmıyoruz, on kafesin nasıl olup da boş olduğuna, yavruların ağılda yetişkin erkeklerle nasıl bir arada dolaştığına herhangi bir açıklama getiremiyoruz. Şimdi ortalık birden kararıyor, neredeyse göz gözü görmez oluyor ve karpit lambamızı da Chango çaldı.

Sanki söğütlü tepenin karşısındaki yolda insanlar varmış gibi geliyor. Köye gitmesi için birini çağırmanın tam zamanı, hâlâ vakit var. Bazen sakın bizi gözetliyor olmasınlar diye düşündüğümüz oluyor, insanlar o kadar cahil ve gözleri o kadar üzerimizde ki. Düşünmemeyi tercih ediyor ve kapıyı tatlılıkla kapatıp her şeyin çok daha bizim olduğu eve kapanıyoruz. Yeni bir *Apis*'ten ya da daha da kötü başka bir hayvandan kaçınmak için kitaplara başvurmayı isterdik; akşam yemeğini bırakıyor ve yüksek sesle, neredeyse duymadan okuyoruz. Bazı cümleler diğerlerinin üzerine biniyor ve dışarıda değişen bir şey yok, bazı *mancuspia*'lar diğerlerinden daha yüksek sesle uluyor, insanın içine işleyen bir ulumayı hiç kesintisiz tekrarlayıp duruyorlar. "*Crotalus cascavella*'nın garip halüsinasyonları var..." Birimiz cümleyi tekrarlıyor ve Latinceyi böylesine iyi anlamak bizi mutlu ediyor, *crótalo cascabel* yani çıngıraklı yılan, ama *crótalo* ve *cascabel* aynı şeyin farklı söylenişi ve ortaya bir tekrar çıkıyor. Belki de kitap, hayvanı doğrudan dile getirerek sıradan hastaları fazla heyecanlandırmak istemiyordur. Ama buna rağmen o korkunç yılanın adını anıyor... "Zehri ürkütücü bir şiddetle harekete geçer." *Mancuspia*'ların feryadı arasında birbirimizi duymak için sesimizi yük-

seltmek zorunda kalıyoruz, onları yine evin yakınlarında ve çatıda, pencereleri ve pervazları tırmalarken işitiyoruz. Öğleden sonra o kadar çok kafesin kapısını açık bulduktan sonra, artık bunda bir tuhaflık yok aslında, ama evin her tarafı kapalı ve bağırışlarla bilgimizi artırırken, yemek odasındaki ışık bizi soğuk bir himayenin içine alıyor. Kitaptaki her şey çok açık, önyargısız hastalar için dolaysız bir dil kullanılmış, vakanın betimlemesi çok anlaşılır: Uykuya dalar dalmaz ortaya çıkan baş ağrısı ve büyük coşku. (Neyse ki hiç uykumuz yok.) Kafatası beyni bir çelik kask gibi sıkıştırıyor – güzel ifade. Canlı bir şey kafanın içinde daireler çizerek yürüyor. (Bu durumda ev bizim kafamız, onu kuşatılmış hissediyoruz, her pencere dışarıdaki *mancuspia*'ların ulumasına karşı bir kulak.) Kafa ve göğüs demir bir zırh tarafından sıkıştırılıyor. Kafanın tam tepesine saplanmış kızgın bir demir. Kafanın tepesinden emin değiliz, deminden beri ışık göz kırpıp duruyor ve yavaş yavaş sönüyor, akşamüstü değirmeni çalıştırmayı unuttuk. Artık okuyamayacak gibi olunca, semptomları öğrenmeyi bitirmek için kitabın yanına bir mum yakıyoruz, ilerleyen saatlerde başımıza gelirse bilmek en güzeli –sağ şakakta içe işleyen keskin ağrılar, zehri ürkütücü bir şiddetle harekete geçen bu yılan (bunu biraz önce okuduk, kitabı tek mumla aydınlatmak zor iş), canlı bir şey kafanın içinde daireler çizerek yürüyor, bunu da okuduk ve gerçekten de öyle, canlı bir şey daireler çizerek yürüyor–. Tedirgin değiliz, dışarısı daha kötü, eğer dışarısı diye bir şey hâlâ varsa. Kitabın üzerinden bakışmaktayız ve eğer birimiz giderek şiddetlenen ulumayı bir hareketle ima ederse, şimdi bütün bu olayların orada, canlı bir varlığın daireler çizerek ve açlıktan ölen *mancuspia*'ların feryadını pencerelere karşı, kulaklara karşı uluyarak dolaştığı yerde yaşandığından eminmişçesine okumaya geri dönüyoruz.

KİRKE

*And one kiss I had of her mouth, as I took the apple from her hand. But while I bit it, my brain whirled and my foot stumbled; and I felt my crashing fall through the tangled boughs beneath her feet and saw the dead white faces that welcomed me in the pit.**

Dante Gabriel Rossetti, "The Orchard-Pit"

Çünkü artık umurunda olmasa gerek, ama yarım yamalak kulağına gelen dedikoduların çakışması, Celeste Ana'nın Bebé Teyze'ye babasının hareketindeki kuşkulu huzursuzluğu anlatırkenki köle ruhlu suratı bu kez yüreğini sızlattı. Önce üst kattaki kadın, kafasını uyuşuk bir biçimde yavaşça çevirerek ve sözcükleri geviş getirme hazzıyla ağzında çiğneyerek söylemişti. Sonra eczanedeki kız –"ona inandığım için değil, ama eğer doğruysa ne korkunç" – hatta daima kurşunkalemleri ve mumlu bez kapaklı defterleri kadar ketum bir adam olan Don Emilio bile. Hepsi bir parça utanarak Delia Mañara hak-

* "Ve alırken almayı elinden kondurdum ağzına bir öpücük, ancak ısırınca elmayı beynim döndü, sendeledi ayağım; şiddetli düşüşünü hissettim dolaşık dalların arasında, onun ayaklarının altında ve ölü beyaz suratlarla yüzleştim beni karşılayan çukurda." Dante Gabriel Rossetti, "Meyvelikteki Çukur". (Ç.N.)

kında konuşuyorlardı ve bunların doğru olduğunun hiçbir garantisi yoktu, ama Mario'nın içinde doğan bir öfke dalgası yavaş yavaş suratına kadar yükseliyordu. Lüzumsuz bir bağımsızlık patlamasıyla durup dururken ailesinden nefret etti. Zaten onları hiçbir zaman sevmemişti, onu annesine ve kardeşlerine bağlayan sadece kan bağı ve yalnız kalma korkusuydu. Yorumların ilk tekrarlanışında komşulara karşı çok net ve sert bir tepki verdi, Don Emilio'ya bir güzel saydırdı. Üst kattaki kadınla, sanki bu onun çok umurundaymış gibi, selamı sabahı kesti. Ve işten dönünce bir merhaba demek ve iki nişanlısını öldürmüş genç kıza yaklaşmak için, hiç gizleme ihtiyacı duymadan Mañara ailesinin evine –bazen elinde şekerlemeler ya da bir kitapla– uğramaya başladı.

Ben Delia'yı hayal meyal hatırlıyorum; aklımda kaldığı kadarıyla, ince ve sarışındı, hareketlerinde aşırı yavaştı (o sırada on iki yaşındaydım, o yaşta zaman ve diğer her şey yavaştır) ve açık renkli giysiler, uçuşan etekler giyiyordu. Mario bir dönem Delia'nın çekiciliğinin ve kıyafetlerinin insanların nefretini körüklediğine inandı. Bunu Celeste Ana'ya da söyledi: "Ondan nefret ediyorsunuz çünkü o sizin ve benim gibi ayaktakımı değil." Ve annesi bir havluyla yüzüne vuracakmış gibi yapınca gözünü bile kırpmadı. Bunun ardından kopuş çok bariz bir hal aldı; onu tek başına bırakıyor, çamaşırlarını sanki lütfen yıkıyor, pazarları Palermo'ya ya da pikniğe giderken ona haber dahi vermiyorlardı. Mario o zaman Delia'nın penceresine yaklaşıyor ve camına bir taş atıyordu. Delia bazen dışarı çıkıyordu, bazen de onun içeride, biraz kötücül ve hiç umut vermez bir şekilde kıkır kıkır güldüğünü işitiyordu.

Firpo-Dempsey boks maçı sırasında her evde ağlandı ve peşinden neredeyse sömürgesel, boyun eğen bir melankolinin geleceği haşin öfkeler yaşandı. Mañara'lar dört

sokak öteye taşındılar ki bu Almagro Mahallesi'nde çok şey demektir, bunun üzerine diğer komşular Delia'yla görüşmeye başladılar, o mevzu Victoria ve Castro Barros sokaklarındaki aileler tarafından unutuldu, Mario bankadan dönüşte onu haftada iki kez görmeye devam etti. Artık yaz gelmişti ve Delia bazen evden çıkmak istiyordu; birlikte Rivadavia pastanelerine ya da Once Meydanı'nda oturmaya gidiyorlardı. Mario on dokuz yaşını doldurdu, Delia ise eğlencelerden uzak bir halde –hâlâ yastaydı– yirmi ikiyi gördü.

Mañara'lar bir nişanlının arkasından yas tutulmasını yanlış buluyorlardı, hatta Mario bile sadece yürekte saklanan bir acıyı tercih ederdi. Aynanın karşısında şapkasını takarken, Delia'nın, yasıyla tezat oluşturan canlılıktaki gizli tebessümüne tanık olmak kahrediciydi; Mario ve Mañara'ların kendisini hayranlıkla seyretmelerine çok az izin veriyor, gezintiye ve alışverişe çıkıp günün son ışıklarıyla eve dönüyor ve pazarları öğlene kadar uyuyordu. Bazen şehrin tarihî kısmına, Héctor'un zamanında kalbini çaldığı yere kadar tek başına gidiyordu. Celeste Ana bir akşam onun geçtiğini gördü ve panjurları bariz bir küçümsemeyle kapattı. Bir kedi Delia'nın peşinden hiç ayrılmıyordu, bütün hayvanlar Delia'ya daima bağlıymış gibi görünüyorlardı ve bunun sevgiden mi yoksa tahakkümden mi kaynaklandığı bilinmiyordu; hep yakınındaydılar ve o kafasını çevirip onlara bakmıyordu. Mario bir keresinde, Delia tam okşayacağı sırada bir köpeğin ondan kaçtığını fark etti. Delia hayvanı yanına çağırdı (bu olay Once Meydanı'nda bir akşam vakti yaşanmıştı) ve köpek sakin –belki de mutlu– bir şekilde parmaklarının ucuna kadar geldi. Annesi Delia'nın küçükken örümceklerle oynadığını söylüyordu. Herkes buna şaşırıyordu, onlardan pek korkmayan Mario bile. Ve kelebekler saçına konuyordu –San Isidro'da, Mario tek bir akşamda

iki kelebeğin bunu yaptığını görmüştü– ama Delia hafif bir el hareketiyle onları kovalıyordu. Héctor ona beyaz bir tavşan hediye etmişti, ama hayvan fazla yaşamadı ve Héctor'dan önce öldü. Héctor ise bir pazar günü sabaha karşı kendini Puerto Nuevo'dan denize attı. Mario ilk dedikoduları işte o zaman duydu. Dünyadaki insanların yarısı bir bayılma neticesinde öldüğü için, Rolo Médicis'in ölümünde kimse bir enteresanlık görmedi. Héctor intihar ettiğindeyse komşular bu kadar da tesadüfün fazla olduğunu düşündüler ve Celeste Ana'nın Bebé Teyze'ye babasının hareketindeki kuşkulu huzursuzluğu anlatırkenki köle ruhlu suratı bu kez Mario'nun yüzünde belirdi. Üstüne üstlük bir de kafatasındaki kırık vardı, çünkü Rolo, Mañara'ların evinin kapısından çıkarken sersemlemiş bir halde yere devrildi ve o sırada çoktan ölmüş olsa da basamağa sert biçimde çarpışı diğer bir çirkin ayrıntı olarak kaldı. Delia içeride kalmıştı, o dış kapının önünde vedalaşmamış olmaları çok tuhaftı, ama her halükârda onun yakınındaydı ve ilk bağıran o olmuştu. Bunu karşılık Héctor, her cumartesi yaptığı gibi Delia'nın evinden çıktıktan beş saat sonra, buz kesen bir gecede, tek başına öldü.

Mario'yu hayal meyal hatırlıyorum, ama herkes Delia'yla güzel bir çift oluşturduklarını söylüyor. Delia hâlâ Héctor'un yasını tutuyor olsa da (Rolo içinse asla yas tutmadı, kim bilir bu kaprisin sebebi neydi), Almagro'da dolaşırken ya da sinemaya giderken Mario'nun kendisine eşlik etmesini kabul ediyordu. O zamana kadar Mario kendisini Delia'nın, onun hayatının, hatta evinin dışında hissetmişti. Ona yaptığı daima bir "ziyaret"ti ve bu sözcüğün aramızda kesin ve ayırıcı bir anlamı vardır. Sokağı karşıdan karşıya geçmek ya da Medrano İstasyonu'nun merdivenlerini çıkmak için onun kolunu tuttuğunda, bazen Delia'nın giysisinin siyah ipeğine bastırılmış eline, o

siyah üzeri beyaza bakarak aralarındaki mesafeyi ölçüyordu. Bu mesafe ancak Delia pazar sabahları gri giysilere ve açık renk şapkalara döndüğünde azalacaktı.

Dedikoduların uydurmadan ibaret olmadığı o günlerde Mario için esas üzücü olan, onlara bir anlam kazandırmak için her türlü alakasız olayın da bu dedikodulara eklenmesiydi. Buenos Aires'te bir sürü insan kalp krizinden ya da suya düşüp boğularak ölüyor. Bir sürü tavşan evlerde ya da bahçelerde sağlığını yitirip ölüyor. Bir sürü köpek ya kaçıyor ya da okşayışları kabul ediyor. Héctor'un annesine bıraktığı birkaç satır, Rolo'nun öldüğü gece üst kattakilerin Mañara'ların giriş holünde (ama o darbeden önce) duyduklarını söyledikleri hıçkırıklar, ilk günlerde Delia'nın suratı... İnsanlar bu tür şeylere o kadar kafa yoruyorlar ki, birbirine eklenen onca düğümün ardından ortaya bir parça duvar halısı çıkıyor –uyku tutmama hastalığı odasına dalıp gecelerini esir aldığında, Mario o duvar halısına tiksintiyle, korkuyla bakacaktı–.

"Ölümümü affet, anne, anlaman imkânsız ama beni affet." *Crítica* gazetesinin kenarından koparılmış ve ilk erkenci denizci için işaret niyetine bırakılan ceketin yanında bir taşın altına konmuş bir kâğıt parçası. O geceye kadar öylesine mutluydu ki, ama son haftalarda onu bir tuhaf görmüşlerdi; daha doğrusu tuhaf değil, dalgın, sanki bir şeyler görüyormuş gibi havaya bakınıyordu; sanki havaya bir şey yazıyor ya da bir bilmeceyi çözüyor gibiydi. Kafe Rubí'deki bütün delikanlılar bunda hemfikirdi. Rolo onlar gibi düşünmüyordu ve birden kalbi durdu. Rolo yalnız ve sakin bir delikanlıydı, parası ve bir Chevrolet duble fayton otomobili vardı, bu yüzden o son döneminde çok azı onunla karşı karşıya gelmişti. Giriş hollerinde yere çarpan nesneler çok gürültü çıkarır, üst kattaki kadın günlerce ve günlerce Rolo'nun haykırışının boğulmuş bir feryat, onu boğmak isteyen ve parçalaya-

cak ellerin arasında bir çığlık gibi geldiğini iddia edip durdu. Ve neredeyse hemen akabinde kafanın basamağa çok sert biçimde çarpışı, Delia'nın feryat ederek koşuşu, artık nafile bir telaş.

Mario, hiç farkında olmadan, olayların parçacıklarını birleştiriyor ve komşuların saldırılarına paralel açıklamalar örgüsü oluşturarak kendini ele veriyordu. Delia'ya asla sormadı, sanki ilk adımı onun atmasını bekliyor gibiydi. Bazen Delia'nın kendisi hakkında fısıldananları tam olarak bilip bilmediğini düşünüyordu. Rolo ve Héctor'dan çok yumuşak bir biçimde, sanki seyahate çıkmışlar gibi bahseden Mañara'ların bu tutumu da ona tuhaf geliyordu. Bu temkinli ve kayıtsız şartsız anlaşmanın koruması altındaki Delia susuyordu. Mañara'lar kadar ketum olan Mario'nun da katılmasıyla üçü birden Delia'yı ince ve daimi bir gölgeyle örtüyorlardı; bu gölge salıları ya da perşembeleri neredeyse saydam, cumartesiden pazartesiye kadarsa daha belirgin ve daha koruyucu oluyordu. Delia şimdi kesintili, cılız bir canlılığı yeniden kazanıyordu, bir gün piyano çaldı, başka bir gün kızmabirader oynadı; Mario'ya karşı daha sevecendi, onu salonda pencerenin yakınına oturtuyor ve dikiş ya da nakışla ilgili projeleri anlatıyordu. Ona tatlılardan ya da çikolatalardan hiç bahsetmiyordu; Mario bu durumu garipsiyor ama Delia'nın nezaketine ve onu sıkma korkusuna bağlıyordu. Mañara'lar, Delia'nın likörlerini anlata anlata bitiremiyorlardı; bir akşam ona bir kadehçik ikram etmek istediler, ama Delia kaba bir şekilde o likörlerin kadınlar için olduğunu ve neredeyse bütün şişelerin boşaldığını söyledi. "Héctor'a..." diye yaslı annesi bir şey diyecek oldu ama Mario'yu üzmemek için devamını getirmedi. Daha sonra eski sevgililerin isimlerinin anılmasının Mario'yu rahatsız etmediğini fark ettiler. Delia canlılığını yeniden kazanana ve yeni tarifler denemek isteyene kadar bir

daha likörlerden bahsetmediler. Mario o akşamı hatırlıyordu çünkü daha yeni terfi almıştı ve ilk yaptığı şey Delia'ya çikolata götürmek olmuştu. Mañara'lar istasyonu yakalamak için kulaklıklı el yapımı radyonun galenli alıcısını sabırla tıkırdatmaktaydılar ve Rosito Quiroga'yı dinlemesi için onu bir süre yemek odasında tuttular. Sonra onlara terfiyi ve Delia'ya çikolata getirdiğini söyledi.

"Bunu satın almakla kötü ettin, ama hadi git ver, o şu anda salonda." Çıkarken arkasından baktılar ve baba Mañara, kafasındaki kulaklığı defneyaprağından bir taç gibi çıkarıp atana kadar aralarında bakıştılar ve anne Mañara gözleri kaymış bir halde iç çekti. O sırada ikisi de mutsuz ve yitik görünüyorlardı. Baba Mañara anlaşılmaz bir hareketle galenli alıcının küçük kolunu kaldırdı.

Delia kutuya bakakaldı ve çikolataları fazla önemsemedi, ama ikinciyi (üzerine bir ceviz kondurulmuş naneli olanı) yerken Mario'ya çikolata yapmayı bildiğini söyledi. Onunla daha önce sırlarını bu şekilde paylaşamadığı için özür diler gibi bir hali vardı, hemen çikolataları nasıl yaptığını anlatmaya, içlerini doldurma ve çikolata ya da moka banyosuna daldırma işlemini betimlemeye girişti. En iddialı olduğu çeşit, içleri likör dolu portakal aromalı çikolatalardı ve nasıl yapıldıklarını göstermek için Mario'nun getirdiklerinden birini iğneyle deldi; Mario, Delia'nın çikolatanın üzerinde aşırı beyaz duran parmaklarına bakıyor ve onun açıklamalarını izlerken sanki karşısında çok hassas bir ameliyat ânını anlatan bir cerrah varmış hissine kapılıyordu. Çikolata, Delia'nın parmaklarının arasında sıska bir fare, iğnenin yaraladığı minik ama canlı bir şey gibi duruyordu. Mario tuhaf bir rahatsızlığa, korkunç bir tiksintiye kapıldığını hissetti. "Atın o çikolatayı," demek geçti içinden. "Onu uzaklara atın, sakın ağzınıza götüreyim demeyin çünkü o canlı, o canlı bir fare." Sonra terfinin sevinci geri geldi, Delia'nın çay likörü, gül likörü

tariflerini bir kez daha anlatmasını dinledi... Parmaklarını kutuya daldırdı ve iki-üç tane çikolatayı arka arkaya yedi. Delia sanki onunla dalga geçer gibi gülümsüyordu. Mario'nun kafasından bir sürü şey geçiyordu ve kendini müthiş mutlu hissetti. "Üçüncü nişanlı," diye düşündü tuhaf bir biçimde. "Şöyle denecek: onun üçüncü nişanlısı, ama canlı."

Şimdi artık bunlardan bahsetmek çok daha zor, zira zaman içinde, anıların ardında sürekli faaliyet gösteren küçük unutkanlıklar ve minik yalanlar temelinde eklenen başka hikâyelerle gerçekler birbirine karışmış durumda; görünüşe bakılırsa Mañara'lara daha sık gidiyordu, yaşama sevincini yeniden kazanan genç kadının zevkleri ve kaprisleri onun gündelik hayatını da şekillendiriyordu, hatta Mañara'lar herhangi bir endişeyle ondan Delia'nın gönlünü hep hoş tutmasını istediler, nitekim likör imalatı için gereken malzemeleri, filtreleri ve hunileri o satın alıyordu, genç kadın da bütün bunları Mario'nun biraz aşk, ama en azından ölmüşlerin unutulduğuna dair bir işaret olarak algıladığı vakur bir mutlulukla kabul ediyordu.

Pazar günleri yemek sonrasını kendi ailesiyle geçiriyordu ve Celeste Ana gülümsemeden ama tatlının en güzel parçasını ve sıcacık bir kahve vererek ona teşekkür ediyordu. Dedikodular nihayet son bulmuştu, en azından onun bulunduğu ortamda Delia'dan bahsedilmiyordu. Camiletti'lerin en küçüğüne indirilen şamarlar ya da Celeste Ana'nın önünde surat buruşturmalar buna dahil mi değil mi bilinmez; Mario onların yeniden durum değerlendirmesi yaptıklarını, Delia'nın günahlarını bağışladıklarını, hatta onu yeni birisi olarak kabul ettiklerini düşünme noktasına dahi geldi. Mañara'ların evindeyken asla kendi evi hakkında konuşmadı ve Delia'ya pazar günleri yemek sonrası fasıllarından hiç söz etmedi. Birbirine dört sokak mesafedeki bu ikili hayatın mümkün ol-

duğunu düşünmeye başlıyordu; Rivadavia Caddesi'yle Castro Barros Sokağı'nın kesiştiği köşe gerekli ve elverişli köprüydü. İçtenlik açısından sanki yabancı ve karanlık –bazen de, yapayalnız– hissettiği anlaşılmaz şimdiki zamana karşı sağır, geleceğin, evleri ve insanları birbirine yakınlaştıracağına dair umut bile duydu.

Mañara'ları ziyarete giden başka kimse yoktu. Akrabaların ya da dostların yokluğu onu biraz şaşırtıyordu. Mario'nun özel bir zil çalma şekli icat etmesine gerek yoktu, gelenin o olduğunu herkes biliyordu. Aralık ayındaki nemli ve tatlı sıcak sayesinde Delia konsantre portakal likörünü tutturmayı başardı ve fırtınanın koptuğu bir günbatımı vakti onu mutlulukla içtiler. Mañara'lar tadına bakmak dahi istemediler, dokunacağından emindiler. Delia buna alınmadı, ama Mario portakalın ışığı ve yakıcı kokusuyla dolu eflatun likör kadehini keyifle yudumlarken genç kadın sanki başka birisi gibiydi. "Beni sıcaktan öldürecek, ama tadı o kadar nefis ki," dedi birkaç kez. Mutlu olduğunda az konuşan Delia ona dikkatlice baktı ve, "Senin için yaptım," dedi. Mañara'lar genç kadına sanki likörün tarifini, on beş günlük bu titiz simyayı gözlerinden okumak istermiş gibi bakıyorlardı.

Delia'nın likörleri Rolo'nun hoşuna gitmişti. Mario bunu Delia'nın orada olmadığı bir sırada Mañara'nın laf arasında söylediği birkaç sözcükten anladı. "Delia ona bir sürü içki yaptı. Ama Rolo kalbinden korkuyordu. Alkol kalp için kötüdür." O kadar kırılgan bir nişanlıya sahip olmak; Delia'nın hareketlerinde, piyano çalma biçiminde kendini gösteren özgürlüğü Mario şimdi anlıyordu. Mañara'lara az daha Héctor'un neden hoşlandığını, Delia'nin Héctor'a da likörler ya da tatlılar yapıp yapmadığını soracaktı. Delia'nın yapmayı bir kez daha denediği ve kurumaları için mutfağa bitişik odanın bir rafında yan yana dizili duran çikolataları düşündü. İçinden

bir ses Mario'ya Delia'nın çikolatalarla muhteşem şeyler başaracağını söylüyordu. Defalarca istedikten sonra genç kadından tadına bakmak için bir tane almayı başardı. Artık gitmeye hazırlanırken Delia ona Alman gümüşünden küçük bir tabağın içinde beyaz ve hafif bir tadımlık çikolata getirdi. Mario onun tadını çıkarırken –birbirine tuhaf bir biçimde karışan hafif bir nane ve muskat tadıyla, biraz acı bir şeydi– Delia'nın gözleri yere bakıyordu ve mütevazı bir havası vardı. Övgüleri kesinlikle kabul etmedi, bu bir denemeden başka bir şey değildi ve yapmayı arzuladığı şeyin henüz uzağındaydı. Ama bir sonraki ziyarette –yine akşamdı ve piyanonun yanında artık vedalaşmak üzereydiler– yeni bir denemesinden tatmasına izin verdi. Tadı tahmin etmek için gözleri kapatmak gerekiyordu; Mario uysal bir şekilde gözlerini kapattı ve çikolatanın derinliklerinden gelen çok hafif bir mandalina tadını tahmin etti. Dişleri krokan parçacıklarını öğütüyordu ama bunların tadını almayı başaramadı, ağzında sadece o yumuşak ve akışkan pürenin arasında bir destek bulmanın keyifli duygusu kaldı.

Delia sonuçtan memnundu ve Mario'ya, yaptığı tat betimlemesinin yakalamayı umduğu şeye çok yaklaştığını söyledi. Daha bir sürü deneme yapması gerekiyordu, zira dengelemek gereken çok ince şeyler vardı. Mañara'lar Mario'ya, Delia'nın ne zamandır piyanonun başına oturmadığını, saatlerini likör ve çikolata yaparak geçirdiğini söylediler. Bunu sitemkâr bir biçimde söylemiyorlardı, ama bu durumdan memnun olmadıkları da belliydi. Mario, Delia'nın çıkardığı masrafların onlara rahatsızlık verdiğini tahmin etti. Bu yüzden Delia'dan, ihtiyaç duyduğu esansların ve malzemelerin listesini gizlice istedi. Bunun üzerine Delia daha önce hiç yapmadığı bir şeyi yaptı ve kollarını onun boynuna dolayıp yanağından öptü. Ağzından yumuşacık bir nane kokusu geliyordu. Mario gözleri-

ni kapattı ve kendini o kokuyu, o tadı gözkapaklarının altında hissetme ihtiyacının kollarına bırakınca öpücük daha güçlü bir biçimde ve sızlanarak geri geldi.

Öpücüğe karşılık verip vermediğinden emin olamadı, belki de salonun alacakaranlığında hareketsiz, edilgen ve Delia'nın tadıcısı olarak kalmıştı. Genç kadın neredeyse daha önce hiç çalmadığı gibi piyano çaldı ve ondan ertesi gün yine gelmesini istedi. Daha önce bu sesle hiç konuşmamış, daha önce hiç böyle sessiz kalmamışlardı. Mañara'lar bir şeyden kuşkulandılar çünkü gazeteleri sallayarak ve bir havacının Atlantik'te kaybolduğuna dair bir haberle geldiler. Birçok havacının Atlantik'in ortasında kaldığı günlerdi. Birisi ışığı yaktı ve Delia sinirli bir şekilde piyanodan kalktı; Mario bir an için, onun ışık karşısındaki hareketinde, gözleri kamaşan kırkayakların kaçışını, duvarlardaki o çılgın koşuyu andıran bir şey varmış gibi hissetti. Kapı ağzında ellerini açıp kapatıyordu ve daha sonra, gözucuyla Mañara'lara bakarak utanmış gibi geri döndü; gözucuyla onlara bakıyor ve gülümsüyordu.

Mario o akşam Delia'nın erincinin kırılganlığını, çifte ölümün (Rolo'nunki neyse, ama Héctor'unki artık bardağı taşıran damla, aynayı tuz buz eden çatlaktı) kalıcı ağırlığını, hiç şaşırmadan, neredeyse bir teyit gibi gözlemledi. Delia'dan geriye sadece hassas takıntıları, esansları ve hayvanları kullanma becerisi, sıradan ve kasvetli şeylerle ilişkisi, kelebekler ve kedilerin ona yakınlığı, kısmen ölüme bağımlı solunumunun aurası kalıyordu. Ona sınırsız bir merhamet, aydınlık odalarda ve anıdan uzak parklarda yıllarca sürecek bir tedavi sunacağına kendi kendine söz verdi; belki de tek yapması gereken, evliliği falan hiç düşünmeden, bu sakin aşkı Delia artık yanında dolaşan üçüncü bir ölüm, yeni bir nişanlı, ölme sırası gelen birini görmeyinceye kadar uzatmak olacaktı.

Delia'ya özütleri getirmeye başlayınca Mañara'ların

sevineceğini sanmıştı, oysaki kaşları çatıldı ve hiç yorum yapmadan, soğuk bir biçimde sessizliğe büründüler; ama en sonunda durumu kabulleniyor ve onları yalnız bırakıyorlardı, özellikle çikolataların tadına bakma vakti geldiğinde, bu her zaman salonda ve neredeyse gece çöktüğünde oluyordu, o zaman gözleri kapatmak ve yeni püreden küçük bir parçanın, Alman gümüşü tabaktaki küçük mucizenin tadını –bazen malzemenin anlaşılmazlığından ötürü ne tereddütler yaşayarak– betimlemek gerekiyordu.

Mario bu üzerine titremelerin karşılığında Delia'dan birlikte sinemaya gitme ya da Palermo'da dolaşma sözü elde ediyordu. Cumartesi öğleden sonra ya da pazar sabahı onu almaya geldiği her seferinde Mañara'ların minnet ve işbirliğiyle karşılaşıyordu. Radyo dinlemek ya da kâğıt oynamak için evde yalnız başlarına kalmayı tercih ediyormuş gibi davranıyorlardı. Diğer yandan, anne babayı evde bırakıp gitmenin Delia'da bir hoşnutsuzluğa neden olduğundan şüphelendi. Tamam, Mario'yla birlikteyken karalar bağlamıyordu ama Mañaralarla birlikte çıktıkları ender seferlerde çok daha neşeli görünüyordu; Taşra Fuarı'nda müthiş eğleniyor, ondan şekerleme istiyor ve hediye oyuncakları kabul ediyor, sonra da onları yorulana kadar dikkatlice inceliyordu. Temiz hava ona iyi geliyordu, Mario onun yüzünün aydınlandığını ve adımlarını daha kararlı attığını gördü. Ama akşam olduğunda laboratuvarına, terazi ya da tutaçlarla sonsuz içine kapanıklığa ne yazık ki geri dönecekti. Artık çikolatalar tüm vaktini aldığı için likör yapmayı bırakma noktasına gelmişti ve keşfettiği yeni lezzetleri ona nadiren tattırıyordu. Mañara'lara ise asla; Mario nedensiz yere Mañara'ların yeni tatlar denemekten kaçındıklarından kuşkulandı; bildik şekerlemeleri tercih ediyorlardı ve eğer Delia masanın üzerine, onlara ikram etmeden ama ikram eder gibi, bir kutu bırakırsa, içinden eski zaman işi, sade bi-

çimli olanları seçiyorlardı ve hatta dolguyu incelemek için çikolataları kırıp içlerine bakıyorlardı. Delia'nın piyanonun yanındaki sağır mutsuzluğu, yalandan dalgın havası Mario'yu eğlendiriyordu. Genç kadın yeni elde ettiği tatlardan onun için saklıyor ve son anda mutfaktan elinde Alman gümüşünden küçük bir tepsiyle geliyordu; bir keresinde piyano çalarken vakit bir hayli ilerledi ve yeni çikolatalardan almaya giderken Delia onun da mutfağa kadar gelmesine izin verdi. Işığı yakınca, Mario köşesinde uyuyan kediyi ve karoların üzerinde kaçışan hamamböceklerini gördü. Kendi evinin mutfağını, süpürgeliklere sarı toz serpen Celeste Ana'yı hatırladı. O akşamki çikolatalarda moka aroması vardı ve ağızda garip bir şekilde, sanki tadın en son noktasında bir gözyaşı gizliymişçesine, tuzlu bir tat bırakıyorlardı; bunu Rolo'nun giriş holünde öldüğü gece dökülen gözyaşlarının bir kalıntısı gibi düşünmek aptalcaydı.

"Süs balığı o kadar üzgün ki," dedi Delia, çakıltaşları ve yapay bitkilerle bezenmiş kavanozu işaret ederek. Saydam pembe renkli minik bir balık ritmik bir ağız hareketiyle uyukluyordu. Soğuk gözü Mario'ya canlı bir inci gibi bakıyordu. Mario tuzlu gözü, çiğnerken dişlerinin arasından akacak bir gözyaşı olarak düşündü.

"Suyunu daha sık değiştirmek gerek," dedi.

"İşe yaramaz, o yaşlı ve hasta. Yarın ölecek."

Bu kehanet Mario'nun kulağına en kötüye, yas tutmaktan allak bullak olmuş, ilk zamanlardaki Delia'ya geri dönüş gibi geldi. Çorap çiftlerinin ya da yazlık iç eteklerin arasından birden ortaya çıkan Héctor fotoğraflarıyla (ve gardırobun kapı kanadındaki bir desene tutturulmuş, Rolo'nun cenazesinden kuru bir çiçek) o eski haline, basamağa ve rıhtıma hâlâ o kadar yakındı ki.

Yanından ayrılmadan önce ondan sonbaharda kendisiyle evlenmesini istedi. Delia hiçbir şey söylemedi,

salonda bir karınca arar mışçasına yere bakmaya koyuldu. Daha önce bu konuda hiç konuşmamışlardı, Delia buna alışmak ve cevap vermeden önce düşünmek istermiş gibi görünüyordu. Sonra ona ışıltılı gözlerle bakarken birden ayağa fırladı. Çok güzeldi, ağzı biraz titriyordu. Havadaki küçük bir kapıyı açıyormuş gibi bir hareket, neredeyse sihirli bir jest yaptı.

"O halde artık benim nişanlımsın," dedi. "Şimdi bana ne kadar farklı, ne kadar değişmiş görünüyorsun."

Celeste Ana haberi duyunca hiçbir şey söylemedi, ütüyü bir kenara koydu ve bütün gün, kardeşlerin birer birer girip asık suratlar ve Hesperidina dolu küçük bardaklarla çıktıkları odasından dışarıya adım atmadı. Mario futbol maçı seyretmeye gitti ve akşam da Delia'ya bir buket gül götürdü. Mañara'lar onu salonda bekliyorlardı, sarıldılar, bir şeyler söylediler, bu vesileyle bir şişe Porto şarabı açmak ve yanında bir şeyler atıştırmak gerekti. Ona karşı tavırları artık daha içten, ama aynı zamanda da daha mesafeliydi. Çocukluğundan beri her şeyini bildikleri kişiyle kurmuş oldukları dostluk ilişkisinin sadeliği yok olmuştu ve artık ona akraba gözüyle bakmaya başlamışlardı. Mario, Delia'yı öptü, anne Mañara'yı öptü ve müstakbel kayınpederine sarılırken ona evin yeni dayanağı olarak kendisine güvenmesini söylemek istiyor ama gereken sözcükleri bulamıyordu. Mañara'ların da ona bir şey söylemek istedikleri ama buna cesaret edemedikleri belliydi. Gazetelerini sallayarak odalarına döndüler ve salonda Mario'nun yanında sadece Delia ve piyano kaldı; daha doğrusu Delia ve piyanoda çalınan şarkının melodisi kaldı.

Bu nişanlılık haftaları boyunca bir ya da iki kez baba Mañara'yla evin dışında randevulaşıp imzasız mektuplar hakkında konuşmayı düşündü. Sonra bunu lüzumsuz

derecede zalimce buldu zira onu rahatsız eden o sefillere karşı yapabileceği hiçbir şey yoktu. En kötüsü bir cumartesi günü mavi bir zarfın içinde geldi, Mario, Héctor'un *Última Hora*'daki fotoğrafına ve altı mavi mürekkeple çizilmiş satırlara bakakaldı. "Aile fertlerinin açıklamalarına göre, sadece derin bir çaresizlik onu intihara sürükleyebilirdi." Héctor'un ailesinin bir daha Mañara'ların evine uğramadıklarını tuhaf bir biçimde düşündü. Belki ilk günlerde birkaç kez gitmişlerdir. Şimdi süs balığını hatırlıyordu, Mañaralar onun Héctor'un annesinin hediyesi olduğunu söylemişlerdi. Delia'nın öngördüğü günde ölen süs balığı. Sadece derin bir çaresizlik onu buna sürükleyebilirdi. Zarfı ve gazete kupürünü yaktı, şüphelerin bir dökümünü çıkardı ve Delia'ya açılmaya, onu bu söylentilerin dayanılmaz lekesinden bizzat kurtarmaya karar verdi. Beş gün sonra (henüz ne Delia'yla ne de Mañara'larla konuşmuştu) ikincisi geldi. Gök mavisi kartın üzerinde ilk olarak bir yıldız vardı (bunun nedeni meçhuldü) ve sonra da şu: "Sizin yerinizde olsam dış kapının basamağına dikkat ederdim." Zarftan belli belirsiz bir badem sabunu kokusu yayıldı. Mario acaba üst kattaki kadın badem sabunu kullanıyor mu diye düşündü, hatta Celeste Ana ve kız kardeşinin komodinlerine göz atmak gibi yakışıksız bir cesareti bile kendinde buldu. Bu imzasız mektubu da yaktı, Delia'ya yine bir şey söylemedi. Aylardan aralıktı ve şu yirmili yılların meşhur aralık sıcağı hüküm sürmekteydi, artık Delia'nın evine akşam yemeğinden sonra gidiyordu ve arkadaki küçük avluda ya da sokakta dolaşarak sohbet ediyorlardı. Sıcak yüzünden daha az çikolata yiyorlardı, yoksa Delia denemelerden vazgeçmiş falan değildi ama salona çok az tadımlık getiriyordu, onları küçük kalıpların içinde korunur halde ve üstlerinde ince bir çim tabakasını andıran açık yeşil kâğıt tabakasıyla antika kutuların içinde sakla-

mayı tercih ediyordu. Mario onun endişeli ve sürekli tetikte olduğunu fark etti. Bazen sokak köşelerinde dönüp arkasına bakıyordu ve Rivadavia'yla Medrano'nun kesiştikleri noktadaki posta kutusunun oraya vardıklarında elinin tersiyle itme hareketi yaptığı gece, Mario ona da uzaklardan işkence edildiğini anladı; dile getirmedikleri aynı tacizi paylaşıyorlardı.

Baba Mañara'yla Cangallo Sokağı'yla Pueyrredón Caddesi'nin köşesindeki Munich birahanesinde buluştu ve önünden birayla patates kızartmasını hiç eksik etmemesine rağmen, bu randevudan işkillenmiş gibi görünen adamı gevşetip rahatlatmayı başaramadı. Mario gülerek onu buraya para istemek için çağırmadığını söyledi ve lafı hiç evirip çevirmeden doğrudan konuya girip imzasız mektuplardan, Delia'nın sinirliliğinden, Medrano ve Rivadavia caddelerinin köşesindeki posta kutusundan bahsetti.

"Gerçi biz evlenir evlenmez bu iftiraların sona ereceğini biliyorum. Ama sizlerin bana yardım etmenizi ve onu korumanızı istiyorum. Bu tür şeyler ona zarar verebilir. O kadar hassas, o kadar duygusal ki."

"Sen onun delirebileceğini söylemek istiyorsun, değil mi?"

"Tam olarak demek istediğim bu değil. Ama benim gibi imzasız mektuplar alıyor ve bunları içine atıyorsa, bunlar zamanla birikip birikip..."

"Sen Delia'yı tanımıyorsun. İmzasız mektuplar gelip geçiyorlar... demek istediğim onda hiç hasar bırakmıyorlar. O senin düşündüğünden çok daha güçlü birisi."

"Ama baksanıza sanki ürkek bir hali var, bir şeyden endişeleniyor gibi," demeye yeltendi savunmasız Mario.

"Emin ol bununla bir ilgisi yok." Birasını sanki sesini kısmak için içiyordu. "Ondan önce de aynıydı, onu iyi tanırım."

"Neyden önce?"

"Nişanlıları ölmeden önce, sersem. Hadi hesabı öde, benim gitmem gerekiyor."

İtiraz etmek istedi, ama baba Mañara çoktan kapıya doğru yürümeye başlamıştı. Ona doğru bir hoşça kal işareti yaptı ve başı önüne eğik bir şekilde Once'ye doğru gitti. Mario onun peşinden gitmeye cesaret edemedi, aynı şekilde biraz önce duydukları hakkında düşünmeye de. Şimdi Celeste Ana'nın, üst kattaki kadının ve Mañara'ların –Mañara'ların bile– karşısında ilk başta olduğu gibi yine yapayalnızdı.

Delia bir şeyden kuşkulanıyordu çünkü onu her zamankinden farklı karşıladı, neredeyse geveze ve sokulgandı. Belki de Mañara'lar ona Munich'teki buluşmadan bahsetmişlerdi, Mario içini dökmesine yardımcı olmak için konuyu açmasını bekledi, ama genç kadın *Rose-Marie*'yi, biraz Schumann'dan parçaları ve Pacho'nun kesik ve neşeli ritimli tangolarını tercih ediyordu, ta ki Mañara'lar ellerinde kurabiyeler ve Malaga şarabıyla gelip bütün ışıkları yakana dek. Pola Negri'den, Liniers'deki bir cinayetten, kısmi tutulmadan ve kedinin ishalinden konuşuldu. Delia kedinin ciddi bir hazımsızlık çektiğine inanıyor ve bir Hint yağı tedavisini savunuyordu. Mañara'lar hiç düşünmeden ona hak veriyorlardı ama ikna olmuş görünmüyorlardı. Bir veteriner dostlarına gösterme ve bazı acı yapraklar konusunda anlaştılar. Onu küçük avluda tek başına bırakmaya karar verdiler, tedavi edici otları kedi kendisi seçecekti. Ama Delia kedinin öleceğini söyledi, belki yağ ömrünü biraz uzatacaktı. Köşedeki bir gazete satıcısının sesini duyan Mañara'lar *Última Hora* satın almaya koştular. Delia'nın sessiz onayını alan Mario gidip salonun ışıklarını söndürdü. Köşe masasındaki lamba açık kaldı ve fütürist işlemeli örtüyü kirli sarıyla lekelemeyi sürdürdü. Piyanonun etrafında soluk bir ışık vardı.

Mario, Delia'ya gelinliğini, çeyiz hazırlıklarını ve düğün için mart ayının mayıstan daha iyi olup olmayacağını sordu. İmzasız mektuplardan bahsetmek için bir cesaret ânını bekliyordu, ama bilinçaltındaki yanlış yapma korkusu onu her seferinde durduruyordu. Delia onun hemen yanında, koyu yeşil kanepede oturuyordu ve gök mavisi elbisesi alacakaranlıkta siluetini belli belirsiz bir biçimde ortaya koyuyordu. Onu öpmek istediği bir seferinde, Delia'nın yavaş yavaş kasıldığını hissetti.

"Annem iyi geceler demek için tekrar gelecek. Bekle gidip yatsınlar..."

Dışarıdan Mañara'ların sesi, gazetenin hışırtısı, bitmek bilmez diyalogları işitiliyordu. Bu gece uykuları yoktu, saat on bir buçuk olmuştu ve sohbete devam ediyorlardı. Delia piyanoya döndü ve sanki inat edercesine, uzun Kreol valsleri başından sonuna kadar, arka arkaya çalmaya başladı; ölçüler ve süslemeler biraz modası geçmişti ama Mario onlara bayılıyordu ve Mañara'lar gelip iyi geceler dileyene kadar piyano çalmaya devam etti. Mañara'lar onların yanında çok fazla kalmadılar, artık Mario aileden biri olduğuna göre Delia'ya daha fazla göz kulak olmalı ve çok geç yatmamasına dikkat etmeliydi. Mañara'lar istemeye istemeye ama gözlerinden uyku akarak gittiklerinde, giriş kapısından ve salonun penceresinden içeriye buram buram sıcak hava giriyordu. Mario bir bardak soğuk su içmek istedi ve Delia'nın getirmesine fırsat vermeden ve onu kızdırma pahasına gidip mutfaktan kendisi aldı. Salona geri dönünce Delia'yı pencerenin önünde, eskiden bunun benzeri gecelerde Rolo ve Héctor'un yürüdüğü boş sokağı seyrederken buldu. Bir parça ay ışığı Delia'nın ayaklarının dibine ve küçük bir ay gibi elinde tuttuğu Alman gümüşü tabağa vuruyordu. Mario'dan çikolatalarını Mañara'ların önünde tatmasını istememişti; anne babasının serzenişlerinden nasıl yorul-

duğunu nişanlısı anlamalıydı; ondan ne zaman yeni çikolataların tadına bakmasını istese bunu Mario'nun iyiliğini istismar etmek olarak görüyorlardı. Eğer o anda genç adamın canı bunu yapmak istemese ve zorla yapsa haklıydılar, ama o kimseye Mario kadar güven duymuyordu ve Mañara'lar farklı bir lezzeti değerlendirmekten âcizdiler. Çikolatayı yalvarır gibi uzatıyordu, ama Mario onun sesine sinmiş olan arzuyu fark etti, şimdi ne aydan ne de Delia'dan kaynaklanan bir berraklıkla bunu kavrıyordu. Su bardağını piyanonun üzerine koydu (suyu mutfakta içmemişti) ve çikolatayı iki parmağıyla aldı. Hiçbir şey söylemese de, sabırsız hareketleriyle onu acele ettiren Delia hemen yanında duruyor ve onun hükmünü bekliyordu; sanki her şey buna bağlıymış gibi nefesini tutmuştu, gözleri kocaman açılmıştı –bunun sebebi belki de salonun karanlığıydı– soluk alıp verişi hızlanmış, bedeni belli belirsiz salınmaya başlamıştı ve Mario çikolatayı ağzına yaklaştırdığı anda solumasının şiddeti iyice arttı, şimdi çikolatayı ısıracaktı, işte elini indiriyordu ve Delia sonsuz bir zevkin ortasında birden hüsrana uğradığını hissetmiş gibi inliyordu. Serbest eliyle çikolatanın kenarlarından hafifçe bastırdı ama oraya bakmıyordu, gözleri Delia'nın alacakaranlıkta iğrenç bir palyaçoyu andıran kireç gibi suratına dikiliydi. Çikolatayı ikiye bölen parmaklar birbirlerinden yavaşça ayrılıyorlardı. Ay ışığı doğrudan hamamböceğinin zırhın korumasından mahrum kalmış bedenine, iç organlarının beyazımsı peltesine, onların etrafına serpilmiş, nane ve bademezmesiyle karışık ayak ve kanat parçacıklarına ve tuz buz olmuş kabuğuna düştü.

Parçaları suratına fırlatınca, Delia elleriyle yüzünü korudu ve hıçkırarak ağlamaya başladı. Derin iç çekişlerde nefesi kesilecek gibi oluyor, Rolo'nun öldüğü geceki gibi, hıçkırığı giderek keskinleşiyordu. Bunun üzerine,

Mario'nun genç kadının gırtlağında birleşen parmakları, sanki göğsünden yükselen ve bükülmeyle kırılan kahkahaların, hıçkırık ve inlemelere karıştığı bir hırıltı şeklindeki bu dehşetten onu korumayı amaçlıyorlardı; Mario'nun tek istediği onun susmasıydı ve sadece susması için parmaklarını bastırıyordu, üst kattaki kadın bunu korku ve zevkle çoktan duymuş olmalıydı, işte bu yüzden, her ne pahasına olursa olsun onu susturmak gerekiyordu. Yataklarından kalkmış, yemek odasında saklanarak onları gözetleyen Mañara'ların solumaları arka taraftan, mutfaktan geliyordu; evin duvarları arasında ölmek için, can çekişen bedenini içeri sürüklemeye çalışan kediyi biraz önce orada, gözlerine iki uzun odun kıymığı saplanmış halde bulmuştu. Mañara'ların gürültüyü duyduklarına ve şimdi orada, kapının arkasında, yemek odasının karanlığında durup Delia'yı nasıl susturduğunu dinlediklerine emindi. Parmaklarını gevşetti ve onu baygın, mosmor ama canlı bir halde kanepenin üzerine bıraktı. Mañara'ların solumalarını işitiyordu, onlara birçok sebepten ötürü, bizzat Delia'dan ötürü, onu bir kez daha ve canlı halde bırakmaktan ötürü acıdı. Tıpkı Héctor ve Rolo gibi o da gidiyor ve onları baş başa bırakıyordu. Orada saklanmış, onun ya da herhangi birinin şu Delia'yı susturmasını, ağlamasına son vermesini umutla bekleyen Mañara'lara karşı büyük bir acıma hissetti.

CENNETİN KAPILARI

Bana haberi saat sekizde José María getirdi ve lafı hiç dolaştırmadan Celina'nın biraz önce öldüğünü söyledi. O ilk anda, "Celina biraz önce öldü," cümlesine takıldığımı hatırlıyorum, bunun olması gerektiği âna kendisi karar vermiş gibi gelmişti. Hava neredeyse kararmıştı ve bana bunu söylerken José María'nın dudakları titriyordu.

"Mauro duyunca çok kötü oldu, onu bıraktığımda delirmiş gibiydi. Gitsek iyi olur."

Benim bazı notları tamamlamam gerekiyordu, ayrıca bir kadın arkadaşımı yemeğe götüreceğime söz vermiştim. Birkaç telefon görüşmesi yaptıktan sonra José María'yla taksi aramaya çıktım. Mauro'yla Celina, Cánning ve Santa Fe caddelerinin kesiştiği noktada oturuyorlardı, bu yüzden evden oraya varmamız on dakika sürdü. Daha evlerinin önüne yaklaşırken suçlu ve çekingen bir havada giriş holünde bekleyen insanları gördük; yolda gelirken Celina'nın saat altıda kan kusmaya başladığını, Mauro'nun doktoru getirdiğini ve annesinin onlarla birlikte olduğunu öğrendim. José María'nın anlattığına göre doktor uzun bir reçete yazmaya başladığı sırada Celina gözlerini açmış ve daha ziyade ıslığı andıran bir öksürükle son nefesini vermiş.

"Ben Mauro'yu tuttum, doktor hemen gitmek zorunda kaldı çünkü Mauro adamın üzerine atılmak istiyordu. Öfkelendiğinde nasıl olduğunu bilirsiniz."

Ben Celina'yı, bizi evinde bekleyen Celina'nın en son yüz ifadesini düşünüyordum. Kadınların çığlıklarını ve avludaki karmaşayı neredeyse duymadım, buna karşılık taksinin iki altmış tuttuğunu ve şoförün kafasında lustrin kasket olduğunu hatırlıyorum. Mauro'nun iki-üç esnaf arkadaşının kapıda *La Razón* gazetesi okuduklarını gördüm; mavi elbiseli bir kızın kucağında kızılımsı gri bir kedi vardı ve hayvanın bıyıklarını titizlikle sıvazlıyordu. Daha içeride feryatlar ve havasız ortam başlıyordu.

"Git Mauro'ya bir bak," dedim José Maria'ya. "İçkisini eksik etmemek gerektiğini biliyorsun."

Mutfakta mate çayı hazırlayıp içmeye başlamışlardı bile. Yüzler, içkiler ve sıcak, cenaze evi ziyareti kendiliğinden organize oluyordu. Celina'nın daha ölüsü soğumamışken bütün mahallenin her şeyi (soru cevap şeklindeki radyo programlarını bile) bırakıp olay yerinde toplanıvermesi inanılmaz bir şeydi. Mutfağın yanından geçerken bir mate pipetinden şiddetli bir gurultu yükseldi ve gidip kafamı ölü odasına uzattım. Senyora Martita ve başka bir kadın, yatağın bir ayva jölesinin üzerinde yüzüyormuş gibi göründüğü karanlık köşeden beni süzdüler. Ulvi havalarına bakarak Celina'yı biraz önce yıkayıp kefene sardıklarını anladım; hatta odada belli belirsiz bir sirke kokusu vardı.

"Zavallı merhume," dedi Senyora Martita. "Gelin, doktor*, gelin onu görün. Sanki uyuyormuş gibi."

Ona küfürler yağdırma arzularımı güçlükle dizginleyerek odanın bunaltıcı sıcağına daldım. Bayağı bir süredir

* Bazı Latin Amerika ülkelerinde avukatlara bir saygı ifadesi olarak "doktor" diye hitap edilir. (Ç.N.)

Celina'ya bakıyor ama onu görmüyordum, şimdi onun gitar sedefi gibi parlayan geniş alnından doğan siyah ve düz saçlarına, bir porselen tabağı andıran bembeyaz, çaresiz suratına doğru yaklaşırken, artık kadınlara ait olan ve gece nöbet tutacak ağıtçıları bekleyen o odada yapacak hiçbir şeyimin olmadığını fark ettim. Mauro bile huzur içinde odaya girip Celina'nın yanında oturamayacaktı, zaten Celina'nın da böyle bir beklentisi yoktu; o siyah beyaz şey ağlaşan kadınlara meylediyor ve kendini tekrarlayıp duran hareketsiz haliyle onları teşvik ediyordu. En iyisi gidip Mauro'yu, hâlâ bizim tarafta olan Mauro'yu bulmaktı.

O odadan yemek odasına giden ışıksız koridor sigara içen sessiz nöbetçilerle doluydu. Peña, Deli Bazán, Mauro'nun iki küçük erkek kardeşi ve tanımadığım bir ihtiyar beni saygıyla selamladılar.

"Geldiğiniz için teşekkürler, doktor," dedi içlerinden birisi. "Siz her zaman zavallı Mauro'nun çok iyi bir dostu oldunuz."

"Dostlar böyle zamanlar içindir," dedi ihtiyar bende canlı bir sardalye izlenimi uyandıran elini uzatarak.

Etrafımda bunlar oluyordu, ama ben bir kez daha Celina ve Mauro'yla birlikte kırk iki yılının karnavalında Luna Park'ta dans ediyordum, Celina melezi andıran tipine hiç gitmeyen gök mavilerine bürünmüştü, Mauro *palm-beach* kokteyli götürüyordu, bense altı viskinin ardından zilzurna sarhoştum. Haşin ve sımsıcak mutluluklarına yandan iştirak etmek için Mauro ve Celina'yla çıkmaktan hoşlanıyordum. Bu insanlarla arkadaşlık yaptığım için eleştirildikçe, kendilerinin bile hakkında hiçbir şey bilmedikleri varoluşlarında hazır bulunmak için onlara (günlerime, saatlerime) daha çok yaklaşıyordum.

Dansı birden terk ettim zira odadan gelen bir inleme kapılardan tırmanıyordu.

"Annesi olmalı," dedi Deli Bazán neredeyse mutsuz bir şekilde.

Âcizliğin kusursuz bir timsali, diye düşündüm. *Celina ölmüş, anne geliyor, çığlığı basıyor*. Böyle düşünmekten, başkalarına hissetmenin yettiği şeyleri tekrar tekrar düşünüyor olmaktan tiksiniyordum. Hayır, Mauro ve Celina benim kobaylarım olmamışlardı. Onları seviyordum ve aynı derecede sevmeye devam ediyorum. Sadece basitliklerine hiçbir zaman inemedim ve kanlarının yansımasıyla beslenmeye kendimi zorladığımı düşünüyordum; bendeniz Doktor Hardoy, Buenos Aires'in adli ve müzikal çevreleriyle ya da at yarışlarıyla yetinmeyip her taşın altını kurcalayan bir avukatım. Bu dürtünün ardında merak ve yavaş yavaş arşivimi dolduran notların olduğunu artık biliyorum. Ama Celina ve Mauro notlarımın bir parçası değillerdi, Celina ve Mauro öyle değillerdi.

"Bu kimin aklına gelirdi?" dediğini duyuyorum Peña'nın. "Böyle birdenbire..."

"Akciğerlerinin ne kadar kötü durumda olduğunu biliyorsun."

"Evet, ama yine de..."

Cereyanda kalmamaya özen gösteriyorlardı. Akciğerleri çok kötü durumdaydı, ama yine de... Herhalde Celina da ölümünü beklemiyordur, o ve Mauro için tüberküloz "zayıflık" demekti. Mauro'nun kollarında coşku içinde dans edişi bir kez daha gözlerimin önüne geldi, yukarıda Canaro Orkestrası ve ucuz pudra kokusu. Sonra benimle bir *machicha* yaptı, pistte korkunç bir insan kalabalığı ve sigara dumanı vardı. "Ne kadar güzel dans ediyorsunuz, Marcelo," demişti, bir avukatın *machicha* bilmesi karşısında şaşkınlığa uğrayarak. Ne o ne de Mauro bana bir kez olsun sen diye hitap etti, ben Mauro'ya sen diyordum ama Celina'yla daima sizli bizli konuştum. Celina bana "doktor" demeyi bırakmakta bir hayli

zorlandı, belki de arkadaşlarının önünde beni bu sıfatla anmaktan gurur duyuyordu, "Arkadaşım doktor," diyordu. Mauro'dan bunu ona söylemesini istedim, ondan sonra "Marcelo" demeye başladı. Böylece bana biraz yakınlaştılar ama ben onlara karşı eskisi kadar mesafeliydim. Birlikte danslara, boks, hatta futbol maçlarına (Mauro yıllar önce Racing'de oynamış) gitsek ya da mutfakta geç saatlere kadar mate içsek de bu durum hiç değişmedi. Dava sona erip Mauro'ya beş bin peso kazandırınca, yanlarından hiç uzaklaşmamamı ve onları ara sıra ziyarete gitmemi benden ilk isteyen Celina olmuştu. O günlerde hastalık etkisini göstermeye başlamıştı, her zaman biraz boğuk olan sesi giderek daha zayıf çıkıyordu. Akşamları öksürüyordu ve Mauro ona Neurofosfato Eskay (bu tam bir saçmalıktı) ya da Hierro Quina Bisleri –adına dergilerde rastlanan ve güven duyulan şeyler– gibi ilaçlar satın alıyordu.

Danslara birlikte gidiyorduk ve ben onların yaşamalarını seyrediyordum.

"Mauro'yla konuşsanız iyi olur," dedi bir anda yanımda biten José María, "bu ona iyi gelecektir." Onu bulmaya gittim, ama Celina aklımdan bir türlü çıkmıyordu. Bunu kabul etmek çirkince gelebilir ama benim yaptığım, Celina hakkındaki, asla yazılmamış ama hep aklımın bir köşesinde duran notları toparlayıp düzenlemekten ibaretti. Mauro, her sağlıklı ve bu dünyaya ait hayvanın yapacağı gibi, elleriyle yüzünü kapatmış en küçük bir utanma hissetmeden ağlıyordu. Benim ellerimi tutuyor ve sıcak teriyle onları ıslatıyordu. José María onu bir bardak cin içmeye zorlayınca, içkiyi iki hıçkırık arasında tuhaf bir sesle mideye indiriyordu. Ve cümleler, içinde tüm hayatını barındıran o saçmalıklar mırıltısı, Celina'nın başına gelen ve sadece kendisinin suçlayıp öfkelendiği o

geri dönüşü olmayan şeyin karanlık idraki. Nihayet affedilen ve gösteriyi sunması için salıverilen büyük narsisizm. Mauro'dan ama ondan daha da çok kendimden tiksindim ve ağzımı yakan ucuz, tatsız konyaktan içmeye koyuldum. Ölü nöbeti artık tam gaz ilerliyordu, Mauro'dan başlayarak herkes ortama mükemmel uyum sağlamıştı ve sıcak, sakin gece de buna yardımcı oluyordu; insanlar merhume hakkındaki sohbetlerini avluda yapıyor ve Celina'nın kirli çamaşırlarını ortaya dökerek günün ağarmasını bekliyorlardı.

Bütün bunlar bir pazartesi günü oldu. Ardından, onu ya da bunu alkışlamaktan ve deli gibi içmekten başka bir şey yapmadığım bir avukatlar kongresi için Rosario'ya gitmem gerekti ve hafta sonu geri döndüm. Trende, Moulin Rouge dansçısı iki genç kız da seyahat ediyordu ve ben daha genç olanı tanıdım, ama o beni tanımazdan geldi. O sabah boyunca sürekli olarak Celina'yı düşünmüştüm ve bunun sebebi ölümünün beni çok fazla etkilemesinden ziyade alıştığım bir düzenin, gerekli bir alışkanlığın sekteye uğramış olmasıydı. Genç kızları görünce alelacele Celina'yı ve Mauro'nun onu Yunanlı Kasidis'in dans salonundan çıkarıp yanında götürmesini düşündüm. O kadından herhangi bir beklentiye girmek için cesaret gerekiyordu ve Mauro'yu işte o dönemde, Sanagasta'da bir arazi meselesi yüzünden mahkemelik olan annesinin davasıyla ilgili olarak bana akıl danışmaya geldiğinde tanıdım. Celina ona ikinci gelişinde eşlik etti; yüzünde hâlâ profesyonel denebilecek bir makyaj vardı, kalçalarını kıvırtmaya devam ediyor ama erkeğinin koluna da sımsıkı sarılıyordu. Onların içini okumak, Mauro'nun saldırgan bayağılığının ve Celina'yla tamamen bütünleşmek için harcadığı gizli çabanın keyifle ayrımına varmak benim için hiç zor olmadı. Onlarla konuşmaya başlayın-

ca, tüm tahminlerimde –en azından, dışarıdan göründüğü kadarıyla ve gündelik davranışlar söz konusu olduğunda– tam isabet sağladığımı düşündüm. Sonra çok daha derinlemesine inceledim ve Celina'nın, kaprisleri, popüler dans tutkusu ve elinde bir parça yamalık kumaş, radyo yanında uzun uzun uyuklamalarıyla ondan biraz kaçtığını gözlemledim. Dört bir biten bir Racing maçını Nebiolo şarabı eşliğinde kutladığımız bir gece onu şarkı söylerken dinleyince aklının Kasidis'in yerinde kaldığını, düzenli bir ev yaşamından ve Abasto'da tezgâh açan pazarcı Mauro'dan uzak olduğunu anladım. Onu daha iyi tanımak için ucuz arzularını kışkırttım, üçümüz birlikte kulakları sağır eden hoparlörleri, dumanı tüten pizzaları ve yerlerde yağlı kâğıt parçaları olan o kadar çok yere gittik ki. Ama Mauro evinin avlusunda oturmayı, komşularla sohbet etmeyi ve mate içmeyi tercih ediyordu. Yeni yaşam tarzına yavaş yavaş alışıyor, boyun eğmeden razı oluyordu. Bunun üzerine, Celina da bu durumu kabullenmiş gibi yapıyor, belki de daha az dışarı çıkmaya ve evinin kadını olmaya yavaş yavaş alışıyordu. Mauro'nun dans salonlarına gidebilmesini sağlayan bendim ve en başından beri bunun için bana müteşekkir olduğunu biliyorum. Birbirlerini seviyorlardı ve Celina'nın mutluluğu bazen iki, bazen de üç kişiye yetiyordu.

Bir banyo yapmak, Nilda'ya telefon edip pazar günü hipodrom dönüşü uğrayacağımı söylemek ve daha sonra Mauro'yu görmeye gitmek bana iyi bir fikir gibi geldi. Avluda mate içip sigara tüttürüyordu. Üzerindeki iki-üç yerinden yırtık tişörtü görünce ona acıdım ve selamlarken sırtını sıvazladım. Onu son kez, mezara bir avuç toprak atarken ve büyülenmiş gibi geriye kaçarken gördüğümde de yüzünde aynı ifade vardı. Ama şimdi gözlerinde bir ışıltı fark ettim ve elimi sertçe sıktı.

"Bana uğradığın için teşekkürler. Görüşmeyeli uzun zaman oldu, Marcelo."

"Abasto'ya gidiyor musun yoksa yerine bakan biri mi var?"

"Topal kardeşimi oraya koydum. İçimden hiç gitmek gelmiyor, ama böyle de gün bitmek bilmiyor."

"Tabii ki, bir şeyle meşgul olman gerek. Hadi git giyin, beraber Palermo'da bir tur atalım."

"Tamam, hemen geliyorum."

Mavi bir takım elbise giyip cebine işlemeli bir mendil yerleştirmişti ve eskiden Celina'ya ait olan bir şişeden üzerine parfüm sıktığını gördüm. Bir kanadı havaya kalkık şapkasını kafasına iyice geçirme biçimi, sessiz ve çekingen adımları, dostane tavırları hoşuma gidiyordu. Onu dinlemeye koyuldum –"dostlar böyle zamanlar içindir"– ve ikinci Quilmes Cristal şişesinde bana içini tamamen döktü. Kafenin arka taraflarındaki bir masada oturuyorduk ve bizden başka neredeyse kimse yoktu; onun konuşmasını hiç bölmüyor ama arada sırada birasını tazeliyordum. Bana anlattıklarından neredeyse hiçbir şey hatırlamıyorum, herhalde her zamanki şeyler olsa gerek. Ama bir cümlesi zihnime kazındı: "Onu buramda taşıyorum," demiş ve işaretparmağını bir ağrı ya da bir madalyayı gösterirmişçesine göğsünün ortasına saplama hareketi yapmıştı.

"Unutmak istiyorum," diyordu, "bir şeyler yapmak, sarhoş olmak, dansa gitmek, karşıma çıkan bir kadını becermek. Siz beni anlıyorsunuz, Marcelo, siz..." İşaretparmağı gizemli bir şekilde yukarı çıkıyor ve aniden bir çakı gibi katlanıyordu. O noktada her türlü öneriyi kabul edecek bir durumdaydı ve laf arasında Santa Fe Palace'ın adını anınca, hemen dansa gideceğimize hükmetti ve saatine bakıp masadan ilk kalkan o oldu. Sıcaktan bayılmış halde hiç konuşmadan yürüdük ve bu süre zarfında ben

hep Mauro'nun bir durum tespiti yaptığını, dans yolunda Celina'nın sıcacık neşesini kolunda hissetmemenin şaşkınlığını defalarca yaşadığını tahmin ediyordum.

"Onu bu Palace'a hiç getirmedim," dedi bana birden. "Onu tanımadan önce bir kere gelmiştim, çılgın bir dans gecesiydi. Siz oraya devamlı gider misiniz?"

Notlarımda Santa Fe Palace'ın güzel bir betimlemesi var, ama ne adı Santa Fe ne de aynı sokakta; onu bir sokak öteye koydum. Ama ne yazık ki, ne vaat edici afişlerle bezeli mütevazı cephesini, ne keşmekeş halindeki gişesini, ne de girişte vakit geçirip insanı yukarıdan aşağıya inceleyen gözleri gerçekten betimleyebildim. Ondan sonra gelen kötü değil en kötüsü, çünkü orada hiçbir şeyin ne olduğu belli değil; orada tam bir kaos, yalancı bir düzen içinde çözümlenen bir kargaşa hâkim; orası cehennem ve çevresi. Girişi erkeklere iki elli, kadınlaraysa sıfır elli olan Japon parkı görünümünde bir cehennem. Yan yana sıralanmış ve birbirinden kötü yalıtılmış üç tane bir tür üstü kapalı avlu: Birincide tipik, ikincide karakteristik, üçüncüdeyse Kuzeyli bir dans müziği çalıyor ve sahnelerde şarkıcılarla ve dansçılar var. Ortalarda bir yerde durduğumuz için (bu durumda ben Virgil oluyordum) üç müziği de duyuyor ve üç sahnedeki dansları da seyrediyorduk; ardından ya tercih ettiğimiz bölümü seçiyor ya da masa ve kadın peşinde, cin kadehlerinin eşliğinde bir danstan diğerine gidiyorduk.

"Ortam fena değil," dedi Mauro o melankolik havasıyla. "Ne yazık ki çok sıcak. Vantilatör koymaları gerekirdi."

(Bir not için: Ortega'yı takip ederek, halk adamının bağlantılarını ve tekniğini incele. Bir şokun yaşanacağı noktada, aynı zamanda şiddetli asimilasyon ve çıkar var; Mauro, her şeyi üstüne vazife zanneden Buenos Aires'lilere özgü ukalalığıyla soğutma sisteminden ya da süper-

heterodinlerden bahsediyordu.) Onu kolundan kavrayıp bir masaya doğru yönlendirdim çünkü dalgın bir halde dolaşmaya devam ediyor, tipik dans bölümünün sahnesine ve mikrofonu iki eliyle tutup hafifçe sallayan şarkıcıya bakıyordu. Mutlu bir şekilde iki kadeh sek romun önünde mola verdik ve Mauro kendisininkini bir dikişte götürdü.

"Biranın üzerine iyi gitti. Burası da amma kalabalık böyle."

Garsonu çağırıp bir tane daha isterken, ben de fırsattan istifade etrafı seyretmeye başladım. Masamız piste bitişikti, diğer taraftaysa uzun bir duvar boyunca dizili sandalyeler vardı ve çalışan ya da eğlenen dansçıların o dalgın havası üstlerine sinmiş bir sürü kadın orada oturmuş dinleniyordu. Çok fazla konuşulmuyordu, bolca körüklü enstrümanla canı gönülden çalınan tipik müziği çok iyi duyuyorduk. Erkek şarkıcı nostaljik parçalarda ısrar ediyordu; daha ziyade hızlı ve sesi fazla zorlamayan bir ritme dramatizm kazandırma tarzı olağanüstüydü. "*Melez sevgilimin beliklerini çantada getiriyorum...*" Mikrofonu kusma lavabosunun yanındaki boruları tutar gibi, bir tür yorgun şehvet ya da organik ihtiyaçla kavrıyordu. Arada sırada dudaklarını kromajlı süzgece yapıştırıyordu ve o zaman hoparlörden yapışkan bir ses yükseliyordu –"*ben onurlu bir adamım...*"– içine bir mikrofon yerleştirilmiş kauçuk bir manken yapılsa yok satacağını düşündüm, böylece erkek şarkıcı onu kollarının arasına alabilecek ve şarkı söylerken gönlünce kızışabilecekti. Ama bu şey tangolarda pek işe yaramayacaktı, tepesinde parlak küçük kurukafası ve süzgecinin tetanoslu sırıtışıyla kromajlı baston onlara daha iyi gidiyordu.

Burada şunu belirtmek gerekiyor ki, ben bu dans salonlarına yaratıklar için gidiyordum ve onların başka nerede böyle toplu halde bulundukları konusunda hiçbir

fikrim yok. Gece on bir gibi, ağır hareketlerle, kendilerinden emin bir şekilde, şehrin değişik bölgelerinden inerek ortaya çıkıyorlar; kadınları neredeyse cüce ve melez, erkekleri Java adamı ya da Mocovi tipli, üzerlerine dar gelen kareli ya da siyah takım elbise giyiyorlar, zorla yatırılmış sert saçları var, mavi ve pembe ışıkların altında briyantin damlacıkları parlıyor, kadınlardaysa, onları daha da cüceleştiren devasa topuzlar, gecenin sonunda onlara taşımanın yorgunluğu ve gururu kalan sert, zahmetli saç stilleri görülüyor. Erkeklerin şimdi dağınık, tepesi kabarık, upuzun ve daha aşağıdaki haşin suratlarıyla, her an harekete geçmeye hazır, şiddete meyilli tavırlarıyla ve ince bellerin üzerindeki biçimli göğüskafesleriyle tezat teşkil eden, efemine favorili saçları var. Birbirlerini tanıyor ve sessizlik içinde, fark ettirmeden hayranlıkla bakışıyorlar, bu onların dansı ve buluşması, bu onların renkli gecesi. (Bir not için: Nereden çıktıkları, gündüzleri hangi mesleklerin onları gizlediği, hangi karanlık hizmetkârlıkların onları yalıttığı ve kılıklarını değiştirdiği incelenmeli.) Yaratıklar bunun için geliyor, büyük bir uysallıkla birleşiyor, sırayla bütün pistlerde, hiç konuşmadan yavaşça dönüyorlar ve bu esnada, eşdeğerini bulmanın, tamamlanmanın zevkine nihayet varan birçoğu mutluluktan gözlerini kapatıyor. Ara ara kendilerini iyi hissediyorlar, masalarda böbürlenerek oturuyorlar ve kadınlar kendilerine baktırmak için cıyaklayarak konuşuyorlar, işte o zaman erkekler daha yırtıcı bir hale bürünüyorlar ve ben havada uçan bir tokadın beyaz giyimli, anis* içen şaşı gözlü bir melez kadına şiddetle indiğini ve suratıyla saçının yarısına bir tur attırdığını görüyorum. Bir de o koku, yaratıkların tenlerine sinmiş olan o ıslak talk, kurumuş

* İspanyol rakısı da denilen anasonlu içki. (Ç.N.)

meyve kokusu var ki, insana alelacele banyoları, suratların ve koltukaltlarının silindiği nemli bezi, sonra en önemlisi, losyonları, rimelleri, hepsinin yüzündeki pudrayı, o beyazımtırak kabuğu ve onun altında seçilen koyu renk tabakaları düşündürtüyor. Ayrıca esmerler saçlarının rengini oksijenle açıyorlar, yüzün yoğun toprağı üzerinde sert mısır koçanları yükseltiyorlar, hatta sarışınların hareketlerini çalışıp öğreniyorlar, yeşil elbiseler giyiyorlar, dönüşümlerinden emin oluyor ve ten renklerini savunan kendi renktaşlarını hor görüyorlar. Gözucuyla Mauro'ya bakıyor ve onun İtalyan hatlı yüzüyle, zenci ya da taşralı karışımından eser olmayan Buenos Aires'li yüzüyle diğerlerinin farkını inceliyordum ki, birden Celina'nın yaratıklara yakınlığını, Mauro ve benden ziyade onlara olan yakınlığını anımsadım. Sanırım Kasidis onu o kesimden müşterilerini, o zamanlar mekânına takılan az sayıdaki melezi memnun etmek için seçmişti. Celina'nın orada çalıştığı dönemde Kasidis'in gece kulübüne hiç gitmemiştim, ama daha sonra bir gece –Mauro'dan önce çalıştığı yeri tanımak için– şöyle bir uğrayınca, içeride sadece beyaz ve sarışın, daha doğrusu gerçekte esmerken beyazlaşmış kadınları gördüm.

"Canım bir tango yapmak istiyor," dedi Mauro somurtkan bir suratla. Dördüncü romu içiyordu ve kafayı bulmaya başlamıştı. Ben Celina'yı ve burada (özellikle, Mauro'nun onu hiç getirmediği burada) kendini nasıl da evinde hissedeceğini düşünüyordum. İzleyicilerin güçlü alkışlarını şimdi onları sahneden selamlayan Anita Lozano topluyordu. Onu zirvede olduğu dönemde Novelty'de dinlemiştim, artık yaşlı ve sıskaydı ama tango için yaratılmış sesini aynen muhafaza ediyordu. Hatta sesi daha da güzel olmuştu, çünkü şarkılarını edepsiz bir tarzda söylüyordu ve yergiyle dolu o sözlere biraz boğuk ve kirli bir ses daha iyi gidiyordu. Celina içtiğinde sesi öyle

çıkıyordu, birden Santa Fe'nin nasıl Celina, daha doğrusu Celina'nın neredeyse tahammül ötesi mevcudiyeti olduğunu fark ettim.

Mauro'nun peşinden gitmesi bir hataydı. Ona dayandı çünkü onu seviyordu ve Mauro onu Kasidis'in batakhanesinden, hafifmeşreplikten, ilk diz çöküşlerin arasında şekerli su bardaklarından ve müşterilerin yüzüne vuran ağır kokulu nefesinden çekip çıkarıyordu, ama eğer o dans salonlarında çalışmak zorunda olmasaydı Celina hep orada kalmaktan mutluluk duyardı. Bu kalçalarından ve ağzından belliydi, tango için gereken donanıma sahipti, yukarıdan aşağıya eğlence için doğmuştu. İşte bu yüzden Mauro'nun onu danslara götürmesi şarttı, zira onun daha kapıdan girerken, ortamın sıcak havasını iki nefes içine çekip körüklü enstrümanları işitince nasıl şekil değiştirdiğini görmüştüm. Bu saatte, geri dönüşü olmayan biçimde Santa Fe'ye dalmışken, Celina'nın büyüklüğünü, Mauro'nun onun için yaptığını birkaç yıllık mutfak işi ve avluda mate içerek ödeme cesaretini düşündüm. Kendini cennette hissettiği dans gecelerinden, anis ve Kreol valslerine içten meylinden feragat etmişti. Sanki Mauro ve Mauro'nun hayatı için kendini bile bile mahkûm etmiş ve ara sıra bir eğlenceye götürsün diye onun dünyasını belli belirsiz zorlamıştı.

Bu arada Mauro, diğerlerinden daha uzun boylu, pek azı gibi narin bedenli ve hiç de çirkin olmayan bir esmerle çoktan sarmaş dolaş olmuştu. İçgüdüsel ama aynı zamanda da üzerinde düşünülmüş seçimi beni güldürdü, genç hizmetçi kız oradaki kadınlar arasında yaratıklara en az benzeyendi; işte o zaman Celina'nın da bir anlamda onlar gibi bir yaratık olduğu, ama bunun dışarıda ve gündüzleri buradaki kadar fark edilmediği fikri zihnime yeniden yerleşti. Mauro'nun bunun farkında olup olmadığını kendime sordum, etraftaki her şeyin ha-

tıraları canlandırdığı böyle bir yere onu getirdiğim için bana sitem etmesinden biraz korktum.

Bu kez alkış olmadı ve Mauro, tangonun bitmesiyle birlikte aniden şaşırmış ve sersemlemiş gibi görünen genç kızla birlikte masaya yaklaştı.

"Size bir arkadaşımı takdim edeyim."

Karşılıklı olarak Buenos Aires tarzı "memnun oldum"lar söylendi, o kadar ve ona içki ikram ettik. Mauro' nun gecenin havasına girdiğini görmek beni mutlu ediyordu, o kadar ki zayıf kadınlara hiç yakışmayan Emma isimli kadınla birkaç cümlelik bir sohbetim bile oldu. Mauro kendini oldukça kaptırmıştı ve onda çok hoşuma giden o kısa ve peşin hükümlü cümleleriyle orkestralardan bahsediyordu. Emma ise şarkıcı isimlerini sıralıyor, Villa Crespo ve El Talar'daki anılarını anlatıyordu. Tam o sırada Anita Lozano eski bir tangoyu anons edince yaratıkların arasından çığlıklar ve alkışların yanı sıra tercihi benimseyen diğer olumlu tepkiler yükseldi. Mauro henüz her şeyi unutacak kadar iyileşmemişti ve orkestranın bandoneonları yılanvari hareketleriyle çalmaya başlayınca gergin ve kaskatı bir halde, hatırlamış gibi bana baktı. O Racing gecesi hemen benim gözümün önünde de belirdi, Mauro ve Celina bu tango parçasında büyük bir tutkuyla dans etmişlerdi ve Celina daha sonra bütün gece ve dönüşte taksinin içinde bunu mırıldanmıştı.

"Dans edelim mi?" diye sordu nar suyunu höpürdeterek içen Emma.

Mauro ona bakmıyordu bile. İşte o anda sanırım ikimiz de tam dibi bulmuştuk. Şimdi (şimdi yazarken) Sportivo Barracas'ta geçirdiğim yirmi yıldan aklımda kalan o yegâne sahneden başka bir şey gelmiyor gözümün önüne: Havuza atlıyorum, diğer yüzücüyü dipte buluyorum, ben de dibe değiyorum, yeşil ve kekre suyun içinde bakışıyoruz. Mauro sandalyesini geriye itip bir dirseğini

masaya dayadı. O da benim gibi piste bakıyordu ve Emma ikimizin arasında yitik ve aşağılanmış bir haldeydi, ama patates kızartması yiyerek bunu gizliyordu. Anita şimdi titrek bir sesle söylüyordu, çiftler neredeyse yerlerinden kalkmadan dans ediyor ve şarkının sözlerini arzuyla, bedbahtlıkla ve eğlencenin onlara çok görülen zevkiyle dinliyorlardı. Yüzler sahneyi arıyordu ve mikrofona doğru eğilmiş, kendinden emin Anita'dan bir an dahi gözlerini ayırmadıkları görülüyordu. Bazıları şarkılara eşlik ederken ağızlarını oynatıyor, diğerleriyse sanki kendi arkalarından sersemce sırıtıyorlardı ve Anita, bütün körüklülerin hep birlikte giriş yapmasıyla birlikte pistin ortasında dansın yenilenen şiddetine, yanlamasına gidiş gelişlere ve sekiz çiftin birbirine karışmasına, *Öylece çekip gittin, bir tanem ve bugün seni arıyor ama bulamıyorum*, diye şarkıyı noktalayarak yanıt verdi. Dans edenlerin çoğu ter içindeydi, bana doğru yürüyen esmer kadınlardan biri ceketinin ikinci düğmesiyle oynayarak masanın önünden geçti ve o sırada saçının kökünden çıkıp yağların daha beyaz bir kanalcık oluşturduğu ensesine doğru süzülen ter damlacıklarını gördüm. Izgara et yenen ve *ranchera* dansları yapılan bitişikteki salondan gelen dumanla, sigaralardan çıkanın birleşmesinden oluşan alçak bulut, yüzleri ve karşı duvardaki ucuz resimleri bulanıklaştırıyordu. Sanırım içtiğim dört bardak romla ben de ona içeriden katkıda bulunuyordum ve Mauro çenesini elinin tersine dayamış, sabit bir şekilde ileriye doğru bakıyordu. Tangonun yukarıdaki sahnede hâlâ devam ettiği gözümüzden kaçmıştı, Mauro'nun bir-iki kez Anita'nın bir yönetmen çubuğuyla orkestra yönetiyormuş gibi yaptığı sahneye bir göz attığını gördüm, ama daha sonra bakışlarını tekrar çiftlere sabitledi. Nasıl söylesem bilemiyorum, sanırım ben onun bakışlarını takip ediyordum ama aynı zamanda da ona yol gösteriyordum; birbirimizi

görmeden bakışlarımızın tesadüfen nerede buluştuğunu, aynı çiftlere, aynı saçlara ve aynı pantolonlara takıldığını biliyorduk (Mauro'nun bunu bildiğini zannediyorum). Emma'nın bir şey söylediğini, özür dileyerek izin istediğini işittim. Artık Mauro'yu çok daha rahat bir şekilde görebiliyordum, ama birbirimize bakmıyorduk. Pistin üzerini sonsuz bir mutluluk ânı kaplamış gibi görünüyordu, onunla bütünleşiyormuşçasına derin bir nefes aldım ve sanırım Mauro'nun da aynısını yaptığını işittim. Duman öylesine yoğundu ki pistin ortasından itibaren yüzler siliniyordu, bu yüzden, dansa kalkmayanların oturduğu sandalyeler bölgesi birbirine karışmış bedenler ve sis yüzünden görünmüyordu. *Öylece çekip gittin, bir tanem*, hoparlörler Anita'nın sesine tuhaf bir hışırtı katıyordu, dansçılar bir kez daha hareketsizleşiyorlardı (ama yine hareket halinde kalarak) ve sağ taraftaki Celina, partnerinin komutuna boyun eğip dönerek dumanın içinden çıkarken, bir anlığına profilden, sonra sırtından, sonra da diğer profilden karşımda durdu ve müziği duymak için kafasını kaldırdı. Celina diyorum; ama bu o anda, idrak etmekten ziyade birden anlaşılan bir şey gibi oldu, Celina elbette ki orada olmamasına rağmen, oradaydı işte, o sırada bunun nesini idrak edeceksin ki? Masa birden sarsıldı, bunun sebebinin Mauro'nun sarsılan kolu (belki de benimki) olduğunu biliyordum, ama korkmuyorduk, bu daha ziyade irkilme, neşe ve mideye yakın bir duyguydu. Doğrusu bütün bunlar sersemceydi ve bizim çıkmamıza, kendimize gelmemize izin vermeyen bambaşka bir şeydi hissettiğimiz. Celina bizi görmeden orada bulunmaya devam ediyor ve dumandan sarı bir ışığın değiştirip sıradanlaştırdığı suratının tamamıyla tangoyu yudumluyordu. Melez kadınların herhangi biri Celina'ya, şu anki ondan daha çok benzeyebilirdi, mutluluk onu korkunç bir biçimde dönüştürüyordu, ben Celina'nın o andaki, o tan-

godaki haline tolerans gösteremezdim. Nihayet ulaşılmış cennetteki yabancılaşmış ve sersem suratının, mutluluğunun sebep olacağı yıkımı kestirecek kadar aklım başımdaydı; şayet yapması gereken bir iş ve müşteriler olmasaydı, Kasidis'in yerinde de hep böyle mutlu olabilirdi. Sadece kendisine ait cennetine onu bağlayan hiçbir şey yoktu artık, kendini tüm benliğiyle mutluluğun kollarına bırakıyor ve Mauro'nun onu takip edemeyeceği düzene yeniden giriyordu. Bu onun fethedilmiş haşin cennetiydi, sadece o ve eşdeğerleri için yeniden çalınmış tangosuydu, ta ki Anita'nın nakaratı çılgınca alkışların eşliğinde sona erene kadar, arkadan Celina, profilden Celina, ona karşı diğer çiftler ve duman.

Mauro'ya bakmak istemedim, zira şimdi kendimi toparlamakla meşguldüm ve benim bildik sinizmim, davranışları tam gaz biriktiriyordu. Her şey onun konuya nasıl gireceğine bağlıydı, bu yüzden ben olduğum gibi kaldım ve yavaş yavaş boşalmakta olan pisti gözlemlemeye devam ettim.

"Onu fark ettin mi?" diye sordu Mauro.

"Evet."

"Ne kadar da benziyordu, değil mi?"

Ona cevap vermedim, rahatlama acımadan daha ağır basıyordu. Bu taraftaydı, zavallı bu taraftaydı ve birlikte şahit olduğumuz bir şeye artık inanamıyordu. Ayağa kalktığını ve Celina'ya benzeyen kadını bulmak için sarhoş adımlarıyla pistte dolanmaya başladığını gördüm. Ben yerimden kıpırdamadım ve boşuna zaman kaybettiğini, bu duman ve kalabalık arasında cennetin kapılarını bulamadan bitkin ve susamış bir halde geri geleceğini bilerek gidiş gelişlerini seyrettim ve hiç acele etmeden sarı tütünden sigaramı tüttürdüm.

HAYVAN HİKÂYELERİ

Sütlacın –ne yazık ki tarçını azdı– son kaşığıyla, yatmaya çıkmadan önceki öpücükler arasında telefon odasından zil sesi geldi ve Isabel üşengeçlik yapıp yerinden kalkmadığı için Inés gelip telefona baktı ve sonra annesinin kulağına bir şeyler fısıldadı. Aralarında bakıştılar ve sonra da ikisi birden Isabel'e baktılar; beriki kırık kafesi, bölme işlemlerini ve biraz da okul dönüşü ziline bastığı için Senyora Lucera'nın öfkesini düşündü. O kadar endişeli değildi, annesi ve Inés sanki onu bahane ederek, ondan daha öteye bakıyor gibiydiler; ama baktıkları oydu.

"İnan bana, gitmesini hiç istemiyorum," dedi Inés. "Sadece kaplan değil, zira o konuda çok dikkatliler. Ama ev o kadar kasvetli ki ve birlikte oynayabileceği sadece şu çocuk..."

"Ben de istemiyorum," dedi anne ve Isabel yaz tatilini geçirmesi için Funes'lerin evine gönderileceğini hemen anladı. Haberin, o devasa yeşil dalganın üzerine atladı, Funes'lerin evi, Funes'lerin evi, tabii ki onu göndereceklerdi. Bundan çok hoşlanmamıştı ama işine de geliyordu. Hassas bronşları, ateş pahası Mar del Plata, şımarık ve aptal bir kızla uğraşmanın zorluğu, iyiler iyisi Senyorita Tania'ya karşı orta karar davranış, tedirgin uyku ve her tarafa dağılmış oyuncaklar, sorular, düğmeler, kirli dizler.

Korku, keyif, söğütlerin kokusuyla sütlacınki birleşerek Funes'in *u*'suna karışıyordu, çok geç oldu, uyku vakti geldi, hadi hemen yatağa.

Işık kapalı, kesin karar vermemiş ama onu göndermeye çoktan kararlı Inés ve annesinin öpücükleri ve hüzünlü bakışlarıyla yüklü bir halde yatağında yatıyor. Olacakları zihninde önceden yaşıyor: *Break** ile eve varış, ilk kahvaltı, hamamböceği avcısı Nino'nun sevinci, kurbağa Nino, balık Nino (üç yıl öncesinin anısı, hamur tutkalla bir albüme yapıştırılmış kimi hayvan figürlerini ona gösteren ve tok bir sesle şöyle diyen Nino: "Bu bir kurbağa ve bu bir ba-lık"). Şimdi elinde kelebek avlama filesiyle parkta bekleyen Nino ve ayrıca Rema'nın yumuşak elleri – karanlığın içinden doğduklarını gördü, o sırada gözleri açıktı ve Nino'nun yüzünün yerinde "pat" diye Rema'nın, Funes'lerin küçük kızının elleri belirdi. "Rema Teyze beni o kadar seviyor ki." Ve Nino'nun gözleri büyüyor ve yaşarıyordu, bir kez daha Nino'nun ona mutlu bir şekilde bakarak, yatak odasının bulanık havasında yüzerek parçalara ayrıldığını gördü. Balık Nino. Haftanın hemen o gece geçmesini istedi ve vedalaşma faslının, tren yolculuğunun, *break* ile o bir fersahın, büyük dış kapının, giriş yolundaki okaliptüslerin de. Uykuya dalmadan önce bir an için rüya görüyor olabileceğini hayal ederek çok korktu. Birden gerinirken ayakları bronz çubuklara çarptı ve aradaki yatak örtüsüne rağmen acıdı. Büyük yemek odasında annesiyle Inés'in konuştuklarını duyuyordu: yolculuk çantası, erüpsiyonlar için doktoru ziyaret, morina yağı ve *hamamelis virginiana*. Bu bir rüya değildi, bu bir rüya değildi.

Bir rüya değildi. Rüzgârlı bir sabah onu Constitución'a götürdüler; meydanın seyyar satıcı arabalarındaki

* (İng.) Dört tekerlekli bir tür at arabası. (Ç.N.)

küçük bayraklar, Tren Mixto'da yenilen turta ve on dört numaralı kaldırımdaki büyük giriş. Inés ve annesi onu o kadar çok öptüler ki, suratı ezilmiş gibi, yumuşacık oldu, Coty marka ruj bulaştı, krem rengi pudra kokusu sindi ve ağzının kenarındaki tiksindiren ıslaklığı eliyle sildikten sonra rüzgâr onu hemen kuruttu. Tek başına yolculuk etmek onu korkutmuyordu çünkü büyük bir kızdı, çantasında tamı tamına yirmi peso vardı, tatlı bir kokuyla camdan içeri dalan Sansinena Dondurulmuş Et Şirketi, sarı Riachuelo Nehri ve Isabel zoraki gözyaşlarının etkisinden kurtulmuş bile, mutlu, ama ödü patlıyor, koltuğunun, penceresinin işleyişini çözmekle meşgul, bütün koltukları deneyebileceği ve küçük aynalarda kendini görebileceği bir kompartımanda neredeyse tek yolcu o. Bir-iki kez annesini ve Inés'i düşündü –şu anda 97 numaralı otobüste, Constitución'dan çıkıyor olmalıydılar– sigara içilmez, yere tükürülmez, oturan yolcu kapasitesi 42 yazılarını okudu, son sürat Banfield'dan geçiyorlardı, vınnn! Tarla, daha çok tarla, daha çok tarla ve onlara karışan sütlü gofretle nane şekeri tadı. Inés ona yeşil yün şalı örmeye devam etmesini tavsiye etmişti, bu yüzden Isabel onu çantasının en ücra köşesinde taşıyordu, zavallı Inés, aklına hep böyle budalaca fikirler gelir.

İstasyonda biraz korktu, çünkü ya *break* gelmemişse... Ama işte oradaydı, kibar ve saygılı Don Nicanor'la birlikte, şuradan kızım, buradan kızım, yolculuk iyi geçti mi, Donya Elisa hâlâ güzel mi, elbette ki yağmur yağdı – ah şu *break* ile yolculuk, Los Horneros'a daha önceki gelişinden aklında kalan tüm akvaryumu ona hatırlatan sarsıntılar. Her şey daha ince, daha camdan ve daha pembeydi, o zamanlar kaplan yoktu, Don Nicanor'un saçları da bu kadar beyaz değildi, sadece üç yıl geçti, Nino bir kurbağa, Nino bir balık, insanda ağlama ve neredeyse ölümüne bir okşayışla, sonsuza dek başının üzerinde his-

setme arzusu uyandıran Rema'nın elleri ve kremalı vanilya, hayatın en güzel iki şeyi.

Ona üst kattan, çok güzel –ve sadece ona ait– bir oda verdiler. Bir yetişkin odası (Nino'nun fikri, simsiyah perçemleri ve gözleriyle mavi tulumunun içinde çok tatlıydı; elbette ki daha sonra Luis onu arduvaz grisi elbise ve renkli kravatla çok şık giydiriyordu) ve diğer bir küçük odanın içinde kocaman ve vahşi bir kardinal kuşu vardı. İki kapı ötedeki (ama bunlar iç kapıydı, bu yüzden kaplanın nerede olduğu önceden araştırılmadan gidilebiliyordu) banyonun içi vanalar ve borularla doluydu, ama bunlar Isabel'in gözünü boyayamıyor ve daha orada taşra kendini belli ediyordu, zira kullanılan malzemeler şehirdeki bir banyonunki kadar mükemmel değildi. Eski kokuyordu, ikinci sabah lavaboda dolaşan bir tespihböceği buldu. Daha ona dokunur dokunmaz ayaklarını saklayarak ürkek bir topa dönüştü ve çağıldayan delikten gidiverdi.

Sevgili anne kalemi elime alma sebebim – yemekleri daha serin olan kristalli yemek odasında yiyorlardı. Nene sıcaktan sürekli olarak şikâyet ediyordu, Luis bir şey demiyordu ama alnında ve sakalında yavaş yavaş ter damlacıkları oluştuğu görülüyordu. Sadece Rema sakindi, tabakları usulca uzatırken, hareketlerine daima bir doğum günü yemeğinin görkem ve duygusallığını da biraz katıyordu. (Isabel çaktırmadan onun malzemeleri doğrama ve hizmetçi kızları idare etme yöntemini öğreniyordu.) Luis, yumruklarını şakaklarına, kitabını da bir sürahiye dayayarak neredeyse her zaman okuyordu. Rema ona bir tabak geçirmeden önce koluna dokunuyordu, bazen de Nene ona filozof diye seslenerek okumasını bölüyordu. Luis'in filozof olması Isabel'e acı veriyordu, ama ondan değil Nene'den ötürü, çünkü bu durumda

Nene'nin onunla dalga geçmek ve ona öyle seslenmek için bahanesi oluyordu.

Yemekleri şu düzen içinde yiyorlardı: Masanın başında Luis, bir tarafta Rema ve Nino, diğer taraftaysa Nene ve Isabel, böylece en uçta bir yetişkin, yanlarda da bir yetişkin ve bir küçük şeklinde oturuyorlardı. Nino ona gerçekten bir şey söylemek istediğinde ayakkabısıyla bacağına vuruyordu. Bir keresinde Isabel çığlık attı ve Nene öfkeye kapılıp ona şımarık kız dedi. Rema, Isabel'e öylece bakakaldı, ta ki Isabel onun bakışında ve sebze çorbasında teselli bulana kadar.

Anneciğim, yemeğe gitmeden önce de, tıpkı diğer zamanlardaki gibi, kontrol etmek gerekiyor – kristalli yemek odasına geçilip geçilemeyeceğine gidip bakan neredeyse her seferinde Rema oluyor. İkinci gün büyük oturma odasına geldi ve onlara beklemelerini söyledi. Bir uşak kaplanın yonca bahçesinde olduğunu haber verene kadar bir hayli süre geçti, Rema çocukları ellerinden tuttu ve hep birlikte yemeğe geçtiler. O sabah patatesler kuruydu, ama sadece Nene ve Nino bundan şikâyet ettiler.

Sen bana böyle yapmamam gerektiğini söyledin – çünkü Rema o rahatlatan iyiliğiyle her türlü soruyu durduruyormuş gibi görünüyordu. Keyifleri o kadar yerindeydi ki odalar konusunda endişelenmenin gereği yoktu. Ev çok büyüktü ve en kötü durumda odalardan birine girmemek gerekiyordu; sadece bir odaya, bu yüzden çok da önemsemiyorlardı. Isabel'le Nino iki günde birbirlerine alıştılar. Sabahtan akşama kadar söğüt ormanında oynuyorlardı ve söğüt ormanına gidilemediğinde oynamak için onlara yonca bahçesi, hamaklar parkı ve derenin kıyısı kalıyordu. Evde de aynı şekilde, kendi yatak odaları, ortadaki yemek odası, aşağıdaki kütüphaneye (oraya girilmediği bir perşembe günü hariç) ve kristalli yemek odasına girip çıkıyorlardı. Luis'in çalışma odasına gitmi-

yorlardı, çünkü Luis sürekli okuyordu ve bazen oğlunu çağırıp ona resimli kitaplar veriyordu, ama Nino onları oradan çıkarıyordu ve gidip kitaplara oturma odasında ya da ön bahçede bakıyorlardı. Nene'nin odasına asla girmiyorlardı, çünkü onun öfkeli halinden korkuyorlardı. Rema onlara böylesinin daha iyi olduğunu söyledi ve bunu bir uyarıda bulunur gibi söyledi; onlar artık sessizlik içinde okumayı biliyorlardı.

Netice itibarıyla hüzünlü bir hayattı. Isabel bir gece Funes'lerin yaz tatilini geçirmesi için neden onu evlerine davet ettiklerini kendine sordu. Bunun kendisi için değil Nino için olduğunu, Nino'nun eğlenmesi için bir yaz oyuncağı olduğunu anlamaya yaşı müsait değildi. Sadece evde hüküm süren hüzünlü havayı, Rema'nın sanki bıkkın halini, çok az yağmur yağmasına rağmen eşyaların biraz nemli ve kendi haline terk edilmiş olduklarını fark edebiliyordu. Birkaç gün sonra evin düzenine ve Los Horneros'ta o yaz çok katı olmayan disipline alıştı. Nino, Luis'in hediye ettiği mikroskobu anlamaya başlıyordu; bir leğenin içinde durgun su ve gelinçiçeği yapraklarıyla böcekler yetiştirerek ve mikroplara bakmak için cam plakaların üzerine damlalar koyarak muhteşem bir hafta geçirdiler. "Bunlar sivrisinek larvaları, bu mikroskopla mikropları göremezsiniz," diyordu onlara Luis biraz solgun ve ırak gülümsemesiyle. Onlar o kımıldayan ürkünç şeyin bir mikrop olmamasına inanamıyorlardı. Rema onlara dolabında sakladığı bir kaleydoskop getirdi, ama mikropları keşfetmek ve bacaklarını saymak onların her zaman daha çok hoşuna gitti. Isabel bir deftere deneylerle ilgili notları yazıyor, biyolojiyi kimya ve ilkyardım dolabı hazırlığıyla harmanlıyordu. Malzemeleri tedarik etmek için evdeki her şeye el koyduktan sonra ilkyardım kutusunu Nino'nun odasına yaptılar. Isabel bunu Luis'e söyledi: "Her şeyden istiyoruz, her şeyden." Luis onlara

Andreu hapları, pembe pamuk ve bir deney tüpü verdi, Nene ise, bir kauçuk torba ve etiketi kazınmış bir yeşil haplar şişesi. Rema ilkyardım dolabını görmeye gitti, defterdeki envanteri okudu ve onlara yararlı şeyler öğrendiklerini söyledi. Onun ya da Nino'nun (Rema'nın karşısında her zaman heyecanlanıyor ve ondan aferin almak istiyordu) aklına bir bitki koleksiyonu yapma fikri geldi. O sabah yonca bahçesine gidilebildiği için, dolaşıp numuneler topladılar ve akşam olduğunda, yatak odalarının zemini, neredeyse yürüyecek yer kalmayacak şekilde kâğıtların üzerindeki yaprak ve çiçeklerle kaplıydı. Uyumadan önce Isabel not etti: "74 numaralı yaprak: Yeşil, kalp şeklinde, kahverengi benekçikleri var." Neredeyse tüm yaprakların yeşil, neredeyse hepsinin düz ve mızrak ucu biçiminde olması biraz canını sıkıyordu.

Karınca avlamaya çıktıkları gün, çiftlik çalışanlarını gördü. Kâhya ve ustabaşıyı iyi tanıyordu çünkü eve haber getiriyorlardı. Daha genç olan diğer işçiler ambarların yanında bir tür siesta yapıyor ve arada bir esneyerek çocukların oyununu seyrediyorlardı. İçlerinden biri Nino'ya sordu: "Bu hayvanları ne diye topluyorsun?" Ve iki parmağını onun başında, buklelerin arasında dolaştırdı. Isabel Nino'nun sinirlenmesini, ona patronun oğlu olduğunu göstermesini isterdi. Şişenin içi çoktan karınca dolmuştu ve derenin kıyısında kocaman bir bokböceğiyle karşılaşınca ne olacak diye görmek için onu da içeri attılar. Bir karınca çiftliği yapma fikrini *El tesoro de la Juventud* [Gençlik Hazinesi] ansiklopedisinden almışlardı ve Luis onlara uzun ve derin bir cam kutu verdi. Onu birlikte tutup taşıdıkları sırada, Isabel onun Rema'ya şöyle dediğini işitti: "Böyle evin içinde kalmaları daha iyi." Bir de Rema iç çekiyormuş gibi geldi. Uykuya dalmadan önce hatırladı; yüzlerin karanlıkta kaybolduğu saatte, bir

kez daha zayıf siluetiyle ve şarkı mırıldanarak verandaya sigara içmeye çıkan Nene'yi, ona kahve getiren Rema'yı, onun fincanı alırken şaşırıp çok sakarca bir şekilde Rema'nın parmaklarını kavrayışını görmüştü. Rema'nın elini geri çektiğini, Nene'nin fincanı düşmekten son anda kurtardığını ve şaşkınlıkla güldüğünü Isabel yemek odasından görmüştü. Siyah karıncalar renklilerden daha iyiydiler: daha büyük, daha yırtıcı. Sonra içeriye bir sürü renkli karınca bırakıp savaşı camın arkasından çok güvenli bir şekilde izlemek. Ne var ki kapışma yaşanmayacak. Her biri cam kutunun bir köşesinde olmak üzere iki yuva olacak. Farklı alışkanlıkları inceleyerek teselli bulacaklar ve her karınca türü için özel bir defter olacak. Ama şurası neredeyse kesin ki kapışacaklardı, camların ardından seyredilecek bir *ölümüne* savaş ve tek bir defter.

Rema onları gözetlemekten hoşlanmıyordu, bazen yatak odalarının önünden geçerken onları pencerenin yanındaki karınca çiftliğini tutkulu ve pür dikkat bir şekilde seyrederken görüyordu. Nino yeni galerileri hemen fark etme konusunda çok başarılıydı ve Isabel mürekkeple iki sayfaya çizilmiş yuvanın planını genişletiyordu. Luis'in tavsiyesiyle en sonunda yuvaya sadece siyah karıncaları kabul ettiler; karınca çiftliği artık inanılmaz büyümüştü, karıncalar öfkeli görünüyorlardı, bin tane emir ve değerlendirmeyle kazarak, kurcalayarak, dikkatlice birbirine sürtünen antenler ve bacaklar, ortada görünür bir neden olmadan yaşanan ani öfke ya da enerji patlamaları, yığılmalar ve kaçışmalarla geceye kadar çalışıyorlardı. Isabel artık neyi not edeceğini bilemiyordu, bu yüzden defteri yavaş yavaş bıraktı ve inceleyerek, keşfederek, keşfettiklerini unutarak saatler geçiriyorlardı. Nino bahçeyi özlemeye başlamıştı, hamaklardan ve midillilerden bahsedip duruyordu. Isabel ona bi-

raz küçümseyerek bakıyordu. Karınca çiftliği Los Horneros'un tümünden daha değerliydi ve karıncaların herhangi bir kaplan korkusu hissetmeden gidip geldiklerini düşünmek Isabel'in hoşuna gidiyordu. Bazen de içinden, karınca çiftliğinin galerilerinde dolaşan bir silgi büyüklüğünde lastik bir kaplancık hayal etmek geliyordu; kaçışmaların, yığılmaların sebebi belki de oydu. Kendini biraz hapsolmuş hissettiği, Rema onlara haber verene kadar yemek odasına inmenin yasak olduğu şimdilerde büyük dünyayı camın içinde canlandırmak hoşuna gidiyordu.

Burnunu karınca çiftliğinin camlarından birine yaklaştırırken birden dikkat kesildi zira dışarıdan değerlendirilmek hoşuna gidiyordu; Rema'nın kapıda durduğunu ve sessizce kendisine baktığını hissetti. Söz konusu Rema olduğunda bu tür şeyleri çok net hissediyordu.

"Neden böyle yalnızsın?"

"Nino hamaklara gitti. Bana öyle geliyor ki bu bir kraliçe, çünkü çok büyük."

Rema'nın önlüğü camdan yansıyordu. Isabel bir elinin hafifçe havaya kalkmış olduğunu fark etti, camdaki yansımadan sanki karınca çiftliğinin içindeymiş gibi görünüyordu, birden aynı eli Nene'ye kahve verirken düşündü, ama şimdi parmakların üzerinde dolaşanlar karıncalardı, kahve fincanı ve parmak uçlarını sıkan Nene'nin elinin yerinde şimdi karıncalar vardı.

"Çekin elinizi oradan, Rema," dedi ona.

"Elimi mi?"

"Şimdi tamam. Yansıma karıncaları korkutuyordu da."

"Ah. Hadi yemek odasına inebiliriz."

"Durun biraz. Nene size kızgın mı, Rema?"

El camın üzerinden pencereden geçen bir kuş gibi geçti. Isabel'e karıncalar gerçekten korkuyormuş ve yansımadan kaçıyormuş gibi geldi. Artık hiçbir şey görünmü-

yordu, Rema gitmişti, koridorda bir şeyden kaçar gibi yürüyordu. Isabel kendi sorusundan korkuya kapıldı, sessiz ve anlamsız bir korkuya, belki de sorudan değil ama Rema'nın gidişini bu şekilde yeniden saydam haline dönüşen ve ardında galerilerin toprağın içine kasılmış parmaklar gibi daldığı ve büküldüğü camda görmüş olmaktan kaynaklanan bir korkuya.

Bir öğleden sonra siesta yaptık, karpuz yedik ve dereye bakan duvarda tenis oynadık. Nino topun kaybolup gitmiş gibi göründüğü atışlar yaparken ve sonra mor salkım asmayı kullanarak çatıya tırmanıp topu kiremitlerin arasından çıkarırken olağanüstüydü. Söğütlerin tarafından küçük bir çırak geldi ve oyunlarına katıldı, ama çok sakardı ve atışları hep boşa gidiyordu. Isabel yalancı karabiber ağacının yapraklarını kokluyordu ve bir ara, Nino'nun alçaktan gönderdiği fırsatçı bir topu raketin sırtıyla ona geri gönderirken, yaz mutluluğunu benliğinin derinliklerinde hissetti. Los Horneros'taki mevcudiyetini, tatili, Nino'yu ilk kez duyumsuyordu. Yukarıdaki karınca çiftliğini düşündü, onun ölü ve nemli bir şey, dışarı çıkmaya çalışan bacakların dehşeti, pis ve zehirli bir hava olduğunu düşündü. Topa öfkeyle, neşeyle vurdu, yalancı karabiber ağacından dişleriyle bir dal kopardı ve midesi bulanıp tükürdü, kır güneşinin altında nihayet mutluydu.

Cam kırıkları dolu gibi yağdı. Orası Nene'nin çalışma odasıydı. Üzerinde gömlek ve kocaman siyah güneş gözlükleriyle kafasını uzattığını gördüler.

"Lanet olası sümüklüler!"

Çırak kaçıyordu. Nino, Isabel'in yanında durdu ve Isabel onun söğütlerle aynı rüzgârla titrediğini hissetti.

"İstemeden oldu, dayı."

"Gerçekten, Nene, istemeden oldu."

Artık orada değildi.

Rema'dan karınca çiftliğini götürmesini istedi ve Rema bunu yapacağına söz verdi. Sonra, kıyafetlerini asmasına ve pijamalarını giymesine yardım ettiği sırada sohbete dalınca unuttular. Rema ışığı kapatıp hâlâ ağlamaklı ve üzgün Nino'ya iyi geceler dilemeye giderken Isabel karıncaları yakınında hissetti, ama küçük bir kız olduğunu düşünmesin diye Rema'yı geri çağırmaya cesaret edemedi. Hemen uykuya dalmaya niyetlendi ama bunda hiç olmadığı kadar zorluk çekti. Karanlıkta yüzlerin belirme ânı gelince, annesini ve Inés'i güler yüzlü bir suç ortaklığı havasında birbirlerine bakarken ve fosforlu sarı eldivenler giyerken gördü. Nino'yu ağlarken gördü, annesi ve Inés'i şimdi kafalarının üzerinde dönüp duran mor berelere dönüşen eldivenlerle, Nino'yu kocaman ve çukur gözlerle –belki de o kadar ağladığı için– gördü ve şimdi Rema'yla Luis'i göreceğini öngördü, onları görmeyi arzuluyordu, Nene'yi değil, ama Nene'yi güneş gözlüksüz, Nino'ya vurmaya başladığı andaki kasılmış suratla gördü ve Nino geri geri kaçıyordu, ta ki duvara toslayana dek ve bu işin bir an önce bitmesini beklermişçesine ona bakıyordu ve Nene onun suratına ıslak bir ses çıkaran gevşek bir şaplak daha indiriyordu, sonra Rema onun önüne dikildi ve Nene, yüzünü neredeyse Rema'nınkine değdirerek güldü. Tam o sırada Luis'in geri döndüğü ve uzaktan, artık içerideki yemek odasına gidebileceklerini seslendiği işitildi. Her şey öylesine hızlı gelişti ki, her şey çünkü Nino oradaydı ve Rema gelip Luis, kaplanın hangi odada olduğunu teyit edene kadar oturma odasından ayrılmamalarını söyledi ve onların yanında kalıp dama oynamalarını seyretti. Nino kazanıyordu ve Rema onu övgülere boğdu, Nino bundan o kadar mutlu oldu ki kollarını onun beline doladı ve onu öp-

mek istedi. Rema gülerek öne eğilmişti ve Nino onu gözlerinden ve burnundan öpüyordu, ikisi gülüşüyorlardı ve Isabel de onlara katılmıştı, böyle oynarken öylesine mutluydular ki. Nene'nin yaklaştığını görmediler, tam yanlarına geldiğinde Nino'yu tutup çekti, ona odasının camını kıran topla ilgili bir şeyler söyledi ve vurmaya başladı, vururken Rema'ya bakıyordu, ona öfkelenmiş gibi görünüyordu ve bir ara Rema ona bakışlarıyla meydan okudu, Isabel korku içinde onun Nene'nin karşısına dikildiğini ve Nino'yu korumak için önüne siper olduğunu gördü. Tüm akşam yemeği bir göz boyama, bir yalan şeklinde geçti: Luis, Nino'nun düşüp bir yerini acıttığı için ağladığını zannediyordu, Nene Rema'ya sanki ağzını açmamasını emreder gibi bakıyordu, Isabel şimdi onun sert ve güzel ağzını, kıpkırmızı dudaklarını görüyordu; karanlıkta dudakları daha da kızıl bir kırmızıydı, aradan dişlerin belli belirsiz ışıltısı görünüyordu. Dişlerden süngerimsi bir bulut, yeşil bir üçgen yükseldi, Isabel görüntüleri silmek için gözlerini kırpıştırıyordu ve Inés'le annesi bir kez daha sarı eldivenlerle göründüler; onlara bir an baktı ve karınca çiftliğini düşündü: Bu şey oradaydı ve görünmüyordu; sarı eldivenler orada değildiler ve buna rağmen onları çok net bir şekilde görüyordu. Bu ona neredeyse tuhaf gözüktü, karınca çiftliğini gözünün önüne getiremiyor, ona daha ziyade bir ağırlık, yoğun ve canlı bir ortam olarak hayal ediyordu. Bunu öylesine güçlü hissetti ki yataktan kalkıp kibriti ve mumu aradı. Karınca çiftliği titrek alacakaranlığa bürünmüş bir halde hiçliğin içinden fırlayıverdi. Isabel elinde mumla yaklaşıyordu. Zavallı karıncalar, güneşin çıktığını zannedeceklerdi. Kenarların birinden içeri bakmayı başarınca birden korktu; karıncalar karanlığın içinde çalışıyorlardı. Öylesine gözle görülür, öylesine elle tutulur bir sessizlikte, onların telaş içinde gidiş gelişlerini seyretti. Orada içeri-

de, sanki dışarı çıkma umudunu henüz kaybetmemiş gibi çalışıyorlardı.

Kaplanın yer değiştirmelerini haber veren neredeyse her seferinde kâhya oluyordu; Luis ona çok güveniyordu ve neredeyse tüm vaktini çalışma odasında çalışarak geçirdiği için ne kendisi dışarı çıkıyor ne de Don Roberto'nun raporu ulaşana kadar üst kattan gelenlerin bir yere gitmesine izin veriyordu. Ama aralarında da birbirlerine güvenmek zorundaydılar. Evin içindeki işlerle meşgul olan Rema alt ve üst katta ne olup bittiğini iyi biliyordu. Diğer zamanlarda Nene ya da Luis'e bilgiyi getirenler çocuklar oluyordu. Bir şey gördüklerinden değil, ama eğer Don Roberto onlara dışarıda rastlarsa kaplanın o anda bulunduğu yeri söylüyordu, onlar da eve dönüp diğerlerine haber veriyorlardı. Nino'nun her söylediğine inanıyorlardı, Isabel'in daha az, zira orada yeniydi ve hata yapabilirdi. Daha sonra, her yere eteğine yapışık Nino'yla birlikte gittiği için ona da inanmaya başladılar. Sabah ve öğleden sonraları böyleydi; akşamları köpeklerin bağlı olup olmadığını ya da evlerin yakınında yanan kor kalıp kalmadığını kontrol etmeye çıkan Nene oluyordu. Isabel onun yanında bir tabanca ve bazen de gümüş topuzlu bir baston götürdüğünü gördü.

Rema'ya sormak istemiyordu çünkü Rema bunda son derece doğal ve gerekli bir şey buluyormuş gibi görünüyordu; ona bunu sorarsa aptal durumuna düşebilirdi ve başka bir kadının önünde gururuna önem veriyordu. Nino kolaydı, konuşuyor ve anlatıyordu. O açıkladığında her şey çok açık ve anlaşılırdı. Sadece geceleri, eğer bu açıklığın ve anlaşılırlığın sürmesini istiyorsa, Isabel önemli gerekçelerin hâlâ eksik kaldığını fark ediyordu. Çok geçmeden gerçekten önemli olan şeyi öğrendi: Evden çıkılıp çıkılamayacağını ya da kristalli yemek oda-

sına, Luis'in çalışma odasına, kütüphaneye inilip inilemeyeceğini önceden kontrol etmek. "Don Roberto'ya güvenmek gerekiyor," demişti Rema. Aynı şekilde ona ve Nino'ya da. Luis'e sormuyordu çünkü o nadiren biliyordu. Her zaman bilen Nene'ye asla sormuyordu. Böylece her şey çok kolaydı, hareket etme tarafında birkaç mecburiyet fazla, kıyafet, yemek ve uyku saati tarafında birkaç mecburiyet eksik şekilde, hayat Isabel için organize oluyordu. Gerçek bir yaz tatili, keşke yılın tamamı böyle geçseydi.

... seni yakında görmek. Onlar iyiler. Nino'yla ikimizin bir karınca çiftliğimiz var, oyun oynuyoruz ve çok büyük bir bitki koleksiyonu yapıyoruz. Rema çok iyi ve sana öpücüklerini gönderiyor. Ben onu biraz üzgün görüyorum, tıpkı Luis gibi, o da çok iyi bir insan. Luis'in bir sıkıntısı olduğunu düşünüyorum, yoksa niye bu kadar araştırsın. Rema bana çok güzel renkli eşarplar verdi, Inés çok beğenecek. Anne, burası çok güzel, ben Nino'yla ve kâhya Don Roberto'yla çok eğleniyorum; bize ne zaman ve nereye çıkacağımızı o söylüyor. Bir öğleden sonra neredeyse yanılıp bizi derenin kıyısına gönderiyordu ki, bir işçi gelip son anda düzeltti, Don Roberto'nun nasıl üzüldüğünü görmeliydin ve sonra Rema, Nino'yu havaya kaldırıp öpücüklere boğdu ve beni de öyle sımsıkı kucakladı ki. Luis evin çocuklar için uygun olmadığını söyleyip durdu ve Nino ona çocukların kimler olduğunu sordu ve hepsi gülüştüler, Nene bile gülüyordu. Don Roberto çiftliğin kâhyası.

Eğer beni almaya gelip birkaç gün burada kalsaydın Rema'yla birlikte vakit geçirir ve çok mutlu olurdun. Sanırım o...

Ama annesine Rema'nın geceleri ağladığını, tereddütlü adımlarla koridordan geçerken ağladığını, Nino'nun

kapısında durduğunu, devam ettiğini, basamakları indiğini (herhalde gözlerini silerek) ve Luis'in uzaklardan gelen sesini, "Neyin var, Rema? İyi değil misin?" işittiğini söylemek, bir sessizlik, tüm ev kocaman bir kulak gibi, sonra bir mırıldanma ve tekrar Luis'in sesi: "O bir sefil, bir sefil..." Neredeyse bir gerçeğin, bir kimliğin, belki de bir kaderin soğuk bir biçimde teyidi gibiydi.

... biraz hasta, senin gelip onun yanında kalman iyi gelecektir. Sana bitki koleksiyonunu ve işçilerin bana dereden getirdiği bazı taşları göstermeliyim. Inés'e de ki...

Onun hoşuna giden türden böceklerin uçuştuğu, nemli, kızarmış ekmek ve kuş üzümlü krem karamelli bir geceydi. Köpekler derenin kıyısında sürekli havlayıp duruyordu, kocaman bir peygamberdevesi uçarak gelip masa örtüsünün üzerine kondu ve Nino büyüteci getirmeye gitti, geniş bir bardağı üzerine kapattılar ve kanatlarındaki renkleri göstermesi için onu kızdırdılar.

"At şu böceği," dedi Rema. "Bunlardan tiksiniyorum."

"Bu iyi bir numune," dedi Luis. "Baksanıza elimi gözleriyle nasıl da takip ediyor. Kafasını döndüren yegâne böcek bu."

"Ne lanet olası bir gece," dedi Nene günlüğünün arkasından.

Isabel bir makasla peygamberdevesinin kafasını koparmak ve ne olacağını görmek isterdi.

"Bardağın içinde bırak," dedi Nino'ya. "Yarın onu karınca çiftliğine koyup inceleriz."

Sıcaklık artıyordu, saat on buçuğa geldiğinde nefes almak zorlaşmıştı. Çocuklar Rema'yla birlikte içerideki yemek odasında kaldılar, erkekler çalışma odasındaydılar. Uykusu geldiğini ilk söyleyen Nino oldu.

"Sen tek başına çık, ben daha sonra seni görmeye

gelirim. Yukarıda her şey yolunda." Ve Rema onun çok hoşuna giden bir hareketle kolunu beline doluyordu.

"Bize bir hikâye anlatacak mısın, Rema Teyze?"

"Başka bir gece."

Onlara bakan peygamberdevesiyle birlikte ikisi baş başa kaldılar. Luis onlara iyi geceler dilemeye geldi, çocukların yatağa gitmeleri gereken saatle ilgili bir şeyler mırıldandı, Rema onu öperken gülümsedi ve arkasından, "Homurdanan ayı," dedi.

İçinde peygamberdevesinin durduğu bardağın üzerine eğilmiş olan Isabel, Rema'nın Nene'yi öptüğünü ve bu kadar yemyeşil bir peygamberdevesini daha önce hiç görmediğini düşündü. Bardağı biraz oynatınca peygamberdevesi öfkeleniyordu. Rema uyumaya gitmesini söylemek için onun yanına yaklaştı.

"Şu böceği bırak gitsin, korkunç bir şey."

"Yarın, Rema."

Ondan iyi geceler dilemek için yukarı gelmesini istedi. Nene'nin çalışma odasının kapısı yarı aralıktı ve üzerinde yakası açık gömlekle dolaşıyordu. Önünden geçerken ona ıslık çaldı.

"Yatmaya gidiyorum, Nene."

"Baksana: Rema'ya söyle, bana buz gibi bir limonata hazırlayıp buraya getirsin. Sonra hemen odana çıkarsın."

Elbette ki odasına çıkacaktı, bunu neden onun belirtmek zorunda olduğunu anlamamıştı. Yemek odasına geri dönüp Nene'nin limonata istediğini Rema'ya söyleyince onun tereddüt ettiğini gördü.

"Henüz yukarı çıkma. Ben limonatayı hazırlayacağım onu sen götür."

"O dedi ki..."

"Lütfen."

Isabel masanın yanına oturdu. Lütfen. Karpit lambasının etrafında dönen böcek bulutları vardı, orada sa-

atlerce kalıp hiçliğe bakarak tekrarlayabilirdi: Lütfen, lütfen. Rema, Rema. Onu o kadar seviyordu ki... ve o dipsiz, olası bir nedensiz hüzün sesi, hüznün kendi sesi. Lütfen. Rema, Rema... Bastıran bir ateşin sıcaklığı suratını kaplıyordu, Rema'nın ayaklarına kapanma, kendini Rema'nın kollarına bırakma arzusu, ona bakarak ölme isteği ve Rema ona acısın, ince, bakımlı parmaklarını saçında, gözkapaklarında gezdirsin...

Şimdi ona içi limon parçaları ve buzla dolu yeşil bir sürahi uzatıyordu.

"Al götür."

"Rema..."

Titriyormuş gibi geldi, gözlerini görmesin diye masaya arkasını dönüyordu.

"Peygamberdevesini saldım, Rema."

Yapış yapış sıcak ve sivrisinek vızıltısı yüzünden kötü uyunuyor. İki kez yataktan kalkıp koridora çıkma ya da banyoya gidip bileklerini ve yüzünü ıslatma noktasına geldi. Ama aşağıda birisinin dolaştığını işitiyordu, birisi yemek odasında oradan oraya gidiyor, merdivenin başına gelip geri dönüyordu... Bunlar Luis'in karanlık ve aralı adımları değildi, bu Rema'nın yürüyüşü değildi. Bu gece Nene'yi nasıl da ateş basmıştı, limonatayı nasıl da lıkır lıkır içmişti. Isabel, lambanın altında suyun içinde sarı dilimlerin salındığı yeşil sürahiyi elleriyle yanlarından kavrayıp kafasına diktiğini görüyordu; ama aynı zamanda da Nene'nin limonatayı içmediğinden, kendisinin masaya kadar götürdüğü sürahiye, sonsuz bir kötülüğe bakan biri gibi bakmaya devam ettiğinden emindi. Nene'nin sırıtışını, yemek odasına dalacakmış gibi kapıya kadar gidişini, yavaş geri dönüşünü düşünmek istemiyordu.

"Bunu bana onun getirmesi gerekiyordu. Sana odana çıkmanı söyledim."

Ve aklına bu sersemce cevaptan başka bir şey gelmedi:

"Buz gibi soğuk, Nene."

Ve yeşil sürahi peygamberdevesini andırıyordu.

İlk kalkan Nino oldu ve ona dereye gidip salyangoz toplamayı önerdi. Isabel neredeyse hiç uyumamıştı, çiçekli salonları, çıngırakları, hastane koridorlarını, rahibeleri, biklorürlü kaplardaki termometreleri, ilk komünyondan görüntüleri, Inés'i, kırık bisikleti, Tren Mixto'yu, sekiz yaşındayken Çingene kılığına girişini hatırlıyordu. Bütün bunların arasında, albüm yaprakları arasındaki cılız hava gibi, çiçekler, çıngıraklar, hastane koridorları dışında onca şeyi düşünürken uyanık görünüyordu. İsteksizce kalktı, kulaklarını sertçe yıkadı. Nino saatin on olduğunu ve kaplanın piyano salonunda bulunduğunu söyledi, bu yüzden hemen dereye gidebilirlerdi. Aşağıya birlikte indiler ve çalışma odalarının kapıları açık halde okuyan Luis ve Nene'yi geçerken selamladılar. Salyangozlar buğday tarlalarının yukarısındaki kıyıdaydı. Nino Isabel'in dalgınlığından şikâyet edip durdu, onun kötü bir arkadaş olduğunu ve koleksiyonu yapmaya hiç yardım etmediğini söyledi. Salyangozlarının ve yapraklarının arasında, Isabel onu birden o kadar küçük, o kadar çocuk gördü ki.

Eve ilk dönen Isabel oldu, o sırada öğle yemeği için bayrağı göndere çekiyorlardı. Don Roberto teftişten geliyordu ve Isabel her zamanki gibi ona sordu. Nino da, içinde salyangozlar ve tırmıklar bulunan kutuyu taşıyarak ağır adımlarla eve yaklaşmaktaydı, Isabel tırmıkları verandaya bırakmasına yardım etti ve birlikte içeri girdiler. Bembeyaz ve sessiz Rema oradaydı. Nino mavi bir salyangozu onun avucuna koydu.

"En güzeli, senin için."

Nene çoktan gazetesini yanına serip yemeğe başlamıştı ve Isabel'e masada kolunu dayayacak yer ancak kalmıştı. Son olarak Luis odasından gelirken yüzünde her zamanki gibi gün ortası mutluluğu vardı. Yemeklerini yerken Nino salyangozlardan, kamışlardaki salyangoz yumurtalarından, boylara ya da renklere göre koleksiyonlardan bahsediyordu. Isabel'in yüreği elvermediği için onları tek başına öldürecekti ve kurumaları için çinko bir levhanın üzerine koyacaklardı. Sonra kahve geldi ve Luis her zamanki soruyu sorarcasına onlara baktı, bunun üzerine Don Roberto'dan daha önce öğrenmiş olsa da, onu bulmak için ilk kalkan Isabel oldu. Verandada bir tur attıktan sonra geri geldiğinde, Rema ve Nino'nun kafaları yan yana salyangozların üzerindeydi, bir aile fotoğrafındaymış gibi görünüyorlardı, sadece Luis ona baktı ve Isabel şöyle dedi: "Nene'nin çalışma odasında." Ardından, Nene'nin bıkkın bir şekilde omuzlarını silkişine ve parmağının ucuyla bir salyangoza dokunan (sanki parmakta da biraz salyangozluk varmışçasına hassas bir biçimde) Rema'ya bakakaldı. Sonra Rema kalkıp biraz daha şeker getirmeye gitti ve Isabel de sohbet ederek ona eşlik etti. Geri gelirken mutfağın önünde yaptıkları bir espriye gülüyorlardı. Luis'in tütünü yanında olmadığı için Nino'yu çalışma odasına yolladı, Isabel sigaraları ilk kim bulacak diye ona meydan okudu ve birlikte çıktılar. Nino kazandı, koşarak ve itişerek geri geldiler, kendi çalışma odasını kullanamamaktan yakınarak gazetesini okumaya kütüphaneye giden Nene'yle neredeyse çarpışıyorlardı. Isabel salyangozlara bakmak için yaklaştı ve her zaman yaptığı gibi sigarasını yakmasını bekleyen Luis onun ortadan kaybolduğunu gördü. Isabel şimdi kafalarını yavaşça çıkarmaya ve hareket etmeye başlayan salyangozları inceliyor ve arada bir Rema'ya bakıyordu, ama bakışları ondan hemen uzaklaşıp salyangozlara geri

dönüyordu, onlardan çok etkilenmişti, o kadar ki Nene'nin ilk çığlığında yerinden kıpırdamadı bile, hepsi çoktan koşmuşlardı, ama o Nene'nin yeni boğuk çığlığını, Luis'in kütüphanenin kapısını yumruklayışını, Don Roberto'nun köpeklerle eve girişini, köpeklerin öfkeli havlayışları arasında Nene'nin iniltilerini hiç duymamış gibi hâlâ salyangozların üzerindeydi ve Luis tekrarlayıp duruyordu: "Ama hayvan onun çalışma odasındaydı! Kız onun çalışma odasında olduğunu söyledi." Salyangozların üzerine eğilmişti, parmak kadar, belki de Rema'nın parmakları kadar ince salyangozların ya da onun omzunu tutan, kendisine bakmasını için, sonsuza dek ona bakmaya devam etmesi için kafasını kaldıran Rema'nın eliydi ve Rema'nın eteğine boşalttığı korkunç hıçkırığıyla, kızgın neşesiyle paramparça bir haldeydi ve Rema eliyle onun saçını okşuyor, parmaklarını hafifçe bastırmak suretiyle onu yatıştırıyor ve kekeleyerek kulağına sanki bir teşekkür, belli belirsiz bir onaylama mırıldanıyordu.

Gizli Silahlar

ANNENİN MEKTUPLARI

Bu pekâlâ şartlı özgürlük diye adlandırılabilirdi. Kapıcı kadın ne zaman bir zarf getirse, Luis'in bir kez daha köprüyü geçmesi gerektiğini anlaması için, José de San Martín'in bildik minik yüzünü görmesi yetiyordu. San Martín, Rivadavia, ama o isimler aynı zamanda da sokakların ve nesnelerin imgeleriydiler: Rivadavia altı bin beş yüz, Flores'teki konak, anne, bazen arkadaşlarının onu beklediği ve mazagran kahvesinde hafif bir Hint yağı tadı alınan, San Martín ile Corrientes caddelerinin kesiştiği köşedeki kafe. Elinde zarfla, *Merci bien, Madame Durand*'ın ardından sokağa çıkmak artık dünküyle, daha öncekilerle aynı şey değildi. Annesinden her mektup (bu son olaydan, bu saçma sapan hatadan önce de) Luis'in hayatını birden değiştiriyor, sertçe zıplayan bir top gibi onu geçmişe geri gönderiyordu. Bu son okuduğundan – ve şimdi otobüste, kızgınla şaşkın arası bir ruh haliyle, ikna olmadan, yeniden okumakta olduğundan– önce de, annesinin mektupları, Luis'in istediği, tasarladığı, ulaştığı ve Laura'yı, Paris'i nasıl yerleştirdiyse aynı o şekilde hayatının odağına yerleştirdiği düzen içinde daima bir zaman kayması, küçük ve zararsız bir skandal teşkil ediyordu. Her yeni mektup, diğer insanlarca "onun hayatı" diye adlandırılmış olan yün çilesinden yırtıcı makas dar-

beleriyle kesilip biçilmiş bu yeni hayata, zorlukla kazanılmış özgürlüğüne kısa bir süre için giriyor (çünkü sevecenlikle yanıtladıktan sonra onları hemen yok ediyordu), sonra haklılığını kaybediyor, anlamını yitiriyor ve otobüs Richelieu Sokağı'nda ilerlerken arka fondaki sokaklar gibi silinip gidiyordu. Geriye bir şartlı özgürlük kırıntısından, ana cümleden kopmuş ama onun payandası ve açıklaması olmayı neredeyse sonsuza dek sürdüren bir parantezin içindeki bir sözcük gibi yaşama gülünçlüğünden başka bir şey kalmıyordu. Ve bir iç sıkıntısı, kapıyı kapamak üzere geri dönen biri gibi, onu hemen cevaplama ihtiyacı.

O sabah, annesinden mektup gelen onca sabahtan biri olmuştu. Laura'yla geçmişten çok az bahsediyor, Flores'teki konak hakkında neredeyse hiç konuşmuyorlardı. Luis, Buenos Aires'i hatırlamaktan hoşlanmıyor değildi. Mevzu daha ziyade isimlerden yakayı kurtarmakla alakalıydı. (Kişilerden uzun zaman önce kurtulmuştu, ama isimler, o gerçek hayaletler, o inatçı kalıcılık.) Bir gün bunu Laura'ya söylemeye yeltenmişti: "Bir mektubun ya da bir kitabın müsveddesi gibi geçmiş de yırtılıp atılabilseydi keşke. Ama daima orada durup esas nüshayı kirletiyor ve sanıyorum ki gerçek gelecek bu." Aslında Buenos Aires'ten, ailenin yaşadığı, arkadaşların arada sırada bir kartpostalı sevecen cümlelerle süslediklerı şehir hakkında konuşmamaları gerekiyordu. Ve onca coşkulu hanımefendinin soneleriyle *La Nación*'un rotogravürü, o zaten okumuştum, o neme gerek duygusu. Ve arada sırada bir kabine krizi, öfkeli bir albay, muhteşem bir boksör. Neden Laura'yla Buenos Aires hakkında konuşmamaları gerekiyordu? Laura geçmişe dönüp duran biri değildi ki, sadece bir diyaloğun tesadüfünde ve özellikle de annesinin mektupları geldiğinde, tedavülden kalkmış madenî paraları, nehrin uzak kıyısındaki kadük

bir dünyanın objelerini andıran bir isim ya da bir imgenin dışarı akmasına izin veriyordu.

*"Eh oui, fait lourd,"** dedi önünde oturan işçi.

"Sıcağın ne demek olduğunu bilseydi," diye düşündü Luis. "Şubat ayında bir öğleden sonra Mayıs Caddesi'nde, Liniers semtinin herhangi bir sokağında dolaşmış olsaydı."

Mektubu bir kez daha umutsuzca zarfından çıkardı: Paragraf tüm açıklığıyla oradaydı. Kusursuz bir biçimde saçmaydı, ama oradaydı. Ensesinin tam ortasına bir darbe gibi inen şaşkınlığın ardından ilk tepkisi her zamanki gibi savunmaya geçmek oldu. Laura annenin mektubunu okumamalıydı. Hata ne kadar gülünç olursa olsun, isim karışıklığı (anne "Victor" yazmak istemiş ama yanlışlıkla "Nico" yazmıştı) sersemce görünecek ve Laura her halükârda üzülecekti. Mektuplar bazen kayboluyor; keşke bu da denizin dibine gitmiş olsaydı. Şimdi onu büronun tuvaletine atmak zorunda kalacaktı ve elbette ki birkaç gün sonra Laura işkillenecekti: "Annenden kaç gündür mektup gelmemesi ne tuhaf." Asla *annemden* demiyordu ve bunun sebebi belki de kendi annesini küçük yaşta kaybetmiş olmasıydı. Bunun üzerine o da şöyle diyecekti: "Gerçekten, tuhaf. Ona bugün hemen birkaç satır yazıp göndereceğim." Ve annesinden ses çıkmamasına şaşırarak gönderecekti. Hayat aynı şekilde devam edecekti: büro, geceleri sinema, daima sakin, iyi niyetli, isteklerine karşı dikkatli Laura. Rennes Sokağı'nda otobüsten inerken birden annesinin mektubunu neden Laura'ya göstermek istemediğini kendi kendine sordu (bu bir soru değil, sadece lafın gelişiydi). Sebep onun kendisi değil, hissedebileceği şeydi. Gizlediği müddetçe,

* (Fr.) Ah evet, hava çok bunaltıcı. (Ç.N.)

hissedebileceği şeyi çok fazla önemsemiyordu. (Gizlediği müddetçe, hissedebileceği şeyi çok fazla önemsemiyor muydu?) Hayır, fazla önemsemiyordu. (Önemsemiyor muydu?) Ama ilk gerçek (onun ardından başkalarının geleceğini varsayarak), tabiri caizse, o ilk andaki gerçek, Laura'nın suratının yansıtacağı ifadeyi, takınacağı tavrı önemsediğiydi. Ve bunu, tabii ki, salt kendisi için, annesinin mektubunun Laura tarafından önemsenme biçiminin kendisi üzerinde uyandıracağı etkiden ötürü önemsiyordu. Bir an gelecek gözleri Nico isminin üzerine odaklanacaktı ve işte o zaman Laura'nın çenesinin hafifçe titremeye başlayacağını biliyordu, hemen akabinde de Laura şöyle diyecekti: "Ama bu çok tuhaf... annene ne oldu acaba?" Ve bütün bu süre zarfında Laura'nın bağırmamak ve yüzünü elleriyle kapatmamak için kendini tuttuğunu bilecekti, zira salıverilmeyen hıçkırık ve ağzının içinde titreyen Nico isminin şekli şemali yüzünden çoktan yamulmuş suratı onu ele verecekti.

Tasarımcı olarak çalıştığı reklam ajansında, annesinin isimleri karıştırdığı paragraf dışında hiçbir olağanüstülük taşımayan ve annesinin diğer onca mektubunun bir kopyası olan mektubu bir kez daha okudu. O sözcüğü silmeyi, Nico'yu Víctor'la değiştirmeyi, sadece yanlışın yerine doğruyu koymayı ve Laura'nın okuması için mektubu eve geri götürmeyi düşündü. Doğrudan ona hitaben yazılmış olmasalar da, annenin mektupları her zaman Laura'nın ilgisini çekiyordu. Annesi mektuplarını ona yazıyordu; mektubun sonuna, bazen de ortasına, Laura için sevgi dolu selamlar ekliyordu. Bunu önemsemiyor, onları aynı ilgiyle, romatizma ve miyopluk yüzünden birbirinin içine girmiş bir sözcüğün karşısında tereddüt yaşayarak okuyordu. "Saridon kullanıyorum ve doktor bana biraz salisilat verdi..." Mektuplar iki-üç gün çizim masasının üzerinde duruyordu; Luis'e kalsa onları cevapladıktan

sonra hemen atardı, ama Laura onları tekrar okuyordu, mektupları yeniden okumak, orasına burasına bakmak kadınların hoşuna gider, onları çıkarıp yeniden baktıkları her seferinde ikinci bir anlam çıkarıyormuş gibi görünürler. Annesinin mektupları kısaydı, evle ve ülkenin durumuyla ilgili haberler veriyorlardı (ama bunlar zaten *Le Monde* muhabirinin telgraflarıyla ânında Fransa'ya ulaştığı için mektup eline geçtiğinde çoktan bayatlamış oluyorlardı). Hatta mektupların her zaman birbirinin aynı, basit ve sıradan oldukları ve hiçbir ilginçlik barındırmadıkları bile düşünülebilirdi. Annenin en güzel tarafı oğlunun ve gelininin yokluğunun sebep olabileceği üzüntüye, hatta Nico'nun ölümünden kaynaklanan –ilk başta onca feryat, onca gözyaşıyla yaşanan– acıya kendini asla bırakmamış olmasıydı. Paris'e geleli artık iki yıl olmuştu ve anne mektuplarında Nico'dan hiç bahsetmemişti. Onun adını hiç anmayan Laura gibiydi. İkisi de onun adını ağızlarına almıyorlardı ve Nico öleli iki yıldan fazla bir zaman olmuştu. Bu yüzden mektubun yarısında birden onun isminin geçmesi neredeyse bir skandaldı. Artık Nico'nun isminin, uzun ve titrek bir *N* ve kuyruğu bükük bir *o* ile sadece bir cümlede aniden belirmesi buna sebep oluyordu; ama durum daha kötüydü, çünkü isim anlaşılmaz ve saçma bir cümlenin içinde, bir bunama belirtisinden başka bir şey olamayacak sözcüklerin arasında bulunuyordu. Anne aniden zaman mefhumunu yitiriyor ve zannediyordu ki... Paragraf, Laura'nın bir mektubunu aldığına dair kısa bir bilgilendirmenin ardından geliyordu. Mahalledeki dükkândan satın alınmış kalitesiz mavi mürekkeple belli belirsiz koyulmuş bir nokta ve doğrudan konuya giriş: "Bu sabah Nico sizi sordu." Gerisi her zamanki gibi devam ediyordu: Sağlık sorunları, kuzen Matilde düşmüş ve köprücükkemiği çıkmıştı, köpekler iyiydi. Ama Nico onları sormuştu.

Aslında Nico'yu Víctor'la değiştirmek kolay olacaktı, zira onları sormuş olan hiç kuşkusuz Víctor'du. Her zaman son derece dikkatli biri olan kuzen Víctor. Onun isminde Nico'ya göre iki tane fazla harf vardı, ama bir silgi ve el becerisiyle isimler değiştirilebilirdi. Bu sabah Victor sizi sordu. Víctor'un anneyi ziyaret etmesi ve orada olmayanları sorması son derece doğaldı.

Öğle yemeği için eve döndüğünde mektubu hiç dokunulmamış bir halde cebinde taşıyordu. Buenos Aires günlerine nazaran biraz şekli kaymış, renk ve canlılığını Paris'in gri havasına kaptırmış görünen bir surat ve dostça bir tebessümle kendisini bekleyen Laura'ya bir şey söylememe kararı aynen devam ediyordu. İki yıldan daha uzun bir süredir Paris'teydiler, Buenos Aires'ten Nico'nun ölümünün daha ikinci ayında gelmişlerdi, ama gerçekte Luis Laura'yla evlendiği günden itibaren kendini yitik addetmişti. Bir akşam, o sırada çoktan hastalığa yakalanmış olan Nico'yla konuştuktan sonra, Arjantin'den, Flores'teki konaktan, annesinden, köpeklerden ve –çoktan hastalığın pençesine düşmüş– kardeşinden kaçacağına yemin etmişti. O aylarda her şey bir dansın figürleri gibi etrafında dönüp durmuştu: Nico, Laura, anne, köpekler, bahçe. Yemini, bir şişeyi pistte parçalayan ve dansı cam kırıklarının şakırtısıyla bölen kaba hareket olmuştu. O günlerde ne yapsa kabalık olmuştu: Evliliği, anneye yönelik bir şikâyet ya da değerlendirme yapmadan çekip gidişi, tüm toplumsal ödevlerini ve şaşkınlıkla hayal kırıklığı arası tepkiler gösteren arkadaşlarını unutuşu. Hiçbir şey, Laura'nın cılız protestosu bile, umurunda değildi. Anne, içinde tek başına yaşadığı konağı köpekler, ilaç şişeleri ve Nico'nun hâlâ bir gardıropta asılı duran kıyafetleriyle paylaşıyordu. Aman orada yaşasın, hepsinin canı cehenneme. Anne anlamış gibi

görünmüştü, artık Nico'ya ağlamıyor ve evde eskisi gibi, yaşlıların ölüm karşısındaki soğuk ve kararlı tevekkülüyle dolaşıyordu. Ama Luis veda akşamı hissettiklerini hatırlamak istemiyordu: valizler, kapıdaki taksi, içinde bütün çocukluğunun geçtiği ev, Nico'yla savaşçılık oynadıkları bahçe, kayıtsız ve sersem iki köpek. Şimdi bütün bunları neredeyse unutabiliyordu. Ajansa gidiyor, afişler çiziyor, öğle yemeği için eve dönüyor, Laura'nın gülümseyerek uzattığı bir fincan kahveyi içiyordu. Sık sık sinemaya, ormana gidiyor, Paris'i her geçen gün daha iyi tanıyorlardı. Şansları yaver gitmişti, hayat şaşırtıcı derecede kolaydı, işi katlanılırdı, daireleri güzeldi, filmler muhteşemdi. İşte o sırada annesinin mektubu geliyordu.

Onlardan nefret etmiyordu; eğer olmasalardı, özgürlüğün üzerine dayanılmaz bir ağırlık gibi çöktüğünü hissedecekti. Annesinin mektupları ona üstü örtülü bir af getiriyor (lakin onun hiçbir konuda affedilmemesi gerekiyordu) ve karşıya geçmeyi sürdürmenin mümkün olduğu köprüyü kuruyorlardı. Mektupların her biri onu annesinin sağlığı konusunda ya sakinleştiriyor ya da endişelendiriyor, ona ailenin ekonomik durumunu ve bir düzenin sürekliliğini hatırlatıyordu. Ve aynı zamanda da, Laura'dan ötürü bu düzenden nefret ediyordu, çünkü Laura Paris'teydi ama annenin her mektubu onu öteki kişi olarak, bir akşam bahçede, Nico'nun kısık, neredeyse mütevazı öksürüğünü bir kez daha işitmesinin ardından elinin tersiyle ittiği o düzenin suç ortağı olarak tanımlıyordu.

Hayır, hayır ona mektubu göstermeyecekti. Bir ismi başkasıyla değiştirmek rezilce bir şey olurdu ve Laura'nın annenin cümlesini okumasına da asla müsaade edemezdi. Annesinin gülünç hatası, bir anlık sersemce sakarlığı –annesini eski bir kalemle, yana kayan kâğıtla, zor gören gözleriyle cebelleşirken hayal ediyordu– Laura'da kolayca filizlenen bir tohum gibi büyüyüverecekti. En iyisi

mektubu çöpe atmalı (hemen o akşamüstü attı) ve akşam Laura'yla sinemaya gidip Víctor'un onları sorduğunu mümkün olduğunca çabuk unutmalıydı. Söz konusu olan o iyi tahsilli kuzen Víctor da olsa, onları sorduğunu unutmalıydı.

Pusuya yatmış şeytani Tom ağzının sularını akıtarak Jerry'nin tuzağa düşmesini bekliyordu. Jerry tuzağa düşmedi ve Tom'un üzerine sayısız felaket yağdı. Sonra Luis dondurma aldı ve renkli reklamları dalgın bir biçimde izlerken onları yediler. Film başlayınca Laura koltuğuna biraz daha gömüldü ve elini Luis'in kolundan çekti. Luis onu yine kendine uzak hissediyordu, daha sonra sokakta ya da yatakta filmi yorumlasalar da, kim bilir birlikte baktıkları şey artık ikisi için de aynı şey miydi? Nico ona kur yaptığında ve birlikte çıktıklarında, Nico'yla Laura sinemalarda birbirlerinden böyle uzak mıydılar diye kendi kendine sordu (bu bir soru değil, sadece lafın gelişiydi). Muhtemelen Flores'in bütün sinemalarını, Lavalle Sokağı'ndaki aptal gezinti yolunun tümünü, aslanı, gonga vuran atleti, Carmen de Pinillos tarafından çevrilen İspanyolca altyazıları, bu filmdeki tüm kişiler hayal ürünüdür ve gerçek kişilerle her türlü benzerlik falan... uyarılarını tanımışlardı. Sonra, Jerry'nin Tom'dan kurtulduğu ve Barbara Stanwyck ya da Tyrone Power'lı saatin başladığı sırada, Nico'nun eli usulca Laura'nın baldırının üzerine yerleşecek (zavallı Nico, öylesine çekingen, öylesine âşık) ve ikisi de, kim bilir neden, kendilerini suçlu hissedeceklerdi. Luis onların belli bir konuda suçlu olmadıklarından son derece emindi; kanıtların en tatlısını elde edememiş olsa da, Laura'nın Nico'yu çok çabuk unutuşu, o birlikteliğin mahalleden, komşuluktan, kültürel ortamlardan ve Flores'in tadı tuzu olan eğlencelerden doğmuş bir ilişki provasından başka bir şey olmadı-

ğını görmeye yeterdi. Nitekim bir akşam Nico'nun hep takıldığı dans salonuna gitme kaprisi ve peşinden gelen kardeşler arası bir tiyatro onu bitirmeye yetmişti. Belki de bu yüzden, başlangıcın kolaylığından, geri kalan her şey beklenmedik derecede sert ve acı olmuştu. Ama şimdi bunu hatırlamak istemiyordu, tiyatro Nico'nun yumuşak bozgunuyla, onun veremden ölüme melankolik bir biçimde sığınmasıyla sona ermişti. Tuhaf olan şu ki, Laura asla Nico'nun adını anmadığı için, o da kardeşinin adını hiç ağzına almayacak, Nico bir mevta, ölü kayınbirader, annenin oğlu bile olamayacaktı. Sinir bozucu karşılıklı sitemlerin, annenin hıçkırık ve haykırışlarının, Emilio Amca'yla kuzen Victor'un (Víctor bu sabah sizi sordu) aptalca müdahalesinin ve telefonla çağrılan bir taksi ve ceketinin yakasına kepekler dökülmüş bir memurun önünde geçen üç dakika dışında herhangi bir tören olmadan alelacele gerçekleştirilmiş bir evliliğin ardından, Laura ona ilk başta bir rahatlama getirmişti. Annesinin ve kudurmuş akrabaların tümünden uzakta, Adrogué'de bir otele sığınmışlardı ve Luis, sevgiliden kayınbiraderliğe son derece ani bir geçiş yapan zavallı kuklanın adını hiç anmayan Laura'ya müteşekkir olmuştu. Ama şimdi, aradaki deniz, onun ölümü ve geçen iki yıla rağmen, Laura Nico'nun adını ağzına almamayı sürdürüyordu; Luis'in bu suskunluğa boyun eğmesinin sebebiyse korkaklıktı, zira içindeki sitem, pişmanlık ve ihaneti andırmaya başlayan şeyin o suskunlukla daha da ağırlaştığını çok iyi biliyordu. Birkaç kez Nico'nun adını kasten anmıştı, ama bunun sayılmayacağının, Laura'nın yanıtının sadece sohbetin yönünü değiştirme eğilimi taşıdığının farkındaydı. Aralarındaki konuşma dilinde yavaş yavaş oluşan yasak bir alan onları Nico'dan soyutlamakta, onun ismini ve hatırasını kirli ve yapış yapış bir pamukla sarıp sarmalamaktaydı. Diğer taraftan annesi

de, açıklanamaz bir biçimde bu suç ortaklığına dahil oluyor ve aynı şeyi yaparak sessizliğe gömülüyordu. Her mektupta köpeklerden, Matilde'den, Víctor'dan, salisilattan, emekli maaşının ödenip ödenmediğinden bahsediyordu. Laura'ya karşı onunla ittifak yapmak ve Laura'yı Nico'nun ölüm sonrası varlığını kabul etmeye sevecenlikle zorlamak için, annesinin ölen oğlunun adını anmasını bekleyip durmuştu. Bu çok da gerekli olduğundan değil –Nico'nun ölü ya da diri olması kimin umurundaydı– ama geçmişin panteonunda onun hatırasına gösterilecek tolerans Laura'nın onu gerçekten ve sonsuza dek unutmuş olduğunun çürütülemez ve karanlık kanıtını teşkil edecekti. Nico'nun isminin alenen telaffuz edilmesi, toprağa ayağını bastığı andaki kadar güçsüz ve lüzumsuz iblisi yok edecekti. Ama Laura, Nico'nun adını ağzına almamayı sürdürüyordu ve bunu her yaptığında, o ismi söylemesi doğal bir şey olacakken susmayı yeğlediği o anda, Luis, Nico'nun Flores'teki varlığını bir kez daha hissediyor, hayal edilebilir en güzel düğün hediyesini, eskiden sevgilisi olmuş kadınla, abisi olan erkeğin balayının tam ortasına denk gelen ölümünün habercisi boğuk öksürüğünü duyuyordu.

Bir hafta sonra Laura anneden mektup gelmemiş olmasına şaşırdı. Bildik varsayımları gözden geçirdiler ve Luis aynı akşam oturup anneye yazdı. Gelecek cevap onu fazla endişelendirmiyor, ama kapıcı kadının mektubu üçüncü kata çıkarmak yerine eline vermesini istiyordu (bunu sabahları basamakları inerken hissediyordu). On beş gün sonra alışıldık zarfı, Amiral Brown'un suratını ve Iguazú Şelaleleri'nin bir görüntüsünü karşısında buldu. Sokağa çıkmadan ve pencereden kendisini uğurlayan Laura'nın selamına cevap vermeden önce zarfı sakladı. Mektubu açmadan önce köşeyi dönmek zorun-

da olmak ona gülünç göründü. Boby sokağa kaçtığında uyuz bir köpekten kaptığı mikropla birkaç gün sonra kaşınmaya başlamıştı. Anne onu Emilio Amca'nın arkadaşı bir veterinere gösterecekti, çünkü Boby'nin hastalığı Negro'ya da bulaştırdığını düşünmek dahi istemiyordu. Emilio Amca köpekleri dezenfektanla yıkamasını söylemişti, ama o artık bu tür işler için çok yaşlıydı ve veterinerin bir böcek tozu ya da yemekle verilecek bir ilaç yazması çok daha iyi olacaktı. Yan evdeki kadının uyuz bir kedisi vardı ve arada tel örgü olmasına rağmen kediler bu mereti köpeklere bulaştırıyor olabilirler miydi? Luis, onlardan hiç hoşlanmayan Nico'nun tam tersine, köpeklere karşı her zaman çok sevecen olmasına ve hatta çocukken ayakucuna onlardan birini yatırıp öyle uyumasına rağmen, bu ihtiyar muhabbeti onların ne diye ilgisini çekecekti ki? Yan komşu belki uyuz değildir diye onlara DDT tozu atmasını tavsiye ediyordu, zira köpekler sokakta dolaştıklarında her türlü hastalığı topluyorlardı; Bacacay'ın köşesinde tuhaf hayvanların bulunduğu bir sirk duruyordu, belki de havada mikroplar uçuşuyordu, falan filan. Kaynayan sütle kolunu yakan modelistin oğluyla, uyuz Bobby arasında, annenin korkuları bitmek bilmiyordu.

Sonra küçük bir mavi yıldıza benzeyen bir işaret vardı (dolmakalemin kâğıda takılan kesik ucu, annenin bıkkınlık çığlığı) ve ardından eğer Nico da, göründüğü gibi Avrupa'ya giderse ne kadar yalnız kalacağına dair kimi melankolik düşünceler, ama bu ihtiyarların kaderiydi, evlatlar günün birinde yuvadan giden kırlangıçlardı, beden müsaade ettiği müddetçe bunu tevekkülle karşılamak gerekiyordu. Yan komşu...

Birisi Luis'i itti ve ona Marsilya aksanıyla haklar ve yükümlülükler üzerine hızlı bir nutuk attı. Belli belirsiz bir şekilde, metronun dar koridoruna giren insanların ge-

çişini engellemekte olduğunu anladı. Günün geri kalan kısmı da aynı şekilde belli belirsiz geçti, Laura'ya telefon edip öğlen yemeğe gelmeyeceğini haber verdi, meydandaki bir parkta annenin mektubunu tekrar tekrar okuyarak ve delilik karşısında ne yapması gerektiğini kendine sorarak iki saat geçirdi. Her şeyden önce Laura'yla konuşmalıydı. Olan biteni Laura'dan gizlemeyi sürdürmek niye (bu bir soru değil, sadece lafın gelişiydi). Bu mektubun da diğeri gibi kaybolduğu numarasına artık başvuramazdı, annesinin yanlışlıkla Víctor yerine Nico yazdığına ya da onca kederden ötürü bunamaya başladığına kendini inandırmaya artık devam edemezdi. O mektuplar kesinlikle Laura'ydı, Laura'nın başına gelecek olan şeydi. Aslında dahası da var: Evlendikleri günden, Adrogué'deki balayından, onları Fransa'ya getiren gemide birbirilerini çaresizlik içinde sevdikleri gecelerden beri zaten olmuş olan şeydi. Hepsi Laura'ydı, şimdi annenin hezeyanında, Nico Avrupa'ya gelmek istediğine göre hepsi Laura olacaktı. Hiç görülmemiş bir suç ortaklığıyla, anne Laura'ya Nico'dan bahsetmekteydi, ona Nico'nun Avrupa'ya geleceğini haber vermekteydi ve ona aynen böyle diyordu: Avrupa, hepsi bu, ama Nico'nun gemiden Fransa'da ineceğini, Paris'e, kusursuz bir oyunculukla onu unutmuş gibi yaptıkları –zavallıcık– bir eve geleceğini Laura'nın anlayacağını o kadar iyi biliyordu ki.

İki şey yaptı: Emilio Amca'ya yazıp kendisini endişelendiren belirtileri sıraladıktan sonra emin olmak ve gereken önlemleri almak için ondan anneyi hemen ziyaret etmesini istedi. Birbiri ardına konyakları içtikten sonra evine kadar yürüyerek gitmekteki amacı yolda Laura'ya ne demesi gerektiğini düşünmekti, çünkü öyle ya da böyle Laura'yla konuşmak ve olanları ona anlatmak zorundaydı. Bir sokaktan diğerine giderken kendini şimdiki zamana, yarım saat sonra olması gerekene yerleştir-

mekte ne kadar zorlandığını hissetti. Annenin mektubu onu Paris'teki bu iki yıllık yaşamın gerçekliğine, kaçak bir huzurun, eğlenceler ve gösterilerle desteklenen ev dışındaki bir mutluluğun, tüm olumsuz ittifaklarda olduğu gibi ikisinin birbirinden yavaş yavaş koptuğu gayriihtiyari bir sessizlik anlaşmasının yalanına sokuyor, onu orada boğuyordu. Evet, anne, evet, zavallı Boby uyuz, anne. Zavallı Boby, zavallı Luis, ne kadar da uyuz, anne. Flores Kulübü'ndeki bir dans, anne, gittim çünkü o ısrar ediyordu, sanıyorum ki yeni tavladığı sevgilisiyle hava atmak istiyordu. Henüz kimsenin inanmadığı o boğuk öksürüğü, o çizgili kruvaze takımı, o briyantinli saçları, o gösterişli suni ipek kravatlarıyla zavallı Nico, anne. Ayaküstü bir sohbet, bir sempati doğuyor, bu parçada kardeşinin sevgilisiyle nasıl dans etmez, oh, sevgili fazla iddialı bir söz, Luis, sanırım size Luis diyebilirim, değil mi? Doğrusu Nico'nun onu henüz eve getirmemiş olmasını garipsiyorum, anne sizden çok hoşlanacak. Bu Nico o kadar beceriksiz ki, daha babasıyla bile konuşmamış. Çekingen, evet, hep öyleydi. Benim gibi. Niye güldünüz, bana inanmıyor musunuz? Ama doğru, ben göründüğüm gibi biri değilim... Burası çok sıcak, değil mi? Gerçekten, bizim eve gelmelisiniz, annem size bayılacak. Sadece üçümüz, köpeklerle birlikte yaşıyoruz. Baksana Nico, senin yaptığın da çok ayıp, bunu kendine saklıyordun demek, haydut herif. Biz aramızda böyleyiz, Laura, birbirimize her şeyi söyleriz. İzninle, bu tangoyu senyoritayla yapacağım.

O kadar silik, o kadar sıradan, gerçekten de o kadar briyantin ve suni ipek kravat. Laura Nico'dan yanlışlıkla, körlüğünden ayrıldı, çünkü kurbağa kardeş onun kalbini çalmayı ve başını döndürmeyi başarmıştı. Nico tenis oynamıyor, nasıl oynasın ki, bana bir iyilik yapın, ona satranç ve filateliden başka bir şey yaptırmayın. Suskun, o

kadar silik ki zavallıcık, Nico giderken geride kalmıştı, avlunun bir köşesinde kaybolmuş, öksürük şurubu ve acı mate ile teselli buluyordu. Yatağa düşmesi ve doktorlarca istirahat etmesinin salık verilmesi tam da Gimnasia y Esgrima de Villa del Parque Kulübü'ndeki bir dansa denk geldi. Bu kaçırılacak bir şey değildir, özellikle de Edgardo Donato sahne alıyorsa beklenti daha da büyür. Luis'in Laura'yı gezintiye götürmesi annenin o kadar hoşuna gidiyordu ki, bir akşamüstü eve götürdüklerinde hemen kızı gibi benimsemişti. Dikkat et, anne, herif çok alıngan ve birinden duyarsa yanlış fikirlere kapılabilir. Onun gibi hasta kişiler kafalarında bin türlü şey kurarlar, emin ol benim Laura'yla flört ettiğimi zannedecek. Gimnasia'ya gittiğimizi bilmemesi en iyisi. Ama ben bunu anneye söylemedim ki, birlikte gittiğimizi evdeki kimse bilmiyordu. Bu elbette ki hastamız birazcık iyileşene kadar devam edecekti. Ve zaman böyle geçti: danslar, iki ya da üç dans, Nico'nun radyografileri, sonra bodur Ramos'un arabası, Beba'nın evindeki eğlence, kadehler; arabayla derenin üzerindeki köprüye kadar gezinti, tepedeki ay, orada yukarıda otelin bir penceresi gibi duran o ay ve arabada direnen Laura, biraz sarhoş, elleşmeler, öpücükler, boğuk çığlıklar, vikunya yününden battaniye, sessizliğe dönüş, affeden tebessüm.

Kapıyı açtığında Laura'nın yüzünde neredeyse aynı tebessüm vardı. Yemekte fırında et, salata ve krem karamel vardı. Saat onda birlikte kanasta oynadıkları birkaç komşu geldi. Çok geç bir saatte, yatmak için hazırlanırlarken, Luis mektubu çıkarıp başucu sehpasının üzerine koydu.

"Sana daha önce söylemedim, çünkü seni üzmek istemiyordum. Bana öyle geliyor ki annem..."

Yattıktan sonra sırtını dönüp bekledi. Laura mektubu zarfa koydu ve masa lambasını söndürdü. Ardından ken-

disine sokulduğunu hissetti, aslında tam da sokulmak değil ama kulağının dibinde soluk alışını duyuyordu.

"Farkında mısın?" dedi Luis ses tonuna dikkat ederek.

"Evet. Sence isimleri karıştırmış olamaz mı?"

Öyle olmalıydı. Piyon dört şah, piyon dört şah. Mükemmel.

"Belki de Víctor yazmak istemiştir," dedi tırnaklarını hafifçe avuç içine bastırarak.

"Ah, tabii ki. Olabilirdi," dedi Laura. "At şah üç fil."

İkisi de uykuya dalmış gibi yaptılar.

Bunu sadece Emilio Amca'nın öğrenecek olması Laura'ya çok doğru gözüktü ve bu konuyu bir daha açmadan günler geçti. Eve her dönüşünde Laura'dan tuhaf bir cümle ya da hareket, bu mükemmel sakinlik ve suskunluk nöbetinde bir gedik bekliyordu. Her zamanki gibi sinemaya gidiyorlardı, her zamanki gibi sevişiyorlardı. Luis'in Laura'da çözemediği tek bir gizem kalmıştı, o da iki yıl önce ummuş olabilecekleri şeylerin hiçbiri gerçekleşmeyen bu hayata neden böyle mütevekkil bir şekilde bağlandığıydı. Artık onu iyi tanıyordu, nihai yüzleşmeler anı geldiğinde kabul etmeliydi ki Laura da tıpkı Nico gibi şu hep geride kalanlardan biriydi; bunlar bazen hiçbir şey yapmama, gerçekte hiçbir şey yaşamama konusunda neredeyse korkunç bir irade sergileseler de, genelde sadece içgüdüleriyle hareket ediyorlardı. Nico'yla onunla olduğundan çok daha iyi anlaşabilirdi ve evlendikleri günden beri, balayının ve arzunun yumuşattığı tepkilerle her şeye tamam denen günleri izleyen dönemdeki ilk konum belirleme anlarından beri ikisi de bunu biliyordu. Şimdi Laura yeniden kâbus görmeye başlamıştı. Çok rüya görüyordu ama kâbus başka bir şeydi, Luis bunu vücudunun hareketlerinden, anlaşılmaz sözcüklerden ya da boğulmakta olan bir hayvanınkini andıran kısa çığlıklardan an-

lıyordu. Bu kâbuslar gemide gelirken başlamıştı ve o sırada Nico'dan bahsetmeyi henüz bırakmamışlardı çünkü Nico daha yeni ölmüştü ve onlar birkaç hafta sonra gemiye binmişlerdi. Bir gece, Nico'yu hatırladıktan sonra ve ilerleyen günlerde aralarına yerleşecek olan zımni suskunluğun belirtilerinin görülmeye başladığı bir sırada, Laura kâbusu görmüştü. Bu arada sırada tekrarlıyor ve her seferinde aynı şey oluyordu; Laura boğuk bir inleme ve kasılmış bacakların sarsıntısıyla onu uyandırıyor ve birden, iki eli, tüm vücudu ve rüyadan üzerine devasa bir yapışkan madde gibi düşen korkunç bir şeyin olanca sesiyle topyekûn bir reddedişi, mutlak bir olumsuzluğu simgeleyen o çığlığı atıyordu. Onu silkeliyor, sakinleştiriyor, bir bardak su getiriyor ve Laura suyu hıçkırıklar arasında, kısmen hâlâ hayatının diğer tarafının tacizi altında içiyordu. Hiçbir şey hatırlamadığını söylüyordu, korkunç bir şeydi ama anlatılamazdı ve yeniden uykuya dalarken sırrını da beraberinde götürüyordu, zira Luis onun bildiğini, rüyasına kim bilir hangi ürkünç maske altında giren ve bacakları Laura'yı bir dehşet, belki de lüzumsuz aşk vertigosuyla sarmalayan o şeyle biraz önce yüzleştiğini biliyordu. Her seferinde aynı şey oluyordu, ona bir bardak su uzatıyor ve başını yeniden yastığa koymasını sessizce bekliyordu. Belki günün birinde dehşet gururdan –eğer o şey gururşa– daha ağır basardı. Belki o zaman onun yanında mücadele edebilirdi. Belki de her şey kaybedilmemiştir, belki de yeni kurdukları hayat, o tebessüm ve Fransız sineması taklidinin ötesinde bir şey olmayı gerçekten başaracaktır.

Luis çizim masasının karşısında, etrafı başka insanlarla çevrili halde, hayata uygulamaktan hoşlandığı simetri ve yöntem duygusunu yeniden kazanıyordu. Emilio Amca'nın yanıtını görünüşte bir kayıtsızlıkla bekleyen Laura konuyu hiç açmadığı için, anneyle anlaşmak

ona kalıyordu. Son haftaların az sayıdaki olaylarını aktarmakla yetinerek annenin mektubuna cevap yazdı ve sonuna bir düzeltme cümlesi ekledi: "Demek Victor Avrupa'ya gelmekten bahsediyor. Bugünlerde herkesin canı seyahat etmek istiyor, bunun sebebi seyahat acentelerinin reklamları olmalı. Ona bize yazmasını söyle, istediği bütün bilgileri gönderebiliriz. Ona ayrıca de ki, şu andan itibaren bizim evi kendi evi bilsin."

Emilio Amca mektuba neredeyse hemen ânında yanıt verdi: Onun kadar yakın ve Nico'nun cenazesi başında gece nöbetini tutarken tasavvur edilemez diye niteleDiği şeyden ötürü kızgın bir akrabadan bekleneceği üzere bu yanıt çok kısaydı. Rahatsızlığını doğrudan Luis'in yüzüne vurmamış, duygularını benzer durumlardaki alışıldık incelikle, limana uğurlamaya gelmeyerek ve iki yıl üst üste doğum gününü unutarak göstermişti. Şimdi annenin kayınbiraderi olarak akrabalık görevini yerine getirmekle yetiniyor ve araştırmasının sonuçlarını lafı evirip çevirmeden gönderiyordu. Anne çok iyiydi ama neredeyse hiç konuşmuyordu ve son zamanlarda yaşadığı tüm sıkıntılar göz önünde bulundurulduğunda bu anlaşılır bir şeydi. Flores'teki evde yalnızlık çektiği fark ediliyordu, bu son derece mantıklıydı zira tüm hayatını iki oğluyla geçirmiş hiçbir anne anılarla dolu kocaman bir evde kendini mutlu hissedemezdi. Söz konusu cümlelere gelince, Emilio Amca konunun hassasiyetinin gerektirdiği incelikle davranmıştı, ama çok fazla şeyi açıklığa kavuşturamadığını onlara üzülerek bildiriyordu, çünkü anne fazla sohbet havasında değildi, hatta kayınbiraderine karşı daha önce hiç yapmadığı bir şeyi yapmış ve onu salonda ağırlamıştı. Sağlık durumuyla ilgili üstü kapalı bir soruya romatizma dışında kendisini mükemmel hissettiğini söyleyerek cevap vermişti, ama o günlerde onca

gömleği ütülemek onu biraz yoruyordu. Emilio Amca bu gömleklerin neyin nesi olduğunu öğrenmeye çalışmış, ama anne başını önüne eğip ona bir kadeh beyaz şarap ve Bagley bisküvileri ikram etmekle yetinmişti.

Anne, Emilio Amca'nın mektubunu ve yetersiz içeriğini tartışmaları için onlara fazla zaman vermedi. Dört gün sonra taahhütlü bir zarf geldi, oysaki anne Paris'e hava yoluyla gelen mektuplar için taahhüt gerekmediğini çok iyi biliyordu. Laura, Luis'e telefon etti ve ondan mümkün olduğunca çabuk gelmesini istedi. Yarım saat sonra onu, masanın üzerine yayılmış sarı çiçekleri seyrederken yitip gitmiş bir halde, zorlukla nefes alırken buldu. Mektup şöminenin rafında duruyordu ve Luis onu okuduktan sonra tekrar aynı yere bıraktı. Gidip Laura'nın yanına oturdu ve bekledi. Laura omuzlarını silkti.

"O delirmiş," dedi.

Luis bir sigara yaktı. Duman gözlerini yaşarttı. Partinin devam ettiğini ve kendisine düşenin bir hamle yapmak olduğunu anladı. Ama bu partide üç, belki de dört oyuncu oynuyordu. Şimdi annenin de tahtanın yanında olduğundan emindi. Koltukta yavaş yavaş kaydı ve birleşen ellerin oluşturduğu nafile maskenin suratına yerleşmesine izin verdi. Laura'nın ağladığını işitiyordu, alt katta kapıcı kadının çocukları bağırarak koşuşturuyorlardı.

Gece nasihat getirir falan derler, onlaraysa, bedenlerinin gerçekten arzulanmamış monoton bir çarpışmada buluşmasının ardından, derin ve deliksiz bir uyku getirdi. Sessiz anlaşma bir kez daha yürürlüğe giriyordu: Sabahleyin hava durumundan, Saint-Cloud cinayetinden, James Dean'den konuşacaklardı. Mektup hâlâ rafta duruyordu ve çaylarını içerken ona bakıp durmaktan kendilerini alamadılar, ama Luis iş dönüşü onu artık orada bulamayacağını biliyordu. Laura soğuk ve etkili titizliğiyle

izleri siliyordu. Bir gün, bir gün daha, bir gün daha. Bir gece komşuların anlattıklarına ve Fernandel'in bir gösterisine çok güldüler. İlk fırsatta tiyatroya gitmekten, bir hafta sonunu Fontainebleau'da geçirmekten bahsedildi.

Çizim masasının üzerinde gereksiz bilgiler birikiyordu, her şey annenin mektubuyla çakışıyordu. Gemi gerçekten de ayın 17'sinde Cuma sabahı Le Havre'a varıyor, ekspres tren de Saint-Lazare Garı'na saat 11.45'te giriyordu. İki gece önce Laura bir kâbus daha görmüştü, ama ona su getirirken rahatsız olmadı ve sırtını dönerek tek başına sakinleşmesi için bıraktı. Laura sonra huzurlu bir şekilde uyudu. Gündüzleri yazlık bir elbiseyi biçip dikerek meşgul oluyordu. Buzdolabını ödemeyi bitirince elektrikli bir dikiş makinesi satın almayı konuştular. Luis annesinin mektubunu başucu sehpasının çekmecesinde buldu ve büroya götürdü. Denizcilik şirketine telefon etti, ama annesinin doğru tarihler verdiğinden emindi. Bu onun emin olduğu yegâne şeydi, çünkü gerisini düşünemiyordu bile. Ve şu Emilio Amca sersemi. En iyisi Matilde'ye yazmaktı, ne kadar mesafeli olurlarsa olsunlar Matilde müdahale etmenin, anneyi korumanın aciliyetini anlayacaktı. Ama anneyi, tam olarak anneyi korumak gerçekten gerekiyor muydu? (Bu bir soru değil, sadece lafın gelişiydi.) Bir an için milletlerarası telefon bağlatıp onunla konuşmayı düşündü. Beyaz şarap ve Bagley bisküvilerini hatırladı, omuzlarını silkti. Matilde'ye yazacak zaman da yoktu, aslında zaman vardı ama öncesinde ayın 17'si Cuma gününü beklemek belki de daha mantıklıydı... Konyak artık düşünmemesine –ya da en azından korkmadan düşünmesine– bile yardım etmiyordu. Annenin, Nico'nun cenaze töreninin ardından Buenos Aires'te geçirdikleri son haftalardaki yüzünü giderek daha net bir şekilde hatırlıyordu. O zaman acı olarak anladığı şey şimdi ona başka bir şey olarak görünü-

yordu, içinde gücenik bir güvensizliğin yanı sıra, kendisinden kurtulmak isteyen sahibi tarafından eve uzak boş bir arazide terk edileceğini hisseden bir hayvanın burukluğu vardı. Şimdi annenin yüzünü gerçekten görmeye başlıyordu. Tüm ailenin onu ziyaret etmek, Nico için baş sağlığı dileklerini iletmek, akşamları eşlik etmek için sıraya girdiği günlerdeki onu gerçekten daha yeni görüyordu. O ve Laura da anneye eşlik etmek, onunla beraber olmak için Adrogué'den geliyorlardı. Sadece kısa bir süre kalıyorlardı çünkü çok geçmeden Emilio Amca, Víctor ya da Matilde ortaya çıkıyordu; her biri aile ferdi olan bu kişiler onları aynı soğuk tavırla dışlıyor, yaşananlardan, Adrogué'den, Nico'dan, zavallı Nico bu haldeyken onların mutlu olmalarından ötürü duydukları öfkeyi doğrudan yansıtıyorlardı. Onları yola çıkacak ilk gemiye bindirmek için ne derece katkıda bulunduklarını asla tahmin edemeyeceklerdi; sanki yol paralarını ödeyip onları sevgi dolu bir şekilde, ellerinde hediyeler ve mendillerle bir an önce gemiye bindirip oradan göndermek için aralarında anlaşmış gibiydiler.

Elbette ki evlat olmanın yükümlülüğü onu hemen Matilde'ye yazmaya zorluyordu. Dördüncü konyaktan önce hâlâ bu tür şeyler düşünebilecek haldeydi. Beşinciden onları bir kez daha düşünüyor ve kendi kendine gülüyordu (daha yalnız olmak ve kafasını boşaltmak için Paris'i baştan başa yürüyerek geçiyordu), kendi evlat olma yükümlülüğüne gülüyordu, sanki evlatların yükümlülükleri varmış gibi, sanki bu yükümlülükler dördüncü derece yükümlülüklermiş gibi, aşağılık dördüncü dereceden kutsal senyorita için kutsal yükümlülükler. Zira onun evlat olma yükümlülüğü Matilde'ye yazmak değildi. Ne diye annesi deliymiş gibi yapacaktı ki? (Bu bir soru değil, sadece lafın gelişiydi.) Yapılabilecek yegâne şey hiçbir şey yapmamak ve cumaya kadar günlerin geç-

mesini beklemekti. Laura'dan her zamanki gibi ayrılırken ona öğle yemeğine gelmeyeceğini çünkü aciliyeti olan bazı afişlerle ilgilenmesi gerektiğini söyledi; sonrasında yaşanacaklardan o kadar emindi ki şunu ekleyebilirdi: "Eğer istiyorsan beraber gidelim." İstasyondaki kafeye sığındı ve bunu yapmaktaki amacı gizlenmekten ziyade görülmeden görmenin o sefil üstünlüğüne sahip olmaktı. Saat on bir otuz beşte Laura'yı mavi eteğinden tanıdı, onu uzaktan takip etti, panoya baktığını, bir görevliye danıştığını, bir perona giriş bileti aldığını, bekleyenlere özgü havayla insanların toplanmaya başladıkları perona girdiğini gördü. Meyve kasaları yüklü bir kamyonetin arkasından peronun çıkışına doğru mu gitse yoksa iç tarafta mı kalsa kararsızlığı yaşıyormuş görünen Laura'ya bakıyordu. Ona hiç şaşırmadan, davranışları ilginç olabilecek bir böceğe bakar gibi bakıyordu. Tam o sırada tren geldi ve Laura, sanki trenin içinde boğuluyormuşçasına dışarı fırlayan eller ve bağırışlar arasında her biri kendi yakınını ararken vagonların camlarına doğru yaklaşan insanların arasına karıştı. Kamyonetin etrafını dolaşıp orada yığılı meyve kasalarının ve yerdeki yağ lekelerinin arasından perona girdi. Trenden inen yolcuları bulunduğu yerden görebiliyordu. Laura'yı bir kez daha rahatlamış bir suratla önünden geçerken görecekti, zira Laura'nın suratının rahatlamış bir hale bürünmeme ihtimali mi vardı ki? (Bu bir soru değil, sadece lafın gelişiydi.) Son yolcular ve hamallar da geçtikten sonra, kendine sonuncu olma lüksünü tanıyarak o da istasyondan çıkacak ve köşedeki kafede konyak içmek için günlük güneşlik meydana inecekti. Ve hemen o öğleden sonra annesine yazacak, ama bu gülünç olaydan (ama gülünç değildi) hiç bahsetmeyecekti, sonra da cesaretini toplayıp Laura'yla konuşacaktı. (Ama cesaretini toplamayacak ve Laura'yla konuşmayacaktı.) Hiç kuşku yok ki en önemlisi konyak-

tı, gerisinin canı cehenneme. Onların böyle öbek öbek, coşkulu akraba grupları halinde, bağırışlar ve gözyaşları arasında sarmaş dolaş geçtiklerini görmek, peronu süpüren panayır atlıkarıncası gibi bayağı bir erotizm, valizlerin ve paketlerin arasında, nihayet, nihayet, görüşmeyeli ne kadar uzun zaman oldu, ne kadar yanmışsın, Ivette, evet yandım, kız, o kadar muhteşem bir güneş vardı ki. Ahmaklığın bir parçası olma arzusuyla, benzerlik aramaya kalkınca, yakınından geçen adamların ikisi saç kesimlerine, ceketlerine, Paris'e girme endişesini gizleme amaçlı özgüven taslamalarına bakılırsa Arjantinli olmalıydılar. Benzerlik aramaya kalkarsan, özellikle bir tanesi Nico'ya benziyordu. Diğerinin Nico'yla alakası yoktu; aslında, daha kalın ensesine ve daha enli beline şöyle bir bakınca ilki de fazla benzemiyordu. Ama laf olsun diye benzerlik aramaya kalkınca, sol elinde tek bir valizle önünden geçen ve şimdi çıkış kapısına ilerleyen diğer adam, Nico da onun gibi solaktı, sırtı böyle biraz kamburdu, omuzlarının şekli de ona benziyordu. Laura da aynısını düşünmüş olmalıydı çünkü arkasından ona bakarak yürüyordu ve suratında o çok iyi tanıdığı ifade vardı, Laura'nın kâbustan uyandığı anlardaki suratıydı bu, yatakta doğruluyor ve sabit bir şekilde boşluğa bakıyordu, şimdi ona rüyalarda çığlık attıran ve mücadele ettiren o adı konulamaz intikam alınmıştı, sırtı dönük halde uzaklaşan o adama bakıyordu ve ben artık bunu biliyordum.

Benzerlik aramaya kalkarsan, adam elbette ki yabancının biriydi ve kapıdaki görevliye vermek için biletini ararken valizini yere koyduğu sırada onu önden gördüler. İstasyondan ilk çıkan Laura oldu, araya mesafe koymak için onun uzaklaşmasını ve otobüs durağında gözden kaybolmasını bekledi. Köşedeki kafeye girdi ve kendini bir taburenin üzerine bıraktı. Bir süre sonra içecek bir şey söyleyip söylemediğini hatırlamadı ve ağzını yakanın

ucuz konyak tadı mı olduğunu bilemedi. Tüm öğleden sonra, hiç mola vermeden, afişlerin üzerinde çalıştı. Arada bir, annesine yazması gerektiğini düşünüyordu, ama bu işi çıkış saatine kadar erteleyip durdu. Paris'i yürüyerek geçti, eve varınca kapıcı kadınla giriş holünde karşılaştı ve ayaküstü sohbet etti. Orada kalıp kapıcı kadınla ya da komşularla sohbet etmek isterdi, ama hepsi dairelerine giriyordu ve akşam yemeği saati yaklaşıyordu. Basamakları yavaşça çıktı (aslında ciğerlerini yormamak ve öksürmemek için her zaman yavaş çıkıyordu) ve üçüncü kata varınca, zile basmadan önce, bir evin içinde olup biten her şeyin duyulduğu pozisyonda biraz dinlenmek için kapıya dayandı. Ardından her zamanki iki kısa vuruşla kapıyı çaldı.

"Ah, hoş geldin," dedi Laura ona soğuk bir yanak uzatarak. "Ben de acaba geç saate kadar çalışman mı gerekecek diye kendime sormaya başlamıştım. Et pişmiş olmalı."

Pişmemişti, ama zaten canı hiçbir şey istemiyordu. Eğer o anda, neden istasyona gittiğini Laura'ya sorabilmiş olsaydı, belki kahve ya da sigara eski tadına yeniden kavuşabilirdi. Ama Laura bütün gün evden çıkmamıştı, bunu sanki yalan söylemeye ihtiyaç duyuyormuş ya da onun günün tarihi, annenin acınası takıntıları hakkında alaycı bir yorum yapmasını bekliyormuş gibi söyledi. Dirseklerini örtünün üzerine dayamıştı ve kahveyi karıştırırken, bir kez daha, yaşamakta olduğu ânın geçmesini bekledi. Laura'nın yalanı artık umurunda değildi, onca yabancı öpücük, her şeyin Nico olduğu ve içinde Nico'dan başka hiçbir şeye yer olmadığı onca sessizlik arasında ha bir eksik ha bir fazla. Masaya neden üçüncü bir servis açmıyoruz ki? (Bu bir soru değil, sadece lafın gelişiydi.) Neden çekip gitmiyor, neden yumruğunu sıkıp sigara dumanının bulanıklaştırdığı, sanki iki su arasında

getirip götürdüğü, sanki annenin suratıymışçasına onu yavaş yavaş nefretle doldurduğu görünen o üzgün ve acılı suratın ortasına bir tane patlatmıyordu? Belki de diğer odadaydı, belki de onun biraz önce beklediği gibi, kapıya dayanmış bekliyordu ya da efendinin hep kendisi olduğu yere, Laura'nın rüyalarında defalarca ziyaret ettiği, çarşafların o beyaz ve ılık diyarına çoktan yerleşmişti. Orada sırtüstü yatmış, tıpkı onun yaptığı gibi sigarasını tüttürerek, arada bir öksürerek, damarlarında sağlıklı tek bir damla kanın kalmadığı o son günlerindeki palyaço suratıyla gülerek bekliyordu.

Öbür odaya geçti, çalışma masasına gitti, lambayı yaktı. Annenin mektubuna cevap yazmadan önce onu tekrar okumasına gerek yoktu. Yazmaya başladı: Sevgili anne. Yazdı: Sevgili anne. Kâğıdı attı, baştan yazdı: Anne. Ev ona sanki giderek sıkılan bir yumruk gibi görünüyordu. Her şey daha dar, daha boğucuydu. Oysaki iki kişiyken gayet güzel yaşamışlardı, çünkü daire içinde sadece iki kişinin yaşaması için tasarlanmıştı. Kafasını kaldırdığında (şöyle yazmıştı: Anne), Laura kapıda durmuş ona bakıyordu. Luis kalemi bıraktı.

"Sana eskisinden çok daha zayıf görünmüyor mu?" diye sordu.

Laura bir hareket yaptı. Paralel bir parlaklık yanaklarından aşağı iniyordu.

"Biraz," dedi. "İnsan sürekli değişir..."

İYİ HİZMETLER

Madam Francinet'den bana Paris'te bahseden Marta Mosquera'ya

Bir süreden beri ateş yakmakta zorlanıyorum. Kibritler eskisi gibi değil, şimdi onları baş aşağı tutup alevin güçlenmesini beklemek gerekiyor; odun nemli geliyor ve bana kuru kütükler getirmesini Frédéric'e ne kadar tembihlesem de, daima ıslak kokuyor ve zor alev alıyorlar. Ellerim titremeye başladığından beri her şey bana zor geliyor. Eskiden bir yatağı iki saniyede yapıyordum ve çarşaflar yeni ütülenmiş gibi görünüyordu. Şimdi yatağın etrafında dönüp duruyorum ve Madam Beauchamp kızıyor ve bana saat başı ücreti, bir kırışıklığı düzelteceğim diye oradan oraya geçerek zaman geçireyim diye ödemediğini söylüyor. Bütün bunların sebebi ellerimin titremesi ve çarşafların eskisi gibi kaliteli ve kalın olmamaları. Doktor Lebrun hiçbir şeyim olmadığını söyledi, sadece çok dikkat etmeli, soğuk bir şey içmemeli ve erken yatmalıymışım. "Peki, arada bir içtiğiniz şu bir kadeh şarabı ne yapacağız, Madam Francinet? En iyisi onu kaldırmak olacak ve aynı şekilde öğlenleri içtiğiniz bir kadeh Pernod'yu da." Doktor Lebrun genç bir doktor ve

gençlere özgü çok güzel fikirleri var. Benim zamanımda şarabın kötü olduğuna kimseyi inandıramazdın. Ayrıca ben hiçbir zaman şu üç numarada oturan Germaine adındaki kadın ya da şu yabani marangoz Félix'in içtiği gibi içmiyorum. Şimdi neden zavallı Mösyö Bébé'yi, bana bir kadeh viski içirdiği geceyi hatırladığımı bilmiyorum. Mösyö Bébé! Mösyö Bébé! Eğlence gecesi, Madam Rosay'nin dairesinin mutfağı. O zamanlar çok çıkıyordum, evden eve gidiyor ve saat başı ücretle çalışıyordum. Mösyö Renfeld'inki, piyano ve keman dersleri veren kız kardeşlerinki, onca ev ve hepsi çok güzel evler. Şimdi sadece haftada üç kez Madam Beauchamp'a gidebiliyorum ve bu da çok uzun sürmeyecek gibi geliyor. Ellerim o kadar titriyor ki ve Madam Beauchamp bana kızıyor. Artık beni Madam Rosay'ye tavsiye etmeyecek, Madam Rosay beni almaya gelmeyecek ve Mösyö Bébé de artık benimle mutfakta buluşmayacak. Hayır, özellikle de Mösyö Bébé.

Madam Rosay evime geldiğinde vakit bir hayli ilerlemişti ve sadece kısa bir süre kaldı. Evim dediğim aslında tek bir oda, ama içinde mutfağım ve Georges ölünce sattığım mobilyalardan geriye kalanlar bulunduğu için, ona evim deme hakkım olduğunu düşünüyorum. Neticede evde üç tane sandalye var; Madam Rosay eldivenlerini çıkarıp oturdu ve odanın küçük ama sevimli olduğunu söyledi. Ben kendimi Madam Rosay'nin orada bulunmasından etkilenmiş hissetmiyordum, ama daha güzel bir kıyafet giymiş olmayı isterdim. Hiç beklemediğim bir anda geldi ve o sırada üzerimde kız kardeşlerin hediye ettikleri yeşil etek vardı. Madam Rosay hiçbir şeye bakmıyordu, daha doğrusu bakıyordu ama sanki görmüş olduğu şeyden kurtulmak istermişçesine hemen bakışını çeviriyordu. Burnu biraz buruşuk duruyordu;

belki de soğan kokusu onu rahatsız etmişti (ben soğana bayılırım) ya da zavallı Minouche'un çişi. Ama ben Madam Rosay'nin evime gelmiş olmasından mutluydum ve bunu kendisine de söyledim.

"Ah, evet, Madam Francinet. Sizi bulduğuma ben de çok sevindim, zira o kadar meşgulüm ki..." Sanki meşgaleler kötü kokuyormuş gibi burnunu kıvırıyordu. "Sizden şey isteyecektim... Yani, Madam Beauchamp sizin pazar akşamı müsait olabileceğinizi söyledi."

"Elbette ki," dedim. "Pazar günü, ayinden sonra ne yapmam gerekiyor? Kısa bir süre Gustave'a uğruyorum ve..."

"Evet, tabii ki," dedi Madam Rosay. "Eğer pazar günü müsaitseniz evde bana yardım etmenizi isteyecektim. Bir parti vereceğiz."

"Bir parti mi? Tebrikler, Madam Rosay."

Ama bu sözlerim Madam Rosay'nin pek hoşuna gitmiş gibi görünmedi, zira birden ayağa fırladı.

"Siz mutfakta yardım edeceksiniz, o kadar çok iş olacak ki. Eğer saat yedide orada olursanız başuşağım size gerekenleri açıklayacak."

"Elbette ki, Madam Rosay."

"İşte adresim," dedi Madam Rosay ve bana krem rengi bir kart uzattı. Beş yüz frank uygun mu?"

"Beş yüz frank."

"Altı yüz diyelim. İşiniz gece yarısı bitecek ve son metroya yetişmek için zamanınız olacak. Madam Beauchamp bana sizin güvenilir birisi olduğunuzu söyledi."

"Oh, Madam Rosay!"

Gittikten sonra ona neredeyse bir fincan çay ikram edeceğimi düşünerek kendi kendime güldüm (kırık dökük olmayan bir fincan bulmam gerekecekti). Bazen kiminle konuştuğumun farkında olmuyorum. Sadece bir hanımefendinin evine gittiğimde kendimi tutuyor ve bir

hizmetçi gibi konuşuyorum. Bunun sebebi herhalde kendi evimde kimsenin hizmetçisi olmamam ya da hâlâ, Georges'la birlikte fabrikada çalıştığımız ve hiçbir şeye ihtiyaç duymadığımız dönemdeki o üç odalı evimizde yaşadığımı zannetmem. Belki de, çişini mutfağın altına yapan zavallı Minouche'u tehdit edip durduğum için, sanırım ben de Madam Rosay gibi bir hanımefendiyim.

Eve gireceğim sırada ayakkabımın topuğu az daha çıkıyordu. Hemen şöyle dedim: "Seni görmek isterim, seni sevmek isterim, hadi bol şans, iblis hemen uzaklaş." Ve zili çaldım.

Tiyatrodaki oyunculara benzeyen gri favorili bir bey çıktı ve içeri geçmemi söyledi. Yer cilası kokan çok büyük bir daireydi. Favorili bey başuşaktı ve tropikal çiçek kokusu yayıyordu.

"Nihayet," dedi ve servis odalarına götüren bir koridor boyunca peşinden gitmem için acele ettirdi. "Bir dahaki sefere soldaki kapıdan girersin."

"Madam Rosay bana bir şey söylemedi."

"Hanımefendi bu tür şeyleri düşünecek değil. Alice, işte Madam Francinet. Ona önlüklerinizden birini verirsiniz."

Alice beni mutfağın (ama ne mutfak) ilerisindeki odasına götürdü ve bana çok büyük bir önlük verdi. Anlaşılan Madam Rosay onu bana her şeyi açıklamakla görevlendirmişti, ama köpekler konusu bana ilk başta sanki ortada bir yanlışlık varmış gibi göründü ve Alice'e, daha doğrusu Alice'in burnunun altındaki siğile bakakaldım. Mutfaktan geçerken görebildiğim her şey o kadar lüks, o kadar ışıltılıydı ki, o geceyi orada sadece kristalleri yıkayarak ve o tür evlere özgü yiyeceklerle tepsiler hazırlayarak geçirme düşüncesi bile bana, herhangi bir tiyatroya ya da kırlara gitmekten çok daha ilginç göründü. Bel-

ki de bu yüzden köpekler konusunu ilk başta tam anlayamadım ve Alice'e bakakaldım.

"Ah, evet," dedi Breton olduğu bir bakışta anlaşılan Alice. "Hanımefendi söyledi."

"Neden peki? Şu favorili bey, köpeklerle o ilgilenemez mi?"

"Mösyö Rodolos başuşaktır," dedi Alice kutsal bir saygıyla.

"O halde onun dışında herhangi birisi. Anlamıyorum, neden ben?"

Alice birden küstahlaştı.

"Neden olmasın, madam?.."

"Francinet, memnun oldum."

"... Madam Francinet? Bu zor bir iş değil. Fido en kötüleri, Matmazel Lucienne onu çok şımarttı..."

Yeniden eski sevimliliğine dönmüş, bana açıklıyordu.

"Sürekli şeker vereceksiniz ve eteğinizin cebinde hep şeker bulunacak. Mösyö Bébé de her geldiğinde öyle yapıyor, görseniz onu nasıl şımartıyor... Ama Médor çok iyidir ve Fifine köşesinden hiç kıpırdamaz."

"O halde," dedim hâlâ süren şaşkınlığımın etkisi altında, "çok sayıda köpek var."

"Evet, bir sürü."

"Hem de bir apartman dairesinde!" dedim kızgınlığımı gizleyemeyerek. "Siz ne düşünürsünüz bilemem, madam..."

"Matmazel."

"Affedersiniz. Ama benim zamanımda, matmazel, köpekler kulübelerinde yaşarlardı ve bunu size bilerek söylüyorum, çünkü rahmetli kocamla benim evimizin hemen yanındaki villada mösyö..." Ama Alice açıklamama izin vermedi. Bir şey söylemedi ama sabırsızlandığı her halinden belli oluyordu ve ben bunu insanlarda hemen anlarım. Sustum ve bana Madam Rosay'nin köpek-

lere bayıldığını ve mösyönün de onun bütün zevklerine saygı gösterdiğini anlatmaya başladı. Annenin zevki aynı şekilde kızına da geçmişti.

"Matmazel köpeği Fido için deli oluyor ve ondan yavru almak için aynı cinsten bir dişiyi mutlaka bulacak. Hepsi topu topu altı tane: Médor, Fifine, Fido, La Petite, Chow ve Hannibal. En kötüleri Fido, Matmazel Lucienne onu çok şımarttı. Duyuyor musunuz? Giriş holünde havlayanın o olduğuna eminim."

"Peki, onlarla birlikte nerede kalmam gerekecek?" diye kaygısız bir havada sordum ki, Alice kendimi aşağılanmış hissettiğimi düşünmesin.

"Mösyö Rodolos sizi köpek odasına götürecek."

"Köpeklerin bir odası mı var?" diye yine aynı doğallıkla sordum. Bu konuda tabii ki Alice'in hiçbir suçu yoktu, ama doğruyu söylemem gerekirse, o anda suratının ortasına bir şamar indirebilirdim.

"Elbette ki odaları var," dedi Alice. "Hanımefendi her birinin kendi döşeğinde uyumasını istiyor ve bir odayı sadece onlar için hazırlattı. Onlara göz kulak olurken oturmanız için oraya bir sandalye koyacağız."

Önlüğümü elimden geldiğince düzelttim ve mutfağa döndük. Tam o sırada diğer kapı açıldı ve içeri Madam Rosay girdi. Üzerinde beyaz tüylerle süslü mavi bir robdöşambr vardı ve suratı krem kaplıydı. Affınıza sığınarak söylüyorum, bir pastaya benziyordu. Ama çok sevecen davrandı ve gelmemle üzerinden bir yükün kalktığı her halinden belli oluyordu.

"Ah, Madam Francinet. Görevinizin ne olduğunu Alice size anlatmıştır herhalde. Daha sonra belki, bardak kurulamak falan gibi daha hafif başka bir işe yardım edebilirsiniz, ama öncelikli göreviniz benim hazinelerimi uslu tutmanız. Çok tatlılar, ama bir arada olmayı, özellikle de yanlarında kimse yokken, bilmiyorlar; hemen kavgaya tu-

tuşuyorlar ve Fido'nun zavallı Chow'u ısırması düşüncesine müsamaha gösteremem ya da Médor'un..." derken sesini alçaltıp biraz yaklaştı. "Ayrıca, La Petite'e çok dikkat etmeniz gerekecek, o çok güzel gözlü bir pomeranya. Bana öyle geliyor ki... vakit yaklaşıyor... ve asla istemediğim şey Médor ya da Fido'nun... anlıyor musunuz? Yarın onu çiftliğimize yollayacağım, ama o âna kadar gözetim altında olmasını istiyorum. Ve onu diğerleriyle birlikte köpek odasına koymazsam nerede tutacağımı bilmiyorum. Zavallı kıymetlim, o kadar sevimli ki! Bütün gece yanımdan ayıramazdım. Göreceksiniz size fazla iş çıkarmayacaklar. Öte yandan, onların ne kadar akıllı olduklarını görüp çok eğleneceksiniz. Her şey yolunda mı diye bakmak için arada bir yanınıza uğrayacağım."

Bunun sevecen bir cümleden ziyade bir uyarı olduğunu fark ettim, ama Madam Rosay çiçek kokulu krem tabakasının altından gülümsemeye devam ediyordu.

"Aynı şekilde kızım Lucienne de illaki gelip bakacaktır. Fido'sunu görmeden yapamaz. Hatta onunla birlikte uyuyor, düşünebiliyor musunuz?" Bu son cümleyi sanki başka birine söylüyormuş gibiydi, çünkü daha sözünü bitirmeden arkasını dönüp kapıya yöneldi ve onu bir daha görmedim. Masaya dayanmış olan Alice bana sersem gibi bakıyordu. Ben insanları hor gören birisi değilimdir, ama bana sersem gibi bakıyordu.

"Parti saat kaçta başlıyor?" diye sorarken hiç istemeden Madam Rosay'nin, hani şu soruları insanın biraz yan tarafına doğru, sanki bir elbise askısına ya da bir kapıya soruyormuş gibi soran tarzını sürdürdüğümü fark ettim.

"Neredeyse başlayacak," dedi Alice ve o sırada siyah kıyafetinden bir toz zerreciğini temizleyerek içeri giren Mösyö Rodolos da ciddi bir havayla onu onayladı.

"Evet, pek bir şey kalmadı," dedi, güzelim gümüş tepsilerle ilgilenmesi için Alice'e bir işaret yaparak. "Mös-

yö Fréjus ile Mösyö Bébé çoktan geldiler ve kokteyl istiyorlar."

"Onlar hep erkenden gelirler," dedi Alice. "Ve içmeye başlarlar... Ben Madam Francinet'ye her şeyi anlattım ve Madam Rosay de yapması gerekenlerden bahsetti."

"Ah, mükemmel. O halde sen en iyisi onu kalması gereken odaya götür. Ben daha sonra köpekleri getireceğim; beyefendi ve Mösyö Bébé onlarla salonda oynuyorlar."

"Fido, Matmazel Lucienne'in yatak odasında duruyor," dedi Alice.

"Evet, köpeğini Madam Francinet'ye o kendisi getirecek. Şimdi, eğer benimle gelirseniz..."

Kendimi, yerde şiltelerin bulunduğu çok büyük bir odanın tam ortasında, eski bir Viyana sandalyesinde otururken bulmam işte böyle oldu. Odada ayrıca çatısı tıpkı zenci barınakları gibi samandan bir kulübe vardı; Mösyö Rodolos onun Matmazel Lucienne'in bir kaprisi olduğunu ve Fido'su için yapıldığını söyledi. Altı şilte odanın dört bir yanına saçılmıştı, ayrıca içlerinde su ve yiyecek bulunan kaplar vardı. Odadaki yegâne elektrik lambası tam da başımın üzerinde sarkıyordu ve çok zayıf bir ışık veriyordu. Bunu Mösyö Rodolos'a söyledim ve içeride sadece köpekler varken uyuyakalmaktan korktuğumu ekledim.

"Oh, uyuyakalmayacaksınız, Madam Francinet," diye cevap verdi. "Köpekler çok sevimliler ama şımartıldılar, bu yüzden sürekli olarak onlarla ilgilenmeniz gerekecek. Burada biraz bekleyin."

Kapıyı kapatıp beni köpek kokan (ama temiz bir kokuydu) ve şiltelerin yere saçıldığı o son derece tuhaf odanın ortasında tek başıma oturur halde bırakınca, kendimi biraz garip hissetmemin en önemli sebebi rüyadaymışım duygusu uyandıran o sessiz ortam ve başımın

üzerinden sarkan sarı ışıktı. Elbette ki vakit çabucak geçecek ve hiçbir şey o kadar da kötü olmayacaktı, ama bir şeylerin yolunda gitmeyeceğine dair bir duygu içimde giderek güçleniyordu. Bu duygunun sebebi beni iş hakkında önceden bilgilendirmeden çağırmış olmalarından ziyade, bu işi yapmak zorunda kalmanın tuhaflığı olmalıydı ya da ben gerçekten bunun iyi bir şey olmadığını düşünüyordum. İyi cilalanmış zemin parlıyordu ve görünüşe bakılırsa köpekler tuvalet ihtiyaçlarını başka bir yerde gideriyorlardı zira ortamda onların kokusu dışında başka bir koku yoktu ve ona da insan bir süre sonra alışıyordu. Ama en kötüsü tek başına olmak ve beklemekti; işte bu yüzden, Matmazel Lucienne, korkunç bir pekinez (pekinezlere hiç tahammül edemem) olan Fido'yu kucağında taşıyarak içeri girince ve Mösyö Rodolos da diğer beş köpeği bağıra çağıra odaya getirince neredeyse mutlu oldum. Tamamen beyaz giymiş olan Matmazel Lucienne çok güzeldi ve platin rengi saçları omuzlarına dökülüyordu. Su içip oyun oynayan diğer köpeklerle hiç ilgilenmeden Fido'yu uzunca bir süre öpüp okşadı, sonra onu bana getirdi ve yüzüme ilk kez o zaman baktı.

"Siz onlara göz kulak olacak kişi misiniz?" diye sordu. Biraz cırtlak bir sesi vardı, ama çok güzel olduğu inkâr edilemezdi.

"Bendeniz Madam Francinet, emrinize amadeyim," dedim onu selamlarken.

"Fido çok hassastır. Alın onu. Evet, kucağınıza. Sizi kirletmez, onu her sabah bizzat yıkıyorum. Size dediğim gibi, çok hassastır. *Şunlarla* karışmasına izin vermeyin. Arada bir ona su verin."

Köpek eteğimin üzerinde hiç kımıldamadan durdu, ama yine de bana biraz tiksinti veriyordu. Üzeri siyah lekelerle kaplı kocaman bir danua yaklaştı ve köpeklere özgü bir hareketle onu koklamaya başlayınca Matmazel

Lucienne bir çığlık attı ve ayakkabısının burnuyla ona bir tekme patlattı. Mösyö Rodolos kapının önünden kımıldamıyordu ve buna alışık olduğu görülüyordu.

"Gördünüz, gördünüz işte," diye bağırıyordu Matmazel Lucienne. "Benim olmasını istemediğim şey işte bu ve sizin buna katiyen izin vermemeniz gerekiyor. Annem size bundan bahsetti, değil mi? Parti bitene kadar buradan kıpırdamayacaksınız ve eğer Fido kendini kötü hissedip ağlamaya başlarsa hemen kapıya vurursunuz, *o* da gelip bana haber verir."

Pekinezi bir kez daha kollarına alıp köpek mızmızlanana kadar öptükten sonra arkasını dönüp suratıma bakmadan odadan çıktı. Mösyö Rodolos bir süre daha kaldı.

"Köpekler kötü değiller, Madam Francinet," dedi bana. "Her halükârda, eğer bir rahatsızlığınız olursa kapıya vurun ben hemen gelirim. İşinizi sakince yapın," diye sanki bu son anda aklına gelmiş gibi ekledi ve kapıyı çok dikkatlice kapatarak gitti. Kapıyı dışarıdan sürgüledi mi diye kendime soruyordum, ama gidip bakma arzusuna direndim, çünkü eğer öyleyse kendimi çok daha kötü hissederdim.

Doğrusu köpeklere bakmak zor olmadı. Kavga etmiyorlardı ve Madam Rosay'nin La Petite'le ilgili olarak söyledikleri doğru değildi, en azından şimdilik o yüzünü göstermemişti. Tabii ki kapı kapanır kapanmaz iğrenç pekinezi kucağımdan attım ve sakin bir şekilde diğer köpeklere karışmasına izin verdim. En kötüleri oydu, diğerleriyle sürekli kavga arıyordu, ama diğerleri ona bir şey yapmıyorlardı, hatta onu oyuna davet ettikleri görülüyordu. Arada sırada kaplardan su içiyor ya da lezzetli etten yiyorlardı. Affınıza sığınarak söylüyorum, kaplardaki o nefis etlere bakınca neredeyse canım çekiyordu.

Arada bir, çok uzaklardan, birinin güldüğü işitiliyordu ve partide müzik olacağını duyduğum için mi bilmi-

yorum (Alice bunu bana mutfakta söylemişti), bir piyano sesi duyuyormuşum gibi geldi, ama belki de müzik başka bir daireden geliyordu. Zaman geçmek bilmiyordu, tavandan sarkan o sapsarı yegâne ışık da buna fazlasıyla katkıda bulunuyordu. Köpeklerin dördü kısa bir süre sonra uyudu, Fido'yla Fifine (Fifine mi emin değilim ama bana sanki oymuş gibi geldi) bir süre birbirlerinin kulaklarını ısırma oyunu oynadılar ve ardından kana kana su içip bir şiltenin üzerine yan yana uzandılar. Bazen dışarıda ayak sesleri duyuyormuşum gibi geliyordu ve Matmazel Lucienne içeri girebilir diye, hemen koşup Fido'yu kucağıma alıyordum. Ama gelen giden olmadı ve bu şekilde bayağı bir zaman geçti, hatta sandalye üzerinde uyuklamaya başladım, aklımdan ışığı söndürmek ve boş şiltelerin birinde gerçekten uyumak bile geçti.

Alice yanıma gelince mutlu olduğumu saklamayacağım. Alice'in suratı kıpkırmızıydı ve partinin heyecanının yanı sıra, hâlâ diğer hizmetçiler ve Mösyö Rodolos'la birlikte mutfakta yaptıkları yorumların etkisi altında olduğu anlaşılıyordu.

"Madam Francinet, siz harika birisiniz," dedi. "Eminim ki hanımefendi çok memnun kalacak ve bundan böyle ne zaman parti verse sizi çağıracaktır. Son gelen kadın onları sakinleştirmeyi başaramayınca Matmazel Lucienne dansı bırakıp aşağı inmek ve onlarla ilgilenmek zorunda kaldı. Baksanıza nasıl da uyuyorlar!"

"Davetliler gitti mi?" diye sordum övgülerinden biraz utanarak.

"Davetliler evet, ama artık evden birileri gibi olan başkaları var ve onlar her seferinde biraz daha kalırlar. Sizi temin edebilirim ki hepsi çok fazla içtiler. Hatta evde hiçbir zaman içmeyen beyefendi bile neşeli bir şekilde mutfağa gelip Ginette'le bana akşam yemeğinin ne kadar güzel servis edildiğiyle ilgili şakalar yaptı ve yüzer

frank bahşiş verdi. Bana öyle geliyor ki size de bir bahşiş vereceklerdir. Matmazel Lucienne hâlâ nişanlısıyla dans ediyor, Mösyö Bébé ve arkadaşları da kılık değiştirmece oynuyor."

"O halde daha kalmam mı gerekecek?"

"Hayır, hanımefendi vekil bey ve diğerleri gidince köpekleri salmak gerektiğini söyledi. Salonda onlarla oynamaya bayılıyor. Ben Fido'yu götüreceğim, sizin de tek yapmanız gereken benimle mutfağa gelmek olacak."

Peşinden gittim; çok yorgundum ve gözlerimden uyku akıyordu, ama partiyi de çok merak ediyor, az da olsa bir şeyler görebilmeyi çok istiyordum; göreceklerim mutfaktaki kadehlerle tabaklardan ibaret olsa bile razıydım. Ve onları gördüm, çünkü her tarafta tepeleme yığılıydılar, ayrıca içlerinde hâlâ bir miktar içki kalmış şampanya ve viski şişeleri de vardı. Mutfakta mavi ışık veren uzun floresan lambalar kullanıyorlardı ve içleri çatal, bıçak ve tencerelerle dolu onca bembeyaz dolabı ve onca rafı karşımda görünce gözlerim kamaştı. Kızıl saçlı minyon bir kız olan Ginette de çok heyecanlıydı ve Alice'i kıpır kıpır bir şekilde gülücüklerle karşıladı. Günümüzdeki gençlerin çoğu gibi oldukça küstah görünüyordu.

"Aynen devam mı?" diye sordu Alice kapıya doğru bakarak.

"Evet," dedi Ginette geriye doğru giderek. "Köpeklere göz kulak olan hanımefendi mi?"

Susamıştım ve uykum vardı, ama bana bir şey ikram etmiyorlardı, hatta oturacak yer bile göstermiyorlardı. Masaya servis yaparken ya da girişte paltoları alırken görmüş olduklarına ve partinin coşkusuna kendilerini fazlasıyla kaptırmışlardı. Bir zil çaldı ve pekinezi hâlâ kollarında taşıyan Alice koşarak çıktı. Mösyö Rodolos geldi ve bana bakmadan geçip gitti, ama hemen akabinde hoplayıp zıplayan ve neşe içinde koşturan beş köpek-

le birlikte geri döndü. Avucunun kesmeşekerle dolu olduğunu gördüm ve onlar sayesinde köpekleri salona kadar peşinden sürüklüyordu. Ben ortadaki büyük masaya dayandım ve Ginette'e fazla bakmamaya çalıştım. Alice döner dönmez Mösyö Bébé'den ve kostümlerden, Mösyö Fréjus'ten, veremli gibi görünen piyanistten ve Matmazel Lucienne'in nasıl babasıyla bir tartışma yaşadığından bahsetmeyi sürdürdü. Alice yarısı boşalmış şişelerden birini aldı ve beni nereye bakacağımı bilemeyecek denli hayretler içinde bırakan bir bayağılıkla kafasına dikti; ama en kötüsü onu daha sonra Ginette'e geçirmesi ve kızıl saçlının da şişenin içindekini bitirmesi oldu. Sanki parti boyunca diğerleri gibi içmişçesine gülüşüyorlardı. Belki de bu yüzden benim aç ya da susamış olabileceğim akıllarına dahi gelmiyordu. Eğer kafaları yerinde olsaydı, hiç kuşkusuz benim durumumu fark ederlerdi. İnsanlar özünde kötü değiller ve birçok nezaketsizliğin sebebi insanların ne yaptıklarının farkında olmamaları; otobüslerde, mağazalarda ve bürolarda sürekli yaşanan aslında bu.

Zil bir kez daha çaldı ve iki genç kız koşarak çıktılar. Şiddetli kahkahalar, arada sırada da bir piyanonun sesi işitiliyordu. Beni neden beklettiklerini anlamıyordum; tek yapmaları gereken paramı ödemek ve gitmeme izin vermekti. Bir sandalyeye oturup dirseklerimi masaya dayadım. Uykusuzluktan gözlerim kapanıyordu, bu yüzden mutfağa birinin girdiğini fark etmedim. Önce birbirine çarpan bardakların gürültüsünü, sonra da çok hafif bir ıslık sesi duydum. Gelenin Ginette olduğunu düşündüm ve benimle ne yapacaklarını sormak için ona döndüm.

"Affedersiniz, efendim," dedim, ayağa kalkarak. "Sizin burada olduğunuzu bilmiyordum."

"Değilim, değilim," dedi çok genç bir beyefendi. "Loulou, gel bak!"

Biraz sendeliyordu, raflardan birine dayandı. Bir kadehi beyaz bir içkiyle doldurmuştu ve sanki işkillenmiş gibi ışığa tutarak içine bakıyordu. Loulou denen kişi ortaya çıkmayınca genç beyefendi bana doğru yaklaştı ve oturmamı söyledi. Sarışındı, teni çok solgundu ve beyaz giyinmişti. Kış ortasında böyle beyazlara büründüğünü görünce acaba rüyada mıyım diye kendime sordum. Bu laf olsun diye söylenmiş bir şey değil, tuhaf bir şeyle karşılaştığımda rüya görüp görmediğimi –kelimenin tam anlamıyla– kendime sorarım. Doğrusu, öyle de olabilirdi, çünkü bazen çok tuhaf rüyalar görürüm. Ama beyefendi oradaydı, yorgun ve neredeyse sıkılmış bir havada gülümsüyordu. Teninin o solgunluğu bende acıma hissi uyandırıyordu.

"Siz köpeklere bakan hanımsınız," dedi ve içmeye koyuldu.

"Madam Francinet, emrinize amadeyim," dedim. O çok sempatikti ve beni hiç korkutmuyordu. İçimden daha ziyade ona faydalı olma, ona herhangi bir konuda hizmet etme arzusu geçiyordu. Şimdi yine aralık duran kapıya doğru bakıyordu.

"Loulou! Gelecek misin? Burada votka var. Neden ağlıyordunuz, Madam Francinet?"

"Oh, hayır, efendim. Sizin içeri girmenizden hemen önce esnemiş olmalıyım. Biraz yorgunum, ayrıca odadaki o ışık... diğer odadaki ışık, çok iyi değildi. İnsan esneyince..."

"...gözlerinden yaşlar akar," diye tamamladı beyefendi. Kusursuz dişleri vardı ve elleri, bir erkekte gördüğüm en beyaz ellerdi. Birden yerinden doğruldu ve içeri sendeleyerek giren bir genci getirmeye gitti.

"Bu hanımefendi," diye ona açıkladı, "bizi o iğrenç hayvanlardan kurtaran kişi. Hadi Loulou, ona iyi geceler dile."

Bir kez daha yerimden kalkıp selam verdim. Ama Mösyö Loulou bana bakmıyordu bile. Buzdolabında bir şişe şampanya bulmuştu ve mantarını patlatmaya çalışıyordu. Beyazlı genç adam yardım etmek için ona yaklaşınca ikisi birden gülmeye ve şişeyi zorlamaya başladılar. İnsan güldüğünde gücü azalır, bu yüzden ikisi de şişenin mantarını çıkaramıyordu. Sonra birlikte denemek istediler ve iki taraftan çekmeye başladılar ama nafile, en sonunda pes edip birbirlerine yaslandılar; keyifleri giderek artıyor ama şişeyi bir türlü açamıyorlardı. Mösyö Loulou şöyle diyordu: "Bébé, Bébé, lütfen gidelim artık..." Mösyö Bébé'yse giderek daha çok gülüyor ve oyunlarla onu reddediyordu. Derken sonunda şişenin mantarını çıkarmayı başardı ve büyük bir köpük kütlesi Mösyö Loulou'nun suratına fışkırdı. Mösyö Loulou küfrü bastı ve gözlerini ovuşturarak yalpaladı.

"Zavallıcık, çok sarhoş," diyordu Mösyö Bébé ellerini onun omzuna koyup dışarıya doğru iterken. "Hadi git biraz zavallı Nina'yla ilgilen, kızcağız çok üzgün..." Ve gülüyordu, ama artık zorlama bir şekilde.

Sonra geri geldi ve onu öncekinden daha sempatik buldum. Bir kaşını yukarı kaldırıp durmasına sebep olan bir sinir tiki vardı. Bana bakarken bunu iki-üç kez tekrarladı.

"Zavallı Madam Francinet," dedi başıma çok yumuşak bir biçimde dokunarak. "Sizi tek başınıza bıraktılar ve muhtemelen içecek hiçbir şey vermediler."

"Birazdan gelip evime gidebileceğimi söyleyecekler, efendim," diye cevap verdim. Başıma dokunma hakkını kendinde görmüş olmasından rahatsızlık duymamıştım.

"Evinize gidebilirsiniz, gidebilirsiniz... Bir şey yapmak için izin verilmesine kimin ihtiyacı var ki?" dedi Mösyö Bébé, karşıma oturarak. Bardağını bir kez daha kaldırmıştı, ama içmeden masanın üzerine bıraktı, te-

miz bir tane almaya gitti ve onu çay rengi bir içkiyle doldurdu.

"Madam Francinet, birlikte içeceğiz," dedi bardağı bana uzatarak. "Siz herhalde viski seviyorsunuzdur."

"Yapmayın, efendim," dedim korkarak. "Şarap ve cumartesileri Gustave'ın oradaki bir kadehçik Pernod dışında, ben içki nedir bilmem."

"Gerçekten hayatınızda hiç viski içmediniz mi?" diye sordu Mösyö Bébé hayretler içinde. "Sadece bir içki, hepsi bu. Ne kadar güzel olduğunu göreceksiniz. Hadi, Madam Francinet, biraz cesaret. İnsana zor gelen ilk içkidir..." Ve tuhaf bir yerdeki gezginlerden bahseden, şu anda hatırlamadığım bir şiiri söylemeye başladı. İçtiğim bir bardak viskinin kokusu o kadar güzel geldi ki, bir tane daha içtim ve ardından bir tane daha. Bu arada Mösyö Bébé kendi votkasını yudumluyor ve bana mutlulukla bakıyordu.

"Sizinle içki içmek bir zevk Madam Francinet," diyordu. "Neyse ki genç değilsiniz, insan sizinle dost olabilir... Ne kadar iyi biri olduğunuzu anlamak için size şöyle bir bakmak yeterli, tıpkı köydeki teyze gibisiniz, insanın şımartabileceği ve onun tarafından şımartılabileceği birisi, ama kötü niyet olmadan, kötü niyet olmadan... Mesela Nina'nın Poitou'da bir teyzesi var ve ona sürekli olarak tavuklar, sepet sepet sebzeler, hatta bal gönderiyor... Hayranlık verici değil mi?"

"Elbette ki öyle, efendim," dedim, bana biraz daha içki koymasına müsaade ederek, zira o da bundan büyük keyif alıyordu. "Birinin göz kulak olması her zaman güzel bir şeydir, özellikle de insan çok gençken. Yaşlılıkta insanın sadece kendini düşünmesinden başka bir çare kalmıyor, çünkü diğerleri... Mesela ben sizin için buradayım. Georges'um ölünce..."

"Biraz daha için, Madam Francinet. Nina'nın teyzesi

uzaklarda yaşıyor ve tavuk göndermekten başka bir şey yapmıyor... Aile içi hikâyelerde çekinecek bir şey yok..."

Başım o kadar dönüyordu ki, Mösyö Rodolos içeri girip beni mutfakta oturmuş davetlilerden biriyle sohbet ederken yakalasa neler olacağından dahi korkmuyordum. Mösyö Bébé'ye bakmak ve muhtemelen içkinin etkisiyle, son derece keskinleşen kahkahasını duymak çok hoşuma gidiyordu. Ve benim kendisine bakmam da onun hoşuna gidiyordu, gerçi başlangıçta bana biraz güvenilmez görünmüştü ama şimdi gülümsemek ve içmekten başka bir şey yapmıyor, sürekli bana bakıyordu. Onun korkunç derecede sarhoş olduğunu biliyorum çünkü Alice bana içtiği tüm içkileri saymıştı, ayrıca Mösyö Bébé'nin gözlerinin parlayış biçiminden de anlaşılıyordu. Zaten sarhoş olmasa, benim gibi bir morukla mutfakta ne işi olurdu ki? Diğerleri de sarhoştu, ama burada bana sadece Mösyö Bébé eşlik etmekteydi, bana içki veren ve yaptığı şey doğru olmasa da, başımı okşayan sadece o olmuştu. İşte bu yüzden Mösyö Bébé'yle birlikte kendimi o kadar mutlu hissediyordum ki ve o kendisine bakılmasından hoşlanıyordu, çünkü bir-iki kez biraz profilini döndü ve çok güzel, tıpkı heykel gibi bir burnu vardı. Ondaki her şey bir heykeli andırıyordu, özellikle de beyaz kıyafeti. Hatta içtiği içki bile beyazdı ve o kadar solgundu ki bu beni biraz korkutuyordu. Günümüzdeki birçok genç gibi hayatının kapalı mekânlarda geçtiği belli oluyordu. Bunu ona söylemeyi isterdim, ama onun gibi bir beyefendiye tavsiyede bulunmak benim ne haddimeydi, ayrıca buna zamanım da kalmadı çünkü kapının çarptığı duyulduğu ve Mösyö Loulou, bükerek bir tür urgana dönüştürdüğü bir perdenin ucuna bağlı danuayı sürükleyerek içeri girdi. O, Mösyö Bébé'den daha sarhoştu ve danua birden dönünce, perde ayaklarına dolaştı ve az daha düşüyordu. Koridordan ses-

ler geliyordu ve gri saçlı bir bey mutfakta belirdi; bu Mösyö Rosay olmalıydı, onun hemen peşinden de kıpkırmızı suratı ve coşkulu haliyle Madam Rosay ve o güne dek görmediğim denli siyah saçları olan bir delikanlı içeri girdiler. Hepsi danua ve perdeyle giderek daha çok dolaşan Mösyö Loulou'ya yardım etmek istiyor ve aynı anda kahkahalarla gülüp bağıra çağıra espriler yapıyorlardı. Madam Rosay beni görene ve birden ciddileşene kadar kimse farkıma varmadı. Gri saçlı beyefendiye ne söylediğini duyamadım, adam bardağıma baktı. (İçi boştu, ama şişe yanında duruyordu.) Ardından Mösyö Rosay, Mösyö Bébé'ye kızgın bir bakış attı, bu arada Mösyö Bébé ona göz kırpıyor ve sandalyesinde arkaya yaslanarak kahkahalarla gülüyordu. Kafam çok karışmıştı, bu yüzden yerimden kalkmanın, eğilerek herkesi selamlamanın, sonra da bir köşeye çekilip beklemenin iyi bir fikir olduğunu düşündüm. Madam Rosay mutfaktan çıktıktan hemen sonra Alice ile Mösyö Rodolos içeri girdiler ve peşlerinden gitmemi işaret ettiler. Orada bulunan herkesi eğilerek selamladım, ama sanırım bunu fark eden olmadı, çünkü oradaki herkes birden hüngür hüngür ağlamaya başlayan ve Mösyö Bébé'yi göstererek anlaşılmaz şeyler söyleyen Mösyö Loulou'yu sakinleştirmekle meşguldü. Hatırladığım son şey, sandalyesinde arkaya yaslanmış Mösyö Bébé'nin kahkahası oldu.

Alice önlüğümü çıkarmamı bekledi ve Mösyö Rodolos bana altı yüz frankı verdi. Sokakta kar yağıyordu ve son metro geçeli bayağı bir zaman olmuştu. Evime varana kadar bir saatten fazla yürümek zorunda kaldım, ama viskinin sıcaklığı, onca şeyin hatırası ve partinin sonunda mutfakta o kadar çok eğlenmiş olmam beni koruyordu.

Gustave'ın dediği gibi zaman uçuyor. İnsan pazartesinde olduğunu zannediyor, oysaki çoktan perşembe gel-

miş. Sonbahar bitiyor ve insan kendini birden yazın ortasında buluyor. Robert, baca temizliği gerekip gerekmediğini sormak için ne zaman ortaya çıksa (Robert, çok iyidir ve benden diğer kiracıların yarısı kadar para alır), kışın gelmek üzere olduğunu anlıyorum. İşte bu yüzden Mösyö Rosay'yi tekrar karşımda görünce son görüşmemizden beri ne kadar zaman geçtiğini hemen hatırlayamadım. Hava kararırken, Madam Rosay'nin ilk sefer geldiğine yakın bir vakitte geldi. O da sözlerine Madam Beauchamp beni tavsiye ettiği için geldiğini söyleyerek başladı ve karmaşık duygular içinde sandalyeye oturdu. Benim evimde kimse kendini rahat hissetmiyor, çok yakın olmadığım insanlar ziyaret ettiğinde ben kendim bile. Sanki kirlilermiş gibi ellerimi ovuşturmaya başlıyorum, ardından diğer insanların onların gerçekten kirli olduklarını zannedeceklerini düşünüyorum ve o andan itibaren onları nereye koyacağımı bilemiyorum. Neyse ki Mösyö Rosay de benim gibi tedirgindi, ama o daha iyi gizliyordu. Bastonunu zemine ağır ağır vurdukça Minouche'u çok korkutuyor ve benimle göz göze gelmemek için dört bir yana bakınıyordu. Kendimi hangi azize emanet edeceğimi bilemiyordum, çünkü bir beyefendi benim karşımda ilk kez bu kadar sıkıntı yaşamaktaydı ve benim böyle durumlarda bir fincan çay ikram etmek dışında ne yapılması gerektiği hakkında hiçbir fikrim yoktu.

"Hayır, hayır, teşekkür ederim," dedi, huzursuz bir şekilde. "Buraya karımın isteği üzerine geldim... Beni herhalde hatırlıyorsunuzdur."

"Tabii ki, Mösyö Rosay. Evinizdeki o kalabalık parti..."

"Evet. O parti. Aslında... Demek istediğim, bunun o partiyle hiçbir alakası yok, ama o seferinde bize çok faydalı oldunuz, madam..."

"Francinet, emrinize amadeyim."

"Madam Francinet, ah evet. Karım düşündü ki... Neticede kararı siz vereceksiniz, zira çok hassas bir durum söz konusu, ama her şeyden önce sizi rahatlatmak isterim. Size teklif edeceğim şey... nasıl desem... yasadışı değil."

"Yasadışı mı, Mösyö Rosay?"

"Oh, biliyorsunuz ki günümüzde... Ama size tekrar söylüyorum: Çok hassas bir durum söz konusu, ama özünde kesinlikle yasalara aykırı olmayan bir iş. Karım her şeyden haberdar ve onayını verdi. Bunları sizi rahatlatmak için söylüyorum."

"Madam Rosay'nin tamam dediği şey benim için kutsal ekmektir," dedim kendini rahat hissetsin diye, ama Madam Rosay hakkında fazla bir şey bilmiyordum, hatta bana antipatik bile gelmişti.

"Netice itibarıyla durum şu ki, Madam... Francinet, evet doğru. Dostlarımızdan biri... belki de tanıdıklarımızdan biri demek daha doğru olabilir, kısa bir süre önce çok özel şartlar altında öldü."

"Oh, Mösyö Rosay! Başınız sağ olsun, çok üzgünüm."

"Teşekkür ederim," dedi Mösyö Rosay ve sanki öfkeden haykıracakmış ya da ağlamaya başlayacakmış gibi çok tuhaf bir mimik yaptı. Gerçekten delice bir mimikti ve beni çok korkuttu. Neyseki kapı aralıktı ve Fresnay'nin atölyesi hemen yan taraftaydı. "Bu beyefendi... çok tanınmış bir kadın terzisiydi... tek başına yaşıyordu, yani ailesinden kopuk bir halde, anlıyor musunuz? Arkadaşlarından başka kimsesi yoktu, zira tahmin edersiniz ki bu gibi durumlarda müşteriler yakınlarından sayılmıyorlar. Neticede, burada anlatmanın çok uzun olacağı bir dizi sebepten ötürü, biz arkadaşları olarak, cenaze töreninin..."

Ne güzel konuşuyordu! Her sözcüğü seçiyor, bastonunu yere usulca vurarak ve bana bakmadan konuşuyordu. Sanki radyoda yorumları dinliyormuş gibiydim, sadece Mösyö Rosay onlardan daha yavaş konuşuyordu, buna

karşılık konuşma metnini bir yerden okumadığı açıkça görülüyordu. Bu şekilde, güzel konuşma becerisi daha da büyüyordu. Kendimi o kadar saygın hissettim ki tüm güvensizliğim kayboldu ve sandalyemi onunkine doğru biraz yaklaştırdım. Böylesine önemli bir beyefendinin, her ne olursa olsun benden bir hizmet istemeye geldiğini düşününce, midemde bir tür sıcaklık hissediyordum. Aynı zamanda da korkudan ölecek gibi oluyor ve ne yapacağımı bilmeden ellerimi ovuşturup duruyordum.

"Sadece az sayıdaki arkadaşın katılacağı bir tören düzenlemek," diyordu Mösyö Rosay, "bize daha mantıklı göründü... neticede, bu beyefendinin durumunda, bunun hiçbir önemi olmayacaktı... ve kaybının neden olduğu şaşkınlığı da (aynen böyle dedi) yansıtmayacaktı... Anlıyor musunuz? Bizim aklımıza şöyle bir şey geldi: Eğer ölünün başında tutulan nöbette ve elbette ki toprağa verme ânında hazır bulunursanız, sizi ölünün yakını diye tanıtacağız... Ne demek istediğimi anlıyor musunuz? Çok yakın bir akrabası olacaksınız... mesela teyzesi... hatta, size şöyle bir öneride bulunmaya dahi cüret edeceğim..."

"Evet, Mösyö Rosay?" dedim büyülenmenin zirvesindeyken.

"Pekâlâ, kararı siz vereceksiniz... Ama bunun karşılığında, hakkıyla ödüllendirileceksiniz... Elbette ki boş yere bunca zahmete girmeniz diye bir şey söz konusu olamaz... Bundan hiç şüpheniz olmasın, Madam Francinet?... Karşılığında önereceğimiz miktar sizin için uygunsa, o törende sizin şey gibi... davranabileceğinizi düşündük... beni anlıyor musunuz?... merhumun annesi gibi... İzin verin size iyice açıklayayım... Ölümü haber alıp Normandiya'dan henüz gelen ve mezarına kadar oğluna eşlik eden anne olacaksınız... Hayır, hayır, bir şey söylemeden önce... Karım sizin bize belki de sırf ahbaplık hatırına yardımı kabul edeceğinizi düşündü... Ben ve arkadaşlarımsa

size on bin frank teklif etmeye karar verdik... Bu sizin için uygun mu, Madam Francinet? Yardımınız karşılığında on bin frank... Üç bini hemen şimdi, gerisi de tören bitiminde, mezarlıktan çıkınca..."

Ağzımı açtım, ama sadece kendiliğinden açıldığı için, lakin Mösyö Rosay bir şey söylememe müsaade etmedi. Suratı kıpkırmızıydı ve söyleyeceklerini bir an önce bitirmek için çok hızlı konuşuyordu.

"Eğer kabul ederseniz, Madam Francinet... sizin yardımınıza güvendiğimiz ve sizden tabiri caizse katakulli bir şey istemediğimiz için, hepimiz kabul edeceğinizi umuyoruz... Bu durumda karım ve hizmetçisi yanlarında bu iş için uygun giysilerle yarım saat içinde burada olacaklar... Ve sizi eve bırakmak için tabii ki bir araba da gelecek... Elbette ki sizin... nasıl desem... merhumun annesi olduğunuz fikrini kafanıza iyice yerleştirip ona göre davranmanız gerekecek... Karım size gerekli bilgileri verecek ve siz eve varır varmaz, doğal olarak, o izlenimi vermelisiniz... Anlarsınız işte... Acı, çaresizlik falan... Söz konusu olan özellikle müşteriler," diye ekledi. "Bizim önümüzde sessizce durmanız yeterli olacak."

Bir anda elinde nasıl bir tomar gıcır gıcır paranın belirdiğini anlayamadım, aynı şekilde nasıl onları avucumun içinde hissettiğimi de. Mösyö Rosay çoktan kalkmış, mırıldanarak yürüyordu ve evimden çıkan herkesin yaptığı gibi kapıyı kapatmayı unutarak çıkıp gitti.

Eminim ki, Tanrım beni bu ve diğer birçok şey için affedecektir. Yaptığım iyi bir şey değildi, ama yasadışı olmadığı konusunda Mösyö Rosay beni temin etmişti ve bu şekilde onlara çok değerli bir yardımda bulunacaktım (sanırım bunlar aynen onun sözleri olmuştu). Kendimi, ölmüş olan o kadın terzisi beyefendinin annesi olarak tanıtmam iyi bir şey değildi, çünkü bu tür şeyleri yapmamak, insanları aldatmaktan kaçınmak gerekirdi. Ama müşterile-

ri düşünmek gerekiyordu ve eğer cenaze töreninde ölenin annesi ya da en azından bir teyzesi ya da bir kız kardeşi bulunmazsa, tören ağırlığından çok şey yitirecek, bu kaybın neden olduğu acı duygusu dahi yansıtılamayacaktı. Mösyö Rosay durumu bana bu sözcüklerle açıklamıştı ve o benden daha çok şey biliyordu. Benim bunu yapmam iyi bir şey değildi, ama Tanrı biliyor ki, Madam Beauchamp'ın evinde ve diğer taraflarda canım çıkarak ayda ancak üç bin frank kazanıyorum ve şimdi sadece birazcık ağlamam, toprağa verilene dek oğlum olacak o beyefendinin ölümüne sızlanmam için bana on bin vereceklerdi.

Ev Saint-Cloud yakınlarındaydı ve beni oraya kadar benzerlerini daha önce sadece dışından gördüğüm bir otomobille götürdüler. Madam Rosay ile hizmetçisi beni giydirmiş, merhumun isminin Octave Linard olduğunu, Normandiya'dan buraya beş treniyle henüz gelen ihtiyar annesinin tek oğlu olduğunu bana anlatmışlardı. O ihtiyar anne bendim, ama o kadar heyecanlı ve şaşkındım ki, Madam Rosay'nin bana söylediklerinin ve tavsiyelerinin pek azını duydum. Otomobilde giderken benden birçok kez acımı abartmamamı, daha ziyade korkunç derecede yorgun ve bitkin olduğum, bir krizin eşiğinde bulunduğum izlenimi vermemi rica ettiğini (bana rica ediyordu, ne dediğimin farkındayım, bana karşı tavırları parti gecesinden çok farklıydı) hatırlıyorum.

"Maalesef ben sizin yanınızda olamayacağım," dedi artık varmak üzereyken. "Ama size söylediklerimi yapın, ayrıca kocam gereken her şeyle ilgilenecek. Lütfen, *lütfen*, Madam Francinet, özellikle gazetecileri gördüğünüzde ve tabii ki hanımefendileri... ama en önemlisi gazetecileri..."

"Siz orada olmayacak mısınız, Madam Rosay?" diye afallamış bir şekilde sordum.

"Hayır. Bunu anlamanız zor, anlatması çok uzun sürer. Mösyö Linard ile iş ilişkisi olan kocam orada bulunacak... Elbette ki orada sadece son görev için bulunacak... yani hem ticari hem de insani bir konu... Ama ben içeri girmeyeceğim, bunu gerektiren bir durum yok... Siz bunu kafanıza takmayın."

Kapıda Mösyö Rosay'yi ve birçok başka beyefendiyi gördüm. Arabaya doğru yaklaştılar ve Madam Rosay bana son bir tavsiyede bulunduktan sonra, görünmemek için koltuğuna iyice yaslandı. Ben Mösyö Rosay'nin kapımı açmasını bekledim ve hıçkırıklarla ağlayarak arabadan indim. Mösyö Rosay bana sarıldı ve beni içeri doğru götürürken diğer beyefendilerden bazıları da peşimizden geldi. Evin içini çok fazla göremiyordum, çünkü yüzümde gözlerimi neredeyse tamamen kapatan bir peçe vardı ve o kadar çok ağlıyordum ki bir şey görebilmem mümkün değildi, ama içerideki kokudan ve yerdeki yumuşacık halılardan evin lüksü fark ediliyordu. Mösyö Rosay kulağıma teselli cümleleri fısıldıyordu ve onun sesi de sanki ağlıyormuş gibi çıkıyordu. Tavandan kristal avizelerin sarktığı çok büyük bir salonda bana büyük bir acıma ve sempatiyle bakan bazı beyefendiler vardı ve eğer Mösyö Rosay omuzlarımdan tutarak beni ileri doğru götürmese eminim ki beni teselli etmeye geleceklerdi. Bir kanepede oturan çok genç bir beyefendiyi seçmeyi başardım; gözleri kapalıydı ve elinde bir bardak vardı. Benim geldiğimi fark etmesine rağmen hiç istifini bozmadı ve ben o sırada iki gözüm iki çeşme ağlamayı sürdürüyordum. Bir kapıyı açtılar ve içeriden ellerinde mendille iki bey çıktı. Mösyö Rosay beni hafifçe iterek başka bir odaya yönlendirince, sendeleyerek de olsa ölünün yanına kadar gidebildim ve sözde oğlumun cansız bedenini, ölü haliyle her zamankinden daha sarışın ve daha solgun görünen Mösyö Bébé'nin profilini karşımda buldum.

Sanırım düşmemek için yatağın kenarına tutundum, çünkü Mösyö Rosay yerinden fırladı ve diğer beyler de etrafımı sarıp beni tuttular, bu arada ben Mösyö Bébé'nin ölüsünün o güzelim yüzüne, uzun siyah kirpiklerine ve balmumundan yapılmış gibi duran burnuna bakıyordum; yeni ölmüş kadın terzisinin Mösyö Linard olduğuna inanamıyor, önümde yatan ölünün Mösyö Bébé olduğuna kendimi ikna edemiyordum. Masif meşeden çok lüks yatağın kenarına tutunmuş, parti gecesi diğerleri eğlenirken benimle konuşan, benimle ilgilenen Mösyö Bébé'nin başını nasıl okşadığını ve bardağıma nasıl viski doldurduğunu hatırlayarak, yemin ederim ki farkında olmadan, gerçekten ağlamaya başlamıştım. Mösyö Rosay kulağıma, "Ona evladım de, evladım de..." gibi şeyler fısıldayınca benim için yalan söylemek hiç de zor olmadı. Onun için ağlamanın, sanki döktüğüm gözyaşları o âna kadar yaşadığım onca korkunun karşılığında bir ödülmüş gibi, bana ne kadar iyi geldiğini anlatamam ve bütün bunlarda bana tuhaf gelen hiçbir taraf yoktu. Tam o sırada kafamı kaldırıp kızarmış gözler ve titreyen dudaklarla yatağın bir kenarında duran Mösyö Loulou'yu görünce, feryat figan ağlamaya başladım. Yaşadığı şaşkınlığa rağmen, benim ağladığımı görünce o da ağlamaya başlamıştı ve şaşkınlığının esas sebebi benim de kendisi gibi gerçekten, içtenlikle ağladığımı görmek olmuştu; netice itibarıyla ikimiz de Mösyö Bébé'yi çok seviyorduk ve yatağın iki yanından döktüğümüz gözyaşlarımız bir anlamda karşılıklı bir meydan okumaydı; buna karşılık Mösyö Bébé, hayattayken yaptığı gibi gülemiyor, alay edemiyor ve mutfak masasında oturup hepimizle dalga geçemiyordu.

Beni avizeli büyük salondaki bir kanepeye götürdüler. Oradaki hanımefendi çantasından küçük bir nişadır şişesi çıkardı ve bir uşağın yanıma koyduğu tekerlekli sehpanın üzerindeki tepside dumanı tüten bir fincan kah-

veyle bir bardak su vardı. Mösyö Rosay, benden istediklerini yerine getirebileceğimi anladığı için artık çok daha sakindi. Onu diğer beyefendilerle konuşmaya giderken gördüm ve salona giren çıkan olmadan bayağı bir süre geçti. Eve girerken gördüğüm delikanlı karşımdaki kanepede oturuyordu ve yüzünü elleriyle kapatmış halde ağlıyordu. Arada bir de mendilini çıkarıp gürültülü bir şekilde burnunu temizliyordu. Mösyö Loulou kapıda belirdi ve bir an ona baktıktan sonra gidip yanına oturdu. O ikisinin haline çok acıyordum, Mösyö Bébé'nin çok yakın arkadaşları oldukları belliydi ve gencecik çocuklar öylesine acı çekiyorlardı ki. Salonun bir köşesinde, gitmeye hazırlanan iki hanımefendiyle alçak sesle konuşmakta olan Mösyö Rosay de onlara bakıyordu. Dakikalar bu şekilde geçip gidiyordu ki, Mösyö Loulou çığlığa benzer bir ses çıkardı ve öfkeyle bakan diğer delikanlıdan uzaklaştı. O sırada Mösyö Loulou'nun şöyle bir şey dediğini işittim: "Hiçbir şey senin asla umurunda olmadı, Nina!" Ve benim aklıma hemen Poitou'daki teyzesinin tavuk ve sebze gönderdiği Nina adındaki bir kişi geldi. Mösyö Loulou omuzlarını silkti ve bir kez daha Nina'nın yalancının teki olduğunu söyledikten sonra öfkeli mimikler ve el kol hareketleri yaparak kanepeden kalktı. Bunun üzerine Mösyö Nina da ayağa kalktı ve ikisi birlikte, neredeyse koşarak Mösyö Bébé'nin bulunduğu odaya gittiler ve oradaki tartışmalarının gürültüsü de bana kadar geldi, ama Mösyö Rosay hemen odaya girip onları susturdu ve başka gürültü duyulmadı. Sonra Mösyö Loulou elinde ıslak bir mendille gelip kanepeye oturdu. Kanepenin tam arkasında iç avluya açılan bir pencere vardı. Sanırım o odadaki eşyalar arasında en iyi hatırladığım şey o pencere (ayrıca o çok lüks avizeler) çünkü gecenin sonunda onun yavaş yavaş renk değiştirerek gitgide grileştiğini ve en sonunda, güneş çıkmadan önce pembeye dönüştüğünü gördüm. Ben bü-

tün bu süre boyunca Mösyö Bébé'yi düşünüp durdum ve bir an geldi gözyaşlarıma hâkim olamayıp ağlamaya başladım; oysaki o sırada odada sadece Mösyö Rosay ve Mösyö Loulou vardı; Mösyö Nina çıkıp gitmişti ve hâlâ evde olup olmadığını bile bilmiyordum. Gece işte bu şekilde geçti; ben arada bir o gencecik Mösyö Bébé'yi düşünmekten kendimi alamıyor ve ağlamaya başlıyordum, ama bunun nedeni biraz da yorgunluktu; o zaman Mösyö Rosay çok garip bir surat ifadesiyle gelip yanıma oturuyor ve numara yapmayı sürdürmeme gerek olmadığını, kendimi toprağa verme ânına hazırlamamı, zira oraya bir sürü insanın ve gazetecilerin geleceğini söylüyordu. Ama şu bir gerçek ki insan bazen nerede ağlayıp nerede ağlamayacağını bilmekte zorlanıyor. Mösyö Rosay'den Mösyö Bébé'nin ölüsünün başında beklememe izin vermesini istedim. Gidip biraz uyumak istememem onu çok şaşırtmış görünüyordu ve bana birçok kez yatak odalarından birini göstermeyi teklif ettikten sonra isteğime boyun eğdi ve beni kendi halime bıraktı. Onun muhtemelen tuvalete gitmek için dışarı çıktığı bir andan istifade ederek, Mösyö Bébé'nin bulunduğu odaya bir kez daha girdim.

Onu orada tek başına bulacağımı düşünmüştüm ama Mösyö Nina oradaydı ve yatağın ayakucunda dikilmiş ona bakıyordu. Tanışmadığımız için (demek istediğim o benim Mösyö Bébé'nin annesinin yerine geçtiğimi biliyordu, ama daha önce birbirimizi hiç görmemiştik) birbirimize güvensizlikle baktık, ama benim yatağa yaklaşıp Mösyö Bébé'nin yanında durmama bir şey demedi. Bir süre öylece kaldık ve ben Mösyö Nina'nın gözyaşlarının yanaklarından aşağıya doğru, burnunun iki yanında bir tür oluklar oluşturarak aktığını görüyordum.

"O akşamki partide siz de vardınız," dedim biraz kafasını dağıtmak için. "Mösyö Bébé... yani Mösyö Linard

sizin çok üzgün olduğunuzu söylemiş ve Mösyö Loulou' dan size eşlik etmesini istemişti."

Mösyö Nina hiçbir şey anlamadan bana baktı. Kafasını sallayıp duruyordu, bense aklını dağıtmak için ona gülümsüyordum.

"Mösyö Rosay'nin evindeki parti akşamı," dedim. "Mösyö Linard mutfağa geldi ve bana viski ikram etti."

"Viski mi?"

"Evet. O gece bana bir şey ikram eden yegâne kişi o oldu... Mösyö Loulou da bir şişe şampanya açtı ve Mösyö Linard köpükleri onun suratına fışkırttı ve..."

"Yeter, susun, susun," diye mırıldandı Mösyö Nina. "Onun ismini ağzınıza almayın... Bébé deliydi, gerçekten delinin tekiydi..."

"Ve siz de o akşam bu yüzden mi üzgündünüz?" diye sırf bir şey demiş olmak için ona sordum, ama artık beni duymuyordu. Bir şey sorarcasına Mösyö Bébé'ye bakıyor ve sürekli aynı şeyi geveleyip duruyordu, sonra ona bakmayı bıraktım. Mösyö Nina diğer ikisi, yani Mösyö Bébé ya da Mösyö Loulou kadar iyi bir delikanlı değildi ve bana çok aşağı göründü, gerçi siyah insanlar, Gustave'ın dediği gibi, her zaman daha aşağı görünürler. Her şeye rağmen, üzüntüden kahrolan Mösyö Nina'yı teselli etmek isterdim, ama tam o sırada Mösyö Rosay odaya girdi ve bana salona dönmemi işaret etti.

"Gün ağarmak üzere, Madam Francinet," dedi. Zavallının suratı yeşile dönmüştü. "Biraz dinlenmeniz gerek. Yoksa yorgunluğa dayanamayacaksınız ve birazdan insanlar gelmeye başlayacak. Cenaze töreni saat dokuz buçukta olacak."

Doğrusu yorgunluktan düşecek gibiydim ve bir saat uyusam iyi olacaktı. Bir saat uykunun insanın tüm yorgunluğunu alması inanılmaz bir şey. Bu yüzden Mösyö Rosay'nin beni kolumdan tutup götürmesine izin ver-

dim. Avizeli salonu geçerken pencerenin çoktan pembeye dönüştüğünü gördüm ve yanan şömineye rağmen üşüdüğümü hissettim. Tam o sırada Mösyö Rosay aniden kolumu bıraktı ve giriş kapısına doğru bakakaldı. Kaşkolunu boynuna dolamış bir adam içeri girmişti; bir an için baskına uğradığımızı (ortada yasadışı bir şey olmasa da) ve onun Mösyö Bébé'nin kardeşi ya da herhangi bir akrabası olduğunu zannederek korktum. Ama adamın o yontulmamış haline bakılırsa bu pek ihtimal dahilinde görünmüyordu; bizim Pierre ya da Gustave'ın Mösyö Bébé gibi incelikli birinin kardeşi olması ne kadar mümkünse, bu adamınki de o kadar mümkündü. Kaşkollu adamın arkasında yürüyen Mösyö Loulou'nun suratında bir korku ifadesi görür gibi oldum, ama aynı zamanda da, yaşanacak bir şeyden ötürü mutluymuş gibi geldi. Tam o sırada Mösyö Rosay bana bulunduğum yerde kalmamı işaret etti ve kaşkollu adama doğru, bana kalırsa biraz isteksizce, iki-üç adım attı.

"Siz buraya ne hakla..." diye benimle konuşurken kullandığı ve aslında hiç de sevimli olmayan o ses tonuyla cümlesine başlamıştı ki, kaşkollu adam:

"Bébé nerede?" diye sarhoşla derbeder arası bir ses tonuyla onun sözünü kesti. Mösyö Rosay onun girmesini engellemek isterken belli belirsiz bir hareket yaptı, ama adam onu hiç umursamadı ve sadece bir bakışıyla yolunu açarak yürümeye devam etti. Böylesine kederli bir anda böylesine kaba bir davranışla karşılaşmak beni çok şaşırtmıştı, ama kapının orada duran Mösyö Loulou (o adamın içeri girmesine sanırım o izin vermişti) kahkahalarla gülmeye başladı. Bunun üzerine Mösyö Rosay yanına yaklaşıp bir çocuğu, gerçekten bir çocuğu tokatlar gibi onu tokatladı. Birbirlerine ne dediklerini iyi duyamadım, ama Mösyö Loulou tokatlara rağmen mutlu görünüyor ve şuna benzer şeyler söylüyordu: "Şimdi göre-

cek... o fahişe şimdi görecek..." Bu sözcükleri tekrarlayıp durması kötü bir şeydi ve onları defalarca söyledikten sonra birden yüzünü elleriyle örterek ağlamaya başladı. Bu arada Mösyö Rosay kâh iterek kâh çekerek onu kanepeye doğru sürüklemekteydi. Orada da feryat etmeyi, hüngür hüngür ağlamayı sürdürdü ve her zaman olduğu gibi herkes benim varlığımı unuttu.

Mösyö Rosay çok sinirli görünüyor ve ölünün bulunduğu odaya girip girmeme konusunda kararsızlık yaşıyordu, ama tam o sırada Mösyö Nina'nın bir şeye tepki gösteren sesi duyulunca hemen odanın kapısına doğru koştu ve söylenerek dışarı çıkmakta olan Mösyö Nina'yla yüz yüze geldi. Kaşkollu adamın Mösyö Nina'yı ite kaka dışarı attığına yemin edebilirim. Mösyö Rosay, Mösyö Nina'yı görünce geriledi ve ikisi çok alçak sesle bir şeyler konuşmaya başladılar. Öfkeli bir şekilde ağlayan, ellerini kollarını sallayan Mösyö Nina'nın cırtlak sesi arada sırada işitiliyordu ve onun bu haline çok acıdım. En sonunda sakinleşti ve Mösyö Rosay onu, o sırada yeniden gülmeye başlayan (onlar böyleydiler, bir an gülerken aniden ağlamaya başlıyorlardı) Mösyö Loulou'nun oturduğu kanepeye götürdü, ama Mösyö Nina bir küçümseme hareketi yaptı ve gidip şöminenin yakınındaki başka bir kanepeye oturdu. Ben salonun bir köşesinde kalıp Mösyö Rosay'nin bana tembihlediği gibi hanımefendilerin ve gazetecilerin gelmesini bekledim. En sonunda güneş pencerenin camlarına vurdu ve üniformalı bir uşak iki çok şık beyefendiyle bir hanımefendiyi salona getirdi. Hanımefendi, herhalde onun aileden olduğunu düşünerek önce Mösyö Nina'ya, sonra da bana baktı. (Ben yüzümü ellerimle kapatmıştım ama parmaklarımın arasından onu görüyordum.) O iki beyefendi ve daha sonra gelenler önce gidip Mösyö Bébé'yi görüyor, ardından da salonda toplanıyorlardı ve bazıları da Mösyö Rosay'nin eşliğinde benim bulunduğum

yere kadar gelip bana taziyelerini bildiriyor ve çok duygulu bir şekilde elimi sıkıyorlardı. Hanımefendiler de çok sevecendiler, özellikle de içlerinden çok genç ve güzel olan bir tanesi bir süre yanımda oturup Mösyö Linard'ın çok büyük bir sanatçı olduğunu ve ölümünü telafisi imkânsız bir trajedi olarak gördüğünü söyledi. Ben her söylenene evet diyordum ve gerçekten ağlıyordum. Orada bulunduğum süre zarfında rol yapıyor olsam da, içeride yatan o çok yakışıklı, çok iyi kalpli Mösyö Bébé'yi ve onun ne büyük bir sanatçı olduğunu düşünmek beni duygulandırıyordu. Genç hanımefendi ellerimi defalarca okşadı ve Mösyö Linard'ın asla unutulmayacağını, onun tarzının kaybolmaması için Mösyö Rosay'nin, modaevini Mösyö Linard'ın anısına layık bir şekilde devam ettireceğinden emin olduğunu ve artık hatırlamadığım ama hepsi Mösyö Bébé'ye yönelik övgülerle dolu daha bir sürü şey söyledi. Tam o sırada Mösyö Rosay yanıma geldi ve artık yapılması gerekeni anlamaları için etrafımı saranlara şöyle bir baktıktan sonra bana alçak sesle oğlumdan ayrılma vaktinin geldiğini, zira birazdan tabutu kapatacaklarını söyledi. O anda en zor sahneyi canlandırmam gerektiğini düşünerek büyük bir korku hissettim, ama Mösyö Rosay kolumdan tutarak kalkmama yardım etti ve birlikte ölünün bulunduğu odaya gittik. İçeride sadece yatağın ayakucunda durmuş Mösyö Bébé'yi seyreden kaşkollu adam vardı. Beni oğlumla baş başa bırakması gerektiğini anlatmak için Mösyö Rosay ondan ricada bulunuyormuş gibi bir hareket yaptı, ama adam buna bir mimikle cevap verdi, omuzlarını silkti ve yerinden dahi kıpırdamadı. Mösyö Rosay ne yapacağını bilmiyordu ve yeniden adama dönüp dışarı çıkması için yakaran gözlerle baktı, zira gazeteci olmaları muhtemel başka beyefendiler de bizim arkamızdan odaya girmişlerdi ve doğrusunu söylemek gerekirse o adam, boynundaki kaşkoluyla ve Mösyö Rosay'ye küfre-

decekmiş gibi bakmasıyla ortamın ahengini bozuyordu. Daha fazla bekleyemedim, zira ortam beni çok korkutuyordu, korkunç şeylerin olacağından emindim, işte bu yüzden Mösyö Rosay'nin benimle meşgul olmayı bırakıp el kol hareketleriyle adamı odadan çıkması için ikna etmeye çalıştığı esnada, ben usulca Mösyö Bébé'ye yaklaştım ve feryat figan ağlamaya başladım. Eğer Mösyö Rosay hemen gelip beni tutmamış olsaydı, bana herkesten daha iyi davranmayı sürdüren Mösyö Bébé'yi alnından öpmeye niyetlenmiştim. Bunu gerçekten istiyordum, ama Mösyö Rosay beni bırakmıyor ve benden sakinleşmemi istiyordu. En sonunda, bir yandan sözde teselli ederken, aynı zamanda kolumu acıtacak denli sıkmak suretiyle beni salona dönmek zorunda bıraktı. Kolumun ne kadar acıdığını tahmin edemezsiniz ama bu umurumda değildi. Kanepeye oturup uşağın getirdiği suyu içtim ve iki hanımefendi beni mendille yelpazelediler. Bu sırada diğer odada büyük bir hareketlenme yaşandı, sonra eve gelip bana taziyelerini sunan başka insanlar oldu ve bir andan sonra ne olup bittiğini tam göremez oldum. Son gelenlerin arasında papaz efendi de vardı ve onun Mösyö Bébé'ye eşlik etmiş olmasına çok sevindim. Birazdan mezarlığa doğru yola çıkılacaktı ve papaz efendinin de bizimle, yani Mösyö Bébé'nin annesi ve dostlarıyla birlikte gelmesi çok güzel bir şeydi. Onun yanımızda olması hiç kuşkusuz buradaki herkesi mutlu edecekti, ama herkesten önce, her şeyin gerektiği gibi olması, insanların güzel bir cenaze töreni yaşamaları ve Mösyö Bébé'nin ne kadar çok sevildiğini görmeleri için didinip duran, ama kaşkollu adamın davranışlarına çok üzülen Mösyö Rosay'yi.

ŞEYTANIN SALYALARI

Bu öykünün nasıl anlatılması gerektiği, birinci şahıs mı yoksa ikinci şahıs mı, üçüncü çoğul kullanarak mı yoksa sürekli olarak hiçbir işe yaramaz biçimler uydurarak mı, asla bilinemeyecek. Eğer şöyle denilebilseydi: Ben ayın çıktığını gördüler, ya da: Bizim gözlerimin dibi ağrıyor ve özellikle de: Sen sarışın kadın benim senin onun bizim sizin onların yüzlerinin önünde koşmaya devam eden buluttular. Ne boktan bir durum.

Anlatmaya başladıktan sonra, gidip civarda bir yerde bir siyah bira içebilseydim ve daktilo tek başına devam etseydi (çünkü daktiloda yazıyorum) mükemmel olurdu. Ve bu sadece laf olsun diye söylenmiş bir şey değil. Mükemmeliyet, evet, çünkü burada anlatılması gereken noksanlık da bir makine (başka türden bir makine, bir Contax 1.1.2) ve belki de bir makine diğer bir makine hakkında benden, senden, ondan –sarışın kadın– ve bulutlardan daha çok şey biliyordur. Ama hepsi bir acemi şansından ibaret ve biliyorum ki eğer gidersem, bu Remington, hareket edebilir nesnelerin hareketsiz kaldıklarında yaydıkları o duble hareketsiz havayla masanın üzerinde taş kesilecek. O halde yazmalıyım. Eğer bu öykü illaki yazılacaksa içimizden birinin yazması gerekiyor. En iyisi bu işi benim yapmam çünkü ben ölüyüm, çünkü ben diğerlerinden

daha az meşgulüm; bulutlardan başka bir şey görmeyen ve dikkatim dağılmadan düşünebilen, dikkatim dağılmadan yazabilen (şimdi onlardan bir tane daha geçiyor, bunun kenarı gri) ve dikkatim dağılmadan hatırlayabilen ben ki ölüyüm (ve canlı, burada bir kandırmaca yok, zamanı geldiğinde bu görülecek, çünkü bir şekilde harekete geçmeliyim ve bu noktadan, geriden, en başından, netice itibarıyla bir şey anlatmak istendiğinde olabilecek en iyi noktadan başladım).

Birden kendime bunu neden anlatmak zorunda olduğumu soruyorum, ama insan yaptığı her şeyi neden yaptığını sormaya başlarsa işin içinden çıkamaz; mesela insan bir akşam yemeği davetini neden kabul ettiğini kendine sorsa (şimdi bir güvercin geçiyor, ama bana bir serçe gibi görünüyor) ya da birinden güzel bir hikâye dinledikten hemen sonra neden midemizde gıdıklanmaya benzer bir his başladığını ve yan büroya girip o hikâyeyi oradakilere anlatana kadar da geçmediğini ve anlatma görevini başımızdan savar savmaz neden rahatladığımızı, mutlu olduğumuzu ve yeniden işimizin başına dönebildiğimizi... Benim bildiğim, kimse çıkıp bunları açıklamadı, bu yüzden en iyisi utangaçlığı bir kenara bırakıp anlatmaya başlamak, çünkü kimse nefes almaktan ya da ayakkabılarını giymekten utanmıyor; bunlar hep yaptığımız şeyler ve tuhaf bir şey olduğunda, mesela ayakkabımızın içinde bir örümcek bulduğumuzda ya da nefes alırken cam kırığı gibi bir şey hissettiğimizde, o zaman bunu anlatmak gerekir, bürodaki arkadaşlara ya da doktora anlatmak gerekir. Doktor bey, ne zaman nefes alsam... Daima anlatmak, daima midedeki o rahatsız edici gıdıklanmayı yok etmek gerekir.

Ve şimdi onu anlatacağımıza göre biraz çekidüzen verelim, bu evin merdiveninden 7 Kasım Pazar gününe, yani tam bir ay öncesine kadar inelim. İnsan beş kat ini-

yor ve kendini işte o pazar gününde buluyor, Paris'te kasım ayı için hiç beklenmedik bir güneş var ve insanın canı gezip tozmak, bir şeyler görmek, fotoğraflar çekmek istiyor (çünkü biz fotoğrafçıydık, ben fotoğrafçıyım). Artık şunu biliyorum ki en zoru onu anlatma biçimini bulmak olacak ve ben kendimi tekrarlamaktan korkmuyorum. Zor olacak çünkü kimse anlatanın gerçekten kim olduğunu tam bilmiyor, o ben miyim, o yaşanan olay mı ya da benim gördüğüm şey mi (bulutlar ve bazen de bir güvercin) yoksa ben sadece kendi hakikatim olan bir hakikati mi anlatmaktayım, o halde bu hakikat sadece midem için, şu koşarak çıkma ve bunu bir şekilde sonlandırma arzusu için değil, artık her neyse.

Onu yavaş yavaş anlatacağız ve ben yazdıkça neler olduğunu hep birlikte göreceğiz. Eğer benim yerime geçerlerse, eğer artık ne diyeceğimi bilemezsem, eğer bulutlar biter ve başka bir şey başlarsa (çünkü hiç durmadan geçen bulutları ve arada sırada bir güvercini seyrederek olmaz ki), eğer bütün bunlardan biri... Peki, "eğer"den sonra ne koyacağım? Cümleyi doğru bir şekilde nasıl bağlayacağım? Ama eğer sorular sormaya başlarsam hiçbir şey anlatmayacağım; en iyisi anlatmak, belki de anlatmak bir yanıt olur, en azından onu okuyan biri için.

Yarı Fransız, yarı Şilili, çevirmen ve boş zamanlarında bir fotoğrafçı olan Roberto Michel, içinde bulunduğumuz yılın 7 Kasım Pazar günü Monsieur-le-Prince Sokağı 11 numaradan çıktı (şimdi daha küçük iki tane geçiyor ve kenarları gümüşi). Üç haftadan beri Santiago Üniversitesi profesörlerinden José Norberto Allende'nin reddi hâkim ve rücu hakkı üzerine tezini Fransızcaya çevirmeye çalışıyordu. Paris'te rüzgâr olması tuhaf, ondan daha da tuhaf olan bu rüzgârın köşelerde burgaç oluşturması ve arkalarında şaşkın hanımların oturup havaların bu son yıllardaki istikrarsızlığını farklı biçimlerde

yorumladıkları eski tahta panjurları cezalandırarak yükselmesi. Ama rüzgârın sırtında giden, kedilerin dostu güneş de oradaydı. Bu yüzden Seine rıhtımlarında bir tur atıp Conciergerie'nin ve Sainte-Chapelle'in birkaç fotoğrafını çekmemi engelleyecek hiçbir şey yoktu. Saat henüz ondu ve saat on bire doğru iyi bir ışık, sonbaharda mümkün olabilecek en iyi ışık olacağını hesapladım; zaman geçirmek için Saint-Louis Adası'na doğru yürüdüm ve Anjou Rıhtımı'nda dolaşmaya başladım. Bir süre Lauzun Oteli'ni seyrettim, Lauzun Oteli'nin önünden geçerken daima aklıma gelen Apollinaire'den bazı dizeleri mırıldandım (oysaki bana başka bir şairi hatırlatmalıydı, ama Michel inatçı birisi) ve birden rüzgâr kesilip ve güneş en azından iki kat büyüklüğe ulaşınca (daha sıcak demek istiyorum, ama özünde aynı şey) korkuluk duvarının üzerine oturdum ve o pazar sabahında kendimi korkunç derecede mutlu hissettim.

Hiçlikle mücadele etmenin birçok yolu arasında en iyilerinden biri fotoğraf çekmektir ve bu etkinliğin çocuklara çok erken yaşta öğretilmesi gerekir, zira disiplin, estetik eğitimi, iyi bir göz ve kendinden emin parmaklar ister. Söz konusu olan sadece, her muhabirin yaptığı gibi, yalanı sinsice takip etmek ve Downing Sokağı10 numaradan çıkan önemli şahsiyetin sersem siluetini yakalamak değil, ama her halükârda elde makine yürürken tam bir görev bilinciyle daima tetikte olmak, eski bir taşa vuran bir güneş ışınının ani ve nefis sıçrayışını ya da elinde bir ekmek ya da bir şişe sütle evine dönen küçük bir kızın beliklerini havalandıran koşusunu asla kaçırmamak gerekir. Michel, fotoğrafçının her zaman dünyayı kendince görme biçiminin bir permütasyonu gibi hareket ettiğini ve kendi görme biçiminin makinenin sinsice dayattığından farklı olduğunu biliyordu (şimdi neredeyse siyah, kocaman bir bulut geçiyor), ama dalgın tona, çer-

çevesiz görüşe, diyaframsız ve 1/250'siz ışığa yeniden sahip olmak için sokağa Contax'sız çıkmanın yettiğini de bildiğinden hiç kuruntu yapmıyordu. Hemen şimdi (ne sözcük ama, *şimdi*, ne sersemce bir yalan) nehrin üzerindeki korkuluk duvarına oturup orada kalabilir ve sahneleri fotografik açıdan düşünmeyi aklıma getirmeden, sadece nesnelerin boş vermişliğinde her şeye boş vererek ve zamanla birlikte hareketsizce ilerleyerek, siyah ve kırmızı teknelerin geçişini seyredebilirdim. Artık rüzgâr da kesilmişti.

Sonra Bourbon Rıhtımı'na doğru devam ettim ve adanın burnuna, o çok ama çok sevdiğim küçük, samimi meydana (samimiliği küçüklüğünden geliyor, mahcubiyetinden değil, zira hem nehri hem de gökyüzünü emziriyor) varıncaya kadar yürüdüm. Meydanda sadece bir çift vardı ve tabii ki güvercinler; belki de biraz önce önümden geçen de onların arasındaydı. Bir sıçrayışta korkuluk duvarının üzerine yerleşip yüzümü, kulaklarımı ve iki elimi (eldivenlerimi cebime koydum) güneşe vererek kendimi onun tarafından kucaklanmaya bıraktım. İçimden fotoğraf çekmek gelmiyordu ve sırf bir şey yapmış olmak için bir sigara yaktım; delikanlıyı ilk fark edişim sanırım tam kibritin tütüne yaklaştığı anda oldu.

Benim bir çift olarak gördüklerim daha ziyade bir delikanlıyla annesine benziyordu, ama aynı zamanda da, onun annesinin yanındaki bir çocuk olmadığını ve onların korkuluk duvarlarına yaslanmış ya da meydanların banklarında birbirlerine sarılmış halde gördüğümüz türden bir çift olduklarını da fark ediyordum. Yapacak işim olmadığından, ellerini cebine sokan, ama hemen ardından önce birini sonra diğerini çıkaran, parmaklarını saçlarının arasından geçiren, sürekli duruş değiştiren bu çocuğun neden böylesine sinirli olduğunu, neden bir tay ya da bir yaban tavşanı gibi ürkek davrandığını ve en önem-

lisi neden korktuğunu kendime sormak için bol bol vaktim vardı. Zira korktuğu her halinden belliydi ve onunki utancın boğduğu bir korku, sanki kaçmak üzere olan ama son ve acınası bir saygıyla kendini tutuyormuş izlenimi veren bedeninin geri çekilme dürtüsüydü.

Beş metre mesafeden –adanın ucunda, korkuluk duvarının önünde sadece biz vardık– bütün bunlar o kadar barizdi ki, ancak delikanlının korkusuna odaklanmam sarışın kadını iyice görmemi engelledi. Şimdi filmi geriye sarınca, delikanlıya ne olmuş olabileceği hakkında belli belirsiz bir fikir yürüttükten ve orada kalıp bakmaya değer diye düşündükten sonra (rüzgâr sözcükleri, cılız fısıltıları alıp götürüyordu) yüzünü okuduğum o ilk andaki onu çok daha iyi görüyorum (bir rüzgârgülü gibi birden dönmüştü ve gözleri orada karşımdaydı). Eğer bildiğim bir şey varsa bunun "bakmak" olduğuna inanıyorum ve her bakış tıpkı koklamak gibi sahtelik kaynağıdır, çünkü en küçük bir garanti vermeden, bizi kendimizden en çok dışarıya atan şeydir (ama Michel konudan kolayca uzaklaşıyor, onu canı istediği gibi konuşturmamak gerek). Her halükârda, eğer olası sahtelik baştan öngörülürse, bakmak mümkün hale geliyor; belki de bakmakla bakılan arasında iyi bir seçim yapmak ve onca yabancı elbiseyi nesnelerin üzerinden çıkarmak yetiyor.

Delikanlıdan aklımda kalan gerçek bedeninden önce suratıyken (bunun sebebi daha sonra anlaşılacak), kadının bedenini suratından çok daha iyi hatırladığımdan şimdi kesinlikle eminim. Zayıf ve narindi (onu anlatmak için iki adil olmayan sözcük), üzerindeyse güzel denebilecek siyaha çalan güzel bir kürk manto vardı. O sabahın artık belli belirsiz esen ve üşütmeyen rüzgârı beyaz ve melankolik (adil olmayan iki sözcük daha) yüzünü çevreleyen ve boşluğa iki sıçrayışı ya da yeşil çamurun iki kasırgasını andırarak nesnelerin üzerine iki kartal gibi düşen siyah

gözlerinin karşısında dünyayı ayağa kaldırıp yapayalnız bırakan sarı saçlarının arasından geçip gidiyordu. Hiçbir şeyi betimlemiyorum, daha ziyade anlamaya çalışıyorum. Evet, yeşil çamurun iki kasırgası dedim.

Dürüst olalım, delikanlı oldukça iyi giyimliydi ve ellerinde, hukuk ya da siyasal bilimler öğrencisi ağabeyine ait olduklarına kalıbımı basacağım sarı eldivenler vardı; ceketinin cebinden çıkan eldivenlerin parmaklarını görmek eğlenceliydi. Uzunca bir süre yüzünü görmedim, sadece hiç de sersem olmayan bir profil vardı karşımda –şaşkın kuş, Fra Filippo meleği, sütlaç– ve bir fikir ya da bir kız kardeş için birkaç kez dövüşmüş, judo yapmayı seven bir yetişkinin sırtı. On dört, bilemedin on beş yaşın kıyısındaydı, baba parasıyla giyinip kuşandığı ve karnını doyurduğu, ama cebinde tek kuruş olmadığı için bir kahve, bir konyak, bir paket sigaraya karar vermeden önce kız arkadaşlarıyla durum değerlendirmesi yapmak zorunda olduğu tahmin ediliyordu. Sınıfındaki kızları, sinemaya gitmenin ve en son gelen filmi seyretmenin ya da romanlar, kravatlar, yeşil-beyaz etiketli içki şişeleri satın almanın ne güzel olacağını düşünerek sokaklarda dolaşacaktı. Evinde (saygıdeğer bir ev olacaktı, on ikide öğle yemeği ve duvarlarda romantik manzaraların yanı sıra karanlık bir giriş ve kapının yanında maun bir şemsiyelik olacaktı) ders çalışma, annesinin umudu olma, babasına benzeme, Avignon'daki teyzesine mektup yazma zamanı üzerine üzerine gelecekti. Bu yüzden bunca sokak, bütün nehir ona ait (ama cebinde tek kuruş yok) ve kapılarda işaretleriyle, tüyler ürpertici kedileriyle, külahı otuz franka patates kızartması, dörde katlanmış porno dergisi, ceplerde bir boşluk gibi yalnızlık, mutlu buluşmalar, anlaşılmamış ama eksiksiz bir aşkla, rüzgâra ve sokaklara benzer müsaitlikle aydınlanmış onca şey için coşku, on beş yaşının gizemli şehri.

Bu biyografi delikanlınınkiydi ve herhangi bir delikanlınınki, ama bu delikanlıyı şimdi ayrışmış, ona konuşmaya devam eden sarışın kadının varlığıyla eşsizleşmiş görüyordum. (Üstelemek beni yoruyor, ama biraz önce iki tane uzun, saçaksız bulut geçti. Sanırım o sabah gökyüzüne bir kez bile bakmadım, çünkü delikanlıyla kadının yaşadıklarını sezmemle birlikte, onlara bakmaktan ve beklemekten başka bir şey yapamadım, onlara bakmak ve...) Özet olarak, delikanlı tedirgindi ve fazla bir çaba harcamadan birkaç dakika ya da en fazla yarım saat önce yaşanmış olanlar tahmin edilebiliyordu. Delikanlı adanın ucuna kadar gelmişti, kadını görmüş ve onu çok güzel bulmuştu. Kadın bunu bekliyordu çünkü bunu beklemek için oradaydı ya da delikanlı daha önce gelmiş ve kadın onu bir balkondan ya da bir arabadan görüp bulmaya çıkmış, başlangıçta kendisinden korkacağından ve kaçmak isteyeceğinden, ama neticede doğal olarak, kibirli ve somurtkan bir şekilde, kendini bu işlerde tecrübeliymiş ve macera zevki kovalıyormuş gibi göstererek orada kalacağından emin bir şekilde, herhangi bir bahaneyle sohbete başlamıştı. Gerisi kolaydı çünkü benim beş metre uzağımda yaşanıyordu ve kim olsa oyunun aşamalarını, gülünç salvoları kestirebilirdi; bu oyunun en zevkli tarafı şimdiki zamanı değil, olayın sonunun öngörülmesiydi. Delikanlı bir randevusunu, herhangi bir mecburiyetini bahane ederek sohbeti bitirecek ve gözden kaybolana dek peşini bırakmayacak alaycı bakışın altında çırılçıplak, kafası ve adımları birbirine karışmış halde, gönlünce yürüme isteğiyle oradan uzaklaşacaktı. Ya da büyülenmiş bir halde veya sadece inisiyatifi ele almaktan âciz bir şekilde orada kalacaktı. Eğer, arzu ve macera riski içermeye başlaması muhtemel bir tedirginlikle, kolunu kadının beline dolayıp onu öpmeye cesaret etmezse, kadın onun yüzünü okşamaya, saçlarını

dağıtmaya, artık onunla sessizce konuşmaya başlayacak ve birden onu yanında götürmek için kolundan tutacaktı. Bütün bunlar olabilirdi ama henüz olmuyordu ve Michel, korkuluk duvarında oturmuş, sapkınca beklerken, adanın bir köşesinde aralarında konuşan ve bakışan sıra dışı bir çiftin tuhaf bir fotoğrafını çekmek için makinesini neredeyse farkında olmadan hazırlamaktaydı.

İşin garibi sahnenin endişe verici bir atmosfere (oradaki orantısız gençlikte iki kişiyle, neredeyse hiçlik) sahip olmasıydı. Bunun benden kaynaklandığını ve fotoğrafımın –eğer onu çekersem– her şeyi kendi sersem hakikatine geri döndüreceğini düşündüm. Yaya köprüsüne giden iskelede park etmiş otomobilin direksiyonunda oturmuş gazetesini okuyan ya da uyuyan gri şapkalı adamın ne düşündüğünü bilmek isterdim. Onu henüz fark etmiştim, çünkü duran bir otomobilin içindeki insan neredeyse yok oluyor, hareket ve tehlikenin verdiği güzellikten mahrum o sefil kafeste yitiyor. Öte yandan otomobil, adanın bir parçasını oluşturarak (ya da o parçayı bozarak), bütün bu süre boyunca orada olmuştu. Bir otomobil: Tıpkı bir sokak feneri ya da bir meydan bankı der gibi. Ve onlar rüzgâr ya da güneş ışığı gibi ten ve gözler için sürekli yenilenen o maddelerden çok farklılar; aynı şekilde delikanlı ve kadın da, orada yalnızlar, adayı değiştirmeye gelmişler, onu bana başka bir biçimde göstermeye. Netice itibarıyla, pekâlâ gazeteli adam da olan bitene dikkat kesilmiş olabilir ve acaba ne olacak beklentisinin o kötücül tadını benim gibi hissedebilirdi. Kadın şimdi yavaşça dönerek delikanlıyı korkuluk duvarıyla kendisinin arasına almıştı, onları neredeyse profilden görüyordum ve delikanlı kadından daha uzundu, ama çok fazla değil, buna rağmen kadın ondan daha yukarıdaydı, onun üzerine eğilmiş gibi görünüyordu (gülüşü, sanki, tüyden bir kırbaçtı) ve sadece orada bulunmakla, gülümsemekle, bir elini havada

gezdirmekle onu eziyordu. Daha fazla beklemek niye? On altı diyaframla, korkunç siyah otomobilin girmeyeceği, ama aşırı gri bir alanı kırmak için gerekli olan ağacı içine alacak bir kadrajla...

Makineyi kaldırdım, onları kapsamayan bir odak noktasını inceliyormuş gibi yaptım ve açığa çıkarıcı hareketi, her şeyin özetlendiği ifadeyi, hareketin ayak uydurduğu ama, eğer algılanamaz temel parçayı seçmediysek, katı imgenin zamanı keserek yıktığı bir yaşamı en sonunda yakalayacağımdan emin bir şekilde gözetlemeye koyuldum. Çok fazla beklemem gerekmedi. Kadın, çok yavaş ve zevkli bir işkenceyle, delikanlının elini kolunu usulca bağlama ve son özgürlük kalıntılarını teker teker elinden alma uğraşında adım adım ilerliyordu. Olası neticeleri hayal edip (şimdi küçük köpüklü bir bulut ortaya çıkıyor ve gökyüzünde neredeyse tek başına) eve varışlarını gözümün önüne getirdim (muhtemelen alt katlarda, kadının yastıklar ve kedilerle doldurduğu bir daireydi): Delikanlının endişesinin yanı sıra bunu gizlemeye ve hiçbiri onun için yeni değilmiş gibi yaparak kendini olayların akışına bırakmaya yönelik çaresiz kararlılığını sezinledim. Gözlerimi kapatarak, evet onları kapattım, sahneyi bir düzene soktum, alaycı öpücükler, üzerinde eflatun rengi bir yorgan serili olacak bir yatakta, kendisini romanlardaki gibi soymaya niyetlenen elleri kadının tatlılıkla reddedişi, buna karşılık delikanlının elbisesini çıkarırken onun kıpırdamasına müsaade etmeyişi, opalin lambaların sarı ışığı altında gerçekten anne ve oğul gibiydiler ve sonra her şey her zamanki gibi bitecekti, belki de, ama belki de hepsi başka bir biçimde olacak, delikanlının ilk adımı, beceriksizce yapılan hareketlerin, rahatsız edici okşayışların ve ellerin mekik dokuyuşunun tekil bir zevke mi yoksa öylesine incinmiş masumiyeti bezdirme ve şaşırtma sanatından izler taşıyan kibirli bir olumsuzluğa

mı, artık kim bilir neye dönüşeceği uzun bir giriş safhasını geçmeyecek, onu geçirmeyecekler. Böyle olabilirdi, pekâlâ böyle olabilirdi; o kadın delikanlıda bir âşık aramıyordu, ama aynı zamanda da, eğer onu zalim bir oyuncak, tatminsiz bir arzulama, başka birisi, kesinlikle bu delikanlı olamayacak birisi için kızışma arzusu olarak hayal etmiyorsa anlaması imkânsız bir son için sahipleniyordu.

Michel'in suçu edebiyat yapmak, gerçekdışı şeyler uydurmak. İstisnai durumlar, türe aykırı bireyler, her zaman iğrenç olmayan canavarlar hayal etmek kadar hoşuna giden bir şey yok. Ama o kadın, belki de hakikati tahmin etmem için yeterli ipuçlarını vererek keşfe davet ediyordu. Oradan ayrılmadan önce, aynı şeyi düşünüp durmaya meyilli biri olarak bu sahnenin zihnimi artık günlerce meşgul edeceğini bildiğimden, daha fazla zaman kaybetmemeye karar verdim. Her şeyi (ağaç, korkuluk duvarı ve on bir güneşi) vizöre yerleştirip fotoğrafı çektim. İkisinin de bunu fark ettiğini ve bana baktıklarını (delikanlı şaşırmış ve sorgular gibi, ama kadın rahatsız olmuş bir şekilde, çalındıklarının, küçük kimyasal bir imgede alçaltıcı bir biçimde tutsak edildiklerinin bilincindeki bedeninden ve suratından çok kararlı bir düşmanlık yayarak) anlayacak kadar bir zaman geçti.

Olanları çok ayrıntılı bir şekilde anlatabilirdim ama buna değmez. Kadın, izin almadan insanların fotoğrafını çekmeye kimsenin hakkı olmadığını söyledi ve filmi kendisine vermemi istedi. Bütün bunları keskin, anlaşılır bir sesle ve rengiyle tonu her cümlede giderek yükselen iyi bir Paris aksanıyla söyledi. Filmi ona vermek ya da vermemek benim açımdan çok fazla bir önem teşkil etmiyordu, ama benden bir şey istenecekse güzellikle istenmesi gerektiğini beni tanıyan herkes bilir. Neticede, kamusal alanlarda fotoğrafçılığın yasak olmaması bir ya-

na, resmî ve özel kesimden çok büyük destek gördüğü yönündeki düşünceyi dile getirmekle yetindim. Ve bunu ona söylerken, delikanlının ezilip büzülmesini, arkada kalmasını (sadece hareket etmeyerek) ve birden arkasını dönüp (bu neredeyse inanılmazdı) yürüyorum zannederek koşmaya başlamasını, arabanın yanından geçişini ve sabah havasında Meryem Ana'nın bir ipi* gibi gözden kayboluşunu alaycı bir keyifle seyrediyordum.

Ama Meryem Ana'nın iplerine aynı zamanda şeytanın salyaları da deniyor ve Michel incelikli beddualara tahammül etmek, münasebetsiz ve sersem gibi nitelemeleri işitmek zorunda kalmasına rağmen, inadına gülümsemeye ve basit kafa sallamalar gibi ucuz numaralarla alttan almaya özen gösteriyordu. Artık yorulmaya başladığım sırada, bir otomobilin kapısının sertçe kapandığını duydum. Gri şapkalı adam orada durmuş bize bakıyordu. Oyunda onun da bir rolünün bulunduğunu ancak o zaman anladım.

Okumaya niyetlenmiş olduğu gazeteyi elinde tutarak bize doğru yürümeye başladı. Ondan en iyi hatırladığım şey o mimik: Ağzının etrafını çevreliyor, buruşuk suratını kaplıyor, yer ve biçim değiştiriyordu, zira ağzı titrediğinde, kendi başına hareket eden bağımsız ve canlı bir şeymişçesine dudakların bir tarafından diğer tarafına gidip geliyordu. Ama geri kalan her şey sabitti: Solgun ve kupkuru teniyle unla kaplı palyaço ya da kansız adam görünümü, derin çukurlara yerleştirilmiş gözleri, çok belirgin ve simsiyah, kaşlarından, saçlarından ya da siyah kravatından bile daha siyah burun delikleri. Çok dikkatli bir şekilde, sanki zemin ayaklarını acıtıyormuş

* İspanyolca havada uçuşan örümcek ağı parçalarına halk arasında "şeytanın salyaları" denir, ama dindar söylem şeytanın adını ağzına almamak için bunu "Meryem'in ipleri"ne dönüştürmüş. (Ç.N.)

gibi yürüyordu; rugan ayakkabılar giymiş olduğunu gördüm, tabanları o kadar inceydi ki, yoldaki her pütürü hissediyor olmalıydı. Korkuluk duvarından neden inmiştim bilmiyorum, filmi onlara vermemekte, içinde korku ve ödleklik sezdiğim o talebi geri çevirmekte neden o denli kararlıydım tam bilmiyorum. Palyaço ve kadın aralarında sessizce konuşuyorlardı: Dayanılmaz bir kusursuz üçgen, bir şaklamayla kırılması gereken bir şey oluşturuyorduk. Yüzlerine güldüm ve yürümeye başladım, sanırım delikanlıdan biraz daha yavaş gidiyordum. Demir yaya köprüsü tarafında, ilk evlerin hizasına gelince arkama dönüp onlara baktım. Yerlerinden kıpırdamamışlardı, ama adam gazeteyi elinden yere bırakmıştı; sırtı korkuluk duvarına dönük olan kadın, çıkış arayan kapana kısılmış birinin klasik ve saçma hareketiyle, ellerini taşın üzerinde dolaştırıyormuş gibi geldi.

Bundan sonra olanlar burada, neredeyse şu anda, beşinci kattaki bir dairenin odasında gerçekleşti. Michel pazar günkü fotoğrafları günler sonra bastı; Conciergerie'den ve Sainte-Chapelle'de çektikleri olmaları gerektiği gibiydi. Çoktan unuttuğu iki-üç deneme karesiyle karşılaştı: Bir umumi tuvaletin çatısına şaşırtıcı bir biçimde tünemiş bir kediyi yakalamaya yönelik kötü bir deneme ve sarışın kadınla delikanlının fotoğrafı. Negatif o kadar iyiydi ki bir büyültme yaptı; büyültme o kadar iyiydi ki, çok daha büyüğünü, neredeyse bir afiş kadarını yaptı. Bunca çabayı sadece Conciergerie'nin fotoğraflarının hak ettiği o sırada aklına gelmedi (şimdi bunu kendine sorup duruyor). Bütün seri içinde onun ilgisini sadece adanın burnundaki enstantane çekiyordu; büyütülmüş fotoğrafı odanın bir duvarına asıp ilk gün bir süre ona baktı ve hatıranın, yitik gerçeklik karşısındaki bu karşılaştırmalı ve melankolik eyleminde geçmişi anımsa-

dı; hiçbir şeyin, hatta sahnenin gerçek sabitleyicisi hiçliğin bile (özellikle de onun) eksik olmadığı her fotoğrafta olduğu gibi, taş kesmiş bir hatıra karşısında duruyordu. Kadın oradaydı, delikanlı oradaydı, başlarının üzerindeki kaskatı ağaç, korkuluk duvarının taşları kadar sabit gökyüzü, tek bir ayrışamaz maddede birbirine karışmış bulutlar ve taşlar, (şimdi sivri kenarlı bir tane geçiyor, bir fırtınanın başındaymış gibi gidiyor) hepsi oradaydı. İlk iki gün, fotoğrafın kendisinden onu duvarda büyültmeye kadar, yapmış olduğum her şeyi kabullendim ve kadının yüzünü, korkuluk duvarı üzerindeki siyah lekeleri yeniden görmek için José Norberto Allende'nin tezinin çevirisine neden sık sık ara verdiğimi bile kendime sormadım. İlk sürpriz sersemce oldu; bir fotoğrafa karşıdan baktığımızda gözlerin tam olarak objektifin pozisyonunu ve görüşünü tekrarladığını düşünmek daha önce aklımın ucundan dahi geçmemişti; bunlar doğru kabul edilen şeylerdir ve üzerinde düşünmek kimsenin aklına dahi gelmez. Önümde daktilom, sandalyemden üç metre uzaktaki fotoğrafa bakıyordum ve işte o sırada, tam olarak objektifin bakış açısında bulunduğum kafama dank etti. Böyle çok iyiydim; çapraz bakış açısının kendine göre güzellikleri ve keşifleri olsa da, bir fotoğrafı değerlendirmenin en mükemmel yolu hiç kuşkusuz buydu. Birkaç dakikada bir, mesela José Alberto Allende'nin çok güzel bir İspanyolcayla söylediğini aynı derecede iyi bir Fransızcayla söylemenin yolunu bulamayınca, kafamı kaldırıp fotoğrafa bakıyordum; beni bazen kadın çekiyordu, bazen çocuk, bazen de kuru bir yaprağın arka plana değer katmak için hayranlık verici bir biçimde yerleştiği zemin. İşte o zaman işime bir süre ara veriyor ve fotoğrafın çekildiği o sabaha büyük bir zevkle yeniden dahil oluyordum. Benden film rulosunu isteyen kadının öfkeli görünümünü, delikanlının gülünç ve acınası kaçı-

şını, beyaz suratlı adamın sahneye girişini ironik bir biçimde hatırlıyordum. Özünde davranışımdan memnun olsam da, meydandan ayrılışım çok parlak olmamıştı, çünkü neden hazırcevaplıklarıyla tanınan Fransızlara ayrıcalıklar, imtiyazlar ve vatandaş hakları üzerine mükemmel bir nutuk çekmeden oradan gitmeyi tercih ettiğimi anlamıyordum. Ama en önemlisi, gerçekten en önemlisi zamanında kaçması için delikanlıya yardım etmiş olmamdı. (Bunun geçerli olması için teorilerimin doğru çıkması gerekiyordu ve ortada henüz yeterince kanıt yoktu, ama salt kaçışın kendisi bile onu kanıtlar gibi görünüyordu.) Tam bir münasebetsiz olarak, ona korkusundan nihayet yararlı bir iş için faydalanma fırsatı sunmuştum; şimdi pişmanlık duyacak, kendini küçülmüş ve daha az erkek hissedecekti. Kendisine adadakilerin baktığı gibi bakabilen bir kadının refakatinden daha iyiydi böylesi; Michel bazen püriten biri oluyor ve kişinin güç için yoldan çıkmaması gerektiğine inanıyordu. Neticede, o fotoğraf iyi bir eylem olmuştu.

Lakin çevirimin paragrafları arasında ona bakıp durmamın sebebi iyi bir eylem olması değildi. O sırada ona neden baktığımı, büyütülmüş fotoğrafı duvara neden astığımı bilmiyordum; belki de tüm kaçınılmaz eylemlerde böyle oluyordur ve onların gerçekleşme koşulu budur. Sanırım ağacın yaprakları kaçamak titreyişleriyle beni ikaz etmeyince, başladığım bir cümleye devam ettim ve onu güzelce toparladım. Alışkanlıklar büyük bitki koleksiyonları gibi, netice itibarıyla seksene altmış bir büyültme üzerinde sinema oynatılan, bir adanın burnunda bir kadının bir delikanlıyla konuştuğu ve başlarının üzerinde bir ağacın birkaç kuru yaprağını salladığı bir perdeye benziyor.

Ama eller artık fazlaydı. Daha yeni yazmıştı: O *halde ikinci anahtar toplumlardan ziyade zorlukların içkin*

doğasında bulunuyor – ve kadının yavaşça, parmak parmak kapanmaya başlayan elini gördüm. Benden hiçbir şey kalmadı, asla tamamlanmaması gerekecek Fransızca bir cümle, yere düşen bir daktilo, gıcırdayan ve sallanan bir sandalye, bir sis. Delikanlı, artık daha fazla devam edemeyen ve o son darbeyi bekleyen boksörler gibi başını eğmişti; pardösünün yakasını kaldırmıştı, hiç olmadığı kadar bir mahpusa, felakete yardım eden mükemmel kurbana benziyordu. Kadın şimdi delikanlının kulağına konuşuyordu ve eli onun yanağının üzerine konmak, onu okşamak, onu hiç acele etmeden yakarak okşamak için yeniden açılıyordu. Delikanlı şaşkından ziyade işkilliydi, bir-iki kez kadının omzunun üzerinden etrafa göz attı, bu arada kadın konuşmaya, onu içinde gri şapkalı adamın oturduğu ve titizlikle fotoğraf karesinin dışında bırakılan ama delikanlının gözlerinden ve kadının sözlerinden, kadının ellerinden, kadının temsili mevcudiyetinden yansıyan (artık bundan nasıl şüphe edilir) otomobilin bulunduğu tarafa doğru baktıran bir şey (Michel bunu çok iyi biliyordu) anlatmaya devam ediyordu. Adamın elleri ceplerinde, bıkkınla müşkülpesent arası, meydandaki hoplayıp zıplamaların ardından köpeğini ıslıkla çağıran bir sahibinkini andıran bir havada geldiğini, onların yanında durduğunu ve onlara baktığını görünce anladım ki (eğer bu anlamaksa) o anda, o insanların arasında, tüm masumiyetimle münasebetsiz şekilde içine daldığım bir düzeni sekteye uğrattığım yerde olması gereken şey, olmuş olması gereken şey henüz olmamıştı ama olacaktı, o şey şimdi gerçekleşecekti. Ve gerçeği, o zaman hayal etmiş olduğum halinden çok daha korkunçtu, orada kendisi için bulunmayan o kadının delikanlıyı okşaması, ona teklifte bulunması, onu yüreklendirmesi kendi zevki için ya da dağınık saçlı meleği elde etmek, onun korkusuyla ve arzulu nezaketiyle oy-

namak için değildi. Gerçek efendi, sonuçtan son derece emin, küstahça gülümseyerek bekliyordu; ona elleri çiçeklerle bağlı tutsaklar getirmesi için bir kadını cephe önüne ilk gönderişi değildi bu. Gerisi o kadar basit olacaktı ki: otomobil, herhangi bir ev, içkiler, uyarıcı resimler, iş işten geçtikten sonra gözyaşları, cehennemde uyanış. Ve ben hiçbir şey yapamıyordum, bu sefer kesinlikle hiçbir şey yapamıyordum. Benim gücüm bir fotoğrafa yetmişti, şuna, şuradakine ve şimdi, olacak olanı onun üzerinde hiç gizlemeden göstererek benden intikam alıyorlardı. Fotoğraf çekilmiş, zaman geçmişti; şimdi birbirimize çok uzaktık, rezillik yaşanıp bitmişti, gözyaşları dökülmüştü, gerisi varsayım ve kederden ibaretti. Düzen birden tersine dönüyordu; onlar canlanıyor, hareket ediyor, kararlar alıyor ve kararlı bir şekilde onun geleceğine gidiyorlardı; ve bu taraftaki ben, diğer zamanın, beşini kattaki bir odanın, o kadın, o adam ve o delikanlının kim olduğunu bilmemenin, fotoğraf makinemin kaskatı ve müdahale etmekten âciz objektifinden başka bir şey olmamanın tutsağı ben. En korkunç alayı suratıma çarparak, âcizliğimin önünde karar veriyorlardı, delikanlı una bulanmış palyaçoya bir kez daha bakıyordu ve ben onun kabul edeceğini, teklifin para ve aldatma içerdiğini ve ona bağırıp kaçmasını söyleyemeyeceğimi ya da sadece yeni bir fotoğraf çekerek, salya ve parfümün kurduğu iskeleyi yerle bir edecek küçük ve neredeyse mütevazı bir müdahaleyle onun yolunu bir kez daha açamayacağımı anlıyordum. Her şey orada, hemen o anda çözümlenecekti; ortama, bilinen fiziksel sessizlikle hiç alakası olmayan muazzam bir sessizlik hâkimdi. Bu sessizlik yayılıyor, silahlanıyordu. Sanırım bağırdım, korkunç bir şekilde bağırdım ve daha o saniyede bana yaklaşmaya başladığını anladım, on santimetre, bir adım, bir adım daha, ağaç ön planda dallarını ritmik bir şekilde döndü-

rüyordu, korkuluk duvarının bir lekesi kareden çıkıyordu, kadının şaşırmış gibi bana dönen yüzü giderek büyüyordu ve işte o sırada biraz döndüm, demek istediğim fotoğraf makinesi biraz döndü ve kadını gözden kaybetmeden, gözlerin yerinde bulunan kara deliklerle bana bakmakta olan adama doğru yaklaşmaya başladı, şaşkınla öfkeli arası bir ifadeyle beni havaya çivilemek istiyormuş gibi bakıyordu ve işte o anda, görüntünün önünden tek bir kanat çırpışla geçen, odağın dışındaki büyük bir kuş gibi görmeyi başardım ve odamın duvarına yaslandım ve mutlu oldum çünkü delikanlı biraz önce kaçmıştı, onu koşarken görüyordum, yeniden odakta, kaçarken saçları rüzgârda uçuşuyor, adanın üzerinde uçmayı, yaya köprüsüne ulaşmayı, şehre geri dönmeyi nihayet öğreniyordu. İkinci kez ellerinden kaçıyordu, ben ikinci kez onun kaçmasına yardım ediyor ve onu kırılgan cennetine iade ediyordum. Nefes nefese bir halde onların karşısında kaldım; daha fazla ilerlemeye gerek yoktu, oyun çoktan oynanmıştı. Kadının ancak bir omzu görünüyordu ve biraz da resmin karesi tarafından zalimce kesilmiş saçı; ama adamın yüzü dönüktü, içinde siyah bir dilin titremekte olduğu ağzı yarı aralıktı ve ellerini yavaşça kaldırıp ön plana yaklaştırıyordu, hâlâ mükemmel odaktaki bir an ve sonra onun adayı, ağacı silen kütlesi ve gözlerimi kapattım ve daha fazla bakmak istemedim ve yüzümü kapattım ve bir aptal gibi ağlamaya başladım.

Şimdi büyük beyaz bir bulut geçiyor, bugünlerde ve sayması imkânsız bütün bu zaman boyunca hep olduğu gibi. Geriye kalan söylenmedik yegâne şey daima bir bulut, iki bulut ya da saatler boyunca mükemmel derecede berrak gökyüzü, odamın duvarına raptiyelerle tutturulmuş o tertemiz dikdörtgen oluyor. Gözlerimi açıp parmaklarımla kuruttuktan sonra gördüğüm o oldu: Tertemiz gökyüzü ve sonra sol taraftan giren, zarafetini yavaş-

ça gezdiren ve sağ tarafta gözden kaybolan bir bulut. Ve sonra bir başkası, buna karşılık bazen de her şey griye dönüşüyor, her şey devasa bir bulut oluyor ve birden yağmur atıştırmaya başlıyor, resmin üzerinde uzun süre yağmur yağdığı görülüyor, tersten bir feryat gibi ve çerçeve yavaş yavaş aydınlanıyor, belki de güneş çıkıyor ve yeniden bulutlar giriyor, ikişerli, üçerli. Ve bazen güvercinler, arada sırada da bir serçe.

TAKİPÇİ

Ch. P. anısına

Ölene kadar sadık ol.
Yeni Ahit "Vahiy" 2:10

O *make me a mask.**
Dylan Thomas

Dédée öğleden sonra beni arayıp Johnny'nin iyi olmadığını söyleyince soluğu otelde aldım. Johnny ve Dédée birkaç günden beri Lagrange Sokağı'ndaki bir otelde, dördüncü kattaki bir odada yaşıyorlar. Odanın kapısını görmem Johnny'nin ne kadar büyük bir sefalet içinde yaşadığını anlamama yetti; pencere neredeyse kapkara bir avluya bakıyor ve öğlen birde gazete okumak ya da birbirinin yüzünü görmek istediğinde ışığın yanık olması gerekiyor. Soğuk değil, ama Johnny'yi bir battaniyeye sarınmış ve her tarafından sarımtırak ip parçaları çıkan leş gibi kirli bir koltuğa kıvrılmış halde buldum. Dédée yaşlanmış ve kırmızı elbisesi üzerinde çok kötü duruyor; bu bir iş elbisesi, sahne ışıklarının altında

* (İng.) Bana bir maske yap. (Ç.N.)

giymek için yapılmış, ama bu otel odasında iğrenç bir pıhtıya dönüşüyor.

"Yoldaş Bruno ağız kokusu gibi sadıktır," dedi Johnny selam niyetine, dizlerini çenesine değecek kadar kendine çekerek. Dédée bana bir sandalye uzattı ve ben bir paket Gauloises sigarası çıkardım. Cebimde bir şişe rom vardı, ama ne olup bittiği konusunda kafamda bir fikir oluşana dek onu göstermek istemedim. Sanırım beni en çok rahatsız eden sinek pislikleriyle kaplı ipinden sarkan ve yanmakta olan küçük lambaydı. Ona bir-iki kez baktıktan ve elimi siper ettikten sonra, Dédée'ye acaba onu kapatıp pencereden gelen ışıkla yetinemez miyiz diye sordum. Johnny benim sözlerimi ve hareketlerimi, sabit bakan ama aklının tamamen başka bir şeyde olduğu, başka bir şey olduğu görülen bir kedi gibi dalgın bir dikkatle takip ediyordu. En sonunda Dédée kalkıp ışığı söndürdü. Geriye kalan gri ve siyah karışımı ışıkta birbirimizi daha iyi tanıdık. Johnny o uzun ve zayıf ellerinden birini battaniyenin altından çıkarınca teninin gevşek ılıklığını hissettim. Tam o sırada Dédée Nescafé hazırlayacağını söyledi. En azından bir kutu Nescafé'leri olduğunu bilmek beni sevindirdi. Ne zaman bir kişinin bir kutu Nescafé'sinin olduğunu öğrensem, onun sefaletin dibinde olmadığını anlarım; bu hâlâ biraz daha dayanabileceğinin göstergesidir.

"Bir süredir görüşmüyorduk," dedim Johnny'ye. "En azından bir ay oldu."

"Sen zamanı saymaktan başka bir şey yapmazsın," dedi huysuz bir şekilde. "Birinci, ikinci, üçüncü, yirmi birinci. Sen her şeye bir numara verirsin. Ve bu da aynı şey. Onun neden kızgın olduğunu biliyor musun? Çünkü saksofonu kaybettim. Kızmakta haklı."

"Peki, onu nasıl kaybedebildin?" diye sorarken Johnny'ye sorulamayacak şeyin tam da bu olduğunu biliyordum.

"Metroda," dedi Johnny. "Daha güvende olsun diye

onu koltuğun altına koymuştum. Onun bacaklarımın altında, çok güvende olduğunu bilerek yolculuk etmek muhteşemdi."

"Otelin merdivenlerini çıkarken farkına vardı," dedi Dédée biraz boğuk bir sesle. "Ve ben de metro yetkililerini ve polisi haberdar etmek için deli gibi koşturmak zorunda kaldım."

Peşinden gelen sessizlikten bunun sadece zaman kaybı olduğunu anladım. Ama Johnny hep yaptığı gibi, dişlerinin ve dudaklarının daha gerisinden gelen bir gülüşle gülmeye başladı.

"Mutsuz bir garibanın teki şimdi ondan sesler çıkarmaya çalışıyordur," dedi. "Benim bugüne kadar sahip olduğum saksofonların en kötülerinden biriydi; Doc Rodríguez'in onu çaldığı belli oluyordu, ruh tarafı tamamen deforme olmuştu. Alet olarak bakıldığında fena değildi, ama Rodríguez bir Stradivarius'u sadece akort ederek kullanılmaz hale getirebilecek biridir."

"Başka bir tane bulamaz mısın?"

"Biz de şimdi onu araştırıyoruz," dedi Dédée. "Anlaşılan Rory Friend'de bir tane var. İşin kötü tarafı, Johnny'nin sözleşmesi..."

"Sözleşme..." diye onu taklit etti Johnny. "Sözleşme ne ki? Çalmak gerekiyor, hepsi bu ve benim ne saksofonum ne de saksofon satın alacak param var ve çocuklar da benimle aynı durumdalar."

Son söylediği doğru değil ve üçümüz de bunu biliyoruz. Artık kimse Johnny'ye bir enstrümanı ödünç vermeye cesaret edemiyor, çünkü onu ya kaybediyor ya da hemen canına okuyor. Louis Rolling'in saksofonunu Bordeaux'da kaybetti, bir İngiltere turnesi için sözleşme yaptıklarında Dédée'nin satın aldığı saksofonu tekmeleyerek ve çiğneyerek üç parçaya ayırdı. Bugüne dek kaç enstrüman kaybettiğini, rehin bıraktığını ya da kırdığını

kimse bilmiyor. Ve onların hepsini sanırım bir alto saksofonu ancak bir tanrının –lir ve flütlerden vazgeçtiklerini varsayarak– çalabileceği gibi çalıyordu.

"Ne zaman başlıyorsun, Johnny?"

"Bilmiyorum. Bugün, sanırım, değil mi, Dé?"

"Hayır, öbür gün."

"Tarihleri ben hariç herkes biliyor," diye homurdanıyor Johnny, battaniyeyi kulaklarına kadar çekerek. "Bu akşam olduğuna yemin edebilirdim."

"Ne fark eder ki?" dedi Dédée. "Saksofonun olmadıktan sonra."

"Ne demek ne fark eder? İkisi aynı şey değil ki. Öbür gün yarından sonraki gün, yarınsa bugünden çok sonraki gün. Ve bugün de, Bruno yoldaşla sohbet etmekte olduğumuz şu andan oldukça sonrası ve ben eğer zamanı unutup sıcak bir şey içebilseydim kendimi çok daha iyi hissederdim."

"Su kaynamak üzeredir, bekle biraz."

"Sıcak derken kaynamayı kastetmemiştim," dedi Johnny. Bunun üzerine rom şişesini çıkardım ve sanki ışığı yakmışız gibi oldu, çünkü Johnny büyülenmiş bir şekilde ağzını kocaman açtı ve parlamaya başladı, hatta Dédée bile onu böyle şaşkın ve mutlu görünce gülümsemek zorunda kaldı. Romlu Nescafé hiç de fena değildi; ikinci yudum ve bir sigaradan sonra üçümüz de kendimizi çok daha iyi hissettik. Daha o sırada Johnny'nin yavaş yavaş içine kapandığını ve zamana yönelik anıştırmalar yapmaya devam ettiğini fark ettim ki bu onu tanıdığımdan beri kafasını meşgul eden bir konuydu. Zamanı çağrıştıran her şeye böylesine kafayı takan çok az insan tanıdım. Bu bir saplantı, ondaki onca saplantının en kötüsü. Ama o bunu gözler önüne seriyor ve çok az kişinin direnebileceği bir incelikle açıklıyor. Şimdi Cincinnati'deki bir kayıttan önceki provayı hatırladım ve bu Pa-

ris'e gelmeden çok önceydi, kırk dokuz ya da elli senesiydi. Johhny o günlerde çok formdaydı ve ben provaya sadece onu ve de Miles Davis'i dinlemeye gitmiştim. Hepsi çalmaya iştahlıydı, mutluydu, iyi giyinmişlerdi (bu belki de şu anki zıtlıktan, Johnny'nin şimdi kötü giyinmesinden ve pislik içinde olmasından ötürü aklıma geldi), hiç acele etmeden, zevkle çalıyorlardı ve ses teknisyeni camekânının arkasından, keyfi yerinde bir babun gibi mutluluk işaretleri yapıyordu. İşte tam o sırada, Johnny mutluluktan kendini kaybetmişken, birden çalmayı bıraktı ve bilmem kime bir yumruk sallayarak şöyle dedi: "Ben bunu yarın çalıyorum." Ve çocuklar öylece kalakaldılar, iki-üç tanesi fren yapmakta geciken tren gibi birkaç ritim daha çalmaya devam etti, bu arada Johnny alnına vurarak şöyle diyordu: "Ben bunu yarın çoktan çaldım, korkunç bir şey, Miles, ben bunu yarın çoktan çaldım." Onu bu düşünceden vazgeçiremiyorlardı ve o andan itibaren her şey kötü gitti, Johnny isteksizce çalmaya başlamıştı ve bir an önce gitmek istiyordu (yeniden uyuşturucu almak için, dedi ses teknisyeni öfkeden kudurmuş bir halde) ve onun kül rengi bir suratla, sendeleyerek çıktığını görünce, acaba bu daha uzun süre devam edecek mi diye kendime sordum.

"Sanırım Doktor Bernard'ı arayacağım," dedi Dédée romunu küçük yudumlarla içen Johnny'ye gözucuyla bakarak. "Ateşin var ve hiçbir şey yemiyorsun."

"Doktor Bernard hüzünlü bir sersem," dedi Johnny bardağını yalayarak. "Bana aspirin verecek ve ardından cazı, mesela Ray Noble'ı çok sevdiğini söyleyecek. Düşünsene, Bruno. Eğer saksofonum olsaydı onu öyle bir müzikle karşılardım ki, dört katı kıçı her basamağa vura vura inerdi."

"Her halükârda aspirin almanın sana zararı olmayacaktır," dedim gözucuyla Dédée'ye bakarak. "Eğer ister-

sen çıkınca ona telefon edebilirim, böylece Dédée'nin inmesine gerek kalmaz. Baksana, şu sözleşme... Eğer öbür gün başlayacaksan sanırım bir şeyler yapılabilir. Ben de Rory Friend'den bir saksofon almaya çalışabilirim. Ve en kötü ihtimalle... Mevzu şu ki, senin daha dikkatli davranman gerekecek, Johnny."

"Bugün değil," dedi Johnny rom şişesine bakarak. "Yarın, saksofonum olduğunda. Bu yüzden şimdi ondan bahsetmenin gereği yok. Bruno, giderek daha iyi farkına varıyorum ki zaman... Müziğin bu konuyu biraz daha iyi anlamaya her zaman yardım ettiğini düşünüyorum. Aslında anlamaya değil çünkü gerçek şu ki hiçbir şey anlamıyorum. Tek yaptığım bir şeyin varlığının farkına varmak. Kesin bir şey değil, tıpkı şu rüyalardaki gibi, hani her şeyin yitip gideceğinden endişelenir ve peşinen biraz korkuya kapılırsın ya, işte öyle bir şey; ama aynı zamanda da hiçbir şeyden emin değilsindir ve her şey bir krep gibi tersine döner ve birden kendini çok güzel bir kızla yatakta bulursun ve her şey ilahî derecede mükemmeldir."

Dédée odanın bir köşesinde fincanları ve bardakları yıkıyor. Odalarında musluk suyu dahi olmadığını fark ettim; pembe çiçekli bir leğen ve aklıma mumyalanmış bir hayvanı getiren bir maşrapa görüyorum. Bu arada Johnny yarısını battaniyenin kapattığı ağzıyla konuşmaya devam ediyor ve çenesine kadar çektiği dizleri, rom ve ateşin yavaş yavaş nemlendirmeye başladığı kara ve pürüzsüz suratıyla o da mumyalanmış birine benziyor.

"Bütün bunlar hakkında bir şeyler okudum, Bruno. Çok tuhaf ve doğrusu o kadar karmaşık ki... Ben müziğin yardım ettiğine inanıyorum, biliyorsun. Ama anlamaya değil, çünkü işin gerçeği hiçbir şey anlamıyorum." Sıktığı yumruğuyla kafasına vuruyor. Kafasından hindistancevizi gibi ses çıkıyor.

"Bunun içinde hiçbir şey yok, Bruno, artık hiçbir şey

ne demekse. Bu kafa ne bir şey düşünüyor ne de bir şey anlıyor. Sana doğruyu söyleyeyim, ona hiç gereksinim duymadım. Ben gözlerden itibaren aşağı doğru anlamaya başlıyorum ve ne kadar aşağı inersem o kadar iyi anlıyorum. Ama bu gerçek anlamda anlamak değil, bunu ben de biliyorum."

"Ateşin çıkacak," diye homurdandı Dédée odanın diğer ucundan.

"Of, kapa çeneni. Bu doğru, Bruno. Asla bir şey hakkında düşünmedim, sadece önceden düşünmüş olduğum bir şeyin birden farkına varıyorum, ama bu bir lütuf sayılmaz, değil mi? İnsanın bir şey düşündüğünün farkına varmasında ne lütuf olacak? Bu durumda onu senin ya da bir başkasının düşünmüş olması aynı şey. Ben ben değilim. Sadece düşündüğüm bir şeyden istifade ediyorum, ama daima daha sonra ve benim dayanamadığım işte bu. Ah, çok zor, öyle zor ki.... İçkiden bir yudum bile kalmadı mı?"

Ona romun son damlalarını, tam Dédée'nin ışığı tekrar yaktığı sırada veriyorum; artık odanın içi neredeyse görünmüyordu. Johnny terliyor, ama battaniyeyi üzerinden atmıyor ve arada sırada titreyip koltuğu gıcırdatıyor.

"Daha küçük bir çocukken, neredeyse saksofon çalmayı öğrendikten hemen sonra bunun farkına vardım. Evimizde daima bir kargaşa hâkimdi ve sadece borçlardan, ipoteklerden bahsedilirdi. İpoteğin ne demek olduğunu biliyor musun? Korkunç bir şey olmalı, çünkü babam ne zaman ipotekten bahsetse annem saçını başını yoluyordu ve kavgaya tutuşuyorlardı. Ben on üç yaşındaydım... Ama bütün bunları daha önce dinlemiştin."

Elbette ki dinledim; elbette ki Johnny biyografimde güzel ve doğru bir biçimde yazmaya çalıştım.

"İşte bu yüzden evde zaman hiç bitmiyordu. Neredeyse yemeden içmeden, bir kavgadan diğerine. Ve bu

yetmezmiş gibi bir de din, ah, bunu asla tahmin edemezsin. Öğretmen bana bir saksofon buldu ki görsen gülmekten ölürdün, sanırım onun hemen akabinde farkına vardım. Bu sadece lafın gelişi de olsa, müzik beni zamanın dışına çıkarıyordu. Eğer gerçekten ne düşündüğümü bilmek istersen, sanırım müzik beni zamanın içine koyuyordu. Ama bu durumda şuna inanmak gerekiyor ki bu zamanın şeyle... tabiri caizse bizimle hiçbir alakası yok."

Johnny'nin bizzat hayatını oluşturan tüm halüsinasyonlarını uzun zamandan beri bildiğim için onu dikkatle dinliyorum ama söylediklerini çok fazla önemsemiyorum. Buna karşılık acaba Paris'te uyuşturucuyu nasıl bulduğunu kendime soruyorum. Onun suç ortaklığı ihtimalini elemek için Dédée'yi sorguya çekmem gerekecek. Johnny bu durumda çok fazla dayanamayacak. Uyuşturucu ve sefalet birlikte yaşamayı beceremezler. Çok şey kaybetmekte olan müziği, Johnny'nin diğer bütün müzisyenlerle arasındaki o şaşırtıcı farkı, o kendine özgü mevcudiyeti yansıtmaya devam edebileceği onlarca kaydı düşünüyorum. "Bunu yarın çalıyorum" sözü birdenbire çok açık bir anlam kazanıyor, çünkü Johnny daima yarın çalıyor ve gerisi, müziğinin ilk notalarıyla kolayca üzerinden atladığı bugün, arkadan geliyor.

Ben kendi sınırlarımı anlamaya yetecek derecede hassas bir caz eleştirmeniyim ve düşündüğüm şeyin zavallı Johnny'nin bölük pörçük cümleleri, iç çekişleri, ani öfkeleri ve hıçkırıklarıyla ilerlemeye çalıştığı seviyenin altında olduğunu fark ediyorum. Onun bir dâhi olduğunu düşünmem zerre umurunda değil ve yaptığı müziğin arkadaşlarının çaldığının çok ötesinde olması onu hiçbir zaman kibirlendirmedi. Melankolik bir şekilde, ben onun sonuyla yetinmeye mecbur olarak yaşarken, onun saksofonunun daha başında olduğunu düşünüyorum. O ağız, bense... dememek için, o ağız bense kulak. Of, her eleştir-

men, tıpkı tat gibi, ısırma ve çiğneme zevki gibi keyifli başlayan bir şeyin hüzünlü sonu. Ve ağız bir kez daha oynuyor, Johnny'nin kocaman dili dudaklarından akan tükürüğü iştahla topluyor. Elleri havaya bir resim çiziyor.

"Bruno, eğer bir gün onu yazabilirsen... Benim için değil, biliyorsun, benim umurumda değil. Ama güzel olmalı, ben güzel olması gerektiğini hissediyorum. Sana diyordum ki, çocukken çalmaya başlayınca zamanın değiştiğini fark ettim. Bunu bir keresinde Jim'e anlattım ve bana herkesin aynı şeyi hissettiğini söyledi ve insan soyutlandığında... Böyle dedi, insan soyutlandığında. Ama hayır, ben çaldığımda soyutlanmıyorum. Sadece yer değiştiriyorum. Bir asansörde olmak gibi, bir asansörde insanlarla konuşuyorsun ve hiçbir tuhaflık hissetmiyorsun ve bu arada birinci kat, onuncu kat, yirmi birinci kat geçiliyor ve şehir aşağıda kalıyor ve sen asansöre binerken başlamış olduğun cümleni bitirmektesin ve ilk sözcüklerle sonuncular arasında elli iki kat var. Ben çalmaya başlayınca bir asansöre bindiğimi fark ettim, ama bu bir zaman asansörüydü, eğer böyle denilebilirse. Sanma ki ipoteği ve dini unutuyordum. Sadece, ipotek ve din o sırada üzerimde olmayan elbise gibiydi; ben elbisenin gardıropta durduğunu biliyorum, ama kalkıp bana o elbisenin o sırada var olduğunu söylemeyeceksin. Elbise ben onu üzerime giyince var olur ve ipotekle din de ben çalmayı bitirince var oluyorlardı ve annem lüleli saçlarıyla içeri giriyor ve şeytanın müziğiyle kulaklarını şişirmemden şikâyet ediyordu."

Dédée bir kez daha Nescafé getirdi, ama Johnny boş bardağına hüzünle baktı.

"Bu zaman konusu karmaşık, beni her taraftan yakalıyor. Zamanın, içi doldurulan bir torba gibi olmadığını yavaş yavaş fark etmeye başlıyorum. Demek istediğim içine doldurulan şey değişse de, torbaya belli bir miktar-

dan fazlası sığmıyor ve bitti. Benim valizimi görüyor musun, Bruno? İçine iki takım elbise ve iki çift ayakkabı sığıyor. Pekâlâ, şimdi onu boşalttığını ve sonra iki takımla iki çift ayakkabıyı içine yeniden koyacağını hayal et. Bir bakıyorsun içine sadece bir takım elbise ve bir çift ayakkabı sığıyor. Ama en güzeli bu değil. En güzeli valizin içine bütün bir mağazayı, yüzlerce takım elbiseyi sığdırabildiğini fark ettiğin zaman oluyor, tıpkı benim çalarken, bazen, müziği zamanın içine koymam gibi. Müziği ve metroda yolculuk ederken düşündüklerimi."

"Metroda yolculuk ederken."

"Evet, her şey orada gizli," dedi Johnny alaycı bir biçimde. "Metro büyük bir icat, Bruno. Metroda yolculuk ederken bir valize sığabilecek her şeyin farkına varıyorsun. Belki de ben saksofonu metroda kaybetmedim, belki de..."

Katıla katıla gülüyor, öksürüyor ve Dédée ona endişeyle bakıyor. Ama Johnny battaniyenin altında bir şempanze gibi sarsılarak ve hepsini birbirine karıştırarak el kol hareketleri yapıyor, gülüyor ve öksürüyor. Gözyaşları dökülüyor ve onları gülmeye devam ederek içiyor.

"En iyisi sapla samanı birbirine karıştırmamak," diyor bir süre sonra. "Onu kaybettim ve hepsi bu. Ama metro şu valiz olayının farkına varmamı sağladı. Baksana şu elastik nesneler konusu çok tuhaf, bunu her tarafta hissediyorum. Her şey esnek, evlat. Sert görünen şeylerin bile bir esnekliği var..."

Konsantre bir şekilde düşünüyor.

"... gecikmiş bir esneklik," diye ekliyor şaşırtıcı bir biçimde. Onaylayıcı bir hayranlık hareketi yapıyorum. Bravo, Johnny. Düşünemediğini söyleyen şu adama bak. Hadi Johnny. Ve şimdi söyleyeceği şeyle gerçekten ilgiliyim, nitekim o da bunun farkında ve bana hiç olmadığı kadar alaycı bir biçimde bakıyor.

"Öbür gün çalmak için bir saksofon bulabileceğime inanıyor musun, Bruno?"

"Evet, ama dikkatli olman gerekecek."

"Elbette ki, dikkatli olmam gerekecek."

"Bir aylık bir sözleşme," diye açıklıyor zavallı Dédée. "On beş gün Rémy Gece Kulübü'nde sahne, iki konser ve plaklar. Durumumuzu oldukça düzeltebilirdik."

"Bir aylık bir sözleşme," diye el kol hareketleriyle dalga geçiyor Johnny. "Rémy Gece Kulübü, iki konser ve plaklar. Be-bata-bop bop bop, çırrr. Onun derdi susuzluk, bir susuzluk, bir susuzluk. Ve sigara tüttürme arzusu, tüttürme arzusu. Özellikle de tüttürme arzusu."

Ona bir paket Gauloises uzatırken aslında aklından geçenin uyuşturucu olduğunu çok iyi biliyorum. Hava kararda, koridorda giden gelen insanların gürültüsü başlıyor, Arapça diyaloglar ve bir şarkı. Dédée dışarı çıktı, muhtemelen akşam yemeği için bir şeyler almaya gitmiştir. Johnny'nin elini dizimde hissediyorum.

"Biliyor musun, çok iyi bir kız. Ama ondan bıktım. Uzun süredir onu sevmiyorum, ona acı çektiremiyorum. Arada sırada beni hâlâ heyecanlandırıyor, sevişmeyi biliyor, yatakta tıpkı..." Parmaklarını İtalyan tarzı birleştirerek gösteriyor. "Ama ondan kurtulmalıyım, New York'a dönmeliyim. Hepsinden önemlisi New York'a dönmeliyim, Bruno."

"Ne diye? Orada durumun buradan daha kötüydü. İşi değil, bizzat hayatını kastediyorum. Sanırım burada daha çok arkadaşın var."

"Evet, sen varsın, bir de Markiz ve kulüpteki çocuklar... Markiz'le hiç yattın mı, Bruno?"

"Hayır."

"Pekâlâ, bu konu... Ama ben sana metrodan bahsediyordum ve konuyu neden değiştirdiğimizi bilmiyorum. Metro büyük bir icat, Bruno. Bir gün metroda bir

şey hissetmeye başladım, sonra unuttum... Ve sonra tekrarladı, iki-üç gün sonra. Ve en sonunda farkına vardım. Açıklaması kolay, ama kolay olmasının sebebi gerçekte bunun gerçek bir açıklama olmaması. Gerçek açıklama öyle oturup açıklanamaz. Metroya binmen ve zihninde oluşmasını beklemen gerekecek, gerçi bana öyle geliyor ki bu sadece benim zihnimde oluşuyor. Birazcık şöyle bir şey, bak. Markiz'le hiç yatmadığın doğru mu? Ondan yatak odasının bir köşesinde, çok güzel bir lambanın yanında duran altın yaldızlı tabureye çıkmasını istemelisin ve sonra... Hadi ya, bizimki döndü bile..."

Dédée elinde paketle dönüyor ve Johnny'ye bakıyor.

"Ateşin yükselmiş. Doktoru aradım, saat onda gelecek. Sakin durmanı söylüyor."

"Peki, tamam, ama önce Bruno'ya şu metro şeyini anlatacağım. Geçen gün olan bitenin net bir biçimde farkına vardım. Annemi düşünmeye başladım, sonra Lan'ı, çocukları düşündüm ve tabii ki, o anda mahallemde yürüyormuşum gibi hissediyordum, o zamanki çocukların yüzleri gözümün önüne geldi. Bu düşünmek değildi, asla düşünmediğimi herhalde sana defalarca söylemişimdir; sanki bir köşede dikilip düşündüğüm şeylerin oluşunu görüyorum, ama gördüğüm şeyleri düşünmüyorum. Anlıyor musun? Jim hepimizin aynı olduğumuzu ve genellikle (böyle diyor) insanın kendi namına düşünmediğini söylüyor. Varsayalım ki öyle olsun, sorun şu ki ben metroya Saint-Michel İstasyonu'ndan binmiştim ve hemen Lan'la çocukları düşünmeye ve mahalleyi görmeye başladım. Daha koltuğa oturur oturmaz onları düşünmeye koyuldum. Ama aynı zamanda da metroda olduğumun farkındaydım ve aşağı yukarı bir dakikanın sonunda Odéon'a vardığımızı, insanların girip çıktıklarını gördüm. Bunun üzerine Lan'ı düşünmeye devam ettim ve alışverişten dönen annemi gördüm ve onların hepsini görmeye, çok

güzel bir biçimde onlarla birlikte olmaya başladım ki çok uzun zamandır böyle bir şey hissetmiyordum. Hatıralar her zaman mide bulandırıcıdır, ama bu sefer çocukları düşünmek ve onları görmek hoşuma gidiyordu. Eğer gördüğüm her şeyi sana anlatmaya kalksam bana inanmazsın çünkü uzun sürer. Üstelik fazla ayrıntılara girmeden. Sana sadece şunu söyleyeyim, mesela Lan'ı benim Hamp'la beraber çaldığım Club 33'e giderken giydiği yeşil bir elbiseyle görüyordum. Elbiseyi birkaç kurdele, bir fiyonk, yan tarafta bazı süsler ve bir boyunla birlikte görüyordum... Aynı anda değil, aslında ben Lan'ın elbisesinin etrafında dolaşıyor ve yavaşça ona bakıyordum. Ve sonra Lan'ın ve çocukların yüzlerine baktım ve ardından yan dairede yaşayan Mike'ı hatırladım ve Mike bana Colorado'daki bazı yaban atlarının hikâyesini anlatmıştı ve şu bir çiftlikte çalışan ve konuşurken göğsünü at terbiyecileri gibi ileri çıkaran..."

"Johnny," dedi Dédée köşesinden.

"Unutma ki sana düşündüklerimin ve gördüklerimin çok küçük bir bölümünü anlatıyorum. Bu küçük bölümü sana anlatmaya başlayalı ne kadar oldu?"

"Bilmiyorum, diyelim ki iki dakika."

"Diyelim ki iki dakika," diye taklidimi yaparak dalga geçti, Johnny. "İki dakika ve sana sadece çok küçük bir kısmını anlattım. Eğer sana çocukların yaptığını gördüğüm her şeyi ve Hamp'ın "Save it, Pretty Mamma"yı [Kendine Sakla, Güzel Anacığım], nasıl çaldığını anlatsaydım ve ben her notayı dinliyordum, anlıyor musun, her notayı ve Hamp şu yorulmak nedir bilmeyenlerdendi ve sana annemi çok uzun bir duayı ederken dinlediğimi anlatsaydım, içinde galiba lahanalardan bahsediyordu, babam ve benim için Tanrı'dan af diliyor ve lahanalarla ilgili bir şeyler söylüyordu... Eğer sana bütün bunları ayrıntısıyla anlatsaydım, iki dakikadan çok daha uzun bir zaman geçerdi, değil mi, Bruno?"

"Eğer bütün bunları gerçekten duymuşsan ve görmüşsen en azından bir çeyrek saat geçerdi," dedim ona gülerek.

"Bir çeyrek saat geçerdi, ha, Bruno. Şimdi bana diyeceksin ki peki o zaman nasıl oluyor da birden metronun duracağını hissediyor ve annemi, Lan'ı ve bütün o şeyleri bırakıp oradan çıkıyorum ve Odéon'a tam bir buçuk dakikalık mesafede kalan Saint-Germain-des-Prés'ye geldiğimizi görüyorum."

Johnny'nin anlattığı şeyler beni asla fazla endişelendirmez, ama şimdi, bana bakma biçiminden bir ürperti hissettim.

"Senin zamanınla, şunun zamanıyla ancak bir buçuk dakika," dedi Johnny kızgınlıkla. "Aynı şekilde metronun zamanıyla ve kolumdaki saatin zamanıyla da, lanet olası. O halde, benim bir çeyrek saat boyunca düşünmüş olmam nasıl mümkün olabilir, ha, Bruno? Bir buçuk dakikada nasıl bir çeyrek saat düşünülebilir? Sana yemin ederim ki o gün bir gıdım dahi, tek bir yaprak dahi sarıp içmemiştim," diye ekliyor özür dileyen bir çocuk gibi. "Ve sonra bunu tekrar yaşadım, şimdi her tarafta yaşamaya başlıyorum. Ama," diye kurnazca ekliyor, "sadece metroda farkına varabiliyorum çünkü metroda yolculuk etmek bir saatin içine konmuş olmak gibi bir şey. İstasyonlar dakikalar oluyor, anlıyor musun, bu sizin zamanınız, şimdinin zamanı; ama ben ondan başka bir tane daha olduğunu biliyorum ve düşünüyorum, düşünüyorum..."

Yüzünü elleriyle kapatıyor ve titriyor. Çoktan gitmiş olmayı isterdim, ama Johnny'yi gücendirmeden nasıl kalkıp gideceğimi bilmiyorum, çünkü arkadaşlarına karşı çok alıngan. Eğer böyle devam ederse kötü olacak, en azından Dédée'yle bu şeylerden konuşmayacak.

"Bruno, keşke sadece o anlardaki gibi ya da çalarkenki gibi yaşayabilseydim ve zaman da değişiyor... Bir

buçuk dakika içinde neler olabileceğinin farkına varıyorsun... İşte o zaman bir insan, sadece ben değil, şu, sen ve bütün çocuklar yüzlerce yıl yaşayabilirdik, eğer yöntemini bulsaydık şu anda saatler yüzünden, bu dakikalar ve öbür gün saplantısı yüzünden yaşadığımızdan bin kat daha uzun yaşayabilirdik..."

Elimden geldiğince gülümsüyorum, haklı olduğunu belli belirsiz anlıyorum, ama onun kuşkulandığı ve benim onun kuşkusundan sezdiğim şey her zaman olduğu gibi sokağa çıkıp gündelik yaşantıma dalar dalmaz silinecek. Johnny'nin o sırada bunları söyleme sebebinin sadece yarı deli kişiliği ve gerçekliğin, arkasında onun bir umuda dönüştüreceği bir tür parodi bırakarak elinden kaçıp gitmesi olmadığından eminim. Johnny'nin böyle anlarda söylediklerini (ve Johnny beş yıldan daha uzun bir süredir benzer şeyleri bana söyleyip duruyor) daha sonra üzerinde tekrar düşüneceğime söz vererek dinleyemem. Sokağa çıktıktan sonra, bu sözcükleri artık Johnny'nin kendisi değil hatırasının tekrarlamaya başlamasıyla birlikte, hepsi bir marihuana fantezisine, sıradan bir araklamaya dönüşüyor (çünkü başkaları da benzer şeyler söylüyor ve benzer tanıklıklar her gün işitiliyor) ve ilk anda hissettiğim harikuladeliğin ardından bir rahatsızlık baş gösteriyor ve en azından Johnny tarafından kafaya alınmışım duygusu oluşuyor. Ama bütün bunlar her seferinde ertesi gün oluyor, Johnny bana anlatırken değil, çünkü o sırada bir yere varmak isteyen bir şey, yanmaya çalışan bir ışık varmış ya da daha ziyade sanki bir şeyi kırmak, onu tıpkı ortasına kama yerleştirilen ve çekiçleyerek dibine kadar yarılan bir kütük gibi yukarıdan aşağıya parçalamak gerekliymiş gibi hissediyorum. Ama Johnny'nin artık bir şeyi çekiçleyecek gücü yok, bense bir kama yerleştirmek için ne tür bir çekiç gerektiğini bile bilmiyorum, kaldı ki kendimi bu işi yaparken hayal edemiyorum.

Netice itibarıyla, en sonunda otel odasından ayrılabildim, ama daha öncesinde şu yaşanmaması gereken şeylerden biri yaşandı: Tam Johnny'ye sırtımı dönmüş Dédée'yle vedalaşıyordum ki bir tuhaflık hissettim, bunu Dédée'nin gözlerinden okudum ve hemen arkama döndüm (çünkü belki de Johnny'den, kardeşim gibi gördüğüm bu melekten, benim meleğim gibi olan bu kardeşten biraz korkuyorum) ve sarınmış olduğu battaniyeyi üzerinden atan Johnny'nin bacakları havada, dizleri çenesine yapışık bir halde koltukta çırılçıplak oturduğunu gördüm. Anadan üryan Johnny tir tir titremesine rağmen leş gibi koltuğun üzerinde kahkahalarla gülüyordu.

"Burası sıcak olmaya başladı," dedi Johnny. "Bruno, baksana kaburgalarımın arasında ne kadar hoş bir yara izi var."

"Ört üstünü," diye emretti, ne söyleyeceğini bilemeyen, utanç içindeki Dédée. Birbirimizi yeterince tanıyoruz ve çıplak bir adam çıplak bir adamdan fazlası değildir, ama Dédée yine de utandı ve ben Johnny'nin yaptığı şeyin beni şoka uğrattığını belli etmemek için ne yapacağımı bilemiyordum. Johnny bunu anladığı için, bacaklarını özellikle havada tutuyor ve hayvanat bahçesindeki bir maymun gibi cinsel organını koltuğun kıyısına sarkıtarak katıla katıla gülüyordu ve baldırlarının üzerinde bana sonsuz bir tiksinti veren tuhaf lekeler vardı. Daha fazla dayanamayan Dédée battaniyeyi kaptığı gibi üzerini zorla örttü, bu arada Johnny gülmeye devam ediyor ve mutlu görünüyordu. Başka bir gün yine geleceğimi söyleyerek alelacele vedalaştım ve Dédée, söyleyeceklerini Johnny'nin duymaması için kapıyı kapattıktan sonra merdivenlere kadar bana eşlik etti.

"Belçika turnesinden döndüğümüzden beri bu halde. Her yerde o kadar güzel çalmıştı ve ben o kadar mutluydum ki."

"Benim merak ettiğim uyuşturucuyu nereden bulduğu," dedim gözlerinin içine bakarak.

"Bilmiyorum. Şarap ve konyak dışında pek bir şey içmedi. Ayrıca marihuana da var, ama oradaki kadar değil..."

Orası dediği Baltimore ve New York, üç ay boyunca Bellevue Psikiyatri Hastanesi'nde yattı ve Camarillo'da uzun bir süre geçirdi.

"Johnny Belçika'da gerçekten iyi çaldı mı, Dédée?"

"Evet, Bruno. Bana göre hiç çalmadığı kadar iyi çaldı. İnsanlar çılgına döndü ve orkestradaki çocuklar da bunu bana defalarca söylediler. Sonra birden tuhaf şeyler oluyordu, Johnny'nin her zamanki halleri, ama neyse ki asla seyirci önünde olmadı. Ben sandım ki... ama, görüyorsun işte, şimdi her zamankinden daha kötü bir durumda..."

"New York'takinden de mi daha kötü? Ama siz onu o yıllarda tanımıyordunuz."

Dédée aptal değil, ama hiçbir kadın erkeğinin henüz onun hayatında olmadığı dönemlerinden bahsedilmesinden hoşlanmaz, ama şimdi buna katlanmak zorunda ve geçmişte yaşanmış olanlar şimdi sözcüklerden ibaret. Ona nasıl söyleyeceğimi bilemiyorum, ayrıca ona tam bir güven de duymuyorum, ama en sonunda konuya giriyorum.

"Sanırım beş parasızsınız."

"Öbür gün başlayacak olan şu sözleşmemiz var," dedi Dédée.

"Siz onun kayıt yapabileceğine ve seyirci önünde çalabileceğine inanıyor musunuz?"

"Evet, tabii ki," dedi Dédée biraz şaşırarak. "Doktor Bernard gribini geçirirse hiç çalmadığı kadar iyi çalacaktır. Sorun saksofonu bulmak."

"Ben bu konuyla ilgileneceğim. Şunu al, Dédée. Sadece... Johnny bunu öğrenmese daha iyi olur."

"Bruno..."

Basamakları inmeye başlamıştım ve Dédée'nin gereksiz minnetini, o bildik sözcükleri bir hareketimle engelledim. Ondan dört-beş basamak uzaklaştıktan sonra şunları söylemek benim için daha kolay oldu.

"İlk konserden önce marihuana içmesinin her ne pahasına olursa olsun engellenmesi gerekiyor. Bırakın biraz içki içsin, ama başka bir şey için ona asla para vermeyin."

Dédée hiçbir şey söylemedi, ama paraları gözden kaybedene kadar nasıl birkaç kez katladığını gördüm. En azından Dédée'nin marihuana içmediğine eminim. Onun yegâne suç ortaklığı korkudan ya da aşktan kaynaklanabilir. Eğer Johnny, Chicago'da şahit olduğum gibi önünde diz çöker ve ağlayarak yalvarırsa... Ama bu Johnny'yle alınacak onca riskten sadece birisi ve şimdilik en azından yemek ve ilaç için biraz paraları olacak. Sokakta pardösümün yakasını kaldırdım çünkü yağmur çiselemeye başlamıştı ve ciğerlerimi ağrıtacak kadar derin bir nefes aldım; Paris'in temiz ve sıcacık ekmeği andıran bir kokusu varmış gibi geldi. Johnny'nin odasının, Johnny'nin battaniye altında terleyen bedeninin nasıl koktuğunun ancak şimdi farkına vardım. Bir konyak içmek ve ağzımı, belki de Johnny'nin sözlerini, hikâyelerini ve benim görmediğim, zaten görmek de istemediğim şeyleri görme biçimini bana hatırlatıp duran hafızamı da yıkamak için bir kafeye girdim. Öbür günü düşünmeye başladım ve bu bana bir sükûnet, tezgâhtan ileriye doğru kurulmuş bir köprü gibi geldi.

İnsan hiçbir şeyden fazlasıyla emin olmadığında, en iyisi can simidi tarzında görevler yaratmaktır. İki-üç gün sonra Johnny Carter'a marihuana sağlayanın Markiz olup olmadığını araştırma görevim olduğunu hatırladım ve Montparnasse'taki stüdyosuna gittim. Markiz gerçekten bir markiz ve uzun süre önce marihuana ve başka

sebeplerden ötürü boşanmış olmalarına rağmen markiden gelen dünya kadar parası var. Johnny'yle dostluğu New York'tan geliyor, muhtemelen Johnny'nin bir gecede şöhret kazandığı o yıldan; birisi ona tarzlarını beğendiği dört-beş delikanlıyı bir araya getirme fırsatı vermişti ve hayatında ilk kez içinden geldiği gibi çalma şansı yakalayınca, dinleyen herkesi şaşkına çevirmişti. Şimdi kalkıp caz eleştirisi yapacak zaman değil, ilgilenenler Johnny ve savaş sonrasının yeni tarzı üzerine yazdığım kitabımı okuyabilirler, ama şunu söyleyebilirim ki bin dokuz yüz kırk sekiz –daha doğrusu elliye kadar– bir müzik patlaması şeklinde geçti, ama bu soğuk, sessiz bir patlamaydı, her şeyin kendi yerinde kaldığı, bağırış çağırış ya da enkazın olmadığı bir patlama, ama geleneğin kabuğu milyonlarca parçaya ayrıldı ve savunucuları bile (orkestralarda ve dinleyiciler arasında) artık eskisi kadar güçlü hissetmedikleri bir aşkı sorgulamak durumunda kaldılar. Çünkü Johnny'nin alto saksofona geçişinden sonra insan daha önceki müzisyenleri dinlenmeye ve onların en tepe nokta olduklarını düşünmeye devam edemez; tarihsel anlam denen o bir tür üstü örtülü boyun eğişi uygulamakla ve o müzisyenlerin her birinin çok iyi olduğunu ve kendi zamanında çok iyi olmaya devam ettiğini söylemekle yetinmek gerekir. Johnny caz dünyasından sayfayı çeviren bir el gibi geçti, işte o kadar.

Müzik sayılan her şey için tazı kulaklarına sahip olan Markiz, Johnny ve gruptaki arkadaşlarına karşı daima müthiş bir hayranlık besledi. Eleştirmenlerin çoğunun Johnny'nin kayıtları yüzünden orayı protesto ettiği ve onun cazı hakkında çürümüşten de öte kriterlere dayanarak hüküm verdiği Club 33 günlerinde, onlara az para yardımı yapmadığını tahmin ediyorum. Muhtemelen yine aynı dönemde Markiz arada sırada Johnny'yle yatmaya ve birlikte marihuana içmeye başladı. Kayıt

seanslarından önce ya da konserlerin arasında onları birçok kez birlikte gördüm ve bir başka kuliste ya da evinde Lan ve çocukların onu beklemelerine rağmen Johnny, Markiz'in yanında müthiş mutlu görünüyordu. Ama gelmeyecek birini beklemenin ne demek olduğu konusunda Johnny'nin hiçbir zaman bir fikri olmadı ve birisinin onu bekleyebileceğini de asla düşünemedi. Sadece Lan'ı ağaç etme yöntemleri bile onun nasıl biri olduğu hakkında yeterince fikir veriyor. Dört aylık bir ortadan kayboluşun ardından ona Roma'dan yolladığı kartpostalı gördüm. (Lan'a hiçbir şey söylemeden başka iki müzisyenle birlikte uçağa atlayıp gitmişti.) Kartpostal, Johnny'nin hep çok hoşuna gitmiş olan (plaklarından birine bu ismi verdi) Romus ve Romulus'u temsil ediyordu ve şöyle diyordu: "Bir aşk kalabalığında tek başıma yürüyorum." Bu Johnny'nin sürekli olarak okuduğu Dylan Thomas'ın bir şiirinden alıntıydı. Johnny'nin Birleşik Devletler'deki temsilcileri ona ait telif haklarından bir kısmını Lan'a vermenin bir yolunu buldular ve Lan, Johnny'den kurtulmakla kötü bir iş yapmadığını çok geçmeden anladı. Birisi bana Markiz'in Lan'a da para verdiğini ama Lan'ın paranın nereden geldiğini bilmediğini söyledi. Bu beni şaşırtmıyor çünkü Markiz sınırsız derecede iyi biri ve dünyayı algılama biçimi, arkadaşları art arda stüdyoya düşmeye başlayınca içine durmadan değişik malzemeler ekleyerek çoğalttığı ve gerektiğinde parçalar koparıp yeni gelenlere servis ettiği omletler gibi bitmez tükenmez bir omleti biraz andırıyor.

Markiz'in stüdyosuna uğradığımda Marcel Gavoty ve Art Boucaya'yı da orada buldum ve ben geldiğim sırada tam da Johnny'nin bir gün önce yapmış olduğu kayıtlar hakkında konuşuyorlardı. Sanki bir başmeleğin geldiğini görmüşçesine üzerime üşüştüler, Markiz beni yoruluncaya kadar öptü ve çocuklar da, bir kontrbasçıy-

la bir bariton saksofoncudan bekleneceği üzere sırtımı sıvazladılar. Bir koltuğun arkasına sığınıp kendimi elimden geldiğince savunmam gerekti ve bütün bunların sebebi Johnny'nin en iyi doğaçlamalarından dört-beş tanesini yaparken çaldığı muhteşem saksofonun tedarikçisinin ben olduğumu öğrenmiş olmalarıydı. Markiz hemen Johnny'nin pis bir sıçan olduğundan, küskünlüklerinden (nedenine girmedi), pis sıçanın bir saksofon satın almak için gereken çeki elde etmesinin yegâne yolunun gerektiği biçimde af dilemek olduğunu çok iyi bildiğinden bahsetmeye başladı. Doğal olarak Johnny Paris'e döndüğünden beri af dilemek istememişti –görünüşe bakılırsa söz konusu kavga iki ay önce Londra'da yaşanmış olmalıydı– ve bu durumda kimse lanet olası saksofonunu metroda kaybettiğinden emin olamazdı, vs. Markiz konuşmaya başlayınca insan onun konuşma stilinde Dizzy etkisi olup olmadığını kendine soruyor, zira o en beklenmedik kayıtlardaki bir dizi sonu gelmez değişkenliği aynen yansıtıyor. En sonunda Markiz baldırlarına sağlam bir şaplak indiriyor, ağzını kocaman açıyor ve gıdıklanarak öldürülüyormuşçasına kahkahalarla gülmeye başlıyor. İşte o esnada, Art Boucaya ortamdan istifade ederek bana zatürre karım yüzünden kaçırdığım dünkü kayıt seansının ayrıntılarını aktarıyor.

"İnanmazsan Tica'ya sorabilirsin," diyor Art, gülmekten kırılan Markiz'i göstererek. "Bruno, plakları dinleyene kadar dün orada olanı asla tahmin edemezsin. Eğer Tanrı dün bir yerdeyse, inan bana o yer o lanet olası kayıt odasıydı, bu arada yeri gelmişken, içeride tam bir cehennem sıcağı hüküm sürüyordu. *Willow Tree*'yi hatırlıyor musun, Marcel?"

"Evet, hatırlıyorum," dedi Marcel. "Sersem hatırlıyor muyum diye soruyor. *Willow Tree* tepeden tırnağa benim içime işlemiş."

Tica bize *highball* kokteylleri getirdi ve sohbet etmek için güzel bir kıvama geldik. Doğrusu dünkü kayıt seansından çok az konuştuk, çünkü her müzisyen bilir ki bu tür şeylerden konuşulamaz ama söyledikleri birkaç söz bile bende bir umut uyandırdı ve benim saksofonun Johnny'ye belki de iyi şans getireceğini düşündüm. Her halükârda o umudu biraz soğutan anekdotlar eksik olmadı, mesela Johnny iki kayıt arasında ayakkabılarını çıkarmış ve stüdyoda yalınayak dolaşmıştı. Ama öte yanda Markiz'le barışmıştı ve bu akşamki programından önce bir kadeh içmek için stüdyoya uğrayacağına söz vermişti.

"Johnny'nin şu anda birlikte olduğu kızı tanıyor musun?" diye sordu Tica. Ona mümkün olduğunca kısa bir betimleme yaptım, ama Marcel onu, Markiz'i çok eğlendiren her türden ayrıntı ve anıştırmayla, Fransız usulü tamamladı. Uyuşturucunun en ufak bir bahsi geçmedi, ama o kadar kuruntuluydum ki, Tica'nın stüdyosunun havasında kokusunu aldığım hissine kapıldım, ayrıca Tica bazen Johnny ve Art'ta da rastladığım ve keşleri ele veren bir tarzda gülmekteydi. Eğer o sırada Markiz'le kavgalıysa Johnny'nin marihuanayı nasıl bulduğunu kendime sorup duruyorum; Dédée'ye güvenim bir anda yerle bir oldu, sanki ona karşı gerçekten güven duymuşum gibi. Özünde hepsi aynı, aralarında hiç fark yok.

Onları birbirine yaklaştıran ve çok kolayca suç ortağına dönüştüren bu aynılığa gıpta ediyorum; onları kendi püriten dünyamdan –bunu itiraf etmeme gerek yok, beni tanıyan herkes ahlaki kargaşadan nefret ettiğim bilir– onları sorumsuzluklarından ötürü hasta, tiksinç melekler olarak görüyorum, ama Johnny'nin plakları, Markiz'in cömertliği gibi şeylerle tedavi masraflarını ödediklerini düşünüyorum. Ve her şeyi söylemiyorum, söylemek için kendimi zorlamıyorum bile: Onlara gıpta ediyorum, Johnny'ye, kimse diğer tarafın tam olarak ne anlama gel-

diğini bilmese de, diğer taraftaki Johnny'ye gıpta ediyorum. Kimsenin anlamaktan vazgeçmeyeceği yürek acısı hariç her şeyine gıpta ediyorum, ama acısında bile bana çok görülen bir şeyin izleri olmalı. Johnny'ye gıpta ediyorum, ama aynı zamanda da doğa vergisi yeteneklerini kötü kullanmak ve üzerindeki yaşam baskısının neden olduğu sonu gelmez sersemlikler yapmak suretiyle kendini yok etmesine öfkeleniyorum. Düşünüyorum da, eğer Johnny hiçbir şeyden, uyuşturucudan bile feragat etmeden o hayatı yönlendirebilseydi ve beş yıldan beri körlemesine uçan o uçağı daha iyi kontrol edebilseydi, belki de sonu yine en kötüsü, tam delilik ya da ölüm olacaktı, ama hüzünlü *a posteriori* monologlarında, büyüleyici ama yarı yolda kalan deneyimlerin anlatısında aradığı dibe vurmayı yaşayamayacaktı. Bütün bunları kişisel ödlekliğimle destekliyorum ve belki de özünde Johnny'nin hemen son noktayı koymasını isterdim, tıpkı bin parçaya bölünen ve astronomları bir hafta boyunca serseme çeviren bir yıldız gibi, sonra insan uyumaya gidiyor ve yarın başka bir gün.

Johnny sanki benim bütün bu düşündüklerimden işkillenmişti çünkü girerken bana neşeli bir selam verdi ve neredeyse hemen akabinde, Markiz'i öpüp havada döndürmesinin ardından, onunla ve Art'la giriştiği, herkesi müthiş eğlendiren karmaşık bir onomatopeik ritüelden sonra gelip yanıma oturdu.

"Bruno," dedi Johnny, kanepelerin en iyisine yerleşirken, "külüstür muhteşem bir alet, dün onun dibinden neler çıkardığımı bunlar sana söylesinler. Tica'nın yanaklarından ampul gibi yaşlar dökülüyordu ve bence bunun sebebi terzisine olan borcu değildi, ha, Tica?"

Kayıt seansıyla alakalı bir şeyler daha öğrenmek istedim, ama Johnny bu gurur taşmasını yeterli buldu. Hemen ardından Marcel'le geceki program ve sahneye çıkarken üzerlerinde olacak yepyeni gri takım elbiselerin

ne kadar yakıştığı hakkında konuşmaya başladı. Johnny gerçekten çok iyi durumdaydı ve günlerdir fazla marihuana içmediği belli oluyordu; keyifle çalmak için ihtiyaç duyduğu dozu aşmıyor olmalıydı. Ve tam bunu düşündüğüm sırada, Johnny elini omzuma koydu ve bana doğru eğilip şöyle dedi:

"Dédée, geçen gün sana karşı çok kötü davrandığımı söyledi."

"Of, hatırlamıyorsun bile."

"Yok, çok iyi hatırlıyorum. Benim fikrimi sorarsan, sana karşı gerçekten çok iyiydim. Senin yanında öyle davrandığım için mutlu olmalısın; inan bana, kimseye böyle davranmıyorum. Bu sana ne kadar değer verdiğimin bir kanıtı. İkimizin birlikte bir yere gitmemiz gerekiyor, konuşacağımız bir sürü şey var. Burada..." derken mağrur bir şekilde altdudağını ileri doğru çıkarıp gülüyor, omuzlarını silkiyor, kanepede dans ediyormuş gibi görünüyordu. "Moruk Bruno. Dédée sana karşı gerçekten çok kötü davrandığımı söylüyor."

"Griptin. Şimdi iyi misin?"

"Grip değilmiş. Doktor geldi ve bana hemen cazı müthiş sevdiğini, bir akşam plak dinlemek için onun evine gitmem gerektiğini söylemeye başladı. Dédée ona para verdiğini söyledi."

"Paranı alana kadar idare etmeniz için. Bu geceki nasıl olacak?"

"İyi, çalma arzum var ve saksofonum olsaydı şimdi hemen burada çalardım, ama Dédée onu salona kendisinin getirmesi için ısrar etti. Muhteşem bir saksofon, dün onu çalarken bana sanki onunla sevişiyormuşum gibi geldi. Bitirdiğimde Tica'nın suratını görmeliydin. Kıskanıyor muydun, Tica?"

Ve bir kez daha kahkahalarla güldüler, sonra Johnny mutluluk sıçrayışlarıyla stüdyoda koşmanın uygun oldu-

ğuna karar verdi ve Art'la birlikte, müzik olmadan, ritmi belirtmek için kaşlarını kaldırıp indirerek dans ettiler. Johnny ya da Art'la sabırsızlığa kapılmak imkânsızdır; bu saçımızı bozuyor diye rüzgâra kızmak gibi olurdu. Alçak sesle, Tica, Marcel ve ben geceki temsille ilgili düşüncelerimizi paylaştık. Marcel, Johnny'nin 1951'de, Paris'e ilk geldiği zamanki müthiş başarısını tekrarlayacağından emin. Dünkünden sonra her şeyin yolunda gideceğinden emin. Ben de kendimi onun kadar rahat hissetmeyi isterdim, ama her halükârda ilk sıralara oturup konseri dinlemekten başka bir şey yapamayacağım. En azından Johnny'nin Baltimore'daki o gece olduğu gibi uyuşturucu almamış olması beni rahatlatıyor. Bunu Tica'ya söylediğimde denize düşmek üzereymiş gibi elimi sıktı. Art ve Johnny piyanonun yanına kadar gidiyorlar ve şimdi Art ona yeni bir temayı gösteriyor, Johnny de başını sallayıp şarkıyı mırıldanıyor. Johnny'nin son zamanlarda biriktirdiği yağlar görüntüyü biraz bozsa da, gri elbiselerinin içinde çok zarif görünüyorlar. Tica'yla, Johnny'nin ilk şiddetli büyük krizini yaşadığı Baltimore'daki o gece hakkında konuştuk. Konuşurken Tica'nın gözlerine baktım, çünkü beni anladığından ve bu kez teslim olmayacağından emin olmak istiyordum. Eğer Johnny çok fazla konyak içerse ya da uyuşturucunun yanından geçerse konser fiyaskoyla sonuçlanacak ve her şey yerle bir olacaktı. Paris bir taşra gazinosu değil ve tüm gözler Johnny'nin üzerinde. Ve bunu düşünürken ağzımda kötü bir tadın yanı sıra, ne Johnny'ye ne de onun yaptığı şeylere, daha ziyade kendime ve onun etrafındaki diğer insanlara, mesela Markiz'le Marcel'e yönelen bir öfkenin oluşmasını engelleyemiyorum. Özünde bir benciller çetesiyiz, Johnny'yi koruma bahanesi altında asıl yaptığımız onun hakkındaki fikrimizi kurtarmak, Johnny'nin bize vereceği yeni zevklere hazırlanmak, hepsinin arasında diktiğimiz heykeli parlat-

mak ve her ne pahasına olursa olsun onu savunmak. Johnny'nin fiyaskosu kitabım için kötü olurdu (İngilizceye ve İtalyancaya yapılan çevirilerinin yayımlanmasının eli kulağında) ve benim Johnny'ye göz kulak olmamın bir nedenini de muhtemelen bu tür şeyler oluşturuyor. Art ve Marcel'in ekmeklerini kazanmak için ona ihtiyaçları yok ve Markiz, yeteneği dışında Johnny'de kim bilir ne görüyor. Bütün bunların diğer Johnny'yle bir alakası yok ve birden belki de Johnny'nin battaniyeyi üzerinden fırlatıp attığı ve bir kurtçuk gibi çırılçıplak kaldığı anda bana söylemek istediği şeyin bu olduğunu fark ediyorum: Saksofonsuz Johnny, parasız pulsuz ve çulsuz Johnny, kıt zekâsının anlayamadığı ama müziğinde hafifçe süzülen, tenini okşayan, belki de onu bizim asla anlayamayacağımız, öngörülemez bir sıçrayışa hazırlayan bir şeyi saplantı haline getirmiş Johnny.

Ve insan böyle düşününce en sonunda ağzında bir acılık hissediyor ve şimdi kanepenin yanında konyağını yudumlarken bana neşeli bir havada bakan Johnny Carter gibi bir tipin yanında insanın, kendisinin zavallı bir pislik olduğuna yönelik anlık keşfini dünyanın tüm samimiyeti ödeyemiyor. Hep birlikte Pleyel salonuna gitmemizin vakti geldi. Müzik hiç olmazsa gecenin geriye kalan kısmını kurtarsın ve onun en kötü misyonlarından birini, bizim için aynanın önüne iyi bir paravan koyma ve bizi iki saatliğine haritadan silme işini adamakıllı yerine getirsin.

Doğal olarak yarın *Jazz Hot* dergisi için bu geceki konserle ilgili bir yazı kaleme alacağım. Ama konser aralarında dizimin üzerinde karaladığım o notları kullanarak eleştirmen ağzıyla konuşmak, yani karşılaştırmalı olarak cezalandırmak hiç içimden gelmiyor. Şunu çok iyi biliyorum ki Johnny benim gözümde bir *jazzman* olma-

yı çoktan bıraktı ve onun müzikal dehası, yüzlerinden sadece birini, herkesin anlayıp hayranlık duyabileceği yüzünü teşkil ediyor; ama onun altında sanki başka bir şey var; bu şey benim umursamam gereken ve belki de Johnny'nin gerçekten umursadığı yegâne şey.

Ben hâlâ Johnny'nin müziğinin etkisi altındayken bunu söylemek kolay. Soğuyunca... Ben neden onun gibi yapamayayım, neden kafamı duvara vuramayayım? Beni betimleme iddiasındaki sözcükleri titizlikle gerçekliğin önüne koyuyor ve aptalca bir diyalektikten başka bir şey olmayan değerlendirmeleri ve kuşkuları kendime zırh yapıyorum. Anladığımı düşünüyorum zira yakarış içgüdüsel olarak dizlerin üzerine çökmeyi talep ediyor. Duruş değişikliği seste, sesin eklemleyeceği şeyde ve bizzat eklemlenendeki bir değişimin simgesi. Bu değişimi gözlemleme noktasına geldiğimde, bir saniye öncesine kadar bana keyfî görünmüş olan şeyler derin bir anlam yükleniyor, olağanüstü derece basitleşiyor ve aynı zamanda da derinleşiyorlar. Dün kayıt salonunda ayakkabılarını çıkardığında Johnny'nin deli olmadığını ne Marcel ne de Art fark etti. O anda Johnny'nin teniyle yere değmeye, müziğinin bir kaçış değil bir teyidi olduğu toprağa bağlanmaya ihtiyacı vardı. Çünkü ben Johnny'de bunu da hissediyorum ve o hiçbir şeyden kaçmıyor, bağımlıların çoğu gibi uyuşturucuyu kaçmak için kullanmıyor, saksofonu bir müzik siperinin arkasına saklanmak için çalmıyor, psikiyatri kliniklerine haftalarca kapanırkenki amacı kendini, dayanmaktan âciz olduğu baskıların koruması altında hissetmek değil. Ondaki en özgün şey olan stiline, hiçbirine ihtiyaç duymadan (Johnny'nin sanatının ne başka bir şeyin yerine geçme ne de bir şeyi tamamlama olduğunun kanıtı) en absürd isimleri hak eden o stile kadar. Johnny, on yıl öncesine kadar az çok yaygın olan *hot* dili terk etti, çünkü aşırı erotik bu dil

onun için fazlasıyla pasifti. Onun inancına göre arzu, zevkin ve hüsranın önüne geçiyor, çünkü arzu geleneksel cazın kolaycı buluşmalarını peşinen reddederek ilerleme ve arayış talep ediyor. Sanırım bu yüzden, Johnny mazoşizme, nostaljiye, vs. dayanan blues müziği çok fazla sevmedi. Bütün bunlardan kitabımda bahsettim ve anlık tatmini reddin Johnny'yi nasıl, bugün o ve diğer müzisyenlerin en uç noktalarına kadar taşımakta oldukları bir dili yaratmaya götürdüğünü gösterdim. Bu caz, müziğin mutlak özgürlük içinde icra edildiği, görünüşte zincirlerinden kurtulmuş bir alanda konumlanmak için her türlü kolaycı erotizmi, tabiri caizse, her türlü Wagnerizmi çöpe atıyor, tıpkı temsil edilenden çekilip çıkarılmış resmin sadece bir resimden ibaret olma özgürlüğünü yaşaması gibi. Ama bu durumda, ne orgazmları ne de nostaljileri kolaylaştıran, benim metafizik diye adlandırmaktan hoşlanacağım bir müziğin sahibi Johnny kendini keşfetmek, her gün elinden kaçıp giden gerçekliğe dişlerini geçirmek için ondan medet umar görünüyor. Kanımca stilinin büyük paradoksu, saldırgan etkinliği orada yatıyor. Tatmin olmaktan âciz, zevki sonuca ulaştırmada değil keşfedici yinelemede, insanlığını kaybetmeden insani diye bilinenin çok ötesindeki yeteneklerin kullanımında arayan sonsuz bir inşaat, daimi bir teşvik işlevi görüyor. Ve bu gece olduğu gibi müziğinin daimi yaratıcılığında kaybolurken, Johhny'nin hiçbir şeyden kaçmadığını ben çok iyi biliyorum. Bir buluşmaya gitmek, randevu yerini her seferinde unutsak bile, asla kaçmak olamaz; geride kalanlara, ona yetişemeyenlere gelince, Johnny onları yok sayıyor ya da fevkalade hor görüyor. Mesela Markiz, Johnny'nin sefaletten çok korktuğunu sanıyor, ama hiç farkında değil ki, Johnny'nin korkabileceği yegâne şey canı pirzola yemek istediğinde bıçağının uzanabileceği yerde bir pirzola bulunmaması, uykusu geldiğinde bir

yatağın olmaması ya da yüz doların sahibi olmak ona normal gözüktüğünde cüzdanında yüz dolar olmaması. Johnny bizim gibi bir soyutlamalar dünyasında hareket etmiyor; işte bu yüzden onun müziğinin, bu gece dinlediğim o harikulade müziğin soyutla hiçbir alakası yok. Ama çalarken ne elde ettiğinin dökümünü bir tek o çıkarabilir, ama o muhtemelen çoktan başka bir şeyin üzerindedir, yeni bir bağlantı ya da yeni bir kuşkunun peşinde yitip gidiyordur. Onun elde ettiği başarılar bir düş gibidir, alkışlar onu bir buçuk dakikalık çeyrek saatini yaşarken öylesine uzaklara giden kendine geri getirdiğinde, uyanır uyanmaz onları unutur.

Fırtınanın tam ortasında bir paratonere bağlı yaşamak ve hiçbir şey olmayacağına inanmak gibi olacaktı. Dört-beş gün sonra Quartier Latin'deki Dupont'da Art Boucaya'yla buluştuğumda fal taşı gibi açılmış gözleriyle bana kötü haberleri vermek için hiç zaman kaybetmedi. İlk anda, kötücül diye nitelemekten başka çaremin olmadığı, bir tür tatmin hissettim, çünkü sakinliğin uzun süremeyeceğini çok iyi biliyordum; ama daha sonra sonuçları ve Johnny'ye karşı hissettiğim sevgiyi düşündüm ve midem kasılmaya başladı; bunun üzerine Art bana olanları anlatırken iki konyak içtim. Özetlemek gerekirse, Delaunay o gün öğleden sonra Johnny'nin liderliğinde, Art, Marcel Gavoty, piyano ve bateride Parisli iki çok iyi delikanlıdan oluşan yeni bir beşlinin takdimi için bir kayıt seansı hazırlamış. Kayıtın öğleden sonra üçte başlaması gerekiyormuş ve bütün gün, yetmezse geceye kadar çalışıp havaya girmek ve birkaç şey kaydetmek istiyorlarmış. Peki, ne olmuş? Olan şu ki, her şey Johnny'nin saat beşte, Delaunay'nin gecikme yüzünden burnundan soluduğu bir sırada gelmesiyle başlamış ve bir sandalyeye yığıldıktan sonra kendisini hiç iyi hissetmediğini ve

oraya sadece çocukların gününü mahvetmemek için geldiğini, ama içinden bir şey çalmak gelmediğini söylemiş.

"Marcel'le ben onu biraz dinlenmeye ikna etmeye çalıştık, ama o konuşmaktan başka bir şey yapmıyor, bilmem hangi tarlalarda bulduğu ölü külü saklama kaplarından bahsedip duruyordu ve yarım saat boyunca o ölü külü saklama kaplarını anlattı. En sonunda, parkın birinde bulup ceplerine doldurduğu bir sürü yaprağı çıkarmaya başladı. Sonuçta, stüdyonun zemini bir botanik bahçesine benzedi, çalışanlar bir karış suratla oradan oraya gidip geliyorlardı, üstelik hâlâ kayıt falan da yapılmamıştı; düşünsene, mühendis üç saatten beri kabininin içinde sigara içiyordu ve bu Paris'teki bir mühendise yapılacak şey değildi.

Neticede Marcel, Johnny'yi en iyisinin denemek olacağına ikna etti, ikisi çalmaya başladılar ve biz de onları biraz geriden, daha ziyade onca saat hiçbir şey yapmamış olmanın yorgunluğunu üzerimizden atmak için takip ettik. Bir süreden beri Johnny'nin sağ kolunda bir tür kasılma olduğunu fark ediyordum ve çalmaya başladığında, seni temin ederim, ona bakmaya korkuyordum: Suratı griydi, bilirsin işte ve arada bir titreme gibi bir şey geliyordu; acaba ne zaman yere devrilecek diye bekliyordum. Derken birden bir çığlık attı, her birimize tek tek, çok yavaşça baktı ve bize "Amorous"la [Sevdalı] başlamak için ne beklediğimizi sordu. Bilirsin işte, şu Alamo teması. Delaunay teknisyene bir işaret çaktı ve hepimiz olabildiğince iyi bir giriş yaptık, sonra Johnny bacaklarını açtı, bir kayığın en önünde gidiyormuş gibi ayağa kalktı ve sana yemin ederim daha önce hiç duymadığım bir tarzda çalmaya başladı. Bu üç dakika sürdü, sonra birden bu göksel harmoniyi mahvedebilecek bir nefes salıp bizi orada tam istim üzerinde bırakarak bir köşeye çekildi ve biz de elimizden geldiğince iyi bir şekilde bitirdik.

Ama en kötüsü şimdi geliyor. Artık bitirmiştik ve Johnny'nin ilk söylediği, her şeyin çok kötü gittiği ve bu kaydın beş para etmez bir şey olduğu yönündeydi. Elbette ki ne Delaunay ne de biz onun sözlerini umursadık, çünkü kusurlara rağmen Johnny'nin solosu her gün dinlediklerinden bin kat daha iyiydi. Sana anlatamayacağım çok farklı bir şeydi... Yakında dinlersin, tahmin edeceğin gibi ne Delaunay ne de teknisyenler onu imha etmeyi düşünüyorlar. Ama Johnny çıldırmış gibi ısrar ediyor ve eğer kaydın imha edildiğini kanıtlamazlarsa kabinin camlarını indirmekle tehdit ediyordu. En sonunda mühendis ona oradan bir şey gösterip ikna etti; bunun üzerine Johnny, "Streptomycine" şarkısının kaydını yapmamızı önerdi ve ortaya çok daha iyi, ama aynı zamanda da çok daha kötü bir şey çıktı, demek istediğim mükemmel ve dört dörtlük bir plak, ama Johnny'nin "Amorous"ta üflediği o inanılmaz şeyden yoksun."

Art iç çekerek birasını bitirdi ve bana kasvetli bir şekilde baktı. Ona Johnny'nin bunun ardından ne yaptığını sordum ve bana, yapraklar ve ölü külü saklama kaplarıyla dolu tarlalar hakkındaki hikâyeleriyle herkesi canından bezdirdikten sonra çalmaya devam etmeyi reddettiğini ve sendeleyerek stüdyodan çıktığını söyledi. Marcel, kaybetmesin ya da üzerinde tepinmesin diye saksofonu elinden almış ve Fransız çocuklardan biriyle birlikte oteline götürmüş.

Hemen onu görmeye gitmekten başka ne yapabilirdim ki? Ama bu işi bir sonraki güne bıraktım. Ve ertesi sabah *Le Figaro* gazetesinin polisiye haberler sayfasında Johnny'yle karşılaştım, çünkü yazdığına göre Johnny o gece otel odasını ateşe vermiş ve çırılçıplak bir halde koridorlarda koşturmuştu. Hem o hem Dédée sağ salim kurtulmuşlardı ama Johnny hastanede gözetim altındaydı. Nekahet döneminde moral olsun diye haberi karıma

gösterdim ve hemen hastaneye gittim ama gazeteci kimliğim bir işe yaramadı. Ulaşabildiğim tüm bilgi, Johnny'nin sayıkladığı ve vücudunda on kişiyi delirtmeye yetecek kadar marihuana olduğuydu. Zavallı Dédée ona direnememiş, uyuşturucusuz bir yaşam sürdürmeye onu ikna edememişti; Johnny'nin bütün kadınları en sonunda onun suç ortağı olup çıkıyor ve uyuşturucuyu da Markiz'in sağladığına adım gibi eminim.

Netice itibarıyla, bana "Amorous"u bir an önce dinletmesi için hemen Delaunay'nin evine gittim. Bakalım "Amorous" zavallı Johnny'nin vasiyeti mi olacaktı; bu durumda benim mesleki yükümlülüğüm...

Ama hayır, henüz değil. Beş gün sonra Dédée bana telefon edip Johnny'nin çok daha iyi olduğunu ve beni görmek istediğini söyledi. Ona sitemde bulunmamayı tercih etmemin birinci sebebi bunun bir zaman kaybı olacağını düşünmemdi, ikincisiyse zavallı Dédée'nin sesinin çatlak bir çaydanlıktan çıkıyormuş gibi gelmesiydi. Hemen uğrayacağıma söz verdim ve ona Johnny iyileştiğinde belki iç kesimlerdeki şehirlere bir turne organize edilebileceğini söyledim. Dédée ağlamaya başlayınca telefonu kapattım.

Johnny o sırada neyse ki uyuyan diğer iki hastayla paylaştığı bir odadaki yatağının üzerinde oturuyordu. Daha bir şey söylememe fırsat vermeden kocaman elleriyle kafamı yakalayıp beni birçok kez alnımdan ve yanaklarımdan öptü. Bana iştahının yerinde olduğunu ve orada bir sürü yemek verdiklerini söylemesine rağmen korkunç derecede zayıflamıştı. Şu an için onu en çok endişelendiren şey çocukların arkasından kötü konuşup konuşmadıkları ve krizinden zarar gören kimsenin olup olmadığıydı, bu tür şeyler işte. Ona cevap vermeyi pek gerekli bulmuyorum, çünkü konserlerin iptal edildiğini

ve Art, Marcel ve diğerlerinin bundan zarar gördüğünü çok iyi biliyor, ama bunu bana sanki bu arada iyi bir şeylerin olduğuna ve işlerin yoluna girdiğine inanıyormuş gibi soruyor. Ve bunu beni kandırmak için yapmıyor, çünkü hepsinin temelinde onun o olağanüstü kayıtsızlığı var; her şeyin yerle bir olması Johnny'nin zerre umurunda değil ve onu o kadar iyi tanıyorum ki bunu gözden kaçırmam mümkün değil.

"Sana ne dememi bekliyorsun, Johnny. İşler çok daha iyi gidebilirdi, ama senin her şeyi mahvetme yeteneğin var."

"Evet, bunu inkâr edemem," dedi Johnny bitkin bir biçimde. "Ve bütün suç o ölü külü saklama kaplarında."

Art'ın sözlerini hatırladım ve bakışlarım ona kilitlendi.

"Ölü külü saklama kaplarıyla dolu tarlalar, Bruno. Uçsuz bucaksız bir alana gömülmüş bir sürü kap. Ben orada dolaşıyordum ve ayağım arada sırada bir şeye takılıyordu. Sen şimdi hayal gördüğümü söyleyeceksin. Ama karşımdaki sahne aynen böyleydi, dostum: Arada sırada kaplardan birine takılıyordum ve en sonunda bütün arazinin bu kaplarla dolu olduğunu fark ettim, binlerce kap vardı, kapların her birinde de bir ölünün külleri. Bunun üzerine yere çömeldiğimi ve kaplardan biri gün yüzüne çıkana kadar tırnaklarımla kazmaya başladığımı hatırlıyorum. Evet, bunu hatırlıyorum. Ve şöyle düşündüğümü hatırlıyorum: 'Bu boş olacak çünkü benim küllerimle dolacak.' Ama hayır, içi gri bir tozla doluydu, tıpkı diğerleri gibi ve onları görmemiş olsam da bunu biliyordum. Bunun üzerine... bunun üzerine sanırım 'Amorous'u kaydetmeye başladık."

Çaktırmadan ateş ölçümlerinin kaydedildiği tabloya bir göz attım. Oldukça normal görünüyordu, kim tahmin ederdi ki. Genç bir doktor kapıdan kafasını uzatıp

beni başını eğerek selamladı ve Johnny'ye cesaret verici, sportmen bir delikanlıya özgü diye nitelenebilecek bir hareket yaptı. Ama Johnny hiç oralı olmadı ve doktor kapıdan içeri geçmeden gittikten sonra, Johnny'nin yumruklarını sıktığını gördüm.

"Bu asla anlamayacakları bir şey," dedi bana. "Bunlar elinde bir toz alma püskülüyle dolaşan bir maymun ya da Kansas City Konservatuvarı'ndaki, Chopin çaldığını zanneden genç kızlar gibiler, onlardan hiçbir farkları yok. Bruno, Camarillo'da beni diğer üç kişiyle birlikte bir odaya koymuşlardı ve sabahları üstü başı temiz, suratı pembemsi bir stajyer doktor gelip bizi eğlendiriyordu. İnan bana, Kleenex ile Tampax'ın oğluymuş gibi duruyordu. Bir tür süzme salaktı işte, gelip yanıma oturuyor ve bana cesaret veriyordu; ölmek isteyen ve ne Lan'ı ne de başkasını düşünen bana. En kötüsü de umursamayınca herif çok bozuluyordu. Beyaz suratından, düzgünce taranmış saçından ve bakımlı tırnaklarından büyülenmiş halde yatağımda oturmamı ve şu Lourdes'a gelip koltuk değneklerini attıktan sonra oradan hoplaya zıplaya giden kötürümler gibi kendimi iyi hissetmemi bekliyormuş gibi görünüyordu.

Bruno, bu ve Camarillo'daki diğer bütün tipler kesin inanmışlardı. Neye, bilmek ister misin? Sana yemin ederim bilmiyorum, ama inanmışlardı. Sanırım oldukları şeye, değerlerine, diplomalarına. Hayır, bu değil. Bazıları alçakgönüllüydü ve kendilerini yanılmaz görmüyorlardı. Ama en alçakgönüllüsü bile kendini güvende hissediyordu. Beni en çok sinirlendiren işte buydu, Bruno, *kendilerini güvende hissetmeleri*. Neyin güveni bu, söylesene bana, teninin altında şeytandan daha fazla yara beresi bulunan bir zavallı şeytan olan benim, her şeyin jöle gibi olduğunu, etraftaki her şeyin sallandığını ve delikleri fark etmek için biraz dikkat etmenin, biraz hissetme-

nin, biraz susmanın yettiğini hissetmeye yetecek bilincim vardı. Kapıda, yatakta: delikler. Elde, gazetede, zamanda, havada: Her şey deliklerle dolu, her şey sünger gibi, her şey kendini süzen bir süzgeç gibi... Ama onlar Amerikan bilimiydiler, anlıyor musun, Bruno? Önlükleri onları deliklerden koruyordu: Hiçbir şey görmüyorlardı, başkaları tarafından çoktan görülmüş olanı o şekilde kabul ediyor, gördüklerini hayal ediyorlardı. Ve doğal olarak delikleri göremiyorlardı ve kendilerinden çok emindiler, reçetelerinden, şırıngalarından, lanet olası psikanalizlerinden, sigara içilmezlerinden ve alkol alınmazlarından son derece emindiler... Ah, oradan çıkabildiğim, trene binebildiğim, vagonun camından her şeyin geriye doğru gidişine, tuz buz oluşuna bakabildiğim o gün; bilmem bir manzaranın uzaklaşmasını seyrederken onun nasıl paramparça olduğunu hiç gördün mü?"

Gauloises tüttürüyoruz. Johnny'ye biraz konyak içme ve sekiz-on sigara tüttürme izni vermişler. Ama sigarayı içenin onun bedeni olduğu görülüyor, o ise kuyudan çıkmayı neredeyse reddedercesine başka bir şeyde. Bu son günlerde onun ne gördüğünü ne hissettiğini kendime soruyorum. Onu kışkırtmak istemiyorum, ama kendiliğinden konuşmaya başlasaydı... Sigaralarımızı sessizce içiyoruz ve Johnny bazen kolunu uzatıp parmaklarını, sanki beni tanımlamak istermişçesine, yüzümde dolaştırıyor. Sonra bilezikli kol saatiyle oynuyor, ona sevgiyle bakıyor.

"Mevzu şu ki kendilerini bilge zannediyorlar," diyor birden. "Kendilerini bilge zannediyorlar, çünkü bir yığın kitap topladılar ve onları yediler. Buna gülüyorum, çünkü aslında iyi çocuklar ve öğrendiklerinin ve yaptıklarının çok zor ve derin şeyler olduğuna inanmış bir halde yaşıyorlar. Bu sirkte de böyle, Bruno, gündelik yaşamda da. İnsanlar bazı şeylerin zorluğun zirvesini teşkil ettiği-

ni zannettikleri için trapezcileri ya da beni alkışlıyorlar. Gözlerinde ne canlandırdıklarını bilmiyorum, iyi çalmak için kendimizi paraladığımızı mı? Her atlayışında trapezcinin tendonlarının koptuğunu mu? Gerçekten zor şeyler bambaşkadır ve insanın her an layıkıyla yapabildiğini sandığı her şey bu kategoriye girer. Mesela, bir köpeğe ya da bir kediye bakmak ya da onu anlamak zor, çok zor bir şeydir. Dün gece şu küçük aynada kendime bakayım dedim ve seni temin ederim, bu öylesine zor bir şeydi ki az daha yataktan düşüyordum. Kendi kendine baktığını düşünsene; karşındaki adam o kadar yalnız ki yarım saat boyunca buz kesiyorsun. Gerçekten, o herif ben değildim, ben olmadığımı daha ilk bakışta çok net bir biçimde hissettim. Gözucuyla bakarak onu gafil avladım ve ben olmadığımı anladım. Bunu hissediyordum ve bir şey hissedilince... Ama bu Palm Beach'teki gibi, üzerine düşen bir dalganın ardından bir ikincisi ve sonra bir tane daha... Diğerinin geldiğini, sözcüklerin geldiğini ancak hissediyorsun... Hayır, sözcükler değil, sözcüklerde olan şey, şu tutkal, şu salya. Ve salya gelip senin üzerini örtüyor ve aynadakinin sen olduğuna seni ikna ediyor. Tamam da bu nasıl fark edilmez ki? Peki ama ya ben bensem, saçımla, bu yara iziyle. Ve insanlar kabul ettikleri yegâne şeyin salya olduğunun farkında değiller ve işte bu yüzden aynada kendilerine bakmak onlara çok kolay geliyor. Ya da bıçakla bir parça ekmek kesmek. Sen hiç bıçakla bir parça ekmek kestin mi?"

"Yaptığım oluyor," dedim gülerek.

"Ve böylesine sakin kalabildin ha! Ben yapamıyorum, Bruno. Bir gece her şeyi o kadar uzağa fırlattım ki, bıçak az daha yan masadaki Japon'un gözünü çıkaracaktı. Bu Los Angeles'ta oldu ve hiç görülmedik bir kavga başladı... Olan biteni onlara anlatınca beni tutukladılar. Oysaki her şeyi açıklamak bana o kadar basit geliyordu

ki. O seferinde Doktor Christie'yi tanıdım. Muhteşem bir tip, ben ki doktorlardan..."

Bir elini havada dolaştırıp sanki geçtiği yerleri işaretlemek istercesine dört bir yana dokundu. Şimdi gülümsüyor. Onun yalnız, yapayalnız olduğu duygusuna kapılıyorum. Kendimi onun yanında bir delik gibi hissediyorum. Eğer Johnny'nin aklına elini benim içimden geçirmek gelseydi, beni tereyağı ya da duman gibi kesiverirdi. Belki de bu yüzden arada sırada parmaklarını hafifçe yüzüme sürter.

"Şu örtünün üzerinde duran ekmeğe bak," diyor Johnny bakışlarını boşluğa dikerek. "Elle tutulur bir şey, bu inkâr edilemez, çok güzel bir rengi ve kokusu var. O ben değilim, o benim dışımda, farklı bir şey. Ama eğer ona dokunursam, eğer parmaklarımı uzatır ve onu yakalarsam, bu durumda bir şeyler değişiyor, sence de öyle değil mi? Ekmek benim dışımda, ama parmaklarımla ona dokunuyorum, onu hissediyorum, onun dünya olduğunu hissediyorum, ama eğer ben ona dokunabiliyorsam ve onu hissedebiliyorsam, bu durumda onun başka bir şey olduğu gerçek anlamda söylenemez, yoksa sence söylenebilir mi?"

"Sevgili dostum, bir sürü sakallı bu problemi çözmek için binlerce yıldır kafa patlatıyor."

"Ekmeğin içi gündüz," diye mırıldanıyor Johnny yüzünü kapatarak. "Ve ben ona dokunmaya, onu ortadan kesmeye, onu ağzıma koymaya cüret ediyorum. Hiçbir şey olmuyor, artık biliyorum: İşte korkunç olan bu. Hiçbir şey olmamasının korkunçluğunun farkında mısın? Ekmeği kesiyorsun, bıçağı saplıyorsun ve her şey eskisi gibi devam ediyor. Ben bunu anlamıyorum, Bruno."

Johnny'nin suratı, heyecanı beni endişelendirmeye başladı. Onu caz hakkında, anıları ve planları hakkında konuşturmak, gerçekliğe geri getirmek gitgide güçleşi-

yor. (Gerçekliğe; bunu daha yazar yazmaz midem bulanıyor. Johnny haklı, gerçeklik bu olamaz, caz eleştirmeni olmanın gerçeklik olması mümkün değil, çünkü o zaman bizimle dalga geçen biri var demektir. Ama aynı zamanda da Johnny bu şekilde kendini akıntıya bırakamaz çünkü o zaman hepimizin sonu delilik olur.)

Şimdi uyuyakaldı ya da en azından gözlerini kapattı ve uyuyormuş gibi yapıyor. Bir kez daha onun ne yaptığını, Johnny'nin ne *olduğunu* bilmenin ne kadar zor bir şey olduğunu fark ediyorum. Uyuyor mu, uyuyormuş gibi mi yapıyor, uyuduğunu mu zannediyor? İnsan Johnny'yle başka hiçbir dostuyla olmadığı denli Johnny'den uzak oluyor. Kimse daha bayağı daha sıradan ve zavallı bir hayatın şartlarına daha bağlı olamaz; görünüşte dört bir yanından iletişime açık bir hayatın. Hiçbir istisna yok, yani görünüşte. Herkes Johnny gibi olabilir, yeter ki hasta, takıntılı, gönülsüz, şiir ve yetenek dolu zavallı bir şeytan olsun. Yani görünüşte. Ben ki hayatımı dâhileri, Picasso'ları, Einstein'ları ve herkesin bir dakikada yapabileceği bir kutsal listedekileri (Gandhi, Chaplin ve Stravinsky) hayranlıkla seyrederek geçirdim, herkes gibi bu fenomenlerin bulutlarda dolaştığını ve onlarda şaşılacak hiçbir şey olmadığını kabul etmeye hazırım. Onlar farklılar, bu değişmez bir gerçek. Buna karşılık Johnny'nin farklılığı bir sır, gizeminden ötürü rahatsız edici, çünkü hiçbir açıklaması yok. Johnny bir dâhi değil, hiçbir şey keşfetmedi, binlerce siyah ve beyaz gibi caz yapıyor ve onların hepsinden daha iyi yapsa da, kabul etmek gerekir ki bu biraz da halkın zevkine, modalara ve zamana göre değişir. Mesela Panassié, Johnny'yi içtenlikle kötü buluyor ve biz içtenlikle kötü olanın Panassié olduğuna inansak da, her halükârda tartışmaya açık taraflar var. Bütün bunlar Johnny'nin başka bir dünyadan olmadığını

kanıtlıyor, ama bunu düşünür düşünmez Johnny'de gerçekten başka dünyadan bir şey yok mu diye kendime sormadan edemiyorum (ki bunun cevabını bilmeyen en başta kendisidir). Eğer bunu ona sorsalardı muhtemelen kahkahalarla gülerdi. Bu şeyler hakkında onun ne düşündüğünü ne yaşadığını yeterince iyi biliyorum. Bu şeylerden ne yaşadığını diyorum, çünkü Johnny... Ama şimdi buna girmeyeceğim, benim kendime açıklamak istediğim Johnny'yle aramızdaki mesafenin açıklamasının olmadığı, bunun açıklanabilir farklılıklar üzerinde yükselmediğiydi. Ve bana öyle geliyor ki bu durumun bizim kadar onu da etkileyen sonuçlarını ilk ödeyen kendisi oluyor. İnsanın içinden hemen Johnny'nin insanlar arasında bir melek gibi olduğunu söylemek geliyor, asgari bir dürüstlük cümleyi yutmaya, güzelce bir dönüş yapmaya ve belki de aslında Johnny'nin melekler arasında bir insan, biz gerçekdışılıklar topluluğu arasında bir gerçeklik olduğunu kabul etmeye mecbur bırakıyor. Ve belki de Johnny bu yüzden yüzüme parmaklarıyla dokunuyor ve bana kendimi son derece sadakatsiz, son derece saydam ve sıhhatim, evim, karım ve saygınlığımla –özellikle de saygınlığım, özellikle de saygınlığımla– son derece önemsiz bir şey gibi hissettiriyor.

Ama her zamanki şey oldu, hastaneden çıktım ve sokağa, zamana, yapmam gereken her şeye adım atar atmaz, omlet yumuşak bir biçimde havada döndü ve diğer tarafının üzerine düştü. Zavallı Johnny, gerçekliğin o kadar dışında ki. (Evet böyle, evet böyle. Şimdi, hastane ziyaretimden iki saat sonra bir kafede otururken, böyle olduğuna, yukarıda en azından kendime karşı biraz dürüst olmaya mahkûm biri gibi kendimi zorlayarak, yazdıklarıma inanmak kolayıma geliyor.)

Neyse ki yangın olayı sorunsuz kapatıldı, zira tah-

min edileceği gibi Markiz yangın olayının sorunsuz kapatılması için her zamanki yöntemlerini kullandı. Dédée ve Art Boucaya beni almaya gazeteye geldiler ve üçümüz birlikte Vix'e, artık meşhur –ama henüz gizli– olan "Amorous" kaydını dinlemeye gittik. Takside giderken Dédée bana Markiz'in Johnny'yi, sadece yanan bir döşek ve Lagrange Sokağı'ndaki otelde kalan tüm Cezayirlilerin yaşadığı müthiş korkudan ibaret sonuçları olan yangın davasından nasıl çekip çıkardığını biraz gönülsüzce anlattı. Ceza (çoktan ödenmişti), başka bir otel (Tica tarafından bulunmuştu) ve Johnny çok büyük ve çok güzel bir yatakta nekahet dönemini geçiriyordu, bol bol süt içiyordu, *Paris Match* ve *The New Yorker* dergileri okuyordu, bazen de içinde Dylan Thomas'ın şiirlerinin bulunduğu, her tarafı kurşunkalemle alınmış notlarla dolu o meşhur (ve kirli) cepkitabını karıştırıyordu.

Bu haberler ve köşedeki kafede içilen bir konyağın ardından "Amorous" ve "Streptomycine"i dinlemek üzere dinleme salonuna yerleştik. Art ışıkların söndürülmesini istedi ve daha iyi dinlemek için yere yattı. İşte tam o sırada Johnny giriş yaptı ve müziğini yüzümüzde dolaştırdı; gerçekte o sırada oteldeki yatağında yatıyor olsa da o salona girdi ve bir çeyrek saat boyunca müziğiyle bizi darmadağın etti. "Amorous"u piyasa sürme fikrinin onu öfkelendirmesini anlıyorum, çünkü hataları, kimi bölüm sonlarına eşlik eden o net bir şekilde algılanabilir üflemeyi ve özellikle de son keskin düşüşü, bana kırılan bir kalp, bir ekmeğe (daha birkaç gün önce bana ekmekten bahsediyordu) saplanan bir bıçak gibi gelen o sağır ve kısa notayı kim olsa fark eder. Buna karşılık, bize müthiş güzel gelen şey, her yöne doğru kaçışlarla, sorgulamayla, çaresiz el yordamıyla dolu bu doğaçlamada çıkış arayan iç sıkıntısı Johnny'nin dikkatinden kaçacaktı. Johnny, "Amorous"un cazın en büyük anlarından biri olarak ka-

lacak olmasını anlayamaz (çünkü onun için fiyasko olan şey bize bir yol, en azından bir yolun işareti gibi görünüyor). O parçanın içindeki sanatçı, takip ettiği şeyin, takip ettikçe ondan kaçan şeyin karşısında hiç olmadığı kadar yalnız bir halde, sendeleyerek, ağzından müzikle birlikte tükürük kaçırarak mücadele ederken söylemek istediği her şeyin ve arzularının o parodisini her duyduğunda öfkeden kuduracak. Her şey zaten bunu, "Amorous"u işaret etmesine rağmen, Johnny'nin bir kurban olmadığını, herkesin zannettiği ve benim de biyografimde (aslında İngilizce baskısı daha yeni yayımlandı ve Coca-Cola gibi yok satıyor) sezdirdiğim gibi takip edilen olmadığını fark etmem için bunu dinlememin gerekmiş olması çok tuhaf. Öyle olmadığını, Johnny'nin takip edilen değil takipçi olduğunu ve hayatında başına gelen her şeyin kıstırılan hayvanın değil, kovalayan avcının rastlantıları olduğunu şimdi biliyorum. Johnny'nin takip ettiği şeyin ne olduğunu kimse bilemez, ama o böyle bir şey ve orada, "Amorous"ta, marihuanada, onun onca şey hakkındaki saçma konuşmalarında, düşüşlerinde, Dylan Thomas'ın kitapçığında, adına Johnny dediğimiz o zavallı serserinin her şeyinde. Johnny onu büyütüyor ve absürd bir varlığa, kolları ve bacakları olmayan bir avcıya, uyuyan bir kaplanın peşinden koşan bir tavşana dönüştürüyor. Ve özünde "Amorous"un bende kusma isteği uyandırdığını söylemeye kendimi mecbur hissediyorum; sanki bu şekilde ondan, onun bana ve herkese karşı tüm barındırdıklarından, o şekilsiz kara kütleden, parmaklarını yüzümde gezdiren ve bana duygulu bir biçimde gülümseyen o çıldırmış şempanzeden kurtulabilecekmişim gibi geliyor.

Art ve Dédée "Amorous"un biçimsel güzelliğinden başka bir şey görmüyorlar (görmek istemediklerini zannediyorum). Hatta Dédée, Johnny'nin her zamanki rahatlığıyla doğaçlama çaldığı "Streptomycine"den daha

çok hoşlanıyor. Dinleyiciler bu rahatlığı mükemmel bir biçimde anlıyorlar ve bana göre bu Johnny'de daha ziyade dalgınlık, müziği kendi akışına bırakma, başka bir yerde olma anlamına geliyor. Sokağa çıktıktan sonra Dédée'ye planlarının ne olduğunu sordum ve bana Johnny otelden çıkabilecek duruma gelir gelmez (şu an için polis izin vermiyor) yeni bir plak markasının o ne isterse kaydedeceğini ve karşılığında iyi para ödeyeceğini söyledi. Art, Johnny'nin mükemmel fikirlerle dolu olduğunu, o ve Marcel Gavoty'nin yeni projelerde Johnny'yle birlikte "çalışacaklarını" söylüyor, ama son haftalarda yaşananların ardından Art'ın bu konuda o derece istekli olmadığı görülüyor ve ben kendi namıma, onun bir an önce New York'a dönmek için bir ajansla görüşmeler yaptığını biliyorum. Bunu fazlasıyla anlıyorum, zavallı çocuk.

"Tica çok iyi davranıyor," dedi Dédée kindar bir şekilde. "Tabii, onun için o kadar kolay ki. Hep son anda geliyor ve tek yapması gereken cüzdanını açıp her şeyi halletmek. Oysa ki ben..."

Art ve ben birbirimize baktık. Ona ne diyebilirdik ki? Kadınlar Johnny'nin ve Johnny gibi erkeklerin etrafında dönerek hayatlarını geçiriyorlar. Bunda bir gariplik yok, Johnny tarafından çekildiğini hissetmek için kadın olmaya gerek yok. Zor olan, onun etrafında dönerken, iyi bir uydu gibi, iyi bir eleştirmen gibi aradaki mesafeyi korumayı bilmek. Art o dönemde Baltimore'da değildi, ama ben Johnny'yle tanıştığım dönemi çok iyi hatırlıyorum. Johnny o sırada Lan ve çocuklarla yaşıyordu. Lan'ı o halde görünce insan acıyordu. Ama Johnny'yi bir süre boyunca gözlemledikten, onun müziğinin, gündelik korkularının, hiçbir zaman olmamış şeyler hakkındaki anlaşılmaz açıklamalarının ve ani şefkat duygularının gücünü yavaş yavaş kabul ettikten sonra, insan Lan'ın neden o surat ifadesini takındığını ve hem Johnny'yle yaşayıp

hem de başka bir surat ifadesi takınmanın imkânsızlığını anlıyordu. Tica başka bir şey, hafifmeşreplik ya da lüks hayat yoluyla ondan kaçıp gidiyor, ayrıca etrafa para saçıyor ki bu bir mitralyözden daha etkili bir yöntem, en azından Tica'ya kızgın olduğunda ya da başı ağrıdığında Art'ın söylediği bu.

"En kısa zamanda uğrayın,"diyor Dédée bana. "Sizinle konuşmayı çok seviyor."

Yangın yüzünden (çıkış sebebindeki muhtemel suç ortaklığından ötürü) onu azarlamak isterdim, ama bu ona, Johnny'nin yararlı bir vatandaşa dönüşmesi gerekiyor demek kadar lüzumsuz bir şey olacaktı. Şimdilik her şey iyi gidiyor ve tuhaf olan (endişe verici olan) şu ki, Johnny tarafında işler yolunda gitmeye başlar başlamaz ben kendimi inanılmaz mutlu hissediyorum. Bunun basit bir dostluk tepkisi olduğuna inanacak kadar saf birisi değilim. Bu daha ziyade erteleme, soluklanma gibi bir şey. Onu, surata yapışık bir burnu hissedebildiğim kadar net bir şekilde hissettikten sonra, açıklama aramaya ihtiyacım yok. Bunu hissedebilen, bundan mustarip olan yegâne kişi olmak beni öfkelendiriyor. Art Boucaya, Tica ya da Dédée'nin Johnny her acı çektiğinde, hapse girdiğinde, kendini öldürmek istediğinde, bir döşeği ateşe verdiğinde ya da bir otelin koridorlarında çırılçıplak koştuğunda, onlar için bir şey ödediğini, onlar için ölmekte olduğunu fark etmemeleri beni öfkelendiriyor. Evet, Johnny onlar için bir şey ödüyor, onlar için ölüyor: Bilmeden ve darağacında büyük nutuklar çekenler, insanlığın kötülüklerini ihbar etmek için kitaplar yazanlar ya da dünyanın günahlarını temizleyen biri havalarında piyano çalanlardan farklı bir biçimde. Bilmeden, zavallı saksofoncu, bu sözcüğün barındırdığı tüm gülünçlük, kıytırıklık ve onca zavallı saksofoncudan herhangi biri olma haliyle birlikte.

İşin fenası, eğer böyle devam edersem en sonunda Johnny'den ziyade kendim hakkında yazacağım. Giderek bir İncil yazarına benziyorum ve bu hiç hoşuma gitmiyor. Eve dönüş yolunda, güveni geri kazanmak için gerekli bir sinizmle, Johnny hakkındaki kitabımda onun kişiliğinin patolojik tarafına sadece laf arasında, ihtiyatlı bir biçimde değindiğimi düşündüm. Johnny'nin ölü külü saklama kaplarıyla dolu tarlalarda dolaştığını ya da o onlara baktığında tabloların hareket ettiğini zannetmesini insanlara açıklamak bana gerekli görünmedi; netice itibarıyla dezentoksikasyon tedavisiyle sona eren marihuana sanrıları. Ama sanki Johnny o sanrıları bana emanet bırakıyor, geri alma vakti gelene kadar diğer onca mendil gibi onları cebime koyuyor. Sanırım onlara tahammül eden, onlarla birlikte yaşayan ve onlardan korkan yegâne kişiyim; kimse bunu bilmiyor, Johnny bile. İnsan böyle şeyleri, gerçekten büyük birine, bir nasihat karşılığında önünde ezilip büzüldüğümüz üstada itiraf edeceği gibi Johnny'ye itiraf edemez. Bu, sırtımda bir yük gibi taşımak zorunda olduğum, nasıl bir dünya? Ben ne tür bir İncil yazarıyım? Johnny'de en ufak bir büyüklük yok, onu tanıdığım, ona hayranlık duymaya başladığım günden beri bunu biliyorum. Bu büyüklük eksikliği beni uzun süredir şaşırtmıyor, ama ilk başlarda bana rahatsız edici geldiğini kabul etmem gerek ve bunun sebebi belki de onun ilk karşımıza çıkana, özellikle de cazcılara uygulamaya hazır olmadığımız bir boyut olmasıydı. Neden bilmiyorum (neden *bilmiyorum*) bir an için Johnny'nin günbegün inkâr ettiği bir büyüklüğü olduğuna inandım (ya da bizim inkâr ettiğimiz ve gerçekten ikisi aynı şey değil; çünkü, dürüst olalım, Johnny'de sanki başka bir –olabilmiş– Johnny'nin hayaleti var ve o diğer Johnny büyüklükle dolu; olumsuz bir biçimde çağrıştırdığı ve içerdiği o boyutun eksikliği hayalete bakınca anlaşılıyor).

Bunu söylüyorum çünkü başarısız intihar girişiminden marihuanaya kadar Johnny'nin hayatını değiştirmek için yaptığı denemeler ancak onun gibi büyüklükten son derece uzak birinden beklenecek şeyler. Sanırım bu yüzden ona daha da çok hayranlık besliyorum çünkü o gerçekten okumayı öğrenmek isteyen bir şempanze, duvara toslayan ama pes etmeyip yeniden başlayan zavallı bir adam.

Ama eğer şempanze bir gün okumaya başlarsa, kitlesel yıkım gelsin, her şey darmadağın olsun, canını kurtarabilen kurtarsın, ilk önce de ben kurtarayım. Herhangi bir büyüklüğü olmayan bir adamın bu şekilde duvara toslaması korkunç bir şey. Kemiklerinin sızısıyla hepimizi ele veriyor, müziğinin ilk notalarıyla bizi paramparça ediyor. (Şehitler, kahramanlar, tamam, insan onlardan emin. Ama Johnny!)

Sekanslar. Daha iyi nasıl söylenir bilmiyorum, bir adamın hayatında korkunç ya da aptalca sekansların aniden oluşmasına temel teşkil eden bir tür nosyon, zira bilinen yasaların dışında bir yasanın belli bir telefon konuşmasının hemen ardından Auvergne'de yaşayan kız kardeşimizin geleceğine ya da ateşteki sütün taşacağına ya da bir çocuğun arabanın altında kaldığını balkondan göreceğimize karar verip vermediği bilinmiyor. Futbol takımlarında ya da yönetim kurullarında olduğu gibi, sanki kader asillere bir şey olursa diye elinin altında sürekli birkaç yedek bulunduruyor. Nitekim bu sabah, Johnny Carter'ın daha iyi ve daha mutlu olduğunu öğrenmiş olmanın mutluluğu hâlâ üzerimdeyken, gazeteye acil bir telefon geldi. Arayan Tica'ydı ve Lan ile Johnny'nin küçük kızı Bee'nin Chicago'da öldüğü haberini veriyordu; doğal olarak Johnny delirmiş gibiydi ve gidip dostlara destek olmam iyi olacaktı.

Bir kez daha bir otelin merdivenini çıktım –Johnny'yle dostluğum süresince bu kim bilir kaçıncıydı– ve çayını içen Tica, bir havluyu ıslatan Dédée, alçak sesle Lester Young hakkındaki son haberlerden bahseden Art, Delaunay, Pepe Ramírez ve alnında bir havlu, son derece sakin, neredeyse kayıtsız bir havayla yatakta hareketsiz yatan Johnny'yle buluştum. Koşullara uygun surat ifadesini hemen çıkarıp cebime koydum ve Johnny'nin elini sertçe sıkmakla, bir sigara yakmakla ve beklemekle yetindim.

"Bruno, şuram yanıyor," dedi Johnny bir süre sonra, kalbin bildik yerine dokunarak. "Bruno, o benim avucumda beyaz bir taş gibiydi. Bense, soluk renkli zavallı bir attan başka bir şey değilim ve kimse, hiç kimse gözlerimdeki yaşları silemeyecek."

Bütün bunları görkemli bir biçimde, neredeyse ezbere söyledi, bu arada Tica, Art'la bakışıyor ve Johnny'nin ıslak havlu örtülü suratıyla onları göremeyecek olmasından istifade ederek, birbirlerine günah çıkarma işaretleri yapıyorlardı. Ucuz cümleler şahsen beni tiksindirir, ama Johnny'nin bu söyledikleri, onları bir yerlerde okumuştum duygusu uyandırmalarının yanı sıra, kulağımda sanki konuşmaya başlayan bir maskeden çıkmış gibi yankılandılar; öylesine boş, öylesine lüzumsuz. Dédée yeni bir havluyla geldi ve onu diğeriyle değiştirdi ve bu arada Johnny'nin suratını görebildim: Tamamen kül rengiydi, ağzı çarpık duruyordu ve gözlerini buruşacak denli sımsıkı kapatmıştı. Sonra, Johnny'yle her zaman olduğu gibi, olayların akışı kimsenin beklemediği bir şekilde değişti ve onu çok fazla tanımayan Pepe Ramírez hâlâ şaşkınlığın ve sanırım skandalın etkisi altındaydı, zira Johnny bir süre sonra yatağa oturdu ve yavaşça, her sözcüğü ağzında çiğneyerek ve ardından bir topaç gibi dışarıya salarak "Amorous"un kaydından sorumlu olanlara küfretmeye başladı. Kimseye bakmıyordu ama sözcüklerinin inanıl-

maz terbiyesizliğiyle hepimizi bir kartona çivilenen böcekler gibi hedef alıyordu ve bu şekilde, Art ve Delaunay'den başlayıp benimle (benim bu konuda...) devam ettikten sonra, Dédée, her şeye kadir İsa ve hiç istisnasız hepimizi doğuran orospuyla bitirerek iki dakika boyunca tüm "Amorous"çulara saydırdı. Ve özünde bu oldu, bu ve beyaz taş mevzusu, Chicago'da zatürreden ölen Bee'nin cenaze duası.

On beş gün boş geçti; yığınla iş, gazete makaleleri, oraya buraya ziyaretler (bir eleştirmenin, sadece yeniliklere ve başkalarının kararlarına bağımlı, ödünç bir hayat sürebilen o adamın hayatının güzel bir özeti). Yeri gelmişken, bir gece Tica, Baby Lennox ve ben Café de Flore'da olacağız, çok mutlu bir şekilde "Out of Nowhere"i [Hiç Yoktan] mırıldanacak ve üçümüzün de –ama en çok Saint-Germain-des-Prés modasına uygun giyinmiş olan ve elbisenin üzerinde nasıl durduğu görülmeye değer Baby Lennox'un– iyi bulduğumuz Billy Taylor'un piyano solosu üzerine yorumlar yapacağız. Baby, Johnny'nin ortaya çıkışını yirmi yaşının heyecanıyla görecek, Johnny onu görmeden ona bakacak ve dümdüz devam edecek ve zilzurna sarhoş ya da uykulu bir halde başka bir masaya tek başına oturacak. Tica'nın elini dizimde hissedeceğim.

"Görüyorsun, dün gece marihuanaya tekrar başladı. Ya da bu akşam. Şu kadın..."

Ona isteksizce, Dédée'nin, Johnny'yle onlarca kez marihuana içen ve canı çektiği gün bunu tekrarlayacak olan kendisinden başlamak üzere diğer kadınlar kadar suçlu olduğunu söyleyerek cevap verdim. Johnny'ye yaklaşmanın, onunla birlikte ve onun yanında bulunmanın imkânsız olduğu her seferindeki gibi, içimden büyük bir kalkıp gitme ve yalnız kalma arzusu doğacak. Onu masaya parmağıyla resim yaparken, ne içeceğini soran garsona bakakalırken göreceğim ve en sonunda Johnny havaya

bir tür ok çizecek ve sanki korkunç ağırmışçasına onu iki eliyle tutacak ve diğer masalardaki insanlar, Flore'da hep olduğu üzere çok temkinli bir şekilde eğlenmeye başlayacaklar. O sırada Tica şöyle diyecek: "Lanet olsun!" Ardından Johnny'nin masasına geçecek ve garsona bir emir verdikten sonra Johnny'nin kulağına konuşmaya başlayacak. Baby'nin hiç vakit kaybetmeden en umut dolu yüz ifadesini takınacağını söylemeye gerek yok, ama ben ona belli belirsiz bir biçimde bu gece Johnny'yi rahat bırakmak gerektiğini, iyi kızların erkenden ve mümkünse bir caz eleştirmeniyle birlikte yatağa gittiklerini söyleyeceğim. Baby sevimli bir şekilde gülecek, eliyle saçımı okşayacak ve yüzünü bir üstübeç tabakasıyla kaplayıp gözlerini ve ağzını yeşile boyamış bir genç kızın geçişini seyrederken sakince oturacağız. Baby onu fena bulmadığını söyleyecek ve ben ondan Londra ve Stockholm'de ünlü olmasını sağlayan şu blues parçalardan birini alçak sesle söylemesini isteyeceğim. Sonra tekrar, bizi bu gece bir köpek (o da üstübeç kaplı ve yeşil gözlü) gibi amansızca takip eden "Out of Nowhere"e döneceğiz.

Johnny'nin yeni beşlisindeki çocuklardan ikisi yanımızdan geçecek ve ben fırsattan istifade onlara o gece işin nasıl gittiğini soracağım; böylece Johnny'nin zar zor çalabildiğini, ama çaldığı kısmın John Lewis'in tüm fikirlerinin toplamına (onun herhangi bir fikir üretebileceğini varsayarak, zira çocuklardan birinin söylediği gibi, bir deliği kapatmak için elinde daima notalar var ve bu aynı şey değil) eşdeğer olduğunu öğreneceğim. Ve bu arada kendi kendime Johnny'nin ve özellikle de ona inanan hayranların daha nereye kadar dayanacağını soracağım. Çocuklar bira davetimi kabul etmeyecekler, Baby ve ben tekrar baş başa kalacağız ve en sonunda sorularına boyun eğip Baby'ye lakabını gerçekten hak ettiğini, neden Johnny'nin hasta ve bitik olduğunu, beşlideki ço-

cukların neden ondan giderek daha bıkkın olduklarını ve olayın, daha önce yarım düzine kez, San Francisco'da, Baltimore'da ve New York'ta patladığı gibi, neden yakınlarda patlayacağını ona açıklayacağım.

O civarda çalan başka müzisyenler içeri girecek ve bazıları Johnny'nin masasına gidip onu selamlayacaklar, ama o onlara korkunç derecede sersem bir surat, nemli ve süzgün gözler, dudaklarında parıldayan tükürüğü içeride tutmakta âciz bir ağızla sanki uzaklardan bakacak. Tica ve Baby'nin kendilerine özgü yöntemlerini gözlemlemek eğlenceli olacak; Tica onları Johnny'nin etrafından hızlı bir açıklama ve bir gülücükle uzaklaştırmak için erkekler üzerindeki hâkimiyetine başvururken, Baby benim kulağıma Johnny'ye duyduğu hayranlığı ve dezentoksikasyon için bir sanatoryuma yatırılmasının ne kadar iyi bir şey olduğunu fısıldayacak ve bunları sadece kıskançlığından ötürü, Johnny'yle hemen bu gece yatmak için yapacak, ama göründüğü kadarıyla bu gece bu imkânsız olacak ve bundan büyük keyif alacağım. Onu tanıdığımdan beri hep yaptığım gibi, Baby'nin baldırlarını okşayabilmenin ne güzel bir şey olacağını düşünecek ve bir içki içmek için daha sakin bir yere gitmeyi ona teklif etmenin kıyısına kadar geleceğim (o bunu istemeyecek ve özünde ben de, çünkü şu diğer masa bizi bağlayacak ve mutsuz edecek), derken birden, yaşanacak olanın hiçbir emaresi ortada yokken, Johnny'nin yavaşça ayağa kalktığını, bize baktığını, bizi tanıdığını ve bize doğru –daha doğrusu bana, çünkü Baby sayılmıyor– geldiğini göreceğiz ve masanın yanına gelince, tabaktan bir patates kızartması almak üzere olan biri gibi, tüm doğallığıyla biraz eğilecek ve onun benim önünde diz çöktüğünü göreceğiz, tüm doğallığıyla diz çökecek ve gözlerime bakacak ve ben onun ağladığını göreceğim ve sözcüklere ihtiyaç duymadan onun küçük Bee için ağladığını bileceğim.

Tepkim o kadar doğaldı ki, Johnny'yi yerden kaldırmak, gülünç duruma düşmesini önlemek istedim ve sonunda gülünç duruma düşen ben oldum, çünkü halinden çok memnun olan, bulunduğu pozisyonda kendini mükemmel hisseden birini hareket ettirmeye çalışan bir adamdan daha acınası bir şey yoktur, nitekim küçük şeyler için endişeye kapılmayan Flore müdavimleri bana pek sevimli olmayan bir şekilde baktılar; içlerinden birçoğu o diz çökmüş zencinin Johnny Carter olduğunu bilmese de, kilisenin sunağına tırmanmış İsa'yı çarmıhtan kurtarmak için çekiştiren birini görseler nasıl bakacaklarsa, bana da öyle baktılar. Bunu benim suratıma ilk vuran Johnny oldu ve sessizce ağlamaya devam ederken, sadece gözlerini kaldırıp bana baktı; bu davranış ve müdavimlerin doğal sansürü arasında kalınca, kendimi ondan daha kötü hissetmeme ve diz çökük Johnny'nin karşısındaki o sandalye hariç başka herhangi bir yerde olmak istememe rağmen, geri dönüp Johnny'nin karşısına oturmaktan başka çarem kalmadı.

Kimse yerinden kıpırdamadan, Johnny'nin gözyaşları kesilmeden, Johnny gözlerini benimkilere sabitlemekten bir an dahi vazgeçmeden, ona bir sigara ikram edip kendim de bir tane yakmaya çalışırken ve sanırım oradan koşarak çıkmakla kendi namına ağlamaya başlamak arasında gidip gelen Baby'yi teselli etmeye uğraşırken kaç asır geçtiğini bilmesem de, ondan sonraki kısım o denli kötü olmadı. Her zamanki gibi bu çetrefil durumu da, tüm sakinliğiyle gelip masamıza oturarak, bir sandalyeyi Johnny'nin yanına çekerek ve elini onun omzuna koyarak çözen Tica oldu; Johnny en sonunda biraz doğruldu ve dizlerini sadece birkaç santimetre kaldırıp poposuyla zemin (az daha çarmıh diyecektim ki bu şey gerçekten bulaşıcı) arasına bir sandalyenin fazlasıyla kabul edilebilir konforunun girmesine izin vermek suretiy-

le bu dehşetten çıktı ve daha uygun bir davranış olan oturan arkadaş pozisyonuna geçti. İnsanlar Johnny'ye bakmaktan, o ağlamaktan, biz de kendimizi köpek gibi hissetmekten yorulduk. İşte o anda bazı ressamların sandalyelere yönelik sevgisini anladım, Flore'daki sandalyelerin her biri bana birden muhteşem bir nesne, bir çiçek, bir parfüm, insanların şehirlerindeki düzen ve dürüstlüğün en mükemmel enstrümanı olarak göründü.

Johnny bir mendil çıkardı, işi uzatmadan özürler diledi ve Tica ona duble bir kahve getirtti. Baby, Johnny söz konusu olduğunda takındığı tüm sersemlikten bir anda uzaklaşarak olağanüstü iyi davrandı ve bunu kasten yaptığı izlenimi vermeden "Mamie's blues"u mırıldanmaya başladı ve Johnny ona bakıp gülümsedi ve sanırım Tica'yla ben aynı anda Johnny'nin gözlerinin dibinde Bee'nin imgesinin yavaş yavaş kaybolduğunu ve Johnny'nin bir kez daha bir süreliğine bizim tarafa geri dönmeyi ve gelecek kaçışa kadar bizimle kalmayı kabul ettiğini düşündük. Her zamanki gibi, kendimi bir köpek gibi hissetme ânım geçer geçmez, Johnny karşısındaki üstünlüğüm kendimi hoşgörülü göstermemi, fazla kişisel alanlara girmeden (Johnny'nin sandalyeden aşağıya süzüldüğünü ve eski yerine döndüğünü görmek herhalde korkunç olurdu) her konudan birazcık bahsetmemi sağladı ve neyse ki Tica'yla Baby de melekler gibi davrandılar ve Flore'un müşterileri bir saat içinde yavaş yavaş yenilendiği için sabaha karşı birde orada bulunan müdavimler, her ne kadar büyük bir olay yaşanmamış olsa da, biraz önce orada olup bitenden işkillenmediler bile. İlk giden Baby oldu (Baby çalışkan bir kız, öğleden sonra kayda girmek için, sabah dokuzda Fred Callender'la provalara başlayacak) ve Tica üçüncü konyağını içtikten sonra bizi evlerimize bırakmayı teklif etti. Johnny bu teklife hayır dedi ve benimle kalıp sohbeti sürdürmeyi yeğlediğini söyledi. Tica

bunu çok iyi buldu ve gitti, ama öncesinde bir Markiz'e yakışır şekilde hesabı ödemeyi de ihmal etmedi. Dostlar arasında bu tür zafiyetlere müsaade edildiğini düşünerek, Johnny'yle birlikte bir kadeh şartröz içtik ve Saint-Germain-des-Prés'de yürümeye başladık, çünkü Johnny yürümenin kendisine iyi geleceğine çok ısrar etti ve ben bu şartlar altında dostlarını yarı yolda bırakan insanlardan değilim.

Şimdi Abbaye Sokağı'ndan, Johnny'ye tehlikeli bir biçimde, dediğine göre sekiz yaşındayken vaftiz babasının hediye ettiği bir oyuncak tiyatroyu hatırlatan Furstenberg Meydanı'na doğru iniyoruz. Hatıraların Bee'yi ona geri getirmesinden korkarak, onu Jacob Sokağı'na yönlendirmeye çalışıyorum, ama Johnny gecenin geri kalan kısmında o defteri kapatmış görünüyor. Sakin bir şekilde, sendelemeden yürüyor (başka seferler onu sokakta sağa sola yalpalarken görmüştüm, sebebi sarhoşluktan ziyade reflekslerindeki bir sorundu) ve gecenin sıcağı, sokakların sessizliği ikimize de iyi geliyor. Gauloises tüttürüyoruz, ayaklarımız bizi nehre doğru götürüyor ve Conti Rıhtımı'ndaki kitapçıların pirinç barınaklarının önünde herhangi bir hatıra ya da bir üniversite öğrencisinin ıslığı dilimize Vivaldi'nin bir melodisini getirince, ikimiz birlikte oldukça duygulu ve coşkulu bir şekilde onu söylemeye başlıyoruz ve Johnny, eğer saksofonu yanında olsaydı bütün geceyi Vivaldi çalarak geçireceğini söylüyor ve ben bunu hiç abartılı bulmuyorum.

"Aslında biraz Bach ve Charles Ives de çalardım," diyor Johnny lütufkâr bir biçimde. "Fransızların Charles Ives'a neden ilgi duymadıklarını bilmiyorum. Şarkılarını biliyor musun? Şu leoparlı olanı, leopar şarkısını dinlemelisin. *A leopard...*"

Ve o cılız tenor sesiyle leopardan bahsetmeye başlıyor; cümlelerin çoğunun kesinlikle Ives'a ait olmadığını

söylemeye gerek yok, ama iyi bir şeyler söylediğinden emin olan Johnny bunu pek önemsemiyor. En sonunda Gît-le-Cœur Sokağı'nın karşısındaki korkuluk duvarına oturup birer sigara daha yakıyoruz çünkü gece muhteşem; birazdan tütünün bizi bir kafede bira içmeye mecbur edeceğini biliyoruz ve bu ikimizin de peşinen hoşuna gidiyor. Kitabımdan ilk kez bahsedişinde ona neredeyse dikkat etmiyorum, çünkü hemen akabinde yeniden Charles Ives hakkında konuşmaya başlıyor ve onun temalarını kimse bir şey fark etmeden (sanırım, Ives'ın kendisi bile) plaklarında defalarca alıntılarken nasıl eğlendiğini anlatıyor, ama bir süre sonra ben kitap konusunu düşünmeye başlıyorum ve lafı oraya getirmeye çalışıyorum.

"Ah, birkaç sayfasını okudum," diyor Johhny. "Tica'nın orada senin kitap hakkında çok konuşuyorlardı, ama ben adını bile anlamıyordum. Art dün bana İngilizce baskısını getirince bazı şeylerin farkına vardım. Kitabın çok iyi."

Bu tür durumlarda, sanki karşımdakinin düşüncesi kitabımla ilgili gerçeği bana –bana, kitabın yazarına– ifşa edecekmiş gibi, alçakgönüllü bir huysuzlukla belli bir dozda ilgiyi karıştırarak doğal bir tavır takınıyorum.

"Tıpkı bir ayna gibi," diyor Johnny. "İlk başlarda insanın kendisi hakkında yazılanları okumasının aşağı yukarı, karşıdan kendisine bakması (aynada değil) gibi bir şey olduğuna inanıyordum. Yazarlara bayılıyorum, inanılmaz şeyler söylüyorlar. Bebop'un kökenleri hakkındaki bütün o bölüm..."

"Doğrusunu istersen, Baltimore'da bana anlattıklarını edebî bir dille kaleme almaktan başka bir şey yapmadım," diyorum, neye karşı olduğunu bilmeden savunmaya geçerek.

"Evet, hepsi orada, ama gerçekten de bir ayna gibi," diye üsteliyor Johnny.

"Daha ne istiyorsun? Aynalar sadıktır."

"Eksik şeyler var, Bruno," diyor Johnny. "Sen benden daha çok farkındasındır, ama bana bir şeyler eksikmiş gibi geliyor."

"Bana söylemiş olmayı unuttuğun şeylerdir," diye oldukça dalgın bir biçimde cevap veriyorum. Bu yabani maymunu hiç de hafife almamak... (Delaunay'yle konuşmam gerekecek, dikkatsiz bir açıklama düzgün bir eleştirel çabayı mahvederse yazık olacak... *Mesela Lan'ın kırmızı elbisesi*, diyor Johnny. Her halükârda bu geceki yeniliklerden yeni bir baskı yapmak için istifade edilebilir; bu kötü olmazdı. *Sanki bir köpek gibi kokuyordu*, diyor Johnny, *ve o plaktaki yegâne elle tutulur şey.* Evet, dikkatlice dinlemek ve çabucak harekete geçmek gerekecek, zira başka insanların eline geçmesi durumunda bu olası yalanlamaların içler acısı sonuçları olabilir. *Ve ortadaki ölü külü saklama kabı, en büyük olanı, maviye çalan bir tozla dolu*, diyor Johnny, *kız kardeşimin bir pudra kutusuna o kadar benziyor ki.* Halüsinasyonlardan kurtulamadığı müddetçe, en kötüsü temel fikirleri yalanlaması olacak, onca övgü alan estetik sistem... *Ayrıca* cool *kesinlikle senin yazdığın gibi değil*, diyor Johnny. Dikkat.)

"Ne demek benim yazdığım gibi değil? Johnny, tamam her şey değişiyor, ama daha altı ay bile olmadı ve sen..."

"Altı ay önce," diyor Johnny korkuluk duvarından inip başını ellerinin arasında dinlendirmek için dirseklerini duvara dayayarak. "*Six months ago*. Ah, Bruno, eğer çocuklar burada olsalardı bunu sana çalabilirdim... Ah, yeri gelmişken, sakso ve seks hakkında yazdıkların çok zekice, sözcük oyunu çok güzel. *Six months ago, Six, sax, sex.* Kesinlikle çok hoş, Bruno. Lanet olasın, Bruno."

Şimdi kalkıp zekâ yaşının, bu masum sözcük oyununun oldukça derin bir fikirler sistemini kapsadığını (Leo-

nard Feather'a New York'ta anlattığımda çok doğru bulmuştu) ve cazın erotik tarafının *washboard* döneminden itibaren geliştiğini vs. anlamasına izin vermediğini ona söyleyecek değilim. Her zamanki mevzu, eleştirmenlerin bizzat benim kabul etmeye hazır olduğumdan (özelde, yazdığım bu metinde) çok daha gerekli olduklarını düşünebilmek birden beni mutlu ediyor, çünkü müziğin mucidinden Johnny'ye kadar (aradaki tüm lanet olası dizi dahil olmak üzere) yaratıcılar eserlerinin diyalektik sonuçlarını çıkarmaktan ve yazmakta ya da doğaçlamakta olduklarının temellerini ve aşkınlığını savunmaktan âciz-ler. Bir eleştirmenden başka bir şey olmamanın bana acı verdiği depresyon anlarında bunu hatırlamalıyım. *Yıldızın adı Ajenjo*, diyor Johnny ve birden onun diğer sesini, şu şey olduğu zamanlardaki sesini duyuyorum... nasıl söylesem? Kendi tarafına geçmiş, bir kez daha yalnızlaşmış, çoktan sıyırtmış Johnny'yi nasıl betimlesem? Endişe içinde korkuluk duvarından iniyorum, ona yakından bakıyorum. Ve yıldızın adı Ajenjo, ona yapacak bir şey yok.

"Yıldızın adı Ajenjo," diyor Johnny, iki eline konuşarak. "Ve bedenleri büyükşehrin meydanlarına atılmış olacak. Altı ay önce."

Beni gören kimse olmasa da, bunu kimse bilmese de, yıldızlar için omuzlarımı silkiyorum (yıldızın adı Ajenjo). Hep aynı yere dönüyoruz: "Bunu yarın çalıyorum." Yıldızın adı Ajenjo ve bedenleri altı ay önce atılmış olacak. Büyükşehrin meydanlarına. Buradan çıkmış, uzaklarda. Bense hınç içindeyim ve bunun sebebi sadece bana kitabım hakkında başka bir şey söylemek istememiş olması; doğrusu, binlerce hayranın iki dilde (yakında üç olacak ve İspanyolca baskıdan da söz ediliyor, anlaşılan Buenos Aires'te sadece tango çalmıyorlar) okumakta olduğu kitap hakkında ne düşündüğünü bir türlü öğrenemedim.

"Çok güzel bir elbiseydi," diyor Johnny. "Lan'ın üzerinde nasıl durduğunu bir bilsen, ama bunu sana bir viski eşliğinde anlatmam daha iyi olur, tabii ki eğer paran varsa. Dédée cebimde sadece üç yüz frank bıraktı."

Seine Nehri'ne bakarak alaycı bir şekilde gülüyor. Sanki o içki ve marihuana bulmayı bilmezmiş gibi. Bana Dédée'nin çok iyi biri olduğunu (kitaptan söz ettiği yok) ve bunu iyiliğinden yaptığını açıklamaya başlıyor, ama neyse ki Bruno yoldaş burada (bir kitap yazdı ama sözünü eden yok) ve en iyisi gidip Arap mahallesindeki bir kafeye oturmak, eğer Ajenjo yıldızına ait olduğu birazcık belliyse, orada insanı rahat bırakıyorlar (bunu ben düşünüyorum, Saint-Sévérin tarafından girmekteyiz ve saat gecenin ikisi; karımın genellikle uyandığı ve sütlü kahve eşliğinde bana tüm söyleyeceklerinin provasını yaptığı saat). Johnny'yle zaman böyle geçiyor işte, iğrenç bir ucuz konyağı paylaşıyoruz, böylece dozu iki katına çıkarıyoruz ve kendimizi çok mutlu hissediyoruz. Ama kitaba dair tık yok, sadece kuğu şeklindeki pudra kutusu, yıldız, cümle parçacıkları, bakış parçacıkları, tebessüm parçacıkları, masanın üzerindeki bardağın kenarına (Johnny'nin bardağının) yapışık tükürük damlaları şeklinde gelip geçen şeylerin parçacıkları var. Evet, çoktan ölmüş olmayı isteyeceğim anlar var. Sanıyorum ki benim durumumda olanların çoğu aynı şeyi düşünürdü. Ama bu ölüm benim için huzur, itibar, beraberinde tartışılmaz tezler ve görkemli cenaze törenleri getiren yetkinlik anlamına gelse de, Johnny'nin bu gece bana söylemek istemediği şeyi yanında götürerek ölmesi, ölümden avlanmayı sürdürmesi, sıyırtmış halde devam etmesi (artık bütün bunlar nasıl yazılır, bilmiyorum) nasıl kabullenilebilir ki?

Johnny arada sırada uzun masa tıngırdatmalara ara veriyor, bana bakıyor, anlaşılmaz bir hareket yapıyor ve

tıngırdatmaya geri dönüyor. Kafenin sahibi bizi oraya Arap bir gitaristle birlikte geldiğimiz zamanlardan tanıyor. Ben Aifa bir an önce gidip uyumak istiyor, acı biber ve yağlı börek kokan leş gibi kafenin yegâne müşterileri biziz. Benim de gözlerimden uyku akıyor, ama öfke beni ayakta tutuyor, bu Johnny'ye yönelik olmayan sağır bir öfke, daha ziyade hani bütün bir akşam seviştikten sonra bir duş alma ihtiyacı hissedilir, su ve sabun artık bayatlamaya, başlangıçtaki hoşluğunu yitirmeye başlayan o kokuyu alıp götürsün istenir ya, işte öyle bir şey... Ve Johnny bir ritmi masada inatla çalıyor ve arada bir, neredeyse bana hiç bakmadan, bir şarkı mırıldanıyor. Kitap hakkında bir daha yorum yapmaması pekâlâ bir ihtimal. Olaylar onu oradan oraya sürüklüyor, yarın bir kadın olacak, başka bir dert, bir yolculuk. En temkinlisi İngilizce baskıyı gizlice ondan almak olurdu ve bunun için Dédée'yle konuşmak, ondan karşılığı fazlasıyla ödenecek bu iyiliği istemek. Bu endişe absürd bir şey, neredeyse bir öfkeye benziyor. Kitabımın Johnny'yi heyecanlandırmasını beklemek anlamsızdı; doğruyu söylemek gerekirse, kitabımı okuyacağı aklımın ucundan bile geçmemişti. Kitabın Johnny hakkında doğruyu söylemediğini çok iyi biliyorum (yalan da söylemiyor), sadece Johnny'nin müziğinden bahsetmekle yetiniyor. Artık ketumluktan ya da iyilikten, iflah olmaz şizofrenisini, uyuşturucunun sefil arka planını, o içler acısı hayatın hafifmeşrepliğini çırılçıplak bir şekilde gözler önüne sermek istemedim. Gerçekten önem teşkil eden şeyin Johnny'nin eşsiz sanatı olduğunu vurgulayarak temel çizgileri ortaya koymayı kendime görev belledim. Daha başka ne diyebilirdim? Ama belki de beni tam da orada bekliyordur; bir şey beklerken her zaman olduğu gibi tetikte, sonunda hepimizin zarar gördüğü şu saçma sıçrayışlardan birini yapmak üzere çömelmiş. Ve onun müziğinin nihai savını, dört bir yandan yığınla

övgü almamı sağlayan çağdaş cazın büyük teorisini üzerine inşa ettiğim tüm estetik temelleri yalanlamak için beni beklediği yer belki de orasıdır.

Dürüst olmam gerekirse, onun hayatı benim için ne kadar önemli ki? Beni kaygılandıran yegâne şey, izlemekten âciz olduğum (daha doğrusu izlemek istemediğim) bu davranış biçimine kendini tamamen bırakması ve sonunda kitabımın sonuçlarını yalanlaması. Orada burada benim saptamalarımın yanlış olduğunu, onun müziğinin bambaşka bir şey olduğunu dillendirmesi.

"Baksana, biraz önce kitapta eksikler olduğunu söyledin."

(Dikkat, şimdi.)

"Eksikler mi dedin, Bruno? Ah, evet, sana eksikler olduğunu söyledim. Dinle, eksik olan sadece Lan'ın kırmızı elbisesi değil. Ayrıca... Onlar gerçekten ölü külü saklama kapları mıdır, Bruno? Dün gece onları tekrar gördüm, uçsuz bucaksız bir arazi, ama bu sefer o kadar gömülü değildiler. Bazılarının üzerinde yazılar ve resimler vardı, sinemadaki gibi mığferleriyle devasa görünüyorlardı ve ellerinde kocaman sopalar vardı. Ölü külü saklama kaplarının arasında dolaşmak ve başka kimsenin olmadığını, onların arasında aranarak dolaşan yegâne kişinin ben olduğumu bilmek korkunç bir şey. Hemen kızma, Bruno, bütün bunları koymayı unutmuş olmanın çok önemi yok. Ama Bruno," –ve hiç titremeyen parmağını kaldırıyor– "sen oraya beni koymayı unutmuşsun."

"Hadi ama, Johnny."

"Beni, Bruno, beni. Ve benim dokunmaya cesaret edemediğim şeyi yazamamış olmak senin suçun değil. Orada benim gerçek biyografimin plaklarımda olduğunu söylerken, buna gerçekten inandığını biliyorum ve kulağa da hoş geliyor, ama bu doğru değil. Ben bile yapmam gerektiği gibi çalmayı, gerçekten kendim gibi çalmayı bile-

memişken... gördüğün gibi senden mucizeler bekleyemezler, Bruno. Burası çok sıcak, hadi gidelim."

Onun peşinden sokağa çıkıyorum, birkaç metre yürüyoruz, sonra daracık bir sokakta beyaz bir kedi yolumuzu kesiyor ve Johnny durup uzun süre onu okşuyor. Pekâlâ, bu kadar yeter; Saint-Michel Meydanı'nda onu oteline bırakmak ve sonra da eve gitmek için bir taksi bulacağım. Netice itibarıyla o denli korkunç olmadı; bir an için Johnny'nin kitabın bir tür antiteorisini oluşturduğundan ve onu doludizgin bir şekilde ortalığa salmadan önce benimle bir deneme yaptığından korkmuştum. Bir beyaz kediyi okşayan zavallı Johnny. Özünde tek söylediği kimsenin kimse hakkında bir şey bilmediği oldu ki, bu yeni bir şey değil. Her biyografide bu tabii ki geçerlidir ve öyle devam eder, hepsinin canı cehenneme. Hadi Johnny, eve gidelim, geç oldu.

"Sadece bundan ibaret olduğunu zannetme," diyor Johnny sanki ne düşündüğümü biliyormuş gibi birden doğrularak. "Tanrı orada, sevgili dostum. Evet, ona tekmeyi patlatmamışsın."

"Hadi Johnny, eve gidelim, geç oldu."

"Senin ve Bruno yoldaşım gibi olanların Tanrı diye adlandırdıkları şey orada. Sabahları diş macunu tüpü, ona Tanrı diyorlar. Çöp kovası, ona Tanrı diyorlar. Ölüm korkusu, ona Tanrı diyorlar. Hiç utanmadan beni bu pislik şeylerle karıştırarak yazmışsın ki, çocukluğum, ailem ve bilmem hangi atalarımdan gelen miras... Bir sürü çürük yumurta ve onların tam ortasında, Tanrınla çok mutlu bir şekilde, gıdaklayan sen. Ben senin Tanrını istemiyorum, o hiçbir zaman benim Tanrım olmadı."

"Benim tek söylediğim zenci müziğinin..."

"Senin Tanrını istemiyorum," diye tekrarlıyor Johnny. "Kitabında onu bana neden kabul ettirdin? Ben Tanrı var mı yok mu bilmiyorum, ben müziğimi çalıyorum, kendi

Tanrımı yaratıyorum, senin icatlarına ihtiyacım yok, sen onları Mahalia Jackson'a ve Papa'ya bırak, bu kısmı hemen şimdi kitabından çıkaracaksın."

"Eğer ısrarcıysan," diyorum bir şey demiş olmak için. "İkinci baskıda çıkarırım."

"Şu kedi kadar yalnızım, hatta ondan daha yalnızım çünkü ben bunun farkındayım, o ise değil. Kör olasıca, tırnaklarını elime saplıyor. Bruno, caz sadece müzik değil, ben sadece Johnny Carter değilim."

"Senin saksofon çalışınla ilgili olarak o şeyleri yazarken benim söylemek istediğim tam da buydu, sen bazen şey gibi..."

"Sanki kıçıma yağmur yağıyormuş gibi," diyor Johnny ve bu gece ilk kez onun öfkelendiğini hissediyorum. "Bir şey söylemeye gelmiyor, onu hemen kendi kirli diline tercüme ediyorsun. Eğer ben çalarken sen melekleri görüyorsan, bu benim suçum değil. Eğer diğer insanlar ağızlarını açıyor ve benim mükemmelliğe ulaştığımı söylüyorlarsa, bu benim suçum değil. Ve en kötüsü de kitabında söylemeyi gerçekten unuttuğun bir şey, Bruno, benim beş para etmez biri olduğum, benim çaldığım ve dinleyicilerin alkışladığı şeyin beş para etmez bir şey olduğu, gerçekten beş para etmez bir şey."

Gecenin bu saatinde tuhaf bir alçakgönüllülük. Bu Johnny...

"Sana nasıl açıklayabilirim?" diye haykırıyor ellerini omuzlarıma koyarak ve beni sağa sola sallayarak Johnny. (*La paix!** diye bağırıyorlar pencerenin birinden.) "Bu az ya da çok müzik konusu değil, başka bir şey... mesela ölmüş olan Bee'yle hayattaki Bee arasındaki fark. Benim çaldığım şey ölü Bee, biliyorsun, bu arada benim sevdi-

* (Fr.) Huzur verin! (Ç.N.)

ğim şey, benim sevdiğim şey... İşte bu yüzden bazen saksofonun üzerinde tepiniyorum, insanlar ise içkiyi fazla kaçırdığımı zannediyorlar. Bunu yaptığım her seferinde tabii ki gerçekten sarhoşum, çünkü netice itibarıyla bir saksofon dünyanın parası."

"Bu taraftan gidelim. Seni taksiyle oteline bırakacağım."

"Sen bir iyilik denizisin, Bruno," diye dalga geçiyor Johnny. "Bruno yoldaş kendisine söylenen her şeyi defterine not alıyor, önemli şeyler hariç. Art bana kitabı verene kadar böylesine yanılmış olabileceğini asla düşünmemiştim. İlk başta bana başka birinden, Ronnie'den ya da Marcel'den bahsediyormuşsun gibi geldi, ama sonra Johnny oraya, Johnny buraya, yani söz konusu olan bendim ve kendime soruyordum, ama bu ben miyim? Benim hakkımda Baltimore'da salla gitsin, yok *Birdland*'miş, yok benim stilimmiş... Baksana," bunu neredeyse soğuk bir biçimde ekliyor, "senin kamuoyuna yönelik bir kitap yazdığının farkında olmadığımı düşünme. Öyle bakınca her şey çok güzel, benim çalma ve cazı hissetme biçimimle ilgili olarak tüm söylediklerin kesinlikle O.K. Ne diye kitap hakkında tartışmayı sürdüreceğiz ki? Senin kitap Seine Nehri'nde çöplerden biri, rıhtımın yanında süzülen şu kamış. Ben de şu diğer kamışım, sen ise şu şişe, şuradan batıp çıkarak geçen şişesin. Bruno, ben bulamadan ölüp gideceğim... bulamadan..."

Onu kollarının altından tutup rıhtımın korkuluk duvarına dayıyorum. Her zamanki hezeyanına gömülüyor, bölük pörçük sözcükler mırıldanıyor, tükürüyor.

"Bulamadan," diye tekrarlıyor. "Bulamadan..."

"Ne bulmak istiyordun, birader?" diye soruyorum. "İmkânsızı istememelisin, bulduğun kadarı şeye yeterdi..."

"Sana yeterdi, artık biliyorum," diyor Johnny kızgınlıkla. "Art'a, Dédée'ye, Lan'a... Bilemezsin nasıl... Evet,

kapı bazen açılmaya başladı... Bak, iki kamış buluştu, şimdi karşı karşıya dans ediyorlar... Güzel, değil mi?.. Açılmaya başladı... Zaman... sana bunu daha önce söyledim, bana öyle geliyor ki bu zaman konusu... Bruno, hayatım boyunca yaptığım müzikte bu kapının en sonunda açılmasını aradım. Azıcık, bir gıdım bir şey... Hatırlıyorum da, New York'ta, bir gece... Kırmızı bir elbise. Evet, kırmızı ve ona çok yakışıyordu. Ne diyordum, bir gece Miles, Hal ve ben birlikteydik... sanırım bir saatten beri aynı şekilde çalıp duruyorduk, yalnız başımıza ve öylesine mutlu bir halde... Miles o kadar güzel bir şey çaldı ki neredeyse sandalyemden düşüyordum ve o zaman oradan uzadım, gözlerimi kapattım, uçuyordum. Bruno, sana yemin ederim uçuyordum... Kendimi sanki çok uzaklardan ama kendi içimden, yanı başımdaki bir yerden, yanımda ayakta dikilen birinden duyuyormuş gibiydim... Aslında tam olarak birinden değil... Şişeye bak, böyle dalıp çıkması inanılmaz... Birisi değildi, insan karşılaştırmalar arıyor... Bazı rüyalardaki gibi, güvenlikti, buluşmaydı, sence de öyle değil mi? Her şey çözüme kavuştuğunda, Lan ve kızlar seni fırında bir hindiyle bekliyorlar, arabanda giderken hiçbir kırmızı ışığa yakalanmıyorsun, her şey bir bilardo topunun yumuşaklığıyla gidiyor. Ve o benim yanımdaki aynı benim gibiydi ama hiçbir yer işgal etmiyordu, New York'ta değildi ve hepsinden önemlisi zaman mefhumu yoktu, sonrası yoktu... 'sonra' diye bir şey yoktu... Bir an için 'daima' dışında bir şey yoktu... Ve ben bunun yalan olduğunu, müzikte kaybolduğum için bunun böyle olduğunu ve çalmayı bitirir bitirmez yok olacağını bilmiyordum, çünkü netice itibarıyla eninde sonunda zavallı Hal'in piyano çalmayı bırakmasına izin vermek zorundaydım ve hemen o anda kafa üstü kendi üzerime çakılacaktım..."

Tatlılıkla ağlıyor, kirli elleriyle gözlerini ovuşturu-

yor. Artık ne yapacağımı bilmiyorum, o kadar geç oldu ki, nehirden bir nem yükseliyor, ikimiz de üşüteceğiz.

"Sanırım su olmadan yüzmeye kalktım," diye mırıldanıyor Johnny. "Sanırım ben kırmızı elbiseye sahip olmak istedim ama içinde Lan olmadan. Ve Bee öldü, Bruno. Sanırım sen haklısın, kitabın çok iyi."

"Hadi, Johnny, onu kötü bulmanı kendime hakaret olarak algılamıyorum."

"Konu bu değil, kitabın çok iyi çünkü... çünkü ölü külü saklama kapları yok, Bruno. Tıpkı Satchmo'nun çalışı gibi, öylesine temiz, öylesine saf. Satchmo'nun çaldıkları sana bir doğum günü ya da güzel bir olay gibi gelmiyor mu? Biz... Sana su olmadan yüzmek istedim diyorum. Sandım ki... ama aptal olmak lazım... sandım ki bir gün başka bir şey bulacağım. Mutlu değildim, iyi şeylerin –mesela Lan'ın kırmızı elbisesi, hatta Bee– fareler için tuzaklar olduğunu düşünüyordum, bu başka türlü nasıl açıklanır bilmiyor... İnsanın kabullenmesi, yetinmesi için, bilirsin işte, insanın her şey yolunda demesi için. Bruno, sanırım ki Lan ve caz, evet, hatta caz, bir dergideki ilanlar gibiydiler, bunlar halimden memnun olmam için bana sunulmuş güzel şeylerdi, Paris'in, karın ve işin var diye sen nasıl mutluysan öyle mutlu olmam için... Benim saksofonum vardı... ve kitabın dediği gibi, seksim. İhtiyacım olan her şey. Tuzaklar, sevgili dostum... çünkü başka bir şey olmaması mümkün olamaz, kapıya öylesine yakın, kapının öylesine öbür tarafında olmamız mümkün olamaz..."

"Önemli olan sadece insanın elinden gelenin en iyisini yapması," diyorum kendimi son derece sersem hissederek.

"Ve her yıl *Down Beat* dergisinin düzenlediği oylamada yılın cazcısı ödülünü kazanması," diye onaylıyor Johnny. "Tabii ki evet, tabii ki evet, tabii ki evet. Tabii ki evet."

Onu yavaş yavaş meydana doğru götürüyorum. Şansımıza köşede bir taksi var.

"Hepsinden önemlisi senin Tanrını kabul etmiyorum," diye mırıldanıyor Johnny. "Bana onunla gelme, buna müsaade etmiyorum. Ve eğer gerçekten kapının öbür tarafından olsa bile zerre kadar umurumda değil. Bu durumda öbür tarafa geçmenin hiçbir kıymeti kalmıyor çünkü sana kapıyı o açıyor. Güzel olan kapıyı tekmeleyerek kırmak. Onu yumruklarla parçalamak, kapının üzerine boşalmak, bir gün boyunca kapıya işemek. O seferinde New York'ta kapıyı sanırım müziğimle açtım, ben durmak zorunda kalınca, lanet olası kapıyı yüzüme kapattı ve bunu yapmasının yegâne sebebi ona asla ibadet etmemiş olmam, asla ibadet etmeyecek olmam, çünkü bu üniformalı kapıcı, bu bahşiş karşılığı kapı açıcı hakkında hiçbir şey bilmek istemiyorum..."

Zavallı Johnny, sonra da çıkıp bütün bunların kitapta neden olmadığından yakınıyor. Vay canına, saati sabahın üçü etmişiz.

Tica New York'a dönmüştü, Johnny New York'a (tromboncu olarak gelecek vaat eden Louis Perron'un evinde rahatı yerinde olan Dédée'siz) dönmüştü. Baby Lennox New York'a dönmüştü. Paris'te çok şaşaalı bir sezon geçmiyordu ve ben dostlarımı özlüyordum. Johnny hakkındaki kitabım her tarafta çok iyi satıyordu ve doğal olarak Sammy Pretzal şimdiden bir Hollywood uyarlamasından bahsediyordu ki frank-dolar kuru düşünüldüğünde bu her zaman ilginç bir şeydi. Baby Lennox'la aramda geçenlerden ötürü karımın öfkesi hâlâ dinmemişti, üstelik ortada fazla abartılacak bir durum olmamasına rağmen, netice itibarıyla Baby tescilli bir hafifmeşrepti ve her akıllı kadın bu tür şeylerin evlilik yaşamının dengesini etkilememesi gerektiğini anlamalıydı, ayrıca

Baby çoktan Johnny'yle birlikte New York'a dönmüştü, en sonunda Johnny'yle aynı gemide gitme zevkini yaşamıştı. Şu anda Johnny'yle marihuana tüttürüyor ve onun gibi yitip gidiyor olmalıydı, zavallı kız. "Amorous"un Paris'te henüz piyasaya çıktığı bugünlerde, kitabımın ikinci baskısı matbaaya giriyor ve Almancaya muhtemel çevirisi konuşulmaya başlıyordu. İkinci baskıdaki olası değişiklikler üzerine çok düşünmüştüm. Mesleğimin izin verdiği ölçüde bir dürüstlükle, biyografisini yazdığım kişinin kişiliğini başka bir ışık altında göstermenin gerekli olup olmadığını kendime soruyordum. Bunu Delaunay ve Hodeir'le defalarca tartıştık, bana ne tavsiye edeceklerini gerçekten bilemiyorlardı çünkü kitabı muhteşem buluyorlardı ve insanlar da onu bu şekilde sevmişlerdi. Bana sanki o ikisi esere edebiyat mikrobunun bulaşmasından, onu Johnny'nin müziğiyle (en azından hepimizin onu anladığımız şekliyle) çok fazla alakası olmayan ayrıntılarla doldurmamdan korkuyorlarmış gibi geldi. Yetkin kişilerin düşüncesinin (ve benim kişisel kararımın, gelinen noktada bunu inkâr etmek aptalca olur) ikinci baskıyı olduğu gibi bırakmayı doğruladığı kanaatine vardım. Birleşik Devletler'deki uzmanlaşmış dergilerin titiz okuması (Johnny'yle yapılmış dört röportaj, bu kez tentürdiyotla yeni bir intihar teşebbüsü, gastrik sonda ve üç hafta hastane yatışla ilgili haberler, sonra hiçbir şey olmamış gibi Baltimore'da saksofon çalış), bu içler acısı düşüşlerin uyandırdığı üzüntü bir yana, beni oldukça rahatlattı. Johnny kitabımın aleyhinde tek kelime etmemişti. Örnek (Chicago'daki bir müzik dergisi olan *Stomping Around*'da Teddy Rogers'ın Johnny'yle yaptığı söyleşiden): "Bruno V...'nin senin hakkında Paris'te yazdığı kitabı okudun mu?" "Evet. Çok güzel bir kitap." "Bu kitapla ilgili söyleyecek bir şeyin yok mu?" "Çok güzel olmasının dışında hiçbir şey. Bruno çok iyi bir delikanlı." Geriye bir tek

Johnny'nin sarhoş olduğunda ya da uyuşturucu aldığında ne söyleyebileceğini öğrenmek kalıyordu, ama en azından onun tarafından yapılmış herhangi bir yalanlamayla ilgili söylentiler ortalıkta dolaşmıyordu. Kitabın ikinci baskısına dokunmamaya, Johnny'yi özünde olduğu gibi sunmayı sürdürmeye karar verdim: Onca müzisyen, satranççı ve şair gibi, dünyaya olağanüstü şeyler yaratma becerisiyle gelmiş, ama eserinin ulaştığı boyutların hiçbir zaman farkında olmayan (öte yandan güçlü bir boksörün gururuna sahip), zekâsı ancak orta düzeyde bir serseri. Her şey beni Johnny'nin bu portresini olduğu gibi muhafaza etmeye teşvik ediyordu; yoksa konu cazı çok seven ama müzikal ya da psikolojik analizlerden, anlık ve iyice kırpılmış tatmin, ritmi belirleyen eller, keyifle gevşeyen yüzler, tende dolaşan, kana ve nefes alışa karışan müzik dışında hiçbir şeyden hoşlanmayan, derin düşüncelere tahammül edemeyen bir hayran topluluğuyla sorunlar yaşamak değildi.

Önce telgraflar geldi (Delaunay ile bana; bunlar gazetelerin o akşamki baskısında sersemce yorumların eşliğinde yerlerini alacaklardı); yirmi gün sonra Baby Lennox'un mektubunu aldım, beni unutmamıştı. "Bellevue'de ona çok iyi davrandılar ve taburcu olunca onu almaya gittim. Norveç'te turnede olan Mike Russolo'nun dairesinde kalıyorduk. Johnny çok iyiydi ve seyirci karşısında çalmak istemese de, Club 28'den çocuklarla plak kaydı yapmayı kabul etti. Sana şunu söyleyebilirim ki, gerçekten çok zayıftı (Paris'teki maceramızdan sonra Baby'nin bununla ne anlatmak istediğini tahmin ediyorum) ve geceleri nefes alışıyla, sızlanışıyla beni çok korkutuyordu. Tek tesellim," diye tatlılıkla ekliyordu Baby, "mutlu ve farkında olmadan ölmüş olması. Televizyon seyrediyormuş ve birden yere devrilmiş. Anlık bir ölüm olduğunu söylediler." Bunlardan Baby'nin o sırada yanında olmadığı

sonucu çıkıyordu ve gerçekten de öyleydi, çünkü daha sonra öğreneceğimize göre Johnny, Tica'nın evinde yaşıyormuş ve onunla birlikte geçirdiği beş gün boyunca, endişeli, moralsiz bir halde, cazı bırakmaktan, gidip Meksika'ya yerleşmekten ve tarlada çalışmaktan (orada hepsinin içinden günün birinde bunu yapmak gelir, neredeyse duymaktan gına gelmiştir) bahsediyormuş. Tica gözlerini onun üzerinden ayırmıyor ve onu sakinleştirmek, geleceği düşünmeye zorlamak için (bunu bana daha sonra Tica söyledi, sanki onun ya da Johnny'nin gelecek hakkında en küçük bir fikri varmış gibi) elinden geleni yapıyormuş. Onu çok eğlendiren bir televizyon programının ortasında Johnny öksürmeye başlamış, birden iki büklüm olmuş, vesaire. Ölümün Tica'nın polise söylediği gibi (Johnny'nin onun dairesinde ölmesinin, el altındaki marihuananın, zavallı Tica'nın daha önceki meselelerinin ve otopsinin çok ikna edici olmayan sonuçlarının onu sürüklediği büyük beladan kurtulmaya çalışırken. Bir doktorun Johnny'nin karaciğerinde ve akciğerlerinde bulabileceği bütün o şeyleri insan artık tahmin edebiliyor) bir anda olduğundan o kadar emin değilim. "Ölümünün beni ne kadar üzdüğünü bilmek istemezsin, bu yüzden sana başka şeyler anlatabilirim," diye ekliyordu bu sevgili Baby, "ama ileride bir gün içimden gelirse sana yazacağım ya da anlatacağım (görünen o ki Rogers benimle Paris ve Berlin için sözleşme yapmak istiyor), ama şunu bilmen gerekiyor ki sen Johnny'nin en iyi arkadaşıydın." Tica'ya küfürlere ayrılmış ve inanacak olursak onu sadece Johnny'nin ölümünün değil, Pearl Harbour saldırısının ve Kara Veba'nın da sorumlusu gösteren bir tam sayfanın ardından, zavallı Baby sözlerini şöyle bitiriyordu: "Unutmadan söyleyeyim, bir gün Bellevue'de sürekli seni sorup durdu, düşünceleri birbirine karışıyordu ve senin New York'ta olduğunu ve onu görmeye gelmek istemediğini düşünüyordu, durmadan bir

şeylerle dolu tarlalardan bahsediyordu, sonra seni çağırıyor ve sana küfürler saydırıyordu, zavallı. Yüksek ateş ne demek bilirsin. Tica, Bob Carey'ye Johnny'nin son sözlerinin şuna benzer bir şey olduğunu söylemiş: 'Ah, bana bir maske yap.' Ama tahmin edersin ki artık o anda." Elbette ki tahmin ediyordum. "Çok şişmanlamıştı," diye ekliyor Baby mektubunun sonunda, "ve yürürken soluk soluğa kalıyordu." Bunlar Baby Lennox kadar hassas birisinden beklenecek ayrıntılardı.

Bütün bunlar kitabımın ikinci baskısının piyasa çıkışına denk geldi, ama neyse ki alelacele yazılmış bir ölüm ilanı ve cenazesinden birçok ünlü cazcının göründüğü bir fotoğrafı ekleyecek zamanım oldu. Bu şekilde, eğer tabiri caizse, biyografi tamamlanmış oldu. Bunu söylemem belki iyi bir şey değil, ama doğal olarak, konuya sadece estetik bir açıdan yaklaşıyorum. Kitabımın yeni bir çevirisinden bahsediyorlar, sanırım İsveççe ya da Norveççeye çevrilecekmiş. Karım bu haberi duyunca çok mutlu oldu.

GİZLİ SİLAHLAR

İnsanların bir yatağı toplamanın bir yatak toplamakla tamamen aynı şey olduğuna, el sıkmanın el sıkmakla daima aynı şey olduğuna, bir sardalye konservesi açmanın sonsuza dek aynı sardalye konservesini açmak olduğuna inanmaları tuhaf. "Ama şayet her şey istisnaiyse," diye düşünüyor Pierre eskimiş mavi örtüyü beceriksizce düzeltirken. "Dün yağmur yağdı, bugün güneş açtı, dün hüzünlüydü, bugün Michèle gelecek. Asla değişmeyen yegâne şey bu yatağın derli toplu bir görünüme sahip olmasını başarmak olacak." Önemli değil, bir bekâr odasının dağınıklığı kadınların hoşuna gider, gülümseyebilir (anne onların tüm dişlerinde belirir) ve perdeleri düzeltebilir, bir vazonun ya da bir sandalyenin yerini değiştirebilir ve o masayı ışık almayan bir yere koymanın ancak senin aklına gelebileceğini söyleyebilirler. Michèle muhtemelen bu tür şeyler söyleyecek, kitaplara ve lambalara dokunup onları yerinden oynatarak dolaşacak ve kendisi bütün bu süre zarfında, yatağa uzanmış ya da eski kanepeye gömülmüş halde ona bakarak, bir Gauloises sigarasının dumanı arasından ona bakarak ve onu arzulayarak, bunları yapmasına izin verecek.

"Saat altı, ciddiyet saati," diye düşünüyor Pierre. Tüm Saint-Sulpice semtinin değişmeye, geceye hazırlanmaya

başladığı altın saat. Birazdan noterin stüdyosundaki kızlar paydos edecekler, Madam Lenôtre bacağını basamaklarda sürükleyecek, altıncı kattaki ekmek ve gazete satın alma saatinden ayrı düşünülemez kız kardeşlerin sesleri duyulacak. Michèle gelmek üzeredir, yeter ki kaybolmuş ya da herhangi bir yerde takılıp kalma ve vitrinlerin küçük, özel dünyalarında seyahate çıkma konusundaki şu özel becerisiyle bir yerlerde oyalanıyor olmasın. Daha sonra ona anlatacak: bir kurmalı ayı, bir Couperin plağı, mavi taşlı bir bronz zincir, Stendhal'in tüm eserleri, yaz modası. Biraz geç kalmak için son derece anlaşılır gerekçeler. O halde, bir Gauloise daha, bir konyak daha. Canı Mac Orlan şarkıları dinlemek istiyor, fazla bir zorluk yaşamadan kâğıt ve defter yığınlarının arasında arıyor. Plağı kesin Roland ya da Babette götürmüştür; ona ait bir şeyi götürecekleri zaman en azından haber verebilirlerdi. Michèle neden gelmiyor? Yatağın kenarına oturup örtüyü buruşturuyor. Bir bu eksikti, şimdi bir oradan, bir buradan çekiştirmesi gerekecek ve yastığın o lanet olası kenarı tekrar görünecek. İçerisi korkunç sigara kokuyor, Michèle burnunu buruşturacak ve ona içerisinin korkunç sigara koktuğunu söyleyecek. Yüzlerce ve yüzlerce günde içilmiş yüzlerce ve yüzlerce Gauloises: bir tez, bazı kız arkadaşlar, iki hepatik kriz, romanlar, can sıkıntısı. Yüzlerce ve yüzlerce Gauloises mı? Kendisini önemsizin üzerine eğilirken, ayrıntılara önem verirken görmek onu her zaman şaşırtıyor. On yıl önce çöpe attığı kravatları hatırlıyor, Belçika Kongosu'ndan bir pulun rengini ve filateli meraklısı bir çocukluğun gururunu da. Sanki hafızasının derinliklerinde hayatı boyunca kaç tane sigara içtiğini, her birinin tadının nasıl olduğunu, onu tam ne zaman yaktığını, izmaritini nereye attığını biliyormuş gibi. Belki de bazen rüyalarında beliren o absürd sayılar bu şaşmaz muhasebenin işaretleriydi. "Bu durumda Tanrı var demektir," diye düşünüyor Pierre.

Dolabın aynası tebessümünü ona geri gönderirken her zamanki gibi yüzüne çekidüzen vermeye ve Michèle'in kesmekle tehdit ettiği siyah saçın perçemini geriye doğru atmaya onu mecbur ediyor. Michèle neden gelmedi? "Neden benim odama girmiyor?" diye düşünüyor Pierre. Ama günün birinde perçemini kesebilmek için odasına girmesi ve yatağına yatması gerekecek. Delilah yüksek bedel ödüyor, ama bunu yapmadan bir erkeğin saçına yaklaşılmaz. Pierre kendi kendine, Michèle'in odasına çıkmak istemediğini düşündüğü için bir sersem olduğunu söylüyor. Bunu belli belirsiz bir biçimde, sanki uzaklardan düşündü. Düşünce bazen kendini ortaya koyana ve dinletene kadar sayısız engel arasında kendine yol açmak zorundaymış gibi geliyor. Michèle'in onun odasına çıkmak istemediğini düşünmüş olması çok aptalca. Küçük bir porselen fokun ya da bir Zao Wo-Ki taşbaskısının görüntüsüyle büyülenmiş halde, bir hırdavatçının ya da bir mağazanın vitrininin önünde şaşkın şaşkın duruyordur. Onu görür gibi oluyor ve aynı zamanda da, tam sigara dumanını içine çektiği ve aptallığının sanki affedildiğini hissettiği sırada, hayalinde bir çifte canlandırdığını fark ediyor. Bir çiftenin hiçbir tuhaflığı yok, ama bu saatte ve evdeki odasında bir çifte fikrinin ve sanki bu yabancılaşma hissinin ne işi olabilir ki? Her şeyin eflatuna, griye dönüştüğü bu saati sevmiyor. Masa lambasını yakmak için kolunu tembel bir şekilde uzatıyor. Michèle neden gelmedi? Bu saatten sonra artık gelmez, beklemeyi sürdürmek gereksiz. Odasına gerçekten gelmek istememesini düşünmek gerekecek. En sonunda, en sonunda. Ortada trajik bir durum yok; bir konyak daha, başlanmış roman, bir şeyler yemek için León'un bistrosuna inmek. Enghien'de ya da Paris'te, genç ya da olgun, kadınlar hep aynı şekilde davranacaklar. İstisnai durumlar hakkındaki teorisi yerle bir olmaya başlıyor, farecik kapana girmeden önce geriye doğru birkaç adım atı-

yor. Peki ama hangi kapan? O gün ya da bugün, önce ya da sonra... Onun altıda gelmesi gerekiyordu, ama o saat beşten beri bekliyor; mavi yatak örtüsünü sırf onun için düzeltti, kimseye zararı olmayan önemsiz bir örümcek ağını temizlemek için, bir sersem gibi toz püskülü elde sandalyenin üzerine tırmandı. Hemen şu anda Saint-Sulpice'te otobüsten inmesi ve vitrinlerin önünde durarak ya da meydandaki güvercinlere bakarak onun evine doğru yaklaşması öylesine doğal bir şey olacaktı ki. Onun odasına çıkmayı istememesi için ortada hiçbir gerekçe yok. Elbette ki aynı şekilde bir çifteyi düşünmek ya da Michaux'nun şu anda Graham Greene'den daha iyi bir okuma olduğuna karar vermek için de herhangi bir gerekçe yok. Anlık seçimler Pierre'i her zaman endişelendiriyor. Her şeyin böyle nedensiz olması, Greene'i Michaux'ya karşı, Michaux'yu Enghien'e, yani Greene'e karşı tercih ettirenin sadece tesadüf olması ona pek mümkün görünmüyor. Üstelik Enghien gibi bir yeri Greene gibi bir yazarla karıştırmak... "Her şey bu kadar absürd olamaz," diye düşünüyor Pierre sigarasını atarken. "Eğer gelmezse illaki bir şey olmuştur; bunun ikimizle bir alakası olamaz."

Sokağa iniyor ve bir süre kapıda bekliyor. Meydandaki ışıkların yandığını görüyor. Dışarıdaki bir masaya oturup bir bira söylediği sırada León'un yerinde neredeyse kimse yok. Oturduğu yerden evin girişini görebiliyor, bu yüzden eğer hâlâ... León Tour de France'tan bahsediyor; Nicole ve arkadaşı, boğuk sesli çiçekçi kız geliyorlar. Bira buz gibi, yanında sosis iyi gider. Evinin girişinde kapıcı çocuk tek ayak üzerinde sıçramaca oynuyor. Yorulunca diğerinin üzerinde sıçramaya başlıyor, ama kapının önünden ayrılmıyor.

"Ne saçmalık," diyor Michèle. "Bu şekilde sözleşmişken neden senin evine gelmek istemeyecekmişim?"

Edmond sabah on bir kahvesini getiriyor. Bu saatte neredeyse kimse yok ve Edmond Tour de France hakkında yorum yapmak için masanın yanında kalıyor. Ardından Michèle muhtemel olanı, Pierre'in düşünmüş olması gerekeni açıklıyor. Annesinin sık tekrarlayan bayılmaları, korkuya kapılan ve işyerine telefon eden babası, taksiye atlayıp gitmesi ama önemsiz bir baş dönmesinden başka bir şey çıkmaması. Bütün bunlar ilk kez olmuyor ama eğer adın Pierre değilse...

"İyileşmiş olmasına sevindim," diyor sersemce Pierre.

Bir elini Michèle'in elinin üzerine koyuyor. Michèle diğer elini Pierre'inkinin üzerine koyuyor. Michèle alttaki elini çıkarıyor ve en üste koyuyor. Pierre alttaki elini çıkarıyor ve en üste koyuyor. Michèle alttaki elini çıkarıyor ve ayasını Pierre'in burnuna dayıyor.

"Bir köpekçiğinki gibi soğuk."

Pierre burnunun ısısının asla çözülemez bir bilmece olduğunu kabul ediyor.

"Sersem," diyor Michèle durumu özetleyerek.

Pierre onu alnından, saçının üzerinden öpüyor. Michèle başını eğdiği için, onu çenesinden tutuyor ve ağzından öpmeden önce kendisine bakmaya mecbur ediyor. Onu bir-iki kez öpüyor. Taze bir şey kokuyor, ağaçların altındaki gölge kokuyor. "Im wunderschonen Monat Mai" [Güzel Mayıs Ayında] melodiyi farklı bir biçimde duyuyor. Onun için sadece tercüme edildiklerinde tam anlamlarına kavuşan, şarkının sözlerini bu kadar iyi hatırladığı için ona belli belirsiz bir hayranlık duyuyor. Ama melodi hoşuna gidiyor, şarkının sözleri Michèle'in saçlarına karşı, ıslak ağzına karşı kulağa o kadar güzel geliyor ki. *Im wunderschonen Monat Mai, als...**

* (Alm.) Güzel Mayıs Ayında tam da... (Y.N.)

Michèle'in eli omzuna yerleşiyor, ona tırnaklarını geçiriyor.

"Canımı acıtıyorsun," diye onu reddediyor Michèle ve parmaklarını dudaklarında gezdiriyor.

Pierre dudağının kıyısında dişlerinin izini görüyor. Onun yanağını okşuyor ve bir kez daha hafifçe öpüyor. Michèle kızgın mı? Hayır, değil. Ne zaman, ne zaman, ne zaman baş başa buluşacaklar? Anlamakta zorlanıyor, Michèle'in açıklamaları başka bir şeyden bahsediyormuş gibi görünüyor. Bir gün evine geldiğini görme, beş kat merdiveni çıkıp odasına girme fikrine takmış bir halde, her şeyin birden açıklığa kavuştuğunu, Michèle'in anne babasının on beş günlüğüne çiftliğe gittiklerini anlamıyor. Gitsinler, böylesi daha iyi, çünkü bu durumda Michèle... Birden farkına varıyor, ona bakakalıyor. Michèle gülüyor.

"Bu on beş gün boyunca evde yalnız mı olacaksın?"

"Ne sersemsin," diyor Michèle. Bir parmağını uzatıyor ve görünmez yıldızlar, baklavalar, yumuşak spiraller çiziyor. Elbette ki annesi bu iki hafta boyunca sadık Babette'in ona eşlik edeceğine güveniyor, zira son zamanlarda banliyölerde o kadar çok soygun ve taciz vakası yaşandı ki. Ama Babette onlar istediği müddetçe Paris'te kalacak.

Pierre sanki içinde bulunmuş gibi onu gözünde defalarca canlandırmış olsa da villayı tanımıyor. Michèle'le birlikte tıka basa antika mobilyalarla dolu küçük bir salona giriyor, tırabzanın başladığı yerdeki cam topa parmaklarını sürttükten sonra bir merdiven çıkıyor. Neden bilmiyor ama ev onu rahatsız ediyor, içinden bahçeye çıkmak geliyor, ama bu kadar küçük bir villanın bahçesi olabileceğine inanmakta da güçlük çekiyor. Sonra bu imgeyi zihninden zorla uzaklaştırıyor, mutlu olduğunu, kafede Michèle'le birlikte bulunduğunu, evin onun hayal ettiğinden, yani mobilyaları ve solmuş halılarıyla onu biraz boğan halinden farklı olacağını anlıyor. "Xavier'den

motorunu istemeliyim," diye düşünüyor Pierre. Gelip Michèle'i bekleyecek ve yarım saatte Clamart'da olacaklar. Geziler yapmak için önlerinde iki hafta sonu olacak ve bir termos bulup Nescafé satın almaları gerekecek.

"Evindeki merdivenin başında bir cam top var mı?"

"Hayır," diyor Michèle, "sen şeyle karıştırıyorsun..."

Sanki gırtlağına bir şey takılmış gibi susuyor. Taburenin üzerinde tamamen büzüşmüş ve kafasını Edmond'un kafedeki masaların sayısını çok göstermek için koyduğu yüksek aynaya dayamış haldeki Pierre, Michèle'in bir kedi ya da anonim bir portre gibi olduğunu belli belirsiz bir biçimde kabul ediyor. Onu tanıyalı henüz çok az zaman oldu, belki Michèle de onu anlamanın zor olduğunu düşünüyordur. Şu an için birbirini sevmenin hiçbir açıklaması yok, tıpkı ortak arkadaşlara sahip olmanın ve politik fikirleri paylaşmanın da bir açıklaması olmadığı gibi. Her zaman, kimsenin bir gizemi olmadığına ve bilgileri biriktirmenin son derece kolay olduğuna inanarak başlıyor: Michèle Duvernois, yirmi dört yaşında, kahverengi saçlı, gri gözlü, büro çalışanı. Aynı şekilde o da biliyor ki Pierre Jolivet, yirmi üç yaşında, sarı saçlı... Ama yarın onunla birlikte evine gidecek, yarım saatlik yolculuğun sonunda Enghien'de olacaklar. "Enghien'in canı cehenneme," diye düşünüyor Pierre, ismi zihninden bir sinekmişçesine kovarken. Birlikte geçirecekleri on beş günleri olacak ve hayal ettiğinden muhtemelen çok farklı olsa da evin bir bahçesi var, bahçenin nasıl olduğunu Michèle'e sorması gerekecek, ama Michèle Edmond'u çağırıyor, saat on bir buçuğu geçti ve müdür onun işine geç döndüğünü görürse burnunu buruşturacak.

"Biraz daha kal," diyor Pierre. "Bak Roland'la Babette geliyorlar. Bu kafede asla baş başa kalamamamız inanılmaz bir şey."

"Baş başa mı?" diye soruyor Michèle. "Ama biz buraya onlarla buluşmaya geldik."

"Biliyorum, ama olsun."

Michèle omuzlarını silkiyor, Pierre onun anladığını ve özünde arkadaşlarının böylesine dakik bir şekilde belirmelerinden onun da yakındığını biliyor. Babette ve Roland beraberlerinde, bu kez onu rahatsız eden ve boğan, o her zamanki sakin mutluluk havasını da getiriyorlar. Onlar öteki taraftan ve zamanın dalgakıranlarıyla korunuyorlar; öfkeleri ve tatminsizlikleri dünyayla, politikayla ya da sanatla ilgili, asla kendilerinden, çok derin ilişkilerinden kaynaklanmıyor. Alışkanlık, mekanikleşmiş davranışlar onları kurtarıyor. İlişkilerindeki her şey düzeltilmiş, ütülenmiş, saklanmış, numaralanmış. Mutlu domuzcuklar, öylesine iyi dost zavallı çocuklar. Roland'ın uzattığı eli neredeyse sıkmama noktasında, tükürüğünü yutuyor, onun gözlerine bakıyor ve ardından uzatılan parmakları sanki kırmak istermişçesine sıkıyor. Roland gülüyor ve onların karşısına oturuyor; bir sinema kulübünden haberler getiriyor, pazartesi günü illaki gidilmesi gerekiyor. "Mutlu domuzcuklar," diye içinden geçiriyor Pierre. Bu aptalca, bu mantıksız. Hadi ama, alt tarafı bir Pudovkin filmi, daha yeni bir şeyler bulunabilirdi.

"Yeni," diye dalga geçiyor Babette. "Yeni. Ne kadar yaşlısın, Pierre."

Roland'ın elini sıkmak istememesi için hiçbir gerekçe yok.

"Ve üzerinde ona çok yakışan bir turuncu bluz vardı," diye anlatıyor Michèle.

Roland Gauloises ikram ediyor ve kendine bir kahve söylüyor. Roland'ın elini sıkmak istememesi için hiçbir gerekçe yok.

"Evet, o akıllı bir kız," diyor Babette.

Roland, Pierre'e bakıp göz kırpıyor. Sakin, sorunsuz.

Kesinlikle hiçbir sorunu yok, sakin domuzcuk. O sakinlik Pierre'in midesini bulandırıyor, Michèle turuncu bir bluz hakkında konuşup durabilir, her zamanki gibi ondan öylesine uzak ki. Onlarla hiçbir ortak noktası yok, gruba en son o dahil oldu, ona zor tahammül ediyorlar.

Michèle konuşurken (şimdi konu ayakkabılar) bir parmağını dudağının kenarında dolaştırıyor. Onu güzelce öpmekten bile âciz, canını acıtmıştı ve Michèle bunu hatırlıyor. Onun canınıysa herkes acıtıyor, ona göz kırpıyorlar, ona gülümsüyorlar, onu çok seviyorlar. Bu sanki göğsündeki bir ağırlık, çekip gitme ve odasında Michèle'in neden gelmediğini, Babette ve Roland'ın neden haber vermeden bir plak götürdüklerini kendine sorarak tek başına kalma ihtiyacı gibi bir şey.

Michèle saatine bakıyor ve yerinden sıçrıyor. Sinema kulübü işini ayarlasınlar, Pierre kahveyi ödesin. Kendini daha iyi hissediyor, biraz daha kalıp Roland ve Babette'le sohbet etmek isterdi, onlara sevgiyle sarılıyor. İyi domuzcuklar, Michèle'in çok iyi dostları.

Roland onların uzaklaşmasını, güneşin altında sokağa çıkmalarını seyrediyor. Kahvesini yavaşça içiyor.

"Kendime soruyorum da," diyor Roland.

"Ben de," diyor Babette.

"Netice itibarıyla, neden olmasın?"

"Tabii ki, neden olmasın. Ama o zamandan beri ilk olacak."

"Michèle'in artık hayatına bir yön vermesinin zamanı geldi," diyor Roland. "Eğer benim fikrimi istersen, o sırılsıklam âşık."

"İkisi de birbirlerine âşıklar."

Roland düşüncelere dalıyor.

Xavier'yle Saint-Michel Meydanı'ndaki bir kafede randevulaştı, ama oraya çok erken varıyor. Bira istiyor ve

gazeteyi karıştırıyor; Michèle'den büronun kapısında ayrıldığından beri ne yaptığını tam hatırlamıyor. Son aylar, henüz geçip gitmemiş olmasına rağmen şimdiden bir sahte anılar ve yanılgılar karışımına dönüşen bu sabah kadar karmaşık ve anlaşılmaz. Sürdürdüğü o uzak yaşamda yegâne kesin şey Michèle'e elinden geldiğince yakın olması, bunun yeteceğini umması ama hiç de öyle olmadığını, her şeyde belli belirsiz bir şaşırtıcı taraf bulunduğunu, Michèle hakkında hiçbir şey, gerçekte hiç ama hiçbir şey (gri gözleri var, her iki elinde de beş parmağı var, bekâr, saçını küçük bir kız çocuğu gibi tarıyor), hiç ama hiçbir şey bilmediğini fark etmesiydi. O halde, eğer Michèle hakkında hiçbir şey bilmiyorsa, bu boşluğun yoğun ve acı verici bir karmaşaya dönüşmesi için onunla görüşmeyi bir anlığına bırakması yeterli olacaktır; senden korkuyor, senden tiksiniyor, bazen bir öpücüğün en derin noktasında seni reddediyor, seninle yatmak istemiyor, bir şeyden korkuyor, daha bu sabah seni şiddetle reddetti (üstelik ne kadar çekiciydi, ayrılma ânında sana nasıl yapıştı ve yarın seninle buluşup Enghien'deki evine birlikte gitmek için nasıl her şeyi ayarladı) ve sen dişlerinin izini onun ağzında bıraktın, onu öpüyordun ve onu ısırdın ve o bundan yakındı, parmaklarını ağzında gezdirdi ve öfkelenmeden yakındı, sadece biraz şaşkındı, *als alle Knospen sprangen**, sen içinden Schumann mırıldanıyordun, kaba şey, onu ağzından ısırırken şarkı söylüyordun ve şimdi hatırlıyorsun, ayrıca bir merdiven çıkıyordun, evet, o merdiveni çıkıyordun, elini tırabzanların başladığı noktadaki bir cam topa sürtüyordun, ama daha sonra Michèle evinde hiç cam top olmadığını söyledi.

Pierre taburede kayıyor, sigaralarını arıyor. Neticede Michèle de onun hakkında çok şey bilmiyor, hiç de me-

* (Alm.) Tam da bütün tomurcuklar açıldığında. (Y.N.)

raklı biri değil, ama sırları şu ciddi, pürdikkat havayla dinliyor; hayatın herhangi bir ânını paylaşma becerisine sahip ve bunun ne olduğunun bir önemi yok: garaj kapısından çıkan bir kedi, Cité'de bir fırtına, bir yonca yaprağı, bir Gerry Mulligan plağı. Dikkatli, coşkulu ve aynı zamanda da ciddi, dinlemek kadar kendisini dinletmeyi de biliyor. Böylece buluşmadan buluşmaya, sohbetten sohbete, kalabalık içinde çift yalnızlığına yöneldiler; biraz politika, romanlar, sinemaya gitmeler, giderek daha derin öpüşmeler, elinin gırtlağından aşağıya inmesine, göğüslerini okşamasına, o cevapsız soruyu sorup durmasına müsaade etme. Yağmur yağıyor, bir kapının girişine sığınmak gerek; güneş tam tepeden vuruyor, şu kitapçıya girelim, yarın seni Babette'le tanıştıracağım, o eski bir arkadaşım, onu seveceksin. Ve ardından Babette'in bir arkadaşı, Pierre'in en iyi arkadaşı olan Xavier'nin eski bir arkadaşı çıkacaktı ve böylece çember bazen Babette ve Roland'ın evinde, bazen Xavier'nin muayenehanesinde ya da geceleri Quartier Latin'in kafelerinde yavaş yavaş kapanacaktı. Pierre, minnetinin sebebini tam olarak bilmeden, Babette ve Roland'ın Michèle'in böylesine iyi dostları olmalarına, Michèle'in korunmaya ihtiyaç duymamasına rağmen, onu çaktırmadan koruyormuş izlenimi vermelerine teşekkür edecekti. Bu grupta kimse başkaları hakkında çok fazla konuşmuyor; daha önemli konuları, politikayı ya da süreçleri ve hepsinden önemlisi hayatlarından memnun bir şekilde birbirlerine bakmayı, sigara alıp vermeyi, kafelerde oturmayı ve etraflarının arkadaşlarla çevrili olduğunu hissetmeyi tercih ediyorlar. Gruba kabul edilip onlardan biri olurken şansı yaver gitti, zira hiçbiri kolay insan değildi, yeni gelenlerin cesaretini kırma konusunda çok etkili yöntemlere sahiptiler. "Onları seviyorum," diyor kendi kendine Pierre birasının kalanını içerken. Belki de onun artık Michèle'in sevgilisi olduğunu

sanıyorlardır, en azından Xavier böyle sanıyor olmalı; Michèle'in bütün bu süre zarfında, ortada belli bir sebep yokken, sadece reddetmiş olmak için onu sürekli reddetmiş olabilmesini, ama aynı zamanda onunla buluşmayı, onunla çıkmayı, onu konuşturmayı ya da kendisi konuşmayı sürdürmüş olmasını kafaları alamaz. İnsanın tuhaflığa bile alışması, gizemin kendiliğinden çözüleceğine ve en sonunda onun içinde yaşayacağına inanması mümkündür; bu durumda kabul edilemez olanı kabul edecek, her şey son derece anlaşılır hale geldiğinde köşe bucağa, kafelere veda edecek ve tırabzanların başındaki cam toplu bir merdiven onu buluşmaya, gerçek buluşmaya götürecektir. Ama Michèle hiçbir cam top olmadığını söyledi.

Uzun boylu ve zayıf Xavier yanında iş günleri suratını getiriyor. Bazı deneylerden, kuşkuculuk kışkırtıcısı gibi gördüğü biyolojiden bahsediyor. Sarı lekeyle kaplı parmağına bakıyor. Pierre ona soruyor:

"Bir şey düşünürken birden ona tamamen uzak şeyler düşünmeye başladığın oluyor mu?"

"Tamamen uzak, bir iş hipotezi ve hepsi bu," diyor Xavier.

"Bugünlerde kendimi oldukça tuhaf hissediyorum. Bana bir şey vermeliydin, bir tür somutlaştırıcı."

"Somutlaştırıcı mı?" diye soruyor Xavier. "Böyle bir şey yok, dostum."

"Kendimle ilgili çok fazla düşünüyorum," diyor Pierre. "Bu aptalca."

"Peki ya, Michèle? O seni somutlaştırmıyor mu?"

"Daha dün başıma öyle bir şey geldi ki..."

Konuştuğunu duyuyor, kendisine bakmakta olan Xavier'ye bakıyor, Xavier'nin imgesini bir aynada görüyor, Xavier'nin ensesini, Xavier'yle konuşmakta olan kendisini görüyor (ama tırabzanların başında bir cam top olduğu neden aklıma gelmek zorunda ki?) ve arada sıra-

da Xavier'nin baş hareketine katılıyor, muayenehane dışındayken ve doktorun üzerinde onu başka bir seviyeye taşıyıp başka kudretlerle donatan önlüğü yokken son derece gülünç görünen o profesyonel harekete.

"Enghien," diyor Xavier. "Bunun için endişelenme, ben Le Mans'ı hep Menton'la karıştırırım. Suç öğretmenlerimin birinde, o uzak çocukluğumda bir yerlerde olmalı."

Im wunderschonen Monat Mai, diye mırıldanıyor Pierre'in hafızası.

"Eğer iyi uyuyamazsan bana haber ver sana bir şey yazacağım," diyor Xavier. Her halükârda cennette geçecek on beş gün yeterli olacaktır, buna eminim. Hiçbir şey bir yastığı paylaşmak kadar iyi gelemez, fikirler tamamen berraklaşır; bazen iş onları kafandan boşaltmaya kadar gider ki, huzur dediğimiz şey budur."

Belki de biraz daha çalışırsa, biraz daha yorulursa, mesela odasını boyarsa ya da otobüse binmek yerine fakülteye yürüyerek giderse. Ailesinin ona gönderdiği yetmiş bin frangı kendi emeğiyle kazanmak zorunda kalırsa. Pont Neuf'ün korkuluk duvarına yaslanmış halde geçen tekneleri seyrediyor ve boynunda, omuzlarında yaz güneşini hissediyor. Bir grup genç kız gülüşüyor ve bir şey oynuyor, bir atın tırıs gidişi duyuluyor; kızıl saçlı bir bisikletçi şimdi daha şiddetli gülen genç kızlarla karşılaşınca uzun uzun ıslık çalıyor ve sanki kuru yapraklar yerden havalanacak ve onun suratını tek bir kara ısırıkla yiyeceklermiş gibi oluyor.

Pierre gözlerini ovuşturuyor, yavaşça doğruluyor. Onlar sözcük değildi, aynı şekilde görüntü de; ikisinin arası bir şey, yerdeki kuru yapraklar gibi (onlarla doğrudan yüz yüze gelmek için yerinden kalktı) onca sözcüğe bölünen bir imge. Sağ elinin korkuluk duvarının üzerinde titrediğini görüyor. Yumruğunu sıkıyor, sarsıntıya

hâkim olana dek mücadeleyi sürdürüyor. Xavier çoktan uzaklaşmıştır, arkasından koşup absürdlük örneklerine yeni bir anekdot eklemeye hiç gerek yok. "Kuru yapraklar," diyor Xavier. "Ama Pont Neuf'te kuru yaprak yok ki," Sanki o Pont Neuf'te kuru yaprak olmadığını, kuru yaprakların Enghien'de olduğunu bilmezmiş gibi.

Şimdi seni düşüneceğim, sevgilim, bütün gece sadece seni. Sadece seni düşüneceğim, bu kendi varlığımı hissetmemin, seni bir ağaç gibi benliğimin merkezinde barındırmanın, beni destekleyen ve bana kılavuzluk eden gövdeden yavaş yavaş kopmamın, havayı her bir yaprakla (yeşil, yeşil yapraklar, ben kendim ve sen kendin, özsulu ağaç gövdesi ve yeşil, yemyeşil yapraklar) yoklayarak, senden hiç uzaklaşmadan, ötekinin aramıza girmesine, sana yönelen dikkatimi dağıtmasına, bu gecenin gün doğuşuna doğru dönmekte olduğunu ve senin yaşayıp uyumakta olduğun diğer tarafta, biz birlikte geldiğimizde ve senin evine girdiğimizde, verandanın basamaklarını çıktığımızda, ışıkları yaktığımızda, köpeğini sevdiğimizde, kahve içtiğimizde, ben seni kucaklamadan önce (seni bir ağaç gibi benliğimin merkezinde barındırmanın) birbirimize uzun uzun baktığımızda, seni merdivene kadar götürdüğümde (ama herhangi bir cam top yok) ve yukarı çıkmaya başladığımızda, yeniden gece olacağını bilmekten beni bir saniye dahi yoksun bırakmasına asla izin vermeden, senin etrafında dikkatlice süzülmenin yegâne biçimi; ama tam kapının önüne vardığımızda o da ne? Kapı kapalı, ama anahtar benim cebimde...

Pierre yataktan sıçrayarak kalkıyor, kafasını lavabo musluğunun altına sokuyor. Sadece seni düşünmek, peki ama nasıl oluyor da düşündüğü şey karanlık ve sağır bir arzudan ibaret olabiliyor; öyle bir arzu ki orada Michèle artık Michèle değil, merdiveni çıkarken onu kollarında

hissetmeyi başaramıyor, çünkü daha ilk basamağa basarken cam topu gördü ve orada tek başına, Michèle ise yukarıda, odasına kapanmış, kapının arkasında duruyor ve diğer anahtarın onun cebinde olduğunu ve şimdi yukarıya çıktığını bilmiyor.

Yüzünü kurutuyor, pencereyi ardına kadar tanyeri serinliğine açıyor. Bir sarhoş sokakta, yapış yapış bir suda yalpalıyormuşçasına sendeleyerek giderken kendi kendine dostane bir şekilde konuşuyor. Kaldırım taşlarını ve kapalı kapıları yavaş yavaş ısıran griliğin içinde bir şarkı mırıldanırken, aynı zamanda sağa sola salınarak bir tür törensel ve kesintiye uğramış dansı icra ediyor. *Als alle Knospen sprangen*, sözcükler Pierre'in kuru dudaklarında şekilleniyor ve aşağıdaki şarkı mırıldanmasına yapışıyorlar, ama bu mırıldanmanın melodiyle hiç alakası yok, tıpkı sözcüklerin de olmadığı gibi, geri kalan her şey gibi gelip geçerken bir an için hayata yapışıyorlar ve sonra gücenik bir iç sıkıntısını andıran bir şey var, başka herhangi bir şeye takılan parçalarını göstermek için ortaya atılan delikler, çifteli bir tüfek, kuru yapraklardan bir döşek, paçavralara, tökezlemelere ve mırıldanılan muğlak sözcüklere açılan reveranslarla bir tür *pavane* dansını ağır ağır yapan sarhoş.

Motor Alésia Sokağı boyunca hırıldıyor. Bir otobüsün hemen yanından ne zaman geçseler ya da bir virajı ne zaman dönseler, Pierre, Michèle'in parmaklarının beline daha çok bastırıldığını hissediyor. Kırmızı ışıklarda durduklarında başını geriye doğru atıyor ve saçına bir okşama, bir öpücük bekliyor.

"Artık korkmuyorum," diyor Michèle. "Çok iyi kullanıyorsun. Şimdi sağa dönmemiz gerekiyor."

Villa, Clamart'ın daha ilerisindeki bir tepede, birbirine benzer bir düzine evin arasında kaybolmuş durum-

da. Pierre için villa sözcüğü kulağa bir sığınak, her şeyin sakin ve yalıtık olacağına, hasır sandalyeli bir bahçesi ve belki de geceleri ateşböcekleri bulunacağına dair bir güvence gibi geliyor.

"Bahçenizde ateşböcekleri var mı?"

"Sanmıyorum," diyor Michèle. "Ne kadar saçmasapan düşüncelerin var."

Motorla giderken konuşmak zor, trafik akışı insanı konsantre olmaya zorluyor ve Pierre yorgun, zira sabaha karşı en fazla birkaç saat uyudu. Xavier'nin verdiği hapları yutmayı hatırlaması gerekiyor, ama elbette ki onları yutmayı hatırlamayacak, zaten onlara ihtiyacı olmayacak. Başını arkaya atıyor ve homurdanıyor, çünkü Michèle onu öpmekte gecikiyor, Michèle gülüyor ve elini saçının içinden geçiriyor. Yeşil ışık. "Saçmalamayı bırak," dedi ona Xavier, tabii ki şaşkındı. Elbette ki geçecek, uyumadan önce iki hap, bir yudum su. Michèle nasıl uyuyacak?

"Michèle, sen nasıl uyuyorsun?"

"Çok iyi," diyor Michèle. "Bazen herkes gibi kâbuslar görürüm."

Tabii ki, herkes gibi ve uyandığında rüyanın geride kaldığını, sokağın gürültüsüne, arkadaşların yüzüne, yani en masum meşgalelerin içine sızan o şeyle karışmadığını biliyor (ama Xavier iki tane hapla her şeyin yoluna gireceğini söyledi), yastığa gömülmüş yüzü ve biraz karnına çekilmiş bacaklarıyla, hafifçe nefes alarak uyuyacak ve şimdi onu böyle görecek, onu böyle uykulu bir şekilde bedenine bastıracak, nefes alışını dinleyecek, onun saçını bir eliyle tutarken savunmasız ve çıplak, ve sarı ışık, kırmızı ışık, stop.

O kadar keskin bir fren yapıyor ki Michèle çığlık atıyor ve ardından, sanki çığlığından utanmış gibi derin bir sessizliğe gömülüyor. Bir ayağı yerde olan Pierre kafasını çevirip bir şeye gülümsüyor ama gülümsediği Mi-

chèle değil ve havada kaybolmuş gibi kalakalırken hâlâ gülümsemeyi sürdürüyor. Işığın yeşile geçeceğini biliyor, motorun arkasında bir kamyon ve bir otomobil var, birisi iki-üç kez kornaya basıyor.

"Sana ne oluyor?" diye soruyor Michèle.

Otomobildeki adam yanından geçerken ona küfrediyor ve Pierre yavaşça hareket ediyor. Michèle'i olduğu gibi, yani savunmasız ve çıplak halde göreceği ânı anlatıyorduk. Bunu söyledik, sonra tam olarak onu savunmasız ve çıplak bir halde uyurken gördüğümüz âna gelmiştik, yani bir anlığına dahi onun gerekliği olacağını varsaymak için ortada bir gerekçe yok... Evet, onu duydum, önce solda ve sonra bir kez daha solda. Orada, o arduvaz çatıda mı? Çam ağaçları, ne güzel, villan ne kadar da güzel, çam ağaçlı bir bahçe ve çiftliğe giden anne baban, inanması zor bir şey, Michèle, inanması zor bir şey.

Onları çok şiddetli havlamalarla karşılayan Bobby, motoru verandaya kadar iten Pierre'in pantolonunu titizlikle koklayarak görüntüyü kurtarıyor. Michèle çoktan eve girdi, panjurları açıyor, duvarlara bakan ve bunların hayalinde canlandırdıklarına hiç benzemediğini fark eden Pierre'i eve almak için geri dönüyor.

"Burada üç tane basamak olmalıydı," diyor Pierre. "Ve bu salon, ama tabii... Sen bana bakma, insan hep başka şey hayal ediyor. Mobilyalara varasıya, her ayrıntı. Sana da bunun aynısı olur mu?"

"Bazen," diyor Michèle. "Pierre, benim karnım acıktı. Hayır, Pierre, dinle, iyi bir çocuk ol ve bana yardım et; yiyecek bir şeyler hazırlamamamız gerekiyor."

"Sevgilim," diyor Pierre.

"Şu pencereyi aç da içeri güneş girsin. Hiç kıpırdama, Bobby zannedecek ki..."

"Michèle," diyor Pierre.

"Hayır, izin ver yukarı çıkıp üzerimi değiştireyim.

Ceketini çıkar istersen, şu dolapta içkiler var, ben o işten hiç anlamam."

Onun koşarak merdiveni çıktığını ve sahanlıkta gözden kaybolduğunu görüyor. Dolapta içkiler var, ama Michèle bu işten hiç anlamıyor. Salon derin ve karanlık, Pierre'in eli tırabzanların başlangıç noktasını okşuyor. Michèle bunu ona söylemişti, ama sağır bir hayal kırıklığı hissetmekten kendini alamıyor, çünkü cam top yok.

Michèle üzerinde eski bir pantolon ve garip bir bluzla dönüyor.

"Bir mantara benziyorsun," diyor Pierre üzerine büyük gelen kıyafetler giymiş bir kadına karşı her erkeğin göstereceği sevecenlikle. "Bana evi gezdirmeyecek misin?"

"Eğer istiyorsan," diyor Michèle. "İçkileri bulamadın mı? Bekle geliyorum, bir işi beceremedin."

Ellerinde kadehlerle salona geçiyorlar ve yarı aralık pencerenin karşısındaki kanepeye oturuyorlar. Bobby onlara şaklabanlık yapıyor, sonra kendini halının üzerine atıp onlara bakıyor.

"Seni hemen benimsedi," diyor Michèle kadehinin kenarını yalayarak. "Evimi beğendin mi?"

"Hayır," diyor Pierre. "Kasvetli, aşırı burjuva, iğrenç mobilyalarla dolu. Ama bu korkunç pantolonlarla sen varsın."

Gırtlağını okşuyor, genç kadını kendine doğru çekiyor ve ağzından öpüyor. Ağızdan öpüşüyorlar, Pierre, Michèle'in elinin sıcaklığını bedeninde hissediyor, ağızdan öpüşüyorlar, biraz kayıyorlar, ama Michèle inliyor ve kurtulmaya çalışıyor, bir şeyler mırıldanıyor ama Pierre anlamıyor. Bulanık bir biçimde en zor kısmın ağzını kapatmak olduğunu düşünüyor, zira bayılmasını istemiyor. Onu aniden bırakıyor, sanki kendisine ait değillermiş gibi ellerine bakıyor, kulağına Michèle'in hızlı nefes alışı ve halının üzerindeki Bobby'nin boğuk hırıltısı geliyor.

"Beni delirteceksin," diyor Pierre, ama bu gülünç cümle biraz önce hissettiği duygu kadar acı verici değil. Bir buyruk, karşı konulamaz bir arzu gibi, onun ağzını kapat, ama bayılmasın. Elini uzatıyor ve Michèle'in yanağını uzaktan okşuyor, her dediğine katılıyor: bir şeyler atıştırmak, şarabı onun seçmesinin gerekmesi, pencere önünün çok sıcak olması.

Michèle kendi tarzında, peyniri yağda hamsi, salata ve yengeç etiyle karıştırarak yiyor. Pierre beyaz şarap içiyor, ona bakıyor ve gülümsüyor. Eğer onunla evlenirse her gün bu masada oturup beyaz şarap içecek, ona bakacak ve gülümseyecek.

"Çok tuhaf," diyor Pierre. "Savaş yılları hakkında hiç konuşmadık."

"Ne kadar az konuşulursa..." diyor Michèle tabağını sıyırırken.

"Biliyorum, ama anılar bazen geri geliyor. Benim için o kadar kötü geçmedi, zira o zamanlar henüz çocuktuk. Sanki hiç bitmeyecek bir tatil gibiydi, katıksız ve neredeyse eğlenceli bir saçmalık."

"Benim için tatil değildi," diyor Michèle. "Sürekli yağmur yağıyordu."

"Yağmur mu yağıyordu?"

"Burada," diyor Michèle alnına dokunarak. "Gözlerimin önünde, gözlerimin arkasında. Her taraf ıslaktı, her şey terli ve ıslak görünüyordu."

"Bu evde mi yaşıyordun?"

"İlk başta, evet. Daha sonra, işgal başlayınca beni Enghien'deki amcamların evine götürdüler."

Pierre parmaklarının arasında kibritin yandığını görmüyor, ağzını açıyor, elini sallıyor ve küfrediyor. Michèle gülümsüyor, başka bir şey hakkında konuşabilmekten ötürü mutlu. Meyve getirmek için kalkınca, Pierre siga-

rayı yakıyor ve dumanı boğulacakmışçasına içine çekiyor, ama artık geçti, eğer ararsan her şeyin bir açıklaması var, kafedeki sohbetlerde Michèle, Enghien'den kim bilir kaç kez bahsetmiştir, önemsiz ve unutulabilir gözüken o cümleler, ta ki bir rüyanın ya da bir fantezinin ana konusunu teşkil edene dek. Bir şeftali ister misin? Evet, ama soyulmuş olarak. Ah, çok üzüldü, ama kadınlar şeftalileri her zaman soyarlar, Michèle bu konuda bir istisna oluşturmak zorunda değil.

"Kadınlar. Eğer senin şeftalilerini soydularsa onlar da benim gibi birer sersemmiş demek ki. Kahveyi öğütsen iyi olur."

"Demek Enghien'de yaşadın," diyor Pierre, Michèle'in ellerine meyve soyan birini seyretmenin onda her zaman uyandırdığı hafif bir tiksintiyle bakarak. "Baban savaş süresince ne yapıyordu?"

"Ah, çok fazla bir şey yapmıyordu. Her şeyin bir an önce bitmesini umarak yaşıyorduk."

"Almanlar sizi hiç rahatsız etmediler mi?"

"Hayır," diyor Michèle, ıslak parmaklarının arasındaki şeftaliyi döndürerek.

"Enghien'de yaşadığınızı bana ilk kez söylüyorsun."

"O günlerden bahsetmeyi sevmiyorum," diyor Michèle.

"Ama arada bahsetmiş olmalısın," diyor Pierre zıtlaşırcasına. "Bu nasıl oluyor bilmiyorum, ama ben senin Enghien'de yaşadığını biliyordum."

Şeftali tabağa düşüyor ve kabuk parçaları yeniden meyveye yapışıyor. Michèle şeftaliyi bir bıçakla temizliyor ve Pierre bir kez daha tiksinti hissediyor, kahve değirmenini var gücüyle çeviriyor. Neden ona bir şey söylemiyor? Suları akan korkunç şeftalinin temizliğine kaptırmış bir halde, bu işten utanç duyuyor görünecekti. Neden konuşmuyor? İçi sözcüklerle dolu, bunu anlamak

için ellerine, bazen yüzünün bir tarafını hafifçe yükseltip eski yerine geri döndüren bir tür tikle sonuçlanan sinirli göz kırpışlarına bakmak yeterli ki her zaman bir keyifsizlik ya da bir suskunluğun eşlik ettiği bu tiki daha önce bir kez Lüksemburg Bahçesi'ndeki bir bankta otururlarken fark etmişti.

Michèle sırtı ona dönük halde kahve hazırlarken Pierre sigaraları birbirine ekliyor. Ellerinde mavi desenli porselen fincanları taşıyarak salona dönüyorlar. Kahve kokusu onlara iyi geliyor ve sanki bu ateşkese ve öncesinde yaşanan her şeye şaşırmışçasına birbirlerine bakıyorlar; birbirlerine bakarak, gülümseyerek yuvarlak sözcüklerle konuşuyorlar ve kahvelerini, insanları sonsuza dek birbirlerine bağlayan aşk iksirlerinin içildiği gibi dalgın bir şekilde içiyorlar. Michèle panjurları araladı ve şimdi bahçeden içeriye onları sigaraların dumanı ve Pierre'in yumuşak başlı bir ilgisizlikte yitip gitmiş halde yudumladığı konyak gibi sarmalayan yeşilimsi ve sıcak bir ışık giriyor. Bobby halının üzerinde gerinerek ve iç çekerek uyuyor.

"Sürekli rüya görüyor," diyor Michèle. "Bazen ağlıyor ve sıçrayarak uyanıyor, sanki biraz önce çok büyük bir acı hissetmişçesine bize bakıyor. Ve neredeyse bir enik gibi..."

Orada olmanın, o anda kendini öylesine iyi hissetmenin, gözlerini kapatmanın, Bobby gibi iç çekmenin, elini –sanki ona ait değilmiş gibi gelen saçın arasında, enseye varırken hafif gıdıklanmayı, rahatlamayı hissederek dolaşan elini– bir-iki kez saçının içinden geçirmenin keyfi. Gözlerini açınca Michèle'in suratını, aralık ağzını, sanki bir anda tüm kanı çekilmiş izlenimi veren yüz ifadesini görüyor. Ona hiçbir şey anlamadan bakıyor, bir konyak kadehi halının üzerinde yuvarlanıyor. Pierre aynanın karşısında ayakta duruyor; saçlarının sessiz sinemanın yakışıklıları gibi ortadan ayrıldığını görmenin onu

eğlendirdiği söylenebilir. Michèle neden ağlamak zorunda? Aslında ağlamıyor, ama ellerin arasına alınan bir surat her zaman ağlayan biri demektir. Genç kadının ellerini aniden ayırıyor, onu boynundan öpüyor, ağzını arıyor. Sözcükler, onunkiler ve Michèle'inkiler, birbirini arayan hayvancıklar gibi ortaya dökülüyor, okşayışlarda oyalanan bir buluşma, bir siesta'nın, ıssız evin, tırabzanların başladığı noktada cam topuyla bekleyen merdivenin kokusu. Pierre'in içinden Michèle'i havaya kaldırmak ve koşarak yukarı götürmek geçiyor, anahtar cebinde, yatak odasına girecek, onun üzerine uzanacak, onun titrediğini hissedecek, beceriksizce bağcıkları, düğmeleri aramaya başlayacak, ama tırabzanların başlangıç noktasında bir cam top yok, her şey uzak ve korkunç, Michèle orada, köşesinde, ağlamaklı haliyle o kadar uzaklarda ki ve ıslak parmakların arasında ağlayan yüzü, nefes alan, korkan ve onu reddeden bedeni.

Diz çökerek başını Michèle'in kucağına koyuyor. Saatler geçiyor, bir ya da iki dakika geçiyor, zaman kırbaçlar ve salyayla dolu bir şey. Michèle'in parmakları Pierre'in saçlarını okşuyor ve Pierre bir kez daha onun yüzünü, bir tebessüm işaretini görüyor, Michèle parmaklarıyla onun saçlarını tarıyor ve geriye doğru yatırırken neredeyse canını acıtacak gibi oluyor ve bunun üzerine eğilip onu öpüyor ve ona gülümsüyor.

"Beni korkuttun, bir an için onu görür gibi oldum... Ne kadar aptalım, ama o kadar farklıydın ki."

"Kimi görür gibi oldun?"

"Hiç kimseyi," diyor Michèle.

Pierre çömelmiş halde bekliyor, şimdi salınan ve açılmak üzere olan bir tür kapı var. Michèle yavaş nefes alıyor ve bu haliyle yarışa başlama işaretini bekleyen bir yüzücüye benziyor.

"Korktum, çünkü... Bilmiyorum, zannettim ki..."

Salınıyor, kapı salınıyor, yüzücü kız suya atlamak için işaret verilmesini bekliyor. Zaman bir kauçuk parçası gibi uzuyor, işte o sırada Pierre kollarını uzatıp Michèle'i yakalıyor, ona tutunarak doğruluyor ve onu arzuyla öpmeye başlıyor, bluzunun altında göğüslerini arıyor, onun inlediğini işitiyor ve onu öperken kendisi de inliyor, gel, şimdi gel, havaya kaldırmaya çalışıyor (on beş basamak ve sağda bir kapı var), Michèle'in sızlanmasını, faydasız itirazını duyuyor, daha fazla beklemekten âciz, onu kollarından tutarak ayağa kalkıyor, şimdi, tam şu anda, cam topu, tırabzanları kavramak istemesi (ama tırabzanlarda herhangi bir cam top yok ki) hiçbir işe yaramayacak, her halükârda onu yukarıya taşıması gerekiyor ve bu durumda tam bir kaltak gibi, o şimdi tamamen bir kas yığını, tıpkı bir kaltak gibi, öğrenmesi için, ah Michèle, ah aşkım, ağlama böyle üzgün durma, aşkım benim, o kara kuyuya tekrar düşmeme izin verme, bunu nasıl düşünebildim, ağlama, Michèle.

"Bırak beni," diyor kurtulmaya çabalayan Michèle kısık sesle. Biraz önce onu reddetti, Pierre'e bir an için sanki karşısındaki o değilmiş gibi bakıyor ve salondan dışarıya doğru koşuyor, mutfağın kapısını kapatıyor, bir anahtarın döndüğü duyuluyor, Bobby bahçede havlıyor.

Ayna Pierre'e düz, ifadesiz bir surat, paçavra gibi sarkan kollar, pantolonun dışına çıkmış bir gömlek eteği gösteriyor. Aynadaki yansımasına bakmaya devam ederek üstünü başını mekanik hareketlerle düzeltiyor. Boğazı öylesine kasılmış ki içinden geçmeyi reddeden konyak ağzını yakıyor, ta ki onu geçmeye zorlayana ve sonsuz bir yudumu şişeden içmeye devam edene kadar. Bobby havlamayı bıraktı, ortamda siesta sessizliği var, villadaki ışık giderek daha fazla yeşilleşiyor. Kurumuş dudaklarının arasında bir sigarayla verandaya çıkıyor, bahçeye iniyor, motorun yanından geçiyor ve dip taraflara doğru gidiyor.

Havada arı vızıltısı ve çam iğnesi yatağı kokusu var ve şimdi Bobby ağaçların arasından havlamaya başladı, ona havlıyor, ona yaklaşmadan birden hırlamaya ve havlamaya başladı, giderek daha yakından ona havlıyor.

Koca taş sırtının tam ortasına isabet ediyor; Bobby uluyor ve kaçıyor, sonra uzaktan tekrar havlamaya başlıyor. Pierre yavaşça nişan alıyor ve arka bacaklarının birinden vuruyor. Bobby otların arasına saklanıyor. "Düşünebileceğim bir yer bulmam gerekiyor,"diyor kendi kendine Pierre. "Hemen şimdi bir yer bulmalı ve oraya saklanıp düşünmeliyim." Sırtı bir çam ağacının gövdesinde aşağı doğru kayıyor ve kendini yavaş yavaş yere bırakıyor. Michèle mutfağın penceresinden ona bakıyor. Köpeği taşladığımı görmüştür herhalde, bana sanki beni görmüyormuş gibi bakıyor, bana bakıyor ve ağlamıyor, hiçbir şey söylemiyor, pencerede o kadar yalnız ki, ona doğru yaklaşmalı ve ona karşı iyi olmalıyım, ben iyi olmak istiyorum, onun elini tutmak, birer birer bütün parmaklarını ve yumuşacık tenini öpmek istiyorum.

"Ne oynuyorduk, Michèle?"

"Umarım onu incitmemişsindir."

"Korkutmak için bir taş attım. Görünen o ki beni tanımaz oldu, tıpkı senin gibi."

"Saçma sapan konuşma."

"Kapıları anahtarla kilitleyen sen değilmişsin gibi."

Michèle onun içeri girmesine izin veriyor, beline dolanan kolu hiç direnmeden kabulleniyor. Salon şimdi daha karanlık, merdivenin başlangıcı neredeyse görünmüyor.

"Affet beni," diyor Pierre. "Sana açıklayamıyorum, o kadar anlamsız ki."

Michèle yerdeki kadehi kaldırıyor ve konyak şişesinin kapağını kapatıyor. İçerisi giderek daha sıcak oluyor, sanki ev onların ağızlarından çok yavaşça soluk alıyor-

muş gibi geliyor. Yosun kokan bir mendil Pierre'in alnındaki teri temizliyor. Ah Michèle, böyle nasıl devam edecek ki? Aramızda hiç konuşmadan, hemen o anda bizi paramparça eden şeyi anlamak istemeden... Evet, sevgilim, senin yanına oturacağım ve aptallık etmeyeceğim, seni öpeceğim, saçlarında, boğazında kaybolacağım ve bir mantık olmadığını anlayacaksın... Evet, anlayacaksın ki seni kollarıma almak, kucağımda taşımak, başını omzuma yaslayarak hiç zarar vermeden odana çıkarmak istediğimde...

"Hayır, Pierre, hayır. Bugün olmaz, sevgilim, lütfen."

"Michèle, Michèle..."

"Lütfen."

"Neden? Bana nedenini söyle."

"Bilmiyorum, beni affet... Kendinde bir şey arama, bütün suç benim. Ama vaktimiz var, o kadar çok vaktimiz var ki..."

"Daha fazla beklemeyelim, Michèle. Şimdi."

"Hayır, Pierre, bugün olmaz."

"Ama bana söz vermiştin," diyor Pierre sersemce. "Buraya geldik... Onca zaman sonra, beni birazcık olsun sevmen için onca zaman bekledikten sonra... Ne dediğimi bilmiyorum, söylediğim her şey söylerken kirleniyor..."

"Eğer beni affedebilseydin, eğer ben..."

"Seni henüz tanımışken, eğer bana anlatmazsan seni nasıl affedebilirim? Senin neyini affetmeliyim?"

Bobby verandada hırlıyor. Sıcak, elbiselerini yapıştırıyor, saatin tiktaklarını yapıştırıyor, kanepeye gömüldüğü yerden Pierre'e bakan Michèle'in alnındaki saçı yapıştırıyor.

"Ben de seni çok fazla tanımıyorum, ama sebep bu değil... Benim deli olduğumu düşüneceksin."

Bobby yeniden hırlıyor.

"Yıllar önce..." diyor Michèle ve gözlerini kapatıyor.

"Enghien'de yaşıyorduk, sana bundan bahsettim. Enghien'de yaşadığımızı sanırım sana söyledim. Bana öyle bakma."

"Sana bakmıyorum," diyor Pierre.

"Evet, beni incitiyorsun."

Ama bu doğru değil, sözcüklerini duymayı beklerken, dudaklarının belli belirsiz hareket ettiğini görerek, hiç kımıldamadan devam etmesini beklerken, onu incitmem mümkün olamaz ve şimdi yine yapacak, ellerini birleştirecek ve yalvaracak, onun kollarının arasında debelenerek ve ağlayarak yakarırken açan bir zevk çiçeği, açan ıslak bir çiçek, onun boş yere debelendiğini hissetmenin zevki... Bobby sürünerek içeri giriyor, bir köşeye uzanacak. "Bana öyle bakma," dedi Michèle ve Pierre cevap verdi: "Sana bakmıyorum." Ve bunun üzerine Michèle, evet baktığını, bu şekilde bakılmanın kendisini incittiğini söyledi, ama konuşmaya devam edemiyor, çünkü şimdi Pierre doğrularak Bobby'ye bakıyor, aynada kendine bakıyor, elini yüzünde gezdiriyor, uzun bir iniltiyle, bitmeyen bir ıslıkla nefes alıyor ve birden kanepenin karşısına dizüstü düşüyor ve yüzünü ellerinin arasına gömüyor, kendinden geçmiş bir halde, hızlı hızlı soluk alıyor ve imgeleri suratının tam ortasına yapışan bir örümcek ağı gibi, ıslak suratına yapışan kuru yapraklar gibi söküp atmak için mücadele ediyor.

"Ah, Pierre," diyor Michèle incecik bir sesle.

Hıçkırık, onu durduramayan parmakların arasından geçiyor, havayı bölük pörçük sözler ve iç çekişlerle dolduruyor, inatla yeniden doğuyor ve devam ediyor.

"Pierre, Pierre," diyor Michèle. "Çünkü, sevgilim, çünkü."

Yavaşça saçını okşuyor, yosun kokulu mendili ona doğru uzatıyor.

"Ben zavallı bir sersemim, beni affet. Bana... bana diyordun ki..."

Doğruluyor, kendini kanepenin ucuna bırakıyor. Michèle'in aniden geri çekildiğinin ve ona yine kaçmadan önceki gibi baktığının farkında değil. Tekrarlayıp duruyor: "Bana... bana diyordun ki." Bunun için çaba harcıyor, boğazı tıkalı ve bu ne böyle, Bobby bir kez daha hırlıyor, Michèle ayakta, ona arkasını dönmeden adım adım geriye gidiyor, ona bakarak geri geri gidiyor, bu ne böyle, nereden çıktı bu şimdi, neden gidiyor, neden. Kapının sesine kayıtsız kalıyor. Gülümsüyor, aynada kendi gülümsemesini görüyor, bir kez daha gülümsüyor, *als alle Knospen sprangen*, sımsıkı bastırdığı dudaklarıyla şarkı mırıldanıyor, bir sessizlik hâkim, birinin ahizesini kaldırdığı telefondan çıkan *klik* sesi, çevir sesinin cızırtısı, bir harf, bir tane daha, ilk rakam, ikincisi. Pierre sendeliyor, Michèle'e gidip durumu açıklığa kavuşturması gerektiğini belli belirsiz bir biçimde düşünüyor, ama şu anda dışarıda motorun yanında duruyor. Bobby verandada hırlıyor, motorun sesi evden tüm şiddetiyle duyuluyor, önce birinci vites, ardından ikinci vitese takıp güneşin altında sokağın yukarısına doğru uzaklaşıyor.

"Aynı sesti, Babette. Ve o zaman fark ettim ki..."

"Saçmalık," diye cevap veriyor Babette. "Eğer orada olsaydım sanırım sana bir tokat patlatırdım."

"Pierre gitti," diyor Michèle.

"Neredeyse yapabileceği en güzel şeyi yapmış."

"Babette, buraya gelebilseydin."

"Neden? Tabii ki geleceğim, ama çok aptalca."

"Kekeliyordu, Babette, sana yemin ederim... Bu bir sanrı değil, sana dediğim gibi daha önce... Sanki bir kez daha... Bir an önce gel, sana böyle telefonda açıklayamam... Ve şimdi motorun sesini duydum, çekip gitti ve bu bana öyle bir acı veriyor ki, benim hissettiklerimi na-

sıl anlayabilir ki, zavallıcık, ama o da deli gibi, Babette, o kadar tuhaf ki."

"Senin bütün bunları atlattığını zannediyordum," diyor Babette aşırı duygusuz bir sesle. "Sonuçta, Pierre aptal biri değil ve anlayacaktır. Ben onun çoktandır bu konuyu bildiğini sanıyordum."

"Ona söyleyecektim, ona söylemek istiyordum ve o sırada... Babette, sana yemin ederim ki benimle kekeleyerek konuştu ve daha önce, daha önce..."

"Bana söylemiştin, ama abartıyorsun. Roland da bazen saçını içinden geldiği gibi tarar ve bu yüzden yanlış kanıya kapılma, boş ver bunları."

"Ve şimdi çekip gitti," diye monoton bir şekilde tekrarlıyor Michèle.

"Dönecektir," diyor Babette. "Pekâlâ, Roland için lezzetli bir şeyler hazırla, gün geçtikçe daha doymak bilmez oluyor."

"Bana iftira atıyorsun," diyor Roland kapıdan. "Michèle'e ne olmuş?"

"Gidiyoruz," diyor Babette. "Hemen gidiyoruz."

Dünya avuç içine sığan bir kauçuk silindirle yönetiliyor; biraz sağa çevirince bütün ağaçlar yol kenarına yayılmış tek bir ağaca dönüşüyor; o zaman, birazcık sola döndürülüyor ve yeşil dev geriye doğru koşan yüzlerce kavak ağacına bölünüyor, yüksek gerilim kuleleri birer birer yavaşça ilerliyor, yolculuk artık sözcüklerin, yola ait olmayan imge kırıntılarının devreye girebileceği mutlu bir ritim, kauçuk silindir sağa doğru dönüyor, ses yükseliyor ve yükseliyor, bir ses teli dayanılmaz derecede geriliyor, ama artık düşünülmüyor, her şey makine, makineye yapışık beden ve surattaki bir unutuşu andıran rüzgâr, Corbeil, Arpajon, Linas-Montlhéry, bir kez daha kavaklar, otoyol polisinin kulübesi, giderek eflatuna dönen ışık, yarı aralık

ağzı dolduran temiz bir hava, daha yavaş, daha yavaş, bu kavşaktan sağa dön, Paris'e on sekiz kilometre, Cinzano, Paris'e on yedi kilometre. "Öldürmedim," diye düşünüyor Pierre soldaki yola yavaşça girerken. "Öldürmemiş olmam inanılmaz bir şey." Yorgunluk omuzlarının üzerine, giderek daha tatlı ve gerekli bir yolcunun ağırlığı gibi çöküyor. "Sanırım beni affedecek," diye düşünüyor Pierre. "İkimiz de öylesine saçmalıyoruz ki, anlaması gerekiyor, anlaması, anlaması, sevene kadar hiçbir şey gerçekten bilinmiyor, saçını, bedenini ellerimin arasında istiyorum, onu seviyorum, onu seviyorum..." Orman yolun kenarında başlıyor, rüzgâr tarafından taşınan kuru yapraklar yolu istila ediyor. Pierre motorun yuttuğu ve sağa sola uçuşturduğu yapraklara bakıyor; kauçuk silindir bir kez daha sağa dönmeye başlıyor, biraz daha, biraz daha. Ve birden tırabzanların başladığı noktada cılız bir parlaklık yayan cam top beliriyor. Motoru villanın uzağına bırakmaya hiç gerek yok, ama Bobby havlayacak, işte bu yüzden motoru ağaçların arasına gizliyor ve günün son ışıklarıyla birlikte yürüyerek geliyor, orada olması gereken Michèle'i aramak için salona giriyor, ama Michèle kanepede değil, sadece konyak şişesi ve kirli kadehler orada duruyor, mutfak kapısı açık kalmış ve oradan kızılımsı bir ışık giriyor, bahçenin dip kısmında batmakta olan güneş ve sadece sessizlik, bu yüzden parlayan cam topu kılavuz edinerek merdivene doğru gitmek en iyisi, o parlaklık belki de dikilmiş tüyleriyle ilk basamakta yatan ve zorlukla hırlayan Bobby'nin gözlerinden geliyor, Bobby'nin üzerinden geçmek zor değil, gıcırdamamaları ve Michèle'in korkmaması için basamakları yavaşça çıkmalı, aralık kapı, kapının aralık olması ve onun cebinde anahtarın bulunmaması mümkün değil, ama eğer kapı aralıksa artık anahtara ihtiyaç yok ki, kapıya doğru ilerlerken elleri saçın içinden geçirmek bir zevk, sağ ayağına hafifçe dayanarak ve belli belirsiz ittiği kapı-

nın gürültüsüzce açılmasının ardından içeri giriyor, yatağın kenarında oturan Michèle gözlerini kaldırıp ona bakıyor, ellerini ağzına götürüyor, sanki bağıracakmış gibi görünüyor (peki ama saçı neden çözük değil, üzerinde neden gök mavisi gecelik yok, şimdi pantolon giymiş ve daha büyük görünüyor) ve tam o sırada Michèle gülümsüyor, içini çekiyor, ayağa kalkıp kollarını ona uzatırken şöyle diyor: "Pierre, Pierre!" Ellerini birleştirip yakarmak ve ona direnmek yerine onun ismini söylüyor ve onu bekliyor, ona bakıyor ve ihbarcı kaltak olarak sanki mutluluktan ya da utangaçlıktan titriyor, sanki yüzünü bir kez daha örten kuru yapraklardan döşeğe rağmen onu görüyormuş gibi iki eliyle harekete geçince Michèle geri geri gidiyor, yatağın kenarına çarpıyor, çaresizce arkasına doğru bakıyor, bağırıyor, bağırıyor, yükselen ve onu kaplayan tüm zevk, bağırıyor, işte böyle, saç parmakların arasında, işte böyle, kaltak yalvarsa da, işte böyle, o halde böyle.

"Tanrı aşkına, benim bildiğim bu çoktan unutulmuş bir konuydu," diyor Roland bir viraja son sürat girerken.

"Ben öyle sanıyordum. Neredeyse yedi yıl oldu. Ve birden tekrar gündeme geliyor, hem de şimdi..."

"Bu konuda yanılıyorsun," diyor Roland. "Eğer günün birinde tekrar gündeme gelmesi gerekiyorsa bu şimdi olmalıydı, tüm saçmalığın içinde bu oldukça mantıklı görünüyor. Bizzat ben... Bazen bütün o şeyler rüyama giriyor, biliyor musun? Herifi öldürme şeklimiz unutulacak bir şey değildi. Netice itibarıyla, insan o günlerde işleri daha iyi yapamazdı," diyor Roland gazı kökleyerek.

"Michèle hiçbir şey bilmiyor," diyor Babette. "Tek bildiği onu kısa bir süre sonra öldürdükleri. Ona en azından bunu söylemek haklı bir davranıştı."

"Kesinlikle. Ama o herife hiçbir şey haklıymış gibi gelmiyordu. Onu ormanın ortasında arabadan çıkardığı-

mız andaki yüz ifadesini hatırlıyorum, sonunun geldiğini hemen anladı. Ama şu bir gerçek ki, cesur biriydi."

"Cesur olmak her zaman için insan olmaktan daha kolaydır," diyor Babette. "Bir canlıyı taciz etmek... Michèle'in canına kıymaması için ne kadar uğraştığımı düşünüyorum da. O ilk geceleri... Şimdi tekrar o şeyleri hissetmesi beni hiç şaşırtmıyor, bu doğal sayılabilecek bir şey."

Otomobil villaya giden sokağa son sürat dalıyor.

"Evet, pisliğin tekiydi," diyor Roland. "O günlerde anladıkları şekliyle tam bir Ari ırk mensubuydu. Bir sigara istedi, doğal olarak, tören tamamlanıyordu. Onu neden ortadan kaldıracağımızı da öğrenmek istedi ve ona açıkladık, artık ne kadar açıklanabilirse. Rüyalarıma özellikle o anki haliyle giriyor, o kibirli şaşkınlık havası ve neredeyse zarif kekeleme biçimiyle giriyor. Paramparça suratıyla kuru yaprakların arasına nasıl devrildiğini hatırlıyorum."

"Yeter, lütfen devam etme," diyor Babette.

"Bunu hak ediyordu, ayrıca başka silahımız da yoktu. Sadece eskimiş bir avcı fişeği... yolun bitiminde sola mı dönüyorduk?"

"Evet, sola."

"Umarım evde konyak vardır," diyor Roland yavaşlamaya başlarken.

Oyunun Sonu

I

KORULARIN SÜREKLİLİĞİ

Romanı okumaya birkaç gün önce başladı. Çıkan acil işlerinden ötürü bir kenara bıraktı, sonra trenle malikâneye dönerken kapağını yeniden açtı; olay örgüsü, karakterlerin özellikleri yavaş yavaş ilgisini çeker oldu. O öğleden sonra, temsilcisine bir mektup yazmasının ve kâhyayla bir ortakçılık sözleşmesini tartışmasının ardından, meşe ağaçlarıyla kaplı koruya bakan çalışma odasının sakinliğinde kitaba geri döndü. Varlığıyla, odaya münasebetsiz bir giriş ihtimalini çağrıştıran kapıya sırtını dönüp gözde koltuğuna yayıldıktan sonra yeşil kadifeyi sol eliyle birkaç kez okşadı ve son bölümleri okumaya koyuldu. Karakterlerin isimleriyle özelliklerini hatırlamakta hiç zorlanmadı ve çok geçmeden kendini romanın büyüsüne kaptırdı. Satır satır ilerledikçe etrafını saran şeylerden koparken, aynı anda kafasının kadife kaplı yüksek arkalıkta rahatça dinlendiğini, sigarasının hâlâ elinin altında olduğunu, pencerelerin ötesinde günbatımı havasının meşe ağaçlarının altında dans ettiğini hissetmenin neredeyse pervasız zevkini tadıyordu. Sözcük sözcük, kahramanların aşağılık ikilemlerinin içine çekilerek, birbiriyle uyuşup renk ve hareket kazanan imgelere doğru kendiliğinden sürüklenerek, dağdaki kulübede gerçekleşen son buluşmaya tanıklık etti. Oraya ilk gelen

kadındı, tedirgindi; şimdi de, suratı çarpan bir dalla çizilmiş erkek âşık geliyordu. Kadın akan kanı öpücükleriyle hayranlık verici bir biçimde durduruyor, ama adam onun okşayışlarına karşılık vermiyordu, zira oraya kuru yapraklar ve gözden ırak patikalardan oluşan bir dünya tarafından korunan gizli bir tutkunun ayinini tekrarlamaya gelmemişti. Hançer göğsünün üzerinde ısınıyor, onun altında gizlenmiş özgürlükse küt küt atıyordu. Ateşli bir diyalog yılankavi bir dere gibi sayfalar boyunca akıyor ve insanda her şeyin daha en başından kararlaştırıldığı izlenimi uyanıyordu. Sevgilinin bedeninde sanki onu durdurmak ve fikrinden vazgeçirmek istermişçesine dolaşan o okşayışların tiksinç bir biçimde çizdikleri hatlar bile ortadan kaldırılması gereken başka bir bedene aitti. Hiçbir şey unutulmamıştı: mazeretler, tesadüfler, olası hatalar. O saatten itibaren her âna titizlikle bir görev yüklenmişti. Planın ayrıntılarını zalimce tekrar tekrar gözden geçirmeler ancak bir elin bir yanağı okşaması için bölünüyordu. Hava kararmaya başlıyordu.

Artık birbirlerine bakmadan, kendilerini bekleyen göreve sıkı sıkıya bağlı bir şekilde, kulübenin kapısından ayrıldılar. Kadının kuzeye giden patikayı takip etmesi gerekiyordu. Adam tam zıt yöndeki patikadan giderken, saçları dalgalanarak koşan kadına bir an bakmak için arkasını döndü. Sonra o da, alacakaranlığın mor sisinde ağaçlardan, çitlerden sakınarak, eve uzanan iki yanı ağaçlı yolu görünceye kadar koştu. Köpeklerin havlamaması gerekiyordu ve havlamadılar. Kâhyanın o saatte orada olmaması gerekiyordu ve orada değildi. Verandanın üç basamağını çıkıp içeri girdi. Kadının sözleri ona kulaklarında dörtnala koşan kan vasıtasıyla ulaşıyordu: önce mavi bir salon, sonra geniş bir koridor, halı kaplı bir merdiven. Üst katta iki kapı. Birinci odada kimse yok,

ikincide kimse yok. Salonun kapısı ve o sırada kavranan hançer, geniş pencerelerden giren ışık, yeşil kadife bir koltuğun yüksek arkalığı, koltukta bir roman okuyan adamın kafası.

KİMSENİN SUÇU DEĞİL

Soğuk işleri her zaman karmaşıklaştırıyor, yazın dünyayla öylesine iç içe, öylesine ten teneyiz ki, ama şimdi saat altı buçukta karısı bir düğün hediyesi seçmek için onu bir mağazada bekliyor, akşam oldu bile ve havanın serinlediğini fark ediyor, mavi kazağını giymesi gerekiyor ya da gri takımına uyan herhangi bir şeyi, sonbahar kazak giyip çıkarma zamanı, içe kapanma, uzaklaşma zamanı. Açık pencerenin önünden ayrılırken isteksizce bir tangoyu ıslıkla çalıyor, kazağı gardırobun içinde buluyor ve aynanın önünde giymeye başlıyor. Kolay değil, herhalde kazağın yününe yapışan gömlek yüzünden, ama kolunu geçirmekte zorlanıyor, elini yavaş yavaş ilerletiyor, ta ki sonunda mavi yün yumruktan dışarı bir parmak fırlayana kadar, ama günbatımının alacakaranlığında parmağın sanki buruşmuş ve ucunda siyah, sivri bir tırnakla içeri kaçmış gibi bir hali var. Bir çekişte kolunu kazaktan kurtarıyor ve ortaya çıkan ele sanki kendi eli değilmiş gibi bakıyor, ama şimdi kazağın dışına tamamen çıkınca her zamanki eli olduğu görülüyor, onu sarkık kolun ucunda aşağıya doğru bırakıyor ve aklına belki de öbür kolunu kazağın diğer koluna sokmanın daha kolay olabileceği geliyor. Görünüşe bakılırsa hiç de düşündüğü gibi olmuyor, çünkü kazağın yünü gömleğin kuma-

şına yine takılıyor, kazağı diğer koldan başlayarak giymeye alışık olmadığı için işler daha da sarpa sarıyor ve kafayı dağıtmak için tekrar ıslık çalmaya başlasa da, elin kazağın kolunda zorlukla ilerlediğini ve tamamlayıcı bir manevra olmadan onu çıkışa ulaştırmayı asla başaramayacağını hissediyor. En iyisi hepsini aynı anda yapmalı, bir yandan kazağın yaka hizasına gelinceye kadar başı eğerken diğer yandan serbest kolu da kazağın diğer koluna sokup onu düzeltmeli, iki kol ve boyunla eşzamanlı olarak kazağın içine girmeli. Aniden çöküp onu sarmalayan mavi alacakaranlıkta ıslık çalmayı sürdürmek saçma geliyor, suratında bir sıcaklık hissetmeye başlıyor, oysaki kafasının bir kısmı çoktan dışarıya çıkmış olmalıydı, ama alnı ve bütün suratı hâlâ kazağın içinde ve elleri kazağın kollarının ancak yarısına ulaşmış durumda, ne kadar çekerse çeksin dışarı çıkan bir şey olmuyor ve şimdi de aklına belki de bu işe kalkıştığı sırada hissettiği o ironik öfke yüzünden bir karışıklık yaşamış ve kafayı kazağın kollarından birine, bir elini de kazağın yakasına sokma sersemliğini yapmış olabileceği fikri yerleşiyor. Eğer öyleyse bir elinin kolayca geri çıkması gerekiyor, ama var gücüyle çekmesine rağmen ellerinin hiçbirini ilerletmeyi başaramıyor, buna karşılık kafası neredeyse kendine yol açacakmış gibi geliyor, çünkü mavi yün şimdi burnunu ve ağzını neredeyse rahatsız edici bir güçle sıkıyor, tahmin edemeyeceği kadar soluğunu kesiyor, ağzının karşısına gelen yün yavaş yavaş nemlenirken onu derin nefesler almak zorunda bırakıyor, muhtemelen boyası atacak ve suratını maviye boyayacak. Neyse ki tam o sırada sağ eli kendini açık havaya, dışarının soğuğuna atıyor ve diğeri hâlâ kolun içinde sıkışmaya devam etse de, şimdi en azından biri dışarı çıktı, ama belki de sağ eli gerçekten kazağın yakasına girmişti ve işte bu yüzden, o suratını böyle sıkanın, onu giderek daha çok nefessiz bırakanın

yaka olduğunu zannederken, el girdiği yerden kolayca çıkabilmişti. Her halükârda ve emin olmak için yapabileceği yegâne şey derin nefes alarak ve havayı dışarıya yavaş yavaş bırakarak kendine yol açmaya devam etmek, aslında bu saçmalık, zira onun muntazaman nefes almasını engelleyen bir şey yok ki, sadece yuttuğu havanın içine kazağın yakasının ya da kolunun yününden kopan tüyler karışıyor, ayrıca kazağın tadı var, nefesin buğusunun yünle giderek daha çok karıştığı şu anda, muhtemelen yüzünü lekeleyen o mavi yün tadı ve gözlerini açtığında kirpikleri acı verici bir şekilde yüne takıldığı için onu göremese de, mavinin ıslak ağzını ve burun deliklerini kapladığından, yanaklarına ulaştığından emin ve bütün bunlar içini giderek bir sıkıntıyla dolduruyor ve bir hayli geç olması ya da karısının mağaza kapısında sabırsızlığa kapılması bir yana, şu kazağı giyme işini hemen şimdi bitirmeyi arzuluyor. Kendi kendine, en akıllıca hareketin dikkatini sağ eline yoğunlaştırmak olacağını söylüyor, çünkü kazağın dışındaki o el odanın soğuk havasıyla temas halinde, ki bu bir anlamda artık az kaldığının, ayrıca ona yardım edebileceğinin bir müjdesi, kuvvetlice aşağı doğru çekmek suretiyle her türlü kazağı giymeyi kolaylaştıran o klasik hareketle kazağın alt kenarını yakalayana kadar sırttan yukarı doğru çıkmaya devam. İşin fenası, el yünün kenarını ararken sırtı yoklayıp dursa da, göründüğü kadarıyla kazak yakanın yakınlarında tamamen dolaşmış durumda ve elin bulduğu yegâne şey giderek buruşan, hatta kısmen pantolonun dışına çıkan gömlek oluyor ve eli getirip kazağın önünden çekmeye çalışmak çok az işe yarıyor, çünkü göğsünün üzerinde gömlekten başka bir şey hissetmiyor, sanki kazak omuzlardan ancak kısmen geçebilmiş ama ona fazla geniş gelen omuzları aşamayıp orada takılıp kalmış gibi görünüyor, ki bu kesin bir biçimde onun yanıldığını ve bir elini ya-

kaya, diğeriniyse kollardan birine soktuğunu kanıtlıyor, netice itibarıyla yakayla kollardan biri arasındaki mesafe bir kolla diğeri arasındaki mesafenin tam yarısı ve bu durum kafasının biraz sol tarafa, elin kazak kolunda (eğer orası kolsa) hapsolduğu tarafa doğru kaymasını, buna karşılık artık dışarıda olan sağ elinin, vücudunun yukarısında düğümlenmiş halde kalmayı sürdüren kazağı aşağı doğru çekmeyi başaramasa da havada özgürce hareket etmesini açıklıyor. İronik bir biçimde, eğer yakınında bir sandalye olsaydı kazağı tamamen giyene kadar oturup dinlenebileceğini ve daha iyi nefes alabileceğini düşünüyor, ama sadece bir giysinin giyilmesiyle başlayan ve biraz gizli dans adımları barındıran, kimsenin hor göremeyeceği çünkü suçlu koreografik eğilimlere değil faydalı bir amaca hizmet eden bu heyecan verici jimnastik esnasında onca sefer döndükten sonra yön mefhumunu tamamen yitirdi. Aslında gerçek çözüm giyilememiş kazağı çıkarmak ve her iki elin doğru kollara, kafanın da yakaya girdiğini teyit etmek olacaktı, ama sağ el, sanki gelinen bu noktada vazgeçmek gülünç bir davranış olurmuşçasına, başıbozuk bir biçimde gidip geliyor, derken bir an boyun eğer gibi olup kafanın seviyesine çıkıyor ve yünün maviliğine karışmış nefesin nemli vıcıklığıyla suratına yapıştığını fark edemediği kazağı önce aşağı, sonra da yukarı doğru çekince, sanki kulakları koparılıp kirpiklerini yolunmuşçasına korkunç bir acı hissediyor, bu durumda kazağın sol koluna (eğer o yaka değil de kol ise) girmiş eli kullanmak gerekiyor, ama sıkıştığı kazak kolunda ilerleyebilmek, gerileyebilmek ya da kurtulabilmek için onun da sağ elin yardımına ihtiyacı olacak, ama artık iki elin hareketlerini koordine etmek neredeyse imkânsız, zira sol el bir kafeste tutsak kalmış fareyi andırırken, sağ el dışarıdan onun kaçmasına yardım etmek isteyen başka bir fareye benziyor, ne var ki yardım etmek

yerine onu ısırıyor olmalı, çünkü tutsak kalan eli birden acıyor ve aynı anda diğer eli var gücüyle kendi eli olması gereken ve acıyan elin üzerine çöküyor, el o kadar acıyor ki kazağı çıkarıp atacak cesareti kendinde bulamıyor ve bunun yerine kafayı yakadan, sol fareyi de kafesten çıkarmak için son bir deneme yapmayı yeğliyor ve düşündüğünü yaparken tüm gücüyle mücadele ediyor, kendini ileri geri atıyor ve odanın ortasında dönüyor, ama şu anda odanın ortasında olduğundan pek emin değil ve o sırada aklına pencerenin açık kaldığı ve böyle körlemesine dönmeyi sürdürmenin tehlikeli olduğu geliyor, durmaya karar veriyor, ama sağ eli kazakla meşgul olmadan gidip gelmeyi sürdürüyor, sol eli, sanki parmakları ısırılmış ya da yanmışçasına giderek daha çok acıyor, ama her şeye rağmen bu el ona boyun eğiyor ve acıyan parmakları yavaş yavaş sıkarak kazağın kolunun içinden geçirmeyi ve omuzda kıvrılmış olan kazağın kenarını yakalamayı başarıyor, neredeyse güç harcamadan aşağıya doğru çekiyor, canı çok acıyor ve sağ elin, lüzumsuzca bacaklarda aşağı yukarı inip çıkmak yerine, baldırı çimdiklemek yerine (şimdi tüm iradesi sol ele odaklandığı için kendine engel olamadan elbisenin üzerinden çimdiklemek ve tırmalamak suretiyle yaptığı gibi) ona yardım etmesi gerekir, belki de dizlerinin üzerine düşmüştür ve kendini kazağı bir kez daha çeken sol elden asılmış hissediyor ve birden kaşlarında, alnında ve gözlerinde soğuğu hissediyor, saçma bir şekilde gözlerini açmak istemiyor ama artık dışarıya çıktığını biliyor, bu soğuk madde, bu keyif açık havanın ta kendisi, gözlerini açmak istemiyor ve bir saniye bekliyor, iki saniye, kendini soğuk ve farklı bir havanın, kazağın dışındaki havanın içinde yaşamaya bırakıyor, yere diz çökmüş ve halinden son derece memnun, ta ki yünün içindeki mavi salyadan kurtulmuş gözlerini şükürler ederek yavaş yavaş aralayana dek, gözlerini aralı-

yor ve tam karşısında gözlerine doğru yönelmiş, gözlerine doğru saldırıya geçmeden önce havada titreşen beş siyah tırnakla karşılaşıyor ve gözkapaklarını indirecek ve kazağın kolunun içinden onu savunacak, kazağın yakasını yukarı doğru çekecek yegâne şey ve kendi eli olan sol elle yüzünü kapatarak kendini geriye doğru atacak zamanı ancak buluyor ve mavi salya yeniden yüzünü kapladığı sırada yerden doğrulurken niyeti artık başka bir tarafa kaçmak, ne el ne de kazağın olduğu, sadece onu sarmalayan ve ona eşlik eden ve onu okşayan sağır edici bir havanın bulunduğu herhangi bir yere ve tam on iki kat.

NEHİR

Evet, göründüğü kadarıyla öyle, sen bir şeyler geveleyerek gittin, kendini Seine Nehri'ne atacağını mı ne söylüyordun, şu gece yarısı cümlelerinden birini, çarşaflara dolaşmış bir halde ve kupkuru ağzınla, neredeyse her seferinde karanlıkta ya da seni pek dinlemeyen bedene el ya da ayakla sürtünerek konuşuyordun, şu bir gerçek ki böyle şeyler söylediğinde seni uzun zamandır dinlemiyorum, bu kapalı gözlerimin diğer tarafından, beni tekrar aşağıya doğru çeken uykudan kaynaklanıyor. Pekâlâ öyle olsun, umurumda mı sanki gidip gitmemen, boğulup boğulmaman ya da hâlâ suya bakarak rıhtımlarda dolaşıyor olman ve ayrıca bu doğru değil çünkü sen burada uyuyorsun ve kesik kesik soluyorsun, ama o halde gecenin bir vaktinde, benim uykuda kaybolmamdan önce gittiğinde aslında gitmedin, çünkü sen bir şeyler geveleyerek, Seine'de boğulacağını falan söyleyerek sadece lafta gitmiştin, yani korktun, vazgeçtin ve şimdi burada neredeyse bana değiyorsun ve sanki bir şey uykunda ince ince çalışıyormuş gibi, sanki rüyanda gerçekten evden çıktığını, en sonunda rıhtıma vardığını ve suya atladığını görüyormuşsun gibi yatakta dönüp duruyorsun. Bir kez daha aynısı olacak, suratın sersem bir hıçkırığın gözyaşlarıyla ıslanmış bir halde sabah on bire, ger-

çekten boğulmuş olanların haberlerini yazan gazetenin geldiği saate kadar uyuyacaksın.

Beni güldürüyorsun, zavallı şey. Vardığın trajik kararlar, taşrada turneye çıkan bir aktris gibi o kapıları çarparak gidiş biçimin falan, acaba bu tehditlerine, iğrenç şantajlarına, gözyaşları, sıfatlar, derlemelerle yoğrulan o tahammül ötesi acınası sahnelerine sen kendin inanıyor musun diye insan kendine sormadan edemiyor. Sana ayak uydurma konusunda benden çok daha yetenekli birine layıksın sen, işte o zaman, hâlâ hayatta kalabilmek, yeniden başlamak ve boşluktan ibaret olduğu gerçeğini yılmadan takip etmek için en kırılgan ertelemeyi garanti altına almak amacıyla göz göze gelerek birbirlerini yok eden erkek ve kadından oluşan mükemmel çiftin benzersiz iğrenç koku eşliğinde ortaya çıkışı görülecektir. Ama görüyorsun, sessizliği seçiyorum, bir sigara yakıyor ve senin konuşmanı dinliyorum, senin şikâyet etmeni (haklı olarak, ama ne yapabilirim ki) dinliyorum ya da daha da iyisi, bana neredeyse ninni gibi gelen beylik beddualarını dinlerken uyuyakalıyorum, yarı kapalı gözlerle, bize evlenirken hediye ettikleri avizenin ışığı altında gülünç geceliğinle yaptığın el kol hareketlerini daha bir süre boyunca uykunun ilk hamlelerine karıştırıyorum, en sonunda da sanırım uyuyakalıyorum ve şunu sana neredeyse sevgiyle itiraf ediyorum ki, hareketlerinin ve yakınmalarının en istifade edilir tarafını, öfkeden morarmış dudaklarını deforme eden çatlak sesi yanımda götürüyorum. İnan bana kimsenin aklına boğulmanın gelmediği rüyalarımı zenginleştirmek için.

Ama eğer öyleyse, daha geniş ve daha havai bir başkası için terk etmeye karar vermiş olduğun bu yatakta ne yaptığını kendime soruyorum. Şimdi anlaşılıyor ki uyuyorsun, çarşafın şeklini değiştiren bir bacağını arada sırada oynatıyorsun, bir şeye kızmış gibisin, ama çok da kız-

gın değilsin, seninki acı yorgunluk gibi bir şey, dudaklarında bir küçümseme ifadesi okunuyor, havayı dışarıya kesik kesik veriyor, sonra kısa nefeslerle geri alıyorlar ve inanıyorum ki, eğer senin uyduruk tehditlerin yüzünden bu kadar hiddetli olmasaydım, uyku seni biraz benim tarafıma, arzunun, hatta barışmanın ya da yeni bir vadenin bile mümkün olduğu yere geri getirmişçesine, gözüme tekrar güzel göründüğünü bile kabul edebilirdim, ilk arabaların geçmeye başladığı ve horozların korkunç yükümlülüklerini iğrenç bir biçimde yerine getirdikleri tanyerinden daha az karmaşık bir şey bu. Bilmiyorum, herhangi bir anda gitmiş miydin, tam benim unutmaya meylettiğim anda çıkarken kapıyı çarpan sen miydin diye bir kez daha sormanın artık hiçbir anlamı yok, belki de bu yüzden sana dokunmayı yeğliyorum, yoksa burada olduğundan kuşku duyduğum için değil, muhtemelen odadan hiçbir zaman gitmedin, belki de aniden esen bir rüzgâr kapıyı çarptı, yatağın ayakucundan, uyanık olduğumu zannederek, bana tehdidini haykırdığın sırada ben rüyamda senin gittiğini gördüm. Sana dokunmamın sebebi bu değil, tanyerinin yeşil alacakaranlığında bir elimi şu kasılan ve beni reddeden omuzun üzerinde dolaştırmanın hoş bir şey olduğu söylenebilir. Pike seni kısmen örtüyor, parmaklarım gırtlağının pürüzsüz kıvrımlarından aşağı doğru inmeye başlıyor, gece ve şurup kokan nefesini solumak için eğiliyorum, kollarım seni nasıl sarmaladı bilmiyorum, itiraz ederek belini kamburlaştırdığın sırada bir sızlanma işitiyorum, ama ikimiz de bu oyunu o kadar iyi biliyoruz ki inanmamız zor, bölük pörçük sözcükler soluyan ağzını bana bırakman şart, uykulu ve bitkin bedeninin kaçmak için mücadele etmesi hiçbir işe yaramaz, beyaz yünle siyah yünün bir kavanozdaki örümcekler gibi mücadele ettiği bu dolaşık yumakta biz öylesine yekpare bir şeyiz ki. Seni yok denecek kadar az

örten çarşafın arasından karanlıkta kaybolmak için havayı yarıp geçen anlık parıltıyı seçmeyi başarıyorum ve şimdi çıplağız, tanyeri bizi sarıyor ve tek bir titrek maddede birleştirerek yatıştırıyor, ama sen büzüşerek, kollarını başımın üzerinde sallayarak, uylukları kaşla göz arasında iki yana açıp beni kendimden ayırmak isteyen devasa kıskaçlar şeklinde tekrar kapatarak boğuşmakta inat ediyorsun. Senin üzerinde yavaşça üstünlük kurmalıyım (biliyorsun ki bunu her seferinde törensel bir incelikle yaptım), seni incitmeden narin kollarını kıvırıyorum, kasılmış parmaklar, kocaman açılmış gözlerle kendini belli eden zevkine iştirak ediyorum, şimdi baygınlığın ağır hareketlerinde, yüzüme kadar yükselen derin kabarcıklarda boğuluyor senin ritmin, yastığa dökülen saçını belli belirsiz okşuyorum, boşalan sıvının ıslattığı elime yeşil alacakaranlıkta şaşkınlıkla bakıyorum ve yanına devrilmeden önce seni sudan biraz önce çıkardıklarını biliyorum, doğal olarak, artık çok geç, şimdi etrafın ayakkabılar ve seslerle çevrili, ıslak saçın ve açık gözlerinle rıhtımın taşlarının üzerinde çıplak bir halde sırtüstü yatıyorsun.

ZEHİRLER

Cumartesi günü öğlen saatinde, Carlos Dayı karınca öldürme makinesiyle birlikte geldi. Bir gün önce yemek masasında onu getireceğini söylemişti ve kız kardeşimle ben makinenin devasa, korkunç bir şey olacağını hayal ederek bekliyorduk. Banfield karıncalarını iyi tanıyorduk, önlerine çıkan her şeyi yiyen, toprağa, süpürgeliklere ya da bir evin yere gömüldüğü o gizemli kısma yuvalarını yapan siyah karıncalar, gizli saklı deliklerini oralara açıyor ama yaprak parçacıkları taşıyarak gidip gelen siyah çizgiyi gizleyemiyorlar ve bu yaprak parçacıkları da bahçedeki fidelerden geliyordu, bu yüzden annem ve Carlos Dayı karıncaların kökünü kurutacak makineyi satın almaya karar verdiler.

Kız kardeşimin Carlos Dayı'yı Rodriguez Peña Caddesi'nden gelirken gördüğünü hatırlıyorum; onu uzaklardan istasyonun at arabasıyla gelirken gördü ve yandaki dar sokaktan koşarak gelip Carlos Dayı'nın makineyi getirdiğini bağıra çağıra haber verdi. Lila'ların evine bakan kurtbağırlarının oradaydım ve tel örgünün bu tarafından Lila'yla konuşuyor, öğleden sonra makineyi deneyeceğimizi anlatıyordum ama bu konu Lila'nın çok fazla ilgisini çekmemişti, çünkü kızlar ne makinelere ne de karıncalara ilgi duyarlar, ona sadece makinenin duman

çıkarması ve bu dumanın evdeki tüm karıncaları öldürecek olması ilginç geliyordu.

Kız kardeşimin sesini duyunca Lila'ya, makineyi indirmeye yardım etmem gerektiğini söyledim ve dar sokakta Oturan Boğa'nın savaş çığlığını haykırarak koştum; o dönemde icat ettiğim bu koşma şekli dizleri kırmadan, sanki topu tekmeler gibi koşmaya dayanıyordu. Bu şekilde çok daha az yoruluyor ve uçuyormuş hissine kapılıyordum, ama o günlerde sürekli gördüğüm uçuş rüyasına hiç benzemiyordu ama olsun; bacaklar yerden kalkıyor ve çok hafif bir bel hareketiyle yerden yirmi santim yüksekte uçuluyordu, ne kadar güzel bir şey olduğunu anlatamam, uzun sokaklar boyunca uçuyordum, bazen biraz yükseliyor, bazen de yer seviyesine yaklaşıyordum ve bunu çok bariz bir uyanık olma duygusuyla yapıyordum, oysaki o rüyada tam tezat bir şekilde uyanık olduğumu, gerçekten uçtuğumu, daha önceki seferler bir rüyayken bu kez gerçekten uçtuğumu düşlüyordum ve uyandığımda yere çakılmış gibi oluyordum, bir yerden bir yere yürüyerek ya da koşarak, ama daima hantal bir şekilde, her sıçrayışta aşağıya düşerek gitmek öylesine üzüntü vericiydi ki. Ona birazcık benzeyen yegâne şey, icat etmiş olduğum bu koşma biçimiydi ve Keds Champion marka lastik ayakkabılarla yapılınca düşteki uçma hissini bir nebze veriyordu, ama tabii ki kıyas kabul etmezdi.

Annem ve ninem çoktan kapıya çıkmış, Carlos Dayı ve arabacıyla konuşuyorlardı. Bazen kendimi bekletmek hoşuma gittiği için oraya ağır hareketlerle yaklaştım ve ambalaj kâğıdıyla paketlenip üzerine bir sürü sisal ipi dolanmış, şimdi arabacıyla Carlos Dayı'nın kaldırıma indirdikleri kütleyi kız kardeşimle birlikte seyretmeye koyulduk. İlk düşündüğüm bunun makinenin bir parçası olduğuydu, ama hemen akabinde makinenin tamamı olduğunu anladım ve bana o kadar küçük göründü ki

büyük bir hayal kırıklığı yaşadım. En güzeli onu içeri sokarken oldu, çünkü Carlos Dayıma yardım ederken makinenin çok ağır olduğunu fark ettim ve bu ona karşı güvenimi geri getirdi. İpleri ve kâğıdı bizzat ben çıkardım, çünkü annemle Carlos Dayı'nın içinde zehir kutusunun bulunduğu küçük bir paketi açmaları gerekiyordu ve bize daha en baştan ona asla dokunmamamızı tembihlediler, zira bugüne kadar en az dört kişi kutuya dokundukları için kıvranarak ölmüşlerdi. Kız kardeşim bir köşeye gitti, çünkü bütün ilgisini yitirmişti ve biraz da korkmuştu, bense anneme baktım ve gülüştük, bütün o söylev kız kardeşim içindi, benim makineyi zehirle birlikte de kullanmama izin vereceklerdi.

Güzel bir şey değildi, demek istediğim öyle makine gibi bir makine değildi, en azından dönen bir tekerleği ya da buhar fışkırtan bir püskürtme hunisi falan olsaydı. Siyah bir demir sobaya benziyordu, üç tane kavisli ayağının yanı sıra bir tanesi ateşi, diğeriyse zehri içine koymaya yarayan iki kapağı vardı ve üst kısmından –kurtçukların körüklü vücudunu andıran– esnek bir metal boru çıkıyordu, onun ucuna da daha sonra, sivri uçlu başka bir kauçuk boru takılıyordu. Öğle yemeği esnasında annem bize kullanma talimatlarını okurken zehirle ilgili kısımlarda hepimiz kız kardeşime bakıyorduk ve ninem ona bir kez daha Flores'te üç çocuğun böyle bir kutuya dokundukları için öldüklerini söyledi. Kapağındaki kurukafayı biraz önce görmüştük ve Carlos Dayı makineye zehir koymak için kullanacağı eski bir kaşık bulmaya giderken makineyle ilgili malzemelerin alet edevat odasındaki üst rafta duracağını söyledi. Ocak ayının başları olduğu için dışarıda hava çok sıcaktı, ama siyah çekirdekleri bana karıncaları hatırlatan karpuz buz gibiydi.

Siesta'nın ardından –sadece büyükler uyumuştu, çünkü kız kardeşim *Billiken* okurken ben kapalı avluda

pullarımı albüme dizmiştim– bahçeye gittik ve Carlos Dayı makineyi sürekli karınca yuvalarına rastladığımız, hamakların gerili olduğu daire şeklindeki açıklığa getirdi. Ninem ocak kısmına koymak için kömür korları hazırladı ve ben de eski bir leğenin içinde bir malayla karıştırarak çok güzel bir çamur yaptım. Annem ve kız kardeşim hasır sandalyelere oturmuş bizi izliyorlardı, Lila da kurtbağrının arasından bakıyordu, ona seslenip yanımıza çağırdık, ama annesinin bırakmadığını ve oradan da görebildiğini söyledi. Bahçenin diğer tarafından Negri'nin kızları kafalarını uzatmışlardı bile, çok özel bir vaka oldukları için onlarla takılmıyorduk. Onlara Chola, Ela ve Cufina diyorlardı, zavallılar. Üçü de iyi ama aptaldılar ve onlarla oynamak imkânsızdı. Nineciğim onlara acıyordu ama annem onları asla eve davet etmiyordu, çünkü kız kardeşimle ve benimle kavgaya tutuşuyorlardı. Üçü kontrolü ellerine almak istiyorlardı ama ne seksek ne misket ne hırsız-polis ne de amiral battı biliyorlardı, tek bildikleri sersem gibi gülmek ve kimi ilgilendirebileceğini bilmediğim onca konu hakkında konuşmaktı. Babaları belediye meclisi üyesiydi ve kahverengi-sarı Orpington tavukları vardı. Bizse en iyi yumurta tavuğu olan Rhode Island'lardan besliyorduk.

Makine siyah renginden ötürü, bahçenin ve meyve ağaçlarının yeşilliği arasında, olduğundan daha büyük görünüyordu. Carlos Dayı onu içinde korlarla birlikte taşıdı ve iyice ısınmasını beklerken bir karınca yuvası seçip borunun sivri ucunu delikten içeri soktu; ben de deliğin etrafına çamur döküp üzerinde hafifçe gezinirken, kullanma kılavuzunda dediği gibi, galerileri çökertmemeye özen gösterdim. Ardından dayım elinde zehir kutusu ve kaşıkla gelip makinenin kapağını açtı. Çok güzel bir eflatun renginde olan zehirden bir kaşık döküp kapağı hemen kapatmak gerekiyordu. Zehri makineye koyar

koymaz bir tür homurtu duyuldu ve makine çalışmaya başladı. Muhteşemdi, borunun ucunu soktuğumuz deliğin dört bir yanından beyaz bir duman çıkıyordu, bu yüzden biraz daha çamur döküp ellerimle bastırmam gerekiyordu. "Hepsi ölecek," dedi makinenin çalışmasından çok memnun kalan dayım ve ben de dirseklerime kadar çamur içindeki ellerimle onun yanında durdum; bunun bir erkek işi olduğu açıkça görülüyordu.

"Her yuvayı ne kadar süreyle ilaçlamak gerekiyor?" diye sordu annem.

"En az yarım saat," diye cevap verdi Carlos Dayı. "Bazı yuvalar çok uzun, insanların zannettiğinden çok daha uzun."

Ben onun iki-üç metre demek istediğini anladım, çünkü evde o kadar çok karınca yuvası vardı ki, bundan daha uzun olması mümkün değildi. Ama tam o sırada Cufina, istasyondan bile duyulan sesiyle ciyaklamaya başladı ve Negri ailesi toplu halde bahçeye gelip bir marul tarhından dumanlar çıktığını söylediler. İlk başta buna inanmak istememiştim ama söyledikleri doğruydu, zira aynı anda Lila da beni kurtbağırlarının oradan uyararak, onların bahçesindeki bir şeftali ağacının yanından da dumanlar çıktığını söyledi. Carlos Dayı bunu duyunca biraz düşündü ve hemen akabinde Negri'lerin bahçesinin tel örgüsüne kadar gidip içlerindeki en tembeli olan Chola'dan duman çıkan yerlere çamur atmasını istedi. Bu arada ben de Lila'ların bahçesine atlayıp karınca yuvasının çıkışını tıkadım. Şimdi evin başka taraflarından, kümesten, beyaz kapının arkasından ve yan duvarın dibinden, dumanlar çıkıyordu. Şimdi annem ve kız kardeşim de çamur dökmeye yardım ediyorlardı, toprağın altında onca dumanın kendine çıkış yolu aradığını ve bu dumanın arasında karıncaların deliye dönüp Flores'lerin üç çocuğu gibi çarpıldıklarını düşünmek müthiş bir şeydi.

O akşam hava kararana kadar çalıştık ve bizimkiler kız kardeşimi diğer komşu evlere, duman çıkıp çıkmadığını sormaya gönderdiler. Makine durduğunda hava tamamen kararmıştı. Borunun ucunu karınca deliğinden çıkardıktan sonra deliğin etrafını malayla biraz eşeleyince ölü karınca dolu, kükürt kokan yuvanın içinin eflatun renkte olduğunu gördüm. Onları mezara gömer gibi üstlerine çamur atarken, orada en azından beş bin karıncanın öldüğünü hesapladım. Artık banyo yapma ve masayı hazırlama vakti geldiği için herkes içeri gitmişti. Carlos Dayı'yla ben makineyi gözden geçirip yerine kaldıracaktık. Ona malzemeleri alet edevat odasına taşıyabilir miyim diye sordum, bana taşıyabileceğimi söyledi. Kaşığı daha önce temizlemiş olsak da, kutuya ve kaşığa dokunduktan sonra, ne olur ne olmaz diye, ellerimi yıkadım.

Ertesi gün pazardı ve Rosa Teyzem kuzenlerimle birlikte gelince, annesinden izin alan Lila'nın da aramıza katılmasıyla bütün gün hırsız-polis oynadık. Rosa Teyze akşam anneme kuzenim Hugo'nun bütün hafta Banfield'de kalıp kalamayacağını sordu, zira plörazi yüzünden biraz güçsüzleşmişti ve güneşe ihtiyacı vardı. Annem kalabileceğini söyleyince hepimiz çok mutlu olduk. Hugo için benim odamda bir yatak hazırladılar ve pazartesi günü hizmetçi kız bir haftalık kıyafetlerini almaya gitti. Birlikte banyo yapıyorduk, Hugo benden daha çok hikâye biliyordu, ama benim kadar uzağa atlayamıyordu. Buenos Aires'li olduğu hemen anlaşılıyordu, kıyafetleriyle birlikte iki Salgari, bir de botanik kitabı gelmişti, çünkü birinci sınıfa giriş sınavına da hazırlanması gerekiyordu. Kitabın içinde bir tavus kuşu tüyü vardı, ilk kez böyle bir tüy görüyordum ve kuzenim onu sayfa ayracı olarak kullanıyordu. Yeşil renkli tüyün üzerinde eflatun-mavi bir göz vardı ve her tarafına altın tozu saçılmış gibi görünüyordu. Kız kardeşim ondan tüyü istedi, ama Hu-

go annesinin hediyesi olduğunu söyleyerek ona vermedi. Hatta dokunmasına dahi izin vermedi, ama bana dokunduruttu, çünkü bana güveniyordu, çünkü ben tüyü sapından tutuyordum.

İlk günlerde, Carlos Dayı işe gittiği için makineyi bir daha çalıştırmadık, ama anneme eğer isterse makineyi çalıştırabileceğimi söylemiştim. Annem cumartesiyi beklememizin daha iyi olacağını, bu hafta fazla yaprak parçasına rastlamadığını ve ortalıkta eskisi kadar çok karınca görünmediğini söyledi.

"Yaklaşık beş bin tane azaldılar," dedim ona ve gülerek de olsa bana hak verdi. Makineyi çalıştırmama izin vermemesi belki de iyi oldu, böylece Hugo her şeye karışamadı, çünkü o, şu her şeyi bilen ve içeri bakmak için bütün kapıları açan çocuklardandı. Özellikle de zehir yüzünden bana yardım etmemesi daha iyi oldu.

Güneş çarpmasından korktukları için siesta saatinde evden çıkmamamızı sıkı sıkıya tembihliyorlardı. Ben hep Hugo'yla oynadığım için kız kardeşim de yanımızdan hiç ayrılmıyor ve oyunlarda hep Hugo'yla takım olmak istiyordu. Bilye oyununda ikisini yeniyordum, ne var ki fincan-top oyununda nasıl yapıyordu bilmiyorum ama Hugo beni hep yeniyordu. Kız kardeşim Hugo'yu sürekli övgülere boğunca onunla flört etmeye çalıştığını anlıyordum, annem bunu duysa suratına iki tokat patlatacağından emindim, ama bunu anneme nasıl söyleyeceğimi bilemiyordum, ayrıca kötü bir şey yaptıkları da yoktu. Hugo arkasından onunla dalga geçiyordu ve ben onu kucaklamak istiyordum, ama bu hep oyun oynarken oluyordu ve oyunda kazanmak ya da kaybetmek vardı ama kucaklamalara yer yoktu.

Siesta vakti ikiden beşe kadar sürüyordu ve bu süre insanın sakin bir şekilde istediğini yapması için en iyi zamandı. Hugo'yla birlikte pulları inceliyorduk, elimde

birden fazla olanları ona veriyor ve ülkelere göre düzenlemeyi öğretiyordum. Hugo gelecek yıl için benimkinin benzeri ama sadece Amerika ülkelerinin pullarından oluşacak bir koleksiyon yapmayı düşünüyordu. Hayvan resimli Kamerun pullarına yazık olacaktı, ama Hugo koleksiyonların çok daha önemli olduğunu söylüyordu. Kız kardeşim ona hemen hak veriyordu, ama bir pulun neresinin düz neresinin ters taraf olduğundan bile haberi yoktu, tek derdi bana ters gitmekti. Buna karşılık, saat üç civarında kurtbağırlarının üzerinden atlayarak yanımıza gelen Lila benim tarafımı tutuyordu ve Avrupa pullarından hoşlanıyordu. Bir keresinde Lila'ya içi birbirinden farklı pullarla dolu bir zarf vermiştim ve bunu bana sürekli hatırlatıp duruyor, bir koleksiyon oluşturmasına babasının yardım edeceğini, ama annesinin bunun kızlara göre bir şey olmadığını ve pulların mikrop taşıdığını düşündüğünü, bu yüzden zarfın büfenin çekmecesinde durduğunu söylüyordu.

Gürültü yüzünden evdekileri kızdırmamak için, Lila gelince bahçenin diğer ucuna gidiyor ve meyve ağaçlarının altına uzanıyorduk. Negri'lerin kızları da o sırada kendi bahçelerinde dolaşıyorlardı ve ben üçünün de Hugo için deli olduğunu biliyordum, aralarında bağırarak ve daima burundan konuşuyorlardı, özellikle Cufina oradan geçerken soruyordu: "O terzi ipliklerini alıp nereye gitti?" Ve Ela ona bilmem ne şekilde cevap veriyordu, bunun üzerinde kavgaya tutuşuyorlardı, ama bunu şakacıktan ve dikkat çekmek için yapıyorlardı, neyse ki o taraftaki kurtbağırları daha gürdü ve bizim taraf fazla görünmüyordu. Onları duyunca Lila'yla gülmekten ölüyorduk, Hugo da burnunu tıkayıp konuşuyordu: "Şu mate çaydanlığı neredeymiş bakayım?" Bunun üzerine, en büyükleri Chola şöyle diyordu: "Bu yıl burası edepsizlerle doldu, gördünüz mü kızlar?" Ve biz kahkahalarla

gülmemek için ağzımıza çimen dolduruyorduk, çünkü en iyisi onların heveslerini kursaklarında bırakmak ve daha fazla devam etmemekti, böylece bizi daha sonra elim sende oynarken işittiklerinde daha çok öfkeleniyor ve en sonunda aralarında kavgaya tutuşuyorlardı, sonra teyzeleri çıkıp onların saçlarını çekiyor ve üçü birden ağlayarak eve giriyorlardı.

Ben oyunlarda Lila'yla takım olmaktan hoşlanıyordum, çünkü başkaları varken kardeşler birlikte oynamaktan hoşlanmazlar ve kız kardeşim de eş olarak hemen Hugo'yu arıyordu. Lila'yla ben bilye oyununda onları yeniyorduk, ama Hugo en çok hırsız-polis ve saklambaç oynamaktan hoşlanıyordu, onun isteklerine daima saygı göstermek ve o oyunu oynamak gerekiyordu, ama olsun, o oyunlar da muhteşemdi, sadece fazla bağıramıyorduk ve gönlünce bağıramadıktan sonra bu oyunların hiçbirinin fazla tadı çıkmıyordu. Saklambaçta sürekli olarak bana saydırıyorlardı, beni neden ikide bir kandırdıklarını ve sırayla ebeleri kurtardıklarını bilmiyorum. Akşam beşte nineciğim bahçeye çıkıyor ve hepimizi zorla eve sokmaya çalışıyordu, çünkü çok terlemiş ve güneşte çok fazla kalmış oluyorduk, ama biz onu güldürüyor ve evden olmayan Hugo'yla Lila da dahil olmak üzere öpücüklere boğuyorduk. O günlerde nineciğimin her seferinde gidip alet edevat dolabına baktığını, çünkü makinenin parçalarını kurcalamamızdan korktuğunu fark ettim. Ama Flores'teki o üç çocuğun başına gelenlerden sonra, ayrıca yiyeceğimiz şamarı da düşününce, böyle bir aptallık kimsenin aklından geçmeyecekti.

Arada sırada yalnız kalmaktan hoşlanıyordum ve öyle anlarda Lila'nın bile yanımda olmasını istemiyordum. Özellikle de akşamüstleri, nineciğimin beyaz değneğiyle bahçeyi sulamaya çıkmasından kısa bir süre önce. O saatte toprak artık çok sıcak değildi, ama hanıme-

lilerden ve su yollarının yanı sıra diğer taraflardan çok farklı böceklerin bulunduğu domates tarhlarından çok güçlü bir koku yükseliyordu. Kendimi yüzükoyun yere atıp toprağı koklamayı, onu diğer zamanlardan son derece farklı o yaz kokusuyla sıcacık bir şekilde altımda hissetmeyi seviyordum. Bir sürü şeyi, ama özellikle de karıncaları düşünüyordum; şimdi nasıl bir şey olduklarını gördükten sonra, her tarafı sarmış olan ama kimsenin göremediği karınca yuvaları artık zihnimi daha çok meşgul ediyordu. Tıpkı derinin altında zar zor fark edilen bacaklarımdaki damarlar gibiydiler, ama içleri sürekli gidip gelen karıncalar ve gizemlerle doluydu. İnsan biraz zehir yediğinde, makinenin dumanıyla olanın aynısı oluyor ve zehir bedendeki damarlarda toprağın altındaki duman gibi dolaşıyordu; ikisinin arasında çok büyük bir fark yoktu.

Bir süre sonra yalnız olmaktan ve domateslerin böceklerini incelemekten sıkılıyordum. Beyaz kapıya gidiyor, nabzımı sayıyor ve Buffalo Bill gibi koşmaya başlıyordum. Marul tarhına gelince temiz bir atlayış gerçekleştiriyor ve yeşilliğin kenarına bile basmıyordum. Hugo'yla havalı tüfekle hedef tahtasına ateş ediyor ya da kız kardeşim ve bazen de Lila, banyo yapıp temiz elbiseleriyle hamakların oraya gelince hep birlikte oynuyorduk. Sonra Hugo'yla ben de banyo yapmaya gidiyorduk. Gündüzün son saatlerinde ya hepimiz verandaya çıkıyorduk ya da kız kardeşim salonda piyano çalarken biz tırabzanlara oturup işten dönen insanları seyrediyorduk. En sonunda Carlos Dayı görününce hepimiz onu karşılamaya koşuyor ve acaba pembe ipli herhangi bir paket ya da *Billiken* dergisi getirip getirmediğine bakıyorduk. Bir seferinde kapıya doğru koşarken Lila'nın ayağı bir parke taşına takıldı ve dizi kanadı. Zavallı Lila ağlamak istemiyordu ama gözyaşlarına hâkim olamıyordu, bense, bir

tarafının yaralandığını görünce onu erkek Fatma falan diyerek azarlayacak olan o çok sert annesini düşünüyordum. Hugo'yla ben ellerimizi birleştirip bir oturak yaptıktan sonra onu beyaz kapının oradan taşırken, kız kardeşim kimseye çaktırmadan bez ve alkol bulmaya gitti. Hugo incelikli davranarak Lila'yı tedavi etmek istiyor, bu arada kız kardeşim de Hugo'nun yanından ayrılmıyordu, ama onları ite kaka uzaklaştırdım ve Lila'ya sadece bir saniye dişini sıkmasını, hatta isterse gözlerini kapatmasını söyledim. Ama o bunu yapmak istemedi ve ben yarasını alkolle temizlerken, bakışlarını, ne kadar cesur olduğunu göstermek istercesine Hugo'ya sabitledi. Yaranın üzerine tüm gücümle üfledim ve bandajla birlikte gayet iyi oldu, hiç acısı kalmadı.

"En iyisi şimdi hemen evine git ki," dedi ona kız kardeşim, "annen küplere binmesin."

Lila gittikten sonra, tipik orkestralar hakkında konuşan Hugo ve kız kardeşimin muhabbetinden sıkılmaya başladım. Hugo, De Caro'yu bir sinemada gördüğünü anlatıyordu ve kız kardeşimin piyanoda çıkarması için tangoları ıslıkla çalıyordu. Pul albümümü almak için odama giderken sürekli olarak annesinin Lila'yı azarladığını, belki de o sırada ağlamakta olduğunu ve onca sefer aynı şey tekrarlandığı için yaranın enfeksiyon kapacağını düşünüyordum. Lila'nın yarayı alkolle temizlerken sergilediği cesaret, hiç ağlamadan ve gözlerini kaçırmadan Hugo'ya bakışı inanılmazdı.

Başucu sehpasının üzerinde Hugo'nun botanik kitabı duruyordu ve içinden tavus kuşu tüyünün sapı dışarıya çıkmıştı. Bakmama önceden izin verdiği için onu kitabın içinden dikkatlice çıkardım ve daha iyi görmek için lambanın yanına oturdum. Sanırım ondan daha güzel bir tüy yoktu. Su birikintilerinde oluşan lekelere benziyordu, ama onlarla kıyaslanamazdı, onlardan çok

daha güzeldi, kayısı ağaçlarında yaşayan ve her birinin ucunda küçük tüylü bir topun bulunduğu iki uzun anteni olan şu böcekler gibi parlak yeşildi. En geniş ve en yeşil kısmının tam ortasında eflatun-mavi bir göz açılıyordu ve daha önce hiç görülmemiş bir şekilde her tarafına altın zerrecikleri sıçramıştı. Birden ona neden bu ismin verildiğini anladım ve ona baktıkça romanlardaki gibi çok tuhaf şeyler düşünmeye başladım. En sonunda onu elimden bırakmak zorunda kaldım çünkü onu Hugo'dan çalarak çok kötü bir şey yapmaktan korktum. Ben burada o tüyle ve pullarla eğlenirken, evinde (karanlıkta ve çok sert ebeveynleriyle) tek başına olan Lila belki de bizi düşünmekteydi. Her şeyi yerine kaldırıp çok cesur zavallı Lila'yı düşünmek en iyisiydi.

Neden bilmiyorum, o gece uykuya dalmakta çok güçlük çektim. Lila'nın hiç iyi olmadığı ve ateşinin yükseldiği fikrini aklımdan çıkaramıyordum. Annemden, gidip Lila'nın nasıl olduğunu annesine sormasını isteyebilseydim ne iyi olurdu ama böyle bir şey mümkün değildi; birincisi Hugo buna çok gülerdi, ikincisi de eğer annem yaralanmayı öğrenirse kendisine haber vermediğimiz için bize çok kızardı. Birçok kez uyumayı denedim ama başaramıyordum ve yapabileceğim en iyi şeyin nasıl olduğunu öğrenmek için yarın sabah Lila'nın evine gitmek ya da kurtbağrının oradan ona seslenmek olduğuna karar verdim. En sonunda, Lila'yı, Buffalo Bill'i ve karınca makinesini, ama özellikle Lila'yı düşünerek uykuya daldım.

Ertesi gün herkesten önce uyandım ve morsalkımların oradaki kendi bahçeme gittim. Bahçem nineciğimin istediğimi yapmam için bana verdiği ve sadece bana ait olan bir tarhtı. Oraya önce kanarya otu ekmiştim, sonra da tatlı patates, ama şimdi çiçekleri tercih ediyordum, özellikle de geceleri çok güçlü bir koku yayan mavi yase-

min çiçeğimi; annem sürekli olarak benim yaseminimin evdeki en güzel çiçek olduğunu söyleyip duruyordu. Bahçemin en güzel çiçeği olan yaseminimin etrafını bir kürekle yavaşça kazdıktan sonra, bütün kökleriyle birlikte yerinden çıkardım ve elimde çiçekle birlikte Lila'ya seslenmeye gittim; o da benim gibi uyanmıştı ve dizi neredeyse tamamen iyileşmişti.

Bana, "Hugo yarın gidiyor mu?" diye sordu, ona gittiğini söyledim, çünkü Buenos Aires'te birinci sınıfa giriş sınavına hazırlanmaya devam etmesi gerekiyordu. Lila, kendisine bir şey getirdiğimi söyleyince, bana hemen ne olduğunu sordu. Ben de yasemin çiçeğini kurtbağrının arasından çıkarıp gösterdim; çiçeğin benden ona bir hediye olduğunu ve eğer isterse sadece kendisine ait bir bahçe kurmasına yardım edeceğimi ekledim. Lila yaseminin çok güzel olduğunu söyledi, annesinden izin istedi ve ben de çiçeği dikmesine yardım etmek için kurtbağrının üzerinden diğer tarafa atladım. Küçük bir tarh seçtik, orada bulunan birkaç tane yarı kurumuş krizantemi söktük, ben toprağı kazmaya ve tarha yeni bir biçim vermeye giriştim. Sonra Lila bana yaseminin nerede olmasını istediğini gösterdi ki burası tarhın tam ortasıydı. Yasemini toprağa diktim, ardından onu suladık ve Lila'nın çok güzel bir bahçesi oldu. Şimdi biraz çimen bulmam gerekiyordu, ama bunun acelesi yoktu. Lila çok mutluydu ve yarası da hiç acımıyordu. Hugo ve kız kardeşimin yaptığımız şeyi bir an önce görmelerini istiyordu ve ben onları bulmaya gittiğimde, annem beni sütlü kahvemi içmeye çağırdı. Negri'lerin kızları bahçede birbirleriyle didişiyorlardı ve Cufina her zamanki gibi ciyaklıyordu. Böylesine güzel bir sabahta nasıl kavga edebildiklerini bilmiyorum.

Cumartesi öğle vakti Hugo'nun Buenos Aires'e dönmesi gerekiyordu ve ben buna her şeye rağmen seviniyordum, çünkü Carlos Dayı makineyi o gün çalıştırmak

istemiyordu ve bu işi pazar gününe bıraktı. Sadece ikimizin olması daha iyiydi, böylece bir şanssızlık falan yaşanıp Hugo'nun zehirlenmesi riski ortadan kalkıyordu. O akşam onu biraz özledim çünkü odamda kalmasına alışmıştım, ayrıca bir sürü hikâyeyi ve macerayı da ezbere biliyordu. Ama evin içinde bir uyurgezer gibi dolaşan kız kardeşim benden daha kötü bir durumdaydı ve annem ona neden böyle olduğunu sorunca, hiçbir şey olmadığını söyledi, ama öyle bir yüz ifadesi takınıyordu ki, annem sürekli ona bakıp durdu ve en sonunda da bazılarının kendilerini olduklarından daha büyük zannettiklerini, ama gerçekte daha sümüklerini bile kendi başlarına temizlemekten âciz olduklarını söyleyerek kalkıp gitti. Ben kız kardeşimin bir sersem gibi davrandığını düşünüyordum, özellikle de avludaki yazı tahtasına renkli tebeşirlerle Hugo'nun adını yazdığını görünce bu düşüncem daha da pekişti. Sonra yazdıklarını siliyor, ardından her seferinde başka renkler ve başka harflerle tekrar yazıyordu, gözucuyla bana bakıp içinden ok geçen bir kalp yapınca ona iki tokat patlatmamak ya da gidip bunu anneme söylememek için oradan kalkıp gittim. Daha kötüsü, o öğleden sonra Lila'nın, dizindeki yara yüzünden annesinin daha fazla kalmasına izin vermediğini söyleyerek eve erken dönmesiydi. Hugo ona Buenos Aires'ten kendisini almaya saat beşte geleceklerini ve o zamana kadar bizimle birlikte kalmasını söyledi, ama Lila bunu yapamayacağını belirtti ve hoşça kalın dahi demeden koşarak gitti. Bu yüzden, onu götürmek için geldiklerinde Hugo gidip Lila ve annesiyle vedalaşmak zorunda kaldı, sonra da bizimle vedalaştı ve gelecek hafta sonu yine geleceğini söyleyerek çok mutlu bir şekilde gitti. O gece odamda kendimi biraz yalnız hissettim, ama diğer yandan her şeyin yeniden bana ait olduğunu hissetmek bir avantajdı ve ışığı da canımın istediği zaman kapatabilecektim.

Pazar sabahı yataktan kalkınca annemin Senyor Negri'yle tel örgünün arkasından konuştuğunu duydum. Günaydın demek için o tarafa yaklaştığımda Senyor Negri anneme makineyi denediğimiz gün duman çıkan tarhtaki bütün marulların solduğunu anlatıyordu. Annem ona bunun çok tuhaf olduğunu, zira makinenin kullanma kılavuzunda dumanın bitkilere kesinlikle zarar vermediğini yazdığını söyleyince, Senyor Negri bu kılavuzlara güvenmemek gerektiğini, aynı şeyin ilaç prospektüsleri için de geçerli olduğunu, insan onları okuyunca hiçbir şeyinin kalmayacağını zannettiğini ama kendini yanan mumların arasında yatarken bulabildiğini söyledi. Annem ona, "Sakın kızlardan biri tarhın üzerine yanlışlıkla sabunlu su dökmüş olmasın?" deyince (ama ben annemin bunu mahsustan, kızların terbiyesizliğinden ötürü ve kavga aramak için söylediğini fark ettim), Senyor Negri gidip araştıracağını, ama eğer makine bitkileri öldürüyorsa bunca işe kalkışmanın bir getirisini göremediğini söyledi. Annem ona solup giden birkaç marulla karıncaların bahçelere verdikleri zararın kıyaslanmayacağını, öğleden sonra makineyi çalıştıracağımızı ve eğer duman çıktığını görürlerse bize haber vermelerini, onlara iş çıkarmamak için hemen gidip karınca yuvalarını tıkayacağımızı söyledi. Nineciğim beni kahve içmeye çağırdı ve birbirlerine başka ne dediklerini bilmiyorum, ama karıncalarla bir kez daha mücadele edeceğimizi düşününce çok heyecanlanıyordum ve o pazar sabahını, Buffalo Bill ve başka romanlar kadar hoşuma gitmese de, Raffles okuyarak geçirdim.

Kız kardeşim delirmiş gibi evin içinde şarkı söyleyerek dolaşıyordu, hatta bir seferinde renkli kalemlerle dudaklarını boyayıp yanıma geldi ve ben daha fark edemeden burnunu yaptığım işe sokuverdi: O günlerde her yere ismimi yazmak çok hoşuma gidiyordu ve kız karde-

şim geldiği sırada da kitabımın kenarına ismimi yazmıştım ve daha önceden yazmış olduğum Lila'nın ismi tesadüfen benimkinin yanına denk gelmişti. Kitabı hemen kapattım ama kız kardeşim bunu görmüştü ve bana sanki acıyarak bakarken kahkahalarla gülmeye başladı. Hemen üzerine atladım, ama ciyaklamaya başladı ve annemin yanımıza yaklaştığını duyunca öfke içinde kendimi bahçeye attım. Öğle yemeğinde bana alaycı bakışlarla bakıp durdu. Masanın altından ona bir tekme patlatmak isterdim, ama çığlık atmasından korkuyordum ve öğleden sonra makineyi çalıştıracaktık, bu yüzden dişimi sıkıp hiçbir şey demedim. Siesta saatinde kitap okumak ve düşünmek için söğüt ağacına tırmandım ve saat dört buçukta Carlos Dayı öğlen uykusundan uyandı, mate çayı demledik, ardından makineyi hazırladık ve ben iki leğen çamur yaptım. Kadınlar evin içindeydi ve hava çok sıcaktı; kömürle çalışan makinenin yanında sıcak daha da artıyordu, ama şekersiz ve çok sıcak içildiğinde mate bunun için birebirdi.

Bahçenin en ucunda tavuk kümeslerinin olduğu tarafı seçmiştik, çünkü göründüğü kadarıyla karıncalar şimdi o tarafa sığınmışlardı ve çitlembiklere çok zarar veriyorlardı. Sivri ucu en büyük karınca yuvasına sokar sokmaz her taraftan, tavuk kümesinin zeminindeki tuğlaların arasından bile dumanlar çıkmaya başladı. Ben oradan oraya gidip topraktaki delikleri tıkıyordum ve yuvaların üzerine çamur atıp duman kesilene kadar ellerimle bastırmak hoşuma gidiyordu. Carlos Dayı Negri'lerin tel örgüsünün üzerinden kafasını uzatıp kızların en az aptalı olan Chola'ya bahçelerinden duman çıkıp çıkmadığını sordu. Bunun üzerine Cufina oradan oraya koşturup bakmaya başladı, çünkü Carlos Dayı'ya çok saygı duyuyorlardı, ama bahçelerinin hiçbir tarafından duman çıkmıyordu. Buna karşılık Lila'nın bana seslendi-

ğini duydum ve hemen kurtbağrına doğru koştum. Üzerinde benim en çok sevdiğim turuncu benekli elbisesi vardı ve dizi sargılıydı. Bahçesinden, sadece ona ait olan tarhtan duman çıktığını haykırınca ben elimde leğenlerden biriyle hemen tel örgününün üzerinden atladım. Lila çok üzgün bir şekilde, bahçesine bakmaya giderken bizim Negri'lerin kızlarıyla konuştuğumuzu duyduğunu ve tam o sırada yasemini diktiğimiz yerden duman çıktığını gördüğünü bana anlatıyordu. Diz çökmüştüm ve tüm gücümle oraya çamur atıyordum. Kullanma kılavuzu aksini söylese de, bu kadar yakınındaki zehir yeni dikilen yasemin için çok tehlikeliydi. Acaba galeriyi tarhın birkaç metre önünden kesemez miyim diye düşündüm, ama daha öncesinde çamuru döküp çıkışı elimden geldiğince tıkadım. Lila elinde bir kitapla gölgeye oturmuş benim çalışmamı seyrediyordu. Bana bakması hoşuma gidiyordu ve oraya o kadar çok çamur koydum ki artık duman çıkmayacağı kesindi. Ardından ona yaklaşıp bütün zehir yasemine gelmeden önce galeriyi kesmek için, kürekleri olup olmadığını sordum. Lila kalkıp küreği getirmeye gidince, gelmesi uzun süreceği için, orada duran resimli öykü kitabına bir göz atayım dedim ve Lila'nın kitabının arasında da çok güzel bir tavus kuşu tüyü olduğunu görünce çok şaşırdım, çünkü Lila bana bundan hiç bahsetmemişti. Diğer delikleri de tıkamam için Carlos Dayı beni çağırıyordu, ama ben Hugo'nunki olamayacak ama onunkine çok benzeyen, aynı tavus kuşundan koparılmış gibi duran, eflatun-mavi gözlü ve üzerinde altın lekecikler bulunan yeşil tüyden gözlerimi alamıyordum. Lila elinde kürekle gelince ona tüyü nereden bulduğunu sordum. Tam, "Aynısından Hugo'da da var," diyecektim ki, suratı kızararak, onu vedalaşmaya gittiğinde Hugo'nun hediye ettiğini söyleyince neye uğradığımı şaşırdım.

"Bana evlerinde bunlardan bir sürü olduğunu söyle-

di," diye özür dilermiş gibi ekledi, ama yüzüme bakamıyordu. O sırada Carlos Dayı beni kurtbağrının diğer tarafından daha güçlü bir sesle çağırınca, Lila'nın arkamdan seslenmesine ve bahçesinden yine duman çıktığını söylemesine rağmen, bana verdiği küreği elimden atıp tel örgünün oraya döndüm. Tel örgünün üzerinden atladım ve bizim taraftan, kurtbağırlarının arasından, ağlamakta olan Lila'ya baktım. Elinde tuttuğu kitabın arasından tüyün ucu hafifçe dışarı çıkmıştı ve şimdi dumanın yaseminin hemen yanından çıktığını, tüm zehrin köklerinin arasına karıştığını gördüm. Carlos Dayı'nın bir kez daha Negri'lerin kızlarıyla konuşmasından istifade ederek makinenin yanına kadar gittim, zehir kutusunu açıp dolu dolu iki-üç kaşık zehri makinenin içine attım ve kapağı kapattım. Bu şekilde duman karınca yuvalarını tamamen istila edip bütün karıncaları öldürecekti ve evin bahçesinde tek bir canlı karınca kalmayacaktı.

HÜKÜMLÜ KAPI

Cervantes Oteli'nin başkalarını rahatsız edecek yönleri Petrone'nin hoşuna gitti. Karanlık, sessiz, neredeyse ıssız bir yerdi. Yolcu vapurunda nehri geçerken tanıştığı birisi Montevideo'nun merkezî bir semtinde bulunduğunu söyleyerek tavsiye etmişti. Petrone ikinci kattan doğrudan resepsiyon salonuna bakan banyolu bir oda tuttu. Anahtarların asılı durduğu tahtaya bakarak otelde çok az müşteri olduğunu anladı; anahtarlar, üzerlerinde oda numaralarının yazılı olduğu ağır bronz disklere takılıydı: Müşterilerin onları ceplerine atıp gitmelerini engellemek için müdüriyetin başvurduğu masum bir yöntemdi bu.

Asansör resepsiyonun önünde indiriyordu ve oradaki tezgâhın üzerinde günlük gazetelerle telefon panosu duruyordu. Odaya ulaşmak için birkaç metre yürümek yetiyordu. Banyoda kaynama derecesinde akan su odanın güneş ve hava akımı eksikliğini telafi eden bir unsurdu. Odanın, bitişikteki sinemanın çatısına bakan ve önünden arada sırada bir güvercinin geçtiği küçük bir penceresi vardı. Banyonun daha büyük penceresiyse, insana hüzün veren bir biçimde, bir duvara ve uzaklardaki lüzumsuz denilebilecek bir gökyüzü parçasına açılıyordu. Mobilyalar kaliteliydi, çekmece ve raftan geçilmiyordu. Ayrıca

çok sayıda elbise askısı vardı ki bu eşine sık rastlanır bir durum değildir.

Otelin müdürü uzun boylu, zayıf ve tamamen kel bir adamdı. Altın çerçeveli gözlükler kullanıyor ve bütün Uruguaylılar gibi yüksek sesle, kulağa hoş gelen bir tonda konuşuyordu. Petrone'ye ikinci katın çok sakin olduğunu ve onunkine bitişik yegâne odada, çalıştığı yerden otele gece vakti dönen bir hanımefendinin tek başına kaldığını söyledi. Petrone kadınla ertesi gün asansörde karşılaştı. Kocaman bir altın para teklif ediyormuş edasıyla elinde tuttuğu anahtarın numarasından o olduğunu anladı. Panoya asmak üzere ikisinin de anahtarlarını alan resepsiyoncu, ardından kadınla bazı mektuplar hakkında konuşmaya başladı. Bu arada Petrone'nin, onun hâlâ genç görünen alelade bir şey olduğunu ve bütün Doğulular gibi kötü giyindiğini görecek zamanı oldu.

Mozaik üreticileriyle sözleşmeyi yapması aşağı yukarı bir hafta sürecekti. Petrone öğleden sonra kıyafetlerini gardıroba yerleştirdi, masada kâğıtlarını düzenledi ve banyo yaptıktan sonra ortakların bürosuna gideceği saat gelene kadar şehir merkezinde dolaşmaya çıktı. Gün boyunca süren görüşmelere Pocitos'ta bir içki ve büyük ortağın evindeki akşam yemeği sırasında ara verildi. Onu otele bıraktıklarında saat biri geçmişti. Yorgun bir şekilde yattı ve hemen uyudu. Uyandığında saat neredeyse dokuzdu; gecenin ve uykunun etkisinin hâlâ sürdüğü o ilk dakikalarda, küçük bir çocuğun ağlamalarından gecenin bir vakti rahatsız olduğunu hatırladı.

Çıkmadan önce, resepsiyondaki Alman aksanıyla konuşan görevliyle bir süre sohbet etti. Otobüs hatları ve sokak isimleri konusunda ondan bilgi alırken bakışlarını dalgın bir şekilde uzak ucunda kendisinin ve yalnız hanımefendinin odalarının bulunduğu büyük salonda dolaştırıyordu. İki kapı arasında, üzerinde Venus de Mi-

lo'nun korkunç kötü bir taklidinin durduğu bir kaide vardı. Yan duvardaki diğer kapı, olmazsa olmaz koltukların ve dergilerin olduğu küçük bir odaya açılıyordu. Resepsiyoncu ve Petrone sustuklarında otelin sessizliği daha da yoğunlaşıp mobilyaların ve yer karolarının üzerine kül gibi yağıyormuş izlenimi veriyordu. Asansör, bir gazetenin sayfalarının çevrilişini ya da bir kibritin çakma sesini andıran bir gürültüyle çalışıyordu.

Toplantılar akşam karanlığı çökerken bitti ve Petrone, Independencia Meydanı'ndaki lokantalardan birine akşam yemeği için oturmadan önce 18 Temmuz Caddesi'nde bir tur attı. Her şey iyi gidiyordu ve belki de Buenos Aires'e düşündüğünden daha önce dönebilecekti. Bir Arjantin gazetesiyle bir paket esmer tütünlü sigara satın aldı ve otele doğru ağır adımlarla yürüdü. Yandaki sinemada daha önce gördüğü iki film oynuyordu, zaten canı hiçbir yere gitmek istemiyordu. Otelin müdürü girerken onu selamladı ve başka nevresime ihtiyacı olup olmadığını sordu. Bir sigara içimi süresi ayaküstü sohbet ettiler ve odasına çekildi.

Petrone yatmadan önce, gün boyunca kullandığı kâğıtları düzenledi ve gazeteyi isteksizce okudu. Otelin aşırı sessizliği Soriano Sokağı'ndan inen tramvayların gürültüsüyle bir an için bozulduktan sonra çok daha yoğun bir biçimde tekrar çöküyordu. Endişeye kapılmadan ama belli bir aceleyle gazeteyi çöp sepetine attı ve gardırobun aynasında kendini seyrederek soyundu. Bu eskimiş dolabı bitişik odaya açılan bir kapının önüne dayamışlardı. Odayı ilk incelediğinde gözünden kaçmış olan bu kapıyı keşfetmek Petrone'yi şaşırttı. İlk başta binanın otel olarak inşa edildiğini düşünmüştü, ama şimdi onca mütevazı benzeri gibi eski bir işhanından ya da aile konağından bozma bir yapı olduğunu fark ediyordu. Şöyle bir düşününce, hayatı boyunca kaldığı otellerin neredey-

se tamamında –ki bunların sayısı bir hayli fazlaydı– odaların bir tarafında illaki hükümlü bir kapı oluyordu. Bazen göz önünde olsalar da, bu kapıların önüne çoğu zaman bir dolap, bir masa ya da bir askılık koyuluyordu ki bu durum onlara belli bir muğlaklık, ellerini apışarasına ya da göğüslerine götürerek kendini sakladığını sanan bir kadının yaptığı gibi, varlığını gizlemeye yönelik utangaç bir arzu yüklüyordu. Her halükârda kapı işte oradaydı ve dolabın arkasından görünüyordu. Bir zamanlar insanlar onu kullanarak, tıklatarak, aralık bırakarak ve duvarlardan son derece farklı ahşabında varlığı halen hissedilen bir hayatı ona vererek girip çıkmışlardı. Petrone diğer tarafta da bir gardırop olması gerektiğini ve o odadaki hanımefendinin de kapı hakkında tıpkı kendisi gibi düşünmüş olabileceğini hayal etti.

Yorgun değildi ama keyifli bir şekilde hemen uykuya daldı. Bir tedirginlik duygusu, sanki can sıkıcı, rahatsız edici bir şey olmuş hissi onu uyandırdığında üç-dört saattir uyuyor olmalıydı. Masa lambasını yaktı, saatin iki buçuk olduğunu gördü ve lambayı tekrar söndürdü. İşte tam o sırada, yan odadan gelen bir çocuğun ağlama sesini duydu.

İlk başta tam olarak idrak edemedi. İlk tepkisi mutluluk duymak oldu; demek ki bir gece önce bir çocuğun onu uyutmadığı doğruydu. Böylece her şey açıklığa kavuştuktan sonra tekrar uyumak kolaydı. Ama sonra aklına başka bir şey geldi ve ışığı açmadan yatağın kenarına oturup dinledi. Yanılmamıştı, ağlama sesi yan odadan geliyordu. Ses, hükümlü kapı vasıtasıyla bu tarafa geçiyor ve yatağın ayakucunun bulunduğu kesimde iyice duyuluyordu. Ama yan odada bir çocuk olamazdı ki; müdür çok net bir şekilde hanımefendinin tek başına yaşadığını ve bütün günü işinde geçirdiğini söylemişti. Bir an için Petrone'nin aklına belki de kadının o gece için bir

akrabasının ya da bir arkadaşının çocuğuna bakıyor olabileceği geldi. Önceki geceyi düşündü. Bu ağlama sesini *daha önce* duyduğuna artık emindi, çünkü kolay kolay bir başkasıyla karıştırılacak bir ağlama değildi, daha ziyade bir dizi çok zayıf düzensiz iniltiler, anlık bir ağlamanın peşinden gelen mızmızlanmalı hıçkırıklar söz konusuydu ve hepsi, sanki çocuk çok hastaymışçasına kırılgan ve cılızdı. Yeni doğmuş bir bebeğin tiz sesi ve ani katılmaları ya da tıkanmaları olmasa da, en fazla birkaç aylık bir yavrucak olmalıydı. Petrone zayıf, hasta, süzgün yüzlü ve takatsiz bir erkek çocuk –bir oğlan, ama bunun nedenini bilmiyordu– hayal etti. O, fazla dikkat çekmeden, utangaç bir biçimde ağlayarak geceleri mızmızlanıyordu. Arada hükümlü kapı olmasaydı, ağlama sesi kalın duvarları aşamayacaktı, yan odada bir çocuğun ağladığını kimse bilemeyecekti.

Petrone, sabahleyin kahvaltısını ederken ve sigarasını içerken o konuyu düşündü. Kötü uyumuş olmasının gün boyu yapacağı çalışmaları da etkileyeceği aşikârdı. Gecenin ortasında iki defa uyanmıştı ve ikisi de o ağlama sesi yüzündendi. İkinci sefer daha kötü olmuştu, çünkü ağlama sesinin yanı sıra çocuğu sakinleştirmeye çalışan kadının sesi de duyuluyordu. Bağırarak konuşuyormuşçasına kapıyı aşıp geçen bir fısıltı şeklindeki sesi çok alçaktı ama ona teatral bir nitelik kazandıran endişeli bir tona sahipti. Çocuk ara sıra ninniye ve taleplere boyun eğiyordu; sonra kesik kesik, hafif bir mızmızlanmayla, yatıştırılamaz bir rahatsızlıkla yeniden başlıyordu. Ve kadın yeniden anlaşılmaz sözcükleri, bedenen ya da ruhen, hayatta olmasından ya da ölüm tehdidinden acı çeken oğlunu susturmak için başvurduğu anne tılsımını mırıldanıyordu.

"Her şey çok güzel, ama müdür beni kandırdı," diye

düşünüyordu Petrone odasından çıkarken. Kendisine söylenen yalana çok kızmıştı ama bunu gizledi. Müdür ona bakakaldı.

"Bir çocuk mu? Yanılıyor olmalısınız. Bu katta küçük çocuklar yok. Sizin yanınızdaki odada bir hanımefendi tek başına kalıyor."

Petrone konuşmadan önce tereddüt etti. Ya adam sersemce yalan söylüyordu ya da otelin akustiği ona kötü bir oyun oynuyordu. Müdür ona, sanki bu şikâyete canı sıkılmış gibi biraz kuşkuyla bakıyordu. "Belki de benim çekingen biri olduğumu ve otelden ayrılmak için bahane aradığımı zannediyor," diye düşündü. Böylesine kararlı bir reddediş karşısında ısrar etmek zor ve anlamsızdı. Omuzlarını silkti ve gazeteyi istedi.

"Rüya görmüş olmalıyım," dedi, bunu ya da başka herhangi bir şeyi söylemek zorunda kalmaktan rahatsızlık duyarak.

Kabare ölümüne sıkıcı bir şeydi ve iki ev sahibi de çok fazla eğleniyormuş gibi görünmüyorlardı, bu yüzden Petrone için günün yorgunluğunu ileri sürerek kendisini otele bıraktırmak zor olmadı. Anlaşmaları ertesi gün öğleden sonra imzalamak üzere sözleştiler; böylece oradaki işi bitmiş sayılırdı.

Otelin resepsiyonunda öylesine derin bir sessizlik hüküm sürüyordu ki, Petrone bir anda kendini parmak uçlarında yürürken buldu. Akşam gazetesini yatağının yanına bırakmışlardı; ayrıca Buenos Aires'ten gelen bir mektup vardı. Karısının yazısını tanıdı.

Yatmadan önce dolaba ve kapının görünen kısmına baktı. İki valizini kapıyı bloke edecek şekilde dolabın üzerine koyarsa belki de yan odadan gelen gürültüleri azaltabilirdi. Her zamanki gibi o saatte hiçbir şey duyulmuyordu. Otel uyuyordu, nesneler ve insanlar uyuyordu. Ama

bir kere keyfi kaçmış olan Petrone'ye bunun tam tersi göründü ve sessizliğin merkezinde herkesin capcanlı bir şekilde uyanık olduğunu düşündü. İtiraf edilmemiş huzursuzluğu eve, evdeki insanlara sirayet ederek onlara bir nöbetçilik, pusuya yatmış bir gözcülük niteliği kazandırmış olmalıydı. Bunun gibi bir sürü saçmalık.

Çocuğun ağlaması onu sabaha karşı üçte uyandırdığında bunu çok fazla ciddiye almadı. Yatağın kenarına oturarak, odada uyunamadığına dair bir şahidi olması için gece bekçisini çağırmasının daha iyi olup olmayacağını kendine sordu. Çocuk o kadar cılız bir şekilde ağlıyordu ki arada bir duyulmaz oluyordu, ama Petrone ağlayışın, hiç kesilmeden orada olduğunu ve çok geçmeden yeniden güçleneceğini hissediyordu. Çok ağır ilerleyen on-yirmi saniyenin sonunda kısa bir hıçkırık, gerçek bir ağlayışa dönüşene dek tatlılıkla uzayıp giden zor algılanır bir mızmızlanma duyuluyordu.

Bir sigara yaktı ve kadının çocuğu susturması için acaba duvarı şöyle bir tıkırdatması gerekip gerekmediğini kendine sordu. O ikisini –kadını ve çocuğu– henüz düşünmüştü ki onların varlığına inanmadığını ve absürd bir biçimde müdürün yalan söylediğini sanmadığını fark etti. Şimdi, son derece alçak sesli ama sinirli susturma çabasıyla çocuğun ağlamasını tamamen örten kadının sesi duyuluyordu. Kadın ninniler söyleyerek çocuğu yatıştırmaya çalışırken, Petrone onu yatağın ayakucuna oturmuş beşiği sallarken ya da çocuğu kollarında tutarken hayal etti. Ancak, sanki otelcinin bu konuda söylediği bizzat işittiği gerçeklikten daha hakikiymişçesine, ne kadar istese de çocuğu hayal etmeyi bir türlü başaramıyordu. Yavaş yavaş, zamanın geçtiği ve cılız mızmızlanmaların yatıştırma mırıltıları arasında birbirini izlediği ya da şiddetlendiği ölçüde, Petrone onun açıklamayı başaramadığı bir aldatmaca, gülünç ve canavarca bir oyun olduğundan şüp-

helenmeye başladı. Eski hikâyelerdeki çocuksuz kadınları düşündü, kendilerine oyuncak bebeklerden adeta bir tarikat kuruyor, gözlerden uzak bir annelik uyduruyorlardı, köpeklere, kedilere ya da yeğenlere yöneltilenden bin kat beter bir düşkünlüktü onlarınki. Kadın, boş ellerinin arasındaki havayı sakinleştirerek hiç doğmamış çocuğunun ağlayışını taklit etmekteydi; belki de yüzü gözyaşlarıyla ıslanmış haldeydi çünkü çıkarmaya çalıştığı ağlama aslında onun kendi gerçek ağlaması, kayıtsızlık ve tanyeri tarafından korunan bir otel odasındaki yalnızlığında hissettiği tuhaf yürek acısıydı.

Yeniden uyuyamayan Petrone kendine şimdi ne yapacağını sordu. Huzursuzluğu çok kötücüldü ve her şeyin ona birden uyduruk, anlamsız, sahte göründüğü bu ortamdan kaynaklanıyordu: Sessizlik, ağlayış, hepsi sahteydi, geceyle gündüz arasındaki bu saatte yegâne gerçek olan ninni de dayanılmaz yalanıyla onu kandırıyordu. Duvarı yumruklamak ona fazlasıyla yetersiz göründü. Yeniden uykuya dalması mümkün olmasa da, tamamen uyanık da değildi; nasıl yaptığını tam anlayamadan, kendini gardırobu yavaş yavaş oynatırken buldu ve çok geçmeden tozlu, kirli kapı tamamen ortaya çıktı. Üzerinde pijama, yalınayak bir halde, tıpkı bir kırkayak gibi kapıya yapıştı ve ağzını çam ağacından tahtalara yaklaştırarak diğer taraftan gelenin benzeri bir mızmızlanmayı kesintisiz bir şekilde taklit etmeye başladı. Sonra sesinin tonunu yükseltti, inledi, hıçkırarak ağladı. Diğer tarafa bütün gece sürecekmiş gibi gelen bir sessizlik çöktü; ama bunun hemen akabinde, Petrone kadının odanın içinde terliklerini şıkırdatarak ve gergin bir sicim gibi aniden kopan bir feryadın başlangıcını andıran keskin ve kısa bir çığlık atarak koştuğunu işitebildi.

Resepsiyona uğradığında saat onu geçiyordu. Bölük

pörçük uykunun arasında, saat sekizden sonra, otel çalışanının ve bir kadının seslerini duymuştu. Biri yan odada dolaşarak eşyaları hareket ettirmişti. Asansörün yakınlarında bir bavul ve iki büyük valiz gördü. Müdürün yüzündeki ifade Petrone'ye şaşkınlık gibi göründü.

"Dün gece iyi uyudunuz mu?" diye sordu müdür, ilgisizliğini güçlükle gizleyen profesyonel bir ses tonuyla.

Petrone omuz silkti. Otelde geçireceği sadece bir gece kalmışken aynı konuda üstelemek istemiyordu.

"Her halükârda artık daha rahat edeceksiniz," dedi müdür, valizlere bakarak. "Hanımefendi öğle vakti otelimizden ayrılıyor."

Bir yorum bekliyordu ve Petrone ona gözleriyle yardım etti.

"Uzun zamandan beri burada kalıyordu ve şimdi böyle aniden gidiyor. Kadınların işine akıl sır ermiyor."

"Hayır," dedi Petrone. "Onların işine akıl sır ermez."

Sokakta yürürken başının döndüğünü hissetti, ama bu fiziksel bir baş dönmesi değildi. Şekersiz bir kahve içerken, işi gücü unutarak ve muhteşem güneşe kayıtsız kalarak, konuyu kafasında evirip çevirmeye başladı. Korkudan, utançtan ya da öfkeden deliye dönen o kadının otelden gitmesinin suçlusu kendisiydi. *Uzun zamandan beri burada kalıyordu...* Belki de ruh hastasıydı, ama zararsız bir ruh hastası. Cervantes'ten ayrılması gereken o kadın değil kendisiydi. Bu durumda yapması gereken onunla konuşmak, özür dilemek, otelde kalmasını istemek ve kimseye bir şey söylemeyeceğine dair ona söz vermekti. Geldiği yöne doğru birkaç adım attı ve yolun yarısında durdu. Gülünç bir duruma düşmekten, kadının beklenmedik bir tepki göstermesinden korkuyordu. İki ortakla buluşma zamanı gelmişti ve onları bekletmek istemiyordu. Aman, ne hali varsa görsün, diye düşündü.

Neticede histerik kadının tekiydi, hayalî çocuğunu büyüteceği başka bir otel elbet bulacaktı.

Ama o gece kendini yine kötü hissetti ve odanın sessizliği ona daha da yoğun geldi. Otele girerken kendini anahtar panosuna bakmaktan alamamıştı ve yan odanın anahtarının yerinde olmadığını görmüştü. Esneyerek mesai saatinin bitmesini bekleyen resepsiyoncuyla biraz laflamış ve uyuyabileceğine dair çok küçük bir umutla odasına girmişti. Akşam gazeteleri ve bir polisiye romanı vardı. Valizlerini hazırlayarak ve kâğıtlarını düzenleyerek biraz oyalandı. Hava sıcaktı, küçük pencereyi ardına kadar açtı. Yatağı çok düzgün yapılmıştı ama onu rahatsız ve sert buldu. Mışıl mışıl uyumak için gerekli olan tüm sessizliğe nihayet sahipti, ama uykuya dalmakta zorlanıyordu. Yatakta dönüp dururken, dirayetli bir şekilde talep ettiği ve kendisine eksiksiz ve kindar bir şekilde geri verdikleri bu sessizlik karşısında kendini yenilmiş gibi hissetti. İronik bir şekilde çocuğun ağlamasını özlediğini, bu kusursuz sükûnetin ne uyuması ve ne de –daha kötüsü– uyanık kalması için yeterli olduğunu düşündü. Çocuğun ağlamasını özlüyordu ve çok daha geç bir saatte, onu cılız ama bariz bir şekilde hükümlü kapının arkasından işitince, korkunun ötesinde, gecenin bir yarısı kaçıp gitmenin ötesinde kendini gayet iyi hissettiğini ve kadının yalan söylemediğini, çocuğa ninni söylerken, onların uyuyabilmesi için çocuğun susmasını isterken yalan söylemediğini anladı.

MAİNAD'LAR

Don Pérez krem rengi bir kâğıda basılmış programı uzattıktan sonra beni koltuğuma götürdü. Dokuzuncu sıra, hafifçe sağ taraf: kusursuz akustik denge. Corona Tiyatrosu'nu iyi tanıdığım için onun histerik kadın kaprislerini de biliyorum. Dostlarıma on üçüncü sırayı asla kabul etmemelerini tavsiye ediyorum, çünkü orada müziğin içine girmediği bir tür hava kuyusu var; aynı şekilde koltukların sol kısmını da önermiyorum, çünkü –tıpkı Floransa'daki Teatro Comunale'de olduğu gibi– orada bazı enstrümanlar orkestradan ayrılıp havada süzüldükleri izlenimini veriyorlar, bu yüzden de diğer çalgıların sesi düzgün bir şekilde sahneden yayılırken insan bir flütün sesini üç metre yakınında duyabiliyor; bu ilginç ama hiç de hoş olmayan bir durum.

Programa bir göz attım. *Bir Yaz Gecesi Rüyası*, *Don Juan*, *Deniz* ve *Beşinci Senfoni*'yi dinleyecektik. Maestro'yu düşününce gülümsemeden edemedim. İhtiyar tilki konser programını bir kez daha müzikhol yöneticilerinin, piyano virtüözlerinin ve serbest dövüş simsarlarının ortak özelliğini teşkil eden o derin psikolojik sezgiyi içinde barındıran küstahça bir estetik keyfilikle hazırlamıştı. Tüm insani ve ilahî yasalara aykırı bir biçimde Strauss ve Debussy'nin ardından bir Beethoven kırıntısı-

nın konduğu bir konsere ancak yapacak başka hiçbir işim yoksa, sırf can sıkıntısından gidebilirdim. Ama maestro dinleyici kitlesini iyi tanıyordu ve Corona Tiyatrosu'nun müdavimleri, yani bildik kötüyü tanımadığı iyiye yeğleyen ve her şeyden önce hazmına ve huzuruna derin bir saygı talep eden o hali vakti yerinde, rahat insanlar için konserler organize ediyordu. Bu topluluk Mendelssohn'la rahatlayacak, ardından da bereketli ve her zevke uygun, ıslıkla bile çalınabilir ezgicikleriyle *Don Juan* gelecekti. Debussy onlara kendilerini sanatçı hissettirecekti, çünkü her önüne gelen onun müziğini anlayamaz. Ve sonra da ana yemek, Beethoven usulü büyük titreşimli masaj, kader kapıyı işte böyle çalar, V şeklindeki zafer işareti, sağır dâhi, ardından koşa koşa eve dönüş, çünkü ertesi gün büroda korkunç bir iş bekliyor.

Doğrusu, on yıl önce *La Traviata*'dan ve *El Guarani*'nin uvertüründen başka bir şeyin çalınmadığı, büyük merkezlerden uzak, sanatsız şehrimize iyi müziği getiren maestroya karşı büyük bir sevgi besliyorum. Maestro şehrimize kararlı bir işadamıyla yaptığı sözleşmeyle geldi ve bu birinci sınıf sayılabilecek orkestrayı kurdu. Bize yavaş yavaş Brahms'ı, Mahler'i, empresyonistleri, Strauss'u ve Mussorgsky'yi getirdi. Müdavimler ilk başlarda homurdanınca, maestro yelkenleri suya indirip programlarına çok sayıda "opera seçkileri" koymak zorunda kaldı; daha sonraları, araya sokuşturduğu ağır ve tekdüze Beethoven'ı alkışlamaya başladılar, en sonunda da her fırsatta, şimdi sahneye girişinin görülmedik bir coşkuyu tetiklemesinde olduğu gibi, sadece yüzünü görünce bile ona tezahürat etme noktasına geldiler. Ama sezonun başlangıcında dinleyici topluluğunun elleri diri olur, zevkle alkışlar, ayrıca insanlar maestronun fazla yukarıdan almadan, kısa bir hareketle eğilmesini ve ardından çete reisi edasıyla müzisyenlerine doğru dönmesini sevi-

yorlardı. Solumda, kendisini çok iyi tanımadığım ama müzik âşığı diye bilinen Senyora Jonatán oturuyordu ve pespembe suratıyla bana şöyle dedi:

"İşte orada, çok az kişinin yapabileceği bir şeyi başarmış bir adam işte orada. O sadece bir orkestra değil, aynı zamanda da bir dinleyici topluluğu oluşturdu. Hayranlık verici, değil mi?"

"Evet," dedim her zamanki nezaketimle.

"Bazen orkestrayı salona bakarak yönetmesi gerektiğini düşünüyorum, çünkü biz de onun müzisyenlerinden sayılırız."

"Beni buna lütfen dahil etmeyin," dedim. "Müzik konusunda üzücü bir zihinsel karışıklığım var. Mesela bu program bana korkunç kötü görünüyor. Ama hiç kuşkusuz yanılıyorumdur."

Senyora Jonatán bana sert bir bakış atıp kafasını çevirdi, ama sevecenliği onu dönüp bana bir açıklama yapmaya zorladı.

"Program sadece başyapıtlardan oluşuyor ve her biri hayranların mektuplarıyla özel olarak talep edildi. Maestronun bu akşam müzikle gümüş evlilik yıldönümünü kutladığını bilmiyor musunuz? Peki ya orkestranın beşinci kuruluş yıldönümünü kutladığını? Programın arka sayfasını okuyun, orada Doktor Palacín'in çok incelikli bir yazısı var."

Her biri maestroya çılgınca alkışlar getiren Mendelssohn ve Strauss'tan sonraki arada Doktor Palacin'in yazısını okudum. Fuayede dolaşırken, parçaların çok üst düzey olmadığını düşündüğüm topluluğun bu denli çılgınca alkışını hak edecek denli iyi çalıp çalmadığını merak edip durdum. Ancak yıldönümleri sersemliğe açılan büyük kapılardır ve maestro bağımlılarının coşkularını dizginlemekten âciz oldukları sonucuna vardım. Barda, Doktor Epifania'ya ailesiyle birlikte rastladım ve onlarla birkaç

dakika sohbet ettim. Suratları kıpkırmızı, heyecan içindeki kızlar, Mendelssohn'un muhteşem çalındığını, kadife ve şifon gibi akıcı bir müzik olduğunu ve ilahî bir romantizm barındırdığını söylemek için, gıdaklayan küçük tavuklar gibi etrafımı sardılar (aklıma değişik kuşları getiriyorlardı). İnsan bütün ömrünü o noktürnü dinleyerek geçirebilirdi ve parçanın *scherzo* kısmı sanki peri elleri tarafından çalınmıştı. Beba, Strauss'u daha çok seviyordu çünkü tüylerini diken diken eden (bu bana şaşırtıcı derecede hakiki geldi) kornolar ve trombonlarla o çok güçlüydü, gerçek bir Alman Don Juan'ıydı. Doktor Epifanía bizi yüzünde anlayışlı bir tebessümle dinliyordu.

"Ah, siz gençler! Risler'i çalarken, Bülow'u da orkestrayı yönetirken dinlemediğiniz belli oluyor. Büyük zamanlar o dönemde yaşandı."

Kızlar ona öfkeyle bakıyorlardı. Rosarito bugün orkestraların elli yıl öncesine göre çok iyi yönetildiklerini söyledi, Beba ise babasına maestronun olağanüstü niteliğini indirgeme hakkını vermedi.

"Tabii, tabii," dedi Doktor Epifanía. "Maestroyu bu akşam muhteşem buluyorum. Ne coşku, ne kendinden geçme! Ben bile yıllardır bu kadar alkışlamamıştım."

Ve bana sanki biraz önce bir pancarı ezmekte kullanılmış gibi duran ellerini gösterdi. Tuhaf olan şu ki o ana kadar bende tam tersi bir izlenim oluşmuş, Maestro'nun karaciğerinden rahatsızlık yaşadığı o akşamlardan birinde olduğunu, bu yüzden de basit ve dolaysız, kendini fazla ön plana çıkarmadığı bir üslup tercih ettiğini sanmıştım. Ama böyle düşünen bir tek ben olmalıydım, çünkü Cayo Rodríguez beni görünce neredeyse boynuma sarıldı ve *Don Juan*'ın olağanüstü icra edildiğini, maestronun da inanılmaz bir şef olduğunu söyledi.

"Mendelssohn'un *scherzo*'su sırasında bir orkestra-

dan çok cinlerin fısıltılı seslerini andırdıkları o ânı görmedin mi?"

"Doğrusunu söylemek gerekirse," dedim, "öncelikle cinlerin sesinin nasıl bir şey olduğunu öğrenmem gerekecek."

"Sersemlik etme," dedi Cayo suratı kızararak ve bunu bana kızgınlıkla söylediğini açıkça fark ettim. "Bunu algılamaktan nasıl âciz olabilirsin? Maestro muhteşem, dostum, hiç olmadığı kadar iyi yönetiyor. Bu kadar taş kalpli olman inanılmaz."

Guillermina Fontán aceleyle bize doğru geliyordu. Epifanía'nın kızlarının tüm övgülerini o da tekrarladıktan sonra, Cayo'yla birbirlerine bakarlarken, insanları bir anlığına öylesine iyi yapan şeye hayranlık duymanın heyecanından ötürü gözleri dolu doluydu. Onları şaşkınlıkla izliyordum, çünkü böyle bir coşkuyu kendime açıklayamıyordum; elbette ki konserlere onlar gibi her akşam gitmiyorum ve bazen Brahms'ı Bruckner'le, ya da tam tersi, karıştırdığım oluyor ki böyle bir şey onların grubunda affedilmez bir cahillik olarak görülürdü. Her halükârda o kıpkırmızı suratlar, o terli boyunlar, o gizliden gizliye fuayede ya da sokak ortasında bile alkışlamayı sürdürme arzusu benim aklıma atmosferik etkiler, nemlilik ve güneş lekeleri gibi insani davranışları etkiledikleri düşünülen şeyleri getiriyordu. O anda sakın şakacının birinin topluluğu coşturmak için Doktor Ox'un o hatırlanmaya değer deneyini tekrarlıyor olmasın diye düşündüm. Guillermina beni kolumdan şiddetle çekiştirmek suretiyle (tanışalı çok az olmuştu) düşüncelerimden çıkardı.

"Ve şimdi Debussy geliyor," diye fısıldadı aşırı heyecanlı bir şekilde. "Suyun şu bitirici vuruşu, 'La Mer'."

"Onu dinlemek muhteşem olacak," dedim akıntıyı takip ederek.

"Maestronun onu nasıl yöneteceğini tahmin edebiliyor musunuz?"

"Kusursuz bir biçimde," diye tahminde bulunup onun sözlerime yönelik hükmünü bekledim. Ama Guillermina'nın daha ateşli bir cevap beklediği aşikârdı, zira susamış bir deve gibi soda içmekte olan Cayo'ya döndü ve ikisi, Debussy'nin ikinci yarısının nasıl olacağına ve üçüncü bölümdeki görkemin büyüklüğüne dair keyifli bir hesaplamaya giriştiler. Gidip koridorlarda bir tur attım, fuayeye döndüm ve nereye gittiysem topluluğun dinlemiş olduğu müzikten ötürü coşkusunu görmek bende dokunaklıyla sinir bozucu arası bir duygu uyandırdı. Korkunç bir arı kovanı uğultusu yavaş yavaş sinirlerimi etkilemeye başlamıştı ve en sonunda beni de ateş bastı ve her zaman içtiğim Belgrano sodası miktarını iki katına çıkardım. Tamamen oyunun içinde olmamak, o insanlara bir böcek bilimci gibi dışarıdan bakmak beni biraz rahatsız ediyordu. Ne yapabilirim ki, bu hayatta hep başıma gelen bir durum ve hiçbir şeye bağlanmamak için bu eğilimimden istifade etmeyi neredeyse başardım.

Salona döndüğümde herkes çoktan yerine oturmuştu ve koltuğuma ulaşana kadar neredeyse bütün bir sırayı rahatsız ettim. Müzisyenler isteksizce sahneye geliyorlardı ve dinlemeye hevesli seyircilerin onlardan önce yerlerine yerleşmiş olmaları bana tuhaf göründü. Balkona ve üst localara bakınca gördüğüm, tatlı kavanozuna üşüşen sinekler gibi kara bir kütle oldu. Daha uzaktaki koltuk kümelerinde oturan insanların kıyafetleri karga sürülerini andırıyordu; ellerinde partisyon olan müzikseverler aydınlatma yöntemlerinin denemesini yaparken kimi el fenerleri yanıp sönüyordu. Merkezî büyük avizenin ışığı yavaş yavaş azaldı ve salonun karanlığında maestronun girişini selamlayan alkışların yükseldiğini işittim.

Işığın o şekilde gürültüyle kademeli olarak yer değiştirmesi ve duyularımdan biri devreye girerken diğerinin dinlenmeye çekilmesi bana ilginç göründü. Solumda, Senyora Jonatán avuçlarını şiddetle birbirine vuruyordu ve tüm sıra istisnasız alkışlıyordu. Ama sağ tarafta, iki-üç koltuk ötede, başı öne eğik bir halde hareketsiz duran bir adam gördüm. Hiç kuşkusuz bir kördü; beyaz bastonunun parıltısını, lüzumsuz gözlüklerini hayal ettim. Sadece ikimiz alkışlamayı reddediyorduk ve bu tutumu ilgimi çekti. Onun yanına oturmak, onunla konuşmak isterdim: O gece alkışlamayan kişi ilgiye layık biriydi. İki sıra önde Epifanía'nın kızları ellerini patlatıyorlardı ve babaları da onlardan geri kalmıyordu. Maestro, kısa bir selam verdi, koltuklar ve alt localardan yükselen gürültüyle buluşan dalga dalga seslerin döküldüğü üst kata doğru bir-iki kez baktı. Onda şaşkınla ilgili arası bir hava görür gibi oldum; kulakları ona sıradan bir konserle gümüş yıl kutlama konseri arasındaki farkı gösteriyor olmalıydı. "La Mer"in ona neredeyse Strauss'la topladığına yakın bir alkış getirdiğini söylemeye gerek yok ve bu gayet anlaşılır bir şey. Müziğin gümbürtüsü ve müthiş iniş çıkışları içinde, ben de kendimi son dalgaya kaptırdım ve ellerim acıyana kadar alkışladım. Senyora Jonatán ağlıyordu.

"Öylesine tarifsiz bir şey ki," diye mırıldandı yağmurdan çıkmış gibi görünen suratını bana çevirerek. "İnanılmaz derecede tarifsiz bir şey..."

Maestro girip çıkıyor ve açık artırmayı başlatacak birini andıran o zarif becerisiyle podyumun üzerinde yerini alıyordu. Orkestrayı ayağa kaldırınca alkışlar ve "bravo" sesleri ikiye katlandı. Sağımdaki kör adam ellerine dikkat ederek, yavaşça alkışlıyordu ve öne eğik kafası, içine kapanık, hatta orada değilmiş izlenimi veren bir havada, kitlesel övgüye katkı sağlarkenki sakinliği görülmeye değerdi. Daima tekil olarak ve bireysel ifadeler şeklinde işitilen

"bravo" sesleri dört bir yandan yükseliyordu. Alkışlar konserin ilk bölümüne nazaran daha düşük şiddette başlamıştı ama müziğin unutulduğu ve alkışlananın *Don Juan* ya da "La Mer" (ya da daha güzel bir ifadeyle onların etkileri) değil, sadece maestro ve salonu saran ortak duygu olduğu şu anda, tezahüratın gücü kendinden beslenmeye başlayarak her geçen saniye daha da büyüyor ve neredeyse dayanılmaz bir hal alıyordu. Sinirli bir şekilde sol tarafa baktım; kırmızı elbiseli bir kadının koltukların ortasından alkışlayarak koştuğunu ve podyumun yanına gelince maestronun ayaklarının dibinde durduğunu gördüm. Maestro, bir kez daha selamlamak üzere eğilince kendini kırmızı elbiseli kadının o kadar yakınında buldu ki, şaşkınlık içinde hemen doğruldu. Ama yukarı localardan gelen şiddetli gürültü onu kafasını kaldırmaya ve nadiren yaptığı gibi, sol kolunu kaldırarak selamlamaya mecbur bıraktı. O hareket coşkuyu daha da artırmakla kalmadı, alkışlara bir de salonun ya da locaların zeminine vurulan ayakkabılardan çıkan gümbürtü eklendi. Bu kadarı da gerçekten abartıydı.

Konserde başka ara yoktu ama maestro iki dakika dinlenmeye çekilince ben de salonu daha iyi görebilmek için ayağa kalktım. Sıcak, nem ve heyecan seyircilerin büyük çoğunluğunu acınacak haldeki terli ıstakozlara dönüştürmüştü. Yüzlerce mendil, biraz önce dinlemiş olduğumuzun garip bir şekilde uzantısını teşkil eden bir denizin dalgaları gibi salınıyordu. Bir sürü insan, hemen bir bira ya da portakal suyu içmek için fuayeye koşuyordu. Bir şey kaçırırım korkusuyla hemen geri koşarken henüz çıkmakta olanlarla çarpışmaktan kıl payı kurtuluyorlardı ve salonun ana çıkış kapısının önünde kayda değer bir kargaşa yaşanıyordu. Ama hiç tartışma çıkmıyordu, zira insanlar kendilerini sonsuz bir iyilik içinde hissediyorlardı ki bu daha ziyade, herkesin kardeşlik içinde buluştuğu

ve birbirini kabul ettiği büyük bir duygusal gevşemeydi. Şişmanlığından ötürü koltuğunda zorlukla hareket eden Senyora Jonatán ayakta dururken bana doğru kaykılıyor ve tuhaf derecede bir turpa benzeyen suratıyla, "Tarifsiz," diye tekrarlıyordu. "Kesinlikle tarifsiz."

Maestronun geri dönmesinden mutluluk duyduğumu söyleyebilirim, çünkü benim de kaçınılmaz bir şekilde bir parçasını oluşturduğum o kalabalık bende acımayla tiksinti arası bir duygu uyandırıyordu. Bütün o insanların içinde sadece müzisyenler ve maestro saygıdeğer kişiler olarak görünüyorlardı. Bir de, benden birkaç koltuk ötede, hiç alkışlamadan kaskatı bir halde, ama en küçük bir bayağılığa kaçmadan incelikli bir dikkatle oturan o kör adam vardı.

"Eksik Beşli," diye kulağımı ıslatarak fısıldadı Senyora Jonatán. "Trajedinin esrime hali."

Bunun daha ziyade bir film ismi olabileceğini düşündüm ve gözlerimi kapattım. O anda belki de kör adamla, etrafımı saran onca vıcık vıcık şey arasındaki yegâne varlıkla özdeşleşmeye çalışıyordum. Ve gözkapaklarımın önünden kırlangıçlar gibi geçen küçük yeşil ışıkları gördüğüm sırada, Eksik Beşli'nin ilk nağmeleri üzerime tıpkı bir kazaratar kepçesi gibi düşüp beni sahneye bakmaya mecbur etti. Tüm unsurlarıyla zımbırdayan orkestrayı kalkışa geçirmek üzere olan maestronun zarif ve her şeye hâkim yüzüyle hoş göründüğünü söyleyebilirim. Alkışların hemen ardından şimdi salonda büyük bir sessizlik vardı; maestronun henüz kendisini selamlamaları sona ermeden önce makineyi devreye soktuğunu bile düşünüyorum. İlk hamle başımızın üzerinden hatıra ateşleriyle, sembolleriyle ve insanı elinde olmadan esir alan kolay ritmiyle geçti. Muhteşem bir biçimde yönetilen ikincisiyse, içerisindeki havanın yangına (ama görünmez ve soğuk, içeriden dışarıya doğru yakan bir yangına)

maruz kalmış izlenimi verdiği bir salonda yankılanıyordu. İlk çığlığı neredeyse kimse duymadı çünkü boğuk ve kısaydı, ama genç kız tam önümde olduğu için kasılması beni şaşırttı ve aynı anda da, metaller ve ahşabın büyük uyumu arasında çığlık attığını duydum. Bir sevgi spazmından ya da histeriden kaynaklanmış gibi kısa ve boğuk bir çığlık. Başı arkaya, Corona'nın koltuklarında bulunan o bronzdan bir tür tuhaf tek boynuzlu atın üzerine doğru düştü ve yanında oturanlar onu kollarından tutarken ayaklarıyla çok şiddetli bir biçimde zemine vurdu. Üst kısmın ilk sırasından gelen bir başka çığlık ve yine zemine vuran ayakların gürültüsünü işittim. Maestro ikinci bölümü kapattı ve doğrudan üçüncüyü başlattı; birinci planda kendini orkestranın sesine kaptırmış olan bir şefin salondan yükselen çığlığı duyup duyamayacağını kendime sordum. Ön koltuktaki genç kız şimdi yavaş yavaş iki büklüm oluyordu ve birisi (herhalde annesi) kolundan tutmaya devam ediyordu. Ona yardım etmeyi isterdim, ama konserin tam ortasında ve tanımadığım insanların arasında ön sıradaki bir olaya müdahale kolay iş değildi. Bu tür krizlerde yardıma koşma konusunda kadınlar daha ehil oldukları için Senyora Jonatán'a haber vermek istedim, ama bakışları maestronun sırtına sabitlenmiş bir halde, müzikte yitip gitmişti; ağzının altında, çenesinin orada bir şey parıldıyormuş gibi geldi. Derken maestroya bakmayı bıraktım, zira smokinli bir beyefendi ön sırada ayağa kalktı. Hareketin tam ortasında birinin ayağa kalkması çok tuhaftı, ama bu çığlıkların ve histerik kıza karşı insanların kayıtsızlığının da normal bir şey olduğu söylenemezdi. Kırmızı bir leke gibi bir şey beni koltukların orta kısmına doğru bakmaya zorladı ve antrakta podyumun dibine kadar alkışlamaya koşan hanımefendiyi yeniden gördüm. Yavaşça ilerliyordu, vücudu dik dursa da bana çömelmiş izlenimi uyandırıyor-

du, ama esas garip olan, sıçramaya hazırlanan biri gibi ağır, hipnotize olmuş adımlarla yürüme biçimiydi. Bakışlarını maestrodan hiç ayırmıyordu ve bir an için gözlerindeki coşkulu ışığı gördüm. Bir adam sıranın arasından çıktı ve kadının peşinden yürümeye başladı; şimdi beşinci sıranın hizasındaydılar ve üç kişi daha onlara katılıyordu. Maestro tarafından müthiş bir keskinlikle salıverilen ilk büyük final akorları salona yayılırken, müzik tıpkı tek bir seferde ortaya çıkarılan yontu kütleleri, beyaz ve yeşil yüksek sütunlar, ortasından kırmızılı kadın ve takipçilerinin adım adım ilerledikleri bir ses tapınağı gibi tamamlanıyordu.

Orkestranın iki patlaması arasında bir kez daha çığlık atıldığını duydum, ama haykırış bu kez sağdaki locaların birinden geliyordu. Ve onunla birlikte, müzik henüz bitmeden, sanki orkestranın erkek bedeniyle kendini ona sunan devasa dişi salonun birleşmesi esnasında, soluk alışları giderek hızlanırken, erkeğinin zevke ulaşmasını bekleyemeden iniltili kasılmalar ve dayanılmaz şehvetli çığlıklar arasında dişi kendini zevkin kollarına bırakmışçasına, daha fazla dayanmaktan âciz ilk alkışlar duyuldu. Koltuğumda kımıldayamıyordum ve sırtımda bir gücün doğumunu, podyumun altına tam maestronun batonunu son ses duvarına, kılıcını boğaya saplayan bir matador misali indirdiği ve sanki titreşen hava boynuzlarını can havliyle ona geçirmişçesine bitkin bir halde öne doğru eğildiği sırada ulaşan kırmızılı kadınla takipçilerinin koltukların tam ortasından ilerleyişine paralel bir ilerleme hissediyordum. Doğrulduğunda, ben de dahil olmak üzere bütün salon ayaktaydı ve mekân, dayanılmaz derecede bayağı ve gösterişçi, ama aynı zamanda da, koşan bir bufalo sürüsü ya da ona benzer bir şey gibi, belli bir azametle dolu bir tözde birbirine karışan son derece keskin haykırışlar, alkışlar ve çığlıklar tarafın-

dan bir anda tuz buz edilmiş bir camdı. Topluluk dört bir yandan sahneye doğru akıyordu ve localardan aşağıya doğru atlayan iki adamı görünce neredeyse hiç şaşırmadım. Senyora Jonatán üzerine basılan bir fare gibi çığlıklar atarak koltuğundan kurtulabilmişti ve şimdi, açık ağzı ve sahneye doğru gerilmiş kollarıyla coşkusunu haykırmaktaydı. Maestro o âna dek, neredeyse kayıtsız bir şekilde, sırtı salona dönük halde kalmış ve muhtemel bir onaylamayla müzisyenlerine bakmıştı. Şimdi yavaşça döndü ve ilk selamında başını yere eğdi. Suratı, sanki yorgunluğa yenik düşmüşçesine bembeyazdı ve ben (diğer onca izlenimin, düşünce kırıntısının ve o coşku cehenneminde etrafımı saran her şeyin anlık saldırıları arasında) onun bayılabileceğini düşündüm. İkinci kez selamladı ve bunu yaparken sağına, sarı saçlı, smokinli bir adamın, peşinden gelen iki kişiyle birlikte tırmandığı sahnenin üzerine baktı. Bana sanki maestro podyumdan inmek için bir hareketi başlatıyormuş gibi geldi, ama tam o sırada bu harekette bir tür kasılma belirtisi, sanki bir kurtulma isteği fark ettim. Kırmızılı kadın elleriyle onu sağ ayak bileğinden kavrayıp başını ona doğru uzatmıştı ve çığlık atıp duruyordu. Daha doğrusu ben ağzını açık gördüğüm için diğerlerinin ve muhtemelen bizzat benim gibi çığlık attığına hükmediyorum. Maestro batonunu yere düşürdü ve kendini kurtarmaya çabalarken duymanın imkânsız olduğu bir şeyler söyledi. Kadının takipçilerinden biri çoktan diğer bacağın dizden itibaren üst kısmına sarılmıştı ve maestro yardım istercesine orkestrasına doğru döndü. Müzisyenler korkunç bir enstrüman karmaşası içinde ve sahne lambalarının kör edici ışığı altında ayaktaydılar. Erkekler ve kadınlar iki taraftan sahneye tırmandıkça nota sehpaları buğday başakları gibi yan yatıp devriliyordu ve bir an geldi, kim müzisyen kim değil, artık anlaşılamaz oldu. İşte bu yüzden maest-

ro, podyumun arkasından bir adamın tırmandığını görünce, bacaklarını kavramış olan kadın ve takipçilerinden kurtulabilmek için ona sarıldı, ama hemen akabinde onun müzisyenlerinden biri olmadığını fark edip itmek istese de, adam onu belinden kucakladı. Kırmızılı kadının onu talep eder gibi kollarını açtığını gördüm ve maestronun bedeni etrafını kuşatan ve onu toplu halde taşıyan insan girdabının arasında kayboldu. O âna kadar her şeye, olan bitenin altından ya da üstünden, bir tür açık seçik dehşetle bakmıştım, ama tam o sırada sağ tarafımda aşırı keskin bir çığlık işittim ve kör adamın yerinden kalkıp kollarını pervane gibi sallayarak bir şey haykırdığını, talep ettiğini, istediğini gördüm. Bu bardağı taşıran son damla oldu ve o andan sonra olanlara seyirci kalmaya devam edemedim; kendimi o coşku taşmasının gerçek bir parçası gibi hissettim ve ben de sahneye doğru koşup bir tarafından yukarıya tırmandım. Tam o sırada çılgına dönmüş kalabalığın kemancıların etrafını sardığını, enstrümanlarını ellerinden alıp (bunların kahverengi devasa hamamböcekleri gibi çatırdayıp kırıldığı işitiliyordu) sahneden aşağıya, diğer seyircilerin müzisyenleri kucaklamak ve ardından düzensiz burgaçlar içinde kaybetmek için bekledikleri koltuk kısmına doğru fırlatmaya başladıklarını gördüm. Çok tuhaf ama bu gösterilere katkıda bulunmak hiç içimden gelmiyordu, benim tek derdim olayların yakınında bulunmak ve bu hiç görülmemiş saygı sunma biçimi karşısında afallamış bir halde olan biteni seyretmekti. Müzisyenlerin neden frizlerin arasından koşarak kaçmadıklarını kendime soracak kadar zihin açıklığım hâlâ kalmıştı, ama hemen akabinde bunun mümkün olmadığını, çünkü dinleyici birliklerinin enstrümanları çiğneyerek, nota sehpalarını havaya fırlatarak, alkışlayarak ve artık sessizliğe benzemeye başlayacak denli korkunç bir gürültüyle tek bir ağızdan hay-

kırarak ilerleyen hareketli bir kordon oluşturmak suretiyle, sahnenin iki kanadını bloke ettiklerini gördüm. Klarnetini elinde tutan şişman bir adamın bana doğru koştuğunu fark edip tam yanımdan geçerken çalgısını elinden almayı ya da topluluk onu yakalayabilsin diye ayağına çelme takmayı düşündüm. Ama kararsız kalıp hiçbir şey yapmayınca, sarımtırak suratlı ve sürüyle incinin dizili olduğu geniş gerdanlı bir hanımefendi, yanımdan geçerken ve cılız bir şekilde zırlayıp aletini korumaya çalışan klarnetçiyi ele geçirirken bana nefret ve ayıplamayla baktı. İki adam aletini zorla elinden aldılar ve müzisyen kendisini koltukların o kısmına, kargaşanın had safhaya ulaştığı noktaya doğru götürmelerine boyun eğmek zorunda kaldı.

Artık çığlıklar alkışları bastırıyordu, insanlar müzisyenlere sarılmak ve onları yakalamakla fazlasıyla meşgul olduklarından alkışlamaya fırsat bulamıyorlardı, bu yüzden gürültünün niteliği giderek daha keskinleşiyor ve orada burada bazı gerçek feryatlarla kırılıyordu. Onlardan bazılarını çekilen acının verdiği o çok özel tonda işitiyormuşum gibi geliyordu, o derece ki, o koşular ve sıçramalar esnasında kolunu, bacağını kıran birileri yok mudur diye kendime sordum ve sonra ben de koltuk kısmına geri döndüm, çünkü sahne şimdi bomboştu ve hayranlarının mülkiyetine giren müzisyenlerin bir kısmı hareketlerin ve kargaşanın belli belirsiz seçilebildiği localara, diğerleriyse yanlardan fuayeye giden daracık koridorlara ya da başka taraflara götürülmüşlerdi. Sanki onca kucaklamanın baskısına ve bunaltıcılığına dayanmaktan âciz müzisyenler nefes almalarına izin verilmesini çaresizce talep ediyormuşçasına, haykırışların en şiddetlileri locaların o taraftan geliyordu. Koltuk kısmındaki insanlar localar ve balkona çıkan merdivenlerin ağzında yığılmaktaydılar ve koltukların arasından koşup o localardan birine yaklaşınca kar-

maşanın daha da büyük olduğunu gördüm. Işıklar aniden azalarak ancak yüzleri görmeye imkân tanıyan kırmızımtırak bir ışıltıya indirgendiler, bu arada bedenler epileptik gölgelere, birbirlerini reddetmeye ya da birbirlerine karışmaya çalışan bir biçimsiz kütleler yığınına dönmekteydi. İki yanımdaki locada maestronun gümüşi saçlarını gördüğümü zannettim, ama hemen akabinde, sanki onu dizlerinin üzerine düşürmüşler gibi birden kayboluverdi. Yan tarafımda boğuk ve şiddetli bir çığlık duydum ve Senyora Jonatán'la Epifanía'nın kızlarından birinin maestronun bulunduğu locaya doğru hızla gittiklerini gördüm, çünkü maestronun etrafı kırmızılı kadın ve takipçileri tarafından sarılı halde o locada olduğundan artık emindim. Senyora Jonatán ayağını inanılmaz bir çeviklikle Epifanía'nın kızının bir üzengi vazifesi görmesi için parmakları kenetlenmiş iki elinin üzerine koyup kafasını locanın içine doğru uzattı. Epifanía'nın kızı bana baktı, beni tanıdı ve bağırarak bir şeyler söyledi, muhtemelen yukarıya çıkmasına yardım etmemi istiyordu, ama onu umursamadım ve aralarında itişip kakışan coşkudan tamamen deliye dönmüş kişilerle hak kavgasına girişmeye çok az hevesli bir halde locaya belli bir uzaklıkta kaldım. Müzisyenleri sahnenin üzerinden koltuk kısmına indirirkenki hoyratlığından tanıdığım Cayo Rodríguez'in burnunu bir darbeyle dağıtmışlardı ve suratı kanlar içinde, oradan oraya sendeleyerek gidiyordu. Ne ona ne de yerlerde sürünen, koltuklara çarpıp duran, yönünü bulmasına yardım edebilecek her türlü referanstan mahrum olduğu bu simetrik ormanda kaybolmuş kör adama karşı en küçük bir acıma hissettim. Artık hiçbir şey umurumda değildi, sadece çığlıkların birden kesilip kesilmeyeceğini merak ediyordum, çünkü localardan, koltuk kısmındaki insanların koro halinde bıkıp usanmadan tekrarladığı canhıraş feryatlar yükselmeye devam ediyordu, bu arada herkes locada oturanları dışarı

atıp yerlerine geçmenin mücadelesini veriyordu. Dış koridorların hıncahınç dolu olduğuna hiç şüphe yoktu, zira en büyük saldırı koltuk bölümünden, Senyora Jonatán'ın yapmış olduğu gibi, yukarı atlamaya çalışırken veriliyordu. Ben bütün bunları görüyor, hepsinin farkına varıyordum, ama içimde bu kargaşaya katılmaya yönelik en küçük bir arzu yoktu, öyle ki kayıtsızlığım bende, sanki takındığım tutum o gecenin nihai ve mutlak kepazeliği olacakmış gibi tuhaf bir suçluluk duygusu yaratıyordu. Koltukların ıssız bir bölümüne tek başıma oturmuş dakikaların geçmesini beklerken, ataletimin kıyısında, çaresiz haykırışların şiddetinin yavaş yavaş azalışına, giderek zayıflayan çığlıkların en sonunda kesilişine, topluluğun düzensiz ve uğultulu geri çekilişine şahit oluyordum. Artık çıkılabileceğine kanaat getirince, koltukların orta kısmını arkamda bırakıp fuayeye giden koridoru geçtim. Birkaç kişi, ellerini ve ağızlarını mendille kurulayarak ve üstlerine başlarına çekidüzen verip yakalarını düzelterek oradan oraya sarhoş gibi gidip geliyordu. Fuayede ayna arayan ve çantalarının altını üstüne getiren bazı kadınlara rastladım. İçlerinden biri yaralanmış olmalıydı, çünkü mendilinde kan vardı. Epifania'nın kızlarının koşarak çıktıklarını gördüm; localara ulaşamadıkları için çok öfkeliydiler ve bana sanki bunun suçlusu benmişim gibi baktılar. Artık dışarı çıkmış olmaları gerektiğine karar verip çıkış merdivenine doğru yürümeye başladığım sırada kırmızılı kadın ve takipçilerinin fuayeye daldıklarını gördüm. Erkekler önceden olduğu gibi onun peşinden yürüyor ve elbiselerindeki yırtıklar görünmesin diye birbirlerini karşılıklı olarak örtüyormuş izlenimi veriyorlardı. Kırmızılı kadın ise mağrur bir şekilde en önde gidiyordu ve tam yan yana geldiğimiz sırada, dilini dudaklarında gezdirdiğini gördüm; dilini, gülümsemekte olan dudaklarının üzerinde yavaş ve arzulu bir şekilde gezdiriyordu.

II

KYKLAD İDOLÜ

"Beni dinleyip dinlememen umurumda bile değil," dedi Somoza. "Doğrusu bu ve senin de bunu bilmen gerektiğini düşünüyorum."

Morand sanki birden çok uzaklardan geri dönmüşçesine irkildi. Belli belirsiz bir fantezide yitip gitmeden önce Somoza'nın delirmekte olduğunu düşünmüştü.

"Affedersin, bir an daldım," dedi. "Kabul edersin ki bütün bunlar... Netice itibarıyla, buraya kadar gelip seni bu şekilde bulmak..."

Ama Somoza'nın delirmekte olduğunu varsaymak fazla kolaycı bir düşünceydi.

"Evet, bunu ifade edecek sözcük yok," dedi Somoza. "En azından bizimkiler yetmiyor."

Bir saniye bakıştılar ve Somoza'nın sesi, insan aklının sınırları ötesinde hemen yitip giden o açıklamaların kişiliksiz tonuyla bir kez daha yükselirken, gözlerini ilk kaçıran Morand oldu. Morand ona bakmamayı yeğliyordu, ama o zaman da gayriihtiyari bir biçimde sütunun üzerinde duran heykelciği seyretmeye dalıyor ve Somoza'yla birlikte onu adada topraktan çıkardıkları, ağustosböcekleri ve çimen kokularıyla süslü o akşamüstüne geri dönüyormuş gibi oluyordu. Birkaç metre ötede, Paros kıyılarının görülebildiği kayalığın üzerinde güneşlenen Thérèse'

in, Somoza'nın çığlığını duyunca nasıl kafasını çevirdiğini ve bir saniyelik bir tereddüdün ardından, kırmızı bikinisinin üst kısmını elinde tuttuğunu unutarak, Somoza'nın ellerinin, üzerini kaplayan küf ve kalkerden neredeyse tanınmaz haldeki heykelcikle birlikte ağzında belirdiği kuyunun başına koştuğunu hatırlıyor. Morand gülmeyle kızma arası bir tonda ona bağırıp örtünmesini söylemiş, Thérèse ise ona anlamamış gibi bakarak yerden doğrulmuştu. Sonra birden farkına varıp ona sırtını dönmüş ve Somoza, heykelciği Morand'a uzatıp kuyunun dışına atladığı sırada göğüslerini elleriyle gizlemişti. Morand sonraki saatleri, akarsuyun hemen kıyısındaki kamp çadırlarındaki geceyi, Thérèse'in ay ışığı altında zeytin ağaçları arasında yürürkenki gölgesini arada neredeyse eksiksiz hatırladı ve şimdi neredeyse bomboş kalan yontu atölyesinde Somoza'nın tekdüze bir biçimde yankılanan sesi sanki kulağına o geceden, anılarının bir parçasını teşkil ederek geliyormuş gibi bir hisse kapıldı. Saçma sapan beklentisini üstü kapalı bir biçimde ona çıtlattığında, iki reçineli şarap yudumu arasında, kahkahalarla gülerek arkadaşını sahte arkeologluk ve iflah olmaz şairlikle itham etmişti.

"Bunu ifade edecek sözcük yok," demişti Somoza. "En azından bizimkiler yetmiyor."

Skoros Vadisi'nin derinliklerindeki kamp çadırında, heykelciği ellerinde tutmuş ve zamanın, unutulmuşluğun sahte elbisesini üzerinden çıkarmayı bitirmek için onu okşamışlardı (bu arada Thérèse, Morand'ın paylaması ve aptalca önyargıları yüzünden, kaşlarını çatmış zeytin ağaçlarının arasında dolaşmayı sürdürüyordu) ve Somoza ona bir seferinde heykelciğe eller, gözler ve bilim dışındaki başka yollarla ulaşmaya yönelik çılgınca beklentisini itiraf ederken, şarap ve tütün, ağustosböcekleri ve akarsuyun gürültüsüyle birlikte, geride belli belir-

siz bir anlaşamama duygusundan başka bir şey bırakmayacak kadar diyaloğa karışırken gece yavaşça ilerlemişti. Daha sonra, Somoza, heykelciği yanına alıp çadırına gidince ve Thérèse yalnız kalmaktan sıkılıp yatmaya gelince, Morand ona Somoza'nın yanılsamalarından bahsetmiş ve La Plata Nehri civarında yaşayan tüm insanların kolaycı hayal gücüne sahip olup olmadığını, Parislilere özgü o sevimli ironiyle kendilerine sormuşlardı. Uyumadan önce o akşamüstü yaşanan olay hakkında alçak sesle tartışmış, Thérèse en sonunda Morand'ın özürlerini kabul etmiş, hatta onu öpmüş ve adada ya da her tarafta her zaman olan şey olmuş, kadın ve erkek olmuşlardı, gece üstlerini örtmüş ve her şey unutulmuştu.

"Bunu bilen başka kimse var mı?" diye sordu Morand.

"Hayır. Sen ve ben. Sanırım doğrusu buydu," dedi Somoza. "Son aylarda buradan neredeyse hiç ayrılmadım. İlk başlarda atölyeyi derleyip toparlamaya ve çamaşırlarımı yıkamaya bir kadın geliyordu, ama bu beni rahatsız ediyordu."

"Paris'in dışında böyle yaşanabilmesi inanılmaz geliyor. Sessizlik... Baksana, en azından malzeme almak için köye iniyorsundur."

"Eskiden iniyordum, sana söylemiştim. Artık gerek yok. İhtiyacım olan her şey şurada var."

Morand, Somoza'nın parmağıyla gösterdiği tarafa, heykelciğin ve onun raflarda terk edilmiş replikalarının daha ötesine baktı. Orada odun, alçı, taş, çekiçler, toz ve ağaçların camlara vuran gölgelerini gördü. Parmak, atölyenin yerdeki kirli bir bez dışında hiçbir şey bulunmayan bir köşesini gösteriyor gibiydi.

Ama özünde çok az şey değişmiş ve bu iki yıl da onların arasında, birbirlerine çoktan söylemiş olmaları gerekirken söylemedikleri her şeyi simgeleyen kirli bir bezle zamanın boş bir köşesi olmuştu. Saint-Michel Bulva-

rı'ndaki kafe teraslarının birinde doğmuş romantik bir çılgınlık olan Yunan adaları seferi vadideki harabelerde idolü bulur bulmaz sona ermişti. Belki de yakalanma korkusu ilk haftaların neşesini yavaş yavaş örselemiş ve üçünün birlikte plaja indikleri bir gün Somoza'nın bir bakışı Morand'ı çok şaşırtınca, o gece Thérèse'le konuşmuş ve mümkün olduğunca çabuk dönmeye karar vermişlerdi, çünkü Somoza'ya değer veriyorlar ve onun –öylesine beklenmedik bir biçimde– acı çekmeye başlamasını adil bulmuyorlardı. Paris'te daha aralıklı ve neredeyse her seferinde işle ilgili konularda görüşmeyi sürdürmüşlerdi, ama Morand randevulara hep tek başına gidiyordu. Somoza ilk seferinde Thérèse'i sormuş, ama daha sonrakilerde umursamaz görünmüştü. Çoktan konuşmuş olmaları gerekirken lafını dahi etmedikleri her şey ikisinin, belki de üçünün arasında bir ağırlık teşkil ediyordu. Morand heykelciğin bir süre boyunca Somoza'da kalmasını kabul etmişti. Onu birkaç yıldan önce satmak mümkün değildi; Atinalı bir gümrükçünün ahbabı bir albayı tanıyan kişi olan Marcos, rüşvetin tamamlayıcı şartı olarak bu süreyi dayatmıştı. Somoza heykelciği kendi dairesine götürmüştü ve her buluştuklarında Morand onu görüyordu. Artık hiç değinmedikleri ve özünde hepsi Thérèse'e çıkan diğer onca şey gibi, Somoza'nın Morand'ları bir kez olsun ziyaret etmemiş olması hakkında da hiç konuşulmamıştı. Görünüşe göre Somoza'nın zihnini sadece o sabitfikir meşgul ediyordu ve eğer arada bir Morand'ı dairesine bir konyak içmeye davet ediyorsa, bunun yegâne sebebi tekrar aynı konuyu açmaktı. Aslında bunda hiçbir olağanüstülük yoktu; neticede Somoza'nın kimi marjinal edebiyata yönelik zevklerini çok iyi bilen Morand, onun bu saplantısını da hiç garipsememişti. Sadece, Somoza'nın ağzından neredeyse otomatik olarak dökülen ve kendisini orada fazlalık hissettiği sırlar saatinde şahit olduğu o fanatik

umut, ellerinin tarifsiz derecede güzel heykelin bedenciğini durmadan okşayışı, aynı cümlelerle bıktırana kadar yinelenen tekdüze efsunlar onu şaşırtıyordu. Morand'ın bakış açısıyla, Somoza'nın saplantısı analiz edilebilirdi: Her arkeolog keşfedip gün yüzüne çıkardığı geçmişle bir ölçüde özdeşleşir. Bu gerçeğin ışığında, o eski izlerden biriyle fazlaca haşır neşir olmak insanı yabancılaştırabilir, zaman ve mekân algısını değiştirebilir ve içinden geçerek diğer tarafa ulaşılan bir gedik açabilir... Somoza asla bu sözcüklerle konuşmasa da, söyledikleri aşağı yukarı bu anlama geliyordu, ama o bunları bambaşka âlemlerce zikredilen büyüleyici bir lisanla dile getiriyordu. Heykelciğin replikalarını yapmaya yönelik acemice uğraşlarına daha o zamanlarda başlamıştı; Somoza Paris'ten gitmeden önce Morand onların ilkini görebilmişti, ayrıca bir ortadan kaldırma yolu olarak davranışların ve durumların tekerrürü üzerinde inatçı buluşma noktaları ve ısrarcı yaklaşımının onu bir gün, artık ortada ikilik değil füzyon, hayati temas olacağından, taşıdığı anlamın çok ötesinde bir üst üste binmişlik içinde heykelin ilk haliyle özdeşleşmeye götüreceğine dair Somoza'nın inancını (bunlar onun sözleri değildi, ama Morand'ın onları daha sonra Thérèse'e anlatmak için toparlaması, bir anlamda tercüme etmesi gerekiyordu) dostça bir nezaketle dinlemişti. Somoza'nın sözünü ettiği o ilk temas, haziranın gündönümü gecesinde, kırk sekiz saat önce gerçekleşmişti.

"Evet," diye kabul etti Morand yeni bir sigara yakarken. "Ama şeyden... nasıl desem, olayın özüne ulaştığından nasıl bu kadar emin olduğunu bana açıklamanı isterim."

"Açıklamak mı? Sen onu görmüyor musun?"

Elini bir kez daha atölyenin bir köşesine, hayalî bir eve doğru uzatıyor ve üzeri çatılı bir kemerin yanı sıra, ince bir mermer sütun üzerinde duran, reflektörün konik ışığının aydınlattığı heykelciği betimliyordu. Morand'ın

aklına çok alakasız bir biçimde, Thérèse'in heykelciği Marcos'un Plaka semtindeki bir bodrumda imal ettiği oyuncak köpeğin içine gizleyerek sınırı geçmesi geldi.

"Bunun yaşanmaması mümkün değildi," dedi neredeyse çocuksu bir şekilde Somoza. "Her yeni replikada biraz daha yaklaşıyordum. Biçimler beni giderek tanıyorlardı. Demek istiyorum ki... Ah, bunu sana anlatmam günler sürer... işin saçma tarafı, oraya girerken her şey... Ama ona dönüştükten sonra..."

Oraya ya da *ona* gibi terimleri vurgulamak için eli sürekli gidip geliyordu.

"Gerçek şu ki sen gerçek bir heykeltıraş olmuşsun," dedi Morand onun söylediklerini dinleyip bunları aptalca bulduktan sonra. "Son iki replika kusursuz olmuş. Eğer bir ara heykelin bende kalmasına müsaade edersen, bana verdiğinin orijinal olup olmadığını asla anlayamayacağım."

"Onu sana asla vermeyeceğim," dedi Somoza kesin bir dille. "Onun ikimize ait olduğunu unuttuğumu sanma sakın. Ama onu sana asla vermeyeceğim. Benim tek istediğim Thérèse ve senin benimle birlikte gelmeniz, benim yanımda bulunmanızdı. Evet, ona ulaştığım gece benim yanımda olmanızı isterdim."

Morand onun Thérèse'in adını andığını neredeyse iki yıldan beri ilk kez duyuyordu. Sanki Thérèse o âna dek onun için bir ölü olmuştu, ama Thérèse'in adını anma biçimi iflah olmaz derecede eskiydi, Yunanistan'da plaja indikleri o sabaha aitti. Zavallı Somoza. Hâlâ. Zavallı deli. Ama daha da tuhaf olanı, Somoza'nın telefonunun ardından arabaya binmeden önce, son anda Thérèse'in bürosuna telefon edip daha sonra atölyede kendilerine katılmasını ondan isteme ihtiyacını neden hissettiğini düşünmesiydi. Bunu gelince Thérèse'e de sormalı, tepedeki ıssız eve ulaşmak için verdiği talimatları dinlerken onun ne

düşündüğünü öğrenmeliydi. Thérèse onu dinlerken ne duyduğunu kelimesi kelimesine tekrarlamalıydı. Morand, müzede bir Yunan vazosunu restore eder gibi, küçük parçaları titizlikle yapıştırmak suretiyle hayata çekidüzen vermeyi amaçlayan o sistematik saplantısına sessizce lanetler yağdırdı ve Somoza'nın sesi orada, hava parçalarını birbirine yapıştırarak saydam bir vazo oluşturmak istiyormuş izlenimi veren ellerinin aşağı yukarı hareketine karışmıştı ve o eller heykelciği işaret ederek Morand'ı istememesine rağmen bir kez daha, o tüm tarihten daha eskiye ait, tahayyül edilemez koşullarda tahayyül edilemez derecede uzak geçmişteki birisi tarafından, binlerce yıl öncesinden daha da eski bir zamanda, medcezirler, gezegenlerin kavuşma konumları, kızışma dönemleri ve hoyrat yatıştırma törenleriyle dönüşümlü hayvan çığlıkları, sıçramalar, bitkisel ayinlere baş döndürücü bir uzaklıkta yapılmış beyaz ay böceği bedenine bakmaya mecbur ediyordu: Sadece burun çizgisiyle bölünen sinir bozucu derecede düz bir kör aynadan müteşekkil ifadesiz bir surat, belli belirsiz göğüsler, cinsel üçgen ve göbeğin üzerinde kavuşturulmuş kollar, kökenlerin, kutsal zaman ayinlerindeki ilk korkunun ve tepelerin zirvelerindeki sunaklarda düzenlenen kurban etme törenlerinin taş balta idolü. Biri görse gerçekten onun da giderek sersemleştiğini düşünürdü; sanki arkeolog olmak bunun için yeterli değilmiş gibi.

"Lütfen," dedi Morand, "Bunları sözcüklere dökmenin kesinlikle mümkün olmadığını düşünsen de, bana açıklamayı en azından deneyemez misin? Neticede tek bildiğim senin bu ayları replika yontarak geçirmiş olman ve iki gece önce de..."

"O kadar basit," dedi Somoza. "Daima tenin diğeriyle hâlâ temas halinde olduğunu hissettim. Ama beş bin yıllık yanlış yollardan geriye doğru gitmek gerekiyordu.

İşin tuhaf yanı, bu yanlışlığın suçlusunun bizzat onlar, Egeli ataların torunları olması. Ama artık hiçbir şeyin önemi yok. *Bak, işte böyle.*"

İdolün yanında bir elini kaldırıp yavaşça göğüslerin ve karnın üzerine koydu. Diğer eliyse heykelin boynunu okşadıktan sonra olmayan ağzına doğru çıkıyordu ve Morand, Somoza'nın kısık ve melankolik bir sesle, dumanlı mağaraların duvarlarını süsleyen sürek avından, kıstırılmış geyiklerden, ancak daha sonra söylenmesi gereken isimden, mavi yağın üzerinde oluşan dairelerden, çifte nehirler oyunundan, Pohk'un çocukluğundan, batı tarafı basamaklarına ve korkunç karanlıklar içinde yükseklere doğru yürüyüşten bahsettiğini duyuyor, ama sanki konuşan biraz da heykelciğin elleri ya da belki de o olmayan ağzıymış gibi geliyordu. Somoza'nın dalgın bir ânından faydalanıp Thérèse'i aramak ve gelirken yanında Doktor Vernet'yi de getirmesini söylemek için geç kalıp kalmadığını kendine sordu. Ama Thérèse çoktan yola çıkmış olmalıydı ve Çok Başlı'nın kükrediği kayalıkların kıyısında, yeşillerin şefi, Haghesa'yla anlaşmayı yenilemek için, en güzel erkeğin sol boynuzunu kesip tuzu koruyan birliklerin şefine uzatıyordu.

"Dur biraz nefesleneyim," dedi Morand yerinden kalkıp ileriye doğru bir adım atarken. "Bu büyüleyici ve ayrıca ben korkunç susadım. Bir şeyler içsek, ben hemen gidip içecek bir..."

"Şurada viski var," dedi Somoza ellerini heykelin üzerinden yavaşça çekerken. "Ben içmeyeceğim, kurban etme töreninden önce oruç tutmam gerekiyor."

"Yazık," dedi Morand, şişeyi ararken. "Yalnız içmeyi hiç sevmem. Ne kurbanıymış bu?"

Bardağı ağzına kadar viskiyle doldurdu.

"Senin sözcüklerinle konuşmak gerekirse, birlik için. Onları duymuyor musun? Çifte flüt, Atina Müzesi'nde

gördüğümüz heykelciğinki gibi. Soldakinden yaşamın sesi çıkıyor, sağdakindense uyuşmazlığın sesi. Haghesa için uyuşmazlık da yaşam demek, ama kurban etme işi tamamlanınca flütçüler sağdaki kamışa üflemeyi bırakacaklar ve sadece akan kanı içen yeni yaşamın sesi duyulacak. Sonra flütçüler ağızlarını kanla doldurup soldaki kamışa üfleyecekler ve ben onun yüzünü kanla ovacağım, bak, işte böyle ve kanın altından gözleri ve ağzı ortaya çıkacak."

"Saçma sapan konuşmayı bırak," dedi Morand içkisinden uzun bir yudum alırken. "Kan mermer bebeğimizin üzerinde iyi durmaz. Evet, burası çok sıcak."

Somoza çok ağır hareketlerle üzerindeki tişörtü çıkarmıştı. Onun şimdi de pantolonunun düğmelerini çözdüğünü gören Morand kızışmasına müsaade etmekle kötü yaptığını düşündü. Zayıf ve esmer Somoza reflektörün ışığı altında çırılçıplak bir halde doğrulduğunda, boşluktaki bir noktayı seyrederken yitip gitmiş gibi görünüyordu. Yarı aralık ağzından bir tükürük çizgisi akıyordu ve bardağı aceleyle yere bırakan Morand kapıya ulaşmak için onu bir şekilde kandırmak zorunda olduğunu hesapladı. Somoza'nın elinde sallanan taş baltanın nereden çıktığını anlayamadı. Sonra her şey kafasına dank etti.

"Bunu tahmin etmeliydim," dedi yavaşça gerileyerek. "Haghesa'yla yaptığın anlaşma bu, ha? Kanı ona sunması gereken de bu zavallı Morand olacak, değil mi?"

Somoza onun yüzüne hiç bakmadan, sanki önceden belirlenmiş bir güzergâhı kat edercesine bir yarım ay çizerek, ona doğru yaklaşmaya başladı.

"Eğer niyetin gerçekten beni öldürmekse," diye haykırdı Morand, alacakaranlık bölgeye doğru geri geri giderken, "böyle bir mizansene ne gerek vardı? İkimiz de bunun Thérèse için olduğunu biliyoruz. Ama o seni hiçbir zaman sevmedi ve asla sevmeyecek, bu durumda beni öldürmen neye yarayacak?"

Çıplak beden şimdi reflektör tarafından aydınlatılan çemberin dışına çıkıyordu. Köşenin karanlığına sığınmış olan Morand yerdeki ıslak bezlere basınca artık daha geriye gidemeyeceğini anladı. Baltanın havaya kalktığını görünce Ternes Meydanı'ndaki spor salonunda Nagashi'nin öğrettiği gibi yerinden sıçradı. Ayağının sivri ucu Somoza'nın kasığına inerken *nishi* darbesi tam boynunun sol tarafına denk geldi. Somoza'nın çaprazlama salladığı balta onun çok uzağından geçti ve Morand üzerine doğru yıkılan bedeni çevik bir şekilde savuşturduktan sonra savunmasız bileği kavrayıverdi. Baltanın keskin tarafı alnına indiğinde Somoza'nın boğuk ve şaşkın çığlığı hâlâ devam ediyordu.

Morand, dönüp ona bakmadan önce, atölyenin köşesine, kirli bezlerin üzerine kustu. İçinde bir boşluk hissediyordu ve kusmak onu kendine getirdi. Bardağı yerden aldı ve içinde kalan viskiyi içerken Thérèse'in her an gelebileceğini, bir şeyler yapmak, polise haber vermek, durumu açıklamak gerektiğini düşündü. Somoza'nın cansız bedenini bir ayağından tutup reflektör ışığının tam altına gelene kadar sürüklerken, bunun bir meşru müdafaa olduğunu kanıtlamakta fazla zorlanmayacağını düşündü. Somoza'nın acayiplikleri, dünyadan uzaklaşması, muhtemel deliliği kanıt olarak yeterliydi. Yere çömelmiş ölünün yüzünden ve saçından akan kanda ellerini ıslatırken aynı zamanda da sekize yirmi kalayı gösteren kol saatine bakıyordu. Thérèse gelmek üzere olmalıydı, en iyisi dışarı çıkmalı, onu bahçede ya da sokakta beklemeli, yüzünden kan boşalan, incecik kırmızı çizgilerin boynundan aşağıya süzüldüğü, göğüslerinin etrafından dolaştığı, zarif cinsel üçgende buluştuğu, kasıklarından aşağı döküldüğü idolün görüntüsüyle karşılaşmasını engellemeliydi. Balta, kurbanın kafasına derinlemesine gömülmüş halde duruyordu ve Morand kafayı yapış

yapış ellerinin arasına alıp yokladı. Cesedi bir sütuna dayayacak şekilde ayağıyla biraz daha itti, ardından havayı kokladı ve kapıya yaklaştı. En iyisi Thérèse'in girebilmesi için onu açık bırakmak olacaktı. Baltayı kapıya dayadıktan sonra elbiselerini çıkarmaya başladı, çünkü hava çok sıcaktı ve içeride kapalı bir yerde duran insan kalabalığının ağır kokusu vardı. Taksinin gürültüsünü ve Thérèse'in flütleri bastıran sesini duyduğunda çırılçıplak kalmıştı; ışığı söndürdü ve elinde baltayla kapının arkasına geçip baltanın keskin tarafını yalayarak ve Thérèse'in dakikliğin ete kemiğe bürünmüş hali olduğunu düşünerek bekledi.

BİR SARI ÇİÇEK

Kulağa şaka gibi geliyor, ama biz ölümsüzüz. Ben bunu biliyorum çünkü tam karşıtından öğrendim, bunu biliyorum çünkü yegâne ölümlüyü tanıdım. Bana hikâyesini Cambronne Sokağı'ndaki bir bistroda anlattı ve o kadar sarhoştu ki gerçeği söylemekte hiç zorlanmadı, ama patron ve tezgâhın önündeki müşteriler onun anlattıklarına gözlerinden şarap gelene kadar güldüler. Benim suratımda dışarıya vuran bir ilgi görmüş olmalı ki küt diye üzerime yığıldı ve huzur içinde içkimizi içip konuşabileceğimiz bir köşe masaya oturma lüksünü kendimize sunduk. Bana belediyeden emekli olduğunu, karısının bir süreliğine baba evine döndüğünü ve bunun onu terk ettiği anlamına da gelebileceğini anlattı. Kesinlikle yaşlı ve bilgisiz biri gibi görünmüyordu, zayıf bir suratı ve yumru gözleri vardı. Gerçekten unutmak için içiyordu ve onu beşinci kırmızı şarap kadehinden sonra talep ediyordu. Paris'in imzası olan ama görünüşe göre sadece biz yabancıların üzerine sinen o kokuyu onda almadım. Tırnakları da bakımlıydı ve saçlarında hiç kepek yoktu.

95 numaralı hatta çalışan bir otobüste yaklaşık on üç yaşlarında bir çocuk gördüğünü ve ona biraz bakınca kendisine benzettiğini, en azından kendisinin o yaştaki halinden kalan hatıraya benzettiğini fark ettiğini anlattı.

Yavaş yavaş her yanıyla ona benzettiğini kabul etmiş: Yüzü ve elleri, alnına düşen perçemi, birbirinden çok ayrı gözleri ve en çok da çekingenliği, bir çizgi roman kitabına sığınma biçimi, saçını arkaya atma hareketi, hareketlerinin iflah olmaz sakarlığı. O kadar çok benziyormuş ki, ona neredeyse gülme gelmiş, ama çocuk Rennes Sokağı'nda inince, o da peşinden inmiş ve Montparnasse'ta kendisini bekleyen bir arkadaşını orada ağaç etmiş. Çocukla konuşmak için bahane aramış, ona bir sokağı sormuş ve karşıdan kendi çocukluğunun sesini duyunca artık hiç şaşırmamış. Çocuk zaten o sokağa gidiyormuş ve birkaç sokak boyunca yan yana sessizce yürümüşler. O noktada ona bir tür vahiy gelmiş. Bu hiçbir şeyi tam olarak açıklamıyormuş ama ne zaman –şimdi olduğu gibi– açıklamaya kalksa, o zaman içerdiği asgari açıklamadan da mahrum kalabilen ve yeniden silik ya da sersem bir şekle bürünen bir şeymiş.

Özetlemek gerekirse, çocuğun evini öğrenmenin bir yolunu bulmuş ve bir yavrukurt eğitmeni geçmişin verdiği saygınlıkla bu kalelerin kalesine, bir Fransız evine girebilmiş. Orada onurlu bir sefaletle, kocamış bir anneyle, emekli bir dayıyla ve iki kediyle karşılaşmış. Daha sonra on dört yaşlarındaki oğlunu yanına vermesi için kardeşlerinden birini ikna etmesi zor olmamış ve iki çocuk arkadaş olmuşlar. Her hafta Luc'ün evine gitmeye başlamış; anne onu yeni hazırlanmış kahveyle ağırlıyormuş, savaştan, işgalden ve de Luc'ten konuşuyorlarmış. Bir vahiy gibi başlamış olan şey giderek dallanıp budaklanmak suretiyle, insanların yazgı diye adlandırmaktan hoşlandıkları o ispatlayıcı görünüme bürünmekteymiş. Bu durumu gündelik sözcüklerle açıklamak da mümkünmüş: Luc bir kez daha oymuş, ölümlülük yokmuş, hepimiz ölümsüzmüşüz.

"Hepimiz ölümsüzüz, dostum. Düşünebiliyor mu-

sun, bugüne dek kimsenin kanıtlayamadığı şeyi kanıtlamak bir 95 numaranın içinde bana düşmüştü. Mekanizmadaki küçük bir hata, bir zaman kıvrımı, peş peşe olması gerekirken eşzamanlı bir reenkarnasyon. Luc'ün benden sonra doğması gerekiyordu, ama o... Onunla otobüste karşılaşmış olmamın büyüleyici tesadüfünü saymıyorum bile. Sanırım bunu size söylemiştim, kendini tam bir güvende hissetme duygusuydu, tarifsiz bir şey. Hepsi buydu ve bitti. Ama sonra kuşkular başladı, çünkü böyle durumlarda insan sersem muamelesi görüyor ya da sakinleştirici alıyor. Ve birer birer öldürülen kuşkularla birlikte, yanılmadığını, şüphe etmeyi gerektirecek bir sebep olmadığını gösteren kanıtlar. Size söyleyeceğim bu şey, bazen içimden gelip onlara anlattığımda bu sersemleri en çok güldüren kısım. Luc sadece bir kez daha ben değil, tıpkı benim gibi, size konuşan bu zavallı gariban gibi olacaktı. Onu oynarken görmek, hep kötü düşerken, ayağını burkarken ya da köprücükkemiği yerinden çıkarken görmek, o yüzeysel duygular, ona ne sorulsa hemen suratına yükselen o kızarıklık bunu anlamak için fazlasıyla yeterliydi. Buna karşılık annesi konuşmayı ne kadar da seviyor, çocuk orada utancından ölse de, insana her şeyi, en inanılmaz mahremiyetleri, ilk çıkan dişle ilgili anekdotları, sekiz yaşında yaptığı resimleri, hastalıklarını nasıl da anlatıyorlar... Temiz yürekli hanımefendi elbette ki hiçbir şeyden kuşkulanmıyordu ve dayı benimle satranç oynuyordu, aileden biri gibi olmuştum, hatta bir ayın sonunu getirmek için onlara borç para bile verdim. Luc'ün geçmişini öğrenmek benim için hiç zor olmadı, ihtiyarların ilgisini çeken konuların arasına soruları sokuşturmak yeterliydi: dayının romatizması, kapıcı kadının kötülükleri, politika. Böylece, şah çekmeler ve etin fiyatı hakkında fikir yürütmeler arasında Luc'ün çocukluğunu yavaş yavaş öğrendim ve ispatlama giderek şaşmaz biçimde ta-

mamlandı. Anlayın beni, bu arada içkilerimizi tazeleyelim: Luc bendim, çocukken olduğum bendim, ama bunu bir karbon kâğıdı kopya olarak düşünmeyin. Daha ziyade benzer bir figür, anlıyor musunuz, demek istediğim yedi yaşındayken benim bileğim çıkmıştı, Luc'ünse köprücükkemiği, dokuz yaşında her ikimiz de sırasıyla kızamık ve kızıl geçirmiştik, ayrıca devreye tarih giriyordu, dostum, benim kızamığım on beş gün sürerken Luc'ü dört günde iyileştirmişlerdi, tıptaki ilerlemeler falan filan. Her şey benzerdi ve bir örnek vermek gerekirse, köşedeki fırıncı da pekâlâ Napeléon'un reenkarnasyonu olabilirdi, ama o bunu bilmeyecekti çünkü düzen bozulmamıştı, çünkü gerçeğiyle asla karşılaşmayacaktı, özellikle de bir otobüste; ama bir şekilde bu hakikatin farkına varırsa, tekrarladığını ve Napeléon'un tekrarı olduğunu, bulaşıkçılıktan Montparnasse'taki iyi bir fırının sahipliğine geçmekle, Korsika'dan Fransa tahtına atlamanın özünde aynı şey olduğunu anlayabilecekti ve hayatının hikâyesini yavaşça eşeleyerek Mısır Seferi'ne, konsolosluğa, Austerlitz'e ilişkin anları bulacaktı, hatta fırınının başına birkaç yıl içinde bir şey geleceğini fark edecek ve son günlerini belki de altıncı kattaki küçük bir apartman dairesinde, yani kendi Saint Helena Adası'nda geçirecekti ve o da yenilmiş olacaktı, onun da etrafı yalnızlık sularıyla çevrili olacaktı ve o da kartalların uçuşunu andıran fırınıyla gurur duyacaktı. Ne demek istediğimi anlıyorsunuz, değil mi?"

Anlıyordum, ama çocukluğumuzda hepimizin belli bir zaman zarfında tipik hastalıkları geçirdiğimizi ve hepimizin futbol oynarken bir taraflarımızı kırdığımızı düşündüm.

"Biliyorum, size şu âna kadar görünür rastlantılardan bahsettim. Mesela, otobüsteki vahiy için belirleyici olsa da, Luc'ün bana benzemesinin aslında önemi yoktu. Gerçekten önemli olan sekanslardı ve bunu açıklaması

bir hayli zor çünkü karakterle, belirsiz anılarla ve çocukluk masallarıyla bağlantılı. O zamanlar, demek istediğim Luc'ün yaşında olduğum sırada, bir türlü iyileşmeyen bir hastalıkla başlayan kötü bir dönem geçirmiştim, ardından nekahet döneminin tam ortasında arkadaşlarımla oynamaya gittim ve kolumu kırdım, sonra bunu henüz atlatmıştım ki sınıf arkadaşımın kız kardeşine âşık oldum ve insanla dalga geçen bir kızın gözlerine bakmaktan âciz birinin çektiği gibi acı çektim. Luc de hastalanmış, henüz nekahet dönemindeyken sirke davet etmişler ve tribünlerden inerken kayınca ayak bileği çıkmış. Kısa bir süre sonra annesi bir akşam onu pencerenin yanında ağlarken yakaladığında avucunda evden birine ait olmayan mavi bir mendil sıkmaktaymış."

Bu hayatta illaki birinin muhalefet etmesi gerektiğinden, ona çocukluk aşklarının yara bere ve zatülcenbin kaçınılmaz tamamlayıcısı olduğunu söyledim. Ama uçak olayının başka bir şey olduğunu kabul ettim. Ona doğum gününde götürmüş olduğu yaylı pervaneli bir uçak.

"Uçağı ona verince annemin bana on dört yaşımda hediye ettiği Meccano marka oyuncağı ve başıma geleni bir kez daha hatırladım. Bir yaz fırtınasının yaklaşmasına ve gök gürültülerinin duyulmasına rağmen ben bahçedeydim ve sokak kapısının bayağı yakınında, kameriye masasının üzerinde bir vinç kurmaya uğraşıyordum. Evden beni çağırdılar ve bir dakikalığına içeri girmem gerekti. Geri döndüğümde Meccano kutusu ortadan kaybolmuştu ve sokak kapısı açıktı. Çaresizce bağırarak sokağa koştum ama görünürde kimse yoktu ve işte tam o sırada karşıdaki şaleye bir yıldırım düştü. Bütün bunlar tek bir sahne gibi yaşandı ve uçağı Luc'e verirken o olayı hatırlamıştım; benim zamanında Meccano oyuncağıma bakmış olduğum mutluluğun aynısıyla Luc de uçağına bakmaktaydı. Anne bana bir fincan kahve getirdi ve her

zamanki cümlelerimizle sohbet ediyorduk ki bir çığlık duyduk. Luc sanki kendini boşluğa bırakmak istercesine pencereye koşmuştu. Bembeyaz bir surat ve ıslak gözlerle, uçağın havada yönünü değiştirdiğini ve açık duran pencerenin aralığından dışarı gittiğini zorlukla kekeledi. "Ortalıkta görünmüyor, ortalıkta görünmüyor," diye tekrarlayarak ağlıyordu. Daha aşağıdan başka çığlıklar duyuldu ve dayı karşıdaki evde bir yangın çıktığını haber vermek için koşarak içeri girdi. Şimdi anlıyor musunuz? Evet, en iyisi içkilerimizi tazeleyelim."

Ardından, ben sessizliğe gömülünce, adam artık sadece Luc'ü ve Luc'ün yazgısının nasıl olacağını düşünmeye başladığını söyledi. Anne onu bir sanat meslek okuluna göndermeyi düşünüyormuş, oğlunun hayattaki yolu diye adlandırdığı şeyin mütevazı bir şekilde önünde açılması için diyormuş, ama bu yol çoktan açılmış ve sadece o, anneye ve dayıya her şeyin faydasız olduğunu, ne yaparlarsa yapsınlar sonucun aynı olacağını, onu bekleyenin hor görülme, acınası rutin, monoton yıllar, giysileri ve ruhu kemiren başarısızlıklar, gücenik bir yalnızlığa, mahallenin bistrosuna sığınma olduğunu söyleyebilirmiş, ama bir deli yerine konmamak ve Luc'ten sonsuza dek ayrılmak zorunda kalmamak için susmuş. Ama en kötüsü Luc'ün yazgısı değilmiş, en kötüsü Luc'ün de zamanı gelince ölecek olması ve sonra başka bir insanın Luc'ün ve onun görünümünü tekrarlayacak olmasıymış, ta ki o da ölüp döngünün içine başka bir insan girene dek. Luc artık onu neredeyse ilgilendirmiyormuş; geceleyin, tutmayan uykusu onu daha ötelere, başka Luc'e, isimleri Robert ya da Claude ya da Michel olacak diğerlerine götürüyormuş; aynı figürü hiç farkında olmadan, özgür iradelerinden tamamen emin bir şekilde sonsuza dek aynı figürü tekrarlayıp duran zavallı şeytanlar teorisi. Adam içtikçe kederleniyordu, yapacak bir şey yoktu.

"Şimdi onlara Luc'ün birkaç ay sonra öldüğünü söylediğimde benimle dalga geçiyorlar, o kadar aptallar ki bunu anlamaktan âcizler... Evet, siz de bana o gözlerle bakmaya başlamayın. Birkaç ay sonra öldü, bir tür bronşitle başladı, aynı yaşta ben de bir karaciğer iltihaplanması yaşanmıştım. Beni hastaneye götürmüşlerdi ama Luc'ün annesi onu evde tedavi etmeye kalkıştı ve ben neredeyse her gün ziyaretine gidiyordum, bazen Luc'le oynaması için yeğenimi de yanımda götürüyordum. O evde öylesine bir sefalet vardı ki ziyaretim her anlamda bir teselli oluyordu, Luc'e arkadaşlık ediyor, yanımda ringa balığı ya da bir kayısılı pasta götürüyordum. Bana özel bir indirim yapan bir eczaneden onlara bahsetmemden sonra, ilaçları benim satın almama alıştılar. En sonunda beni Luc'ün hastabakıcısı olarak kabul ettiler ve tahmin edersiniz ki, doktorun fazla ilgi göstermeden girip çıktığı o tür bir evde, kimse nihai belirtilerin ilk teşhisle örtüşüp örtüşmediğine fazla dikkat etmez. Neden bana öyle bakıyorsunuz? Yanlış bir şey mi söyledim?"

Hayır, yanlış bir şey söylememişti, özellikle de onca şarap içtikten sonra. Tam aksine, zavallı Luc'ün ölümü –olayın korkunçluğunu bir yana bırakacak olursak– şunu kanıtlamıştı ki, kendini hayal gücüne kaptıran herhangi biri 95 numaralı otobüste bir fantezi başlatabilir ve onu bir çocuğun sessizce öldüğü yatağın yanında bitirebilirdi. Adamı sakinleştirmek için bunu ona da söyledim. Yeniden konuşmaya başlamadan önce bir süre havaya bakakaldı.

"Pekâlâ, siz öyle diyorsanız. Gerçek şu ki, toprağa vermeyi takip eden o haftalar boyunca ilk kez mutluluğu andıran bir şey hissettim. Hâlâ arada bir Luc'ün annesini ziyarete gidiyor ve ona bir paket kurabiye götürüyordum, ama o ya da ev artık beni çok az ilgilendiriyordu, ilk ölümlü olmanın, ömrümün günden güne, şarap kadehin-

den şarap kadehine tükenmeyi sürdürdüğünü ve en sonunda, kim bilir nerede ve ne zaman ölmüş bir meçhulün kaderini sonuna kadar tekrarlayarak –ama sersem bir yaşamı sersemce bir şekilde tekrarlamak için döngüye girecek bir Luc olmadan gerçekten ölerek– herhangi bir zamanda ve herhangi bir yerde biteceğini hissetmenin harikulade katiyetine kaptırmış gibiydim. Bu doygunluğu anlayın, dostum, sürdüğü müddetçe yaşadığım onca mutluluğu kıskanın."

Zira göründüğü kadarıyla fazla sürmemişti. Ucuz bistro, ucuz şarap ve o bedene ait olmayan bir ateşin parıldadığı o gözler bunu kanıtlıyordu. Yine de, sıradan yaşamının, evliliğinin yıkılışının ve ellisinde gelen çöküşünün her ânının zevkini, devredilemez ölümlülüğünden emin bir şekilde çıkardığı birkaç ay yaşamış olmalıydı. Bir akşamüstü, Lüksemburg Bahçesi'nden geçerken bir çiçek görmüş.

"Bir tarhın hemen kıyısındaydı, alelade bir sarı çiçek. Bir sigara yakmak için durmuştum ve ona bakıp daldım. Sanki çiçek de bana bakıyormuş gibi geldi, şu temaslar, bazen olur ya... Bilirsiniz işte, herkes onları hisseder, şu güzellik dedikleri şey. Tam olarak oydu, çiçek güzeldi, çok güzel bir çiçekti. Ve ben hükümlüydüm, bir gün sonsuza dek ölecektim. Çiçek çok güzeldi, geleceğin insanları için her zaman çiçekler olacaktı. Hiçlik birden kafama dank etti; huzur ve zincirin sonu zannettiğim şey aslında hiçlikti. Ben ölecektim ve Luc çoktan ölmüştü, bizim gibi biri için bir daha asla çiçek olmayacaktı, hiçbir şey olmayacaktı, kesinlikle hiçbir şey olmayacaktı ve hiçlik işte buydu, bir daha asla bir çiçek olmamasıydı. Yanık kibrit parmaklarımı yaktı. Meydanda rasgele bir yere giden bir otobüse atladım ve saçma sapan bir şekilde bakmaya, sokakta görünen her şeye ve otobüsün içindeki her şeye bakmaya koyuldum. Son durağa varınca

indim ve dış mahallelere giden başka bir otobüse bindim. Bütün akşam, gece çökene kadar, çiçeği ve Luc'ü düşünerek, yolcuların arasında Luc'e benzeyen birini, bana ya da Luc'e benzeyen birini, bir kez daha ben olabilecek birini, ben olduğunu bilerek seyredecek ve sonra ona bir şey söylemeden, zavallı sersem yaşamına, bir ıskalanmış sersem yaşamdan başka bir ıskalanmış sersem yaşama devam etmesi için, onu neredeyse koruyarak, bırakayım gitsin diyeceğim birini arayarak otobüslere binip indim..."

Hesabı ödedim.

SOFRA SOHBETİ

Zaman, oyun oynayan ve
piyonları deviren bir çocuk.

Herakleitos, 59. fragman

Doktor Federico Moraes'in mektubu

Buenos Aires, 15 Temmuz 1958 Salı

Senyor Alberto Rojas,
Lobos, F.C.N.G.R.
Sevgili dostum:

Yılın bu döneminde her zaman olduğu gibi, yaşamın bizi yavaş yavaş boyun eğmek zorunda bıraktığı binlerce nedenden ötürü birbirimizden iyice koptuğumuz eski dostları yeniden görme arzusu tüm benliğimi ele geçiriyor. Sanki ortak anılar yitirilen gençlik yıllarını bir süreliğine bize geri veriyormuşçasına, zaman bizi daha az yıpratmış yanılsamasına kapıldığımız bir sofra sohbetinin tatlı melankolisine, sanırım, siz de duyarlısınız.

Elbette ki, bunun için her şeyden önce size güveniyor ve gül bahçesiyle kütüphanesini tüm Buenos Aires'ten daha çe-

kici bulduğunuz Lobos'taki çiftliğinizi birkaç saatliğine terk etme kararını verdirmek için size bu satırları çok önceden gönderiyorum. Hadi cesaretinizi toplayıp trene binme ve başkentin gürültüsüne tahammül etme çifte fedakârlığını yapmayı kabul edin. Akşam yemeğini daha önceki yıllarda olduğu gibi evde yiyeceğiz ve her zamanki dostlarımızla birlikte olacağız, tek istisna... Ama öncelikle tarihi kesin olarak belirlemek istiyorum ki fikri kafanızda yavaş yavaş olgunlaştırın; gördüğünüz gibi sizi iyi tanıyorum ve araziyi stratejik olarak hazırlıyorum. O halde, tarih için diyelim ki...

Doktor Alberto Rojas'ın mektubu

Lobos, 14 Temmuz 1958

Senyor Federico Moraes,
Buenos Aires.
Sevgili dostum:

Bu satırları evinizdeki o keyifli toplantının üzerinden henüz birkaç saat geçmişken almak sizi şaşırtmış olabilir, ancak gece boyunca yaşanan bir olay beni öylesine etkiledi ki endişemi sizinle paylaşmayı gerekli görüyorum. Telefondan nefret ettiğimi ve yazmayı da sevmediğimi biliyorsunuz, ama tek başıma kalıp o olayı düşünme fırsatı bulur bulmaz, bu mektubu size göndermek bana en mantıklı, hatta en hayati davranış gibi gözüktü. Samimi olmak gerekirse, eğer Lobos başkente o denli uzak olmasaydı (yaşlı ve hasta bir adam kilometreleri farklı ölçer), konu hakkında sizinle konuşmak için bugün hemen Buenos Aires'e dönerdim. Neyse, peşrev kısmını burada kesip konuya girelim. Ama öncesinde, sevgili Federico, ancak sizin yapabileceğiniz şekilde bize sunduğunuz o muhteşem akşam yemeği için bir kez daha teşekkürler. Hem Luis Funes hem de Barrios ile Robirosa, sizin insan türünün en zarif ör-

neklerinden biri (Barrios'un sözü) ve eşsiz bir ev sahibi olduğunuz konusunda benimle hemfikirler. Bu yüzden, yaşanan o olaya rağmen, eski dostlarla bir kez daha görüşme ve yalnızlığın kaçınılmaz bir biçimde yavaş yavaş kemirdiği onca anıyı gözden geçirme fırsatını bana veren o gecenin biraz nostaljik mutluluğunu hâlâ muhafaza etmekte olmam sizi şaşırtmasın.

Size söyleyeceğim şey, acaba sizin için gerçekten yeni bir haber mi? Bunları size yazarken, ev sahipliği konumunuzun belki de sizi, dün gece Robirosa ve Luis Funes arasında yaşanan tatsız olayın neden olması gereken rahatsızlığı gizlemeye götürdüğünü düşünmekten kendimi alamıyorum. Her zaman ki gibi dalgın olan Barrios hiçbir şeyin farkına varmadı; anekdotlara, esprilere dikkat kesilmiş ve hepimizin takdir ettiği o Kreol nüktedanlığıyla bunlara hemen katkıda bulunmaya hazır bir halde kahvesinin keyfini çıkarmakla meşguldü. Kısaca, Federico, eğer bu mektup size bilmediğiniz hiçbir şey söylemiyorsa, özürlerimi kabul ediniz; her halükârda ben onu yazmakla iyi ettiğime inanıyorum.

Daha evinize gelir gelmez fark ettim ki, herkese karşı daima çok sevecen davranan Robirosa, Funes'in sözü ona her yöneltişinde kaçamak tavırlar sergiliyordu. Aynı zamanda Funes'in bu soğukluğa karşı hassasiyeti ve sanki tavrının sadece anlık bir dalgınlığın ürünü olmadığından emin olmak istermişçesine, birçok kez Robirosa'yla konuşmak için ısrar etmesi de dikkatimi çekti. Barrios, Funes ve sizin gibi parlak insanların bulunduğu bir yemek masasında diğerlerinin görece sessizliğinin üzerinde kimse durmaz ve Robirosa'nın sadece siz, Barrios ve konuşmayı dinlemeye nadiren yeğleyen benimle diyaloğa girmeye yanaştığını fark etmek kolay değildir.

Daha kütüphanede, ateşin yanına oturmaya hazırlandığımız sırada (bu arada siz, uşağınız Ordóñez'e talimatlar vermekteydiniz) Robiroso gruptan ayrılıp pencerelerden birinin önüne doğru gitti ve camı tıklatmaya başladı. Ben –aşağılık nükleer denemeleri savunmaya kalkan– Barrios'la birkaç cüm-

le konuşmuştum ve şöminenin yakınına konforlu bir şekilde yerleşmeye hazırlanıyordum; tam o anda, ortada belli bir sebep yokken başımı çevirdim ve Funes'in de yanımızdan ayrılıp Robirosa'nın hâlâ önünde durduğu pencereye doğru gittiğini gördüm. Barrios argümanlarını çoktan tüketmişti ve biraz ötede olan bitene yabancı, dalgın bir biçimde *Esquire* dergisinin bir sayısına göz gezdiriyordu. Kütüphanenizin bir akustik tuhaflığı pencerenin yanında alçak sesle konuşulan sözcükleri şaşırtıcı bir netlikle işitmemi sağladı. O sözler hâlâ kulaklarımda çınladığı için, onları size metin halinde tekrarlayacağım. Funes bir soru sordu: "Hey, neden böyle davrandığını öğrenebilir miyim?" Ve Robirosa'nın ânında cevabı: "O büyükelçilikte seni kim bilir hangi hayırsever isimle çağırıyorlardır. Benim için seni adlandırmanın tek bir biçimi var, ama onu başka birisinin evinde söylemek istemiyorum."

Diyaloğun alışılmamışlığı, özellikle de tonu beni öylesine şaşkına çevirdi ki münasebetsizlik yapıyormuşum gibi geldi ve bakışımı başka tarafa çevirdim. Tam o sırada siz Ordóñez'le konuşmanızı bitirmiştiniz ve o yanımızdan ayrılıyordu; Barrios, Varga'nın bir resmiyle eğleniyordu. Pencereye dönüp bakmadan Funes'in sesini duydum: "En sevdiğin şeyin hatırına senden istiyorum ki..." Ve onu bir kırbaç gibi kesen Robirosa'nınkini: "Artık konuşarak halledilecek bir şey kalmadı." Siz ellerinizi sevecenlikle çırpıp herkesi ateşin yanına oturmaya davet ettiniz ve tam o esnada özellikle çekici bulduğu bir sayfayı hayranlıkla seyretmekte olan Barrios dergiyi elinden bıraktı. Espriler ve gülüşmelere rağmen Funes'in şöyle dediğini duyabildim: "Lütfen Matilde'nin bundan haberi olmasın." Belli belirsiz bir biçimde, Robirosa'nın omuz silktiğini ve ona sırtını döndüğünü gördüm. Siz onlara yaklaşmıştınız ve diyaloğun son kısmını duyduysanız hiç şaşırmam. Tam o sırada Ordóñez elinde purolar ve konyakla göründü. Funes gelip yanıma oturdu ve sohbet bizi bir kez daha gece geç saatlere kadar sardı.

O olayın öylesine keyifli bir gecenin sonunu benim için

tatsızlaştırmaya yettiğini eklemezsem, sevgili Federico, yalan söylemiş olurum. Savaş tehditlerinin, kapalı sınırların ve imrenilen petrol kuyularının çağı olan günümüzde böyle bir itham mutlu zamanlara nazaran çok daha büyük bir ağırlık taşıyor; Robirosa gibi öylesine stratejik bir biçimde üst tabakada konumlanmış bir adamın ağzından çıkması ona yadsımanın çocukça olacağı bir ağırlık yüklüyor, ayrıca, sizin de kabul edeceğiniz gibi, itham edilenin suskunluğundan ve yakarışından yayılan o kabullenme havası var.

Şu bir gerçek ki, dostlarımızın arasında yaşanabilecek bir olay bizi sadece dolaylı olarak kapsıyor. Bu manada, şu okuduğunuz satırlar o anda koşulların bana müsaade etmediği bir sözlü yorumun yerine geçiyor. Luis Funes'e çok değer verdiğim için bu konuda yanılmış olmayı çok isterim ve sizin sevecen bir biçimde sürekli başıma kaktığınız inzivam ve mizantropimin de bu tür bir fantezinin, belki de sizin iki satırınızın ortadan kaldıracağı bir yanlış yorumlamanın üretilmesine katkıda bulunmuş olabileceğini düşünüyorum. Umarım öyledir, umarım kahkahayı basar ve şimdiden beklemeye koyulduğum bir mektupta, saçlarımı kırlaştıran yılların aklımı alıp götürdüğünü bana kanıtlarsınız.

Sizi kocaman kucaklayan dostunuz

Alberto Rojas

Buenos Aires, 16 Temmuz 1958 Çarşamba

Senyor Alberto Rojas,

Sevgili Rojas:

Eğer niyetiniz beni şaşırtmaksa, mutlu olun: Bunu fazlasıyla başardınız. Yaşlı ve kuşkucu olmamdan ötürü inanmaya direnscm de, başarınızı daha da şaşırtıcı bir rastlantıya bağlamadan telepatik güçlerinizi kabul etmem gerekiyor. Doğrusu

ben iyi oyuncuyumdur ve uğradığım şaşkınlığı, hayreti açıkça kabul ederek sizi ödüllendirmek bence doğru bir hareket. Evet, dostum, mektubunuz elime birkaç hafta içinde evimde vereceğim akşam yemeğine davet etmek için, her yıl yaptığım gibi, size bir şeyler karaladığım sırada ulaştı. Ordóñez elinde bir zarfla karşımda belirdiğinde bir paragrafa başlıyordum; sizi bildim bileli kullandığınız gri kâğıdı hemen tanıdım ve tesadüfün böylesi, elimdeki dolmakalemi, sanki bir kırkayakmışçasına, bana bıraktırıverdi. Arkadaş, ben buna kapalı gözle hedefi on ikiden vurmak derim!

Ama tesadüf bir yana, şakanızın kafamı karıştırdığını itiraf ediyorum. Şimdi tüm ayrıntıları doğru tahmin etmiş olmanız bende hayranlık uyandırıyor. Birincisi, sizi hiç gecikmeden evimde bir akşam yemeğine davet edeceğimi öngördünüz; ikincisi (beni en çok şaşırtan bu oldu) bu yıl Carlos Frers'i davet etmeyeceğime kesin gözüyle baktınız. Nasıl yaptınız da benim niyetlerimi tahmin etmeyi başardınız? Tarım Paktı mevzusundan sonra Frers'le birbirimize mesafeli davrandığımızı kulüpten birisi size söylemiş olmalı diye düşünüyorum; ama diğer taraftan, siz herkesten uzakta ve kimseyle görüşmeden yaşıyorsunuz... En sonunda, eğer söz konusu olan analizse, analitik dehanız karşısında eğiliyorum. Lakin siz bende daha ziyade büyücülükle haşır neşir olduğunuz yönünde bir izlenim bıraktınız ve tam size yazmaya oturduğum anda mektubunuzu elimde bulmak bu kanımı hayranlık verici bir biçimde güçlendirdi.

Her halükârda, sevgili Alberto, büyük uydurma becerinizin beni endişelendiren diğer bir yüzü var. Luis Funes'e yönelik bu dolaylı ithamla ne amaç güdüyorsunuz? Hayat her birimizi farklı yollara savurmuş olsa da, bildiğim kadarıyla ikiniz her zaman çok iyi dost oldunuz. Eğer Funes'e karşı gerçekten bir eleştiriniz varsa, neden ona değil de bana yazıyorsunuz? Son raddede, en samimi arkadaşlarınızın Dışişleri Bakanlığı'nda çok özel görevler üstlendiklerini bildiğimize göre, ithamınıza

Robirosa'yı dahil etmemek niye? Bunun yerine siz üç bant kullanarak çok karmaşık bir karambol atışı yapmayı deniyorsunuz ve ben bunun sebebini şu anda sorgulamamayı yeğliyorum. En sevdiğimiz dostlarımızdan birinin onuru söz konusu olduğu için sadece bir şaka olduğuna inanmakta direndiğim bir davranış karşısında yaşadığım rahatsızlığı size tüm samimiyetimle itiraf ediyorum. Sizin her zaman düzgün, güvenilir bir insan olduğunuzu, yolsuzluk ve rüşvet döneminde sizi ıssız bir çiftlikte, kitapların ve bizden daha saf çiçeklerin arasına sığınmaya itenin de yine bu nitelikleriniz olduğunu düşündüm. Bu yüzden, mektubunuzdaki rastlantılar ya da tahminler oyunu beni şaşırtsa, hatta eğlendirse de, onu yeniden her okuyuşumda beni esir alan huzursuzlukta bizzat dostluğumuzun tanımı tehdit altında görünüyor. İçtenliğimi bağışlayın; ya da eğer beni bağışlamazsanız, yanlış anlamaya açıklık getirin ve konuyu kapatalım.

Bütün bunların, sizinkinin elime geçişinin böldüğü o mektupta size bildirildiği gibi, ayın 30'unda evimde toplanmamız yönündeki niyetimi hiçbir şekilde etkilemeyeceğini söylemeye gerek bile yok. Taşrada dolaşan Barrios ve Funes'e yazıp haber verdim bile, Robirosa'ysa daveti kabul ettiğini söylemek için beni telefonla aradı. Başyapıtların gizli saklı kalmaması gerektiği için, sizin olağanüstü mektup şakanızdan Robirosa'ya bahsetmiş olmam sizi şaşırtmayacaktır. Onun bu kadar arzulu güldüğünü çok az kez işittim... Mektubunuz beni dostumuzdan daha az eğlendiriyor, hatta bazı satırlarınızın "üzerimdeki bir yük" diye adlandırılan şeyi sırtımdan aldığına inanıyorum.

O halde, o satırlara kadar diyelim, ya da evimde görüşene kadar.

En içten duygularımla,

Federico Moraes

Lobos, 18 Temmuz 1958

Senyor Federico Moraes,

Sevgili dostum:

Şaşkınlıktan, rastlantılardan, mektup zaferlerinden bahsediyorsunuz. Çok teşekkür ederim, ama bir sahtekârlığı gizlemekten başka amaç gütmeyen komplimanlar benim tercihim değildir. Eğer kullandığım sözcüğü biraz sert buluyorsanız, mahkeme salonlarında ve politikada onca kez sergilediğiniz eleştirel düşünceyi kendi kendinize uygulayın; nitelemenin abartılı olmadığını göreceksiniz. Ya da, eğer bir şaka söz konusuysa (ki öyle olmasını yeğlerdim), bu şakaya son verin. Son derece hayıflandığım bir tesadüf sonucu öğrenme şansına eriştiğim bir şeyin üzerine sizin –ve belki de evinizdeki yemeğe katılan diğerlerinin– toprak atmaya çalışmanızı anlayabilirim. Luis Funes'le eskiye dayanan dostluğunuzun sizi, belki yemi yutup sessizliğe gömülürüm beklentisiyle, sanki mektubum bir şakadan ibaretmiş gibi davranmaya itmesini de anlayabilirim. Benim anlayamadığım sizin ve benim gibi insanlar arasında bunca komplikasyona gerek duyulması. Benden kütüphanenizde duyduklarımı unutmamı istemeniz yeterli olurdu; bunun herhangi birine faydası dokunacağından emin olduğum anda, unutma kapasitemin çok büyük olduğunu artık biliyor olmalısınız.

Netice itibarıyla, varsayalım ki mizantropi bu satırlara hüznünü ekliyor; hepsinin ardında, sevgili Federico, her zamanki dostunuz var. Biraz kafam karışık, bu doğru, çünkü bizi yeniden toplamak istemenizin sebebini anlayamıyorum. Ayrıca, konuyu gülünç denebilecek bir uç noktaya taşımak ve göründüğü kadarıyla benim mektubumun gelişiyle bölünen bir sözde davetten bahsetmek niye? Eğer elime geçen neredeyse bütün kâğıtları atma alışkanlığım olmasaydı, aynı zarfın içinde davet mektubunuzu size iade etmekten büyük keyif alırdım...

Bu mektuba akşam yemeğimi yemek için ara verdim. Radyodaki haber bülteninden Luis Funes'in intiharını öğrenmiş bulunmaktayım. Başkalarını şaşırtan bir ölümü çok net bir şekilde açıklayan bir olayın zoraki şahidi keşke olmasaydım dememi, artık daha fazla sözcüğe ihtiyaç duymadan anlayacaksınız. Mektubumun içeriğinin ona attırdığını söylediğiniz kahkahalara rağmen, dostumuz Robirosa'nın da o şaşıranlar arasında olduğunu sanmıyorum. Artık görüyorsunuz ki, eserinden mutluluk duymak için Robirosa'nın bir sürü sebebi vardı ve trajedinin sondan bir önceki sahnesinin canlı bir tanığı olması onun hoşuna dahi gitmiş olmalı diye düşünüyorum. Hepimizin kibirli bir tarafı vardır, ulusa üstün hizmetlerinin kalın bir sır perdesi ardında yerine getiriliyor oluşu belki de bazen Robirosa'ya acı veriyordu; öte yandan, bu olayda bizim sessizliğimize güvenebileceğini çok iyi biliyor. Zaten Funes'in intiharı onu tamamen haklı çıkarmıyor mu?

Ancak ne sizin ne de benim onun sevincini bu denli paylaşmak için nedenimiz var. Funes'in kusurlarını bilmiyorum; buna karşılık onu iyi bir dost, daha iyi ve daha mutlu eski zamanların yoldaşı olarak hatırlıyorum. Yaşadığı bu felaket karşısında, belki de hiç bozmamam gereken inzivamda tüm hissettiklerimi zavallı Matilde'ye aktaracak sözcükleri bulacağınıza güveniyorum.

Dostunuz,

Rojas

Buenos Aires, 21 Temmuz 1958 Pazartesi

Senyor Alberto Rojas,

İlgilinin dikkatine:

Ayın 18'inde gönderdiğiniz mektubunuzu aldım. Dostum Luis Funes'in ölümünün yası sebebiyle ayın 30'u için planlamış

olduğum toplantıyı iptal etmeye karar verdiğimi size haber verme görevini yerine getiriyorum.

Sizi saygıyla selamlıyorum,

Federico Moraes

BANDO

Bu tür şeyler için ölen,
René Crevel'in anısına.

1947 Şubat'ında, Lucio Medina bana kısa bir süre önce başına gelen komik bir olayı anlattı. O yılın Eylül ayında işinden istifa edip ülkeyi terk edince, tuhaf bir biçimde iki şey arasında bir ilişki olabileceğini düşündüm. Aynı bağlantının onun aklından da geçip geçmediğini bilmiyorum. Olur ya uzaktan işine yarar diye, olur ya Roma ya da Birmingham'da hâlâ hayattadır diye, onun basit hikâyesini mümkün olduğunca aslına uygun bir şekilde anlatacağım.

Gazetedeki film tanıtımlarına bir göz atan Lucio, merkezdeki salonlarda gösterildiği dönemde kaçırdığı bir Anatole Litvak filminin Büyük Opera Sineması'nda gösterimde olduğunu görmüş. Opera gibi bir sinemanın o filmi tekrar gösteriyor olması dikkatini çekmiş, ama 47'de Buenos Aires'te yeniliklere nadiren rastlanıyordu. Saat altıda Sarmiento ve Florida caddelerinin köşesindeki işinden çıkıp iyi bir Buenos Aires'linin keyifli haliyle merkeze doğru yönelmiş ve film başlamak üzereyken sinemaya varmış. Program önce bir haber bülteninin, ar-

dından bir çizgi filmin ve sonra da Litvak'ın filminin gösterileceğini bildiriyormuş. Lucio on ikinci sıradan bir koltuk istedikten sonra içeride salonun dekorasyonuna ve onda gerçek bulantılara sebep olan yan balkonlara bakmak zorunda kalmamak için bir *Crítica* gazetesi satın almış. İşte o sırada haber bülteni başlamış ve Miami'de denize girenler denizkızlarıyla rekabet ederken, Tunus'ta ise devasa bir barajın açılışı yapılırken birçok kişi salona girmiş. Lucio'nun sağına Atkinson marka Cuir de Russie parfümü kokan (ama öyle böyle değil) hacimli bir vücut oturmuş. Vücuda iki daha küçük vücut eşlik ediyormuş ve bunlar bir süre sonra yerlerinde duramaz olmuşlar ve sadece Donald Duck oynarken sakinleşmişler. Bütün bunlar bir Buenos Aires sinemasında sıradan şeylerdi, özellikle de vermut seansında.

Işıklar yanınca, yıldızlı ve bulutlu tarifsiz gökyüzü biraz silinince, dostum *Crítica*'nın okumasına başlamadan önce salona bir göz atmış. Orada yolunda gitmeyen, tanımlanamaz bir şey varmış. Koltukların büyük çoğunluğu obez hanımlarla doluymuş ve bunların hepsine, tıpkı sağındaki hanım gibi, bir ya da daha fazla çocuk eşlik ediyormuş. Dostum Opera'nın koltuklarının bu tür bir seyirci profili tarafından işgal edilmesini garipsemiş, zira üstleri başları ve suratlarıyla kadınların birçoğu, pazar iznini kullanan saygıdeğer aşçılara benziyorlarmış, konuşurken ellerini kollarını tıpkı İtalyanlar gibi durmadan sallıyor ve çocukları bir çimdikleme ve azarlama rejimine tabi tutuyorlarmış. İki elleriyle kavradıkları şapkaları bacaklarının üzerinde duran beyefendilerse, Lucio'yu şaşkına çeviren bir rekabette erkeksi karşıtlığı temsil ediyorlarmış. Basılı programa bakmış ama daha önce gösterilmiş filmlerle gelecek programlar dışında bir bilgi bulamamış. Dışarıdan bakınca her şey yerli yerindeymiş.

Onu bir kenara bırakıp gazetesini okumaya başla-

mış ve dış haberler kısmını bitirmiş. Başyazının tam ortasına geldiğinde, birden aranın anormal derecede uzun olduğu hissine kapılmış ve salona tekrar bir göz atmış. Çiftlerin yanı sıra, Villa Crespo semtinde ya da Lezama Parkı'nda şık kabul edilen kıyafetler giymiş üçerli-dörderli genç kız grupları geliyor ve koltukların değişik kesimlerinde büyük buluşmalar, takdimler ve coşkular yaşanıyormuş. Lucio bir yanlışlık yapıp yapmadığını kendi kendine sormaya başlamış ama yanlışlığının ne olabileceğini belirlemekte zorlanıyormuş. Tam o sırada ışıklar azalmış, ama aynı anda parlak sahne ışıkları yanmış ve perde yükselmiş. Gözlerine inanamayan Lucio kadınlardan oluşan kalabalık bir bando takımının sahneye çıktığını görmüş ve taşıdıkları kartonun üzerinde şöyle yazıyormuş: "ESPADRİLLER" BANDOSU. Yaşadığı şaşkınlık ve büyülenmişlikten ötürü nefes alışlarının hızlandığı sırada (bunları bana anlatırken suratının ifadesini hatırlıyorum), şefin çubuğunu havaya kaldırmasıyla birlikte askerî marş adı altındaki anlatılamaz şiddette bir gürültü seyircilerin üzerinden silindir gibi geçmiş.

"Anlıyor musun, o şey öylesine inanılmazdı ki, içine düştüğüm sersemlikten sıyrılmam biraz zaman aldı," demişti Lucio. "Aklım –eğer bu şekilde adlandırmama müsaade edersen– sağa sola yayılmış tüm anormallikleri hemen o anda toparladı ve onlardan bir gerçeklik yarattı: Çalışanlar ve aileleri için 'Espadriller' grubunun verdiği ve Opera Sineması uyanıklarının artan koltukları satabilmek için program kâğıdında gizledikleri bir konser. Çok iyi biliyorlardı ki, eğer dışarıdan bandoyu fark etmiş olsaydık bizi silah zoruyla dahi içeri sokamazlardı. Bütün bunları net bir şekilde gördüm, ama sanma ki şaşkınlığım geçti. Birincisi, Buenos Aires'te böylesine etkileyici (sayılarını kastediyorum) bir kadın bandosunun olduğunu hiç duymamıştım. İkincisi, yaptıkları müzik o kadar

kötüydü ki, kulaklarımın ıstırabı ne fikirlerimi ne de reflekslerimi koordine etmeme izin veriyordu. Aynı zamanda da içimden kahkahalarla gülmek, herkese ağzıma geleni söylemek ve oradan gitmek geçiyordu. Ama öte yandan ihtiyar Anatole'un filmini de kaçırmak istemiyor, bu yüzden yerimden kıpırdamıyordum."

Bando ilk marşını bitirince hanımlar onları kutlamak için birbirlerini ezmişler. Bir kartonla haber verilen ikinci numara sırasında Lucio yeni gözlemlerde bulunmaya başlamış. Aslında bando tam bir aldatmacadan ibaretmiş, zira yüz küsur mensubunun sadece üçte biri enstrüman çalıyormuş. Geri kalanlarsa orada salt göz boyama için duruyor ve ellerindeki trompetleri, borazanları tıpkı gerçek müzisyenler gibi tutmakla yetiniyorlarmış ve ürettikleri yegâne müzik, Lucio'nun özellikle Maipo Tiyatrosu'ndaki bazı kasvetli deneyimlerinden sonra övgüye ve ilgiye değer bulduğu, olağanüstü kalçalarınınkiymiş. Sonuç olarak, o görülmemiş bando kırk kadar üflemeli ve vurmalı çalgıya iniyor, geri kalanlarsa güzelim üniformalarının ve hafta sonu keyfiyle gülen suratlarının yardımıyla görsel bir sos vazifesi görüyorlarmış. Genç şef kesinlikle anlaşılmaz bir adammış, zira üzerine giydiği ve kendisine bir karafatma havası veren frak yüzünden gösterinin kromatizmine yabancılaşmakla kalmıyor, aynı zamanda da bandonun sarı kırmızı fonu üzerinde bir Çinli silueti gibi tezat oluşturuyormuş. Upuzun bir çubuğu büyük bir hevesle dört bir yana sallayarak bandonun müziğine ritim vermeye çalışıyormuş, ama Lucio'nun düşüncesine göre bunu başarmaktan çok uzakmış. Bando, müzik kalitesi açısından hayatında dinlediklerinin en kötülerinden biriymiş. Konser bir marştan diğerine genel bir beğeni ortamında (onun alaycı terimlerini yineliyorum) devam ediyormuş ve her parça bittiğinde yüz küsur tatlı kurabiyenin nihayet çekip gi-

deceğine ve Opera'nın yıldızlı tonozunun altında yine sessizliğin hüküm süreceğine dair umudu tekrardan doğuyormuş. Birden perde inince Lucio büyük bir mutluluk duygusuna kapılmış ama bu uzun sürmemiş, çünkü projektörlerin sönmediğini fark edince koltuğunda irkilerek doğrulmuş. Ve sonra perde yeniden kalkmış, ama şimdi yeni bir karton varmış: GEÇİT TÖRENİ BANDOSU. Kızlar profilden görünüyor ve madenî çalgılarından *El Tala* marşını belli belirsiz andıran, sağır edici bir uyumsuzluk yükseliyormuş. Sahnede yer değiştirmeden duran bandonun tamamı sanki bir geçit törenindeymişçesine ritmik bir biçimde ayaklarını oynatıyormuş. Kızlardan birinin annesi olmak geçit töreninin kusursuz yanılsamasına kapılmak için yeterliymiş ve sekiz tane çok yakışıklı erkek ellerinde çevirdikleri, havaya fırlattıkları ve yakaladıkları şu püsküllü asaları sallayarak önlerinden geçerken coşku en üst seviyeye çıkıyormuş. Genç karafatma büyük bir çabayla yürüyormuş gibi yaparak geçit törenini başlatıyormuş ve Lucio, beş ila sekiz sokak öteden duyulduğunu tahmin ettiği sonu gelmez *da capo al fine*'leri* dinlemek zorunda kalmış. Parça bitince mütevazı bir alkış gelmiş ve perde, alacakaranlık ve sessizliğin taciz edilen haklarını korumak üzere devasa bir gözkapağı gibi inmiş.

"Şaşkınlığım geçmişti," demişti Lucio bana, "ama mükemmel bulduğum film oynarken dahi o tuhaflık duygusunu üzerimden atmayı başaramadım. Sokağa çıkınca yapış yapış bir sıcak ve akşam sekiz insanlarıyla karşılaştım ve bir *cinfizz* içmek için kendimi El Galeón'a attım. Bir anda Litvak'ın filmini tamamen unuttum, bando zihnimi sanki Opera'nın sahnesiymişçesine işgal

* (İt.) "Baştan sona tekrar" anlamına gelen müzik terimi. (Ç.N.)

ediyordu. Kahkahalarla gülmek istiyordum ama kızgındım, beni anlıyor musun? Aslında yapmam gereken sinema gişesine yaklaşmak ve yaptıklarını yüzlerine vurmaktı. Bunu yapmadım çünkü ben Buenos Aires'liyim, ne olacağını çok iyi biliyorum. Sonuçta neye yarayacaktı ki? Haksız mıyım? Ama beni esas rahatsız eden bu değildi, çok daha derin başka bir şey vardı. Bunu ikinci kadehin ortasında anlamaya başladım."

Buradan itibaren Lucio'nun hikâyesini kâğıda dökmek zorlaşıyor. Özünde (ama kaçıp giden de özü zaten) şöyle toparlanabilir: O âna dek bir dizi birbirinden bağımsız, tuhaf unsur onu endişelendirmişti: yalancı program, oraya yakışmayan seyirciler, çoğunun sahte olduğu yanıltıcı bando, uygunsuz şef, sözde geçit töreni ve kendisini ilgilendirmeyen bir şeye bulaşma. Birden zihinsel sınırlarını fazlasıyla aşarak her şeyi anlar gibi olmuş, en sonunda gerçekliğin ona görünmeye karar verdiğini hissetmişti. Bu an öyle hakikiydi ki ona düzmece gibi gelmişti, şu anda da işte bu gerçekliğin içinde bulunmaktaydı. Biraz önce tanık olduğu hakikiydi, yani düzmeceydi. Etrafının yerli yerinde olmayan şeylerle çevrili olduğu endişesini hissetmeyi bıraktı, çünkü başka bir dünyanın varlığı düşüncesiyle hareket ettiği takdirde, bu bakış açısının sokağı, El Galeón'u, mavi takım elbisesini, o geceki programını, yarın gideceği bürosunu, tasarruf planını, marttaki yaz tatilini, kız arkadaşını, olgunluk yaşını, ölüm gününü de kapsayacağı kafasına dank etti. Şansına dünyayı artık bu gözle görmeye devam etmiyordu, şansına yeniden Lucio Medina olmuştu. Ama sadece şansına.

Bazen düşünmüşümdür de, Lucio'nun sinemaya geri dönüp araştırması ve öyle bir festivalin var olmadığını öğrenmesi gerçekten ilginç olurdu. Ama bandonun o akşam Opera'da çalıp çalmadığını doğrulamak müm-

kün. Doğrusu olayları abartıp durmanın bir manası yok. Belki de Lucio'nun hayatında yaptığı değişikliklerin ve buralardan çekip gitmesinin sebebi karaciğeri ya da kadının biridir. Ayrıca bando hakkında kötü konuşmayı sürdürmek iyi bir şey değil, zavallı kızlar.

ARKADAŞLAR

Bu oyunda her şeyin çok hızlı ilerlemesi gerekiyor. Bir Numara, Romero'nun ortadan kaldırılmasına ve bu işi Üç Numara'nın halletmesine karar verince, bilgiler birkaç dakika sonra Beltrán'a ulaştı. Sakin bir şekilde ama bir an dahi kaybetmeden Corrientes ile Libertad caddelerinin köşesindeki kafeden çıkıp bir taksiye atladı. Dairesinde haberleri dinleyerek banyo yaparken Romero'yu son kez San Isidro'da, yarışlarda şansının kötü gittiği bir günde tanıdığını hatırladı. O günlerde Romero alelade bir Romero, kendisi de alelade bir Beltrán'dı; yaşam onları çok farklı yollara sokmadan önce iyi arkadaştılar. Tekrar buluştuklarında Romero'nun suratının alacağı şekli düşününce neredeyse zoraki gülümsedi, ama Romero'nun suratının hiçbir önemi yoktu, buna karşılık kafe ve otomobil konusunu hiç aceleye getirmeden düşünmek gerekiyordu. Bir Numara'nın aklına Romero'yu Cochabamba ile Piedras caddelerinin köşesindeki kafede ve o saatte öldürtmek gelmiş olması tuhaftı; belki de gelen belli bilgilere inanmak gerekiyordu, Bir Numara artık biraz yaşlanmıştı. Her halükârda düzenin beceriksizliği ona bir üstünlük sağlıyordu: Otomobili garajdan çıkarabilir, çalışır halde Cochabamba Caddesi tarafına park edebilir ve Romero'nun her zaman yaptığı gibi ak-

şarı yedi sularında arkadaşlarıyla buluşmaya gelmesini bekleyebilirdi. Eğer her şey yolunda giderse daha Romero kafeye girmeden işi bitirebilir, böylece içeridekilere görünmeden ya da onlar daha olayın farkına varmadan oradan uzaklaşabilirdi. Bu şans ve hesap işiydi, tek bir hareket (Romero mutlaka görecekti, çünkü çok kurnaz biriydi) ve trafiğin içine girmeyi bilip tam gaz geri dönmek. Eğer ikisi de olması gerektiği gibi davranırlarsa –ve Beltrán, Romero'dan olduğu kadar kendinden de emindi– her şey göz açıp kapayıncaya kadar hallolacaktı. Daha sonra, bayağı bir zaman sonra, durumu hakkında bilgi vermek için bir telefon kabininden aradığında Bir Numara'nın suratının alacağı şekli düşününce bir kez daha gülümsedi.

Yavaşça giyinirken sigara paketini bitirdi ve bir an aynada kendine baktı. Ardından çekmeceden başka bir paket çıkardı ve ışıkları söndürmeden önce her şeyin yerli yerinde olduğunu teyit etti. Garajdaki herifler Ford'u pırıl pırıl tutuyorlardı. Chacabuco Caddesi'nden aşağı ağır ağır indi ve bir dağıtım kamyonunun yerine girmeyi beklerken adanın etrafında iki tur attıktan sonra yediye on kala kafenin kapısından birkaç metre öteye park etti. Bulunduğu yerden kafedekilerin onu görmesi imkânsızdı. Motoru sıcak tutmak için arada sırada gaz pedalına hafifçe basıyordu; sigara içmek istemiyordu, ama ağzı kurumuştu ve bu onu öfkelendiriyordu.

Saat yediye beş kala Romero'nun karşı kaldırımdan geldiğini gördü; onu gri şapkası ve kruvaze ceketinden tanıdı. Kafenin vitrinine bir göz atarak sokağı geçip oraya varmasının ne kadar süreceğini hesapladı. Ama Romero'ya kafeden o kadar uzak mesafede bir şey yapamazdı, sokağı geçmesini ve bu taraftaki kaldırıma çıkmasını beklemek daha mantıklıydı. Beltrán otomobili çalıştırdı ve kolunu camdan çıkardı. Tıpkı öngörmüş

olduğu gibi, Romero onu gördü ve şaşkın bir ifadeyle durdu.

İlk kurşun gözlerinin arasına girdi, ardından Beltrán onu yere devirene kadar üzerine bir sürü kurşun boşalttı. Ford park yerinden çapraz bir manevrayla çıkıp bir tramvayı çok temiz bir şekilde solladıktan sonra Tacuarí'ye doğru yöneldi. Otomobilini hiç acele etmeden süren Üç Numara, Romero'nun gözlerinin önünden geçen son görüntünün eski zamanlardan bir hipodrom arkadaşına, Beltrán diye birine ait olduğunu düşündü.

GÜDÜ

Bana inanmayacaklar ama bunun sinemada bir film seyretmekten hiç farkı yok, orada da öykü önünden akıp geçer ve sen onu o şekilde kabul etmek zorundasın, eğer beğenmiyorsan çıkıp gidersin ve kimse paranı iade etmez. Nasıl olduğunu anlamadan yirmi yıl geçti ve konu çoktan zaman aşımına uğradı, bu yüzden onu anlatacağım ve abarttığımı düşünen olursa gidip kendi işine bakabilir.

Montes'i bir ağustos gecesi evinde öldürdüler. Belki de Montes'in bir kadınla takıldığı doğruydu ve kadının kocası bunun hesabını faiziyle tahsil etti. Benim bildiğim Montes'i arkadan, kafasına tek kurşun sıkarak öldürdüler ve bu affedilmez bir şey. Ben ve Montes etle tırnak gibiydik, oyun salonunda ya da zenci Padilla'nın kahvesinde her zaman birlikteydik, ama siz zenciyi herhalde hatırlamazsınız. Onu da öldürdüler, eğer isterseniz bir gün size anlatırım.

Mevzu şu ki, Montes'in nalları diktiği haberini alınca koşa koşa oraya geldim ve kız kardeşinin nasıl üzerine atıldığını ve ayılıp bayıldığını gördüm. Gözleri açık olan Montes'e bir süre baktım ve bunun yapanın yanına kâr kalmayacağına yemin ettim. O gece Barros'la konuştum ve hikâyenin size düzmece görünebileceği yer işte bura-

sı. Mevzu şu ki, silah sesi duyulunca oraya ilk gelen Barros olmuş ve Montes'i cennetin kıyısında can çekişirken bulmuş. Zeki biri olan Barros bunu kimin yaptığını ona söyletmek için elinden geleni yapmış. Montes konuşmak istiyormuş ama kafada bir kurşunla bu kolay bir şey olmasa gerek, bu yüzden Barros çok fazla bir şey öğrenememiş. Yine de Montes ona, can çekişen birinin hezeyanı olabilecek, "mavi kolunki" gibi bir şey diyebilmiş, sonra da "dövme" benzeri bir sözcük söylemiş; bunlardan herifin denizci olduğunu çıkardık, çok teşekkür ederiz. Düşünsenize, López ya da Fernández demek o kadar kolayken, ben saksıya bir mermi yesem bunu yapanı hemen söylerdim. Ama belki de Montes herifin adını bilmiyordu, dövmeler hemen görünür, ama bir ismin araştırılması gerekir zira sahte de olabilir.

Şimdi size, limanda ve diğer her tarafta dünyanın en iyi soruşturması hiçbir sonuç elde edemeden sürerken, herifi sekiz gün sonra Barros'la benim bulduğumuzu söyleyeceğim ve bana güleceksiniz. Bizim de kendimize göre araştırma yöntemlerimiz vardı, ama sizi burada ayrıntılarla yormayacağım. Ama sizin güleceğiniz bu değil, sizi güldürecek olan muhbirin bize herifin şeceresini söyleyememesi, buna karşılık onun bir Fransız gemisine mürettebat değil yolcu olarak bineceği bilgisini bize vermesiydi, buyurun buradan yakın. Biz bundan hareketle herifin işinin gücünün olmadığı ve ortadan kaybolmak için dünyayı tanımasından istifade ettiği sonucuna vardık. Tek bildiğimiz üçüncü mevkide yolculuk ettiği ve Arjantinli olduğuydu. Bunda şaşırtıcı bir taraf yok, bir *gringo* Montes'in hakkından gelemezdi, ama işin en tuhaf yanı muhbirin herifin soyadına ulaşamamış olmasıydı. Daha doğrusu ona bir isim söylediler ama bu isim yolcu listesinde görünmüyordu. İnsanlar bazen korkuyor, birader, belki de bilgiyi bizim muhbire otuz papele

satan adam canını kurtarmak için ismi bilerek yanlış söylemiştir. Ya da herifin son anda kendine başka isimle belgeler çıkarıp çıkarmadığını kim bilebilir ki? Mevzu şu ki film hâlâ devam ediyor, çünkü Barros'la ikimiz bütün gece konuştuk ve sabah soluğu ilgili departmanda alıp hemen işlemlere başladım. O günlerde pasaport çıkarmak öyle zor olmuyordu. Neyse, ayrıntıları bir kenara bırakırsak, arkadaşlar yol parasını denkleştirmede yardımcı oldular ve bu beden bir gece saat onda, bir Frenk limanı olan Marsilya istikametine giden bir geminin güvertesindeydi. Şu anda yüzünüzü görür gibiyim, ama biraz sabır. Eğer istemiyorsanız devam etmeyeyim. Pekâlâ, o halde bir-iki kadeh daha atın ve *Monte Kristo Kontu*'nu okuduğunuzu farz edin. Bu tür şeylerin başka bir zamanda yaşanmalarının yanı sıra, herkesin başına gelmediği konusunda sizi daha en başında uyarmıştım.

Boş giden gemide dört yataklı bir kamarayı bana tek başıma verdiler, lüksü düşünsenize. Kıyafetlerimi sağa sola güzelce yayıyordum ve daha bir sürü yer artıyordu. Siz hiç Avrupa'ya yolculuk yaptınız mı, çocuklar? Bunu kendi kendime gülmek için söylüyorum. Bakın şöyle ki: Kamaralar bir koridora açılıyorlardı ve bu koridordan geminin bir ucundaki küçük bir kafeye gidiliyordu; diğer tarafa gidince bir merdiven tırmanıp geminin ön tarafına çıkıyordu. İlk geceyi güvertede, gözden yavaş yavaş kaybolan Buenos Aires'e bakarak geçirdim. Ama ertesi gün etrafa göz atmaya başladım. Montevideo'da inen kimse olmadığı için gemi limana bile yanaşmadı. Açık denize çıkınca iç organlarımın baskısına ancak kamburumu çıkarıp iki büklüm dolaşarak dayandım, ki kimsenin başına gelmesini dilemem. İş o kadar zor olmayacaktı çünkü kafede her şey bir anda öğreniliyordu; neticede yirmi küsur üçüncü sınıf yolcusundan yaklaşık on beşi Amerika kıtasındandı, gerisi İspanyol ya da İtalyan'dı. Beni saymazsak

sadece üç Arjantinli vardı ve çok geçmeden dördümüz kâğıt oynamaya ve biraları tokuşturmaya başladık.

Üçünden birinin yaşı artık ilerlemiş olmasına rağmen, karşısına dikildiğinde en yürekli adamı bile ürkütebilirdi. Diğer ikisi benim gibi otuzlarındaydı. Pereyra'yla hemen can ciğer kuzu sarması olduk, Lamas ise daha içine kapanıktı ve biraz hüzünlü görünüyordu. Üçünden hangisinin denizcilerin jargonuyla konuştuğunu anlamak için kulak kabartıyordum ve arada gemiyle ilgili yorumlar sallayıp bakalım hangisi zokayı yutacak diye bekliyordum. Bir süre sonra yanlış yolda olduğumu ve ilgili kişinin yatağına işemekten korkar gibi dikkatli davrandığını fark ettim. Gemi hakkında her türlü saçmalığı söylüyorlardı ve bunu ben bile anlıyordum. Bütün bunlara ilaveten korkunç bir soğuk vardı ve kimse ceketini, kazağını üzerinden çıkarmıyordu.

Üçü de bana Marsilya'ya gittiklerini söylemişlerdi, bu yüzden Brezilya'da çok dikkat ettim, ama doğru söylemişlerdi ve orada sıvışan olmadı. Boğucu sıcaklar başlayınca emsal olsun diye tişörtle dolaşmaya başladım, ama onlar uzun kollu gömlekle dolaşıp kolları en fazla dirseğe kadar kıvırmakla yetiniyorlardı. İhtiyar Ferro kat hizmetçisine asıldığımı görünce gülüyor ve kamaramdaki bütün yataklar için beni kutluyordu. Pereyra da onu kesip duruyor, cıvıl cıvıl bir İspanyol olan Petrona ise her ikimizi birden çıldırtıyordu. Henüz geminin nasıl sallandığından ve bize yedirdikleri o iğrenç yemekten hiç bahsetmedim.

Pereyra'nın Petrona'yla artık işi pişirmek üzere olduğunu hissedince harekete geçmeye karar verdim. Onunla koridorda karşılaşınca kamaramın su aldığını söyledim. Bana inandı ve daha içeri girer girmez kapıyı kapattım. Elimle ilk yokladığımda tokadı suratıma patlattı, ama gülüyordu. Ardından kuzu gibi uysal oldu. Ferro'nun dediği

gibi, bütün o yataklarla hesaplayın işte. Doğrusu o gece fazla bir şey yapmadık, ama ertesi gün "Galiçyalıysa değer" sözünün doğruluğunu gerçekten teyit ettim. Acayip değdi.

Laf arasında bunu Lamas'la Pereyra'ya söyledim, ilk başta ya inanmak istemediler ya da şaşırmış gibi yaptılar. Lamas her zamanki gibi sessizliğe büründü, ama Pereyra'nın eli ayağına dolandı ve niyetini gözlerinden okudum. Aptalı oynadım ve kafasındakilerle birlikte çekip gitti. Petrona o gece kamarama uğramadı ama ikisini tuvaletlerin o tarafta sohbet ederken gördüm. İspanyol yavrunun beni bu kadar çabuk sepetlemesi size garip gelecektir, bu yüzden en iyisi size her şeyi anlatmak olacak. Yüz pesoluk bir banknot uzatıp eğer istediğim bilgiye ulaşırsa aynısından bir tane daha vereceğimi söyleyince Petrona koşa koşa gitmişti. Tahmin edersiniz ki Pereyra'nın kolunda herhangi bir işaret olup olmadığını neden öğrenmek istediğimi ona söylemedim; bir iddiadan bahsettim, saçma sapan bir şeyler uydurdum. Deli gibi güldük.

Ertesi sabah, geminin ön tarafındaki halat rulolarının üzerinde otururak Lamas'la uzun uzun sohbet ettik. Bana büyükelçilikte yazıcı ya da ona benzer bir şey olarak çalışmak için Fransa'ya gittiğini söyledi. Sessiz, yarı melankolik bir tipti, ama benimle bayağı yakınlaşıyordu. Onunla göz göze gelmeye çalışıyordum, zira aklıma birden Montes'in ölü suratı, kız kardeşinin feryatları, otopsiden geldikten sonraki ölünün başında bekleme safhası geliyordu. İçimden Lamas'ı bir köşede sıkıştırmak ve aradığım kişinin o olup olmadığını doğrudan sormak geçiyordu. Ama bunu yaparsam bir şey kazanmak bir yana belki de her şeyi kaybedecektim. En iyisi Petrona'nın kamarama gelmesini beklemekti.

Saat beş gibi kapım çalındı. İçeri girdiğinde katıla katıla gülüyordu ve bana hemen Pereyra'nın kollarında

hiçbir şey olmadığını söyledi. "Her tarafına bakmam bayağı uzun sürdü," derken çılgın gibi gülüyordu. Bana içlerinde en sempatik gelen Lamas'ı düşündüm ve insanın kendini bu şekilde olayların akışına bırakmasının üzücü bir şey olduğunu fark ettim. Sempatikse sempatik, canı cehenneme. Ferro ve Pereyra temize çıktığına göre artık bir manevra alanı kalmamıştı. İsteksiz görünen Petrona'yı yatağa resmen zorla devirdim ve makineyi devreye sokmak için birkaç tane şaplak attım. Onu yemek saatine kadar postalamadım, zira gemiden tipler ortada görünmediğini fark edip aramaya çıkmış olmalıydılar ve onlarla papaz olmasını istemiyordum. Ertesi akşam tekrar gelmesi konusunda sözleştik ve ben yemeğe gittim. Biz dört Kreolü, İspanyollardan ve İtalyanlardan uzakta aynı masaya oturtmuşlardı ve benim karşımda Lamas vardı. Montes'i düşünürken ona doğal bir şekilde bakmanın benim için ne kadar zor olduğunu tahmin edemezsiniz. Montes'i alt etmiş olması artık beni hiç şaşırtmıyordu, zira insana güven veren şu içine kapanık havasıyla karşısında kim olsa kaybederdi. Pereyra'yı artık hiç hesaba katmıyordum, ama eskiden İspanyol yavruyu nasıl yatağa atacağını anlatıp dururken şimdi Petrona hakkında hiçbir şey söylememesi en sonunda dikkatimi çekti. Derken en önemli kısım dışında Petrona'nın da bana herif hakkında fazla bir şey anlatmadığı kafama dank etti. Zihnimdeki şüpheler yüzünden, kapımı yarı aralık bırakarak nöbet tuttum ve gece yarısı civarında İspanyol yavrunun Pereyra'nın kamarasına daldığını gördüm. Yatağa uzanıp düşüncelere daldım.

Petrona ertesi akşam gelmedi. Onu tuvaletlerin birinde kıstırıp neler olduğunu sordum. Hiçbir şey olmadığını söyledi ve işinin çokluğundan bahsetti.

"Dün gece Pereyra'yla tekrar görüştün mü?" diye pat diye sordum.

"Ben mi? Neden? Hayır, görüşmedim," diye bana yalan söyledi.

Birinin kadınını elinden almak gülünecek bir şey değildir, ama bunun üzerine bir de suç sizdeyse, espriyi anlamadığınızı düşüneceklerdir. O gece beni görmeye gelmesi için zorlayınca ağlamaya başladı ve güverte çavuşunun ya da şefinin gözünün üzerinde olduğunu, bir şeylerden kuşkulandığını, işini kaybetmek istemediğini ve benzeri masalları sıraladı. Sanırım tam o anda gerçek kafama dank etti ve düşüncelere daldım. Aşk içimi kemirse de, İspanyol kadını çok fazla önemsemiyordum. Ama ortada daha ciddi başka şeyler vardı ve bütün bir gece onları düşündüm. Uykusuz gece aynı zamanda Petrona'nın bir kez daha Pereyra'nın kamarasına süzüldüğünü görmemi sağladı.

Ertesi gün ihtiyar Ferre'yle konuşmanın bir yolunu buldum. Uzun zamandan beri ona karşı herhangi bir güvensizlik hissetmiyordum, ama emin olmak istiyordum. Fransa'ya, bir Fransız'la evli olan ve bir sürü çocuğu bulunan kızını ziyarete gittiğini bana ayrıntısıyla tekrar anlattı. İhtiyar öteki tarafa göçmeden önce torunlarını görmek istiyordu ve cüzdanı aile fotoğraflarıyla doluydu. Pereyra daha geç bir saatte ortaya çıktı, gece iyi uyumadığı suratından anlaşılıyordu. Ayrıca... Lamas ise Fransızca öğrenmek için elinde bir kitapla dolaşıyordu. Etrafımın kimlerle çevrili olduğuna bakar mısınız?

Marsilya'ya varışımızın bir gün öncesine kadar her şey bu şekilde devam etti. Koridorlarda bir-iki kez sıkıştırmama rağmen, Petrona'yı odama getirmeyi başaramadım. Her karşılaştığımızda lafını etmeme rağmen, kendisine vaat ettiğim o parayı bile artık hatırlamıyordu. Ona borçlu olduğum pesolardan ne zaman bahsetsem, suratına bir tiksinti ifadesi yerleştiğini görünce düşüncemi teyit etmiş oldum ve her şeyi çok net bir şekilde anladım.

Varıştan önceki gece onu güvertede hava alırken gördüm. Pereyra hemen yanındaydı ve benim geçtiğimi görünce masum ayağına yattı. Fırsatını kolladım ve yatmaya gitme zamanı gelince telaşlı bir şekilde yürüyen İspanyol yavrunun önünü kestim.

"Gelmeyecek misin?" diye sordum kalçasını okşarken.

Sanki şeytan görmüş gibi kendini geriye attı, ama hemen toparlandı.

"Yapamam," dedi. "Sana gözlerinin üzerimde olduğunu söylemiştim."

Beni aptal yerine koymaya daha fazla devam etmemesi için, bir an içimden elimin tersiyle suratını dağıtmak geçti, ama kendimi tuttum. Böyle saçmalıkları dinlemeye vakit kalmamıştı.

"Baksana," diye sordum ona, "Pereyra'yla ilgili olarak söylediğinin doğru olduğundan emin misin, sen? Bu çok önemli bir konu ve belki de iyi görememişsindir."

Gözlerinden o korkuyla karışık gülme arzusunu okudum.

"Eminim tabii, sana hiçbir şey olmadığını söyledim ya. Ne istiyorsun, daha emin olmak için gidip bir daha bakmamı mı?"

Ve benim dünyadan haberim olmadığına inanmış bir şekilde sırıtıyordu kaltak. Ona hafif bir şaplak patlattım ve kamarama döndüm. Petrona'nın Pereyra'nın kamarasına girip girmeyeceğini gözetlemek o sırada beni ilgilendirmiyordu.

Sabahleyin valizimi ve gerekli eşyalarımı çoktan hazırlamıştım. Kafeyi işleten Frenk çat pat İspanyolca konuşuyordu ve bana gemi Marsilya'ya varınca polisin güverteye çıkıp insanların belgelerini inceleyeceğini söyledi. Ancak bu bittikten sonra karaya çıkma izni veriyorlarmış. Hepimiz tek sıra halinde dizildik ve sırayla poli-

sin önünden geçerek kâğıtlarımızı gösterdik. Önce Pereyra'nın geçmesine izin verdim ve kâğıtlarımızın incelenmesi tamamlanınca onu kolundan tutup vedalaşmak için kamaramda bir kadeh içki içmeye davet ettim. İçkimin daha önce tadına bakıp beğendiği için hemen geldi. Kapıyı sürgüyle kapattığımı görünce bana bakakaldı.

"İçki nerede?" diye sordu, ama elimdekini görünce beti benzi attı ve kendini geriye attı. "Hayvanlık yapma... Onun gibi bir kadın için..." diyebildi ancak.

Kamara çok dardı ve bıçağı suya atabilmek için cansız bedenin üzerinden atlamak zorunda kaldım. Sonra da, bunun boşuna olduğunu bilmeme rağmen, Petrona'nın yalan söyleyip söylemediğini öğrenmek için yere çömeldim. Valizimi kavradım ve kamarayı kilitleyip güverteye çıktım. Ferro çoktan borda iskelesindeydi ve bağırarak bana seslendi. Lamas her zamanki gibi sessiz bir şekilde sırasını bekliyordu. Yanına yaklaştım ve kulağına bir şeyler söyledim. Küt diye devrileceğini zannettim, ama böyle bir şey olmadı. Biraz düşündükten sonra kabul etti. Ben kabul edeceğini uzun zamandan beri biliyordum. Kimseye çaktırmadan, ikimiz birlikte hallettik. Beni Fransız arkadaşlarının arasına yerleştirmesinden sonra, ondan bir daha hiç haber alamadım. Üç yıl sonra geri dönebildim. Buenos Aires'i o kadar özlemiştim ki...

TORITO

30'lu yıllarda,"Mariano Acosta"
Öğretmen Okulu'ndaki pedagoji
derslerinde bize Suárez'in dövüşlerini
anlatan Don Jacinto Cúcaro'nun anısına.

Elden ne gelir ki, küt burun, bir kere düşmeye gör, hepsi sana vurur. Hepsi, en ödlekleri bile. Seni iplere yaslayıp sallar ve suratına yumrukları indirirler. Hadi, hadi, sen avuntularla gel. Ben senin ciğerini bilirim. Böyle düşündüğüm her seferinde oradan çıktım, oradan çıktım. Şimdi sen benim umutsuzluğa kapıldığımı zannediyorsun, oysa mevzu şu ki burada bütün gün bir şey yapmadan yatmaya dayanamıyorum. Lanet olası kış geceleri ne kadar da uzun, dükkânda bunun şarkısını söyleyen delikanlıyı hatırlıyor musun? Lanet olasıcalar, ne kadar da uzunlar... Gerçekten de öyle, küt burun. Yoksulun umutlu beyleyişinden bile daha uzunlar. İnan bana geceyi tanımazdım desem yalan olmaz ve şimdi ona denk gelmek... Her zaman erkenden, saat dokuzda ya da bilemedin onda, yatağa giriyordum. Patron bana şöyle diyordu: "Hadi evlat, yatağa git, yarın zorlu ve yorucu bir gün olacak." Bir gece beni unutması büyük olaydı. Patron...

Ve şimdi bütün gün böyle tavana bakıyorum. Al sana yapmayı bilmediğim bir şey daha, yukarı bakmak. Herkes bana öyle kalmam gerektiğini, öfkeden deliye dönmüş bir halde iki saniyede kalkmakla büyük bir aptallık ettiğimi söyledi. Haklılar, eğer sekize kadar kalsaydım sarışın beni o kadar kötü yakalamayacaktı.

Evet, işte böyle. En kötüsü de şu öksürük. Sonra şurup ve iğnelerle geliyorlar. Zavallı küçük kız kardeşim, ona ne çok iş çıkarıyorum. Tek başıma çişimi bile yapamıyorum. Kardeşçiğim çok iyi, bana sıcak süt veriyor ve bir şeyler anlatıyor. Kimin aklına gelirdi, evlat. Patron bana her zaman evlat diyordu. Aparkat vur, evlat. Mideye, evlat. New York'ta o zenciyle dövüştüğümde patron endişeliydi. Çıkmadan önce onu otelde gördüm. "Onu altı rauntta devirirsin, evlat." Ama deli gibi sigara içiyordu. Zenci, zenci, neydi o zencinin adı, Flores ya da ona benzer bir şey. Çok sert dövüşüyordu. Güzel bir stili vardı, etrafımda dönerek aramızda hep mesafe bırakıyordu. Aparkat, evlat, patlat aparkatı. Patron haklıydı. Üçüncü rauntta bir çuval gibi devrildi. Zenci olmasına rağmen sararmıştı. Galiba ismi Flores'ti, ya da öyle bir şey. İnsan nasıl da yanılıyor, ilk başta sarışının daha kolay olacağını düşünmüştüm. Buna güven denir, küt burun. Beni sana borçlu olduğum bir yumrukla durdurdu. Adi herif, beni soğuk yakaladı. Zavallı patron, inanmak istemiyordu. Nasıl bir öfkeyle ayağa kalktım. Bacaklarımı hissetmiyordum bile, onu yemek istiyordum o kadar. Kötü şans, evlat. Herkes parayı finalde kapıyor. Tani'nin gecesi, zavallı Tani'yi hatırlarsın, ne dövüşürdü. Tani'nin geri döndüğü görülüyordu. Cesur yerli, beni var gücüyle sarsıyor, hem aşağılara hem yukarılara saydırıyordu. Zavallı Tani, yumrukları beni hiç etkilemiyordu. Sadece köşeye onun hatırını sormaya gittiğimde yüzüm bayağı acıyordu, kolay değil, yediğim onca yumruk. Zavallı Tani, bana baktığını

biliyorsun, eldiveni kafasına indirdiğimde bana mutlu bir şekilde gülüyordu, aslında bana gülmek istemiyordu, tahmin edersin ki kendinde değildi, zavallı çocuk. Bana belli belirsiz baktı, ama bu beni bir acayip yaptı. Herkes bana sarılıyordu, cesur evlat, yiğit evlat, ah Kreol, bu arada Tani, yakınlarının arasında sessizce duruyordu, hepsi garibanın garibanı insanlardı. Zavallı Tani. Neden onu hatırlıyorum, bana biraz söylesene. Belki de o gece ben de sarışına böyle baktım. Ne bileyim ben, bunu hatırlayacak halde miydim? Ne yumruktu o, birader. Artık bunu gizlemenin bir manası yok. Seni dövdü ve her şey bitti. Kötü olan taraf şu ki ben inanmak istemiyordum. Otelde uzanmıştım ve patron sigaraların birini yakıp diğerini söndürüyordu, neredeyse hiç ışık yoktu. Çok sıcak olduğunu hatırlıyorum. Sonra bana buz koydular, düşünsene biraz, ben ve buz. Patron hiçbir şey söylemiyordu, en kötüsü buydu, hiçbir şey söylememesiydi. Sana yemin ederim ki ağlamak istiyordum, tıpkı o... Peki ama öfkelensen ne olacak ki? Eğer o sırada yalnız olsaydım, sana yemin ederim hüngür hüngür ağlardım. "Şansımız yaver gitmedi, patron," dedim ona. Başka ne diyecektim ki. O ise sigaraları birbirine eklemeye devam ediyordu. Uyumam büyük şans oldu. Şimdi olduğu gibi, ne zaman uykuya sığınsam büyük ikramiyeyi yakalıyorum. Gündüzleri kız kardeşçiğimin getirdiği radyo var hiç olmazsa, hani şu... Şaka gibi, küt burun. Pekâlâ, birkaç tangocuk ve radyo tiyatrolarını dinliyorsun. Canaro'yu seviyor musun? Ben Fresedo'yu severim ve de Pedro Maffia'yı. Eğer onları seyircilerin arasında görmüş olsaydım, öyle bir dövüşürdüm ki gelip beni her seferinde seyrederlerdi. Gündüzleri bunları düşünebilirsin ve vakit daha çabuk geçer. Ama geceler ne büyük bir işkence, moruk. Ne radyon, ne küçük kız kardeşin var, birden öksürük başlıyor, bir türlü durmak bilmiyor ve yatakların birinden, buna sinirlenen biri sana

bağırıyor. Düşünüyorum da eskiden... İnan, şimdi eskisinden daha çok delleniyorum. Gazeteler sürekli olarak çocukluğumda La Quema'da arabacılarla dövüştüğümü yazıyordu. Hepsi palavra, sokakta hiçbir zaman yumruklarıma başvurmadım. Belki bir-iki sefer olmuştur ve sana yemin ederim, hiçbirinde suç benim değildi. Bana inanabilirsin. Olağan şeyler, bir arkadaş grubunun içindesin, yeni katılan birileri oluyor ve hiç ummadık bir anda kavga çıkabiliyor. Bundan hiç hoşlanmıyordum ama ilk kez karıştığımda çok güzel bir şey olduğunu fark ettim. Elbette güzel gelir, dayağı yiyen başkası olduktan sonra. Çocukluğumda sol elle dövüşüyordum, bilsen sol elle dövüşmeyi ne çok severdim. Annem beni kavga ederken ilk kez gördüğünde çok kötü olmuştu. Karşımdaki yaklaşık otuz yaşındaydı ve zavallı annem adamın beni öldüreceğini zannetmişti. Herifi yere serdiğimde buna inanmak istemiyordu. Aynı şekilde ben de, inan bana ilk seferlerde ben de hep şansa kazandığımı düşünüyordum. Ta ki bir gün patronun arkadaşı kulübe beni seyretmeye gelip bana bu işe devam etmemi söyleyene kadar. O zamanları hatırlarsın, evlat. Ne dövüşlerdi ama. Hepsinin yarı hikâyesi var. "Sen yumruğu patlat yeter," diyordu patronun arkadaşı. Ardından profesyonellerden, Parque Romano' dan, River'dan bahsediyordu. Cebimde gidip bir şey görmek için elli kuruş dahi olmadıktan sonra, ben oraları nereden bilecektim. Ve bana yirmi peso verdiği o gece, keyfime diyecek yoktu. Şimdi tam hatırlamıyorum, rakibim Tala ya da o solak sıska herifti. İkinci rauntta işini bitirdim, bana dokunamadı bile. Biliyorsun ki suratımı hep korurdum. Sarışınınkinden biraz kuşku duymuş olsaydım... Sen çenenin demirden mi olduğunu sanıyorsun, o zaman bir yumrukta öyle bir tıngırdatırlar ki görürsün, demirden miymiş neydenmiş. Yirmi peso, evlat, düşünsene. Beşini anama verdim, yemin ederim gönlüm-

den koptu, ona göstermek için. Zavallıcık, ağrıyan bileğimin üzerine portakal çiçeği suyu koymak istiyordu. Kocakarı işleri, zavallıcık. Dikkat edersen, bu tür şeyleri düşünen sadece oydu, zira diğeri... Bak işte, hayatımdaki diğer kadını düşünür düşünmez hemen New York'a geri dönüyorum. Lanús'u neredeyse hatırlamıyorum, kafamdaki her şey siliniyor. Kareli bir elbiseydi, evet, şimdi görüyorum, Don Furcio'nun holü ve mate içiyorduk. O evde beni nasıl ağırlıyorlardı, çocuklar parmaklıkların arasından beni görmek için toplanıyorlardı, o ise yeni oluşturmaya başladığı albümüne *Crítica* ya da *Última Hora*'dan kestiği bir kupürü yapıştırmakla meşgul oluyor ya da bana *El Gráfico*'dan fotoğraflar gösteriyordu. Sen kendini bir fotoğrafta hiç görmedin mi? İlk seferinde etkileniyorsun, ama bu ben miyim, şu surata bak, diye düşünüyorsun. Sonra fotoğrafın güzel olduğunu fark ediyorsun, neredeyse her seferinde döven sensin ya da sonunda kolun havaya kaldırılmış. Graham Paige marka arabamla geliyordum, düşünebiliyor musun, onu görmeye gitmek için iki dirhem bir çekirdek giyiniyordum ve mahallede yer yerinden oynuyordu. Bahçede mate içmek güzeldi ve herkes bana bir sürü şey soruyordu. Bazen bunların gerçekten yaşandığına inanamıyor, gece yatmadan önce kendi kendime bir rüyada olduğumu söylüyordum. Anneme o araziyi satın aldığımda hepsi ne yaygara kopardılar. Sakinliğini koruyan sadece patrondu. "İyi yapıyorsun, evlat," diyordu ve tüttürmeye devam. Onu ilk kez Lima Sokağı'ndaki kulüpte gördüm gibi geliyor. Hayır, Chacabuco'daydı, dur yoksa yanlış mı hatırlıyorum, evet, Lima'ydı, hüzünlü bir ortam, o kir içindeki yemyeşil vestiyeri hatırlamazsın... O gece antrenör beni patrona takdim etti, görünüşe bakılırsa arkadaştılar, ismimi söylediğinde neredeyse halatı kavramış gibi oldum ve bana baktığını görünce şöyle düşündüm: "Beni dövüşürken seyret-

meye geldi." Ve antrenör beni takdim ettiğinde ölmek istedim. Bana asla bir şey söylememişti, tam anasının gözüydü, ama böylesi daha iyi oldu, basamakları ağır ağır, havaya girmeden çıkıyordum. Bir yılda River'a götürdükleri şu zavallı solak gibi, iki ayda korkup geri gelmişti. O günler palavra değildi, evlat. Her İtalyan asıllı, korktuğun her İspanyol asıllı illaki denk geliyordu, sarışınlar da cabası. Elbette ki bazen zevkini çıkarıyordun, mesela prensin geldiği seferdeki gibi. Yemin ederim, o sefer muhteşem oldu, prens en ön sıradaydı ve patron bana soyunma odasında şöyle diyordu: "İşi fazla uzatma, hiçbir hareketini gözden kaçırma, zira İngilizler anasının gözüdür." Hatırlarsın, onun için hem İngiltere şampiyonu diyorlardı hem de daha bir sürü şey. Zavallı sarışın, cesur evlat. Selamlaştığımızda bilmem hangi duyguyu hissettim, herif bir şey geveledi ki anlayabilene aşk olsun ve ringe neredeyse silindir şapkayla çıkacaktı. Zannetme ki patron çok rahattı, sana şunu söyleyebilirim ki, ruh halini nasıl tahmin ettiğimin hiçbir zaman farkında değildi. Zavallı patron, farkında olmadığımı zannediyordu. O ve aşağıda prens, büyük bir olaydı, sarışının bana yaptığı ilk vücut numarasında sağ kroşeyi salladım ve tam yerine denk geldi. Sana yemin ederim onu öyle boylu boyunca yerde yatarken görünce ürperdim. Bu nasıl bir uyuma şekli, zavallıcık. O seferinde kazanmak bana keyif vermedi, güzel bir kapışma daha iyi olurdu, Tani'yle ya da şu renkli bir otomobil ve gaddar bir suratla gelen Herman adındaki İngiliz'le olduğu gibi, şöyle dört-beş raunt. Sağlam dayak yedi, ama güzel dövüş oldu. Vay anam vay, ne yumruktu o. Asla pes etmek istemiyordu ve bin türlü numarası vardı... Nümara demişken, Büyücü gibisi yoktu. Onu nerden bulup çıkardılar karşıma. Uruguaylıydı, biliyorsun, artık bitikti ama diğerlerinden daha fenaydı, insana sülük gibi yapışıyordu ve hadi üstünden atabilirsen at. Biraz

zorluyorum ve herif, eldiven gözlerinin üzerinde, öyle bir dövüşüyor ki, yok böyle bir şey. Sonunda onu kötü benzettim, bana bir boşluk bıraktı ve öyle bir hevesle saldırdım ki... Kukla yere serildi, evlat. *Kukla yere serildi yumruğu yiyince*... Biliyorsun ki benim için bir tango bile yaptılar. Bir kısmını hâlâ hatırlıyorum, *Mataderos'tan şehir merkezine, şehir merkezinden New York'a*... Mangal partilerinde, radyoda, her yerde onu çalıyorlardı... Onu radyoda dinlemek güzeldi, dostum, annem bütün dövüşlerimi radyodan dinliyordu. Onun da beni dinlediğini biliyor musun, bir gün bana beni ilk kez radyoda tanıdığını söyledi, çünkü erkek kardeşi İtalyanlardan biriyle yaptığım maçta radyoyu açmış... İtalyanları hatırlar mısın? Patron onları nereden bulup çıkarıyordu yoksa taze taze İtalya'dan mı getiriyordu, bilmiyorum, ama River'da öyle dövüşler oluyordu ki... Hatta beni iki kardeşle bile dövüştürdü, ilkiyle muhteşem bir maç oldu, dördüncü rauntta yağmur başladı, küt burun, bizse devam etmeyi öyle çok istiyorduk çünkü İtalyan adam gibi adamdı ve kapışmamızdan büyük mutluluk duyuyordu, derken ringde kaymaya başladık ve bir ben, bir o, yere düşüp duruyorduk... Tam bir pantomimdi, birader. Maçı tatil ettiler, çok yazık oldu. Ondan sonraki seferinde İtalyan iki maçlık sopa yedikten sonra patron karşıma kardeşini çıkardı ve sonuç yine değişmedi... Ne günlerdi, evlat, dövüşmek işte o kadar güzeldi, mahalleden bütün millet geliyordu, açtıkları pankartlar, otomobil kornaları falan, seyirciler ne cümbüş yapıyorlardı... Bir yerde boksörün maç esnasında hiçbir şey duymadığını okumuştum, ne büyük palavra, evlat. Elbette ki duyuyor, sen benim *gringo*'ların arasında farklı duymadığımı mı sanıyorsun, neyse ki patron köşedeydi, aparkat, evlat, aparkat çalış. Otelde, kafelerdeyse ne tuhaf şeydi öyle, oralarda hiç konuşmuyordun. Spor salonundan sonra, sana bir şeyler söyleyen o heriflerin ne

dediğini hiç anlamıyordun. Dilsizler gibi, işaretlerle anlaşıyordun, evlat. Konuşmak için neyse ki orada o ve patron vardı, otelde mate içip sohbet ediyorduk, arada sırada bir Kreol katılıyordu ve o zaman imzala imzalayabildiğin kadar ve laflar, biz Arjantinlilerin nasıl olduğumuzu öğrenmeleri için bakalım o *gringo*'yu güzelce benzetebilecek misin? Şampiyonluk maçından başka bir şey hakkında konuşmuyorlardı, ne yapabilirsin ki, bana inanıyorlardı, dostum, bana önüme çıkanı ezme ve şampiyon olana kadar durmama arzusu aşılıyorlardı. Buenos Aires'teyken de sürekli aynı şeyi düşünüyordum ve patron Carlitos'un, Pedro Maffia'nın plaklarını koyuyordu ve benim için yazdıkları tangoyu, benim için bir tango yazdıklarını bilmem biliyor musun? Tıpkı Legui'ye yazdıkları tangolar gibi, aynısı. Bir seferinde de o ve patronla birlikte bir plaja gittiğimizi ve bütün gün sudan çıkmadığımızı hatırlıyorum, olağanüstüydü. Zannetme ki çok eğlenebiliyordum, sürekli antrenmanlar vardı, yediğime içtiğime hep dikkat ediyordum ve onunla hiçbir şey yapmıyordum, ama patron gözlerimi de çıkarmamıştı ya. "Keyfini sürme vakti gelecek, evlat," diyordu bana patron. Mocoroa'yla kapışmamızı hatırlıyorum da, dövüş dediğin işte oydu. Biliyorsun ki iki ay öncesinde patron sol tarafın kötüye gittiğini, oradan böyle girmelerine izin vermememi söyleyip duruyor ve idman rakiplerimi değiştiriyor, tek ayak ip atlatıyor ve az pişmiş biftek yediriyordu... Neyse ki biraz mate muhabbetine izin veriyordu, ama absent susuzluğum hiç bitmiyordu. Ve her gün yeni baştan antrenmanlar, sağına dikkat et, çok açıktan sallıyorsun, karşındaki herif aptal değil. Benim bunu bilmediğimi mi sanıyorsun, birkaç kez onu görmeye gittim ve herifi sevmiştim, asla yılmıyordu ve bir stili vardı ki, müthiş. Sen stilin ne demek olduğunu bilirsin, mesela şimdi buradasın ve ne zaman bir şey yapmak gerekirse gidip onu hemen ya-

pıyorsun, üç dakika boyunca yukarıya aşağıya rasgele yumruk sallayanlar gibi değilsin. Bir seferinde *El Gráfico*'da herifin biri stilimin olmadığını yazmıştı. Sana yemin ederim öyle bir öfkelendim ki. Sana Rayito gibi olduğumu söylemiyorum, o gidip bizzat görülecek bir şeydi, aynı şekilde Mocoroa da. Sana şunu söyleyeyim, dövüşün başlamasından kısa bir süre sonra her şeyi renkli görmeye başladım ve sadece yumruk indiriyordum, inanmayacaksın ama hiçbir şeyin farkında değildim, sadece yumruk çıkarıyordum ve iyi çıkarıyorsam ne diye kafaya takayım ki? Rayito'yla nasıl olduğunu biliyorsun, tamam onu deviremedim ama bunu yapabilirdim. Ve Mocoroa'yla da aynısı, yapacak bir şey yok. Dayağın en hası, dostum, yere kadar eğiliyordum ve sana borcum olan her yumruğu aşağıdan yiyordum. Ve suratına indiriyordum, sana yemin ederim dövüşün ortasında ikimiz de çileden çıkmıştık ve artık nereye gelirse vurup duruyorduk. O seferinde hiçbir şey hissetmedim, patron kafamı kavrıyor ve, "O kadar açılma, evlat, alttan çalış, evlat, sağını koru," diyordu. Dediklerinin hepsini işitiyordum ama ardından çıkıp öyle bir kavgaya tutuştuk ki, gücümüz tamamen tükenene kadar dövüştük ve çok büyük bir maç oldu. O gece dövüşten sonra bir tavernada toplandığımızı biliyorsun, bütün grup oradaydı ve rakibimin güldüğünü görmek güzeldi, benim bir fenomen olduğumu ve muhteşem dövüştüğümü söyledi ve ben de ona kendisini yendiğimi, ama bana göre maçın berabere bittiğini söyledim, herkes buna kadeh kaldırdı ve anlatılmaz bir şamata koptu... Ne yazık ki bu öksürük insanı hiç beklenmedik bir anda yakalıyor ve ikiye katlıyor. Her neyse, artık dikkat etmek gerekiyor, çok süt içecek ve dinleneceksin, bunlar sana iyi gelecek. Beni en çok rahatsız eden ayağa kalkmama izin vermemeleri, sabah beşte uyanıyorum ve yukarı bakmaya başlıyorum. Düşün babam düşün ve elbette ki bunlar

her zaman kötü düşünceler. Ve rüyalarım hep aynı, geçen gece, yine Peralta'yla dövüşüyordum. Neden dönüp dolaşıp her seferinde o dövüşe takılmak zorunda kalıyorum, ne olduğunu düşünsene, evlat, hatırlamamak daha iyi. Bütün mahallenin orada olması ne demek biliyorsun, her şey yeniden eskisi gibi oluyor, ama New York'taki gibi, *gringo*'larla olduğu gibi değil... En ön sırada oturanlar, diğer bütün taraftarlar, büyük bir kazanma arzusu göstermek lazım ki hepsi... Bir şey çıkaramazsan nasıl kazanacaksın, ayrıca Víctor'un nasıl vurduğunu biliyorsun. Biliyorum, biliyorum, onu tek elimle yeniyordum, ama rövanşta farklıydı. İçimden gelmiyordu, dostum, patronun hali benden de kötüydü, üzgünken nasıl doğru dürüst antrenman yaparsın. İşte böyle, ben burada şampiyondum ve o bana meydan okudu, buna hakkı vardı. Onu kurşunlayacak halim yok, değil mi. Patron sayıyla kazanabileceğimi düşünüyordu, fazla açılma ve daha başından kendini yorma, göreceksin sana sürekli yumruk yağdıracak. Tabii ki her taraftan yiyordum ve ayrıca kendimi iyi hissetmiyordum, orada bütün destekçilerim falan, inan bana vücudumda öyle bir yorgunluk vardı ki... Uyuşukluk gibi bir şey, anlıyor musun, sana onu anlatamam. Dövüşün yarısında fenalaşmaya başladım, sonrasını çok iyi hatırlamıyorum. Hatırlamamak daha iyi, ne dersin? Artık bütün o şeyler. Hepsini unutmak isterdim. En iyisi uyumak, neticede rüyanda dövüşleri görecek olsan da, bazen güzel bir tanesini denk getiriyor ve zevkini bir kez daha çıkarıyorsun. Prensin olduğu sefer gibi, ne muhteşem bir şeydi. Ama rüya görmediğinde daha iyi, evlat ve uyuyabiliyorsun ki bu büyük bir keyif ve öksürük falan da yok, bütün gece uyuyorsun, sadece uyuyorsun.

III

ÖTEKİNİN RÜYASI

Endişelenme ve sabırsızlığımı affet. Kendimizi adına hatıra dediğimiz o yokluklar tarafından ayartılmaya bıraktığımız ve sonu gelmez onca boşluğu sözcükler ve imgelerle yamamak gereken nostalji saatinde Lucio'nun adını anman, onu hatırlaman son derece doğaldı. Ayrıca, nasıl desem, bu bungalovun ne kadar davetkâr göründüğünü fark etmişsindir, insanın verandaya yerleşip bir süre nehri ve portakal bahçelerini seyretmesi bir anda Buenos Aires'ten tamamen uzaklaşıp ilkel bir dünyada yitip gitmesi için yeterlidir. Láinez'in bize Delta'nın adının aslında Alfa olması gerektiğini söyleyişini hatırlıyorum. Ve diğer bir matematik dersinde, sen... Peki ama neden şimdi Lucio'nun adını andın? Lucio demen illaki gerekli miydi?

Konyak şurada, kendine koy. Neden hâlâ beni ziyarete gelme zahmetine girdiğini bazen kendime soruyorum. Ayakkabılarını çamura buluyorsun, sivrisineklere ve kerosen lambasının kokusuna tahammül ediyorsun... Biliyorum, incinmiş arkadaş suratı takınma. Konu bu değil, Mauricio, ama bir tek sen kaldın, o zamanki gruptan artık kimseyle görüşmüyorum. Beş-altı ayda bir mektubun geliyor, sonra kayık senden içi kitaplar ve şişelerle dolu bir paketle birlikte, uzaklığı elli kilometreyi bile bulmayan o

dünyadan, belki de beni bu yarı döküntü çiftlikten arada sırada koparma umuduyla haberler getiriyor. Yanlış anlama ama, bu dostça sadakatin beni neredeyse öfkelendiriyor. Anla işte, içinde biraz serzeniş de barındırıyor, sen gidince kendimi sanki hüküm giymiş gibi hissediyorum, tüm nihai tercihlerim bana şehre bir yolculuğun cehennemin dibine yollayacağı bir hastalık hastalığının basit formları gibi görünüyor. Sen, en kötü düşlerde bile o gülümseyişiyle bizi taciz eden o sevecen tanıklar türüne aitsin. Rüyalar demişken ve sen Lucio'nun adını anmışken, zamanında ona anlattığım bir rüyayı neden şimdi sana da anlatmayayım. Ben yine buradaydım, ama o zamanlar –kaç yıl oldu, dostum?– hepiniz anne babamın bana bıraktıkları bungalovda belli dönemler kalmaya geliyordunuz; burada kürek çekiyor, bunalana kadar şiir okuyor, en kırılgan ve en kısa ömürlü olana, zararsız bir sonsuz ukalalığa bürünmüş her şeye çaresizce ve sersem köpek yavrularının sevecenliliğiyle gönlümüzü kaptırıyorduk. O kadar gençtik ki, Mauricio, kendimizi bıkkın zannetmemiz ve yaşanacak elli-altmış yıllık sağlam bir ölümsüzlüğün sahipleri olarak caz plakları ve acı mate fincanları arasında ölümün imgesini okşamamız da o denli kolay oluyordu. Sen en içine kapanık olanımızdın, diğer münasebetsiz sadakatlerin reddedildiği gibi reddedilemeyen bu zarif sadakati daha o zamanlar sergiliyordun. Bize biraz uzaktan bakıyordun ve daha o zamanlar kedilerin niteliklerini sende hayranlıkla izlemeyi öğrendim. İnsan seninle konuşurken aynı zamanda yalnızmış gibi hissediyor, belki de bu yüzden insan seninle şimdi benim yaptığım gibi konuşuyor. Ama o zamanlar diğerleri vardı ve birbirimizi ciddiye almaca oynuyorduk. Bilirsin, o gençlik döneminin en korkunç tarafı karanlık ve isimsiz bir anda her şeyin ciddi olmayı bırakıp yüze takılması gereken pis ciddiyet maskesine teslim olmasıdır, sonra gelsin ben şimdi doktor fa-

lancayım, sen mühendis filancasın, aniden geride kaldık, toplantılarda, ortak oyunlarda, oraya buraya saçılmalar ve terk edişin ortasında son can simitlerini fırlatan arkadaşlık yemeklerinde daha bir süre boy göstermemize rağmen birbirimizi farklı bir biçimde görmeye başladık ve bunların hepsi korkunç derecede doğal, Mauricio ve bazılarına diğerlerinden daha çok acı veriyor ve senin gibi onu hissetmeden yıllarını geçirenler, insanın kısa pantolonla, bir hasır şapkayla ya da asker üniformasıyla göründüğü albümleri normal bulanlar da var... Her neyse, o dönemde gördüğüm bir rüyadan bahsediyorduk ve bu rüya burada verandada, benimle birlikte şekerkamışı tarlalarının üzerindeki dolunayı seyrederken, köpeklerden bile beter havlayan kurbağaları dinlerken ve sonra nehre doğru giden belli belirsiz bir patikayı takip ederken, yalınayak olmanın ve ayaklarımın çamura gömülmesinin hissiyle kıyıdan yavaşça yürürken başlıyordu. Rüyada ben adada yalnızdım ki o dönem için tuhaf bir durumdu; eğer o rüyayı şimdi tekrar görmüş olsaydım, yalnızlık bana o zamanki gibi, kâbusun yakın komşusu olarak gözükmezdi. Karşı kıyıdan gökyüzüne henüz tırmanmış dolunayın, nehrin şarıltısının ve bazen bir hendeğe düşen bir şeftalinin yerde ezilme sesinin eşlik ettiği bir yalnızlık. Şimdi kurbağalar bile susmuştu, hava bu geceki ya da burada neredeyse her zaman olduğu gibi yapış yapıştı ve daima ay ışığının kılavuzluğunda devam etmek, iskeleyi geride bırakmak, kıyıda büyük bir tur atmak ve portakal bahçelerinin içinden geçmek gerekli görünüyordu. Hiçbirini uydurmuyorum, Mauricio, hafıza neyi tamamen saklaması gerektiğini biliyor. O zaman Lucio'ya anlattığımın aynısını şimdi sana anlatıyorum, sazların yavaş yavaş seyreldiği yere varmak üzereydim ve bir kıyı dili nehrin üzerine doğru uzanıyordu, çamur ve kanalın yakınlığı yüzünden tehlikeliydi, çünkü rüyada onun derin ve durgun noktalarla dolu

bir kanal olduğunu biliyordum ve ayın sarı ve sıcak çamuruna batarak burna doğru adım adım yaklaşıyordum. Böylece kıyıya kadar gelip durdum ve beri tarafta, hemen dibimde, nehir tutunacak bir yer ararken, sonra bir kez daha kayarken ve inat ederken, suyun gizemini kaybettiği karşı taraftaki siyah şekerkamışı tarlalarını seyrettim. Bütün kanal dolunaydı, gözlerime çizikler atan belli belirsiz devasa bir bıçakçı dükkânı; yukarıdaysa enseme, omuzlarıma bastırarak beni sonsuza dek suya bakmaya mecbur bırakan bir gökyüzü vardı. Nehrin yukarısında, karşı kıyının sazlarından kurtulmak istercesine yavaşça sallanıp duran boğulmuş insan cesedini, o rasgele sürüklenen, zar zor dönen, ayak bileğinden ya da elinden kıyıya takılan, sazların arasından çıkıp kanalın akıntısına kavuşmak için hafifçe salınan ve dolunayın tam yüzüne vuracağı yerdeki çıplak kıyıya ritmik bir şekilde yaklaşan siyah lekeyi görünce hem gecenin hem de benim ondaki mevcudiyetimin sebebi anlaşıldı.

Yüzün solgun, Mauricio. İstersen konyak içebiliriz. Rüyayı kendisine anlattığımda Lucio da biraz solgundu. Bana sadece şöyle dedi: "Ayrıntıları nasıl da hatırlıyorsun." Ve her zamanki gibi nazik olan senden farklı olarak, sanki rüyanın geri kalanını birden unutmamdan korkuyormuşçasına, anlattığım şeyi aceleye getirmek istermiş gibi bir hali vardı. Ama daha anlatacaklarım bitmemişti, sana kanalın akıntısının bedeni döndürdüğünü söylüyordum, onu benim bulunduğum tarafa getirmeden önce onunla oynuyordu ve ben kıyı dilinin kenarında, neredeyse ayaklarımın dibinde gerçekleşecek ve onun yüzünü görebileceğim anı bekliyordum. Bir dönüş daha, sanki o hâlâ yüzüyormuşçasına yumuşak bir biçimde uzanmış bir kol, göğse vuran, karnı, solgun bacakları ısıran, sırtüstü duran boğulmuş adamı bir kez daha soyan ay ışığı. O kadar yakınımdaydı ki saçından yakalamak için

biraz eğilmem yetti, o kadar yakındaydı ki onu tanıdım, Mauricio, yüzünü gördüm ve sanırım çığlık attım, içimden çığlık gibi bir şey koptu ve kendimi uykunun dışına, nefes nefese bir halde içtiğim suyun durduğu sürahiye, biraz önce tanıdığım o yüzü artık hatırlamadığımın şaşkın ve karmaşık idrakine attım. Ve o şey şimdi akıntı aşağı yoluna devam ederken, benim hatırlamaya çabalayarak ve tam da bir tarafımın istemediği o şeyi isteyerek gözlerimi kapatmam ve suyun kıyısına, rüyanın kıyısına geri dönmeyi istemem hiçbir işe yaramayacaktı. Neticede, bilirsin işte, insan bir süre sonra normale dönüyor, gündelik makine iyice yağlanmış dişlileri ve tatmin edici tabelalarıyla orada duruyor. O hafta sonu sen geldin, Lucio ve diğerleri geldi, bütün o yazı eğlence havasında geçirdik, sonra senin kuzeye gittiğini, deltada çok yağmur yağdığını hatırlıyorum ve sonuna doğru, Lucio adadan, yağmurdan ve onu sinirlendiren onca şeyden sıkıldı, aniden birbirimize öyle bir bakıyorduk ki, birbirimize o şekilde bakabileceğimizi asla düşünemezdim. O zaman satranca ya da okumaya sığınmalar, onca lüzumsuz ödünlerden bıkkınlık başladı ve Lucio Buenos Aires'e döndüğünde onu bir daha asla beklemeyeceğime yemin ediyor, aynı usanmışlık hükmü içinde bütün arkadaşlarımı, günden güne kapanmakta ve ölmekte olan yeşil dünyayı da buna dahil ediyordum. Ama bazıları bunu fark edip kusursuz bir "yakında görüşürüz" cümlesinin ardından bir daha ortalıkta gözükmezken, Lucio isteksizce tekrar geliyordu, onu iskelede bekliyordum, birbirimize sanki uzaklardan, gerçekte her geçen gün daha geride kalan o diğer dünyadan, onun inatla geri gelip aradığı, benimse neredeyse zoraki bir biçimde savunmakta inat ettiğim o zavallı yitik cennetten bakıyorduk. Sen, kuzeyin herhangi bir geçidinin itidalli yazlıkçısı, bütün bunlardan hiçbir zaman fazla şüphelenmedin, Mauricio, ama o yaz sonu...

Bak orada, onu görüyor musun? Sazların arasından yükselmeye başlıyor, birazdan sana yüzünü gösterecek. Bu saatte nehrin şarıltısının artması tuhaf, belki de kuşlar sustuğu için ya da karanlık bazı seslere daha çok müsaade ettiği için kulağa öyle geliyordur. Görüyorsun işte, her şeyin onu Lucio'ya anlattığım o diğer geceyle giderek daha çok örtüştüğü bu gece vaktinde, sana anlatmakta olduğum şeyi yarım bırakmam adil olmaz. Hatta ortam bile simetrik, bu hamak koltukta, o yaz sonunda gelen ve eskiden öylesine çok konuşurken artık tıpkı senin gibi ağzını açmadan oturan ve bir hiç yüzünden ya da hiçlikten, kendimizi savunmamıza fırsat vermeden bizi taciz edip duran o ağzına kadar dolu hiçlikten ötürü gücenik halde, saatlerini içki içerek geçiren Lucio'nun boşluğunu dolduruyorsun. Ben bizim aramızda nefret olabileceğine inanmıyordum, o nefretten aynı anda hem daha aşağı hem de daha kötü bir şeydi, bazen bir fırtına, bazen bir ayçiçeği, bazen de eğer öyle tercih edersen bir kılıç olmuş, gözlerdeki uçan benekçikler gibi içeriden büyüyen o donuk ve kirli sonbahar, o yılgınlık hariç her şey olmuş bir şeyin tam merkezindeki bir bezginlikti. Nazik ve sevecen bir şekilde, birbirimizi incitmemeye dikkat ederek adayı dolaşmaya çıkıyorduk; kuru yaprakların, nehir kıyısındaki ağır kuru yaprak döşeklerinin üzerinde yürüyorduk. Beni bazen sessizlik yanıltıyordu bazen de geçmişin vurgusuyla bir sözcük ve belki de Lucio benimle birlikte alışkanlığın kurnaz tuzaklarına düşüyordu, ta ki bir bakış ya da acil yalnız kalma arzusu, birbirimize karşı daima sevecen, nazik ve yabancı olan bizleri karşı karşıya getirene kadar. Bunun üzerine bana şöyle dedi: "Güzel bir gece, hadi yürüyelim." Ve şimdi seninle benim yapabileceğimiz gibi, verandadan inip oraya, gözlerine vuran şu ayın çıktığı yere doğru gittik. Yolu çok fazla hatırlamıyorum, Lucio önden gidiyordu,

ben de adımlarımı onun ayak izlerinin üzerine düşürüyor ve ölü yaprakları bir kez daha eziyordum. Bir ara portakal ağaçlarının arasında patikayı tanımaya başlamak zorunda kaldım; bu belki de daha ileride, en son çiftliklerin ve sazlıkların tarafında oldu. O anda Lucio'nun siluetinin metre metre, gece gece yaklaşan o buluşmada örtüşmeyen yegâne şey olduğunu biliyorum, geri kalan her şey o kadar benziyordu ki, sazlar kanala doğru giren kıyı dilini, nehrin sarı çamur üzerinde kayan ellerini dolunayın altında göstermek için açıldıklarında hiç şaşırmadım. Arkamızda bir yerde ağaçtan düşen çürük bir şeftalinin yere çarpmasıyla çıkan ses, bir şaplağı, tarifsiz bir sarsaklığı çağrıştırıyordu.

Suyun kıyısına gelince Lucio dönüp bir an bana baktı ve şöyle dedi: "Bahsettiğin yer burası, değil mi?" Bir daha rüyadan hiç söz etmemiştik, ama ona cevap verdim: "Evet, burası." Bir süre geçtikten sonra şöyle dedi: "Bunu bile, en gizli arzumu bile benden çaldın; çünkü ben böyle bir yer arzuladım, böyle bir yere ihtiyaç duydum. Sen başka birisinin rüyasını gördün." Ve bunu söyleyince, Mauricio, bunu monoton bir sesle ve bana doğru bir adım atarak söyleyince, unuttuğum bir şeyin zihnimde çaktığını hissettim, gözlerimi kapattım ve o şeyi hatırlayacağımı anladım, nehre doğru bakmadan rüyanın sonunu göreceğimi anladım ve onu gördüm, Mauricio, boğulmuş adamı göğsünün üzerinde diz çökmüş ay ışığında gördüm ve boğulmuş adamın yüzü benim yüzümdü, Mauricio, boğulmuş adamın yüzü benim yüzümdü.

Neden gidiyorsun? Eğer ihtiyaç duyuyorsan, yazı masasının çekmecesinde bir tabanca var, eğer istiyorsan diğer çiftlikteki insanları uyarabilirsin. Ama burada kal, Mauricio, biraz daha kalıp nehrin şarıltısını dinle, bakarsın çamurda kayan ve girdaplarda dağılıp giden bütün bu ıslak eller ve sazların arasında, bu saatte köklere yapı-

şıp onlara bırakmayan bazı eller olduğunu, bir şeyin iskeleye tırmanıp üzeri çöp ve balık ısırıklarıyla kaplı bir halde ayağa kalktığını, buraya doğru beni aramaya geldiğini belki en sonunda hissedersin. Hâlâ madalyonun diğer yüzünü çevirebilirim, hâlâ onu bir kez daha öldürebilirim, ama inat edip geri geliyor ve bir gece beni de yanında götürecek. Beni götürecek diyorum sana ve o zaman rüya gerçek imgesini gerçekleştirmiş olacak. Gitmem gerekecek, kıyı dili ve şekerkamışı tarlaları beni sırtüstü geçerken görecekler ve rüya muhteşem bir ay ışığı altında en sonunda tamamlanacak, Mauricio, rüya en sonunda tamamlanacak.

ÖĞLE YEMEĞİNDEN SONRA

Öğle yemeğinden sonra odamda kalıp kitap okumak istemiştim, ama annemle babam hemen gelip öğleden sonra onu dolaşmaya çıkarmam gerektiğini söylediler.

İlk yanıtım hayır oldu, onu başka birisinin dolaşmaya çıkarmasını ve beni lütfen rahat bırakmalarını söyledim, çünkü odamda ders çalışacaktım. Onlara başka şeyler de söyleyecek, onunla dışarı çıkmak zorunda olmaktan neden hoşlanmadığımı da açıklayacaktım, ama babam ileri doğru bir adım atıp o direnemediğim şekilde bana bakmaya başladı: Öyle zamanlarda gözlerini bana diker ve ben onların suratımda giderek daha derinlere girdiğini hissederim, ta ki çığlık atma noktasına gelene kadar ve arkamı dönüp tamam, tabii ki, hemen diye cevap vermek zorunda kalırım. Bu gibi durumlarda annem hiçbir şey söylemez, bana bakmaz, iki elini birleştirip biraz arkada kalır ve onun alnına düşen gri saçını görürüm ve arkamı dönüp tamam, tabii ki, hemen diye cevap vermek zorunda kalırım. Bunun üzerine hiçbir şey söylemeden gittiler ve ben pırıl pırıl parlayan sarı ayakkabıları ilk kez giyecek olmanın yegâne tesellisiyle giyinmeye başladım.

Odamdan çıktığımda saat ikiydi ve Encarnación Teyzem gidip onu her öğleden sonra girmekten hoşlan-

dığı o dipteki odada bulabileceğimi söyledi. Encarnación Teyzem onunla sokağa çıkmak zorunda kalmanın bende uyandırdığı çaresizliği fark etmiş olmalıydı, çünkü elini başımda gezdirdikten sonra eğildi ve alnıma bir öpücük kondurdu. Cebime bir şey soktuğunu hissettim.

"Kendine bir şey alırsın," dedi kulağıma. "Ona da biraz vermeyi sakın unutma, böylesi daha iyidir."

Onu yanağından öperken daha mutluydum ve annemle babamın dama oynadıkları odanın kapısının önünden geçtim. Sanırım onlara hoşça kalın ya da benzeri bir şey söyledikten sonra, beş pesoluk kâğıt parayı iyice düzeltmek ve içinde bir pesoluk başka bir kâğıt parayla bozuklukların bulunduğu çantama koymak için cebimden çıkardım.

Onu odanın bir köşesinde buldum, elimden geldiğince sıkı tuttum ve avludan geçerek ön bahçeye açılan kapıya kadar gittik. Bir-iki kez onu bırakma, eve geri dönme ve annemle babama benimle gelmek istemediğini söyleme arzusunu içimde hissettim, ama en sonunda onu geri getirip beni sokak kapısına kadar onunla gitmeye mecbur edeceklerinden emindim. Benden onu şehir merkezine götürmemi hiçbir zaman istememişlerdi, bunu benden istemeleri de adil olmazdı çünkü onu kaldırımlarda dolaştırmaya beni mecbur ettikleri o yegâne seferde Álvarez'lerin kedisiyle yaşanan o korkunç olayı çok iyi biliyorlardı. Kapıda babamla konuşan bekçinin suratını, sonra babamın iki bardak içki getirişini ve annemin odasında ağladığını hâlâ görür gibiydim. Benden öyle bir şey istemeleri adil olmazdı.

Sabahleyin yağmur yağmıştı ve Buenos Aires'in kaldırımları her geçen gün daha da kırık dökük oluyordu ve ayağını bir su birikintisine daldırmadan yürümek maharet istiyordu. Ben en kuru taraflardan yürümek ve yeni ayakkabılarımı ıslatmamak için elimden geleni yapıyor-

dum, ama çok geçmeden onun suya dalmaktan hoşlandığını gördüm ve yanımdan yürümeye mecbur etmek için onu tüm gücümle çekiştirmek zorunda kaldım. Buna rağmen diğerlerine nazaran suya biraz daha batmış bir yer karosunun bulunduğu bir tarafa yaklaşmayı başardı ve ben olayın farkına vardığımda o çoktan tamamen ıslanmıştı ve her tarafında kuru yapraklar vardı. Durup onu temizlemem gerekti ve bu süre boyunca komşuların bahçelerinden bize baktıklarını hissediyordum, bir şey demiyorlardı ama eminim ki bakıyorlardı. Yalan konuşmak istemem, doğrusu bakmaları (ona ve onu dolaşmaya çıkaran bana bakmaları) o kadar da umurumda değildi; beni esas rahatsız eden gitgide ıslanan, çamur lekeleri ve kuru yaprak parçalarıyla kaplanan bir mendille orada durmak ve aynı zamanda su birikintisine tekrar yaklaşmasını engellemek için onu sıkıca tutmak zorunda olmaktı. Ayrıca ben sokaklarda ellerim pantolonumun cebinde, ıslık çalarak, sakız çiğneyerek ya da gözlerimin alt kısmıyla evimden tramvaya kadar mükemmelen bildiğim kaldırımların karolarını takip ederken çizgi roman okuyarak dolaşmaya alışkınım, öyle ki ne zaman Tita'ların evinin önünden geçtiğimi ya da Carabobo Caddesi'nin köşesine ne zaman varacağımı biliyorum. Şimdiyse bunların hiçbirini yapamıyordum ve mendil cebimin astarını ıslatmaya başlamıştı, ıslaklığı bacağımda hissediyordum, aynı anda bunca kötü şans inanılır gibi değildi.

Bu saatte tramvay oldukça boş oluyordu ve ben yan yana koltuklara oturabilmemiz için dua ediyordum, böylece daha az rahatsızlık vermesi için onu cam tarafına oturtuyordum. Çok fazla hareketli olduğundan değil, ama insanları yine de rahatsız ediyordu ve ben bunu anlıyordum. İşte bu yüzden tramvaya binince canım sıkıldı, çünkü neredeyse doluydu ve hiçbir ikili koltuk boş değildi. Yolculuk ayakta gitmek için fazla uzundu, zaten

biletçi gidip oturmamı ve onu da bir yere koymamı buyuracaktı; böylece onu hemen içeri soktum ve orta kısımda, cam tarafını bir hanımefendinin işgal ettiği bir koltuğa kadar götürdüm. En iyisi göz kulak olmak için hemen arkasına oturmamdı, ama tramvay doluydu ve ileriye doğru devam edip oldukça uzağa oturmam gerekti. Yolcular çok fazla dikkat etmiyorlardı, bu saatte insanlar sindirimle meşguldürler ve tramvayın sarsıntılarıyla yarı uykulu olurlar. İşin fenası, biletçi bir demir parayı bilet makinesinin demirine vurarak onu bıraktığım koltuğun yanında durdu ve ben arkaya dönüp biletin parasını gelip benden almasını işaret etmek zorunda kaldım. Bana iki bilet kesmesi gerektiğini anlaması için elimdeki parayı ona gösteriyordum, ama biletçi bir şeyleri görse de anlamak istemeyen şu kıt zekâlılardandı ve madenî parayı makineye vurup duruyordu. Ayağa kalkmak (şimdi iki-üç yolcu bana bakıyordu) ve diğer koltuğa yaklaşmak zorunda kaldım. "İki bilet," dedim. Birini kesti, bir an bana baktı ve sonra bileti uzattı, ardından da gözucuyla aşağıya doğru baktı. "İki tane lütfen," diye tekrarlarken artık bütün tramvayın farkına vardığından emindim. Kıt zekâlı, diğer bileti de kesip bana verdi, bir şey söyleyecek gibi oldu ama ona parayı tam olarak uzattım ve hiç arkama bakmadan iki adımda kendi koltuğuma döndüm. Aksi gibi, arkadaki koltukta sakin durmaya devam edip etmediğine bakmak için ikide bir arkama dönmem gerekiyordu ve bu hareketimle bazı yolcuların dikkatini çekiyordum. İlk önce sadece her köşeyi geçerken arkaya dönmeye karar verdim, ama sokakların arası bana aşırı derecede uzun geliyordu ve Álvarez'lerin kedisiyle olduğu gibi, her an bir şaşkınlık nidası ya da bir çığlık duymaktan korkuyordum. Bunun üzerine boks maçlarında olduğu gibi ona kadar saymaya koyuldum ve bu yaklaşık olarak iki sokak arasındaki mesafenin yarısı-

na tekabül ediyordu. On deyince çaktırmadan, mesela gömleğimin yakasını düzeltme ya da elimi ceketin cebine sokma gibi sinirli bir tik ya da ona benzer bir şey havası veren bir hareket yaparak arkaya dönüyordum.

Yaklaşık sekiz sokak geçtikten sonra, neden bilmiyorum, bana birden cam tarafında oturan hanımefendi inecekmiş gibi geldi. Bu en kötüsüydü, çünkü geçmesine izin vermesi için ona bir şey söylemesi gerekecekti ve o bunun farkına varmayınca ya da varmak istemeyince, belki de hanımefendi öfkelenecek ve zorla geçmeyi deneyecek, ama ben bu durumda ne olacağını biliyordum ve sinirlerim tepeme çıkmıştı, bu yüzden her sokak köşesine varmadan önce arkaya bakmaya başladım ve onlardan birinde bana sanki hanımefendi kalkmak üzereymiş gibi geldi ve ona bir şey söylediğine yemin edebilirdim, çünkü ondan tarafa bakıyordu ve sanırım ağzını oynatıyordu. Tam o sırada şişman bir kadın benimkine yakın koltukların birinden kalkıp koridorda yürümeye başladı; ben de acele etmesi ve cam önündeki hanımefendinin bir sepeti ya da yerde duran bir eşyasını kavradığı ve artık inmek için ayağa kalktığı koltuğa bir an önce ulaşmama izin vermesi için onu itme, bacaklarına bir tekme patlatma arzusuyla arkasından gidiyordum. En sonunda sanırım onu ittim, zira söylendiğini işittim ama koltuğun yanına nasıl vardığımı ve hanımefendinin köşede inebilmesi için onu oradan çıkarmayı başardığımı bilmiyorum. Sonra onu cam tarafına geçirip yanına oturduğumda, öndeki koltuklardakilerin ve belki de kıt zekâlının bir şeyler söylediği orta boşluktakilerin arasından dört-beş sersemin bana bakmasına rağmen o kadar mutluydum ki.

Artık Once'de ilerliyorduk ve dışarıda çok güzel bir güneş görünüyordu, sokaklar da kuruydu. Eğer bu saatte tek başıma yolculuk ediyor olsaydım şehir merkezine

kadar yürüyerek devam etmek için çoktan tramvaydan inmiştim, zira benim için Once'den Mayıs Meydanı'na kadar yayan gitmek işten bile değildir, bir keresinde zaman tutmuştum ve tam otuz iki dakika sürmüştü, tabii ki arada sırada –özellikle de son bölümde– koşarak. Buna karşılık şimdi camla ilgilenmem gerekiyordu, çünkü zamanında birisi camı bir darbeyle açıp aşağıya atlayabileceğini söylemişti, ortada herhangi bir sebep yokken, nedenini kimsenin açıklayamadığı diğer onca zevk gibi, sırf bunu yapmış olmanın zevkini tatmak için. Bir-iki kez bana camı kaldırmak üzereymiş gibi geldi ve kolumu arkasından uzatıp çerçeveyi tutmak zorunda kaldım. Belki de bütün bunlar benim kuruntumdu, çünkü camı kaldırmak ve kendini aşağıya atmak üzere olduğundan kesin emindim diyemem. Mesela, bilet kontrolörü mevzusuna dalıp onu tamamen unuttuğumda kalkıp kendini aşağıya atmadı. Tramvayın ön sahanlığında beliren kontrolör uzun boylu, zayıf bir tipti ve biletleri bazı kontrolörlerde rastlanan o sevimli havayla işaretlemeye koyuldu. Yanıma geldiğinde iki bileti ona uzattım, birini işaretledi, aşağıya doğru baktı, sonra diğer bilete baktı, onu kıskacın arasına yerleştirdi ve tam işaretleyecekken öylece kalakaldı. Bu arada ben bileti hemen işaretleyip geri vermesi için dua ediyordum, çünkü tramvaydaki insanlar bize giderek daha çok bakıyorlarmış gibi geliyordu. En sonunda omuzlarını silkerek onu işaretledi, iki bileti de bana geri verdi ve tam o sırada, arka sahanlıkta birinin kahkahayı patlattığını işittim, ama doğal olarak oraya dönüp bakmak istemedim ve artık ne kontrolörü ne de diğerlerini görüyormuş gibi yaparak kolumu tekrar onun arkasından geçirip çerçeveyi tuttum. Sarmiento ve Libertad caddelerinin köşesinde insanlar inmeye başladı ve Florida'ya geldiğimizde tramvayda neredeyse kimse kalmamıştı. San Martín'e kadar bekledim ve onu ön sahan-

lıktan indirdim, çünkü bana bir laf atar korkusuyla kıt zekâlının yanından geçmek istemiyordum.

Ben Mayıs Meydanı'nı çok severim, bana şehir merkezinden bahsettiklerinde gözümün önüne hemen Mayıs Meydanı gelir. Onu güvercinlerden, Hükümet Sarayı'ndan ötürü ve birçok tarihsel ânın, devrim esnasından düşen bombaların ve atlarını Piramit'e bağlayacaklarını söylemiş olan şeflerin hatırasını barındırdığı için severim. Meydanda fıstıkçılar ve ıvır zıvır satan seyyar satıcılar hiç eksik olmaz, insan isterse hemen boş bir bank bulabilir ya da biraz daha öteye doğru devam edip bir süre sonra limana varır ve gemileri, vinçleri görür. İşte bu yüzden onu otomobillerden ve otobüslerden uzak bir yer olan Mayıs Meydanı'na götürmek ve eve dönüş saatine kadar orada oturmak bana en iyi fikir olarak görünmüştü. Ama tramvaydan inip San Martín'de yürümeye başlayınca sanki bir baş dönmesi hissettim, birden korkunç yorulduğumun farkına vardım: Yaklaşık bir saat süren yolculuk boyunca ben sürekli olarak arkaya doğru bakmak ve bize baktıklarını görmüyormuş gibi yapmak zorunda kalmıştım, ayrıca biletçiyle yaşadığım bilet mevzusu, inecek olan hanımefendi ve kontrolör de cabası. Bir sütçü dükkânına dalıp bir dondurma ya da bir bardak süt almayı o kadar isterdim ki, ama bunu yapamayacağımdan, eğer onu içeride insanların oturduğu ve bize bakmak için bolca zamanları olacağı herhangi bir dükkâna sokarsam bundan pişmanlık duyacağımdan emindim. Sokakta insanlar karşılaşır ve herkes kendi yoluna gider, özellikle de bankalar ve bürolarla dolu olan, herkesin kollarının altında evrak çantalarıyla aceleyle yürüdüğü San Martín'de. Böylece Cangallo'nun köşesine kadar yürüdük ve ardından Peuser'in mürekkep hokkaları ve diğer güzel şeylerle dolu vitrinlerinin önünden geçerken onun daha fazla devam etmek istemediğini hisset-

tim, giderek ağırlaşıyordu ve her ne kadar onu sürüklesem de (dikkat çekmemeye çalışarak) artık yürüyemiyordu ve en sonunda, deriden gofre baskı tekniğiyle yapılmış yazı masası takımlarına bakıyormuş gibi yaparak sonuncu vitrinin önünde durmak zorunda kaldım. Belki de gerçekten biraz yorulmuştu, belki de bu yaptığı bir kapris değildi. Netice itibarıyla, orada dikilmenin hiçbir kötü tarafı yoktu, ama yine de bundan hoşlanmıyordum çünkü oradan geçen insanların bakışlarını üzerimize dikmek için daha çok vakitleri vardı ve iki-üç kez birinin yanındakine yorum yaptığını duydum ya da birbirlerinin dikkatini çekmek için dirsekleriyle dürtüyorlardı. Neticede daha fazla dayanamadım ve tüm doğallığımla yürüyormuşum gibi yaparak onu tekrar sımsıkı tuttum, ama insanın ayağında tonlarca ağırlıkta ayakkabıların olduğu ve onları yerden ancak kaldırabildiği şu rüyalardaki gibi her adımı çok büyük zorlukla atıyordum. Bir süre bekledikten sonra, orada dikilip durma kaprisini geçirmeyi başardım ve San Martin'den Mayıs Meydanı'nın köşesine kadar devam ettik. Şimdi sorun yolun karşısına geçmekti, çünkü o karşıdan karşıya geçmekten hoşlanmıyordu. Tramvayın camını açıp aşağı atlamayı beceriyor ama karşıdan karşıya geçmekten hoşlanmıyordu. Aksi gibi, Mayıs Meydanı'na ulaşmak için illaki çok işlek bir caddeyi geçmek gerekiyordu, Cangallo ve Bartolomé Mitre'de o denli zor olmamıştı ama şimdi neredeyse vazgeçme noktasına kadar geldim, çünkü elimde korkunç bir ağırlık yapıyordu ve trafiğin durup kaldırımın kıyısında bekleyen yanımızdakilerin caddeyi geçmeye başladıkları iki sefer karşı tarafa varamayacağımızı, çünkü yolun ortasında dikilip duracağını fark ettim, bunun üzerine o geçmeye karar verene kadar beklemeyi tercih ettim. Tabii ki beklenen oldu ve bize gitgide daha çok bakan köşedeki dergi satıcısı, yanında duran benim yaş-

larımdaki oğlana bir şeyler söylemeye başladı, oğlan da ona mimikler yapıyor ve bilmem ne şekilde cevap veriyordu, bu arada arabalar geçmeye devam ediyordu, sonra duruyor ve tekrar geçiyorlardı ve biz orada kıpırdamadan duruyorduk. Bu şekilde devam edersek bir güvenlikçi yanımıza yaklaşacaktı ki bu başımıza gelebilecek en kötü şeydi, çünkü güvenlikçiler çok iyi insanlardır ve bu yüzden her işe burunlarını sokarlar, sorular sormaya başlarlar, insanın kaybolup kaybolmadığını araştırırlar, derken birden o kaprislerinden biri baş gösterebilir ve olay kim bilir nerelerde biter. Düşündükçe canım sıkılıyordu ve en sonunda gerçekten korkuya kapıldım ve size yemin ederim, kusacak gibi oldum ve trafiğin durduğu bir anda onu sımsıkı kavradım, gözlerimi kapadım ve neredeyse ikiye katlanarak onu ileriye doğru ittim ve meydana varınca onu serbest bıraktım, tek başıma birkaç adım daha attım, sonra arkama döndüm ve onun ölmesini, ölmüş olmasını ya da anne babamın ve eninde sonunda kendimin de ölmüş olmamızı, Encarnación Teyze hariç hepimizin ölmüş ve toprağa gömülmüş olmamızı istedim.

Ama bunlar gelip geçici düşünceler, tam o sırada kimsenin oturmadığı çok güzel bir bank görünce, onu çekiştirmeden tuttum, gidip oraya oturduk ve neyse ki kediler gibi kendilerini yakalatmayan güvercinleri seyretmeye koyulduk. Fıstık ve şekerleme satın aldım, her ikisinden ona da veriyordum ve Mayıs Meydanı'na öğleden sonraları vuran o güneşin altında ve oradan oraya gidip gelen insanların arasında çok iyiydik. Onu orada terk etme fikrinin aklıma tam olarak ne zaman geldiğini bilmiyorum, tek hatırladığım ona bir fıstık soyarken, aynı zamanda da, eğer oldukça uzakta olan güvercinlere bir şey atacakmış gibi yaparsam, Piramit'in arkasından dolaşıp onu gözden kaybetmenin çok kolay olacağını düşü-

nüyordum. Bana öyle geliyor ki o esnada ne eve geri dönmeyi ne de annemle babamın suratını düşünüyordum, çünkü eğer bunu düşünmüş olsaydım o sersemliği yapmazdım. Bilge kişilerin ve tarihçilerin yaptığı gibi her şeyle aynı anda ilgilenmek çok zor bir iş olsa gerek, ben sadece onu orada terk edebileceğimi ve şehir merkezinde ellerim cebimde, tek başıma dolaşabileceğimi, bir dergi satın alabileceğimi ya da eve dönmeden önce bir yerde bir dondurma yiyebileceğimi düşündüm. Bir süre daha ona fıstık vermeyi sürdürdüm ama artık kararlıydım ve o kararlılık anlarının birinde bacaklarını açmak için ayağa kalkan biri gibi yaptım ve yanında kalmaya devam etmemin ya da güvercinlere fıstık vermeye gitmemin onun hiç umurunda olmadığını gördüm. Geri kalan fıstıkları güvercinlere atmaya başlayınca hemen üzerime üşüştüler, fıstıklar bitene ve güçleri tükenene kadar da gitmediler. Meydanın diğer ucundan bank zar zor görünüyordu; önünde her zaman iki başkanlık muhafızının durduğu Pembe Ev'i bir uçtan diğer uca geçmek sadece bir an sürdü ve onun yanından annemin, çocukların tek başlarına gitmemeleri gereken bir sokak olarak nitelediği Paseo Colón'a kadar uzandım. Artık alışkanlığa dönüştüğü için sürekli arkama bakıp duruyordum, ama benim peşimden gelmesi imkânsızdı, yapabileceği en fazla şey yardımsever bir hanımefendi ya da bir güvenlik görevlisi yanına yaklaşana dek bankanın etrafında dönüp durmaktı.

Diğer birçok benzeri gibi alelade bir sokak olan Paseo Colón'da yürüdüğüm o esnada ne olup bittiğini çok iyi hatırlamıyorum. Bir ara, bir ithalat ve ihracat şirketinin alt vitrininin önüne oturduğum sırada midem ağrımaya başladı, bu hemen tuvalete gitmeyi gerektiren bir ağrı değildi, daha yukarıda, gerçek midedeydi, sanki yavaş yavaş büzülüyormuş gibiydi, nefes almak istiyordum ama bunda çok zorlanıyordum, o anlarda hareketsiz kal-

mam ve krampın geçmesini beklemem gerekiyordu, gözümün önünde dans eden yeşil bir leke ve noktacıklar görünüyordu, ayrıca babamın yüzü, en sonunda sadece babamın yüzü kaldı, çünkü, sanırım, gözlerimi kapatmıştım ve yeşil lekenin ortasında babamın yüzü duruyordu. Bir süre sonra daha iyi nefes almaya başlamıştım ki birkaç çocuk durup bana baktı ve içlerinden biri diğerine benim çok kötü göründüğümü söyledi, ama ben kafamı salladım ve önemli bir şeyim olmadığını, devamlı kramp girdiğini, ama hemen geçtiğini söyledim. İçlerinden biri eğer istersem gidip bir bardak su getirebileceğini söyledi, bir diğeriyse alnımı silmemi tavsiye etti, çünkü terlemiştim. Onlara gülümseyerek iyi olduğumu söyledim ve yollarına gidip beni kendi başıma bırakmaları için kalkıp yürümeye başladım. Terlediğim doğruydu, çünkü kaşlarımdan terler dökülüyordu ve tuzlu bir damla gözüme girince mendilimi çıkarıp yüzümü silerken dudağımda bir sıyrık hissettim ve ne olduğuna bakınca, ağzımın kenarını çizenin mendile yapışmış olan bir kuru yaprak olduğunu gördüm.

Yeniden Mayıs Meydanı'na varmamın ne kadar sürdüğünü bilmiyorum. Yokuşun yarısında yere düştüm ama kimse farkına varmadan yeniden ayağa kalktım ve Pembe Ev'in önünden geçen bütün o arabaların arasından karşıdan karşıya geçtim. Banktan hiç kıpırdamamış olduğunu daha uzaktan gördüm, ama yanına varıncaya kadar koşmaya devam ettim. Güvercinler korkudan uçuşup kaçarken ve insanlar koşan çocuklara bakmak için, sanki bu yaptıkları bir kabahatmişçesine takındıkları o tavırla dönerken kendimi ölü gibi banka bıraktım. Orada bir süre daha kaldıktan sonra biraz üstünü başını temizledim ve eve dönmemiz gerektiğini söyledim. Bunu ona kendi sesimi duymak ve kendimi daha da mutlu hissetmek için söyledim, çünkü o sımsıkı tutulup götürülmekten başka

bir şeyden anlamıyor, sözcükleri dinlemiyor ya da dinlemiyormuş gibi yapıyordu. Neyse ki bu kez karşıdan karşıya geçerken sorun çıkarmadı ve biz bindiğimizde tramvay neredeyse boştu, böylece onu en ön koltuğa yerleştirip ben de yanına oturdum ve bütün yol boyunca, hatta inerken bile, bir kez olsun arkama dönmedim. Eve doğru yürürken son sokağı çok yavaş geçtik, zira o sürekli olarak su birikintilerine girmek istiyordu, ben de kuru taşlardan geçmesi için onunla mücadele ediyordum. Ama çok da umurumda değildi, hiç umurumda değildi. Aynı şeyi düşünüp duruyordum: "Onu terk ettim." Ona bakıp düşünüyordum, "Onu terk ettim." Ve Paseo Colón'da olanları unutmamış olsam da kendimi çok iyi hissediyor, neredeyse kendimle gurur duyuyordum. Belki de bir dahaki sefere... Kolay değildi, ama belki de... Annem ve babam onun elinden tutarak geldiğimi görünce bana kim bilir hangi gözle bakacaklardı. Onu şehir merkezine dolaştırmaya götürmüş olmamdan elbette ki memnun olacaklardı, anne babalar bu tür şeylerden her zaman memnun olurlar; ama bazen annemle babamın da kurulanmak için mendillerini çıkardıklarını ve o mendilde de onların yüzünü çizen kuru bir yaprağın olduğunu düşünmenin o sırada nereden aklıma geldiğini bilmiyorum.

AKSOLOTL

Bir dönem aksolotlları çok fazla kafaya takmıştım. Jardin des Plantes'taki akvaryumda onları görmeye gidiyor ve onlara bakarken, hareketsizliklerini ve karanlık hareketlerini gözlemlerken saatler geçiriyordum. Şimdi ben bir aksolotlum.

Paris'in ağır bir kış uykusunun ardından tavus kuşu kuyruğunu açtığı bir ilkbahar sabahında beni onlara götüren bir tesadüf oldu. Port-Royal Bulvarı'ndan inip Saint Marcel ve L'Hôpital yönüne sapınca onca gri arasında yeşili gördüm ve aslanları hatırladım. Aslanların ve panterlerin dostuydum ama akvaryumların bulunduğu nemli ve karanlık binaya hiç girmemiştim. Bisikletimi parmaklıklara dayadım ve laleleri görmeye gittim. Aslanlar çirkin ve üzgündü, panterimse uyuyordu. Tercihimi akvaryumlardan yana kullandım, hiç beklenmedik bir biçimde aksolotllarla karşılaşana kadar bildik balıklara göz gezdirdim. Bir saat boyunca onları seyrettim ve çıktığımda başka bir şey yapamayacak haldeydim.

Sainte-Geneviève Kütüphanesi'nde bir sözlüğe başvurdum ve aksolotlların ambystoma cinsinden bir kurbağagiller türüne mensup, larva formunda, solungaçlara sahip canlılar olduklarını öğrendim. Meksikalı olduklarını küçük pembe Aztek suratlarıyla bizzat onlardan ve

akvaryumun üzerindeki bilgi levhasından zaten öğrenmiştim. Afrika'da, kuraklık dönemlerinde toprakta yaşayabilen ve yağmur mevsimlerinin başlamasıyla birlikte sudaki yaşamlarına devam eden örneklerinin bulunduğunu okudum. İsimlerinin İspanyolcasının *ajolote* olduğu, yenilebildikleri ve yağlarının tıpkı morina karaciğerinden çıkarılan yağ gibi kullanıldığı (galiba artık kullanılmıyormuş) bilgisine ulaştım.

Uzmanlık yapıtlarına başvurmak istemedim, ama ertesi gün Jardin des Plantes'a geri döndüm. Sonra her sabah gitmeye başladım, bazen de sabah ve öğleden sonra. Akvaryumların bekçisi bileti alırken şaşkın bir biçimde gülümsüyordu. Akvaryumların etrafını dönen demir çubuğa dayanıp onlara bakmaya başlıyordum. Bunda herhangi bir tuhaflık yok, çünkü aramızda bir bağ olduğunu, sonsuz derecede yitik ve uzak olsa da bir şeyin bizi birleştirmeye devam ettiğini ilk andan itibaren anladım. O ilk sabah, içindeki suda bazı kabarcıkların hareket ettiği camın önünde durmak bana yetmişti. Aksolotllar akvaryumun taş ve yosun kaplı, daracık (onun ne kadar daracık olduğunu sadece ben bilebilirim) zemininde toplanıyorlardı. Dokuz örnek vardı ve çoğu kafalarını cama dayayıp altın gözleriyle yaklaşanlara bakıyorlardı. Afallamış, hatta biraz utanmıştım ve akvaryumun dibinde üst üste yığılmış bu sessiz ve hareketsiz figürleri seyretmek bana arsızlık gibi geldi. Daha iyi incelemek için sağ tarafta, diğerlerine biraz uzak duran bir tanesini zihinsel olarak yalıttım. Gördüğüm pembemsi ve neredeyse saydam bedencik (Çin'deki opal camdan heykelcikler geldi aklıma) on beş santimlik küçük bir kertenkeleyi andırıyor ve olağanüstü kırılganlıktaki bir balık kuyruğunda son buluyordu ki bu kısım bedenimizin en hassas noktasını teşkil ediyordu. Kuyrukla birleşen saydam bir yüzgeç sırtında uzanıyordu, ama beni en çok

etkileyen küçücük parmaklarda, en ince ayrıntısına kadar insani tırnaklarda biten son derece incelikli bir zarafete sahip bacaklar oldu. Sonra da gözlerini ve yüzünü keşfettim. Topluiğne başı gibi iki delikten müteşekkil, tamamen saydam altından, her türlü hayat belirtisinden mahrum ama bakan ve altın rengi noktadan içeri girip gizemli bir yarı saydam dünyada yitip giden bakışıma giriş izni veren gözler dışında hiçbir özelliği olmayan ifadesiz bir surat. İncecik siyah bir hale gözün etrafını sarıyor ve onu pembe ete, belli belirsiz bir üçgen görünümlü ama yanlarda zaman tarafından yıpratılmış bir heykelciğe tamamen benzemesini sağlayan kıvrım ve çıkıntılara sahip başın pembe taşına nakşediyordu. Ağız yüzün dümdüz üçgeniyle gizlenmişti ve dikkate değer boyutu ancak profilden tahmin edilebiliyordu; önden bakınca incecik bir yarık cansız taşı belli belirsiz bir biçimde kesiyordu. Kafanın her iki yanından, kulakların olması gereken yerden, mercanı andıran üç tane minik kırmızı dal çıkıyordu ki bu bitkisel fazlalık sanırım onun solungaçlarını teşkil ediyordu. Ben ondaki yegâne canlı şeydim, her on ya da on beş saniyede bir bu minik dallar sert bir şekilde havaya kalkıp tekrar iniyordu. Bazen bir bacak belli belirsiz oynuyordu ve ben minicik parmakların yosunların üzerine yumuşak bir biçimde inişini görüyordum. Mevzu şu ki biz hareket etmekten fazla hoşlanmayız ve akvaryum öylesine daracık ki; biraz ilerlemeye kalksak hemen bir diğerimizin kuyruğuna ya da kafasına çarpıyoruz; zorluklar, kavgalar ve yorgunluk baş gösteriyor. Eğer hareketsiz kalırsak zaman daha az hissediliyor.

Aksolotlları ilk görüşümde beni büyülenmiş bir şekilde onlara meylettiren şey hareketsizlikleri oldu. Kayıtsız bir hareketsizlikle uzay ve zamanı ortadan kaldırmak olan gizli maksatlarını, nasıl oldu bilmiyorum, anladığım hissine kapıldım. Sonra daha iyi öğrendim, solun-

gaçların kasılması, narin bacakların taşları yoklayışı ve ani yüzmeler (içlerinden bazıları vücudun basit salınımıyla yüzüyorlar) bana içinde saatlerini geçirdikleri o mineral uykudan kurtulmaya muktedir olduklarını kanıtladı. Özellikle gözleri bende bir saplantıya dönüşmekteydi. Onların yanında, geri kalan akvaryumlarda, farklı balıklar bana bizimkilere benzeyen güzel gözlerinin basit sersemliğini gösteriyorlardı. Aksolotlların gözleriyse bana farklı bir hayatın, başka bir bakma biçiminin varlığından bahsediyorlardı. Yüzümü cama yapıştırarak (bekçi bazen endişeli bir şekilde öksürüyordu) minik altın noktaları, pembe mahlukların sonsuz derecede yavaş ve uzak dünyasının o girişini daha iyi görmeye çalışıyordum. Parmakla cama, yüzlerinin önüne vurmak lüzumsuz bir hareketti; asla en küçük bir tepki bile algılamıyordum. Altın gözler tatlı, korkunç ışıklarıyla yanmaya ve başımı döndüren ölçülemez bir derinlikten bana bakmaya devam ediyorlardı.

Her şeye rağmen bize yakındılar. Bunu çok önceden, daha bir aksolotl olmadan önce anladım. Bunu onlara ilk kez yaklaştığım gün anladım. Bir maymunun antropomorfik özellikleri, birçok kişinin inandığının aksine, onlarla aramızdaki mesafeyi ortaya koyar. Aksolotllarla insanoğlu arasında hiçbir benzerliğin bulunmayışı bana teşhisimin geçerliliğini ve benim kolaycı benzerliklere dayanmadığımı kanıtladı. Bir tek o minicik eller... Ama bir kertenkelenin de böyle elleri var ve bize hiç benzemiyor. Sanırım benim takıldığım aksolotlların kafasıydı, küçük altın gözleri olan o pembe üçgenimsi form. O şey bakıyordu ve biliyordu. O şey talep ediyordu. Onlar *hayvan* değillerdi.

Mitolojiye düşmek kolay, neredeyse kaçınılmaz görünüyordu. Aksolotllarda gizemli bir insanlığı tamamen ortadan kaldırmayı başaramamış bir metamorfoz görme-

ye başladım. Onların bilinçli, bedenlerinin kölesi, sonsuza dek cehennemi bir sessizliğe mahkûm canlılar olduklarını hayal ettim. Kör bakışları, ifadesiz ama korkunç derecede parlak minik altın diskler bir mesaj gibi içime işliyordu: "Kurtar bizi, kurtar bizi." Kendimi bir anda teselli sözcükleri fısıldarken, çocuksu umutlar aktarırken buldum. Hareketsiz bir şekilde bana bakmaya devam ediyorlardı; solungaçlarının pembemsi dalcıkları birden dikiliyordu. O anda hafif bir ağrıyı andıran bir şey hissediyordum; belki de beni görüyor, hayatlarının girilemez kısmına girme çabamı algılıyorlardı. Onlar insani varlık değildiler, ama daha önce başka hiçbir hayvanla böylesine derin bir ilişki kuramamıştım. Aksolotllar bazen bir şeyin tanığı gibiydiler, bazense korkunç yargıçlara dönüşüyorlardı. Kendimi onların karşısında aşağılık hissediyordum; o saydam gözlerde öylesine dehşet verici bir arılık vardı ki. Larvaydılar, ama larva aynı zamanda maske ve de hayalet demektir. O ifadesiz ama aynı zamanda da kusursuz bir gaddarlık barındıran Aztek suratlarının arkasında, acaba hangi imge vaktinin gelmesini bekliyordu?

Onlardan korkuyordum. Sanırım diğer ziyaretçilerin ve bekçinin varlığını yakınımda hissetmesem, onlarla tek başıma kalmaya cüret edemezdim. "Onları gözlerinizle yiyorsunuz," diyordu beni biraz kaçık bulduğunu düşündüğüm bekçi, gülerek. Altın bir yamyamlıkla, gözleriyle yavaş yavaş yiyenin aslında onlar olduğunun farkında bile değildi. Akvaryumdan uzaktayken de, sanki beni uzaktan etkiliyorlarmışçasına, onları düşünmekten başka bir şey yapmıyordum. Oraya her gün gitmeye başladım, geceleri de onları karanlığın içinde hareketsiz bir halde, belki de bir diğerininkiyle buluşacak ellerini yavaşça ileriye uzatırken hayal ediyordum. Acaba gözleri gecenin karanlığında görüyor ve gündüz onlar için durmadan devam mı ediyordu? Aksolotlların gözkapakları yoktur.

Olan bitende hiçbir tuhaflık olmadığını, bunun yaşanması gerektiğini artık biliyorum. Her sabah, akvaryumun üzerine eğilirken, teşhisim daha da güçleniyordu. Acı çekiyorlardı, bedenimin her sinir dokusu o sesi kısılmış ıstırabı, suyun dibindeki o katı işkenceyi hissediyordu. Ortadan kaldırılmış çok eski bir beyliği ya da dünyanın aksolotllara ait olduğu dönemdeki bir özgürlük zamanını ispiyonluyorlardı. Taş suratlarının zoraki ifadesizliğini alt etmeyi başaran böylesine korkunç bir ifadenin bir acı mesajı, mustarip oldukları o ebedî mahkûmiyetin, o sıvı cehennemin bir kanıtını taşımaması mümkün değildi. Kendi duyarlılığımın aksolotlların üzerine var olmayan bir bilinç yansıttığını kendime nafile bir şekilde kanıtlamak istiyordum. Onlar ve ben biliyorduk. İşte bu yüzden olan bitende hiçbir tuhaflık yoktu. Yüzüm akvaryumun camına yapışıktı, gözlerim bir kez daha o irissiz, gözbebeksiz altın gözlerin gizemine girmeye çalışıyordu. Camın hemen yakınındaki hareketsiz bir aksolotlun yüzünü çok yakından görüyordum. Geçişsiz, sürprizsiz bir biçimde camda kendi yüzümü gördüm, camda aksolotlunkinin yerine kendi yüzümü gördüm, onu akvaryumun dışında gördüm, onu camın diğer tarafından gördüm. Sonra yüzüm uzaklaştı ve ben anladım.

Sadece bir tek şey tuhaftı: Eskisi gibi düşünmeye devam etmem ve bilmem. Bunun farkına varışım ilk anda, kaderine uyanan diri diri gömülmüş birinin dehşeti gibi oldu. Dışarıda, yüzüm cama tekrar yaklaşıyordu, aksolotlları anlama gayretiyle dudakları sımsıkı kapalı ağzımı görüyordum. Ben bir aksolotldum ve her türlü anlamanın imkânsızlığını şimdi anlık olarak biliyordum. O akvaryumun dışındaydı, düşüncesi akvaryumun dışında bir düşünceydi. Onu tanıyarak, bizzat o olarak, ben bir aksolotldum ve kendi dünyamdaydım. Dehşet, kendimi bir aksolotl bedenine hapsolmuş, oraya insani düşüncemle birlik-

te göçmüş, bir aksolotlun içine diri diri gömülmüş ve duyarsız yaratıkların arasında zihin açıklığıyla hareket etmeye mahkûm edilmiş sanmamdan kaynaklanıyordu (bunu hemen o anda anladım). Ama bu dehşet, bir bacak gelip yüzüme sürtününce, bir tarafa doğru zorlukla hareket ederken hemen yanımda bana bakan bir aksolotl görünce ve aramızda hiçbir iletişim mümkün olmamasına rağmen, son derece net bir şekilde, onun da bildiğini anlayınca kesildi. Ya ben onun da içindeydim ya da hepimiz bir insan gibi düşünüyorduk, kendimizi ifade etmekten âcizdik ve akvaryuma yapışmış adamın suratına bakan gözlerimizin altın ışıltısıyla sınırlıydık.

O birçok kez geri geldi, ama artık gelişleri seyreldi. Bazen haftalarca ortada gözükmüyor. Dün onu gördüm, bana uzun süre baktıktan sonra aniden gitti. Bana sanki bizimle fazla ilgilenmiyormuş ve buraya sadece bir alışkanlığa boyun eğerek uğruyormuş gibi geldi. Tek yaptığım düşünmek olduğu için, onu çok fazla düşünebildim. Başlangıçta aramızdaki bağlantıyı sürdürdüğümüz ve onun saplantı haline getirdiği gizeme kendini hiç olmadığı kadar bağlı hissettiği sonucuna vardım. Ama ikimizin arasındaki köprüler kesildi, çünkü o zaman onun saplantısı olan şey şimdi insani yaşamına uzak bir aksolotl. Sanırım ilk başlarda ona geri dönmeyi ve onun bizi daha iyi tanıma arzusunu canlı tutmayı bir şekilde –ah, sadece bir şekilde– başarabiliyordum. Ben artık kesin olarak bir aksolotlum ve eğer bir insan gibi düşünüyorsam bunun yegâne sebebi her aksolotlun, onun pembe taştan imgesinin içinde bir insan gibi düşünmesidir. Sanırım bunların içinden bazı şeyleri ilk günlerde, ben henüz o iken, size aktarmayı başardım. Onun artık geri dönmediği bu nihai yalnızlıkta belki de bizim hakkımızda yazacağını, bir öykü hayal ettiğini zannederek aksolotllar hakkında bütün bunları yazacağını düşünmek beni teselli ediyor.

GECELEYİN SIRTÜSTÜ

Ve belli dönemlerde düşmanlarını avlamaya çıkıyorlardı;
buna çiçekli savaş diyorlardı.

Otelin uzun koridorunun yarısındayken vaktin geç olması gerektiğini düşündü ve kendini bir an önce sokağa atıp motosikletini yandaki kapıcının bırakmasına izin verdiği köşeden çıkarmak üzere adımlarını hızlandırdı. Köşedeki kuyumcuda saatin dokuza on kala olduğunu gördü; gittiği yere rahat rahat yetişecekti. Güneş şehir merkezinin yüksek binalarının arasından sızıyordu ve o –zira kendisi ya da düşünmeyi sürdürmesi için bir isme ihtiyacı yoktu– keyifli bir gezinti için motosikletinin üzerine kuruldu. Motor bacaklarının arasında homurdanıyor, serin bir rüzgâr da pantolonunu dövüyordu.

Bakanlıkları (pembe olan ve sarı olan) ve Central Sokağı'ndaki vitrinleri ışıltılı sıra sıra mağazaları geride bıraktı. Şimdi yolun en keyifli kısmına giriyordu, işte gerçek gezinti: İki yanında ağaçlar dizili, trafiği az, alçak çitlerle belli belirsiz çevrili bahçelerini kaldırıma kadar indiren geniş villaların arasında uzun bir sokak. Belki biraz dalgındı, ama olması gerektiği gibi sağdan giderken kendini yolun pürüzsüzlüğüne, henüz başlayan o günün

hafif gerilimine bıraktı. Belki de gayriihtiyari gevşemesi kazayı öngörmesini engelledi. Köşede duran kadının yanan yeşil ışığa rağmen kendini yola attığını gördüğünde, kolay çözümler için artık çok geçti. Ayağıyla ve eliyle frene basarken motorun direksiyonunu da sola kırdı; kadının çığlığını işitti ve çarpışmayla birlikte bilincini yitirerek bir tür uykuya daldı.

Baygınlıktan aniden geri geldi. Dört-beş tane genç adam onu motorun altından çıkarıyordu. Ağzına kan ve tuz tadı geliyordu, bir dizi ağrıyordu ve ayağa kaldırdıklarında çığlık attı, çünkü sağ kolunda baskıya tahammül edemiyordu. Tepesinde asılı suratlara aitmiş gibi durmayan sesler, şakalar ve rahatlatmalarla onu cesaretlendiriyordu. Yegâne tesellisi köşeyi geçerken sağ şeritte gitmekte olduğunun teyidini duymak oldu. Gırtlağına kadar gelen bulantıyı bastırmaya çalışarak kadını sordu. Onu en yakın eczaneye doğru sırtüstü yatar halde taşırlarken, kazanın sorumlusunun kazayı bacaklarında sıyrıklarla atlattığını öğrendi. "Ona çok hafif çarptınız, ama darbenin etkisiyle motorunuz yan tarafa fırladı..." Düşünceler, anılar, yavaş, sırtınızı kapıya verip girin, böyle iyi ve önlüklü birinin içirdiği bir sıvı, bir mahalle eczanesinin alacakaranlığında onu rahatlattı.

Polis ambulansı beş dakika içinde geldi ve onu gönlünce uzanabileceği beyaz bir sedyeyle çıkardılar. Tüm zihin açıklığıyla, ama korkunç bir şokun etkisi altında olduğunu da bilerek, kendisine eşlik eden polise ifadesini verdi. Kolu artık neredeyse ağrımıyordu; kaşındaki bir kesikten bütün yüzüne kan damlıyordu. Onu içmek için bir-iki kez dudaklarını yaladı. Kendini iyi hissediyordu, yaşanan bir kazaydı, bir talihsizlik; birkaç hafta hareketsiz kalacaktı o kadar. Polis ona motorun fazla hasarlı görünmediğini söyledi. O da, "Doğal," dedi. "Kendimi onun altına attıktan sonra..." Gülüştüler ve polis hastaneye

varınca onun elini sıkıp bol şans diledi. Ve bulantı yavaş yavaş geri geldi; onu tekerlekli bir sedyeyle dipteki bir binaya doğru götürürlerken, kuşlarla dolu ağaçların altından geçtiği sırada gözlerini kapattı ve uyumuş ya da uyutulmuş olmayı diledi. Ama onu uzunca bir süre hastane kokan bir odada tutarak form doldurttular, giysilerini çıkarttılar ve ona sert kumaştan grimsi bir gömlek giydirdiler. Kolunu hiç acıtmadan dikkatlice hareket ettiriyorlardı. Hemşireler sürekli şakalar yapıp duruyorlardı ve eğer midesindeki kramplar olmasaydı, kendini çok iyi hissedecek, hatta mutlu bile olacaktı.

Onu röntgen odasına götürdüler ve yirmi dakika sonra, göğsünün üzerine siyah bir mezar taşı gibi konmuş hâlâ nemli levhayla ameliyat odasına geçti. Beyazlar içindeki uzun boylu, zayıf biri yanına yaklaştı ve filmlerini incelemeye koyuldu. Bir kadına ait eller başını düzeltiyordu, onu bir sedyeden diğerine geçirdiler. Beyazlı adam sağ elinde parlayan bir şeyle birlikte, gülümseyerek, tekrar yanına yaklaştı. Yanağını sıvazladı ve arkada bekleyen birine bir işaret yaptı.

Tuhaf bir rüyaydı, çünkü kokularla doluydu ve onun rüyalarında daha önce hiçbir zaman koku olmamıştı. Önce bir bataklık kokusu, zira yolun sol tarafında tuz bataklıkları, giden kimsenin geri dönmediği batak bölgeler başlıyordu. Ama koku kesildi ve onun yerini içinde Azteklerin koşarak kaçtıkları gece gibi karanlık ve karışık bir rayiha aldı. Ve her şey son derece doğaldı, insan avına çıkmış olan Azteklerden kaçması gerekiyordu ve yegâne şansı sadece Motecaların bildiği patikadan ayrılmadan selvanın en sık kısmına saklanmaktı.

Sanki rüyanın mutlak kabulünde o alışıldık olmayana, o güne dek oyuna hiç iştirak etmemiş olana karşı bir şey hâlâ isyan edecekmişçesine, ona en çok ıstırap veren

şey o kokuydu. "Savaş kokuyor," diye düşündü, yün dokuma kuşağında takılı olan taş hançerine içgüdüsel olarak dokunarak. Beklenmedik bir ses yere çömelmesine ve hareketsiz kalmasına neden oldu, ama titriyordu. Korkmasında bir gariplik yoktu, zira onun rüyalarında korku hiç eksik olmazdı. Bir ağaççığın dalları ve yıldızsız geceyle üstü örtülü bir şekilde bekledi. Çok uzaklarda, muhtemelen büyük gölün diğer tarafında, kamp ateşleri yanıyor olmalıydı; kızılımsı bir parlaklık gökyüzünün o kısmını boyuyordu. Ses bir daha tekrarlamadı. Kırılan bir dal sesi gibi gelmişti. Belki de onun gibi savaş kokusundan kaçan bir hayvandı. Yavaşça doğruldu, rüzgâr esiyordu. Hiçbir şey duyulmuyordu, ama korku tıpkı koku gibi, çiçekli savaşın o aşırı tatlı tütsüsü gibi orada durmayı sürdürüyordu. Yola devam etmesi ve bataklıklardan kaçınarak selvanın ortasına varması gerekiyordu. El yordamıyla, yolun sert zeminine dokunmak için ikide bir durup çömelerek birkaç adım attı. Koşarak gitmek isterdi ama yan tarafındaki çayırlar yürek gibi titriyordu. Zifirî karanlık patikada yönünü aradı. İşte tam o sırada onu en çok korkutan şey olan o kokudan bir ağız dolusu içine çektiğini hissetti ve çaresizlik içinde kendini ileri doğru attı.

"Yataktan düşeceksiniz," dedi yan yataktaki hasta. "O kadar sıçrayıp durmayın, dostum."

Gözlerini açtı ve akşam olduğunu gördü. Güneş uzun odanın geniş pencerelerinin altına çoktan inmişti. Komşusuna gülümsemeye çalışırken kâbusun son görüntüsünden neredeyse fiziksel olarak sıyrıldı. Alçıya alınan kolu makaralar ve ağırlıkların bulunduğu bir aparatta asılıydı. Sanki kilometrelerce koşmuşçasına bir susuzluk hissetti, ama ona çok fazla su vermek istemiyorlardı, ancak dudaklarını ıslatacak ve susuzluğunu biraz bastıracak kadar verdiler. Ateşi yavaş yavaş yükseliyordu ve yeniden uykuya dalabilirdi, ama gözleri yarı kapalı, diğer

hastaların sohbetlerini dinleyerek, arada sırada herhangi bir soruya cevap vererek uyanık kalmanın keyfini çıkarıyordu. Tekerlekli, beyaz bir servis masasını yatağının yanına getirdiler, sarışın bir hemşire baldırının önyüzünü alkolle ovdu ve bir hortum vasıtasıyla içi donuk bir sıvıyla dolu bir şişeye kadar çıkan kocaman bir iğneyi oraya sapladı. Bir şey ölçmeye gelen genç bir doktor metal ve deri bir aparatı onun sağlam koluna yerleştirdi. Gece çöküyordu ve yüksek ateşin onu yumuşak bir biçimde sürüklediği ruh halinde nesneler gözüne tiyatro dürbünündeki gibi görünüyordu: Gerçek ve tatlı ama aynı zamanda da birazcık tiksinç; tıpkı sıkıcı bir filmi seyrederken şimdi dışarının daha da kötü olduğunu düşünüp orada kalmayı sürdürmek gibi bir şey.

Getirdikleri bir tas muhteşem tavuk çorbası pırasa, kereviz ve maydanoz kokuyordu. Bütün bir ziyafetten daha değerli bir parça ekmekten küçük küçük lokmalar koparıyordu. Kolu hiç ağrımıyordu, sadece dikiş attıkları kaşında bazen sıcak ve gelip geçici bir batma hissediyordu. Karşısındaki geniş pencereler koyu lacivert lekelere dönüştüğünde, uykuya dalmakta güçlük çekmeyeceğini düşündü. Sırtı biraz rahatsızdı ama dilini kuru ve sıcak dudaklarında gezdirince çorbanın tadını hissetti ve mutlulukla iç çekip kendini bıraktı.

Önce bir karışıklık hissetti ve tüm izlenimlerin bir an için birbirine karıştığı, dolaştığı tarafa doğru bir çekim. Ağaçların arasından gördüğü yukarıdaki gökyüzü geri kalandan daha az siyah olsa da, zifirî karanlıkta koşmakta olduğunu anlıyordu. "Patika," diye düşündü. "Patikadan çıktım." Ayakları kuru yapraklar ve çamurdan oluşan bir döşeğin içine batıp duruyor, artık ağaççıkların dalları gövdesini ya da bacaklarını kırbaçlamadan tek bir adım dahi atamıyordu. Nefes nefese bir halde, karanlığa ve sessizliğe rağmen çevresinin sarıldığının bilincinde,

yere çömelip etrafı dinledi. Patika belki de yakındaydı, günün ilk ışıklarıyla birlikte onu tekrar görecekti. Şu anda onu bulmasının imkânı yoktu. Gayriihtiyari hançerin sapını kavramış olan el, koruyucu muskanın sarktığı boynuna bataklık akrebi gibi tırmandı. Dudaklarını belli belirsiz oynatarak mutlu dolunaylar getiren mısır duasını ve tüm Moteca mülklerinin tedarikçisi En Yüce'ye yakarışı mırıldandı. Ama aynı zamanda da ayak bileklerinin yavaşça çamura gömüldüğünü hissediyordu ve bu tanımadığı ağaçlıkta karanlığın içinde beklemek ona dayanılmaz geliyordu. Çiçekli savaş, ayın hareketiyle birlikte başlamıştı ve üç gün üç gecedir devam ediyordu. Bataklıklar bölgesini geride bıraktıktan sonra patikayı terk ederek selvanın derinliklerine sığınmayı başarırsa, savaşçılar belki de izini sürmezlerdi. Şimdiden ellerinde birçok tutsağın olması gerektiğini düşündü. Ama önemli olan tutsak miktarı değil, kutsal zamanın sona ermesiydi. Rahipler geri dönüş işaretini verene dek av sürecekti. Her şeyin bir sırası ve sonu vardı, o da kutsal zamanın içindeydi, ama avcıların karşısındaki tarafta.

Haykırışlar duydu ve elinde hançerle hemen ayağa fırladı. Gökyüzü ufukta yanıyormuşçasına, ağaçların arasında, çok yakınında hareket eden meşaleler gördü. Savaş kokusu dayanılmazdı ve ilk düşman boynuna atıldığında taş hançeri onun göğsünün ortasına saplamaktan neredeyse zevk aldı. Işıklar, neşeli çığlıklar gitgide etrafını sarıyordu. Bir-iki kez düşmandan kurtulmayı başardı, ama sonra bir kement onu arkadan yakaladı.

"Yüksek ateşten," dedi yan yataktaki. "Onikiparmak bağırsağımdan ameliyat ettiklerinde bana da aynısı oluyordu. Su için, güzelce uyuduğunuzu göreceksiniz."

Gecenin içinden geldiği için odanın yumuşak alacakaranlığı ona çok hoş göründü. Mor bir lamba dip taraftaki duvarın üst kısmında koruyucu bir göz gibi nöbet

tutuyordu. Öksürenler, derin nefes alanlar, bazen de alçak sesle bir sohbet işitiliyordu. Her şey güzel ve güvenliydi, şu sürek avından eser yoktu, şu... Lakin kâbusu düşünmeye devam etmek istemiyordu. Oyalanacak o kadar çok şey vardı ki. Kolundaki alçıya bakmaya başladı ve onu son derece konforlu bir şekilde havada tutan makaralara. Başucu sehpasının üzerine bir şişe maden suyu bırakmışlardı. Şişeden açgözlülükle içti. Şimdi odanın biçimini, otuz yatağı, vitrinli dolapları ayırt ediyordu. Artık o kadar ateşi olmamalıydı, yüzünü serin hissediyordu. Kaşı belli belirsiz, bir hatıra gibi sızlıyordu. Kendini bir kez daha otelden çıkarken, motoru yerinden çıkarırken gördü. İşlerin bu hale geleceğini kim tahmin edebilirdi? Kaza ânına yoğunlaşmaya çalışıyordu ve orada bir tür delik, doldurmayı başaramadığı bir boşluk olduğunu fark edince çok sinirlendi. Çarpışmayla yerden kaldırıldığı an arasında yaşadığı o baygınlık ya da her neyse, hiçbir şey görmesine izin vermiyordu. Ve aynı zamanda da o boşluğun, o hiçliğin ebediyen sürdüğüne dair içinde bir his vardı. Hayır, bu zamanla ilgili bir şey değildi, daha ziyade sanki o boşlukta bir şeyin içinden geçmiş ya da inanılmaz mesafeler kat etmişti. Çarpışma, yola düşünce aldığı sert darbe. Her halükârda karanlık kuyudan çıkınca adamlar onu yerden kaldırırken neredeyse bir rahatlama hissetmişti. Kırık kolun ağrısı, yarılan kaştan akan kan, dizdeki ezilme; bütün bunlara rağmen güne geri döndüğünü, destek ve yardım gördüğünü hissetmek onu rahatlatmıştı. Ama bu tuhaf bir rahatlamaydı. İşyerinin doktoruna ilk fırsatta soracaktı. Şimdi uyku onu tekrar ele geçiriyor ve yavaşça aşağıya doğru çekiyordu. Yumuşacık yastık ve yüksek ateşli gırtlağında maden suyunun serinliği. Belki de lanet kâbuslar olmadan gerçekten dinlenebilecekti. Yukarıdaki lambanın mor ışığı yavaş yavaş azalıyordu.

Sırtüstü uyuduğu için kendini bulduğu pozisyon onu şaşırtmadı, buna karşılık nem ve taş filtre kokusu gırtlağını tıkadı ve onu anlamaya mecbur etti. Gözlerini açıp dört bir yana bakmak lüzumsuz; mutlak bir karanlık etrafını sarıyordu. Doğrulmak isteyince el ve ayak bileklerindeki urganları hissetti. Onu soğuk ve ıslak taş zeminin üzerinde kol ve bacaklarından yere germişlerdi. Çenesini beceriksiz hareketlerle muskasına değdirmeye çalışınca, onu boynundan koparıp aldıklarını anladı. O şimdi bir yitikti, artık hiçbir dua onu bekleyen son karşısında işe yaramazdı. Uzaklarda çalan şenlik davullarının sesi sanki zindanın taş duvarlarının arasında sızarak kulağına kadar ulaşıyordu. Onu piramit tapınağa getirmişlerdi ve şimdi tapınağın zindanında sırasını bekliyordu.

Birinin çığlık attığını duydu, duvarlarda yankılanan boğuk bir çığlıktı. Ardından inleyişle biten bir çığlık daha. Karanlıkların içinde çığlık atan oydu, çığlık atıyordu çünkü canlıydı, bütün bedeni gelecek olana, kaçınılmaz sona karşı kendini çığlıkla savunuyordu. Başka zindanları dolduran ya da kurban etme töreni için çoktan basamakları çıkmaya başlamış arkadaşlarını düşündü. Bir kez daha kısık bir çığlık attı, neredeyse ağzını açamıyordu, çene kemikleri kilitlenmişti, ama aynı zamanda da sanki lastikten gibiydiler ve sonsuz bir gayretle çok yavaşça açılıyorlardı. Kilitlerin gıcırtısı onu bir kırbaç gibi yerinden sıçrattı. Çırpınarak, kıvranarak etine gömülen iplerden kurtulmaya uğraştı. Diğerinden daha güçlü olan sağ kolu acıtana kadar çekiyordu, ama çok geçmeden acı dayanılmaz oldu ve vazgeçmek zorunda kaldı. Çift kanatlı kapının açıldığını gördü ve meşalelerin kokusu ona ışıklarından önce ulaştı. Tören peştamalı üzerine henüz geçirilmişti ki rahiplerin yardımcıları küçümsemeyle yanına yaklaştılar. Işıklar terli gövdelerden, kuştüyleriyle süslü siyah saçlardan yansıyordu. İplerini çözdüler ve

onlardan boşalan yerleri bronz gibi sert, sıcak eller kavradı; ayaklarının yerden kesildiğini hissetti, dört rahip yardımcısı onu dar bir geçitten taşıyarak götürürken hep sırtüstü yatmaktaydı. Islak duvarlı ve rahip yardımcılarının başlarını eğmesini gerektirecek denli alçak tavanlı koridoru biraz olsun aydınlatmak için meşale taşıyıcılar önden gidiyordu. İşte onu götürüyorlardı, onu götürüyorlardı, sonuna gelinmişti. Bir meşale ışığının yansımasıyla ara sıra aydınlanan canlı kaya tavana bir metre mesafede, sırtüstü yatmaktaydı. Tavanın yerini yıldızlar alıp haykırışlar ve danslarla alevlenen basamaklar önünde belirince sonu gelmiş olacaktı. Geçit bir türlü bitmek bilmiyordu, ama illaki bitecek ve birden yıldızlarla dolu havayı koklayacaktı; ama henüz değil, kızıl alacakaranlıkta onu hırpalayarak taşımaya devam ediyorlardı; o bunu hiç istemiyordu, ama gerçek kalbi ve yaşamının merkezi olan muska koparılıp alındıktan sonra onları nasıl engelleyecekti ki?

Tek sıçrayışta hastane gecesine, pürüzsüz tatlı yüksek gökyüzüne, etrafını saran yumuşacık karanlığa çıktı. Çığlık atmış olması gerektiğini düşündü, ama komşuları mışıl mışıl uyuyorlardı. Başucu sehpasının üzerindeki su şişesinin içinde bir kabarcık, geniş pencerelerin mavimtırak karanlığına karşı yarısaydam bir imge vardı. Akciğerlerini rahatlatmaya, gözkapaklarına yapışık kalmayı sürdüren o görüntüleri unutmaya çalışırken hızlı hızlı soludu. Gözlerini her kapattığında onların tekrar oluştuğunu görüyor ve dehşet içinde, ama aynı zamanda da şimdi uyanık olduğunu, uyanık kalmanın onu koruduğunu, şafağın yakında sökeceğini ve o saatte uyunan derin, güzel, görüntüsüz, hiçbir şeysiz uykunun da buna eşlik edeceğini bilmenin keyfine vararak yataktan doğruluyordu... Gözlerini açık tutmakta zorlanıyordu, rehavet ondan çok daha güçlüydü. Son bir gayret sarf etti, sağ-

lam eliyle su şişesine doğru bir hamle yaptı, ama onu tutmayı başaramadı, parmakları yeniden kapkara bir boşlukta kapandı ve taşlar birbiri ardına devam ediyor, ani kızıl parıltılarla aydınlanan dar geçit bitmek bilmiyordu ve o sırtüstü ilerlerken boğuk bir şekilde inledi, çünkü tavan bitecekti, karanlık bir ağız gibi açılarak yukarıya doğru çıkıyor, rahip yardımcıları doğruluyorlardı ve bir küçülen ay, gözlerin onu görmek istemediği, öbür tarafa geçme, odanın pürüzsüz koruyucu gökyüzüne yeniden kavuşma arzusuyla çaresizce kapanıp açıldığı bir yüze yukarıdan vurdu. Ve gözler her açıldığında geceydi, ay vardı, onu basamaklardan yukarı çıkarıyorlardı, şimdi kafası aşağı sarkıyordu ve yukarıda ateşler, kokulu kızıl duman sütunları vardı ve birden kırmızı taşı, akan kanın pırıltısını ve kuzey basamaklarından aşağıya yuvarlayarak atmak için sürükledikleri kurbanlık insanın ayaklarının ileri geri çırpınışını gördü. Uyanmak için inlerken son bir umutla gözkapaklarını sımsıkı kapattı. Bir saniye için başaracağını sandı, zira başının aşağıya sarkması hariç yine yatakta hareketsiz yatıyordu. Ama ölümü kokluyordu ve gözlerini açınca, elinde taş bıçakla üzerine gelen kurban edicinin kanlı görüntüsüyle karşılaştı. Artık uyanmayacağını, zaten uyanık olduğunu, muhteşem rüyanın bütün rüyalar gibi absürd olan diğeri olduğunu bilmesine rağmen gözkapaklarını bir kez daha kapatmayı başardı; o tuhaf rüyada, alevsiz ve dumansız yanan kırmızı ve yeşil ışıklarla bezenmiş şaşırtıcı bir şehrin garip caddelerinde, bacaklarının arasında vızıldayan devasa bir metal böcekle dolaşmıştı. O rüyanın sonsuz yalanında da onu yerden kaldırmışlardı, orada da birisi elinde bıçakla, sırtüstü yatan ona, tören ateşlerinin arasında gözleri kapalı, sırtüstü yatan ona doğru yaklaşmıştı.

OYUNUN SONU

Sıcak yaz günlerinde, beyaz kapıdan kaçmak için annem ve Ruth Teyze'nin öğle uykusuna yatmalarını bekliyor, sonra da Leticia ve Holanda'yla birlikte Central Argentino'nun raylarında oynamaya gidiyorduk. Annem ve Ruth Teyze bulaşıkları yıkadıktan sonra her zaman yorgun oluyorlardı, özellikle de tabakları Holanda ve ben kuruladığımızda, çünkü o zaman tartışmalar, yerlerde tatlı kaşıkları, sadece bizim anladığımız cümleler oluyordu ve genellikle yağ kokusunun, José'nin miyavlamalarının ve mutfağın karanlığının çok şiddetli bir kavgayla neticelendiği bir ortam ve akabindeki kargaşa. Holanda bu tür kavgalar çıkarmada uzman birisiydi; mesela yıkanmış bir bardağı kirli su leğeninin içine bırakabiliyor ya da laf arasında Loza'ların evinde her iş için iki hizmetçi olduğunu hatırlatıyordu. Ben başka yöntemler kullanıyor ve Ruth Teyze'ye, eğer annemin yıkamaktan hoşlandığı kadehlerle tabaklar yerine tencereleri ovalamaya devam ederse ellerinin yıpranacağını ima etmeyi yeğliyordum, böylece kolay bir iş için üstünlük sağlama mücadelesinde onları hiç hissettirmeden karşı karşıya getiriyordum. Tavsiyeler ve uzun ailevi hatıralardan bize artık gına gelmeye başladığında başvurulacak destansı çözüm kedinin sırtına kaynar su dökmekti. Şu haşlanmış

kedinin soğuk sudan korkma hikâyesi tam bir şehir efsanesi, çünkü José sıcak sudan bile asla kaçmıyordu, hatta yüz derece ya da biraz daha az (muhtemelen çok daha az çünkü hiçbir zaman tüyleri dökülmedi) sıcaklıktaki suyu üzerine dökmemizi sanki kendisi istiyormuş gibi görünüyordu, zavallı hayvancık. Demek istediğim Truva yanıyordu ve Ruth Teyze'nin olağanüstü *si bemolü* ve annemin dayak sopasını aramaya koşmasıyla taçlanan kargaşa ânında, Holanda'yla birlikte kendimizi kapalı sundurmaya atıyor ve Leticia'nın açıklanamaz bir biçimde Ponson du Terrail okuyarak bizi beklediği dip kısımdaki boş odalara doğru gözden kayboluyorduk.

Genellikle annem kolay kolay peşimizi bırakmıyordu, ama kafamızı kırma arzusu çok büyük bir süratle kayboluyor ve en sonunda (arkadan kapının sürgüsünü çekiyor ve duygu yüklü teatral sözlerle ondan af diliyorduk) yorulup aynı cümleyi tekrarlayarak gidiyordu:

"Bunlar sonunda kesin sokağa düşecekler, arsız şeyler."

Ama evin sessizliğe bürünmesiyle birlikte ve kedinin de kendi hoş kokulu ve eşekarısı vızıltılı siestası için limon ağacının altına uzandığını gördükten sonra, bizim düştüğümüz yer Central Argentino'nun rayları oluyordu. Beyaz kapıyı usulca açıyorduk ve onu arkamızdan kapatmak bizi ellerimizden ve bütün bedenimizden tutup ileriye doğru fırlatan bir rüzgâr, bir özgürlük gibi bir şeydi. Ardından demiryoluna giden kısa yamacı tek bir seferde tırmanmamızı sağlayacak sürati kazanmak için koşuyor ve dünyanın tepesine tünedikten sonra da krallığımızı sessizce seyrediyorduk.

Krallığımız şöyleydi: Rayların büyük bir kavisi dönüşünü evlerimizin tam arkasında tamamlıyordu. Kırmataş, traversler ve iki sıra rayın dışında başka bir şey yoktu; ayrıca, granitin bileşenleri mika, kuvars ve feldspat öğlen

iki güneşinin altında gerçek elmaslar gibi parladığı parke taş parçaları arasında bitmiş seyrek ve sersem çimenler. Raylara dokunmak için çömeldiğimizde (ama fazla zaman kaybetmeden, zira orada fazlaca kalmak tehlikeli olabilirdi, sadece trenler yüzünden değil, evdekilere de yakalanabilirdik) taşların ateşi yüzümüze çıkıyor, nehrin rüzgârına karşı durduğumuzdaysa ıslak bir sıcaklık yanaklarımıza ve kulaklarımıza yapışıyordu. Bacaklarımızı esnetmek, inmek, çıkmak ve tekrar inmek hoşumuza gidiyor, farklı sıcaklık bölgelerine girerken ve terleme olayını çözmek için birbirimizin yüzlerini incelerken bir süre sonra kan ter içinde kalıyorduk. Ve rayların en uç noktasına ya da diğer taraftaki nehre, sütlü kahverengi nehir parçasına bakarken daima suskunduk.

Krallığın bu ilk teftişinin ardından yamacı iniyor ve evimizin, beyaz kapının açıldığı bahçe duvarına yapışık söğütlerin kötü gölgesinin altına giriyorduk. Orası krallığın başkenti, yabani şehir ve oyunumuzun merkeziydi. Oyunu ilk kez başlatan Leticia'ydı, üçümüzün arasında en mutlu ve en ayrıcalıklı olanımız. Leticia'nın ne bulaşıkları kurulaması ne de yatakları yapması gerekiyordu, bütün gününü okuyarak ya da minik figürleri yapıştırarak geçiriyordu ve geceleri de eğer isterse geç saate kadar kalmasına izin veriyorlardı, ayrıca tek başına kendine ait bir odası, kemik çorbası ve daha bir sürü avantajı vardı. Yavaş yavaş ayrıcalıklarından istifade ediyor ve önceki yazdan beri oyunu da o yönetiyordu, sanırım aslında yönettiği krallıktı; en azından söylenecek şeyleri söylemekte hızlı davranıyordu ve Holanda'yla ben de hiç itirazsız, neredeyse mutlu, kabul ediyorduk. Muhtemeldir ki Leticia'ya karşı nasıl davranmamız gerektiğine dair annemin uzun konferansları etkisini göstermişti ya da sadece onu çok seviyorduk ve şef olması bizi rahatsız etmiyordu. Ne yazık ki bir şef görünümüne sahip değildi,

aramızda boyu en kısa olan oydu ve o kadar sıskaydı ki. Holanda zayıftı ve ben asla elli kiloyu aşmamıştım, ama en zayıfımız Leticia'ydı ve en kötüsü de, şu boyunlarına ve kulaklarına bakınca aşırı zayıflıkları hemen belli olanlardandı. Belki de sırtının sertleşmesi onu daha da zayıf gösteriyordu, kafasını yanlara doğru neredeyse hiç oynatamadığı için, Loza'ların evinde beyaz kumaşla kaplı bir tanesi olan şu ütü masalarının kapalı duran halini andırıyordu. En geniş kısmı yukarı gelecek şekilde duvara dayalı duran bir ütü masası. Ama bizi yönetiyordu.

Benim için en derin mutluluk annemin ya da Ruth Teyze'nin bir gün oyunun farkına vardığını hayal etmekti. Şayet oyundan haberdar olurlarsa sağlam kıyamet kopacaktı. *Si bemol* ve bayılmalar, karşılığı böyle mi ödenen onca kendini adamışlık ve onca fedakârlık karşısında korkunç serzenişler, en meşhur cezaları defalarca dile getirmeler ve bütün bunlar yetmezmiş gibi üçümüzün de sonunun sokağa düşmek olacağına dayanan yazgının bir kez daha ilanı. Bu sonuncusu bizi her zaman şaşkına çeviriyordu, çünkü sonumuzun sokak olması bize son derece normal görünüyordu.

İlk olarak Leticia bize kura çektiriyordu. Bunun için küçük bir taşın hangi elde olduğunu soruyor, yirmi bire kadar sayıp kimde biteceğine bakıyor ya da başka herhangi bir yöntemi kullanıyorduk. Eğer yirmi bire kadar saymayı kullanıyorsak, hilelerin önüne geçmek için iki-üç kız daha hayal ediyor ve hesaba onları da dahil ediyorduk. Eğer yirmi bir onlardan birine denk gelirse, onu gruptan çıkarıp tekrar sayıyorduk, üçümüzden biri çıkana kadar bu böyle devam ediyordu. Bunun ardından Holanda'yla ben taşı yerinden kaldırıp süslenme kutusunu açıyorduk. Farz edelim ki kurayı kazanan Holanda olsun, o zaman süs eşyalarını Leticia ve ben seçiyorduk. Oyunun iki biçimi vardı: heykeller ve tavırlar. Tavırları

yapmak için süs eşyasına ihtiyaç yoktu ama fazlasıyla anlatımcılık gerekiyordu. Hasedi anlatmak için dişleri göstermeli, elleri ovuşturmalı ve fesat bir yüz ifadesi takınmalıydık. Hayırseverlik içinse en ideali meleksi bir suratt ı; gözler gökyüzüne dönükken eller de görünmez zavallı bir yetime herhangi bir şey –bir bez parçası, bir top, bir söğüt dalı– uzatıyordu. Utanç ve korkuyu anlatmak kolaydı; garez ve kıskançlık daha titiz çalışmalar gerektiriyordu. Süs eşyalarının neredeyse tümü mutlak bir özgürlüğün hâkim olduğu heykeller içindi. Bir heykelin başarılı olması için kıyafetlerinin her ayrıntısını iyi düşünmek gerekiyordu. Oyunun kuralına göre seçilmiş kişi seçime katılamıyordu; diğer ikisi konuyu tartışıyor ve sonra da süsleri takıyorlardı. Seçilmiş kişi, üzerine takılmış olan süslerden faydalanarak heykelini uydurmak zorundaydı ve oyun bu şekilde çok daha karmaşık ve heyecanlıydı, çünkü bazen ittifaklar oluyor ve kurban hiçbir işine yaramayacak süslerle donatılıyordu; bu durumda iyi bir heykel uydurmak onun zekâ kıvraklığına bağlıydı. Oyun tavır dediğinde seçilmiş kişi genellikle o işten alnının akıyla çıkıyordu, ama heykellerde korkunç fiyaskoların görüldüğü oldu.

Bu anlattığım kim bilir ne zaman başladı, ama işler o kâğıt parçasının trenden düştüğü gün değişti. Tavırlar ve heykeller elbette kendimiz için değildi, yoksa çok geçmeden bu oyundan sıkılırdık. Oyunun kuralına göre seçilmiş kişinin söğütlerin gölgesinden çıkarak yamacın dibinde dikilmesi ve Tigre'den gelen 14.08 trenini beklemesi gerekiyordu. Palermo'nun bu noktasında trenler oldukça süratli geçiyorlar ve heykel ya da tavır yapmaktan utanmıyorduk. Camlardaki insanları neredeyse göremiyorduk, ama zamanla alışkanlık kazandık ve bazı yolcuların bizi görmeyi beklediklerini bilir olduk. Beyaz saçlı ve gözlükleri kaplumbağa çerçeveli bir beyefendi kafasını cam-

dan çıkarıyor ve heykeli ya da tavrı mendiliyle selamlıyordu. Basamaklarda oturarak okuldan dönen lise öğrencileri bize bir şeyler bağırırken, içlerinden ciddiyetle bakanlar da oluyordu. İşin gerçeği, hareketsiz durma çabası yüzünden heykel ya da tavır sergileyen oyuncu hiçbir şey görmüyordu, ama söğütlerin altındaki diğerleri onun elde ettiği büyük başarıyı ya da kayıtsızlığı tüm ayrıntısıyla analiz ediyorlardı. Kâğıt parçası bir salı günü, ikinci vagon geçerken ve o gün iftira tavrını yapan Holanda'nın çok yakınına düşüp bana kadar sıçradı. Kâğıt parçası defalarca katlanıp bir cıvatanın içine sokulmuştu. Bir erkeğin oldukça kötü elyazısıyla yazılmıştı ve şöyle diyordu: "Heykeller çok güzel. İkinci vagonun üçüncü camında yolculuk ediyorum. Ariel B." Bütün o cıvataya bağlama, atma işini falan düşününce, not bize biraz yavan gözüktü ama çok hoşumuza gitti. Onun kimde kalacağını bulmak için kura çektik ve ben kazandım. Ertesi gün Ariel B.nin nasıl birisi olduğunu görebilmek için kimse oynamak istemiyordu, ama oyunu kesmemizi yanlış yorumlamasından korktuk, bu yüzden kuramızı çektik ve Leticia çıktı. Holanda'yla ikimiz çok mutlu olduk çünkü Leticia heykel olarak çok iyiydi, zavallıcık. Hareketsiz durunca felci fark edilmiyordu ve onun müthiş soylu hareketler sergileme becerisi vardı. Tavır olarak daima cömertlik, acıma, fedakârlık ve feragati seçiyordu. Heykel olarak Ruth Teyze'nin Nil Venüsü dediği salondaki Venüs havasını vermeye çalışıyordu. Bu yüzden Ariel B.nin üzerinde iyi bir etki bırakması için ona çok özel süsler seçtik. Üzerine tunik olarak bir parça yeşil kadife koyduk, saçına da söğüt dalından bir taç taktık. Kısa kollu dolaştığımız için Yunan etkisi müthişti. Leticia bir süre prova yaptı ve biz de kendimizi gösterip Ariel'i temkinli bir şekilde ama sevecenlikle selamlamaya karar verdik.

Leticia heykeli muhteşem yaptı ve tren geçerken bir

parmağını dahi oynatmadı. Kafasını yanlara oynatamadığı için arkaya atıyor ve kollarını da, neredeyse yoklarmış gibi, bedenine yapıştırıyordu; yeşil tunik dışında Nil Venüsü'ne bakmak gibiydi. Üçüncü camda, Holanda ve benim kendisini selamladığımızı görünce bize kocaman gülümseyen açık renk gözlü ve sarı saçları lüleli bir oğlan gördük. Tren onu bir saniyede götürdü, ama saat dört buçuk olduğunda biz hâlâ koyu renk mi giyinmişti yoksa kırmızı kravat mı takmıştı, itici miydi yoksa sempatik miydi, bunu tartışıyorduk. Perşembe günü ben cesaretin kırılması tavrını yaptım ve yeni bir kâğıt parçası aldık: "Üçünüz de çok hoşuma gidiyorsunuz. Ariel." Artık kafasını ve bir kolunu camdan çıkarıp bizi gülerek selamlıyordu. Onu on sekiz yaşında hesapladık (ama on altıdan fazla olmadığına emindik) ve her gün okuduğu İngiliz kolejinden döndüğü konusunda hemfikir kaldık. Bunların içinde en emin olduğumuz İngiliz kolejiydi, alelade bir okulu kabul edemezdik. Ariel'in çok kaliteli olduğu daha uzaktan belli oluyordu.

Holanda'nın şansı öylesine açıldı ki kurayı üç gün üst üste kazandı. Kendini aşarak hayal kırıklığı ve hırsızlık tavırlarıyla, trenin son dönemece girmesiyle birlikte tek ayak üzerinde dikilerek son derece zor bir balerin heykeli yaptı. Sonraki gün ben kazandım ve ardından bir kez daha; dehşet tavrını yaparken neredeyse burnuma isabet eden Ariel'in notunu ilk başta anlamadık: "En güzelleri en tembel olanı." Bu sözlerin anlamını en son çözen Leticia oldu ve yüzü kızararak bir köşeye gittiğini gördük, Holanda'yla ben biraz kızgınlıkla birbirimize baktık. Aklımıza gelen ilk düşünce onun sersemin teki olduğu yönündeydi, ama bunu kendisine söyleyemiyorduk, o hassasiyeti ve çektiği derdiyle, zavallı melek. Leticia bir şey söylemedi, ama kâğıt parçasının kendisine ait olduğunu biliyordu ve onu alıp sakladı. O gün evde ol-

dukça suskunduk ve akşam da beraber oynamadık. Yemek masasında Leticia çok neşeliydi, gözleri parıldıyordu ve annem sanki onu da kendi neşesinin tanığı yaparcasına bir-iki kez Ruth Teyze'ye baktı. O günlerde Leticia'ya yeni bir güçlendirici tedavi uyguluyorlardı ve görünüşe bakılırsa onda müthiş işe yaramıştı.

Uyumaya gitmeden önce Holanda'yla bu konu hakkında konuştuk. Ariel'in kâğıt parçası bizi rahatsız etmiyordu, giden bir trenden her şey göründüğü kadar görünür, ama Leticia'nın bizim karşımızdaki avantajlarından çok fazla istifade ettiğini düşünüyorduk. Kendisine hiçbir şey söylemeyeceğimizi ve fiziksel olarak kusurlu ama çok gururlu birinin yaşadığı bir evde, hastadan başlamak üzere herkesin onu yok sayma oyunu oynadığını ya da daha ziyade herkesin, onun bildiğinin farkında değilmiş gibi yaptıklarını biliyordu. Ama Leticia'nın masadaki halini ya da kâğıt parçasını saklama biçimini fazla abartmamak gerekiyordu. O gece trenlerle ilgili kâbuslarımı tekrar gördüm; sabaha karşı, gelen lokomotiflerin kırmızı ışıklarını uzaktan görerek ve acaba tren solumdan mı geçecek diye endişeyle hesaplarken ama aynı zamanda da hızlı bir tanesinin arkamdan olası gelişinin ya da –en kötüsü de buydu– son anda trenlerden birinin ray değiştirip üzerimden geçmesinin tehdidi altında, aralarında bir sürü makasın bulunduğu raylarla kaplı uçsuz bucaksız demiryolu kumsallarında dolaştım. Ama sabah olunca bunları unuttum çünkü Leticia ağrılar içinde uyandı ve onun giyinmesine yardım etmek zorunda kaldık. Bize dünkü olay yüzünden biraz pişmanlık yaşıyormuş gibi geldi ve onunla çok iyi olduk. Bunun çok fazla koşturmaktan kaynaklandığını ve belki de günü odasında kitap okuyarak geçirmesinin daha iyi olacağını söyledik ona. Bir şey demedi ama öğle yemeğinde masaya geldi ve annemin sorularına kendisini çok iyi hissettiğini, sırtının da

neredeyse hiç ağrımadığını söyleyerek cevap verdi. Bunu söylerken bize bakıyordu.

O öğleden sonra kurayı ben kazanmıştım, ama ne olduğunu anlayamadığım bir şey hissettim ve hakkımı Leticia'ya devrettim. Elbette ki ona bunun nedeniyle ilgili bir şey söylemedim. Mademki oğlan onu tercih ediyordu, sıkılana kadar baksın diye düşündüm. Oyun heykel yapılmasını söylediği için, onun hayatını zorlaştırmamak için kolay şeyler seçtik ve o da Çinli bir prenses olmayı tercih etti; utangaç bir havada, sürekli yere bakarak, ellerini Çinli prenseslerin yaptığı gibi birleştirdi. Tren geçtiği sırada, Holanda söğütlerin altında ona arkasını döndü ama ben baktım ve Ariel'in gözlerinin tamamen Leticia'ya kilitlendiğini gördüm. Tren dönemeçte kaybolana kadar bakışlarını ondan ayırmadı, bu arada Leticia hiç kımıldamadan duruyordu ve Ariel'in kendisine o şekilde baktığını bilmiyordu.

Çarşamba günü kurayı Holanda'yla benim aramda çektik, zira Leticia kendisinin dışarıda kalmasının daha adilce olacağını söyledi. O lanet olası şansıyla Holanda kazandı, ama Ariel'in mektubu benim yanıma düştü. Onu yerden aldığımda içimden hiçbir şey söylemeyen Leticia'ya uzatmak geldi, ama sonra sürekli hoşuna giden şeyleri yaparak onu şımartmanın da iyi bir şey olmadığını düşünüp mektubu yavaşça açtım. Ariel ertesi gün en yakın istasyonda ineceğini ve bir süre sohbet etmek için toprak sekiden yürüyerek geleceğini haber veriyordu. Her şey korkunç bir dille yazılmıştı, ama son cümle güzeldi. "Üç heykeli de saygı ve sevgilerimle selamlıyorum." İmzası bir karalamaya benziyordu ama bir karakteri olduğu da fark ediliyordu.

Holanda'nın üzerindeki süsleri çıkarırken Leticia bir-iki kez bana baktı. Onlara mesajı okumuştum ve kimse herhangi bir yorumda bulunmadı ki bu can sıkıcı

bir durumdu zira netice itibarıyla Ariel gelecekti ve bu yeni gelişmeye göre düşünüp karar vermek gerekiyordu. Eğer evdekiler bunu öğrenirlerse ya da Loza'lardan birinin bizi gözetlemesi gibi bir talihsizlik yaşarsak (o cücelerin ne kadar kıskanç oldukları düşünülürse) kızılca kıyametin kopacağı kesindi. Ayrıca böyle bir olayın ardından, süsleri toplarken ve beyaz kapıdan eve dönerken suskun kalmamız ve birbirimize neredeyse hiç bakmamamız çok garipti.

Ruth Teyze Holanda ile benden José'yi yıkamamızı istedi, Leticia'yı tedavisini uygulamak için yanında götürdü ve nihayet sakince içimizi dökebildik. Ariel'in gelmesi bize muhteşem görünüyordu, hiçbir zaman böyle bir arkadaşımız olmamıştı, heykelcikler biriktiren ve birinci komünyona inanan sulugözlü kuzenimiz Tito'yu saymıyorduk. Beklentiyle sinirlerimiz bir hayli gerilmişti ve bunun ceremesini çeken zavallı José oldu. Holanda daha cesur davrandı ve Leticia konusunu açtı. Ben ne düşüneceğimi bilmiyordum, bir taraftan Ariel'in bunu öğrenmesi korkunç bir şey olarak görünüyordu, ama aynı zamanda da her şeyin baştan açıklığa kavuşması doğru bir davranıştı çünkü kimse başkası yüzünden zarar görmemeliydi. Benim istediğim Leticia'nın acı çekmemesiydi, zaten üzerinde onca dert varken şimdi de bu yeni tedavi ve diğer şeyler.

O gece annem bizi çok suskun görünce, bunu hangi mucizeye borçlu olduğumuzu, yoksa dilimizi farelerin mi yediğini sordu, ardından Ruth Teyze'ye baktı. İkisi bizim kesin bir haltlar karıştırdığımızı ve şimdi de vicdan azabından ötürü böyle olduğumuzu düşündüler. Leticia çok az yedi; ağrılarının olduğunu söyledi ve odasında *Rocambole* okumak için izin istedi. O çok istememesine rağmen Holanda koluna girdi ve ben de sinirli olduğum zamanlarda yaptığım bir şeyi yapıp örgü örmeye

koyuldum. İki kez Leticia'nın odasına gitmeyi düşündüm, çünkü ikisinin orada baş başa ne yaptığını merak ediyordum, tam o sırada Holanda önemli biri havalarında geri geldi ve annemle Ruth Teyze masadan kalkana kadar bir şey söylemeden yanımda oturdu. "O yarın gelmeyecek. Bir mektup yazdı ve eğer kendisini ısrarla sorarsa bu mektubu vermemizi istedi." Bluzunun cebini aralayarak eflatun bir zarfı bana gösterdi. Sonra bizi bulaşıkları kurulamaya çağırdılar ve o gece günün bütün heyecanlarının ve José'yi yıkamanın etkisiyle başımızı yastığa koyar koymaz uyuduk. Ertesi gün pazara gidip alışveriş yapma işi bana düştü ve odasında kalmaya devam eden Leticia'yı öğlene kadar görmedim. Masaya çağrılmadan önce odasına bir uğradım ve onu pencerenin önünde, bir sürü yastık ve *Rocambole*'un dokuzuncu cildiyle birlikte buldum. İyi olmadığı görülüyordu, ama gülmeye başladı ve bana çıkışı bulamayan bir andan bahsetti ve gördüğü komik bir rüyayı anlattı. Ona söğütlerin oraya gelmeyecek olmasına üzüldüğümü söyledim, ama aramızda bulunmayışının oğlana nasıl güzel bir şekilde açıklanacağını bulamıyordum. "İstersen Ariel'e mideni bozduğunu söyleyebiliriz," diye bir öneride bulundum, ama istemedi ve sessizliğe büründü. Gelmesi için biraz ısrar ettikten sonra cesaretimi toplayıp gerçek aşkın engel tanımadığı örneğini verdim ve "Gençlik Hazinesi" ansiklopedisinden öğrendiğimiz diğer güzel fikirleri ona tekrarlayarak korkmamasını söyledim, ama ona bir şey söylemek giderek zorlaşıyordu, çünkü pencereye bakıyor ve dokunsan ağlayacakmış gibi duruyordu. En sonunda annemin bana ihtiyacı olduğunu söyleyerek oradan çıktım. Öğle yemeği hiç bitmeyecekmiş gibi geldi ve Holanda domates sosunu örtüye sıçrattığı için Ruth Teyze'den azar işitti. Bulaşıkları nasıl kuruladığımızı hatırlamıyorum bile, kendimizi birden söğütlerin

orada bulduk ve ikimiz birbirimize karşı hiçbir kıskançlık hissetmeden mutluluk içinde kucaklaştık. Holanda bana, Ariel'in üzerinde iyi bir intiba bırakmak için eğitimimizle ilgili olarak söylememiz gereken şeyleri anlattı, çünkü ortaöğretimdeki oğlanlar ilkokuldan sonra okulu bırakıp sadece biçki dikiş ve nakış dersi alan kızları küçümsüyorlardı. 14.08 treni geçerken Ariel kollarını camdan coşkuyla çıkarıp el salladı, bizde işlemeli mendillerimizle ona hoş geldin işareti yaptık. Yaklaşık yirmi dakika sonra onun toprak sekiden geldiğini gördük; düşündüğümüzden daha uzundu ve tamamen gri giyinmişti.

İlk başta nelerden konuştuğumuzu çok iyi hatırlamıyorum, gelmiş olmasına ve o kâğıtlara rağmen oldukça çekingendi ve çok düşünülmüş şeyler söylüyordu. Neredeyse konuşmaya başlar başlamaz heykellere ve tavırlara övgüler düzdü, isimlerimizi ve üçüncünün neden aramızda olmadığını sordu. Holanda ona Leticia'nın gelemediğini anlattı ve o da bunun üzücü bir haber olduğunu ve Leticia ismini çok güzel bulduğunu söyledi. Sonra bize endüstri meslek okulundan bir şeyler anlattı; maalesef bir İngiliz kolejinde okumuyordu ve süsleri kendisine gösterip göstermeyeceğimizi öğrenmek istedi. Holanda taşı kaldırdı ve ona süslerimizi gösterdik. Bunlar onun çok ilgisini çekmiş görünüyordu ve birçok kez süslerden birini alıp şöyle dedi: "Bu bir gün Leticia'nın üzerindeydi." Ya da, "Bu Doğulu heykel içindi," derken Çinli prensesi kastediyordu. Bir söğüdün gölgesinde oturduk, o hayatından memnundu ama biraz dalgındı, yanımızda sadece terbiyesinden kalıyor gibi görünüyordu. Konuşacak mevzular tükenmiş gibi olduğunda Holanda iki-üç kez bana baktı ve ikimiz de kendimizi kötü hissettik ve oradan kalkıp gitmeyi ya da Ariel'in hiçbir zaman gelmemiş olmasını arzuladık. Bir kez daha Leticia'nın hasta olup olmadığını sordu ve Holanda bana bakınca bir an için

ona söyleyeceğini sandım, ama sadece Leticia'nın gelemediğini söylemekle yetindi. Ariel bir dal parçasıyla toprağa geometrik şekiller çizerken arada sırada beyaz kapıya bakıyordu ve biz onun ne düşündüğünü biliyorduk, bu yüzden Holanda eflatun zarfı çıkarıp ona uzatmakla iyi yaptı. Ariel elinde zarfla şaşkın bir halde kalakaldı, ardından mektubu Leticia'nın gönderdiğini söyleyince suratı kıpkırmızı oldu ve onu bizim önümüzde okumak istemediği için ceketinin iç cebine koydu. Neredeyse hemen akabinde oraya gelmiş ve bizimle tanışmış olmaktan büyük memnuniyet duyduğunu söylerken uzattığı eli yumuşak ve iticiydi, bu yüzden ziyaretin orada bitmesi iyi oldu, lakin daha sonra gri gözlerini ve o hüzünlü gülümseyişini düşünmekten başka bir şey yapmadık. Ayrıca giderken söylediği veda cümlesi hiç aklımızdan çıkmadı: "Sonsuza dek." Bu, evde hiç duymadığımız bir vedalaşma biçimiydi ve bize son derece ilahî ve şiirsel geldi. Hepsini bizi avludaki limon ağacının altında bekleyen Leticia'ya anlattık. Ona mektubunda neler yazdığını sormak istiyordum ama nedense bunu bir türlü yapamadım; zarfı Holanda'ya vermeden önce ağzını kapattığı için mektup konusunu hiç açmadım, ona sadece Ariel'in nasıl birisi olduğundan ve onu kaç kez sorduğundan bahsettik. Bunları ona söylemek hiç de kolay değildi, çünkü aynı anda hem güzel hem de kötü tarafları vardı; Leticia'nın kendini çok mutlu hissettiğinin ve aynı zamanda da ağlamamak için kendini zor tuttuğunun farkındaydık. Bir süre sonra Ruth Teyze'nin bize ihtiyacı olduğunu söyleyerek yanından ayrıldık ve onu limon ağacındaki eşekarılarını seyrederken bıraktık.

O gece uyumaya giderken Holanda bana şöyle dedi: "Göreceksin yarından itibaren oyun bitecek." Ama kısmen yanılıyordu, zira ertesi gün tatlılarımızı yediğimiz sırada Leticia bize gereken işareti çaktı. Bulaşıkları yıka-

maya oldukça şaşkın ve biraz da öfkeli bir halde gittik, çünkü Leticia'nın bu küstahça davranışı doğru bir hareket değildi. Bizi kapıda bekliyordu ve söğütlerin oraya varınca annemin inci kolyesini ve Ruth Teyze'nin, yakut taşlı büyük yüzüğü de dahil olmak üzere, bütün yüzükleri cebinden çıkardığını görünce korkudan ölecek gibi olduk. Eğer Loza'lar bizi gözetler ve mücevherlerle görürlerse annemin bundan ânında haberi olacak ve bizi kesin öldürecekti, iğrenç cüceler. Ama Leticia hiç korkmuyordu ve eğer başımıza bir şey gelirse tek sorumlunun kendisi olacağını söyledi. "Sizden bugünü bana bırakmanızı isteyecektim," diye bize hiç bakmadan ekledi. Hemen süsleri çıkardık, Leticia'ya iyi davranmak, ona bütün mutlulukları yaşatmak istiyorduk ama bu durum bize biraz rahatsızlık veriyordu. Oyun heykel yapmayı gerektirdiği için ona mücevherlerle iyi giden çok güzel şeyler seçtik: saçına takmak için bir sürü tavus kuşu tüyü, uzaktan gümüşi bir tilkiyi andıran bir kürk ve başına türban gibi doladığı pembe bir tül. Hiç kımıldamadan heykelin provasını yaparken onu düşünceli gördük ve tren dönemeçte belirince güneşin altında parıldayan tüm mücevherleriyle birlikte yamacın dibine gitti. Heykel yerine tavır yapıyormuşçasına kollarını kaldırdı ve başını arkaya doğru atıp (yapabildiği yegâne hareket buydu, zavallıcık) bedenini bizi korkutacak denli bükerek elleriyle gökyüzünü işaret etti. Bu bize muhteşem gözüktü, o güne kadar yapılmış en görkemli heykeldi ve işte o sırada Ariel'in camdan sarkarak ona baktığını, sadece ona baktığını, başını çevirerek ve bizi hiç görmeden, tren onu alıp götürene kadar sadece ona baktığını gördük. Neden ikimizin aynı anda, gözleri kapalı ve yüzünün her tarafından gözyaşları süzülen Leticia'yı tutmaya koştuğumuzu bilmiyorum. Bir kızgınlık göstermeden bizi reddetti, ama mücevherleri cebine gizlemesine yardım ettik ve biz süsleri kutuya

son kez yerleştirirken o tek başına eve gitti. Neler yaşanacağını neredeyse biliyorduk, ama ertesi gün Ruth Teyze'nin, ağrıları olan ve uyumak isteyen Leticia'nın rahatsız olmaması için bizden mutlak sessizlik istemesinin ardından ikimiz yine de söğütlerin oraya gittik. Tren gelince üçüncü vagonun camında kimsenin olmadığını görünce hiç şaşırmadık ve rahatlamışla öfkeli arası bir ruh haliyle birbirimize gülümserken, vagonun diğer tarafında, koltuğunda sessizce oturan Ariel'i gri gözleriyle nehre doğru bakarken hayal ettik.

Julio Cortázar'ın üç ciltlik öykü külliyatının bu ilk kitabı, edebiyata ve gerçekliğe yaklaşımıyla çağdaşlarını olduğu kadar sonraki nesilleri de derinden etkileyen Arjantinli yazarın zengin ve fantastik öykü dünyasının ilk durağı.

Yazarın 1937-1945 arasında kaleme aldığı ilk dönem öykülerinin yer aldığı *Öteki Yaka* ve kendi ismiyle çıkan ilk eseri olan *Hayvan Hikâyeleri*'nin (1951) yanında *Oyunun Sonu* (1956) ve *Gizli Silahlar* (1959) derlemelerini de içeren *Ötekinin Rüyası*, Cortázar'a aşina olanların her okuyuşta farklı yönlerini keşfedecekleri bir başucu kitabı, yeni başlayacaklar içinse mükemmel bir giriş niteliğinde.

"Cortázar esas devrimi öyküleriyle yaptı."

– Mario Vargas Llosa

can

36 TL
KDV DAHİL

ISBN: 978-975-07-3362-8

9 789750 733628

canyayinlari.com twitter.com/canyayinlari facebook.com/canyayinevi